ဤအထူးထုတ်ဂျာနယ်တွင် နိုင်ငံ့အရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ကျောင်းသူကျောင်းသားများနှင့် သုတေသီများ၏ ပင်ကိုယ်ရေး ဆောင်းပါး (၈) ပုဒ်နှင့် အင်တာဗျူး (၃) ပုဒ်ပါဝင်ပါသည်။ ဆောင်းပါးရှင်များနှင့် အင်တာဗျူး ဖြေဆိုသူများတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ပညာရေးအိပ်မက် အဆုံးမသတ်နိုင်သေးသည့် တော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲဝင် ကျောင်းသားကျောင်းသူများမှသည် ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှု မတိုင်မီက ကျောင်းသားသမဂ္ဂများတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သူများအထိ မတူညီသည့် မျိုးဆက်အသီးသီးမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျောင်းသားကျောင်းသူများ၏ ခေတ်အဆက်ဆက် ဖြတ်သန်းမှုသမိုင်းများနှင့် ၎င်းတို့၏ အရေးပါမှုများ၊ မြန်မာ့ပညာရေးအပြောင်းအလဲအတွက်ခေတ်အလိုက်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြပုံများ၊အဆင့်ဆင့်လက်ဆင့်ကမ်းလာသော သမဂ္ဂစိတ်ဓာတ်နှင့် ပြည်သူ့အရေး လက်မနှေးပဲ ရှေ့တန်းမှနေ၍ မားမားမတ်မတ် ရပ်တည်ခဲ့ကြပုံများကို ဖတ်ရှုကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။

သိစပ်မြင်နှံ့ Independent Journal of Burmese Scholarship

သိစပ်မြင်နှံ့

Independent Journal of Burmese Scholarship

Special Issue on Generations of Student Activism
Volume 3, July 2023

ISSN 2518-5195

သိစပ်မြင်နှံ့
Independent Journal of Burmese Scholarship

Volume 3
July 2023

Printed by Wanida Press

From 1911 the Journal of the Burma Research Society (JBRS) covered virtually all subjects pertaining to Burma and functioned as a serious publication for all enthusiasts—archaeologists, linguists, historians, epigraphers, ethnographers, art historians and more, until it was shut down by the Myanmar military in 1980. In 2011, on the eve of what was to become a momentous decade of social and political change in Myanmar, an organizing committee of seven Burmese and three Western scholars met at Yale University with a mission to reestablish the JBRS for Burmese scholars in the humanities and social sciences. The new Independent Journal of Burmese Scholarship (IJBS) was convened with "independent" in its title to emphasize its total independence from any government agency or body in Burma or abroad.

The organizing committee soon added six members based in Burma and began hosting thematic workshops and publishing issues with funds raised by Yale University, the Open Society Foundations, and the Luce Foundation. Our journal issues, like our website, make every effort to be bilingual in both English and Burmese. Our mission is to provide a forum for incisive publications that contribute to the knowledge of Myanmar, with a preference for open access, accessibility and readability over paywalls, esoteric prose and dense theorization. In order to remain fully independent and publish more fully without fear or favor, the IJBS moved its base of operations outside of Myanmar, to the Regional Center for Social Science and Sustainable Development at Chiang Mai University, Thailand, after the 1 February 2021 military coup. In addition to print, issues are also published online (https://ijbs.online) in .PDF and .HTML format with digital hyperlinks and footnotes.

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲတွင် အရေးပါသည့် ဆယ်စုနှစ် တစ်ခု၏ အစဖြစ်သော ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ ယေးလ်တက္ကသိုလ်တွင် မြန်မာသုတေသီ ခုနစ်ဦးနှင့် မြန်မာ့ရေးရာ လေ့လာနေသည့် အနောက်တိုင်းသုတေသီ သုံးဦးတို့ ပူးပေါင်းပြီး တစ်ချိန်က ဂုဏ်သတင်းကျော်ဇောခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ သုတေသနအသင်းဂျာနယ် (Journal of the Burma Research Society) ကဲ့သို့သော သုတေသနဂျာနယ်မျိုးကို မြန်မာ

နိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သည့် လူမှုရေးသိပ္ပံနှင့် ဝိဇ္ဇာပညာရပ်များ လေ့လာမှုနယ်ပယ်အတွက် ပြန်လည်တည်ထောင်ရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဤသိစပ်မြင်နှံ့လွတ်လပ်သော မြန်မာ့သုတေသနဂျာနယ် (Independent Journal of Burmese Scholarship) ကို တည်ထောင်ခဲ့ကြပါသည်။ သိစပ်မြင်နှံ့လွတ်လပ်သော မြန်မာ့ သုတေသနဂျာနယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ သို့မဟုတ် အခြားနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံမှ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုခု၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိမနေခြင်းကို အလေးထားသဖြင့် "လွတ်လပ်သော" ဟူသည့် ဝိသေသကို ဂျာနယ်၏ အမည်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဂျာနယ်ထုတ်ဝေရေးကော်မတီသည် မကြာမီတွင် မြန်မာနိုင်ငံ အခြေစိုက် အဖွဲ့ဝင်ခြောက်ဦးကို ထပ်မံ ပေါင်းထည့်ခဲ့ပြီး ယေးလ်တက္ကသိုလ်၊ Open Society Foundations နှင့် Luce Foundation တို့မှ ထူထောင်ထားသော ရန်ပုံငွေဖြင့် ဘာသာရပ်အကြောင်းအရာအလိုက် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ ကျင်းပကာ သုတေသနစာတမ်းများအား ဂျာနယ်အဖြစ် ထုတ်ဝေမှုများကို စတင်ခဲ့ပါသည်။

လွတ်လပ်သော မြန်မာ့ သုတေသနဂျာနယ်နှင့် ဝဘ်ဆိုဒ်တို့သည် ထုတ်ဝေမှုများကို အင်္ဂလိပ်နှင့် မြန်မာဘာသာ နှစ်မျိုးစလုံးဖြင့် တင်ဆက်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းသွားမည်ဖြစ်ပြီး အခကြေးငွေဖြင့် ဖတ်ရှုရသည့် နိုင်ငံတကာမှ သုတေသနဂျာနယ်များကဲ့သို့ ခက်ခဲနက်နဲသော စကားပြေအရေးအသားများနှင့် ရှုပ်ထွေးသော သီအိုရီ တည်ဆောက်မှုများကို အတတ်နိုင်ဆုံး ရှောင်ရှားသွားမည်ဖြစ်ကာ ပညာရပ်နယ်ပယ်ပြင်ပမှ စာဖတ်သူများ လက်လှမ်းမီနိုင်သော အသိပညာအဝန်းအဝိုင်းတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ (၁) ရက် စစ်တပ်က အာဏာသိမ်းပြီး နောက်ပိုင်းတွင် လွတ်လပ်သော မြန်မာ့သုတေသနဂျာနယ်၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို လုံခြုံမှုရှိရှိ ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန်အလို့ငှာ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်တက္ကသိုလ်သို့ ပြောင်းရွှေ့အခြေစိုက်ခဲ့ပါသည်။

Table of Contents

About the Authors

Boe Thein a.k.a. Dr. Min Thein was the vice chairperson of the All Burma Federation of Student Unions from 1960-1961. He was arrested in 1962 for his role in the 7 July Student Uprising and released in 1963. He received Bachelor of Medicine and Bachelor of Surgery degrees in 1964. From 2014 he actively participated in the National Network for Education Reform, demanding reform of the controversial National Education Law. He has written many books on medicine, the history of student movements in Myanmar, and educational reform.

Lay Lay Mon was born in Yangon in 1978 and was one of the student leaders during the student protest at Dagon University on 9 December 1996. She was arrested twice and spent a total of 12 years as a political prisoner in four different prisons. Lay Lay Mon worked for the Democratic Voice of Burma for six years and wrote for Teen Magazine, edited by Ma Thida, for over a year. As a veteran student activist, she stands against the 2021 coup.

Phyoe Phyoe Aung a.k.a. Hnin Pwint Wai was born in 1988 and is the daughter of former political prisoner Dr. Nay Win. She played a significant role in reorganizing the All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) during the Saffron Revolution in 2007. She went into hiding until being arrested in 2008 while in Ayeyarwady Division helping victims of Cyclone Nargis. After her release from prison in 2012, Phyoe Phyoe Aung became the general secretary of the ABFSU. She was arrested again during the crackdown on students' protests against the National Education Law in 2015 and spent another year in prison. She received the Citizen of Burma Award in 2015 and the International Women of Courage Award in 2021.

Sai Kyaw Nyunt is an ethnic Shan politician and former student activist. He started studying at the Yangon Institute of Technology in 1995 and was a student leader in the 1996 student uprising. He was detained and sentenced to seven years' prison

for his role in the protests and released in 2002. In 2013, he became a director of the Myanmar Institute for Democracy, founded by 1996-1998 generation student activists. He later joined the Shan Nationalities League for Democracy (SNLD). When the National League for Democracy government started organizing a series of Union Peace Conferences in 2016, he worked as one of the Union Peace Dialogue Joint Committee's secretaries, representing political parties. He was elected as Joint Secretary No. 1 at the SNLD's congress in June 2022.

Tin Aye Kyu was a prominent student leader in the 1976 centenary of the Thakin Ko Daw Hmaing uprising and was sentenced to nine years imprisonment for his role. After his release as part of an amnesty in 1980 he joined the Burma Communist Party. After the 1988 uprising, he worked as the general secretary of the upper Myanmar-based Coalition of National Political Front until it was crushed by the military junta in 1989 and he was imprisoned again, this time until 2005. He died in 2022. He was a prolific writer and political commentator as "Maung Hmine Lwin (Innwa)".

Zay Yah Oo is a Fulbright alumnus with a master's degree in political science from the University of Louisville, USA. He has been a member of the National League for Democracy Central Research Working Committee since 2014. He worked as a political consultant for Pandita Development Institute and with stakeholders on civic education, federalism, and constitutional issues. He is a former political prisoner and student leader from the Military Technological College, Pyin Oo Lwin. An uprising there in 2002 led to the college being permanently shut down.

Hla Shwe was born in Bogale Township and was active in student movements from 1953 on. He was elected as the General Secretary of the All Burma Federation of Student Unions at the sixth congress and played crucial roles, such as editor of Oway magazine, taking charge of publicity, and leading the 7 July Student Uprising in 1962. He fought for the Burma Communist

Party for approximately nine years. After the 1988 uprising, he co-founded the People's Progressive Party and became its General Secretary. In addition, he wrote several political commentaries as "Aung Tha (PPP)". In total, he spent almost two decades in various prisons for his political activities. Hla Shwe passed away on 15 July 2021 due to lack of oxygen, just one of many to die during a wave of the COVID-19 Delta variant. The public were prevented by the military and police from accessing life-saving oxygen and hospital facilities.

Soe Htun was a student leader during the 1996 student uprising. He was sentenced to seven years imprisonment in 1997 and was released from Thayarwaddy Prison in 2004. He co-founded the 88 Generation Student Group with Min Ko Naing, Min Zeya, Ko Ko Gyi, and Htay Kywe. In 2012, he founded iSchool-Myanmar to strengthen civil society and contribute to capacity-building activities for an all-inclusive peace process. He was active in the National Network for Education Reform from 2012 to 2021 and founded Nyan News Media in 2019. He also co-founded the Healthcare Center for Political Prisoners in 2018.

Min Han Htet is a prominent student leader of the ongoing 2021 Spring Revolution. Born in 1999, he was studying Philosophy at Dagon University and has been active in the Dagon University Student Union since 2018, being elected chairperson in 2020. He was a founder, and the spokesperson, of the Coalition of Yangon-Based University Student Unions after the 1 February 2021 coup. Because of his political activities, the military junta took control of his family's assets, including forcibly confiscating their house.

The **Virtual Federal University Research Program** was envisioned by Myanmar students taking part in the democracy movement and is a free education platform and community committed to critical education for federal democracy in Myanmar. It supports students to design and conduct research that aims to understand urgent social and political challenges and inform practical solutions for a safe and equitable future.

ဆောင်းပါးရှင်များနှင့် အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူများအကြောင်း

ဘိုးသိမ်း

အမည်အရင်းမှာ ဒေါက်တာမင်းသိမ်းဖြစ်သည်။ ၁၉၆၀-၆၁ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ၌ ဒုဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ထမ်းဆောင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ ၁၉၆၂ ဆဲဗင်းဇူလိုင် ကျောင်းသားအရေးတော်ပုံတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရပြီး ၁၉၆၃ တွင် ပြန်လည်လွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၄ တွင် ဆရာဝန်ဘွဲ့ရရှိသည်။ ၂၀၁၄ တွင် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကွန်ရက် (NNER) တွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီး အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် NNER ၏ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာစာအုပ်များ၊ ကျောင်းသားသမဂ္ဂသမိုင်းနှင့် ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ စာအုပ်များကို ရေးသားခဲ့သည်။

လေးလေးမွန်

၁၉၇၈၊ ဇူလိုင် (၁၂)ရက်၊ ရန်ကုန်မြို့တွင် မွေးဖွားခဲ့သည်။ အသက်(၁၈)နှစ်ကျော်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူဘဝမှ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသူအဖြစ် ပြစ်ဒဏ် (၂) ကြိမ်ကျခံခဲ့ရဖူးသည်။ အကျဉ်းထောင် (၄) ခုတွင် (၁၂) နှစ်ကြာနေထိုင်ခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၆ ဒီဇင်ဘာ (၉) ရက် ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဆန္ဒပြလှုပ်ရှားမှုဦးဆောင်လှုပ်ရှားခဲ့သူများထဲတွင် တစ်ဦးအပါအဝင်ဖြစ်ပါသည်။ ဒီဗွီဘီ ရုပ်သံမီဒီယာတွင် ရုပ်သံသတင်းထောက်အဖြစ် တာဝန်ယူ၍ ရန်ကုန်နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ချင်းမိုင်တို့တွင် (၆) နှစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသူဟောင်းစာရေးဆရာမ မသီတာ စီစဥ်ထုတ်ဝေခဲ့သည့် Teen မဂ္ဂဇင်းတွင်လည်း လေးလေးမွန်အမည်ဖြင့် (၁) နှစ်ကျော် စာရေးသားလုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ကျောင်းသားမျိုးဆက်ဟောင်းတစ်ယောက်အနေဖြင့် ၂၀၂၁ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို အာခံဆန့်ကျင်သည့်ဘက်မှ ရပ်တည်လျှက်ရှိပါသည်။

ဖြိုးဖြိုးအောင်

မဖြိုးဖြိုးအောင်(ခေါ်)နှင်းပွင့်ဝေသည် ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးဖြစ်သူ ဒေါက်တာနေဝင်း၏ သမီးဖြစ်သည်။ မြို့ပြအင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်ကျောင်းသူတစ်ဦးဖြစ်သူ သူမသည် ၂၀၁၇ ခုနှစ် ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးအတွင်း ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားသမဂ္ဂအဖွဲ့ချုပ်

(ဗကသ) ကို တစ်ကျော့ပြန်ထူထောင်လှုပ်ရှားခဲ့ရာတွင် ဦးဆောင်ခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးအပြီး ဗကသ ခေါင်းဆောင်များကို လိုက်လံ ဖမ်းဆီးခဲ့သည့်အချိန်တွင် ရှောင်တိမ်းနေခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ နာဂစ်မုန်တိုင်း ကူညီ ကယ်ဆယ်ရေးခရီးစဉ်တစ်ခုတွင် စစ်တပ်၏ ဖမ်းဆီးခြင်းခံရကာ ထောင်ဒဏ် (၄) နှစ် ချမှတ်ခံရသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ဗကသတွင် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့ပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ် အမျိုးသား ပညာရေးဥပဒေကို ကန့်ကွက်သည့် ဒီမိုကရေစီပညာရေး သပိတ်စစ်ကြောင်း တွင် အခြားကျောင်းသားများနှင့် အတူဖြိုခွင်းဖမ်းဆီးခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာပြီး နိုင်ငံရေးကို ယခုအချိန်ထိ ဆောင်ရွက် နေဆဲဖြစ်သည်။ မဖြိုးဖြိုးအောင်သည် ပြည်သူ့ဂုဏ်ရည်ဆု (၂၀၁၅) နှင့် နိုင်ငံတကာအမျိုးသမီးရဲစွမ်းသတ္တိရှင်ဆု (၂၀၂၁) တို့ကို ရရှိထားသူဖြစ်သည်။

စိုင်းကျော်ညွန့်

စိုင်းကျော်ညွန့်သည် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးသမား တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ၁၉၉၅ တွင် ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ်၌ တက်ရောက်ခဲ့ပြီး ၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ ၁၉၉၈ တွင် ရန်ကုန် စက်မှုတက္ကသိုလ်၏ ကျောင်းသားဆန္ဒပြမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သဖြင့် စစ်တပ်၏ ဖမ်းဆီးခြင်းခံရပြီး ထောင်ဒဏ် (၇) နှစ် ချမှတ်ခံရသည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်လွတ်မြောက် ခဲ့ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ၁၉၉၆-၁၉၉၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားများဖြင့် စုဖွဲ့ထားသည့် မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီအင်စတီကျူ တွင် ဒါရိုက်တာတစ်ဦးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (SNLD) ပါတီသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ NLD အစိုးရလက်ထက်တွင် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှု ပူးတွဲ ကော်မတီ (UPDJC) တွင် အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့ဝင်အဖြစ် နိုင်ငံရေးပါတီများ အစုအဖွဲ့ဘက်မှ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ဇွန်လတွင် ပြုလုပ်သော SNLD ပါတီ၏ ညီလာခံတွင် တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး (၁) အဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်း ခံရပြီး ပါတီတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည်။

ဦးတင်အေးကြူ

ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ်တက်ရောက်နေစဉ် ၁၉၇၆ မှိုင်းရာပြည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သဖြင့် ထောင်ဒဏ် (၉) နှစ် ချမှတ်ခံရသည်။ ၁၉၈၀ တွင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့် ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာပြီးနောက် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် ဆက်သွယ်ခဲ့သည်။ ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံအပြီး ပေါ်ပေါက်လာသော အထက်ဗမာပြည်ဗဟိုပြု နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုဖြစ်သည့် အမျိုးသားနိုင်ငံရေးတပ်ပေါင်းစု (မနတ) တွင် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ်တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ၎င်းဦးဆောင်သော မနတကို ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီနှင့် ဆက်နွယ်သည်ဟု စစ်အစိုးရက စွပ်စွဲပြီး ၁၉၈၉ မှ ၂၀၀၅ ခုနှစ်အထိ ဖမ်းဆီးထောင်ချခဲ့သည်။ မောင်မှိုင်းလွင် (အင်း၀) ကလောင်အမည်ဖြင့် ကဗျာများ၊ ဆောင်းပါးများရေးသားခဲ့သည့် ဦးတင်အေးကြူသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ(၂၀)ရက်နေ့တွင် ဘန်ကောက်မြို့ရှိ ဆေးရုံတစ်ခု၌ အဆုတ်ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

ဇေယျာဦး

စစ်အာဏာရှင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစစ်တပ်ယန္တရားအတွင်းမှပင် အန်တုစိန်ခေါ်ခဲ့သောကြောင့် အပြီးအပိုင် ပိတ်သိမ်းခြင်းခံခဲ့ရသည့် ပထမဆုံးသမိုင်းဝင် စစ်ကျောင်းတခုဖြစ်သော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တွင် ပညာဆည်းပူးခဲ့သည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းသားများ၏ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် ခေါင်းဆောင်အဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သောကြောင့် ထောင်ဒဏ် ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။ ၂၀၂၀ တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုရှိ University of Louisville တွင် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာကို Fulbright ပညာသင်ဆု အထောက်အပံ့ဖြင့် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ ရယူခဲ့သည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ (NLD)၊ သုတေသနဌာနတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှစ၍ လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ ပဏ္ဍိတဖွံ့ဖြိုးရေးအင်စတီကျုတွင်လည်း နိုင်ငံရေးအတိုင်ပင်ခံအဖြစ် တာဝန်ယူကာ ပြည်သူ့နီတိသင်ကြားရေး၊ ဖက်ဒရယ်လေ့လာရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရေးများနှင့် ပတ်သက်ပြီး မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များစွာတို့နှင့်အတူ လက်တွဲဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဦးလှရွှေ

ဗိုလ်ကလေးမြို့ဇာတိဖြစ်ပြီး ၁၉၅၃ မှစ၍ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကာ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်၏ (၆) ကြိမ်မြောက်ညီလာခံမှ အထွေထွေ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ကျောင်းသားများသမဂ္ဂတွင် ဝါဒဖြန့်ချိရေးတာဝန်ခံနှင့် အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ၁၉၆၂ ဆဲဗင်းဇူလိုင် ကျောင်းသား အရေးတော်ပုံတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်သည်။ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတွင် ကိုးနှစ်ခန့် ပါဝင်ခဲ့ပြီး ရှစ်လေးလုံး အရေးတော်ပုံနောက်ပိုင်း တည်ထောင်သည့် ပြည်သူ့တိုးတက်ရေးပါတီတွင် အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။ ဦးလှရွှေသည် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကြောင့် အကြိမ်ကြိမ် ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပြီး ၎င်းဘဝတစ်လျှောက်လုံး၏ နှစ်နှစ်ဆယ်နီးပါးခန့်ကို အကျဉ်းထောင်အတွင်း၌ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်။ အောင်သာ (ပီသုံးလုံး) ကလောင်အမည်ဖြင့် နိုင်ငံရေးစာပေများ ရေးသားခဲ့သည်။ ၂၀၂၁၊ ဇူလိုင်လ (၁၅) ရက်နေ့တွင် ကိုဗစ် (၁၉) ရောဂါ ခံစားနေရစဉ် အောက်ဆီဂျင် ပြတ်လပ်မှုကြောင့် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

စိုးထွန်း

စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့၍ ၁၉၉၇ တွင် နိုင်ငံရေးပုဒ်မ ၅/ည ဖြင့် ဖမ်းဆီးခံရပြီး ထောင် (၇) နှစ် ကျခံခဲ့ရသည်။ ၂၀၀၄ တွင် သာယာဝတီထောင်မှ လွတ်မြောက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ တွင် ကိုမင်းကိုနိုင်၊ ကိုမင်းဇေယျ၊ ကိုကိုကြီး၊ ကိုဌေးကြွယ် တို့နှင့်အတူ လက်တွဲပြီး ၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားများအဖွဲ့ တည်ထောင်ပြီး ပူးပေါင်းပါဝင်ကာ ဒီမိုကရေစီဖော်ဆောင်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ တွင် iSchool-Myanmar ကို တည်ထောင်ပြီး သတင်းနည်းပညာ ချိတ်ဆက်အသုံးပြုမှုကို အခြေခံ၍ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ အားကောင်းရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် သင်တန်းများနှင့် ဆွေးနွေးပွဲများ စီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ မှ ၂၀၂၁ ထိ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကွန်ရက် (NNER) တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၉ တွင် Nyang News Media Group ကို မိတ်ဆွေရဲဘော်များနဲ့အတူ ပူးတွဲတည်ထောင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၈ မှ ၂၀၂၁ ထိ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ

ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးစင်တာ (Healthcare Center For Political Prisoners) အဖွဲ့ကို နိုင်ငံရေးအင်အားစုများနှင့် လက်တွဲတည်ထောင်ခဲ့သည်။

မင်းဟန်ထက်

မင်းဟန်ထက်သည် ၂၀၂၁ နွေဦးတော်လှန်ရေးအတွင်း ထင်ရှားသော ကျောင်းသားသမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် မွေးဖွားခဲ့ပြီး ဒဂုံတက္ကသိုလ် ဒဿနိကဗေဒအထူးပြုကျောင်းသားဖြစ်သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှစ၍ ဒဂုံတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ပြီး ၂၀၂၀ တွင် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လာကာ လက်ရှိအချိန်ထိ တာဝန်ယူလျက်ရှိသည်။ နွေဦးတော်လှန်ရေးကာလအတွင်း ရန်ကုန်မြို့ရှိ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များကို စုစည်း၍ "ရန်ကုန်အခြေစိုက်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ" ကို ကွန်ရက်ဖွဲ့ရာတွင် စတင်တည်ထောင်သူတစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့ပြီး လက်ရှိအချိန်အထိ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူအဖြစ် တာဝန်ယူထားသည်။ စစ်အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများကြောင့် ၎င်း၏ မိသားစုပိုင် အိမ်နှင့်ခြံကို စစ်တပ်က ချိတ်ပိတ်သိမ်းဆည်းခဲ့သည်။

ဖက်ဒရယ်လေလှိုင်းတက္ကသိုလ်

ဖက်ဒရယ်လေလှိုင်းတက္ကသိုလ် သုတေသနအစီအစဉ်သည် ဒီမိုကရေစီလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်နေသော ကျောင်းသားများ၏ စိတ်ကူးမျှော်မှန်းချက်ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်သည် အခမဲ့လေ့လာသင်ကြားနိုင်သော နေရာတစ်ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာ့ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီအတွက် အရေးတကြီးလိုအပ်သည့် ပညာရေးကို ပေးအပ်ရန် ရည်ရွယ်ထားသော အဝန်းဝိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုအစီစဉ်သည် အရေးတကြီးဖြစ်ပေါ်နေသော လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေး စိန်ခေါ်မှုများကို နားလည်ရန်၊ လုံခြုံ၍ သာတူညီမျှမှုရှိသော အနာဂတ်ကို ဖန်တီးရာတွင် လက်တွေ့ကျသည့် အဖြေများကို မျှဝေရန် ရည်ရွယ်သည့် သုတေသနလေ့လာမှုများနှင့် သုတေသနဒီဇိုင်းများရေးဆွဲနိုင်ရန် ကျောင်းသားများကို ကူညီပေးမည် ဖြစ်သည်။

Student Movements in Myanmar Over the Ages: Aspirations, Expectations and Representation

A. Sim[1]

Abstract

This introduction situates the special issue and its articles within the context of scholarly engagement and public debate on Myanmar's significant history of student activism. This journal issue is a result of a workshop held in 2016 and the articles and interviews included herein were written over the following six years. Some issue contributors have passed away since their original contributions, while others have fled to liberated areas and foreign countries in the wake of the 2021 military coup. The articles include discussions of student union relations with wider society, detailed revelations of a student uprising at a military college in 2002, and an interview with a student leader from the 2021 anti-coup protests who went on to take up arms against the State Administration Council. Based on the articles in this issue, as long as the spirit of students remains strong and oppression continues, it is likely that more student movements will occur in Myanmar.

Introduction

Student movements in Myanmar have played pivotal roles in the struggles for independence, democracy, and against authoritarianism. Usually one is only enrolled as a student for a short period of a much longer life. However, student movements are important collective actions that challenge authorities and the status quo.

---

[1] This is a collective pseudonym. The issue editors for this special issue are anonymous for security reasons. Please also note that the English and Burmese versions of this introduction article do not correspond 100 percent to one another and were in part written for different audiences.

How do activists who participate in student movements in Myanmar imagine their collective student identity and perceive the role of student unions? In which circumstances are students willing to collaborate and cooperate with other social groups, civil society and political organizations, and other movements? Do the scope and structure of student movements change based on the forms of oppression perpetuated by authorities and the prevailing political system? Which international events and global movements impact student activism in Myanmar? Will economic development strengthen or weaken student movements? In this special issue on student activism, current and former participants in student movements answer these and other questions.

Studies of Student Movements in Myanmar

There are relatively few academic works by local and foreign scholars on student movements and resistance in Myanmar. Silverstein's analysis and comparison of Burmese and Malay student movements is useful but finishes in the 1970s.[2] The 2012 edited volume *Student Movements in Asia*[3] includes a chapter on student movements in Myanmar up until 2008 by Win Min, a Burmese former student activist.[4] It points out how the nature, scope, and impact of student activities differed depending on the type of regime in power.

As part of her doctoral dissertation, Myanmar-born Nang Mao Lao Rives researched the political movements of university students in Myanmar that took place in the 1980s.[5] Rives studied the elite power competition of military personnel, Buddhist monks, and students, traditionally referred to in Burmese as the *thar thone thar* (three sons),[6] and points out three factors that

---

[2] Silverstein, 1968; Silverstein, 1970.
[3] Weiss & Aspinall, 2012.
[4] Win Min, 2012.
[5] Rives, 2014.
[6] Soldiers, monks and students are called *sit thar*, *phaya thar*, and *kyaung thar* respectively, hence *thar thone thar* (three sons).

created and shaped student movements in Myanmar in the 1980s.[7] The first factor is a "political void" where prominent people in society cannot lead (or initiate) activities against the authoritarian regime. The second factor is the inspiration that different generations of Burmese students received from the *thakin*[8] student activists who fought for independence from British colonial rule. The third factor is the birth of a robust collective student identity and sense of solidarity.

Another study of note is Metro's discussion of the democratic education movements between 2014 and 2016, which started when the government tried to enact the National Education Law during a period of hybrid civilian-military rule.[9] She points out that the differences in the interpretation of democracy and democratic education between authorities and students gave birth to a politically-oriented contentious student movement.

Political Background and History

Although student movements played essential roles in the struggles for independence from colonial rule, democracy, human rights, and against authoritarianism, only a few firsthand accounts from participants in these movements were published before 2012. Myanmar was distanced from the advances in knowledge experienced in much of the outside world from 1962-2012 due to the ruling military's isolationism. Press censorship restricted student activists from publishing their experiences.

This special issue does not contain articles intended exclusively for some kind of imagined scholarly community. Instead, its articles aim to blur the gap between internal and

---

[7] Rives, 2014.

[8] *Thakin* in Burmese means master. Members of Dobama Asiayone (founded in 1930) took up the appellation before their names as an act of defiance against the British colonial rulers who established themselves as the 'masters' of the colonies.

[9] Metro, 2017.

external knowledge about Myanmar and between older and younger generations suffering under different military-authoritarian regimes. It intends to reduce and contextualize the differences in knowledge and forms of knowledge experienced and held by participants in student movements and developed by analysts studying these movements over time.

By emphasizing local experiences and the reflections of participants, the contributions to this issue resemble memoirs and interviews more than research articles with clear, central arguments aimed at scholars debating politics and activism. Several are firsthand accounts from student leader activists. Presented both in the original Burmese language and English translations, these serve as rich primary source documents for readers and researchers of student movements and related issues.

Most of the articles in this journal are outcomes of the seminar and workshop organized by the Independent Journal of Burmese Scholarship on 19 November 2016 in Yangon. In the workshop, eight activists who participated in student movements in different periods shared their experiences and perspectives. Then, about 40 student union members from older and younger generations discussed them and gave their feedback. The Myanmar Institute for Democracy, founded by activists from the 1996-1998 student movements, assisted in organizing the event. It was attended by current and ex-student leaders of all ages, from octogenarians to those only in their twenties.

Problems of Representation and 'Generation'

During the workshop seminars and discussions, several unanticipated themes and questions arose. For example, while discussing the three given themes—Aspiration, Expectation, and Representation—participants noted that their own perceptions were based on the period in which they were students (and, therefore, which 'generation' they belonged to). Former student leader Hla Shwe, from the 1962 generation, took a formal

leadership position through an official election process. He thus questioned the legitimacy of later-generation student leaders' claims to represent students, as they assumed leadership positions through means other than elections, including unilateral initiative.

In Phyoe Phyoe Aung's contribution to this special issue, she points out that governments usually support student unions and leaders who accommodate them and attempt to control those who oppose them. However, for student unions and activists struggling in oppressive political contexts, it is not necessary to be officially elected and recognized as "leaders" to represent students. She claims that displaying leadership skills and vision is more important than being elected to a leadership position.

It is essential to remember that there is no fixed pattern for student activism in Myanmar, and each generation's interaction between the student body, student politics, and student unions differs. For example, the 1988 generation of students includes activists who protested in the 1988 uprising and also those who mobilized against the military junta in 1996 and 2007. It is up to each individual activist to identify however they choose. Some activists continue to identify themselves as 'students' long after they finished studying in educational institutions, while others never want to be identified as students even though they may be enrolled and currently pursuing their studies in colleges and universities.

While it is helpful to categorize participants in student activism by the generation of their struggle (1962, 1974-1976, 1988, 1996-1998, 2007, etc.), intra-generational differences—variations within each generation—were distinct at the workshop, particularly concerning organizational participation and political ideology. Although the workshop used generations as shorthand for identification, no single participant represented a whole generation. This was most obvious in the student generations after 1962, especially those without officially established student unions. For example, while the 1988 generation students played a tremendously important role in resisting dictatorship, two of the most prominent leaders of

the 1988 movement, Min Ko Naing and Ko Ko Gyi, did not attend the workshop. One former leader from their generation did speak at the workshop, but did not submit a manuscript for this special issue.

Aspirations and Identity

Whether activists desire to continue identifying as a student later in life depends on their aspirations and expectations. When the National League for Democracy (NLD) government took office in 2016, contemporary student unions and activists from former generations had already participated in collaborative work, such as pushing for amending the National Education Law, protesting for decentralization in universities, and creating the National Network for Education Reform (NNER). In addition, they nurtured the spirit of federalism and democracy by meeting representatives from various states and regions to address federalist issues such as teaching ethnic languages. Three contributors to this special issue of the journal, Soe Tun, Phyoe Phyoe Aung, and Boe Thein (Dr. Min Thein), actively participated in the NNER from its inception.

Such participation in politics and education reform gave shape and scope to contemporary student activism and set its direction. In this new context, students no longer needed to stick to a particular ideology like the older generations that struggled under previous military regimes. The new generations of students were more likely to make demands of authorities based on issues while maintaining a revolutionary attitude and challenging the ruling class.

On that note, the relationship between the student unions and NLD leader Aung San Suu Kyi and her party was precarious even before the NLD government was in office. Leftist politics and Marxist ideas were influential in student movements before 1988. However, ‘left’ and ‘right’ political ideology did not play a dominant role in the mass protests against the 2021 military coup, known as the Spring Revolution. Furthermore, student identity no longer stood out among the many other identities expressed in the revolution. Instead of “students”, the major

cleavage was "Generation Z", an identity based on growing up in times of softer military rule than in the past.

However, since the student identity has long been associated with the fight for freedom and justice in Myanmar, it cannot be eliminated from contentious politics. In most countries with institutionalized democratic systems of governance, student unions, student parliaments, and youth summer camps organized by political parties play an essential role in producing future generations of politicians, activists, and leaders. In Myanmar, where political parties and other institutions do not offer political mentorship due to the repression of the Myanmar military for more than half a century, where youths should look for guidance and example remains an open question.

In Myanmar, student participation in politics is continually weakened or outright crushed by those in power. For example, after the 1996 student movements in Myanmar, the ruling military junta ceased or postponed undergraduate courses being taught at main university campuses and sent military-graduated officers to attend postgraduate courses in civilian universities. Due to these actions, students faced difficulty mobilizing near campuses; military lecturers were produced to teach specifically in military academies, and students were weakened as a force for change. It can be said that the military regime killed three birds with one stone.

Even when an elected government is in office, there is the chance that student activists will follow other paths if opportunities are not provided to pursue their political interests. Due to the need to earn a living, most former student leaders cannot participate in activism in their middle and advanced age. Some student activists who participated in the 1988 revolution became leaders of political parties, intellectuals, journalists, and businesspeople. Others left politics and activism entirely, especially after the 2021 coup d'état. Some former student activists emerged as military lobbyists supporting military rule.

Student identity intersects with other identity claims such as nationality, gender, ethnicity, religion, and class. This can be seen in Sai Kyaw Nyunt's article in this special issue, which portrays the intersection between student and ethnic Shan identities. In contrast, Zay Yah Oo's article highlights the conflicts between student and soldier identities.

This particular tension was also present in the formation of the All Burma Students' Democratic Front (ABSDF) following the 1988 uprising, which is not directly discussed in this special issue. However, Kaung Sithu's interview with Min Han Htet touches on the formation of the new Student Armed Force, which students formed following the military's lethal crackdown on peaceful protesters after the 2021 coup. Whether this new student army will fare better than the ABSDF remains to be seen.

Aung San Suu Kyi, de facto leader of the NLD, decided to work under the military's 2008 constitution and was elected to office in the 2012 by-election. The NLD Central Executive Committee then turned down a proposal by more than 20 1988 generation student activists who offered to run under the NLD in the 2015 general elections. In this way, Aung San Suu Kyi's democratic government created a dilemma for 1988 generation students and dimmed their political aspirations and expectations. Although the NLD party adopted the "fighting peacock" symbol long associated with students as its party logo, it failed to meet expectations for national education reform—core aspirations of student activists—during its time in parliament. When the NLD was, cooperation between government and civil society organizations and other political parties weakened, and state-student relations deteriorated.

In planning the 2016 workshop for this issue, participants were asked specific fundamental and philosophical questions such as: What does being a 'student' mean? Why do student movements emerge? Why are students quick to mobilize? What are the impacts of certain student movements? Such questions guided many of the contributions to this special issue, and we hope the authors here offer part of the answers to the questions

above. Students can follow their aspirations, better create their expectations, and work for better representation only if they understand the history of student activism and the evolution of student identity in Myanmar.

The Evolution of Student Movements in Myanmar

After the first Anglo-Burmese war of 1824-1826, parts of lower Burma were incorporated into the British Administration of India. After the second Anglo-Burmese war of 1852-1853, the British took all of lower Burma, cutting the ruling Burmese monarchy off from the sea. After the third Anglo-Burmese war and full annexation of the country by the British on 1 January 1886, Burma came to be influenced more by Western education systems than by the traditional monastic education systems common in Buddhist areas. British colonization led to the slow introduction of Western education across Burma. It was well established within the country by the early twentieth century, along with other colonial administrative systems.

However, the colonialist British government did not establish a peaceful and just education system. There was always inequality, repression, discrimination, and inducements to maintain loyalty to the British. One example is the 1903 order by John Van Someren Pope, a Director of Public Instruction, requiring high school students to perform the *shikho*[10] and pay respect to teachers and education officials.[11] High school students, their parents, and students from Rangoon College were not pleased with Pope's "order to bow down". Students gathered in front of Victoria Hall and protested against the order. This came to be known as the first ever student activist event in Myanmar, implying there was little known student activism before 1903, at least in the Western sense of the term.

Before the imposition of Western education in Myanmar, monastic schools teaching Buddhist literature were the primary

---

[10] Making a gesture of respect by putting the palms together and raising them to the forehead.
[11] Turner, 2014, p. 115.

educational institutions. Because the teachers were Buddhist monks and the pupils were younger monks, novices, and children, they were bound by the rules and regulations called *vinaya*. This explains why there were no major student movements in the secular sense before then, because the *sangha*[12] operated through laws and regulations established by the Lord Buddha, and most students were of primary school age.

Anti-Colonial Student Movements

The first major student movement was initiated by more than 50 students from Rangoon and Judson colleges on 5 December 1920. The students protested against controversial parts of the draft of the University of Rangoon Act to upgrade Rangoon College to Rangoon University College. The British government enacted the Rangoon University Act without considering the public's objections. Consequently, college students went on strike on 7 December 1920.

The first student strike significantly impacted Myanmar's politics and education. It gave birth to nationalism in Myanmar and national schools inculcated "nationalism" in parallel with British public schools. Then, the second and third student strikes arose, even within the Rangoon University campus. The third student strike gave birth to nationalist political leaders who opposed colonialism, including General Aung San and most of the 30 comrades who fought against the British with Japan.

The first, second, and third student strikes, or the student movements of the colonial period, were conflicts with the British colonial government. Because these three student movements related directly or indirectly to the country's struggle for independence and opposition to British rule, they were considered mandatory subjects in school history textbooks after the country gained independence. Therefore, every citizen educated by the state system in Myanmar knows at least a rough outline of the student movements of the colonial period.

---

[12] The Pali word for a Buddhist monk community.

Students, Mass Movements and Resistance

Whenever authorities in Myanmar, regardless of governance system or ideology, begin to behave dictatorially, it has usually been students who resist and revolt. As a youthful force with high aspirations, expectations, and potential for long lives to come, they push to initiate movements even when it seems difficult for ordinary citizens to rally against injustice. Student movements generally occur in countries under authoritarian regimes where there is much injustice. Injustice exists even in countries with institutionalized democracies and is often protested against by student movements.

University students, and sometimes high school students, are particularly attracted to progressive ideologies.[13] They are open to adopting new ideas as they learn about themselves and discover who they want to be. During the postcolonial nation-building period in Myanmar, students were fundamental members of the knowledge and occupational elites working for the country's future.[14] In many countries, students rarely work and are often supported by their families. Some argue this predisposes students to initiate social movements.[15] Moreover, it is common for students to gather freely in places they frequent, such as schools or university campuses, dormitories, etc.

In Western countries, the word "student" has often been associated with the word "rebel" due to the student campus revolts of the 1960s.[16] Phrases such as student politics,[17] revolutionary students,[18] and university rebellion,[19] which suggest that students are rebels, soon appeared in different contexts. Since

---

[13] Altbach, 1982, p. 174.
[14] Pinner, 1971; Rootes, 1980, pp. 475-476; Schubert et al., 1994.
[15] Weiss & Aspinall, 2012, p. 5.
[16] Quinn et al., 1972.
[17] Lipset, 1967.
[18] Lipset & Altbach, 1969.
[19] Lipset, 1971.

contexts. Since the colonial era, most of the popular movements in Myanmar have been initiated and led by students and workers, with farmers also starting some movements. However, students have always supported and joined the workers' and peasants' movements. Although the 2021 anti-coup movement was not a student-led movement and was mobilized by different classes of people across the country, students played a significant role. Many of the young people involved, constituting the vanguard of resistance, were students, but did not participate under the official banners of student unions.

Education Reform as the Origin of Student Politics

Since independence, Burmese students have struggled for an education system on par with other nations. Despite this, the various authorities in power have often ignored students' interests and promoted insular education policies, resulting in continued disgruntlement. This is the background to student politics in Myanmar, where movements usually arise in reaction to both chronic and acute efforts by authorities to restrict and suppress student rights and identities.

One of the most egregious actions military authorities carried out was in 1996. They lowered the country's standard of higher education by opening 'Universities of Distance Education' and producing cohort after cohort of 'illiterate graduates'. Moreover, they also prioritized new universities in the peri-urban outskirts of big cities to avoid student mobilization. These policies reduced opportunities for students to meet and organize, let alone make new friends from Myanmar's different states, regions, and cultures.

Independent Myanmar has only enjoyed a taste of democracy, the first period from 1948 to 1958, then 1960 to 1962, and the second from 2011 to 2020. The military continued to interfere in politics during those periods, hindering the institutionalization of democracy, civil society, and the nation's intellectual development. Even the Rangoon University Student Union building, which hosted the founding fathers of Burmese

independence, was blown up by the military. Long-entrenched military regimes have strived to prevent student unions from forming and organizing in various ways. However, students carried the spirit of the unions from generation to generation and worked hard to test the limits of authoritarian rule up to 2011-2021, when many student unions reemerged.

Forgotten Student Movements

Different generations of students led movements over time despite being oppressed, yet the many student movements which took place after independence are not mentioned in national curriculum textbooks. Under different military regimes, books and articles related to these movements were not allowed to be published. Even literary works such as poems and novels deemed to be indirectly associated with these movements were censored by authorities.

In August 2012 pre-publication censorship was abolished in Myanmar, allowing books, articles, and journals related to the various student movements after independence to be printed freely after being banned for over half a century. Most of the freshly published books and journals included topics such as historical timelines, reviews and experiences of the student movements, autobiographies, eyewitness accounts, and interviews with student activists.[20]

Philosophies of Student Movements as Written by Students

Expecting student activists to write analyses of their own political experiences for a scholarly audience is unrealistic. Many activists were educated in an isolationist, insular educational system that did not encourage critical thought in the humanities and social sciences. Furthermore, some student

---

[20] Some of the books published during this period can be found in the references list.

activists were imprisoned for their politics and cut off from the outside world for lengthy periods.

Student activists tend to write in a subjective, experiential way, although they sometimes strongly argue certain postulates. They often prioritize emotion over striving for objectivity, omit details and contexts, assuming that Burmese readers are aware of these, and repeat themselves in lengthy sentences. Much of the latter can be resolved in the editing process. The publications that materialized in the most recent decade without press censorship, and those in this special issue, are vital works for scholars researching student activism in Myanmar and the ideas and concepts born out of activists' lived experiences (*expériences vécues*).

The issue editors were careful when editing and presenting each of the contributions in this special issue to refrain from altering the authors' ideas and opinions. One example is the definition of "Generation Z" by Lay Lay Mon in her contribution to this issue, first written in 2016 when Aung San Suu Kyi and the NLD party formed government after their landslide victory in the 2015 elections and dominated parliament. In criticizing Generation Z at that time, Lay Lay Mon characterized them as a "zero generation" which could not live without digital devices such as computers, smartphones, and IT technologies and was merely replicating political revolutions from the past.

Certainly, if we look back at the past decade (2011-2021) with the hindsight of the military coup in 2021, we can say that the people did benefit from a "decade of liberalization and access to the internet and social media" as described by Jordt et al.[21] But, the definition of Generation Z has shifted in post-coup Myanmar, since it now refers to the generation that led the demonstrations against the military coup, in support of the Civil Disobedience Movement, and in some cases, armed resistance.[22] Therefore, it can be said that Generation Z is not merely replicating revolutions from the past but is applying technology, building on past trajectories, and creating new ones. Therefore,

---

[21] Jordt et al., 2021.
[22] Independent Research Network, 2022; Su Mon Thant, 2021.

Lay Lay Mon's analysis is best understood in light of the changes in the political landscape.

Articles and Interviews in the Special Issue

In this special issue, readers learn about the personal experiences of Burmese student activists of all ages from 1962 to the present day, as well as analyses of ideas emerging from these experiences. Boe Thein's (Dr. Min Thein's) contribution chronicles the year-by-year history of student activism to remove unwanted, oppressive, and discriminatory restrictions on the education system, although the article stops short of covering the firsthand experiences of the author, who served as the vice president of the All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) from 1960-1961.

Tin Aye Kyu's article accounts for the oppression of the military junta and student movements in the 1970s and discusses why student movements arose in that decade. In addition to discussing the relationship between social and economic issues and student movements, the author endorses a contentious claim: that Burma was the most prosperous country in Southeast Asia before the 1962 military coup.

Sai Kyaw Nyunt's reflective contribution describes his firsthand experiences during the 1996 student protests. Written in an autobiographical style, he describes how his student activism turned into participation in the peace process and party politics. The author's detailed descriptions of his detention by military intelligence and his experiences during interrogation are significant.

Zay Yah Oo's article about the 2002 student revolt at the Military Technological College in Pyin Oo Lwin is momentous. He delivers a personal account of the first and last student movement in a military college during the State Peace and Development Council military regime. The author took a leadership role in the protests, which resulted in close to a full revolt, and he was imprisoned for his activism. This movement was more complicated than the many civilian student protests readers may be more familiar with. The public could not easily

learn the truth about this incident due to censorship, misinformation and disinformation.[23] Rather than focusing on the mismanagement and strict orders of the military officers running the school, the article reflects on those officers' mental states and grudges.

The journal is proud to present an interview with Hla Shwe, which includes a record of ABFSU activities from 1950-1960. Readers learn about the union's work representing students, and its mobilizations on campus, within the nation, and abroad during the height of the Cold War. Like Sai Kyaw Nyunt, Hla Shwe also suffered under interrogation after he was captured in battle fighting for the Communist Party of Burma. However, Hla Shwe's interrogation experiences were not as harsh as Sai Kyaw Nyunt's. This suggests the question of why the treatment of political detainees has worsened after the 1988 uprising. It is also noteworthy how 'student union spirit' and examples of justice and morality have been passed down from generation to generation among students.

Phyoe Phyoe Aung's article discusses the secret reorganization of the ABFSU in 2007 and its relationships with other university student unions; with proxy unions organized by university authorities; and with the ruling government. She also notes how union members strived to keep the ABFSU relevant among the public.

Lay Lay Mon's account of participating in the Dagon University strikes during what came to be known as the 1996 student movement is unique in that it focuses on the generational gap between students of different ages. Therefore, it provides an opportunity to learn about the situation of students around 2016 when the NLD government came to power.

Two interviews round out the special issue. The first, with Soe Tun, also vividly sketches the conditions and causes that led to the 1996 student movement. Soe Tun describes how the military junta diverted university students' attention away from politics, how it spread fear among the students, and how the

[23] However, one journalist wrote about the incident in 2016, following the student activism workshop (Kyaw Phone Kyaw, 2016).

students of the 1996 generation mobilized. The second interview is with Min Han Htet, who was President of the Dagon University Student Union during the nationwide uprising after the 2021 military coup. He covers his role in mass protest, contextualized by his personal background. He explains how his famous speech, “We must instill fear in the military”, came about. The reverse strategy of instilling the fear that previous military regimes generated in students back into the military and its regime is powerful. That speech gained a reputation as an inaugural slogan of those fighting against the State Administration Council since the 2021 coup, inspiring anti-coup resistance so that the military still, at the time of printing, cannot effectively govern the entire country.

Closing Remarks

Political events are dynamic and there are many known and unknown factors to consider when analyzing them. Therefore, just as it is hard to interpret and draw conclusions from the past, it is also not easy to make accurate predictions about the future. In one survey conducted during the mass protests and uprisings after the 2021 coup in Myanmar, it was observed that students were an important group among the protesters (some of whom were student union members). In an interview conducted in August 2021, a female student answered, “I am a student union member. I have an obligation to fight against injustice, which is the union’s historical responsibility”.[24] According to these responses, it is likely more student movements will continue to emerge, as long as the student union spirit remains strong and oppressions and injustices continue.

Acknowledgments

First, we would like to express our sincere thanks to everyone who participated in the 2016 workshop in which this special

[24] Su Mon Thant, 2021.

issue was conceived. Second, we would like to show our gratitude to all the student activists of old and new generations that contributed their manuscripts and interviews. Last but not least, thanks to Sa Waw Thang, who assisted with research for this introduction and copyedited the original Burmese manuscripts. We would also like to thank the three unnamed artists who contributed the cover artwork and illustrations for the special issue.

References

Altbach, P. G. (1974). *Student Politics in America: A Historical Analysis*. McGraw-Hill Book Co.

Altbach, P. G. (1987). *Higher Education in the Third World: Themes and Variations*. Stosius Inc.

Aspinall, E. (2012). Indonesia: Moral Force Politics and the Struggle Against Authoritarianism. In M. L. Weiss, & E. Aspinall (Eds.), *Student Activism in Asia: Between Protest and Powerlessness* (pp. 153-180). University of Minnesota Press.

Independent Research Network. (2022). *The Internal Struggle: The Fight for an Inclusive National Identity in Myanmar*.

Jordt, I., Tharaphi Than, & Sue Ye Lin. (2021). How Generation Z Galvanized a Revolutionary Movement Against Myanmar's 2021 Military Coup. *Trends in Southeast Asia*. https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2021/04/TRS7_21.pdf

Kyaw Phone Kyaw. (2016, December 19). The Forgotten Mutiny at Pyin Oo Lwin. *Frontier Myanmar.* https://www.frontiermyanmar.net/en/the-forgotten-mutiny-at-pyin-oo-lwin/

Lipset, S. M. (1967). University Students and Politics in Underdeveloped Countries. In S. M. Lipset (Ed.), *Student Politics* (pp. 3-53). Basic Books.

Lipset, S. M. (1971). *Rebellion in the University*. Little, Brown and Co.

Lipset, S. M., & Altbach, P. G. (Eds.). (1969). *Students in Revolt*. Houghton Mifflin.

Metro, R. (2016). The University Student Protests in Burma/Myanmar, 2014–2016. In J. Millican (Ed.), *Universities and Conflict: The Role of Higher Education in Peacebuilding and Resistance* (pp. 205-218). Routledge.

Pinner, F. A. (1971). Students: A Marginal Elite in Politics. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, *395*(1), 127–138.

Quinn, E., Lilienfeld, R., & Hill, R. (Eds.). (1972). *Interdiscipline: A Reader in Psychology, Sociology, and Literature*. Free Press.

Rives, N. M. L. (2014). *University Student Activism in Burma/Myanmar During the 1980s* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Kansas.

Rootes, C. A. (1980). Student Radicalism: Politics of Moral Protest and Legitimation Problems of the Modern Capitalist State. *Theory and Society, 9*(3), 473-502. http://www.jstor.org/stable/656878

Schubert, G., Tetzlaff, R., & Vennewald, W. (Eds.). (1994). *Demokratisierung und Politischer Wandel. Theorie und Anwendung des Konzeptes der strategischen und konfliktfähigen Gruppen [Democratization and Political Change. Theory and Application of the Concept of Strategic and Conflict-capable Groups]*. LIT.

Silverstein, J. (1968). Burmese Student Politics in a Changing Society. *Daedalus, 97*(1), 274-292. http://www.jstor.org/stable/20023809

Silverstein, J. (1970). Burmese and Malaysian Student Politics: A Preliminary Comparative Inquiry. *Journal of Southeast Asian Studies, 1*(1), 3-22. http://www.jstor.org/stable/20069843

Su Mon Thant. (2021). *In the Wake of the Coup: How Myanmar Youth Arose to Fight for the Nation*. https://eu.boell.org/en/young-voices-myanmar

Turner, A. (2014). *Saving Buddhism: The Impermanence of Religion in Colonial Burma*. University of Hawaii Press.

Weiss, M. L., & Aspinall, E. (Eds.). (2012). *Student Activism in Asia: Between Protest and Powerlessness*. University of Minnesota Press.

Win Min. (2012). Burma: A Historic Force, Forcefully Met. In M. L. Weiss & E. Aspinall (Eds.), *Student Activism in Asia: Between Protest and Powerlessness* (pp. 181-204). University of Minnesota Press.

ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (တရားဝင်)ဖြစ်မြောက်ရေးကော်မတီ၏ပထမအကြိမ်ညီလာခံ ၂၈.၈.၈၈၊ (၂၀၁၆)၊ ယဥ္ဇမျိုးစာအုပ်တိုက်။

၇၄-၇၅-၇၆ နိုင်ငံရေးအင်အားစု၊ (၂၀၁၃)၊ *၇၄-၇၅-၇၆ မ.ဆ.လ အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေးအံတုလှုပ်ရှားမှုများ*၊ ရွှေပြည်တန် စာအုပ်တိုက်။

ကျော်သူစိုး(ကလေး)၊ (၂၀၁၆)၊ *ကောလိပ်သူပုန်-စစ်အာဏာရှင်လက်ထက်တွင်ပထမဆုံးနှင့် နောက်ဆုံးသောတပ်တွင်း ကောလိပ်တော်လှန်ရေး*၊ မြန်မာ့ခေတ်စာပေ။

ခင်မောင်ကြီး၊ (၂၀၁၃)၊ *မေ့ပျောက်နိုင်စရာမရှိတဲ့ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု*၊ ယဥ္ဇမျိုးစာအုပ်တိုက်။

ဇနိယ၊ မောင်၊ (၂၀၁၅)၊ *ဗိုလ်အောင်ကျော် (၁၉၃၈-၃၉ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း)*၊ ယဥ္ဇမျိုးစာအုပ်တိုက်။

ဉာဏ်မောင်ချစ်၊ (၂၀၁၄)၊ *ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ သမိုင်းအစ*၊ မလိခစာပေ။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ (ရန်ကုန်)၊(၂၀၂၀)၊ *ပထမကျောင်းသားသပိတ်သို့ ဦးညွတ်ခြင်း*၊ ရန်ကုန်လမ်းမများစာပေ။

သံချောင်း၊ဖိုး၊ ရဲဘော်၊ (၂၀၁၃)၊ *ကျောင်းသား၊ထောင်၊တော်လှန်ရေးသမား*၊ ယဥ္ဇမျိုးစာအုပ်တိုက်။

ဘိုးသိမ်း၊ (၂၀၁၆)၊ *တက္ကသိုလ်များဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးနှင့် တခြားတက္ကသိုလ်ရေးရာ၊ကျောင်းသားသမဂ္ဂရေးရာဆောင်းပါးများ*၊ ကေရာဇ်စာပေ။

မင်းသိမ်း၊ ဒေါက်တာ၊ (၂၀၁၃)၊ *ကျောင်းသားသမဂ္ဂအဆောက်အအုံဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးမှုတရားခံဘယ်သူလဲ*၊ အောင်ပင်လယ် စာပေတိုက်။

မင်းသိမ်း၊ ဒေါက်တာ၊ (၂၀၂၀)၊ *ကံ့ကော်တောမှ ဒေါင်းပျံ့ခွပ်သံ (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း)*၊ လွင်ဦးစာပေ။

ထက်အောင်ကျော်၊ (၂၀၁၃)၊ *သူပုန်ကျောင်းသားတစ်ဦးရဲ့ မာရသွန်ခရီး*၊ Dawei Watch စာပေ။

ထိန်ဝင်း (ခာတ်ပုံ)၊ (၂၀၁၄)၊ *၁၉၇၄ ဦးသန့်အရေးအခင်း*၊ ထိန်ဝင်းစာပေ။

ယဉ်ထွန်း၊ (၂၀၁၃)၊ *7th July အရေးတော်ပုံမှတ်တမ်း*၊ ယဉ်မျိုးစာပေ။

လှကွန့် (စုစည်းတင်ပြ)၊ (၂၀၁၃)၊ *အရိုးတွန်တဲ့ဇူလိုင် (၇)*၊ ဇင်ရတနာစာပေ။

ဝင်းမောင်သန်း၊ မောင်၊ (၂၀၁၂)၊ *ကျောင်းသားအရေးတော်ပုံ (၁၉၅၃-၅၄)*၊ သံလွင်ငြိမ်းချမ်းစာပေ။

အောင်ထွန်း၊ (၂၀၁၂)၊ *မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း (၁၉၀၃-၁၉၆၂)*၊ ပဒ္မဂံစာပေ။

အောင်ဒင်၊ (၂၀၁၄)၊ *နွေတစ်ညမှ အစပြု၍*၊ ခေတ်ပြတိုက်စာပေ။

အောင်ဝေး၊ (၂၀၁၃)၊ *ကိုဗဟိန်းမှသည်ကျော်ကိုကိုအထိ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းအကျဉ်း (၁၉၀၃-၂၀၀၇)*၊ မြန်မာ့ခေတ်စာအုပ်တိုက်။

အောင်သာ (PPP)၊ (၂၀၁၆)၊ *ခေတ်ပြိုင်မြန်မာ့နိုင်ငံရေးနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအဆင့်နေရာ*၊ ယဉ်မျိုးစာအုပ်တိုက်။

မြန်မာနိုင်ငံခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု – မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်နှင့် ကိုယ်စားပြုမှု

အေ့ဆင်မ်[1]

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု၊ ဒီမိုကရေစီရေးနှင့် အာဏာရှင်စနစ်တိုက်ဖျက်ရေးသမိုင်းတွင် ခေတ်အဆက်ဆက် ပေါ်ထွန်းခဲ့သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ပဓာနကျကာ အရေးပါလှသည်။ ကျောင်းသားဘဝသည် လူ့ဘဝတွင် ဖြတ်သန်းရသော အခိုက်အတန့်ကာလမျှသာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် အများအားဖြင့် အုပ်ချုပ်သူအစိုးရ၊ အာဏာပိုင်များနှင့်ပတ်သက်၍ လှုပ်ရှားအရေးဆိုသော ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ (structure) ကို စိန်ခေါ်သည့် စုပေါင်းလှုပ်ရှားမှုများ (collective action) ဖြစ်လေသည်။

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့၊ ပါဝင်နေသူများ အနေဖြင့် “ကျောင်းသား” ဟူသည့် စုပေါင်းသရုပ်လက္ခဏာ (collective identity) နှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို မည်ကဲ့သို့ ရှုမြင်သုံးသပ်ပါသနည်း။ မည်သို့သော အခြေအနေတွင် ကျောင်းသားများသည် အခြားသော လူထုလူတန်းစားများ၊ အရပ်ဘက်နှင့် နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများ၊ လှုပ်ရှားမှုများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပါသနည်း။ အာဏာရအစိုးရတစ်ရပ်၏ ဖိနှိပ်မှု၊ လိုက်လျောမှုနှင့် လွှမ်းမိုးဆဲနိုင်ငံရေး စနစ်အပေါ်လိုက်၍ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၏ နယ်ပယ်နှင့် အသွင်သဏ္ဌာန်သည် ပြောင်းလဲနေပါသလား။

---

[1] ကလောင်အမည်။ “မြန်မာနိုင်ငံခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု – မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်နှင့် ကိုယ်စားပြုမှု” မြန်မာဘာသာအဖွင့်ဆောင်းပါးသည် Student Movements in Myanmar Over the Ages: Aspiration, Expectation and Representation အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ဆောင်းပါးကို တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်း မဟုတ်ပဲ၊ မတူညီသော ဘာသာစကားများ၏ သဘောသဘာဝနှင့် ယဉ်ကျေးမှုနောက်ခံကွာခြားမှုများအပေါ်မူတည်၍ တူညီသောအခြေခံအကြောင်းအရာများကိုပင် မြန်မာဘာသာနှင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာ သီးသန့်စီရေးသားထားခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ဤဆောင်းပါးနှစ်စောင်မှာ ရာနှုန်းပြည့်ထပ်တူညီနေခြင်းမရှိပါ။

မည်သို့သော နိုင်ငံတကာဖြစ်စဥ်များနှင့် ကမ္ဘာ့ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုများသည် မြန်မာ့ကျောင်းသား တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအပေါ် စေ့ဆော် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေပါသနည်း။ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုသည် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို အားကောင်းစေမည်လား သို့မဟုတ် အားလျော့စေမည်လား။ လွတ်လပ်သော မြန်မာ့ သုတေသနဂျာနယ် - သိစပ်မြင်နှံ့ (Independent Journal of Burmese Scholarship) ၏ "ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ" အကြောင်း ဤအထူးစာစောင်တွင် အဆိုပါမေးခွန်းများအပါအဝင် အခြားဆက်စပ် မေးခွန်းများကို မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခဲ့သူများက ဆွေးနွေးရေးသား ဖြေဆိုထားကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ ပညာရပ်စာပေ

အမှန်စင်စစ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၊ ကျောင်းသားတော်လှန်ရေးများ (student resistance) နှင့်ပတ်သက်၍ သမိုင်း၊ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ၊ မနုဿဗေဒ အစရှိသည့် ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာရှုထောင့်များမှ ချဉ်းကပ် သုံးသပ်ချက်များသည် မြန်မာနှင့် နိုင်ငံတကာပညာရပ်အသိုက်အဝန်းတွင် နည်းပါးနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ ဆေးလ်ဗားစတိုင်း၏ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို သုံးသပ်ချက်၊ မြန်မာနှင့် မလေးရှား ကျောင်းသားနိုင်ငံရေးတို့ကို နှိုင်းယှဥ်လေ့လာချက်များမှာ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်အထိသာ မှတ်တမ်းရှိပါသည်။[2] ဝိုက်စ်နှင့် အက်စ်ပီနော က ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် တည်းဖြတ်ထုတ်ဝေခဲ့သော အာရှတိုက်ရှိ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်း စာအုပ်တွင် မြန်မာကျောင်းသားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူတစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သည့် ကိုဝင်းမင်း၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်သည့် အခန်းတစ်ခန်း ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။[3] အုပ်ချုပ်မှုသဏ္ဌာန် (regime type) အပေါ်လိုက်၍ ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုများ၏ သွင်ပြင်လက္ခဏာ၊ ကျင်လည်ရာနယ်ပယ်နှင့် သက်ရောက်မှု ကွာခြားသွားပုံကို ၎င်းက ထောက်ပြခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံဖွား နန်းမိုလောဝ် ရိဗ်စ် (Nang Mao Lao Rives) သည် ကင်းဆပ်တက္ကသိုလ်သို့ ၎င်း၏ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် ၂၀၁၄ ခုနှစ်၌ တင်သွင်းသော

[2] Silverstein, 1968; Silverstein, 1970.
[3] Weiss & Aspinall, 2012; Win Min, 2012.

ကျမ်းတွင် ၁၉၈၀ ဝန်းကျင်နှစ်များအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများ၏ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို သုတေသနပြုရေးသားခဲ့သည်။[4] နန်းမိုလောင် ရိဗ်စ်က "သားသုံးသား" ဟူ၍ မြန်မာတို့ ညွှန်းဆိုလေ့ရှိကြသည့် စစ်သား၊ ဘုရားသား (သံဃာ) နှင့် ကျောင်းသားတို့၏ ပါဝါအထက်လွှာ (power elites) ဆိုင်ရာ အားပြိုင်မှုကို လေ့လာပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများအား ပေါက်ဖွားစေသော၊ ပုံဖော်ပေးသော အချက်သုံးချက်ရှိကြောင်း ထောက်ပြခဲ့သည်။[5] ပထမအချက်မှာ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းရှိ ထင်ရှားသူများသည် အာဏာရှင်အစိုးရ ဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုကို ခေါင်းမဆောင်နိုင်သည့် (သို့မဟုတ်) အစမပျိုးနိုင်သည့် "နိုင်ငံရေးကွက်လပ်" ရှိနေခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုကာလ "သခင်" ကျောင်းသားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၏ သမိုင်းအမွေက နောက်မျိုးဆက်များအပေါ် နှိုးဆော်အားပေးမှုရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။ တတိယအချက်အနေဖြင့် ဘဝတူကျောင်းသားများအပေါ် အာဏာရှင်အစိုးရတို့၏ အကြမ်းဖက်သော၊ တရားမျှတမှုကင်းမဲ့သော ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုများ ကျရောက်ချိန်တွင် ရိုင်းပင်းကူညီရန်အတွက် ခိုင်မာအားကောင်းသော ကျောင်းသားဟူသည့် စုပေါင်းသရုပ်လက္ခဏာ ပေါ်ပေါက်လာရခြင်းဖြစ်သည်။[6]

နိုင်ငံရေး အကူးအပြောင်းကာလတွင် ပညာရေးစနစ်ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် အစိုးရက အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေ (National Education Law) ကို ပြဋ္ဌာန်းရန် ကြိုးစားရာက ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်လာသော တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများ၏ ဒီမိုကရေစီပညာရေးလှုပ်ရှားမှုအကြောင်းကို မေထရိုက သုံးသပ် ရေးသားခဲ့သည်။[7] အာဏာပိုင်များနှင့် ကျောင်းသားထုအကြား ဒီမိုကရေစီနှင့် ဒီမိုကရေစီပညာရေးကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှု ကွာခြားရာမှ နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခဆန်သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ် ပေါက်ဖွားလာရပုံကို ၎င်းက ထောက်ပြခဲ့သည်။

---

[4] Rives, 2014.
[5] Ibid.
[6] Win Min, 2012.
[7] Metro, 2017.

နိုင်ငံရေးနောက်ခံနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်းမှု၊ စစ်အာဏာရှင် ဆန့်ကျင်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကြိုးပမ်းမှုတွင် မရှိမဖြစ် အရေးအကြီးဆုံး အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လျက်ရှိသည်။ သို့သော် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးသည့်နောက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု များနှင့် ပတ်သက်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင်း တိုက်ရိုက်ပါဝင်ခဲ့သူများအနေဖြင့် စနစ်တကျ လေ့လာမှတ်တမ်းတင်နိုင်မှုမှာ နည်းပါးခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်တပ်အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်းမှစ၍ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံသည် တစ်ကိုယ်တည်း သီးခြားရပ်တည်ရမှု(isolationism) ကြောင့် ပြင်ပကမ္ဘာရှိ အသိပညာဆိုင်ရာ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများနှင့် အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ အဆက်အသွယ်ပြတ်တောက်ခဲ့ရသည်။ ထို့ပြင် ပြည်တွင်း၌လည်း လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုရေးသားထုတ်ဝေခွင့် မရှိသည့်အတွက် တက်ကြွလှုပ်ရှား သူ ကျောင်းသားမျိုးဆက် တစ်ဆက်နှင့် တစ်ဆက်အကြား "သက်ကြီးစကား သက်ငယ်ကြား" ရန် ခက်ခဲသွားခဲ့ရသည်။

ထိုကဲ့သို့သော နောက်ခံအခြေအနေတွင် ဤစာစောင်ကို စီစဥ်တည်းဖြတ် ရာ၌ အယ်ဒီတာအဖွဲ့၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ပညာရှင်အချင်းချင်း နှီးနှောဖလှယ်မှု (academic-to-academic) အဖြစ် ဖတ်ရှုရမည့် သီးသန့်ပညာရပ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများကိုသာ ထုတ်ဝေရန် မဟုတ်ချေ။ ရည်ရွယ်ချက်မှာ အာဏာရှင် အစိုးရများ အုပ်စိုးမှုကာလအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပ အကြား၊ မျိုးဆက်ဟောင်းနှင့် မျိုးဆက်သစ်တို့အကြား သိမြင်မှုကွာဟချက်များ (knowledge gaps) ကို ပေါင်းကူးချိတ်ဆက်ပေးရန်နှင့် ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဤစုစည်းတင်ပြမှုအပေါ် အခြေခံပြီး နောင်ကာလတွင် ပညာရပ်ဆိုင်ရာစာပေ (academic literature)၊ သဘောတရားရေးရာစာပေ (theoretical literature) နှင့် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်လှုပ်ရှားသူများအကြား ခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ နားလည် သဘောပေါက်ပုံ ကွာဟချက်ရှိခဲ့လျှင် ညှိနှိုင်းချိတ်ဆက် ပေးသွားနိုင်ရန်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။

သို့ဖြစ်၍ ဤစာစောင်ပါ ဆောင်းပါးနှင့် အင်တာဗျူးများမှာ ပညာရပ် ဆိုင်ရာ သုတေသန (academic research) သဘောထက် ကိုယ်တွေ့မှတ်တမ်း

(memoirs) သဘောပိုဆန်နေမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဆောင်းပါးရှင်များ၊ အင်တာဗျူးဖြေကြားထားသူများမှာ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများတွင် ဦးဆောင် အခန်းကဏ္ဍမှ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခဲ့သူများဖြစ်သဖြင့် ၎င်းတို့၏ ရေးသား ပြောဆိုချက်များသည် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို ဆက်လက် လေ့လာလိုသူများအတွက် မူရင်းအထောက်အထားများ (primary sources) အဖြစ် အသုံးဝင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤစာစောင်ရှိ ဆောင်းပါးများအများစုသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့၌ လွတ်လပ်သော မြန်မာ့ သုတေသနဂျာနယ် (Independent Journal of Burmese Scholarship) က စီစဉ်ကျင်းပခဲ့သည့် စာတမ်းဖတ်ပွဲနှင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲမှ ထွက်ပေါ်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးပွဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ တွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့ကြသူ ရှစ်ဦးက သူတို့၏ အတွေ့အကြုံနှင့် အတွေးအမြင် များကို အဓိက ဟောပြောဆွေးနွေးကြပြီး တက်ရောက်သူ ကျောင်းသား မျိုးဆက်ဟောင်းနှင့် မျိုးဆက်သစ် (၄၀) ဦးခန့်က ဝိုင်းဝန်းဆွေးနွေးအကြံပြု ပေးခဲ့ကြသည်။ ဆွေးနွေးပွဲကို စီစဉ်ရာ၌ ၉၆-၉၈ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် တက်ကြွလှုပ်ရှားခဲ့သူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသော Myanmar Institute for Democracy (MID) အဖွဲ့ကလည်း ကူညီပေးခဲ့သည်။ အကြီးဆုံး အသက်ရှစ်ဆယ်ကျော် ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်ဟောင်းများမှသည် အငယ်ဆုံး အသက်နှစ်ဆယ်ကျော် ကျောင်းသားလူငယ်မျိုးဆက်သစ်များအထိ ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့ကြသည့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် "မျိုးဆက်" ပြဿနာ

အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို စီစဉ်သည့်အချိန်၌ပင် ပါဝင်ဆွေးနွေးသူများကို အယ်ဒီတာအဖွဲ့က ကနဦး မေးမြန်းလိုသော သုတေသနမေးခွန်းများထက် ပိုမို များပြားကျယ်ပြန့်သည့် မေးခွန်းများ ထပ်ဆင့်ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်တွင် ပါဝင်ခဲ့ရခြင်း ၏ "မျှော်လင့်ချက်"၊ "မျှော်မှန်းချက်" နှင့် "ကိုယ်စားပြုမှု" ဟူ၍ အဓိကအချက် ရှုထောင့်သုံးခုကို မူတည်ဆွေးနွေးရာတွင် ၎င်းတို့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့် ခေတ်နှင့်

မျိုးဆက်အပေါ်မူတည်၍ ခံယူနားလည်ပုံ အမျိုးမျိုးကွာခြားသွားကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ကျောင်းသားထု၏ ရွေးကောက်ခြင်းကို ခံရ၍ တရားဝင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများတွင် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာခဲ့သည့် ၁၉၆၂ မျိုးဆက်မှ ဦးလှရွှေကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် နောက်မျိုးဆက် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဆိုသူ အများစုသည် မိမိဘာသာ ခေါင်းဆောင်နေရာ တင်မြှောက်ထားသူများအဖြစ်သာ ယူဆစရာဖြစ်နေပေသည်။ ထို့ပြင် အစိုးရ များသည် ၎င်းတို့အား လိုလားသည့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂနှင့် ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်များကို အားပေးချီးမြှောက်ပြီး ၎င်းတို့အား ဆန့်ကျင်သည့် ခေါင်းဆောင်နှင့် သမဂ္ဂများကို ထိန်းညှိရန် ကြိုးစားလေ့ရှိသည့်အချက်ကို ဤစာစောင်ပါ မဖြိုးဖြိုးအောင်၏ ဆောင်းပါးတွင် ထောက်ပြထားပါသည်။ သို့သော် ဖိနှိပ်မှုပြင်းထန်၍ ခက်ခဲကြမ်းတမ်းသော ခေတ်အခါ၊ နိုင်ငံရေး ပတ်ဝန်းကျင်၌ ကျင်လည်လှုပ်ရှားခဲ့ရသည့် ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းသား သမဂ္ဂများအတွက်မူ ခေါင်းဆောင်ဟု အမည်တပ်ခြင်းသည် ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် မဖြစ်မနေ ဆက်စပ်စဉ်းစားရန် လိုအပ်သော ကိစ္စမဟုတ်ပေ။ လက်တွေ့ အားဖြင့် ခေါင်းဆောင်မှုအရည်အချင်းနှင့် အမြော်အမြင်ရှိရန်က ပိုမိုအရေးကြီး ပေလိမ့်မည်။

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် မထင်မရှားနေရာကသာ ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့ ပြီး မိမိမှာ မည်သည့် "မျိုးဆက်" ကပါဟု ပြောဆိုရေးသားသူ ကျောင်းသားများ ကိုလည်း ၆၂ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ဦးလှရွှေက ဝေဖန်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများတွင် မျိုးဆက်အလိုက် သတ်မှတ်မှု၊ ပါဝင်လှုပ်ရှားမှု များမှာ ပုံသေကားကျ မရှိချေ။ "၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားများ" ဟုဆိုရာတွင် ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကာလ၌ ပါဝင်ခဲ့ကြသော ကျောင်းသား များ သာမက ၁၉၉၆ နှင့် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တို့တွင် ဆန္ဒပြအုံကြွခဲ့ကြသော ကျောင်းသားအချို့ပါ ပါဝင်နေလေသည်။ မိမိကိုယ်ကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်က အခြေခံပညာကျောင်းသားသမဂ္ဂဝင်အဖြစ် ခံယူသလော၊ ၁၉၉၆ ခုနှစ်က တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား တက်ကြွလှုပ်ရှားသူအဖြစ် ခံယူသလောဟူသည့် အချက်တွင် မူတည်ပေသည်။ ကျောင်းသား မဟုတ်တော့သော်လည်း ကျောင်းသားခေါင်းစဉ်အောက်မှ လူထုလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်လိုသူများနှင့်

ကျောင်းသားဖြစ်သော်လည်း ကျောင်းသားအမည် မခံပဲ တက်ကြွလှုပ်ရှားလို သူများလည်း ရှိကြသည်။

ဆွေးနွေးပွဲသို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များအား ဖိတ်ကြားရာတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုမျိုးဆက်အလိုက် (၁၉၆၂ ၊ ၁၉၇၄-၇၅-၇၆ ၊ ၁၉၈၈၊ ၁၉၉၆၊ ၂၀၀၇ စသဖြင့်) ဖိတ်ကြားခဲ့သော်လည်း မျိုးဆက်တစ်ခုတည်း၌ ပင်လျှင် အသင်းအဖွဲ့ပါဝင်မှု ကွဲပြားခြင်း၊ နိုင်ငံရေး အယူဝါဒ ကွဲပြားခြင်းတို့ ရှိနေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ဦးဦးကို မျိုးဆက်ကိုယ်စားပြု တက်ရောက်သူဟု ဆိုရန် အခက်အခဲရှိခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် တရားဝင်ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ မရှိတော့သည့် ၁၉၆၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ကျောင်းသားမျိုးဆက်များ၌ ဤ ပြဿနာကို ကျယ်ပြန့်စွာ တွေ့ရှိရသည်။ ဥပမာ၊ “၈၈ မျိုးဆက်” သည် အာဏာရှင်စနစ်တိုက်ဖျက်ရေးတွင် အလွန်အရေးပါသည့် မျိုးဆက် ဖြစ်သော် လည်း ယင်းမျိုးဆက်၏ လူသိအများဆုံး ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးဖြစ်သော မင်းကိုနိုင်နှင့် ကိုကိုကြီး နှစ်ဦးလုံးသည် ဆွေးနွေးပွဲသို့ “၈၈ မျိုးဆက်” ကို ကိုယ်စားပြုတက်ရောက်ခြင်း မရှိခဲ့ကြချေ။[8]

မျှော်မှန်းချက်နှင့် သရုပ်လက္ခဏာ

ဤနေရာ၌ မျှော်လင့်ချက်နှင့် မျှော်မှန်းချက်အပေါ် မူတည်၍လည်း ကျောင်းသားသရုပ်လက္ခဏာ (student identity) ကို ဆက်လက် ကိုယ်စားပြု လိုခြင်း ရှိ၊ မရှိ ကွဲပြားသွားရပုံကို သတိပြုရန် လိုပေသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) အစိုးရ အာဏာရလာသည့်အချိန်တွင် အချို့သော ကျောင်းသားမျိုးဆက်သစ်၊ မျိုးဆက်ဟောင်းမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ အနေဖြင့် အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေပြင်ဆင်ရေး၊ တက္ကသိုလ်များ ဗဟိုချုပ်

---

[8] မင်းကိုနိုင်အနေဖြင့် အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာမပေးဘဲ ပျက်ကွက်ခဲ့သော်လည်း ကိုကိုကြီးကမူ နိုင်ငံရေးသမားအဖြစ် ၂၀၂၀ တွင် ရွေးကောက်ပွဲဝင်ရန် အစီအစဉ် ရှိနေသဖြင့် ဆွေးနွေးပွဲစသည်တို့တွင် စကားများများ မပြောချင်ကြောင်း အကြောင်းပြခဲ့ သည်။ “(၈၈) မျိုးဆက်” ကိုယ်စား အမေရိကန်နိုင်ငံ၌ ရောက်ရှိနေထိုင်လျက်ရှိသော ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဟောင်း ကိုသက်ထွန်းက တက်ရောက်ဆွေးနွေးခဲ့သော် လည်း ယင်းမျိုးဆက်အတွက် စာမူဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်မျှ မရရှိခဲ့ပေ။ (Issue editor ၏ မှတ်ချက်)

ကိုင်မှု လျှော့ချရေးတို့အတွက် ကျောင်းသားသပိတ်များ၊ National Network for Education Reform (NNER) ကဲ့သို့သော စုပေါင်းလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်နေကြပြီးဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းဘာသာစကားသင်ကြားရေး ကိစ္စရပ်ကဲ့သို့သော ဖက်ဒရယ်ရေးဆန်သည့် ကိစ္စရပ်များတွင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အသီးသီးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ တွေ့ဆုံစည်းဝေးကာ ဖက်ဒရယ်နှင့် ဒီမိုကရေစီ မျိုးစေ့များ ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤဂျာနယ် အထူးစာစောင်တွင် ပါဝင်ရေးသားသူများအနက် ကိုစိုးထွန်း၊ မဖြိုးဖြိုးအောင်နှင့် ဘိုးသိမ်း (ဒေါက်တာမင်းသိမ်း) တို့မှာ NNER စတင်တည်ထောင်စ ကတည်းကပင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သူများဖြစ်ကြသည်။

ထိုကဲ့သို့ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရခြင်းသည် ကျောင်းသားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၏ အသွင်သဏ္ဌာန်နှင့် နယ်ပယ်ကို ပုံဖော်ပေးခဲ့သည့်အပြင် ဦးတည်ချက်လားရာကိုပါ ချမှတ်ပေးခဲ့လေသည်။ ယင်းအနေအထားတွင် ကျောင်းသားသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ ကျောင်းသားမျိုးဆက်များမှာကဲ့သို့ အယူဝါဒ (ideology) တစ်ခုခုကို ယုံကြည်ဆုပ်ကိုင်ထားရန် မလိုအပ်ပဲ ပေါ်ပေါက်လာသည့်ကိစ္စရပ် (issue) အပေါ်တွင် မူတည်ကာ အာဏာပိုင်များအား တွန်းတိုက်အရေးဆိုရခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကျောင်းသား၏ အာဏာရအသိုင်းအဝိုင်းကို ဆန့်ကျင်တော်လှန်သော သဘောထားကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်လေသည်။

အမှန်စင်စစ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများနှင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်/ အဲန်အယ်လ်ဒီတို့အကြားရှိ ဆက်ဆံရေးသည် အဲန်အယ်လ်ဒီအစိုးရ အာဏာမရသေးမီအချိန်ကပင် ကောင်းမွန်လှသည် မဟုတ်ချေ။ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများတွင် ၁၉၈၈ မျိုးဆက်တိုင်အောင် လက်ဝဲနိုင်ငံရေးနှင့် ကွန်မြူနစ်အတွေးအခေါ် လွှမ်းမိုးမှုကြီးမားခဲ့သည်။ သို့သော် "နွေဦးတော်လှန်ရေး" ဟုခေါ်ဝေါ်ကြသည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ စစ်အာဏာသိမ်းမှုဆန့်ကျင်ရေး လူထုလှုပ်ရှားမှုတွင်မူ အယူဝါဒသည် အရေးကြီးသည့် အခန်းကဏ္ဍ၌ မပါဝင်တော့သည့်အပြင် ကျောင်းသား၏ သရုပ်လက္ခဏာ (identity) သည်လည်း အခြားသော အသက်အရွယ်အပိုင်းအခြားနှင့် ပညာရေးနောက်ခံအခြေပြု သရုပ်လက္ခဏာ အများအပြားထဲတွင်မှ ထူးထူးခြားခြားထိုးထွက်ပြီး ထင်ရှားနေခြင်းမျိုး မဟုတ်တော့ပေ။ လှုပ်ရှားမှု (movement/activism) အပေါ် အခြေ

မခံပဲ အသက်အရွယ် အပိုင်းအခြားအပေါ် အခြေခံထားသည့် "ဂျန်ဇီး" (Gen Z) ဟူသည့် သရုပ်လက္ခဏာသစ်လောက် ရေပန်းမစားပဲ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

သို့သော် ကျောင်းသားဟူသည့် သရုပ်လက္ခဏာသည် လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှုတို့အတွက် တိုက်ပွဲဝင်ရာတွင် အလွန် အင်အားကောင်းသော အစဉ်အလာရှိသည့် သရုပ်လက္ခဏာဖြစ်ရာ မြန်မာ့နိုင်ငံရေးမှ ဖယ်ရှား၍ မရနိုင်သော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ ဒီမိုကရေစီစနစ် အမြစ်တွယ်ပြီး ဖြစ်သော ဥရောပနိုင်ငံ အတော်များများတွင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ၊ ကျောင်းသားပါလီမန်များနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများ၏ နွေရာသီ လူငယ် လေ့ကျင့်ရေးစခန်းများ (youth summer camps) သည် ၎င်းနိုင်ငံများရှိ အနာဂတ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်မျိုးဆက်များကို မွေးထုတ်ပေးရာ၌ အရေးပါလှသည်။ စစ်တပ်၏ ရာစုနှစ် ထက်ဝက်ကျော် အုပ်စိုးမှုအောက် အစိုးရ၊ လွှတ်တော်စသည့် နိုင်ငံတော်ယန္တရားများ၌ နိုင်ငံရေးအလုပ်သင်ခွင့် (apprenticeship) ကို မရရှိနိုင်သည့် အခြေအနေတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျောင်းသားလူငယ်များအဖို့ မည်သည့် ပညာသင်ယူမှုလမ်းကြောင်းဖြင့် အနာဂတ်ခေါင်းဆောင်များအဖြစ် ပြောင်းလဲကြမည်နည်းဆိုသည့် အချက်မှာလည်း စူးစမ်းသင့်သည့် မေးခွန်းတစ်ခုဖြစ်လေသည်။

ကျောင်းသားသရုပ်လက္ခဏာသည် အစိုးရတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အားနည်းချည့်နဲ့အောင် ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် ဖြိုခွဲခြင်းတို့ကိုလည်း ခံရတတ်လေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၈၈ ခုနှစ် ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှု ပေါ်ပေါက်ပြီးသည့်နောက် အရပ်ဘက်တက္ကသိုလ်များတွင် ဘွဲ့ကြို သင်တန်းများ ရပ်တန့်ပစ်ခြင်း၊ ဘွဲ့လွန်သင်တန်းများတွင် စစ်တက္ကသိုလ်ဆင်း အရာရှိများအား ထိုအချိန် စစ်အစိုးရက ထည့်သွင်း တက်ရောက်စေခဲ့ခြင်း တို့ဖြစ်သည်။ ယင်းလုပ်ရပ်ကြောင့် တက္ကသိုလ် ပင်မနယ်မြေတွင် ကျောင်းသား များ နေရာတစ်နေရာတည်း၌ စုစည်းရန် ခက်ခဲသွားခြင်း၊ စစ်တက္ကသိုလ် များတွင် သင်ကြားပေးမည့် စစ်ဘက်ဆရာများ သီးသန့်မွေးထုတ်ပေးခြင်းနှင့် ကျောင်းသားသရုပ်လက္ခဏာ အားပျော့မှေးမှိန်သွားခြင်းဟူသည့် စစ်အစိုးရ အတွက် "တစ်ချက်ခုတ်၍ သုံးချက်ပြတ်" သော အကျိုးရလဒ်မျိုး ထွက်ပေါ် လာသည်။

ထို့ပြင် အာဏာရအစိုးရတစ်ရပ်သည် ဒီမိုကရေစီလိုလားသော အစိုးရပင် ဖြစ်စေကာမူ ကျောင်းသားများကို သင့်တော်သည့်နေရာ၌ အသုံးမချနိုင်သည့်

အခါ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် "ကျောင်းသား" ခေါင်းစဉ်အောက်မှသည် အခြားသရုပ်လက္ခဏာတစ်ခုခုအောက်သို့ ရောက်ရှိသွားတတ်သည့် သဘောကိုလည်း သတိပြုရန် လိုအပ်ပေသည်။ နေ့စဉ်လူမှုဘဝတွင် စားဝတ်နေရေးအတွက် လှုပ်ရှားရုန်းကန်နေရသော သက်လတ်နှင့် သက်ကြီးအရွယ် ကျောင်းသားမျိုးဆက်ဟောင်းများအနေဖြင့် လူငယ်ကျောင်းသားတို့ကဲ့သို့ ထာဝစဉ်ပြုမူနေထိုင်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ၁၉၈၈ ခုနှစ် အရေးတော်ပုံတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သော ကျောင်းသားများအနက် အချို့မှာ နိုင်ငံရေးပါတီတည်ထောင်သူများ၊ တတ်သိပညာရှင်များ၊ သတင်းစာဆရာများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များအဖြစ် ပြောင်းလဲ ရပ်တည်လာကြသည်။ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဟောင်း တချို့မှာမူ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းမှုအပြီးတွင် နိုင်ငံရေးပွဲကြည့်သူများအဆင့်အထိ မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချလိုက်ကြသည်။ အနည်းငယ်သော လူဟောင်း ကျောင်းသားလှုပ်ရှားသူများမှာမူကားဘက်ပြောင်းကာ စစ်တပ်ကို ထောက်ခံသော စစ်လော်ဘီ (military lobby) များအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာသည်ကိုလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ရှိရသည်။

ထို့ပြင် ကျောင်းသားဟူသည့် သရုပ်လက္ခဏာသည် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတွင်ရှိသော အမျိုးသားရေး၊ ကျား/မ ဖြစ်မှု၊ လူမျိုးရေး ဘာသာရေးနည်းစုဖြစ်မှု၊ လူထုလူတန်းစား စသည့် အခြားလက္ခဏာများနှင့်လည်း ထွေးရောယှက်တင်ဖြစ်နေတတ်သည်။ ဤစာစောင်တွင် ပါရှိသော စိုင်းကျော်ညွန့်၏ ဆောင်းပါးသည် "ကျောင်းသားနှင့် ရှမ်းအမျိုးသား" သရုပ်လက္ခဏာများ ဆုံစည်းရာကိုလည်းကောင်း၊ ကိုဇေယျာဦး၏ ဆောင်းပါးသည် "ကျောင်းသားနှင့် စစ်သားဘဝ" သရုပ်လက္ခဏာများ ပွတ်တိုက်မိရာကိုလည်းကောင်း အသီးသီးဖော်ပြထားကြသည်။ မလေးလေးမွန်နှင့် မဖြိုးဖြိုးအောင်တို့၏ ဆောင်းပါးများမှာလည်း ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးကျောင်းသူများအနေဖြင့် တွေးခေါ်ရှုမြင်ပုံရှုထောင့်ကို ထင်ဟပ်စေသည်။

သို့ရာတွင် ကျောင်းသားဘဝမှ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး ဆင်နွှဲရန် "ကျောင်းသားတပ်မတော်" ဟု ရည်ညွှန်းကြသည့် မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားများဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF) သို့ ဝင်ရောက်ခဲ့ကြသည့် ကျောင်းသားများ၏ အတွေ့အကြုံနှင့်ပတ်သက်၍မူ ဤစာစောင်တွင် ဖော်ပြနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ချေ။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ စစ်အာဏာသိမ်းမှု နောက်ပိုင်းတွင်လည်း ကျောင်းသားလူငယ်အချို့အနေဖြင့် စစ်ကောင်စီကို ခုခံတွန်းလှန်ရန်

လက်နက်ကိုင်လမ်းစဉ်ကို ရွေးချယ်ခဲ့ကြရာ မျိုးဆက်သစ် ကျောင်းသား တပ်မတော်ဟု ညွှန်းဆိုနိုင်သည့် "ကျောင်းသားလက်ရုံးတပ်တော်" (Student Armed Force) ကို တည်ထောင်ကြောင်း သိရှိရသည်။ သို့သော် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ အမျိုးမျိုးအပြားပြားရှိနေကြသော မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိ အခင်းအကျင်းတွင် ကျောင်းသားတပ်အသစ်အနေဖြင့် ထူးခြားပေါ်လွင်အောင် ရေရှည်ရပ်တည်နိုင်မည်လောဟု မေးခွန်းထုတ်စရာလည်း ရှိနေသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲ၌ ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်၍ အတိုက်အခံ ဒီမိုကရေစီခေါင်းဆောင်အဖြစ်မှ အာဏာရ နိုင်ငံရေးသမားအဖြစ်သို့ အသွင်ကူးပြောင်းခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၌ အဲန်အယ်လ်ဒီပါတီ၏ အလံအောက်မှ ဝင်ရောက် ယှဉ်ပြိုင်ရန် ကမ်းလှမ်းအဆိုပြုခဲ့သော "၈၈ မျိုးဆက်" ကျောင်းသူ ကျောင်းသား အယောက်နှစ်ဆယ်ကျော်အား ပါတီက ပယ်ချခြင်းကို မသိ ကျိုးကျွံပြုခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ဒီမိုကရေစီ အစိုးရသည် ၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားများ၏ ကျောင်းသားသရုပ်လက္ခဏာ အား အကျပ်ရိုက်စေခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးမျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်များကို မှေးမှိန် စေခဲ့သည်။ အဲန်အယ်လ်ဒီသည် ကျောင်းသားတို့၏ အစဉ်အလာသင်္ကေတ ဖြစ်သည့် "ခွပ်ဒေါင်း" (fighting peacock) ကို ၎င်း၏ ပါတီအမှတ်တံဆိပ် သင်္ကေတအဖြစ် အသွင်ပြောင်းရယူခဲ့သော်လည်း ကျောင်းသားထု၏ မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်သည့် ဒီမိုကရေစီပညာရေးကိစ္စရပ်များကိုမူ အများအားဖြင့် လျစ်လျူရှုခဲ့သည်။ အဲန်အယ်လ်ဒီအစိုးရလက်ထက်တွင် အရပ်ဘက်အဖွဲ့ အစည်းများ၊ အခြားနိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခဲ့ သည့်နည်းတူ နိုင်ငံ/အစိုးရနှင့် ကျောင်းသားဆက်ဆံရေး (state-student relations) သည်လည်း ဆုတ်ယုတ်ခဲ့သည်။

ဤစာစောင်ကို စီစဉ်ရာတွင် ပါဝင်ရေးသားသူ၊ ဖြေဆိုသူများအား ကျောင်းသားဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း၊ အဘယ်ကြောင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာရ သနည်း၊ လူထုလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်တွင် အဘယ်ကြောင့် ကျောင်းသားသည် ဆောလျင်စွာ လှုပ်ရှားပါဝင်လာလေ့ရှိသနည်း၊ ဤမည်သော ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှု၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အဘယ်တို့နည်း စသော အခြေခံကျ ပြီး အတွေးအခေါ်ဆန်သော မေးခွန်းများဖြင့် စူးစမ်းမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

ငင်းတို့၏ ကိုယ်တွေ့နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံ၊ ဖြတ်သန်းမှုများအကြောင်းကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် အထက်ပါမေးခွန်းများ၏ အဖြေ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို သော်လည်းကောင်း၊ ကျောင်းသားနိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်ရှုထောင့်ကို သော်လည်းကောင်း ရရှိကြမည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာသော မိမိ၏သရုပ်လက္ခဏာ၊ လာရာနှင့် လားရာတို့အကြောင်းကို နားလည်သဘောပေါက်မှသာလျှင် ကျောင်းသားထုသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အနာဂတ်မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်နှင့် ကိုယ်စားပြုမှုတို့ကို ပြင်ဆင်ကြံဆနိုင်ပေလိမ့်မည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဆင့်ကဲပြောင်းလဲလာပုံ

ဗြိတိသျှအင်ပါယာ၏ ကိုလိုနီနယ်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရသည့် ၁၈၈၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၁) ရက်နေ့မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် ရိုးရာအစဉ်အလာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း ပညာရေးစနစ်ထက် ခေတ်ပေါ် အနောက်တိုင်း ပညာရေးစနစ်နှင့် နိုင်ငံတစ်ဝန်းတွင် စတင်တွေ့ထိလာခဲ့ရသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ၁၈၂၄ ခုနှစ်၊ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပထမ(ကျူးကျော်)စစ်ပြီးကတည်းက အောက်မြန်မာနိုင်ငံသည် ဗြိတိသျှကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေး၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော အိန္ဒိယအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အတွင်း ထည့်သွင်းခံခဲ့ရသည်။ ဆယ့်ကိုးရာစုအလယ်ခန့်ကတည်း ကပင်လျှင် အနောက်တိုင်းပညာရေးစနစ်သည် မြန်မာပြည်သို့ စတင် နိဒါန်းပျိုးရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၁၉ ရာစုကုန်ဆုံးလုချိန်တွင် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ၊ မော်လမြိုင်မြို့တွင် ကောလိပ်ကျောင်းပင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ နှစ်ဆယ်ရာစုဦးပိုင်းတွင် အနောက်တိုင်းပညာရေးစနစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကိုလိုနီအုပ်ချုပ်ရေးယန္တရားနှင့်အတူ အခြေတကျ ဖြစ်လာခဲ့ပေသည်။

သို့ရာတွင် ကိုလိုနီပြုသူ ဗြိတိသျှအစိုးရသည် ငြိမ်းချမ်း၍ အမိန့်မသွေဖီသော ပညာရေးစနစ်ကို ကောင်းစွာ တည်ဆောက်နိုင်ပြီဟုကား မဆိုနိုင်ချေ။ ကိုလိုနီပြုသူနှင့် ကိုလိုနီအပြုခံတို့ကြား ဆက်ဆံရေးတွင် မညီမျှမှု၊ ဖိနှိပ်မှု၊ ခွဲခြားမှု၊ မတော်လှန်နိုင်စေရန် (ဝါ) သစ္စာခံနေစေရန် စီမံမှုများ ရှိစမြဲဖြစ်သည်။ ထိုစီမံမှုများအနက်တစ်ခုမှာ ၁၉၀၃ တွင် ပညာဝန် (Director of Public Instruction) ဖြစ်သော ဂျွန် ဗင် ဆိုမရင် ပုပ် (John Van Someren Pope)

ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ဟိုက်စကူး ကျောင်းသားများသည် ဆရာများနှင့် ပညာရေး ဌာနအရာရှိများအား "ရှိခိုး" ၍ အရိုအသေ ပြုရမည်ဟူသည့် အမိန့်ဖြစ်သည်။[9] ပုပ်၏ "ရှိခိုးအမိန့်" ကို ဟိုက်စကူးကျောင်းသားများ၊ ကျောင်းသားမိဘများနှင့် ရန်ကုန်ကောလိပ်ကျောင်းသားများက မကျေနပ်ရာမှ အစပြု၍ ထိုစဥ်က ဗိတိုရိယဟောလ် (Victoria Hall) ဟုခေါ်သည့် နေရာရှေ့တွင် လူစုကာ အစည်းအဝေးကျင်းပပြီး ထိုအမိန့်ကို ကန့်ကွက်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းဖြစ်ရပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းတွင် "ပထမဆုံး လှုပ်ရှားမှုဖြစ်သည်" ဟုဆိုသည်။[10] ဤသို့ဆိုလျှင် ၁၉၁၃ ခုနှစ်မတိုင်မီ ကာလတစ်လျှောက်လုံး၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် "ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှု" မရှိခဲ့ဟု ဆိုလိုရာရောက်ပြီး လက်တွေ့အားဖြင့်လည်း "ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု" ဟူ၍ မရှိခဲ့သလောဟု မေးခွန်းထုတ်စရာ ဖြစ်စေသည်။

အနောက်တိုင်းပညာရေးနှင့် မတွေ့ကြုံရသေးမီ မြန်မာဘုရင်တို့ အုပ်ချုပ်သော ဘုရင်စနစ် (monarchy) ခေတ်တစ်လျှောက်တွင် အနောက်တိုင်းစံနှုန်းနှင့် ကိုက်ညီသောကျောင်းဟူ၍ ဗုဒ္ဓစာပေကို လေ့လာ ဖြန့်ဖြူးသည့် လောကုတ္တရာသင်ကြားရေးဆိုင်ရာ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း များသာ ရှိခဲ့ကြသည်။ သင်ကြားသူဆရာများမှာ ဘုန်းတော်ကြီးများဖြစ်ပြီး လေ့လာသင်ယူကြသော ကျောင်းသားများမှာလည်း ရဟန်းများ၊ ကိုရင်များ၊ လူဝတ်ကြောင် ကလေးသူငယ်များသာ အများစုဖြစ်လေရာ ၎င်းတို့ကို "ဝိနည်း" ဟူသော စည်းကမ်းပြဋ္ဌာန်းချက်များက စည်းနှောင်ထားလေသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းမှာ ဗုဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် ဝိနည်းစည်းကမ်း များအောက်တွင် မသွေမဖီရအောင် လည်ပတ်နေရသည်ဖြစ်၍ "ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှု" ဟူ၍ မပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်နိုင်လေသည်။ လောကီစာပေဟု ခေါ်သော "အရေး၊ အဖတ်၊ အတွက်အချက်" ဟူသည့် အခြေခံ စာတတ်မြောက်အောင် သင်ကြားပေးခြင်းသည်လည်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း များတွင်သာ ရှိခဲ့ရာ "အခြေခံစာတတ်မြောက်ရေး" ကို သင်ယူကြသူများမှာ မူလတန်းအရွယ် ကလေးသူငယ်များဖြစ်၍ "ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု" ပေါ်ပေါက်ရန် အကြောင်းမရှိခဲ့ပေ။

[9] Turner, 2014, p. 115.
[10] အောင်ထွန်း၊ ၂၀၁၂၊ စာ-၄၀။

ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေး ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ

“ပထမကျောင်းသားသပိတ်” ဟု ထင်ရှားလာသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဦးဆုံးသော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသည် ရန်ကုန်ကောလိပ်နှင့် ယုဒသန်ကောလိပ် (Judson College) တို့မှ ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားနေ ကျောင်းသား (၅၀) ကျော်တို့ကြောင့် ၁၉၂၀ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၅) ရက် နေ့တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ပေါ်ပေါက်ရသော အကြောင်းရင်းမှာ ရန်ကုန်ကောလိပ်ကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဟူ၍ အဆင့်တိုးမြှင့်ရန် စီစဥ်ရာတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဥပဒေ (University of Rangoon Act) မူကြမ်း၌ ကျောင်းသားများ မကျေနပ်သည့်အချက်များ ပါဝင်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကို ၁၉၂၀ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၇) ရက်နေ့တွင် ဖွင့်လှစ်ရန် စီစဥ်ထားရာတွင် ဗြိတိသျှအစိုးရက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဥပဒေမူကြမ်းကို ကျောင်းသားများ ကန့်ကွက်ထားသည့် အချက်များအား ပြုပြင်ရန် မလိုက်လျောပဲ ဒီဇင်ဘာလ (၁) ရက်နေ့၌ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့သောကြောင့် ကောလိပ်ကျောင်းသားများက ကျောင်းမဖွင့်မီ နှစ်ရက်ကြိုတင်ပြီး သပိတ်မှောက်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးနှင့် ပညာရေးတို့တွင် “ပထမကျောင်းသားသပိတ်” ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုသည် အလွန်ကြီးမားခဲ့သည်။ ထိုသပိတ်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် “အမျိုးသားရေးဝါဒ” (nationalism) ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ရုံမျှမက ဗြိတိသျှအစိုးရကျောင်းများနှင့်အပြိုင် “အမျိုးသားရေးဝါဒ” ကို အဓိကလေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ပေးသော အမျိုးသားကျောင်းများ (national schools) ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် ဒုတိယနှင့် တတိယ ကျောင်းသားသပိတ်များသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပရဝုဏ်အတွင်းမှပင် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြပြီး တတိယကျောင်းသားသပိတ်က ကိုလိုနီစနစ်ကို ဆန့်ကျင်သော အမျိုးသားနိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် ဂျပန်နှင့်ပူးပေါင်းကာ ဗြိတိသျှကိုလိုနီစနစ်အားလက်နက်ကိုင်တော်လှန်သော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဝင်အများစုကို မွေးထုတ်ပေးခဲ့လေသည်။

ယင်း “ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ ကျောင်းသားသပိတ်များ” သို့မဟုတ် “ကိုလိုနီခေတ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ”သည် ကိုလိုနီပြု အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် ဗြိတိသျှအစိုးရကို ဆန့်ကျင်တော်လှန်မှုများဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရလာပြီးသည့်နောက် ထိုလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို အလေးထားနှင့်

အထက်တန်း သမိုင်းပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များတွင် ပါဝင်ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသားတိုင်းသည် ကိုလိုနီခေတ် ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို အကြမ်းဖျဉ်းမျှ အနည်းဆုံး သိရှိထားလေသည်။ ထိုကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုသုံးခုသည် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု သမိုင်းနှင့် သွယ်ဝိုက်၍သော်လည်းကောင်း၊ တိုက်ရိုက်သော်လည်းကောင်း ဆက်စပ်ပတ်သက်နေပြီး နိုင်ငံခြားကိုလိုနီ ဗြိတိသျှအစိုးရကို ဆန့်ကျင်ခြင်း ဖြစ်၍ ပြဋ္ဌာန်းဖတ်စာအုပ်များတွင် မဖြစ်မနေလေ့လာကြစေရန် ထည့်သွင်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ကျောင်းသား၊ လူထုလှုပ်ရှားမှုနှင့် တော်လှန်ရေး

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတစ်လျှောက် အစိုးရတစ်ရပ်သည် မည်သည့်အယူဝါဒကို ကိုင်စွဲသည်ဖြစ်စေ၊ မည်သည့်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သည်ဖြစ်စေ အာဏာရှင်ဆန်စွာ ပြုမူကျင့်ကြံလာလျှင် စတင်တော်လှန်ဆန့်ကျင်ကြသူများမှာ အမြဲလိုလို ကျောင်းသားများဖြစ်ကြသည်။ အနာဂတ်အတွက် မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်နှင့် အလားအလာ မြင့်မားကြသူများဖြစ်၍ သာမန်ပြည်သူအနေဖြင့် အုပ်ချုပ်သူအစိုးရ၏ မတရားသော မူဝါဒကို လူစုဝေးပြီး ဆန့်ကျင်ရန် ခက်ခဲနေဆဲအချိန်တွင်ပင် ကျောင်းသားထုသည် အလွယ်တကူ လျင်မြန်စွာ လှုပ်ရှားလေ့ရှိသည်။ အများအားဖြင့် မတရားသော အခြေအနေကို အာဏာရှင်တို့က ဖန်တီးလေ့ရှိရာ အာဏာရှင်နိုင်ငံများတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ မကြာခဏ ပေါ်ပေါက်လေ့ရှိသည်။ ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံများတွင်ပင်လျှင် မတရားမှုများ ရံဖန်ရံခါ ပေါ်ပေါက်တတ်ပေရာ ယင်းအချိန်အခါမျိုး၌ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ နိုးကြွလာလေ့ရှိသည်။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား (တစ်ခါတစ်ရံ အထက်တန်းကျောင်းသား) တို့သည် တိုးတက်သော ခေတ်ပေါ်အတွေးအခေါ် အယူအဆများ၏ ဆွဲဆောင်ခြင်းကို ထူးခြားစွာ ခံရသူများဖြစ်သည်။[11] အသိဉာဏ်ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် လတ်တလော လေ့လာသင်ယူနေသူများဖြစ်၍ ခေတ်ပြိုင်အတွေးအခေါ် အယူအဆများကို ထိတွေ့လွယ်၊ လက်ခံလွယ်တတ်ကြသည်။ ကျောင်းသားများသည် ကိုလိုနီခေတ်လွန် ဖွံ့ဖြိုးမှုကာလတွင် တည်ဆောက်ပုံအရ

---

[11] Altbach, 1982, p.174.

အခြေခံကျသော အနာဂတ်၏ အသိပညာဆိုင်ရာနှင့် အလုပ်အကိုင်ဆိုင်ရာ အထက်လွှာဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။[12] ၎င်းတို့သည် အခြားသူများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းတစ်ခုခုကို လုပ်ကိုင်ရခြင်းမှ ကင်းလွတ်ကြသည်။ မိသားစုတာဝန်များကိုလည်း အဓိကနေရာမှ မထမ်းဆောင်ကြရချေ။ ဤအချက်နှစ်ချက်က လူမှုလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဖန်တီးရာတွင် ပံ့ပိုးပေးသည်ဟူ၍ ပညာရှင်အချို့က ယူဆကြသည်။[13] ထို့မျှသာမက ကျောင်းသားများသည် ကျောင်း၊ တက္ကသိုလ်၊ အဆောင် စသည့် နေရာတစ်နေရာ၌ လွတ်လပ်စွာ စုဝေးမိလျက်သား ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

အမေရိကန်နှင့် ဥရောပနိုင်ငံများတွင် ၁၉၆၀ ပြည့်လွန်ကာလ တက္ကသိုလ်ဝန်းကျင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၏ နောက်ဆက်တွဲ အဖြစ် “ကျောင်းသား” ဟူသည့် ဝေါဟာရနှင့် “သူပုန်” ဟူသည့် ဝေါဟာရတို့ကို ချိတ်ဆက်၍ အဓိပ္ပာယ်ဆင်တူနီးပါး ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။[14] “ကျောင်းသားနိုင်ငံရေး”၊[15] “တော်လှန်သော ကျောင်းသားများ”၊[16] “တက္ကသိုလ်၌ သူပုန်ထခြင်း”[17] စသော “ကျောင်းသား” သည် “သူပုန်” ဟူသည့် အယူအဆမျိုးဖြင့် ရေးသားခဲ့ခြင်းများလည်း ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကိုလိုနီခေတ်မှစ၍ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် လူထုလှုပ်ရှားမှု (popular movements) အများစုကို “ကျောင်းသား” များက စတင်ခြင်း၊ ဦးဆောင်ခြင်းများပြုခဲ့ကာ လှုပ်ရှားမှုအချို့ကိုသာ အခြားလူတန်းစားများဖြစ်သည့် အလုပ်သမား၊ လယ်သမားတို့က စတင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုအလုပ်သမား၊ လယ်သမားတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများတွင်လည်း ကျောင်းသားများက ဝန်းရံအားဖြည့် ပါဝင်ကြမြဲဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ အာဏာသိမ်းမှုဆန့်ကျင်ရေး လူထုလှုပ်ရှားမှုသည် ကျောင်းသားကစတင်သည့် ဦးဆောင်သော လှုပ်ရှားမှုမဟုတ်ပဲ တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ လူထုလူတန်းစားအသီးသီးက လှုပ်ရှားအုံကြွခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည့်တိုင် ကျောင်းသားများသည် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အချို့လူငယ်များသည်

---

[12] Pinner, 1971; Rootes, 1980, pp. 475-476; Schubert, Tetzlaff and Vennewald, 1994.
[13] Weiss & Aspinall, 2012, p.5
[14] Quinn et al., 1972.
[15] Lipset, 1967.
[16] Lipset, 1969.
[17] Lipset, 1971.

ကျောင်းသားသမဂ္ဂအသီးသီး၏ အလံအောက်မှ လှုပ်ရှားခြင်း မဟုတ်သော်လည်း ပြည်သူလူထုအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ အာဏာသိမ်းမှုကို ထိပ်ဆုံးက အံတုလျက်ရှိသည့် မျိုးဆက်တွင် အများစုမှာ "ဂျန်ဇီး" (Gen Z) ဟု ထင်ရှားလာသော ကျောင်းသားများပင်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရလေသည်။

ကျောင်းသားနိုင်ငံရေး၏ မူလအစ ပညာရေး

မြန်မာနိုင်ငံပညာရေးတွင် ကမ္ဘာနှင့် ရင်ပေါင်တန်းနိုင်သော ပညာရေးစနစ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် လွတ်လပ်ရေးရပြီးသည်မှစ၍ မြန်မာကျောင်းသားတို့ မျှော်လင့်တောင့်တခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းအချက်ကို အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရအဆက်ဆက်က မျက်ကွယ်ပြုကာ ခေတ်နောက်ပြန်ဆွဲ ယဥ်ကျေးမှုကို ပုံဖော်ရန် ကြိုးစားသောအခါ ကျောင်းသားတို့သည် အစိုးရအပေါ်တွင် မကျေမနပ် ဖြစ်တတ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ နောက်ခံအကြောင်းတရားဖြစ်ပြီး ၎င်းအပေါ်တွင် ထပ်ဆင့်၍ အစိုးရက ကန့်သတ်ချက်များ တစ်ရစ်ပြီးတစ်ရစ် တင်းကျပ်လာခြင်း၊ ကျောင်းသား၏ သီးခြားထင်ရှားသော စုပေါင်းသရုပ်လက္ခဏာကို ထိပါးနှိပ်ကွပ်ခြင်းများ ပြုလုပ်လာသောအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ ခေတ်အဆက်ဆက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရလေသည်။

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဟူသမျှ၏ အဓိကနောက်ခံမှာ ပညာရေးစနစ်ကို မကျေနပ်ခြင်း ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ ပညာရေးစနစ်ကို မြှင့်တင်ပေးရမည့်အစား ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုနှင့် အမိန့်နာခံမှုကို ကျောင်းအာဏာပိုင်များနှင့် အစိုးရတို့က ဇွတ်အတင်း သွတ်သွင်းလာသောအခါ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်ပေါ်ရကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနေအထားတွင် အဆိုးဝါးဆုံးလုပ်ရပ်တစ်ခုမှာ စစ်အစိုးရသည် ၁၉၉၆ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် "အဝေးသင်တက္ကသိုလ် ပညာရေး" ဟူ၍ ဖွင့်လှစ်ကာ လွယ်ကူစွာ ဘွဲ့ရနိုင်သော "စာမတတ်သည့် ဘွဲ့ရများ" မွေးထုတ်ပြီး အရပ်ဘက် အဆင့်မြင့်ပညာရေးကို ဖျက်ဆီးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်း မြို့ကြီးများ၏ အစွန်အဖျားတွင် တက္ကသိုလ်သစ်များဖွင့်ကာ ကျောင်းသားစုဖွဲ့လှုပ်ရှားမှု မဖြစ်ပေါ်နိုင်အောင် စနစ်တကျ စီစဥ်ခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်ပညာရေးကို ဒေသန္တရအဆင့်၌သာ သင်ယူကြရအောင် ကန့်သတ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပြည်နယ်

နှင့် တိုင်းအနှံ့အပြားမှ တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း တွေ့ဆုံရင်းနှီးခွင့်မှာလည်း ပျက်ပြယ်သွားရသည်။

လွတ်လပ်ရေးရရှိခဲ့သည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစ၍ ယနေ့ ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ (၇၅) နှစ်တာကာလအတွင်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပထမဆယ်စုနှစ်တစ်ခု ၁၉၄၈-၅၈၊ ဒုတိယဆယ်စုနှစ်တစ်ခု ၂၀၁၀-၂၀၂၀ အချိန်ကာလနှစ်ခုတွင်သာ ဒီမိုကရေစီစနစ် ပေါ်ပေါက်လာရန် စတင် နိဒါန်းပျိုးခွင့်ရခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ထိုကာလနှစ်ခု၌ပင်လျှင် စစ်တပ်၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုမှ လုံးဝကင်းလွတ်နိုင်ခဲ့သည် မဟုတ်ချေ။ ဒီမိုကရေစီစနစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် သင့်လျော်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းကို လည်းကောင်း၊ အသိပညာဆိုင်ရာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကိုလည်းကောင်း ပုံဖော်ရာတွင် ထိုနိုင်ငံရေးစွက်ဖက်မှုကြောင့် အဟန့်အတားဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ကျန်ရာစုနှစ်ထက်ဝက်ကျော်ကာလမှာမူ စစ်တပ်၏ တိုက်ရိုက် အုပ်စိုးမှုအောက် ကျရောက်နေသောကြောင့် လွတ်လပ်ရေးဗိသုကာများကို မွေးထုတ်ပေးခဲ့သည့် “ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ အဆောက်အအုံ” ကိုပင် ၁၉၆၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထိုအချိန် အာဏာသိမ်းစစ်အစိုးရက ဒိုင်းနမိုက်ဖြင့် ခွဲကာ ဖျက်ဆီးပစ်ခဲ့သည်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဟူ၍ မဖွဲ့စည်းနိုင်အောင် နည်းမျိုးစုံဖြင့် တားဆီး ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ သို့သော် ကျောင်းသားတို့သည် သမဂ္ဂစိတ်ဓာတ်ကို မျိုးဆက်အလိုက် လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်ဖြစ်ရာ နိုင်ငံရေးပွင့်လင်းလာသည့် ၂၀၁၁-၂၀၁၂ ခုနှစ်ဝန်းကျင်၌ ကျောင်းသား သမဂ္ဂအများအပြား ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံတော်မေ့လျော့ခံ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ

ဖိနှိပ်မှုများစွာ ခံနေရသည့်ကြားက ကျောင်းသားမျိုးဆက်များသည် အခွင့်အခါသင့်တိုင်း ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို ဦးဆောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးသည့်နောက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော မည်သည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကိုမျှ နိုင်ငံတော်၏ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်များတွင် ဖော်ပြခံရခြင်း မရှိသည်မှာ မှတ်သားဖွယ် ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ဖော်ပြမခံရသည့် အကြောင်းရင်း တစ်ခုမှာ ထိုလှုပ်ရှားမှုများသည် လွတ်လပ်ရေးရပြီး မြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရအဆက်ဆက်၏ မူဝါဒနှင့် ရပ်တည်ချက်တို့ကို ဆန့်ကျင်

လျက် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရများလက်အောက်တွင် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုများနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သည့် ဆောင်းပါး၊ စာအုပ်များမှာလည်း ထုတ်ဝေခွင့်မရရှိခဲ့ချေ။ ထိုလှုပ်ရှားမှုများနှင့် သွယ်ဝိုက်သက်ဆိုင်သည်ဟု ယူဆရသော ကဗျာဝတ္ထုများသည်ပင်လျှင် အစိုးရ၏ စာပေစိစစ်ရေး၌ ဆင်ဆာထိကာ ဖြုတ်ချခံခဲ့ရသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်၏ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်ရေးအလွန် နိုင်ငံရေးပွင့်လင်းမှု အနည်းငယ်ရှိလာသည့်ကာလဖြစ်သော ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် စာပေစိစစ်ရေးဌာနကို အပြီးတိုင် ဖျက်သိမ်းကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ရာစုနှစ်ထက်ဝက်ကျော်မျှ ထုတ်ဝေခွင့်မရခဲ့ကြသော၊ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးသည့်နောက် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအမျိုးမျိုးနှင့် စပ်လျဉ်းသော ပုံနှိပ်စာအုပ်၊ စာတမ်း၊ စာစောင်များကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ထုတ်ဝေခွင့်ရခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို ၂၀၁၁-၂၀၁၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အပြိုင်းအရိုင်း ထုတ်ဝေဖြန့်ချိခဲ့ကြသည်။ ထုတ်ဝေဖြန့်ချိပြီး စာအုပ်စာတမ်းများတွင် အများစုမှာ ယခင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို ခုနှစ်အလိုက် စီစဥ်ဖော်ပြခြင်း၊ ၎င်းတို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်၏ ကိုယ်တွေ့အမှတ်တရများ၊ ပါဝင်ခဲ့သူများ၏ ကိုယ်တိုင်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိပုံစံများ၊ မျက်မြင်တွေ့ကြုံခဲ့ရသူတို့၏ မှတ်တမ်းများ၊ လေ့လာသူများ၏ မှတ်တမ်းများ၊ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခဲ့သူတို့နှင့် အင်တာဗျူးများ စသဖြင့် စုံလင်လှသည်။[18]

လိုအပ်နေဆဲ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု သုတေသန

ဖြစ်စဥ်ကို မှတ်တမ်းတင်ရေးသားသော "ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းများ" ပေါများပြီး "ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဆိုင်ရာ သုတေသနများ" ရှားပါးခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံ၌သာမဟုတ်၊ ကမ္ဘာအဝန်း၌ပင် တွေ့ရှိရဆဲဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို စဥ်ဆက်မပြတ် တွေ့မြင်နေကြရသော်လည်း ၎င်းတို့အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို သီအိုရီအရ တည်ဆောက်၍

[18] ဤကာလအတွင်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သော စာအုပ်အချို့ကို ကျမ်းကိုးစာရင်းတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

သို့မဟုတ် နိုင်ငံတော်ယုဉ်လှေ့လာ၍ သုတေသနပြုမှုများမှာ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော လှုပ်ရှားမှုများနှင့် နိုင်ငံယှဉ်လျှင် နည်းပါးလှပေသည်။ ၁၉၈၈ ပြည့်လွန်နှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန် နှစ်ကာလများတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် နိုင်ငံရေး ပြောင်းလဲမှုများအတွက် ချိန်ခွင်လျှာအနေအထားသို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့ပြီးမှ အကြီးအကျယ်ကျရှုံးရခြင်းကို မြင်တွေ့ကြသည်မှအစပြု၍ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်များက ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို လေ့လာရန် စိတ်ဝင်စားမှု နိုးထလာခဲ့ရသည်။[19]

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို သမိုင်းပညာရပ် သုတေသနရှုထောင့်မှ လေ့လာမှုရှားပါးသည့်နည်းတူ လူမှုဗေဒ၊ မနုဿဗေဒ ရှုထောင့်တို့မှ လူမှုဆိုင်ရာလှုပ်ရှားမှု (social movement) တစ်ရပ်အဖြစ် လေ့လာမှုမျိုးလည်း မများလှပေ။ ထို့ပြင် ကျောင်းသားအရွယ်သည် လူငယ်လူရွယ်၊ ကြီးကောင်ဝင်စ အရွယ်၊ လူကြီးငယ် (young adult) အရွယ်မျိုး ဖြစ်ရာ ထိုအရွယ်လူများ၏ စိတ်အခြေအနေကို စိတ်ပညာနယ်ပယ်မှ လေ့လာခြင်းမျိုးလည်း နည်းပါးလေသည်။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် ကျောင်းပရဝုဏ်တွင်း ကိစ္စရပ်များ ဖြစ်သော နေထိုင်စားသောက်ရေး၊ စာသင်ကြားရေး၊ ဆရာ-ကျောင်းသား ဆက်ဆံရေးတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်နေသည် မဟုတ်ပေ။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို ကျောင်းသားကိစ္စရပ်တို့ဖြင့်သာ ကြာရှည်ကန့်သတ်ချုပ်ချယ်ထား၍လည်း မရချေ။

ကျောင်းသားသည် အစိုးရမူဝါဒတစ်ရပ်ရပ်အား ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲလိုသောအခါ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု၏ အစဉ်အလာ၊ အရှိန်အဟုန်၊ ကျယ်ပြန့်မှု အပေါ်မူတည်၍ နိုင်ငံနှင့်ချီသော နိုင်ငံရေးပြဿနာ ဖြစ်သွားလေ့ရှိသည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသည် လူတစ်ဦးချင်း၏ စိတ်ခံစားမှု (emotion)၊ ခံယူချက်၊ စေ့ဆော်မှုများ ပေါင်းစုံရာမှ ထွက်ပေါ်လာသော စုပေါင်းလှုပ်ရှားမှု သဘောဆောင်သည့် တွန်းတွန်းတိုက်တိုက် နိုင်ငံရေး (contentious politics) လည်း ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အများအားဖြင့် စာရင်းဇယား၊ သင်္ချာဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် ရေတွက်မှုကိုဦးစားပေးပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး၏ အပြုအမူကို ယေဘုယျ ကောက်ချက်ချလိုသည့် ဘောဂဗေဒနှင့် နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ ပညာရပ်တို့တွင်လည်း ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများအပေါ် စိတ်ဝင်စားမှု နည်းပါးနေခြင်း ဖြစ်သည်။

---

[19] Weiss & Aspinall, 2012.

ကျောင်းသားရေးသည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအတွေးအခေါ်

မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံနှင့် အတွေးအမြင်များကို မှတ်တမ်းတင်ကြရာတွင် ကျောင်းသားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူ အများစုသည် ပညာရေးလောကမှ သုတေသနပညာရှင်များ မဟုတ်ကြချေ။ ထို့ကြောင့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သီအိုရီ၊ စာပေများနှင့် တိုက်ဆိုင်ကိုးကား ပြောဆိုရေးသားကြမည်ဟု မမျှော်လင့်နိုင်ပေ။ အမှန်စင်စစ် ၁၉၆၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် အထီးကျန်ဝါဒကျင့်သုံးပြီး နယ်ပယ်ပေါင်းစုံ၌ နိုင်ငံတကာရှိ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများနှင့် အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ခံခဲ့ရကာ ပညာရေးစနစ်ပါ ချို့တဲ့နိမ့်ကျသွားခဲ့ရသည်။ ထိုမျှသာမက အချို့ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များသည် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများအဖြစ် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုကျော် ပြင်ပကမ္ဘာနှင့် ကင်းကွာခဲ့ရသူများ ဖြစ်သည်။ ဤသို့သော အခြေအနေတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင် ရေးသား ပြောဆိုသူအများစုထံမှ ပညာရပ်ဆန်သော လက်ရာမျိုးကို မျှော်လင့်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။

ပညာရပ်မဆန်ဟုဆိုရခြင်းမှာ ယုတ္တိဗေဒအရ စနစ်တကျ တည်ဆောက်ထားပြီး ရှေ့နောက်ဆီလျော်သည့် စောဒနာများ (arguments) ကို မသုံးခြင်း၊ စိတ်ခံစားမှုကို ဦးစားပေးကာ ယထာဘူတကျမှုကို အလေးမထားခြင်း၊ မြန်မာအချင်းချင်း သိရှိပြီးဖြစ်သည်ဟု ယူဆသော အသေးစိတ်အချက်အလက်များနှင့် အနေအထား (context) တို့ကို ချန်လှပ်ခဲ့ခြင်း၊ ပြောဆိုရေးသားပြီးသော အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ထပ်တလဲလဲ ပြန်လည်ဖော်ပြပြီး ရှည်လျားစွာ ရေးသားခြင်း စသည်တို့ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ပညာရှင်လက်ရာ မဟုတ်သည့်တိုင် ၎င်းတို့ကိုယ်တွေ့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရသည့် အတွေ့အကြုံများ (expériences vécues) မှ ပေါက်ဖွားလာသည့် ကိုယ်ပိုင် အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆများဖြစ်သည့်အတွက် နောင်ကာလတွင် ပညာရှင်များ ဆက်လက်သုတေသနပြုရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်စေပေလိမ့်မည်။

ဤစာစောင်ကို တည်းဖြတ်သော အယ်ဒီတာများ၏ တာဝန်မှာ ဆောင်းပါးရှင်တစ်ဦးစီ၏ အတွေးအမြင်၊ အယူအဆကို ဝင်ရောက် စွက်ဖက်ပြင်ဆင်ရန် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့၏ ပြောဆိုရေးသားမှုနှင့် သုံးသပ်ချက်များကို မူရင်းအာဘော်အတိုင်းပင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဆောင်းပါးရှင်အချို့အနေဖြင့် မိမိတို့၏ အတွေ့အကြုံနှင့် အတွေးအခေါ်ကို

ဆွေးနွေးရေးသားရာ၌ ရှေ့နောက်မညီညွတ်သောအချက်၊ အငြင်းပွားဖွယ် အချက် အနည်းငယ်ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။ ဥပမာ၊ ဦးတင်အေးကြူ၏ ဆောင်းပါးတွင် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး အခြေအနေနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှား မှုများ ဆက်စပ်နေကြောင်း ဆောင်းပါး စာကိုယ်တွင် သာဓကများဖြင့် ရှင်းပြ ထားသော်လည်း နိဂုံးပိုင်းတွင်မူ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်ရခြင်း မှာ အာဏာရအစိုးရ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ဉာဏ်အမြော်အမြင်နှင့်သာ သက်ဆိုင် ကြောင်း ကောက်ချက်ဆွဲရေးသားထားလေသည်။

နောက်ထပ် ဥပမာအနေဖြင့် အငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်နိုင်သည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခု မှာ မလေးလေးမွန်၏ ဆောင်းပါးတွင် ပါဝင်သော "Z မျိုးဆက်" (Generation Z) သတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။ ထိုဆောင်းပါးကို ရေးသားဖတ်ကြားသော အချိန် သည် လွန်ခဲ့သည့်ခြောက်နှစ်၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ကဖြစ်ပြီး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် အဲန်အယ်လ်ဒီပါတီတို့ ၂၀၁၅ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြတ်ပြတ်သား သား အနိုင်ရကာ အစိုးရဖွဲ့၊ လွှတ်တော်တက်ခဲ့သည့်အချိန်လည်း ဖြစ်သည်။ မလေးလေးမွန်က "Z မျိုးဆက်" ဟု ၎င်းယူဆသည့် ခေတ်ပြိုင်မျိုးဆက်ကို ဝေဖန်ရာတွင် ကွန်ပျူတာ၊ စမတ်ဖုန်း စသည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ပစ္စည်းများ၊ အိုင်တီ နည်းပညာများမရှိပဲ မရပ်တည်နိုင်သော၊ နိုင်ငံရေးအရ တော်လှန်ရေး ပုံတူကူး ချသော ဗလာမျိုးဆက် "Zero generation" သာဖြစ်သည်ဟု ထောက်ပြခဲ့ သည်။

စင်စစ်အားဖြင့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းချိန်မှ လွန်ခဲ့သည့် ခြောက်နှစ် တာကာလကို ပြန်ပြောင်းရှုမြင်ပါက ထိုအချိန်သည် ယော့ထ်၊ သရဖီသန်းနှင့် စူးရဲလင်း တို့ညွှန်းဆိုထားသော "လစ်ဘရယ်လိုက်ဇေးရှင်းနှင့် အင်တာနက်၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာများကို ရရှိသည့် ဆယ်စုနှစ်" လည်း ဖြစ်ခဲ့လေသည်။[20] ယနေ့ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏အနေအထားတွင် Z မျိုးဆက်၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ၂၀၂၂ အာဏာသိမ်းစစ်ကောင်စီကို ဆန့်ထုတ်ဖော်ပြသခြင်း၊ အာဏာဖီဆန်ခြင်း၊ တော်လှန်ခြင်းတို့၌ ဦးဆောင်သော မျိုးဆက် "ဂျန်ဇီး" (Gen Z) အဖြစ် ပြောင်းလဲသွားခဲ့သည်။[21] ဂျန်ဇီးတို့သည် အစဥ်အမြဲ တော်လှန်ရေး ပုံတူကူးချ နေသည်ဟု မဆိုနိုင်ပဲ နည်းပညာနှင့် တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းကို အသုံးချလျက် ရှိကြောင်းလည်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့ရာတွင် ပြောင်းလဲသွားသော နိုင်ငံရေး

[20] Jordt et al. 2021.
[21] Independent Research Network, 2022; Jordt et al. 2021; Su Mon Thant, 2021.

အခြေအနေနှင့် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သူ(agent)၏ အခန်းကဏ္ဍကို ထောက်ဆ စဥ်းစားမှလည်း မလေးလေးမွန်၏ သုံးသပ်ချက်ကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်မည် ဖြစ်လေသည်။

စာစောင်တွင် ပါဝင်သည့် ဆောင်းပါးနှင့် အင်တာဗျူးများ

ဤအထူးစာစောင်တွင် ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှသည် ယနေ့ခေတ်အထိ မြန်မာနိုင်ငံခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများက ရေးသားပြောဆိုကြသော ကိုယ်တွေ့ဖြတ်သန်းမှု အတွေ့အကြုံများ၊ ယင်းအတွေ့အကြုံများမှ ပေါက်ဖွားလာသည့် သုံးသပ်ချက် အတွေးအခေါ်များကို ဖတ်ရှုကြရမည် ဖြစ်သည်။

ဘိုးသိမ်း(ဒေါက်တာမင်းသိမ်း)၏ "ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနှင့် ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး" ဆောင်းပါးတွင် ပညာရေးစနစ်၏ မလိုလားအပ်သော ဖိနှိပ်ခွဲခြား ကန့်သတ်ထားမှုများအား ဖယ်ရှားရန် ကျောင်းသားများလှုပ်ရှားကြိုးပမ်းခဲ့သည့် သမိုင်းစဥ်၊ နှစ်အလိုက် မှတ်တမ်းကို ဖော်ပြထားသည်။

ဦးတင်အေးကြူ၏ "၇၄-၇၅-၇၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနှင့် ရည်ရွယ်ချက်" ဆောင်းပါးတွင် အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်မှုများ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်ကာလ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း ဖော်ပြထားပြီး အဘယ်ကြောင့် ယင်းလှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်ရကြောင်းကိုလည်း သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။

စိုင်းကျော်ညွန့်၏ "ကျောင်းသားနိုင်ငံရေးမှ မြန်မာနိုင်ငံပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေးသို့" ဆောင်းပါးတွင် "၁၉၉၆ ကျောင်းသားအရေးအခင်း" ၌ ၎င်းကိုယ်တိုင် တက်ကြွလှုပ်ရှားခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုမှသည် နိုင်ငံရေးအဆင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေးအထိ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရသော ကိုယ်တိုင်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

ကိုဇေယျာဦး၏ "ပထမဆုံးနှင့် နောက်ဆုံး ကျောင်းသားအခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ်" မှာ ထူးခြားသော စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရလက်ထက် (၁၉၈၈-၂၀၁၀) ကာလတွင် ပထမဆုံးနှင့် နောက်ဆုံး စစ်ကောလိပ်ကျောင်းဟု ဆိုရမည့် "တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်" (Military Technological College) ၌ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအကြောင်း ကိုယ်တွေ့မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ဆောင်းပါးဖြစ်သည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုတွင် ဆောင်းပါးရှင်ကိုယ်တိုင်သည် ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့ပြီး တက်ကြွလှုပ်ရှားမှုအတွက် ထောင်ချ အပြစ်ပေးခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ ဆောင်းပါးရှင်သည် ထိုစဥ်က ကျောင်းသား တစ်ပိုင်း၊ စစ်သားတစ်ပိုင်း ဖြစ်သောကြောင့် စစ်သားတစ်ဦးအတွက် မိမိ ပညာသင်ယူနေရာ စစ်ကောလိပ်ကျောင်းကို ပြန်လှန်သပိတ်မှောက်ရန်မှာ မြန်မာ့သမိုင်းတွင် မဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ဖြစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ အရပ်သား ကျောင်းသားက အရပ်ဘက်တက္ကသိုလ်ကို တော်လှန်သပိတ်မှောက်ရန်ထက် များစွာ ပိုမိုခက်ခဲသော ဖြစ်စဥ်လည်းဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ထိုအချိန်က စစ်အစိုးရအနေဖြင့် နောက်ဆုံးတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကိုပါ ဖျက်သိမ်းပစ်လိုက်ရသည်အထိ ပြင်းထန်စွာ တုံ့ပြန်ခဲ့ရသည်။

စစ်ကောလိပ်ကျောင်းတစ်ကျောင်း၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုဖြစ်သဖြင့် အများပြည်သူတို့အနေဖြင့် သတင်းသဲ့သဲ့သာ ကြားခဲ့ရပြီး သတင်းမီဒီယာများတွင်လည်း ပြည့်စုံတိကျစွာ မဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပေ။[22] ကိုဇေယျာဦး၏ ဆောင်းပါးတွင် ယင်းကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်စဥ်ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားရာ ထိုစဥ်က အသက်ငယ်ရွယ်သော စစ်ကောလိပ် ကျောင်းသားတစ်ဦး၏ စိတ်အခြေအနေကိုပါ မြင်တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းကို စီမံကွပ်ကဲခဲ့သော စစ်အရာရှိများ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအလွဲအမှားများနှင့် အထက်အောက်တင်းကျပ်သော အမိန့် ဆိုသည်ထက် ထိုအရာရှိတို့၏ စိတ်အခြေအနေ အာဃာတများကိုပါ ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသည့် ဆောင်းပါး ဖြစ်သည်။

ဦးလှရွှေနှင့် အင်တာဗျူးသည် ၁၉၅၀ မှ ၁၉၆၀ ဆယ်စုနှစ် တစ်လျှောက် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (ဗကသ) ၏ ဆောင်ရွက် ခဲ့ပုံများကို အသေးစိတ်မှတ်တမ်းရယူထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကာလရှိ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၏ ကျောင်းသားကို ကိုယ်စားပြုမှု၊ ကျောင်းပရဝုဏ်တွင်း နှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ စုစည်းလှုပ်ရှားမှုအမျိုးမျိုးတို့အကြောင်းကို လေ့လာခွင့် ရပြီး ကျောင်းသားမျိုးဆက်တို့တွင် သမဂ္ဂစိတ်ဓါတ် တရားမျှတမှုနှင့် ကျင့်ဝတ်

---

[22] ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပပြီးသည့် အချိန်တွင်မှ ဤဖြစ်စဉ်အကြောင်းကို ပြည်တွင်းသတင်းစာဆရာ တစ်ဦးက သိရှိပြီး အကျယ်တဝင့် ရေးသား ဖော်ပြခဲ့သည်၊ Kyaw Phone Kyaw, 2016။

စောင့်ထိန်းမှုဆိုင်ရာ နမူနာများကို ကျောင်းသားအချင်းချင်းကြား လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်ကြပုံကိုလည်း မှတ်သားဖွယ် တွေ့ရသည်။

မဖြိုးဖြိုးအောင်၏ ဆောင်းပါးသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဗကသကို စုပေါင်း လျှို့ဝှက်၍ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့ရသည့်အခြေအနေမှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ လှုပ်ရှားခွင့် ပိုမိုရရှိလာသည့်အခါ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်နှင့် အခြားတက္ကသိုလ်သမဂ္ဂများ ကြားရှိ ဆက်ဆံရေးနှင့် ဆောင်ရွက်ပုံ၊ ပြည်သူများအကြား ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ၏ ပုံရိပ်ပျောက်ကွယ်မသွားရအောင် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ကြပုံ၊ ကျောင်းသား သမဂ္ဂ အစစ်နှင့် ကျောင်းအာဏာပိုင်တို့အလိုကျ ဖွဲ့စည်းထားသော သမဂ္ဂ (proxy) ကြားရှိ အနေအထားအပြင် အစိုးရနှင့် သမဂ္ဂကြားရှိ အခြေအနေ များကိုပါ ဖော်ပြထားသည်။

မလေးလေးမွန်၏ ဆောင်းပါးသည် "၁၉၉၆ ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှု" ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သည့် ဒဂုံတက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ဆန္ဒပြမှုများတွင် အခြေခံထားသော ၎င်း၏အတွေ့အကြုံနှင့် အတွေးအမြင်ကို ပွင့်လင်းစွာ တင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလူငယ်များကြားရှိ မျိုးဆက်ကွာဟမှုကို အဓိက ထောက်ပြဝေဖန် ထားသဖြင့် ထူးခြားသည်။ အဲန်အယ်လ်ဒီ အစိုးရအာဏာရခါစ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဝန်းကျင်ခန့်တွင် ၎င်းသုံးသပ်မိသော ကျောင်းသားမျိုးဆက်၏ အခြေအနေကို သိရှိခွင့်ရစေသည်။

ကိုစိုးထွန်းနှင့် အင်တာဗျူးသည်လည်း ၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြေအနေနှင့် အကြောင်းတရားများကို ကောင်းစွာ ဖော်ညွှန်းနိုင်သည်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများကို နိုင်ငံရေး စိတ်မဝင်စားစေ ရန် အစိုးရက အားထုတ်ခဲ့ပုံ၊ ကျောင်းသားထုအကြား အကြောက်တရား ပျံ့နှံ့ စေပုံနှင့် ၁၉၉၆ မျိုးဆက်ကျောင်းသားတို့ မည်ကဲ့သို့ စုဖွဲ့လှုပ်ရှားခဲ့ကြပုံတို့အား တွေ့မြင်နိုင်သည်။

ကိုမင်းဟန်ထက်နှင့် အင်တာဗျူးတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ စစ်ကောင်စီ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ပေါ်ထွက်လာသော နိုင်ငံအနှံ့ ပြည်သူ့အုံကြွမှုတွင် ဒဂုံတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအနေဖြင့် ပါဝင်လှုပ်ရှား ခဲ့ပုံနှင့် အဘယ်ကြောင့် ပါဝင်ခဲ့ပုံကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးနောက်ခံ အချက်အလက်များ ဖြင့် ရှင်းပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထူးခြားသည်မှာ "စစ်တပ်ကို အကြောက်တရားသွင်းပေးရမယ်" ဟူသော လူထုကြားတွင် ၎င်းပြောခဲ့သော

မိန့်ခွန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ထိုအယူအဆ မည်သို့ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ရှင်းလင်းချက်ဖြစ်သည်။ ယခင်စစ်အစိုးရ အသီးသီး၏ ဖိနှိပ်မှုကို ကျောင်းသားတို့ ကြောက်ခဲ့ရသော အကြောက်တရားအား စစ်တပ် (သို့မဟုတ်) အာဏာသိမ်းအစိုးရထံသို့ ပြန်သွင်းပေးကာ ကြောက်စေရမည်ဟူသော ပြောင်းပြန်ဗျူဟာမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်သည်။ ထိုမိန့်ခွန်းသည် ယနေ့အချိန်ထိ စစ်ကောင်စီအနေဖြင့် နိုင်ငံကို မအုပ်ချုပ်နိုင်စေရန် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆန့်ကျင်တော်လှန်နေသူများ၏ ပွဲဦးထွက်ကြွေးကြော်သံဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

နိဂုံးချုပ် မှတ်ချက်များ

နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်တို့သည် ပြောင်းလဲမှု အလွန်မြန်ဆန်ပြီး ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် သိပြီးသော အချက်များ၊ မသိသေးသော အချက်များ ရှိနေတတ်မြဲဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အတိတ်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ကောက်ချက်ချရသည်မှာ မလွယ်ကူလှသကဲ့သို့ အနာဂတ်သို့ လှမ်းမျှော်၍ မှန်းဆပြောဆိုရသည်မှာလည်း မှန်ကန်တိကျရန်မလွယ်ကူလှချေ။ ဤစာစောင်ပါ စာမူနှင့် အင်တာဗျူးအများစုအား ၂၀၁၆ နှစ်ကုန်ပိုင်းမှ ၂၀၁၇ နှစ်လယ်ပိုင်းအတွင်း လက်ခံရရှိခဲ့ပြီး ၎င်းတို့ကို ယင်းကာလနှင့် ယင်းကာလနောက် ဖြစ်ပေါ်ပြောင်းလဲလာသည့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေများနှင့်ပါ ချိန်ထိုးတိုက်ဆိုင်၍ ဖတ်ရှုရမည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် လူထုဆန္ဒပြအုံကြွမှုများအတွင်း ကွင်းဆင်းမေးမြန်းခဲ့သည့် လေ့လာမှုစစ်တမ်းတစ်ခု၌ ဆန္ဒပြသူများတွင် ကျောင်းသားများမှာ အရေးပါသော အစုအဖွဲ့ဖြစ်ကြောင်း၊ ၎င်းတို့အနက် အချို့မှာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဝင်များဖြစ်ကြကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ တစ်ဖန် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လအတွင်း မေးမြန်းထားသော အင်တာဗျူးတစ်ခုတွင်လည်း ဖြေဆိုသူကျောင်းသူတစ်ဦးက “ကျွန်မက ကျောင်းသားသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်တစ်ယောက်ပါ။ သမဂ္ဂရဲ့ သမိုင်းပေးတာဝန်ဖြစ်တဲ့ မတရားမှုကို တိုက်ဖျက်ရမယ်ဆိုတဲ့ ဝတ္တရား ကျွန်မမှာ ရှိပါတယ်” ဟု ဖြေကြားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤဖြေဆိုချက်များကို ထောက်ဆခြင်းအားဖြင့် ဖိနှိပ်မှုနှင့် မတရားမှုတို့ ရှိနေသမျှ မြန်မာကျောင်းသားတို့၏ သမဂ္ဂစိတ်ဓာတ်သည်လည်း မတိမ်ကော

သကဲ့သို့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည်လည်း ဆက်လက်ပေါ်ပေါက်နေဦးမည်ဟု ယူဆရန် ရှိသည်။[23]

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤအထူးစာစောင်၏ စတင်သန္ဓေတည်ရာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲသို့ တက်ရောက်ဟောပြောဆွေးနွေးခဲ့ကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံးနှင့်တကွ စာမူ၊ အင်တာဗျူး တို့ဖြင့် စာစောင်ကို ထည့်ဝင်ကူညီပေးကြသည့် မျိုးဆက်ဟောင်း၊ မျိုးဆက်သစ် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များအား ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ကူညီပေးခဲ့သော စာမူများကို အချောသတ်ဖတ်ရှုတည်းဖြတ်ရေးသားရာတွင် ကူညီပေးခဲ့သော စဝေါထန်နှင့် မျက်နှာဖုံးပန်းချီနှင့် အတွင်းပန်းချီများကို ရေးဆွဲပေးခဲ့ကြသော အနုပညာရှင် သုံးဦးတို့အား ဂျာနယ်အယ်ဒီတာအဖွဲ့က ကျေးဇူးအထူးတင်ရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ကိုးကားချက်များ

Altbach, P. G. (1974). *Student Politics in America: A Historical Analysis*. McGraw-Hill Book Co.

Altbach, P. G. (1987). *Higher Education in the Third World: Themes and Variations*. Stosius Inc.

Aspinall, E. (2012). Indonesia: Moral Force Politics and the Struggle Against Authoritarianism. In M. L. Weiss, & E. Aspinall (Eds.), *Student Activism in Asia: Between Protest and Powerlessness* (pp. 153-180). University of Minnesota Press.

Independent Research Network. (2022). *The Internal Struggle: The Fight for an Inclusive National Identity in Myanmar*.

Jordt, I., Tharaphi Than, & Sue Ye Lin. (2021). How Generation Z Galvanized a Revolutionary Movement Against Myanmar's 2021 Military Coup. *Trends in Southeast Asia*. https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2021/04/TRS7_21.pdf

[23] Su Mon Thant, 2021.

Kyaw Phone Kyaw. (2016, December 19). The Forgotten Mutiny at Pyin Oo Lwin. *Frontier Myanmar.* https://www.frontiermyanmar.net/en/the-forgotten-mutiny-at-pyin-oo-lwin/

Lipset, S. M. (1967). University Students and Politics in Underdeveloped Countries. In S. M. Lipset (Ed.), *Student Politics* (pp. 3-53). Basic Books.

Lipset, S. M. (1971). *Rebellion in the University*. Little, Brown and Co.

Lipset, S. M., & Altbach, P. G. (Eds.). (1969). *Students in Revolt*. Houghton Mifflin.

Metro, R. (2016). The University Student Protests in Burma/Myanmar, 2014–2016. In J. Millican (Ed.), *Universities and Conflict: The Role of Higher Education in Peacebuilding and Resistance* (pp. 205-218). Routledge.

Pinner, F. A. (1971). Students: A Marginal Elite in Politics. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, *395*(1), 127–138.

Quinn, E., Lilienfeld, R., & Hill, R. (Eds.). (1972). *Interdiscipline: A Reader in Psychology, Sociology, and Literature*. Free Press.

Rives, N. M. L. (2014). *University Student Activism in Burma/Myanmar During the 1980s* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Kansas.

Rootes, C. A. (1980). Student Radicalism: Politics of Moral Protest and Legitimation Problems of the Modern Capitalist State. *Theory and Society, 9*(3), 473-502. http://www.jstor.org/stable/656878

Schubert, G., Tetzlaff, R., & Vennewald, W. (Eds.). (1994). *Demokratisierung und Politischer Wandel. Theorie und Anwendung des Konzeptes der strategischen und konfliktfähigen Gruppen [Democratization and Political Change. Theory and Application of the Concept of Strategic and Conflict-capable Groups]*. LIT.

Silverstein, J. (1968). Burmese Student Politics in a Changing Society. *Daedalus, 97*(1), 274-292. http://www.jstor.org/stable/20023809

Silverstein, J. (1970). Burmese and Malaysian Student Politics: A Preliminary Comparative Inquiry. *Journal of Southeast Asian Studies, 1*(1), 3-22. http://www.jstor.org/stable/20069843

Su Mon Thant. (2021). *In the Wake of the Coup: How Myanmar Youth Arose to Fight for the Nation.* https://eu.boell.org/en/young-voices-myanmar

Turner, A. (2014). *Saving Buddhism: The Impermanence of Religion in Colonial Burma.* University of Hawaii Press.

Weiss, M. L., & Aspinall, E. (Eds.). (2012). *Student Activism in Asia: Between Protest and Powerlessness.* University of Minnesota Press.

Win Min. (2012). Burma: A Historic Force, Forcefully Met. In M. L. Weiss & E. Aspinall (Eds.), *Student Activism in Asia: Between Protest and Powerlessness* (pp. 181-204). University of Minnesota Press.

ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (တရားဝင်)ဖြစ်မြောက်ရေးကော်မတီ၏ပထမအကြိမ်ညီလာခံ ၂၈.၈.၈၈၊ (၂၀၁၆)၊ ယဥ်မျိုးစာအုပ်တိုက်။

၇၄-၇၅-၇၆ နိုင်ငံရေးအင်အားစု၊ (၂၀၁၃)၊ *၇၄-၇၅-၇၆ မ.ဆ.လ အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေးအံတုလှုပ်ရှားမှုများ*၊ ရွှေပြည်တန် စာအုပ်တိုက်။

ကျော်သူစိုး(ကလေး)၊ (၂၀၁၆)၊ *ကောလိပ်သူပုန်-စစ်အာဏာရှင်လက်ထက်တွင်ပထမဆုံးနှင့် နောက်ဆုံးသောတပ်တွင်းကောလိပ်တော်လှန်ရေး*၊ မြန်မာ့ခေတ်စာပေ။

ခင်မောင်ကြီး၊ (၂၀၁၃)၊ *မေ့ပျောက်နိုင်စရာမရှိတဲ့ အမျိုးသားနိုင်ငံရေးနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု*၊ ယဥ်မျိုးစာအုပ်တိုက်။

ဇနိယ၊ မောင်၊ (၂၀၁၅)၊ *ဗိုလ်အောင်ကျော် (၁၉၃၈-၃၉ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း)*၊ ယဥ်မျိုးစာအုပ်တိုက်။

ညဏ်မောင်ချစ်၊ (၂၀၁၄)၊ *ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ သမိုင်းအစ*၊ မလိခစာပေ။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ (ရန်ကုန်)၊(၂၀၂၀)၊ *ပထမကျောင်းသားသပိတ်သို့ ဦးညွှတ်ခြင်း*၊ ရန်ကုန်လမ်းမများစာပေ။

သံချောင်း၊ဖိုး၊ ရဲဘော်၊ (၂၀၁၃)၊ *ကျောင်းသား၊ထောင်၊တော်လှန်ရေးသမား*၊ ယဥ်မျိုးစာအုပ်တိုက်။

ဘိုးသိမ်း၊ (၂၀၁၆)၊ *တက္ကသိုလ်များဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချရေးနှင့် တခြားတက္ကသိုလ်ရေးရာ၊ကျောင်းသားသမဂ္ဂရေးရာဆောင်းပါးများ*၊ ဧကရာဇ်စာပေ။

မင်းသိမ်း၊ ဒေါက်တာ၊ (၂၀၁၃)၊ *ကျောင်းသားသမဂ္ဂအဆောက်အအုံဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးမှုတရားခံဘယ်သူလဲ*၊ အောင်ပင်လယ် စာပေတိုက်။

မင်းသိမ်း၊ ဒေါက်တာ၊ (၂၀၂၀)၊ *ကံ့ကော်တောမှ ဒေါင်းပျိုခွပ်သံ (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း)*၊ လွင်ဦးစာပေ။

ထက်အောင်ကျော်၊ (၂၀၁၃)၊ *သူပုန်ကျောင်းသားတစ်ဦးရဲ့ မာရသွန်ခရီး*၊ Dawei Watch စာပေ။

ထိန်ဝင်း (ခာတ်ပုံ)၊ (၂၀၁၄)၊ *၁၉၇၄ ဦးသန့်အရေးအခင်း*၊ ထိန်ဝင်းစာပေ။

ယဥ်ထွန်း၊ (၂၀၁၃)၊ *7th July အရေးတော်ပုံမှတ်တမ်း*၊ ယဥ်မျိုးစာပေ။

လှကွန့် (စုစည်းတင်ပြ)၊ (၂၀၁၃)၊ *အရိုးတွန်တဲ့ဇူလိုင် (၇)*၊ ဇင်ရတနာစာစောစာပေ။

ဝင်းမောင်သန်း၊ မောင်၊ (၂၀၁၂)၊ *ကျောင်းသားအရေးတော်ပုံ (၁၉၅၃-၅၄)*၊ သံလွင်ငြိမ်းချမ်းစာပေ။

အောင်ထွန်း၊ (၂၀၁၂)၊ *မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်း (၁၉၀၃-၁၉၆၂)*၊ ပဥ္စဂံစာပေ။

အောင်ဒင်၊ (၂၀၁၄)၊ *နွေတစ်ညမှ အစပြု၍*၊ ခေတ်ပြတိုက်စာပေ။

အောင်ဝေး၊ (၂၀၁၃)၊ *ကိုဗဟိန်းမှသည်ကျော်ကိုကိုအထိ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းအကျဉ်း (၁၉၀၃-၂၀၀၇)*၊ မြန်မာ့ခေတ်စာအုပ်တိုက်။

အောင်သာ (PPP)၊ (၂၀၁၆)၊ *ခေတ်ပြိုင်မြန်မာ့နိုင်ငံရေးနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအဆင့်နေရာ*၊ ယဥ်မျိုးစာအုပ်တိုက်။

Student Strikes for Education Reform, 1920-2015

Boe Thein (Dr. Min Thein)

Abstract

There have been many student strikes and demands during the last century of student activism in Myanmar. Students contributed to the abolishment of British colonialism, to the gaining of independence, to the maintenance and development of democracy, and then the long, ongoing struggle against military rule. Four major student strikes have focused on demanding education reform. These are: the original student strike of 1920, the 1936 student strike, the 1938 student movement and then the 2015 student strike. This article, written in 2016, describes these strikes chronologically from the point of view of a student activist who had a leading role in the All Burma Federation of Student Unions before the military coup of 1962.

Introduction

If we analyze the history of Myanmar's student movements, we see that they have all been based on at least one of three core struggles: education reform, the improvement of educational conditions, and national duty. The first two struggles mentioned have not changed much until today, but the third is contingent on the needs of the nation at the time.

Student unions have endured many different political situations. They contributed to ending British colonialism and gaining the independence of the nation state (1920-1948), to the end of the civil war and peace within the union (1948-1958), to reinstating general elections and the transfer of power back to an elected civilian government (1958-1960), and to ending military dictatorship and developing and institutionalizing democracy, a long struggle from 1962 until today. At the time of writing in 2016 it has been 96 years since the first major student

movement in Myanmar's modern history started in 1920, demanding education reform. Three other major student movements and strikes have focused on this same goal in Myanmar's modern history. This article describes them chronologically, in order for the reader to draw their own conclusions.

The 1920 Student Strike

Rangoon College students initiated the 1920 strike in response to the British colonial government's proposed University of Rangoon Act, 1920, which was to raise the status of Rangoon College to a university. There was no university before 1920 in Burma, but there were colleges: Rangoon College, which was technically under the Calcutta University of India, was opened at the corner of Bogyoke and Shwedagon streets (currently the campus of Basic Education High School [BEHS] 1, Latha Township) in 1894. The college offered first-year and second-year undergraduate classes. Fifteen years later, in 1909, the American Baptist Mission opened Judson College, which was under Calcutta University at Ahlone Ward, Cusion Missionary High School (currently BEHS 4, Ahlone Township).[1] The college also offered only first-year and second-year undergraduate classes.

In 1909, the Young Men's Buddhist Association (YMBA), which was the leading non-colonial political group in Burma at that time, led the people's demand for the establishment of a university in Burma. The British colonial government demurred and said there were still not enough students in Burma to warrant a university. But after continuous work by the YMBA and the people, the British government started preparing to open a university in Rangoon.

Reginald Craddock, then the Governor of Burma, formed a drafting committee for the University of Rangoon Act, consisting of 30 members, and led by Matthew Hunter, the

[1] ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမိုင်းပြုစုရေးသားရေးအဖွဲ့ ၊ ၁၉၉၅၊ စာ-၂-၃။

Director of Public Instruction. Only six of the 30 committee members were Burmese people. The public found three parts of the initially proposed University Act unacceptable: first, the requirement that Rangoon University be the only university in Burma; second, the requirement for all students to be boarding students and not day students; and third, that the first year of university be a pre-course year, where students would be observed and only allowed to attend the university proper the following year, after passing the probation period. The students who joined the pre-course would have uncertain futures and all the costs involved in attending a full year of courses could be wasted as students had to pay for this whole extra year of 'probation'. Basically, the colonial government's University of Rangoon Act was intended only for the children of the rich and government officials. It barred children from middle-class and poor families from higher education.

Even though the YMBA and public opposed the proposed act, the drafting committee approved it on 28 August 1920 and the Governor approved it on 26 September. On 24 October, the Viceroy of India signed it into law and the University of Rangoon Act was fully enacted. It was announced that the opening ceremony of Rangoon University would be held on 7 December 1920.

Because of this unilateral pushing through of the act without public input, student Ko Ba Oo secretly led a group of ten students from Rangoon College to discuss a strike at the Saturday Corner of Shwedagon Pagoda on 3 December 1920. They decided to have a student meeting at U Ariya Monastery, Bahan Township, on the evening of 4 December, to inform more students about the strike. A strike committee of 26 students was formed, consisting of 20 students from Rangoon College and six from Judson College. Ko Ba Oo took the chairman role in the strike committee.

The initial plan was to launch the strike at the opening ceremony of the new Rangoon University, with the governor in attendance. When the governor announced the opening of the university, the university students would leave the opening

ceremony, declare a strike and begin shouting their slogans. However, this plan was crippled by an informant student at the meeting who reported it to the school principal. The students got wind of this and moved the strike to 5 December (which was 10 days after the Tazaungmone full moon day). The next day, all the high schools in Rangoon went on strike in support, and after that, the high schools in Mandalay joined as well. The strike spread across Burma and people all over the country overwhelmingly supported it.

The college authorities ignored the 16 demands made by the strike committee and gave an ultimatum to students to come back to study before 23 December 1920.[2] Later, they postponed the date to 5 January 1921. As the 16 points demanded by the students were not even considered until 19 December, the striking students submitted an application to leave the college with a date of 21 December in order to avoid being expelled.

On 24 December, the student strike council released a 'National Education' statement. According to the statement, a national university was to be established in Bahan Township, Rangoon, and national schools were to be established in almost all cities around Burma with the support of the public. At that time, there were not more than 50 public schools in Burma. With the support of the public, the number of national schools increased to 145 schools nationwide within three years from 1920.

Prior to the student strike, YMBA political leader groups gathered and reformed as the General Council of Burmese Associations (GCBA) on 29 October 1920. GCBA leaders and students from the strike jointly formed the 'National Schools' Governing Body'. GCBA leader U Maung Gyi took charge as the group chairman.

While national schools were developing rapidly in Burma in 1922, the British colonial government prepared to pass reforms in January 1923 granting British India a dyarchy constitution, and therefore, some limited self-rule to Burma. Previously, the

---

[2] For the details of the 16 demands, see
ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမိုင်းပြုစုရေးသားရေးအဖွဲ့၊ ၁၉၉၅၊ စာ-၁၂-၁၄။

Governor's Council (cabinet) was composed of individuals appointed directly by the Governor. There were no publicly elected representatives in the cabinet. In the dyarchy administration, the Governor's Council consisted of a mix of appointees and elected members of parliament. The administrative power of the state was divided between the governor and the people.

The majority of Burmese people wanted self-administration, so-called 'Home Rule', rather than dyarchy administration. The government planned an election for members of parliament on 21 November 1920. During that time, the GCBA was divided into two groups. One group accepted participating in the election for the dyarchy administration, to join the government body and work for the country. The other group refused and demanded more self-governance. Following the split of the GCBA, the National Schools' Governing Body was divided into two groups. The 26 members of the student strike council were also split in two. U Maung Gyi, who took charge as group chairman, joined the GCBA group that participated in the election, and he was elected as a member of parliament. When the Governor's Council was formed, U Maung Gyi took charge as the Minister of Education.

Even though the 16 student demands were ignored by the Governor and university authorities from the start of the strike on 5 December 1920 right up to the election of the dyarchy administration, after U Maung Gyi became Minister of Education, he amended some elements of the University of Rangoon Act with the 'Law Amending the University of Rangoon Act, 1924'.

In the amended act, the article stipulating that there be only one university in Burma was corrected. Thereafter, two more colleges were allowed to open in Rangoon. They were the Medical College and the Teacher Training College. For upper Burma, an intermediate college was permitted to open in Mandalay. An intermediate college is a university-level college that teaches first and second-year courses. The next amendment was that students were allowed to attend the first year of university directly without a one-year pre-course probation period. So, it would only take four years to achieve a Bachelor of Arts, for

example. The other amendment was to allow students to attend university as day students. Students from middle-class families who could not afford to stay at a dormitory would be able to attend university. Another important amendment allowed a graduate representative of the Rangoon University alumni to join the Rangoon University Council. Since there was no student union at that time, students' wishes were reported to the university authorities through this graduate representative. The Law Amending the University of Rangoon Act, 1924 did not address all 16 student demands, but some of the more crucial ones were addressed, improving upon the 1920 University of Rangoon Act.

The 1936 Student Strike

Rangoon University had no significant student movements for 15 years after the 1920 strike. Students who participated in the 1920 strike with strong national spirit did so voluntarily, but later students were less politically active and thought that the strikes of earlier students had only interrupted their education.

During the period without strikes, university authorities discriminated against university students. Sycophantic students received opportunities; the rest were oppressed. Even after graduation, when university staff wrote recommendation letters for students, they distinguished between two types. Sycophants were provided with a full endorsement facilitating entrance into the Indian Civil Service, police, or Burmah Oil Company, while others received a less flattering letter, not even useful for getting a job teaching in a small town. Students who refused to suck up to the British colonizers found it difficult to maintain momentum in their early careers.

On 7 January 1931, students officially established the Rangoon University Student Union (RUSU). The RUSU Constitution was modeled after the Oxford University Student Union, which had its activities limited by university authorities to only those regarding student welfare such as debating and inviting famous people to give speeches. Except for the first and second presidents of the RUSU, U Kyaw Khin and U Htun Sein, all following

four presidents were British sycophants. During the years they were each RUSU president, there were no activities except debates and lectures.

In the 1934–35 academic year, the incumbent RUSU Vice President resigned from his position and by-elections were held. Ko Nu became the new vice president. During the same 1934–35 academic year, D. J. Sloss, the university's principal, expelled two students for failing to respond "Sir" during roll call. RUSU Vice President Ko Nu objected to the expulsions. In December 1935 the principal expelled another 11 students for failing their exams. Again, RUSU Vice President Ko Nu was unsuccessful at stopping the expulsions.

Ko Nu, Ko Kyaw Nyein, and Ko Thein Pe invited Sir U Thwin, and other respected people and political leaders, to Shwedagon Pagoda in order to consult them. Ko Kyaw Nyein was given the task of explaining about the expulsions and the respected people and political leaders who attended came to understand the situation at the university. This event at Shwedagon Pagoda was the beginning of the first student movement since the 1920 student strike. As a result of the meeting, ten out of the 11 expulsions were reversed.

Soon after this event, but before the December 1935 holidays began, university authorities issued a statement saying there would be a new mock exam before the school holidays that had to be passed before students could take final exams. Nothing like this mock exam had happened before in Rangoon University's history. Therefore, the students held a meeting at the student union building. At the meeting, RUSU President Ko Poe Aye and two other executives were assigned to consult with the university principal about the mock exam and report back to the union and student body.

Ko Poe Aye deferred to the British and procrastinated from meeting the principal, so RUSU Vice President Ko Nu assigned another RUSU executive member, Ko Kyaw Nyein, to consult with the principal instead. When Ko Kyaw Nyein went to speak with him, he was treated rudely. Ko Nu and his friends consulted and decided to publish the rude words of the university

principal in the newspaper so the public would know about it. Following that, Ko Nu visited towns in the Ayeyarwady river delta to organize meetings with respectable people from those cities. Ko Thein Pe also went to the towns of upper Burma to do the same. The newspapers regularly updated readers about the outcomes of these meetings.

The RUSU finally decided to demand the resignation of the university principal. A day after Ko Nu and Ko Thein Pe returned to Rangoon, a city-wide meeting was held at Shwedagon Pagoda's Northwest Corner, and the public attendees also demanded the resignation of the school principal. The meeting was reported on by the media. The next day, the university administration called an emergency meeting and decided to cancel the mock exam.

In the election for the RUSU executive committee for the academic year 1935–36, Ko Nu won the position of chairman unopposed. Ko Nu's allies won the remaining executive positions. The pro-British students were defeated. After Ko Nu and his friends became executive members, the RUSU began to work not only on students' issues but also took an anti-colonial, pro-independence stance.

After Ko Nu became chairman of the RUSU, he took every opportunity during speeches, debates, and lectures, to call attention to the oppression of students by the school principal, D. J. Sloss, claiming that he was using divide and rule tactics against the student body. The school principal increasingly searched for a way to expel him from school. Then, in the annual RUSU Oway magazine, an article in English titled "Hell Hound At Large" was published. The university principal used the article to expel Ko Nu from the university on 21 February 1936. Authorities also expelled magazine editor Ko Aung San for not revealing the name of the author. Students went on strike after an RUSU meeting on 25 February to support Ko Nu. This was Burma's historic second student strike, led by RUSU Vice Chairman, Ko Raschid.

Since Ko Nu was expelled, he could not formally participate as a member of the strike committee. The strike committee made 10 demands. A key demand was to amend the Rangoon

University Act. Another was to revoke the principal's authority to expel students and to keep this power in the hands of the school administration. The government and university authorities ignored the demands and threatened to ban striking students from sitting their exams. But the students did not end their strike.

Over a month later, in April, the British colonial government appointed High Court Judge U Mya Bu as the chairman of a new committee to investigate the University Act. In May, the government and the striking students negotiated. Although not all of the demands were met, the strike committee agreed to end the strike, as some of the points were met. The strike ended on 10 May 1936. As a result of the strike, Burmese Professor U Pe Maung Tin was appointed as the school principal in place of D. J. Sloss.

The 1938 Student Movement

The U Mya Bu committee launched its report on amending the Rangoon University Act in the first week of May 1937. Students did not accept it and a Burma-wide student union conference was held on 9 May 1937, forming the "University Act Amending Committee" with seven members. Lawyers, newspaper editors, a representative from the Dobama Association, the former chairman of the All Burma Students' Union (ABSU), Ko Raschid, and the new chairman of the ABSU, Ko Aung San, participated in the new committee. Ko Aung San took responsibility as an advocate. In today's world, we call an advocate a secretary.

The committee analyzed the U Mya Bu committee's report and distributed their conclusions to the Education Ministry and to all students nationwide, who met and discussed the report and the committee's analysis of it. Dr Ba Maw, the then-Premier, procrastinated amending the University Act, as it had been amended only just over a decade before in 1924.

In January 1938, there was a strike at the Syriam oil refinery. The strike spread to other refineries and then all refineries nationwide, and in December 1938, the oil refinery strike group

started marching to Rangoon. That city's Dobama Association leaders, as well as RUSU Chairman Ko Ba Hein and student leader Ko Ba Swe, went to Magway Town on 8 December to help with the march.

On the night of 12 December, they held a meeting at Me Tae monastery. At that meeting, Ko Ba Hein gave a speech. In his speech, he said, "At one strike of the horse's hoof, there will be burning fire". Because of that speech, Ko Ba Hein and Ko Ba Swe were charged and arrested under Section 107 of the Criminal Procedure Code, for allegedly provoking the uprising and discrediting the colonial government.

The RUSU held a meeting to discuss the arrests at 7 p.m. on 13 December. RUSU Vice Chairman Ko Hla Shwe led as chairperson and RUSU executive member Ko Aye Kyaw was master of ceremonies (MC). Two demands were decided upon: first, to retract all the repressive laws that prevented the oil refinery strike groups from marching to Rangoon, and second, to release Ko Ba Hein and Ko Ba Swe as soon as possible. The next day, at 4 p.m., the ABSU and RUSU held a special meeting open to students from all schools at Shwedagon Pagoda.

On 15 December, at 4 p.m., another open meeting was held at Shwedagon Square. More than 10,000 people, including students, monks, women's associations, and others attended. Once more RUSU Vice Chairman Ko Hla Shwe took charge as chairperson and RUSU executive member Ko Aye Kyaw took responsibility as MC. They made five demands, similar to those from previous meetings. They also set a deadline for a response from the authorities: 19 December.

Since the government took no action by the deadline, a total of 8,000 students from universities and high schools demonstrated at the secretariat office, which was on Sparks Street (currently Bo Aung Kyaw Road). The protest was brutally suppressed by the government and mounted police. Student leader Aung Kyaw was killed, and many students were injured. On 24 December, the body of Aung Kyaw (now Bo, or 'General', Aung Kyaw) was carried from Rangoon Hospital to the student union building, and in the afternoon of 27 December, it was carried to

Kyandaw Cemetery for burial. Bo Aung Kyaw's funeral was attended by monks, students, the public, and people from different associations and political parties. Students went on strike in Rangoon after the death of Bo Aung Kyaw. They opened a strike camp at the City National School (known colloquially as the Myo Ma School and currently BEHS 2, Dagon) in downtown Rangoon.

In support of the Rangoon strike, several other strikes occurred around the country, including a strike camp at the Central National High School, Mandalay. On 8 February 1939, the British colonial government surrounded the Mandalay strike camp and arrested three student leaders. At the same time, two leaders of the Young Monk Alliance were arrested at their respective monasteries.

Because monks and student leaders were arrested, Young Monk Alliance members, students, students' parents, and the public from Mandalay held a city-wide meeting at the Mandalay Eain Taw Yar Pagoda's grand rest house, at 12 p.m. on 9 February 1939. The meeting decided to support the demands of the Rangoon students to march against Article 144 of the Penal Code. It was too late to march on that day, so they moved the time to 11 a.m. the next day.

That next morning more than 200,000 people, including monks, students, students' parents, and the general public, gathered at Eain Taw Yar Pagoda to march according to a plan developed by the Young Monk Alliance chairman. When the marchers arrived at 26 B street, south of the telegraph office, the British government opened fire and created 17 martyrs, including killing seven monks.

At around the same time, more than 1,000 students from the Rangoon City National School camp went on a hunger strike on the morning of 7 February 1939. People were shocked. When the parents of the students heard the news, they held an emergency meeting and appealed to the government to make concessions to the student demands. They also requested the students stop the hunger strike. The meeting decided that if the government did not make concessions, the parents themselves would fight on the front line.

Likewise, the *thakin* leaders of the Dobama Association and the city's respected leaders also held a special meeting, condemning the government for the students' hunger strike, and requesting the students to stop it. In addition, parents tried to organize a meeting between what was then Ba Maw's interim government and the students, but the students refused to discuss anything with the government until Ba Maw resigned.

On 16 February 1939, some members of parliament submitted a motion of no confidence to overthrow Ba Maw's coalition government. There were 70 supporters and 37 opposed to the motion, and Ba Maw's government fell. U Pu became Premier. After U Pu became Premier, the U Pu government, representatives of the city's respected people, and student leaders started a tripartite discussion on 20 February. A week later, three people, including Premier U Pu, who was also Chairperson of the Rangoon City Council of Elders, Sir U Thwin, and Ko Hla Shwe from RUSU, signed a tripartite agreement, which included that the government would not act against the striking students and oil refinery workers, would release all arrested protesters, that exams should be taken three months' apart, and that an investigation committee would inquire into the events of 20 December 1938. Following the agreement, the student strike committee announced they would end the strike. In this way, the third student movement successfully ended.

After the third student strike finished, the U Pu government approved amending the University of Rangoon Act on 15 June 1939. Nevertheless, students did not agree with the chosen amendments and the government had to amend the act again. During the U Pu government, the University of Rangoon Act was announced as Act No. 13 of 1939 for the first amendment, and Act No. 20 of 1939 for the second.

After the 1938 student movement there were no major education-related student movements for a long time. During World War II and until the independence of Burma in 1948, student unions pushed for independence and cooperated with organizations including the Anti-Fascist People's Freedom League but did not push for education reform.

Three months after independence in 1948, a civil war started in Burma. The national government had become 'The Rangoon Government', controlling little territory outside of the capital city. The government increased budget spending on the military in order to win the war and very little was spent on education. There was no time to establish an education system suitable for an independent country and the British colonial education system was still used, though in modified form.

As a result, student movements began pushing for education reforms, including increasing the budget, balancing teacher and student ratios, for better teaching materials, more and better school buildings, and an end to civil war. From 1948 to 1957 these movements percolated, but never reached the level of a full strike.

Then in June 1957, the Education Inquiry Committee (EIC) was formed by the government of Prime Minister U Nu. The EIC understood the importance of cooperation, advice, and help from the public, parents, teachers, and students in designing a new education system. The RUSU held an education seminar open to all students and requested the government assist with submitting suggestions from the seminar to the EIC. The government and student union talked for almost a year, and agreed to hold the Union of Burma Student Education Seminar from 9-13 August 1958 at Rangoon University's convocation hall.

All university and college student unions participated in the seminar, and 14 papers were written and submitted. They were formally handed over to Prime Minister U Nu by the Chairman of the Seminar Preparation Committee. Two months after that, on 28 October 1958, General Ne Win seized power and became prime minister of a military caretaker government. Documents from the education seminar disappeared.

From 1958 to 1960, student unions were unable to carry out any educational reform activities and could only work on national projects with the public, political parties, and associations, such as holding quick elections and restoring power to the civilian government. In the 1960 election, the Union Party won under the leadership of U Nu who became prime minister again.

The relationship between the government and student unions was at its best in that period. But just when the unions and the government were finally cooperating well on educational reform, General Ne Win seized power again, and on 2 March 1962, Prime Minister U Nu was detained. On 7 July 1962, the July 7 Student Uprising erupted and on the morning of 8 July the historic RUSU building was destroyed by a mine.

Military authoritarians, under different names, ruled the country for another 50 years, so student unions hid their official existence and worked with a low profile. Student movements mainly worked for national causes such as the restoration of democracy and there was no chance to work for education reform.

The 2015 Student Strike

When U Thein Sein, the general helming the Union Solidarity and Development Party (USDP), a military proxy party filled with ex-military members, became president following the 2010 election, the USDP-led government announced to the country and the world that Myanmar was on the way to democracy. The government initiated some small and superficial changes to impress the international community, including some education reforms. Bills such as the National Education Bill were prepared. The bill was initiated in 2013 and published by state-owned media in September 2014 to inform the public and solicit suggestions. University teachers' associations, student unions, and the Network for National Education Reform (NNER) pointed out the flaws and gaps in the National Education Bill, including that it was too centralized. Letters of objection were published, and teacher associations and student unions made statements.

On 12-13 November 2014 an emergency meeting of student representatives from across the country was held at the Free Funeral Service Society in North Dagon Township, Yangon. The attendees agreed to create the Democracy Education Movement Leadership Committee (DEMLC), with 15 constituent members. The committee made 11 demands regarding the National

Education Law and students protested across Yangon from 14-18 November.[3]

On the evening of 18 November, the DEMLC issued a press release and demanded that the cabinet, parliament, and the NNER meet the DEMLC and discuss the National Education Law, giving a deadline for a response of 60 days. They did not receive a response, so a strike was called, and students began marching from Mandalay to Yangon on 20 January 2015. The march received overwhelming support from people all along the road and became stronger. Eight days into the march, U Thein Sein agreed to the meeting.

The first day of the four parties' education seminar was held on 1 February 2015 at Yangon University's Diamond Jubilee Hall. The second day was scheduled for 3 February at the Ministry of Education Hall in the capital Nay Pyi Taw (though for various reasons, this did not go ahead), the third day was successfully held at the Yangon Region Government Office on 10 February, and the last meeting was held at the Nay Pyi Taw parliament building on 14 February.

The main outcome of the education seminar was that a bill of revisions, the Bill to Amend the National Education Law, prepared by the DEMLC and NNER, was agreed to by the other parties and submitted to the Amyotha Hluttaw by the Education Ministry. While the bill was undergoing parliamentary procedures, the government cracked down on student protesters in Letpadan Town on 10 March, and more than 70 students and strike supporters were arrested.

Following the crackdown, the Bill to Amend the National Education Law passed parliament. About 70 percent of the bill was cut throughout the process, even though it had been ostensibly approved by government representatives during the quadripartite education seminar. U Thein Sein's USDP government stifled the efforts of students and the public to reform the education system. All they did was arrest students and their supporters. However, the fact that students and stakeholders were able to

[3] For details of the 11 demands, see National Network for Education Reform, 2015, pp. 8-9.

get at least some measures passed through the Bill to Amend the National Education Law, is noteworthy. For nearly 50 years of direct military rule from 1962-2010, the words “student unions” were not even allowed to be published in the media. Compared to that time, the achievements in 2015 constituted a success.

References

National Network for Education Reform၊ (2015)၊ *အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကြမ်း ပေါ်ပေါက်လာရန် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခဲ့မှု မှတ်တမ်းများ*၊ National Network for Education Reform။

ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်ပညာရေးနှင့်အခြားပညာရေး စနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကျောင်းသားသမဂ္ဂအရေး ဆောင်းပါးများ ၊ (၂၀၁၇)၊ ဧကရာဇ်စာပေ။

ကေညီပိတ်၊ (၂၀၁၄)၊ *၁၉၂၀ ကျောင်းသားသပိတ်ကိုယ်တွေ့ (ပထမအကြိမ်)*၊ မလိခစာပေ။

ခင်မောင်လေး၊ ဗိုလ်၊ (၂၀၁၄)၊ *၁၉၃၆-၃၈ ကျောင်းသားသပိတ်နှင့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂသမိုင်းအစ*၊ ခေတ်ပြတိုက်စာပေ။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ၊ (၁၉၇၀)၊ *အမျိုးသားနေ့နှင့်အမျိုးသား ပညာရေးလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းအကျဉ်း*၊ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမိုင်း ပြုစုရေးသားရေးအဖွဲ့၊ (၁၉၉၅)၊ *ရန်ကုန်တက္က သိုလ်သမိုင်း ၁၉၂၀-၁၉၉၅*၊ တက္ကသိုလ်များသမိုင်း သုတေသနဌာန။

လေးမောင်၊ ဦး၊ (၂၀၁၂)၊ *မြန်မာနိုင်ငံရေးသမိုင်း[နှစ်အုပ်တွဲ]*၊ စာပေလောကစာအုပ်တိုက်။

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနှင့် ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး

ဘိုးသိမ်း

စာတမ်းအကျဉ်း

၂၀၁၆ ခုနှစ်က ရေးသားခဲ့သော ဤဆောင်းပါး၌ ၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ကာ သပိတ်မှောက်ဆန္ဒပြခဲ့သည့် ပထမကျောင်းသား သပိတ်မှစ၍ ၂၀၁၅ ခုနှစ် သမ္မတဦးသိန်းစိန်အစိုးရလက်ထက် ဒီမိုကရေစီပညာရေးလှုပ်ရှားမှုကျောင်းသားသပိတ်အထိ ပညာရေးစနစ်၏ မလိုလားအပ်သော ဖိနှိပ်ခွဲခြားကန့်သတ်ထားမှုများအား ဖယ်ရှားရန် ကျောင်းသားများ လှုပ်ရှားကြိုးပမ်းခဲ့သည့် သမိုင်းစဥ်၊ နှစ်အလိုက် မှတ်တမ်းကို ဖော်ပြထားသည်။

နိဒါန်း

မြန်မာ့သမိုင်းတွင် ပထမဆုံးကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုမှာ ၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရာ ယခုဆိုလျှင် (၉၆) နှစ်ပြည့်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းကို ပြန်လည်ဆန်းစစ်ကြည့်လျှင် သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် အဓိကအချက်ကြီး သုံးခုပေါ်တွင် အခြေခံခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ (၂) ပညာသင်ကြားမှုအခြေအနေ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးနှင့် (၃) ခေတ်အဆက်ဆက် နိုင်ငံ၏ လိုအပ်ချက် အခြေအနေပေါ်တွင် မူတည်သည့် အမျိုးသားရေးတာဝန်ကို ဆောင်ရွက်ခြင်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

၎င်းတို့အနက် အမှတ် (၁) နှင့် (၂) လုပ်ငန်းများမှာ (၉၆) နှစ်တာကာလရှိ သမိုင်းစဥ်တစ်လျှောက်၌ တစ်စုံတစ်ရာ ပြောင်းလဲမှုမရှိခဲ့သော်လည်း အမှတ် (၃) အချက်မှာ အမျိုးသားရေးလိုအပ်ချက်ပေါ် မူတည်ပြီး ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

အမျိုးသားရေးတာဝန်အနေဖြင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် ၁၉၂၀ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရရှိသည့်အချိန်ထိ ကိုလိုနီစနစ် ဆန့်ကျင်ရေး၊ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိရေး တာဝန်များကိုလည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်ရေးရရှိသည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၅၈ ခုနှစ်ထိ ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ပြည်တွင်း

ငြိမ်းချမ်းရေးတာဝန်များကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၅၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၀ ခုနှစ် ကာလအတွင်းတွင် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ အမြန်ပြုလုပ်ပေးရေးနှင့် ရွေးကောက်ခံအရပ်သားအစိုးရထံသို့ အာဏာလွှဲပြောင်းပေးရေး လုပ်ငန်းများကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၆၂ ခုနှစ်မှ စတင်ပြီး ယနေ့အထိ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ချုပ်ငြိမ်းရေး၊ ဒီမိုကရေစီရှင်သန်ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများကိုလည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေ ပြောင်းလဲလာသည့်အပေါ်တွင် အခြေခံပြီး ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

၁၉၂၀ ခုနှစ်တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသည် ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို တောင်းဆိုရင်း ပေါ်ပေါက်လာသည့် လှုပ်ရှားမှုကြီးဖြစ်သည်။ ထို့အတူ မြန်မာ့သမိုင်းတစ်လျှောက်တွင် ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် ကြိုးစားတောင်းဆိုရင်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့် ထင်ရှားသည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု (ကျောင်းသားသပိတ်) နောက်ထပ်သုံးကြိမ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။

၁၉၂၀ ပထမကျောင်းသားသပိတ်

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ပထမကျောင်းသားသပိတ်သည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများက ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ "၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ" ကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ကာ သပိတ်မှောက် ဆန္ဒပြသဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ်မတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တက္ကသိုလ်တစ်ခုမှ မရှိခဲ့ပေ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ကာလကတ္တားတက္ကသိုလ်၏ လက်အောက်ခံ ရန်ကုန်ကောလိပ်ကို ဗိုလ်ချုပ်လမ်းနှင့် ရွှေတိဂုံဘုရားလမ်းထောင့်ရှိ ယခု အ.ထ.က (၁) လသာကျောင်းဝင်းထဲတွင် ၁၈၉၄ ခုနှစ်က စတင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ အဆိုပါကောလိပ်တွင် တက္ကသိုလ်ပထမနှစ်နှင့် ဒုတိယ နှစ်သင်တန်းများ သင်ကြားပေးခဲ့သည်။ နောက် (၁၅) နှစ်ခန့်အကြာ ၁၉၀၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်နှစ်ခြင်းခရစ်ယာန်အသင်းက အလုံရပ်ကွက် ကူရှင်သာသနာပြုအထက်တန်းကျောင်း (ယခု အ.ထ.က (၄) အလုံ) တွင် ကာလကတ္တားတက္ကသိုလ်လက်အောက်ခံ ဂျပ်ဆင်ကောလိပ်ကို ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ထိုကောလိပ်တွင်လည်း တက္ကသိုလ် ပထမနှစ်နှင့် ဒုတိယနှစ်သင်တန်းများကိုသာ သင်ကြားပေးခဲ့သည်။

၁၉၁၉ ခုနှစ်တွင် ထိုအချိန်က မြန်မာ့နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးဦးဆောင် အဖွဲ့ကြီး ဖြစ်သော YMBA ခေါင်းဆောင်များနှင့် မြန်မာပြည်သူများက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တက္ကသိုလ်တစ်ခုဖွင့်လှစ်ပေးရန် တောင်းဆိုလာခဲ့ကြသည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံတွင် တက္ကသိုလ်တက်မည့် ကျောင်းသားဦးရေ နည်းနေသေးသည် ဟု အကြောင်းပြကာ တက္ကသိုလ် ဖွင့်ခွင့်မပေးပဲ အချိန်ဆွဲခဲ့သည်။ ၁၉၁၆ ခုနှစ်တွင် YMBA ခေါင်းဆောင်များနှင့် ပြည်သူများ၏ စဥ်ဆက်မပြတ် တောင်းဆိုမှုများကြောင့် ဗြိတိသျှအစိုးရက ရန်ကုန်မြို့တွင် တက္ကသိုလ်တစ်ခု ဖွင့်လှစ်ပေးရန် ပြင်ဆင်လာခဲ့သည်။

ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံဘုရင်ခံ ကရက်ဒေါက် က ပညာမင်းကြီး မက်ဟန်တာ ဦးဆောင်သော အဖွဲ့ဝင် (၃၀) ဦးခန့် ပါဝင်သည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ရေးဆွဲရေးကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သည်။ ထို ဥပဒေရေးဆွဲရေးကော်မတီတွင် မြန်မာတိုင်းရင်းသား (၆) ဦးသာ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါကော်မတီက ရေးဆွဲသည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် အက်ဥပဒေတွင် ပြည်သူလူထု လက်မခံနိုင်သည့် အချက်များ ပါဝင်နေခဲ့သည်။ ပြည်သူလူထု အဓိက လက်မခံနိုင်သည့် အချက်များမှာ (၁) မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တစ်ခုသာ ရှိရမည်ဟူသည့်အချက်၊ (၂) တက္ကသိုလ်တွင် ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစား ကျောင်းသားများကိုသာ တက်ခွင့်ပြုပြီး နေ့ကျောင်းသားများ တက္ကသိုလ် တက်ခွင့်မပြုသည့် ကိစ္စ၊ (၃) တက္ကသိုလ်စတက်သည့် တစ်နှစ်ကို အကြိုသင်တန်းအဖြစ် ကျောင်းတက်ရမည်။ အကြိုသင်တန်းတစ်နှစ်အတွင်း ကျောင်းသားများကို အကဲခတ်ပြီး တက္ကသိုလ်က သဘောကျသည့်သူများသာ နောက်တစ်နှစ်တွင် တက္ကသိုလ်တက်ခွင့်ပြုမည်။ သဘောမကျသူများကို တက္ကသိုလ်ပထမနှစ် တက်ခွင့်မပြု။ ထို့ကြောင့် အကြိုသင်တန်းတက်သည့် ကျောင်းသားများ၏ ဘဝသည် ဘာမှရေရာမှုမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ အကြိုသင်တန်း တက်ခွင့်မရသဖြင့် အိမ်ပြန်ရလျှင် အကြိုသင်တန်းကာလ ကုန်ကျစရိတ်များသည် အလဟဿဖြစ်သွားမည် ကျောင်းတက်ခွင့်ရသူများ အနေနှင့်လည်း မလိုအပ်ပဲ တက္ကသိုလ် တစ်နှစ်တက်သည့်စရိတ် ပိုကုန်ကျမည် ဖြစ်သည်။

အဆိုပါ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို သုံးသပ်ကြည့်လျှင် သူဌေးများ၊ အရာရှိကြီးများ၏ သားသမီးများသာ တက္ကသိုလ် တက်ရောက်နိုင်စေရန် ရေးဆွဲထားသည့် ဥပဒေဖြစ်နေပြီး သာမန် လူလတ်တန်းစား သားသမီးများ၊

ဆင်းရဲသား သားသမီးများအတွက် တက္ကသိုလ် မတက်ရောက်နိုင်အောင် ရေးဆွဲထားကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် YMBA အဖွဲ့အပါအဝင် ကျောင်းသားများ ပြည်သူများက အဆိုပါ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ခဲ့ကြသည်။

ဤသို့ ကန့်ကွက်နေသည့်ကြားမှ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ရေးဆွဲရေးအဖွဲ့က ၁၉၂၀ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ (၂၈) ရက်နေ့တွင် အဆိုပါ ဥပဒေကို အတည်ပြုခဲ့ပြီး၊ စက်တင်ဘာ (၂၆) ရက်နေ့တွင် ဘုရင်ခံက သဘောတူကြောင်း လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာ (၂၄) ရက်နေ့တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဘုရင်ခံချုပ်က ထပ်မံအတည်ပြုခဲ့ပြီး ဒီဇင်ဘာ (၁) ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် တရားဝင် ဖွင့်လှစ်ပွဲကို ဒီဇင်ဘာလ (၇) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ရန် ကြေညာထားခဲ့သည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေတွင်ပါဝင်သည့် အထက်ဖော်ပြပါ အချက်များကို ကျောင်းသားများက လက်မခံနိုင်သောကြောင့်၊ ရန်ကုန်ကောလိပ်မှ ကိုဘဦးခေါင်းဆောင်သည့် ကျောင်းသားကြီး (၁၁) ယောက်သည် ဒီဇင်ဘာလ (၃) ရက်နေ့၊ နေ့လယ်ဘက်တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော် စနေထောင့်၌ သပိတ်မှောက်ရန် လျှို့ဝှက်ဆွေးနွေးကြသည်။ ဒီဇင်ဘာလ (၄) ရက်နေ့ ညနေပိုင်းတွင် ဗဟန်းရပ်ကွက်၊ ဦးအရိယကျောင်းတိုက်၌ ကျောင်းသားထု အစည်းအဝေးခေါ်ယူပြီး သပိတ်မှောက်ရေးကိစ္စ ကျောင်းသားထုကို တင်ပြရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ဒီဇင်ဘာလ(၄)ရက် ညနေတွင် ပြုလုပ်သည့် ကျောင်းသားထု အစည်းအဝေးတွင် ရန်ကုန် ကောလိပ်မှ ကျောင်းသား (၂၀) နှင့် ဂျပ်ဆင် ကောလိပ်မှ ကျောင်းသား (၆) ဦး၊ စုစုပေါင်း (၂၆) ဦး ပါဝင်သည့် သပိတ်ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ကိုဘဦးက သပိတ်ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည်။

မူလသပိတ် အစီအစဉ်မှာ ဒီဇင်ဘာလ (၇) ရက် ဘုရင်ခံ တက်ရောက်ဖွင့်လှစ်မည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် တရားဝင်ဖွင့်လှစ်ပွဲတွင် ဘုရင်ခံက ဖွင့်လှစ်ကြောင်း ကြေညာချိန်၌ ထိုအခမ်းအနားတွင် တက်ရောက်နေသည့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများက သပိတ်မှောက်ကြောင်း ကြေညာကာ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားမှ ကြွေးကြော်သံများအော်ပြီး ထွက်ခွာသွားကြရန် ဖြစ်သည်။ ထိုအစီအစဉ်ကို အစည်းအဝေးလာတက်သည့် သတင်းပေးကျောင်းသားတစ်ယောက်က

ကျောင်းအုပ်ကြီးထံ သတင်းပို့လိုက်သည့်အတွက် အစီအစဉ်အတိုင်း မပြုလုပ်ဖြစ်တော့ပဲ ရှေ့ကို နှစ်ရက်စောပြီး ဒီဇင်ဘာ (၅) ရက် (တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် (၁၀) ရက်) နေ့တွင် စတင်သပိတ်မှောက်လိုက်ကြရသည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသပိတ်ကို ထောက်ခံသည့်အနေဖြင့် နောက်နေ့တွင် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အထက်တန်းကျောင်းများအားလုံး သပိတ်မှောက်ကြသည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် မန္တလေးမြို့ရှိ အထက်တန်းကျောင်းများဆက်လက်သပိတ်မှောက်ကြသည်။ ထို့နောက် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးရှိ အထက်တန်းကျောင်းများဆီ သပိတ် ပျံ့နှံ့သွားသည်။ ကျောင်းသားသပိတ်ကြီးကို မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးမှ ပြည်သူများက တစ်ခဲနက် ထောက်ခံခဲ့ကြသည်။

တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များအနေဖြင့် သပိတ်ကော်မတီက တောင်းဆိုသည့် တောင်းဆိုချက် (၁၆) ချက်ကို မျက်ကွယ်ပြုပြီး ဒီဇင်ဘာ (၂၃) ရက်နေ့နောက်ဆုံးထားပြီး ကျောင်းပြန်တက်ရန် ရာဇသံပေးခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရာဇသံရက်ကို နောက်ရွှေ့ပြီး ၁၉၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၅) ရက်နေ့ နောက်ဆုံးထားပြီး ကျောင်းပြန်တက်ရန် ထပ်မံကြေညာသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့အထိ ကျောင်းသားများတောင်းဆိုသည့် အချက် (၁၆) ချက်ကို မလိုက်လျောသဖြင့် သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားများက တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များ၏ ကျောင်းထုတ်ခြင်းကို မခံယူချင်သည့်အတွက် ဒီဇင်ဘာ (၂၁) ရက်နေ့ နေ့စွဲနှင့် သပိတ်မှောက် ကျောင်းသားအားလုံး တက္ကသိုလ်က ကျောင်းထွက်ကြောင်း လျှောက်လွှာတင်လိုက်ကြသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၂၄) ရက်နေ့တွင် "သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားများကောင်စီ" က "အမျိုးသားပညာရေး" ကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထိုကြေညာချက်အရ ရန်ကုန်မြို့၊ ဗဟန်းရပ်ကွက်တွင် အမျိုးသားတက္ကသိုလ်တစ်ခု တည်ထောင်ခဲ့ပြီး ပြည်သူလူထု၏ ထောက်ခံမှုဖြင့် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးရှိ မြို့တိုင်းနီးပါးတွင် အမျိုးသားကျောင်းများ တည်ထောင်ကြသည်။ ထိုအချိန်က မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ လုံးတွင် အစိုးရဖွင့်လှစ်သည့်ကျောင်း (၅၀) မကျော်သေးသည့်အချိန် ဖြစ်သည်။ ပြည်သူလူထု၏ အားပေးထောက်ခံမှုကြောင့် မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးတွင် အမျိုးသားကျောင်းပေါင်း (၁၄၅) ကျောင်းအထိ တိုးပွားလာခဲ့သည်။

ဤကဲ့သို့ ကျောင်းသားများ သပိတ်မှောက်မီ ၁၉၂၀ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ (၂၉) ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံရေးဦးဆောင်အဖွဲ့ဖြစ်သည့် YMBA အသင်းများကို စုစည်းကာ GCBA အသင်းကြီးအဖြစ် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးက အမျိုးသားကျောင်းများကို စီမံအုပ်ချုပ်ရန်အတွက် GCBA အဖွဲ့ကြီးက ခေါင်းဆောင်များနှင့် သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားများ ပူးတွဲကာ "အမျိုးသားကျောင်းများအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့" ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် GCBA ခေါင်းဆောင် ဦးမောင်ကြီးက တာဝန်ယူခဲ့သည်။

ထိုသို့ အမျိုးသားကျောင်းများ အရှိန်အဟုန်နှင့် တိုးတက်လာချိန် ၁၉၂၂ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရက မြန်မာနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်ရေးအဆင့် တိုးမြှင့်ပြီး ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးကို ပေးခဲ့သည်။ ယခင်က ဘုရင်ခံကောင်စီ (အစိုးရအဖွဲ့) ကို ဘုရင်ခံက တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ဖွဲ့စည်းသည်။ အစိုးရအဖွဲ့ထဲတွင် ပြည်သူမဲပေးရွေးကောက်သည့် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးမှ မပါခဲ့ပေ။ ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးတွင် ဘုရင်ခံကောင်စီ (အစိုးရအဖွဲ့) ၌ ဘုရင်ခံခန့်အပ်သူတချို့နှင့် ပြည်သူလူထုမဲနှင့် ရွေးချယ်ခံထားရသော အမတ်များထဲက ရွေးချယ်ပေးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တချို့ပါဝင်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာကို ဘုရင်ခံနှင့် ပြည်သူ ခွဲဝေအုပ်ချုပ်သည့် သဘောဖြစ်သည်။

ထိုအချိန်၌ ပြည်သူလူထုအများစု လိုချင်သည်မှာ ဒိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေးထက် အဆင့်မြင့်သည့် Home Rule ခေါ် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ဖြစ်သည်။ ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် အမတ်နေရာ ရွေးကောက်ပွဲများကို ၁၉၂၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၁) ရက်နေ့တွင် ပြုလုပ်ရန် အစိုးရက စီစဥ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် GCBA အဖွဲ့ကြီး (၂) ခြမ်း ကွဲသွားခဲ့သည်။ ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ကျင်းပမည့် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဝင်ပြိုင်ပြီး အစိုးရအဖွဲ့ထဲသို့ဝင်ကာ တိုင်းပြည်အတွက် လုပ်ဆောင်သင့်သည်ဟု ယူဆသည့် အုပ်စုနှင့် ဒိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေးကို လက်မခံပဲ ထိုထက်အဆင့်မြင့်သော ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးတောင်းမည့် ရွေးကောက်ပွဲမဝင်ရေးဆိုသည့် အုပ်စုတို့ဖြစ်သည်။ GCBA ကွဲသဖြင့် အမျိုးသားကျောင်းများ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့လည်း နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့သည်။ ကျောင်းသားသပိတ်ကောင်စီ (၂၆) ဦးလည်း နှစ်အုပ်စု ကွဲသွားခဲ့သည်။ "အမျိုးသားကျောင်းများ အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီ" မှ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူသည့် ဦးမောင်ကြီးက ရွေးကောက်ပွဲဝင်သည့် GCBA အုပ်စုထဲတွင် ပါဝင်သွား

ပြီး အမတ်အရွေးခံရသည်။ ဘုရင်ခံကောင်စီဖွဲ့သည့်အချိန်တွင် ဦးမောင်ကြီးသည် ပညာရေးဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ယူရသည်။

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာလ (၅) ရက်နေ့ ကျောင်းသားများ စတင် သပိတ်မှောက်သည့်အချိန်မှ ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေး ရွေးကောက်ပွဲ ပြုလုပ်ချိန်အထိ ကျောင်းသားများတောင်းဆိုသည့် တောင်းဆိုချက် (၁၆) ချက်ကို ဘုရင်ခံအစိုးရနှင့် တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များက လုံးဝ လိုက်လျောခြင်း မပြုခဲ့သော်လည်း ဒိုင်အာခီရွေးကောက်ပွဲအပြီး အမျိုးသားကျောင်းများ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌဦးမောင်ကြီး ပညာရေးဝန်ကြီးဖြစ်လာပြီးနောက် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေမှ အချက် အလက်တချို့ကို ပြင်ပေးခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေအား ၁၉၂၄ ခုနှစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေဟု ခေါ်သည်။

အဆိုပါ ပြင်ဆင်သည့် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေထဲတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် တက္ကသိုလ်တစ်ခုထဲရှိရမည် ဆိုသည့်အချက်ကို ပြင်ပေးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ရန်ကုန်မြို့တွင် ကောလိပ် (၂) ခု ဖွင့်ခွင့်ရသည်။ ဆေးကောလိပ်နှင့် ဆရာအတတ်သင်ကောလိပ် (TTC) ဖြစ်သည်။ အထက်မြန်မာပြည်အတွက် မန္တလေးမြို့တွင် ဥပစာကောလိပ်တစ်ခု ဖွင့်ခွင့်ရသည်။ ဥပစာကောလိပ်ဆိုသည်မှာ တက္ကသိုလ်ပထမနှစ်နှင့် ဒုတိယနှစ်သင်တန်းများ သင်ကြားပေးသည့် ကောလိပ်ဖြစ်သည်။ နောက်ပြင်ဆင်သည့်တစ်ချက်မှာ တက္ကသိုလ်တက်ရာတွင် အကြိုသင်တန်းတစ်နှစ် တက်ရန်မလိုပဲ ပထမနှစ်ကို တိုက်ရိုက်တက်ခွင့်ရသည်။ ထို့ကြောင့် B.A ၊ B.Sc. ဘွဲ့ရရန် (၄) နှစ်သာ တက္ကသိုလ်တက်ရတော့သည်။ နောက်ပြင်ဆင်ချက်တစ်ခုမှာ တက္ကသိုလ်များ၌ နေ့ကျောင်းသားအဖြစ်နှင့် ကျောင်းတက်ခွင့်ပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆောင်စရိတ်မတတ်နိုင်သူ လူလတ်တန်းစား သားသမီးများ တက္ကသိုလ်တက်လာနိုင်ခဲ့သည်။ နောက်ထပ်အရေးကြီးသည့် ပြင်ဆင်ချက်တစ်ခုမှာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကောင်စီတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ဘွဲ့ရထားသူများ၏ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့သည်။

ထိုအချိန်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ မရှိသေးသဖြင့် ဘွဲ့ရကျောင်းသားများ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ပါဝင်ခွင့်ရသည့်အတွက် ကျောင်းသားများဆန္ဒကို ဘွဲ့ရကျောင်းသား ကိုယ်စားလှယ်မှတစ်ဆင့် တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များထံ တရားဝင် ဆွေးနွေးတင်ပြခွင့်ရသွားပါသည်။ ၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်သည့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် အက်ဥပဒေကို သုံးသပ်

ကြည့်လျှင် ၁၉၂၀ ခုနှစ် ကျောင်းသားသပိတ်ကြီးက တောင်းဆိုသည့် တောင်းဆိုချက် (၁၆) ချက်ကို အပြည့်အဝမရရှိသော်လည်း ကျောင်းသားများ တောင်းဆိုသည့် အရေးကြီးသည့် အချက်တချို့အား ပြင်ဆင်ပေးကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ၁၉၄၂ ခုနှစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်သည် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေထက် အတိုင်းအတာတစ်ခုထိ တိုးတက်လာသည်ဟု မြင်မိပါသည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ် ဒုတိယကျောင်းသားသပိတ်

၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ပထမကျောင်းသားသပိတ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့်အချိန်မှ ၁၉၃၅ ခုနှစ် အထိ (၁၅) နှစ်တာကာလတွင်း ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု မရှိခဲ့ပေ။ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ရှိသည့် သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားများက မိမိဆန္ဒအရ ကျောင်းထွက်သွားပြီး ဖြစ်သည်။ အသစ်ရောက်ရှိလာသည့် ကျောင်းသားများကလည်း သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားများ ပညာရေးခရီး မဖြောင့်မဖြူးဖြစ်သွားသည်ကို မြင်တွေ့ရသဖြင့် လုံးဝမလှုပ်ရှားရဲသည့် အခြေအနေတွင် ရှိနေခဲ့သည်။

ထိုအချိန်တွင် တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များက တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား များကို ခွဲခြားဆက်ဆံကြသည်။ အလိုတော်ရိကျောင်းသားများကို အခွင့်အရေး ပေးပြီး မြှောက်စားသည်။ အလိုတော်ရိမဟုတ်သည့် ကျောင်းသားများကို ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သည်။ ဘွဲ့ရပြီး ထောက်ခံစာရေးပေးသည့် အချိန်မှာပင် နှစ်မျိုး ခွဲခြားရေးပေးသည်။ အလိုတော်ရိကျောင်းသားများကို ICS ရာထူး၊ ရဲအရာရှိ ရာထူး၊ BOC အရာရှိကြီး ရာထူးများရရှိအောင် ထောက်ခံစာကို သာသာထိုးထိုး ရေးပေးပြီး၊ အလိုတော်ရိမဟုတ်သည့် ကျောင်းသားများကို ထောက်ခံစာ တစ်မျိုး ရေးပေးသည်။ ထိုထောက်ခံစာနှင့် အလုပ်လျှောက်လျှင် နယ်မြို့လေး တစ်မြို့၌ပင် ကျောင်းဆရာအလုပ်ရရန် ခက်ခဲသည်။ ဤကဲ့သို့ အခြေအနေ တွင် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများအနေနှင့် လှုပ်ရှားမှု ပြုလုပ်ရန် ခက်ခဲခဲ့သည်။

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဖွဲ့စည်းခွင့် ရရှိရေးအတွက် ကြိုးစားကြသည်များကို တွေ့ရသည်။ ၁၉၃၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၇) ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို တရားဝင်ဖွဲ့စည်း ခဲ့ကြသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဉ်းကို

အောက်စဖိုဒ့်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား သမဂ္ဂဖွဲ့စည်းပုံအား နမူနာယူပြီး ရေးဆွဲခဲ့ကြသည်။ အောက်စဖိုဒ့်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၏ လုပ်ငန်းသည် သာရေးနာရေးအသင်း အဆင့်လောက်သာ ရှိသည်။ တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များကလည်း ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို သာရေးနာရေးအဆင့်လောက်သာ ခွင့်ပြုသည့်သဘောဖြစ်သည်။ စကားရည်လုပွဲပြုလုပ်ခြင်း၊ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူများကို ဖိတ်ကြားဟောပြောခြင်းစသည့် လှုပ်ရှားမှု အဆင့်လောက်သာ ရှိသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၏ ပထမ ဥက္ကဋ္ဌများဖြစ်သည့် ဦးကျော်ခင်နှင့် ဦးထွန်းစိန်တို့နောက် တကသ ဥက္ကဋ္ဌ (၄) ဦးသည် အင်္ဂလိပ်အလိုတော်ရိကျောင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် သူတို့ တကသဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သည့် ကာလတစ်လျှောက်တွင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ လှုပ်ရှားမှုများမရှိခဲ့ပဲ စကားရည်လုပွဲနှင့် ဟောပြောပွဲ တချို့လောက်သာ ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

၁၉၃၄-၃၅ ပညာသင်နှစ်ထဲတွင် တကသ ဒုဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ယူသူ တာဝန်မှ နုတ်ထွက်သွားသဖြင့် ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲပြုလုပ်ရာ ကိုနု တကသ ဒုဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်လာသည်။ ထို ၁၉၃၄-၃၅ ပညာသင်နှစ်ထဲမှာပင် Roll Call ခေါ်ရာတွင် Sir ထည့်မထူးသည့်အတွက် ကျောင်းသား (၂) ဦးကို တက္ကသိုလ်ကျောင်းအုပ်ကြီး စလေ့က ကျောင်းထုတ်ပစ်ခဲ့သည်။ ထိုကျောင်းသား (၂) ဦးကို ကျောင်းမထုတ်ရန် တကသ ဒုဥက္ကဋ္ဌ ကိုနုက ကန့်ကွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလမတိုင်မီ စာမေးပွဲကျသည်ကို အကြောင်းပြပြီး၊ ကျောင်းအုပ်ကြီး စလေ့က ကျောင်းသား (၁၁) ယောက်အား ထပ်မံကျောင်းထုတ်သဖြင့် တကသ ဒုဥက္ကဋ္ဌကိုနုက ကျောင်းမထုတ်ရန် တောင်းဆိုရာ အောင်မြင်မှု မရရှိခဲ့ပေ။

ကိုနု၊ ကိုကျော်ငြိမ်း၊ ကိုသိန်းဖေတို့ တိုင်ပင်ကာ ကိုကျော်ငြိမ်းက ဆာဦးသွင်နှင့် မြို့မိမြို့ဖများ၊ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များကို ရွှေတိဂုံ ရင်ပြင်တော်ပေါ်သို့ ဖိတ်ကြားပြီး ကျောင်းသား (၁၁) ဦး စာမေးပွဲကျသဖြင့် ကျောင်းထုတ်ခံရသည့်ကိစ္စကို ရှင်းလင်းတင်ပြရန် တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ကိုကျော်ငြိမ်းကလည်း တာဝန်ပေးသည့်အတိုင်း ရှင်းလင်းရာ မြို့မိမြို့ဖများနှင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် တက္ကသိုလ်အခြေအနေကို သိရှိသဘော ပေါက်သွားခဲ့သည်။ ဦးနုတို့အုပ်စု ရွှေတိဂုံရင်ပြင်တော်ပေါ်မှာ ကျောင်းသား ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး ရှင်းလင်းပွဲပြုလုပ်ခြင်းသည် ၁၉၂၀ ခုနှစ် ကျောင်းသား

သပိတ်ကြီးပြီးနောက် (၁၄) နှစ်အကြာတွင် ပထမဆုံး ပြန်လည်စတင်ခဲ့သည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်သည်။ ဤလှုပ်ရှားမှုမှ စတင်၍ ၁၉၃၆ ခုနှစ် ဒုတိယ ကျောင်းသားသပိတ်ကို သန္ဓေတည်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှု စတင်လိုက်သည့်အတွက် ကျောင်းထုတ်ထားသော ကျောင်းသား (၁၁) ယောက်အနက် (၁၀) ယောက် ကျောင်းပြန်ဝင်ခွင့်ရခဲ့သည်။

ထို့နောက် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် ပြဿနာတစ်ခုပေါ်လာခဲ့သည်။ ၁၉၃၅ ဒီဇင်ဘာလ ကျောင်းပိတ်ရက်မတိုင်မီတွင် တက္ကသိုလ်အာဏာပိုင်များက ကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်သည်။ ၎င်းတွင် ဒီဇင်ဘာကျောင်းပိတ်ရက် မတိုင်မီတွင် အစမ်းစာမေးပွဲစစ်မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ အဆိုပါ အစမ်းစာမေးပွဲ အောင်မြင်မှ အတန်းတင်စာမေးပွဲကို ဖြေဆိုခွင့်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပါရှိသည်။ ထိုအစမ်းစာမေးပွဲသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် အစဥ်အလာမရှိပဲ ယခုနှစ်မှ အသစ်တီထွင်စစ်ဆေးသည့် စာမေးပွဲဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းသားများ အုံကြွလာပြီး တကသအဆောက်အအုံတွင် ကျောင်းသားထုအစည်းအဝေး ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတွင် အစမ်းစာမေးပွဲကိစ္စ ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် ဆွေးနွေးရန်နှင့် ဒီဇင်ဘာကျောင်းပိတ်ရက်မတိုင်မီ ထိုကိစ္စကို ကျောင်းသားထု အစည်းအဝေးတွင် ပြန်လည်တင်ပြရန် တကသ ဥက္ကဋ္ဌ ကိုဖိုးအေးနှင့် တကသ အမှုဆောင် (၂) ဦးကို တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။

ကိုဖိုးအေးသည် ဗြိတိသျှအလိုတော်ရိ ကျောင်းသားဖြစ်၍ ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် သွားမတွေ့ရဲရာ အချိန်ဆွဲနေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တကသ ဒုဥက္ကဋ္ဌ ကိုနုက တကသအမှုဆောင် ကိုကျော်ငြိမ်းအား ကျောင်းအုပ်ကြီး စလေ့ဘ်ထံ သွားရောက်ဆွေးနွေးရန် တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ကိုကျော်ငြိမ်းသည် ကျောင်းအုပ်ကြီးထံ သွားရောက်ဆွေးနွေးရာ ကျောင်းအုပ်ကြီးက မချေမငံ ပြောဆိုခဲ့သည်။ ကိုနုနှင့် အပေါင်းအသင်းများတိုင်ပင်ပြီး ကျောင်းအုပ်ကြီး မချေမငံပြောဆိုသည့်စကားကို ပြည်သူများသိစေရန် သတင်းစာအယ်ဒီတာ များ၏ အကူအညီဖြင့် သတင်းစာတွင် ဖော်ပြလိုက်သည်။ ထို့နောက် ကိုနု အနေနှင့် မြစ်ဝကျွန်းပေါ်မြို့များသို့ လှည့်လည်စည်းရုံးပြီး မြို့မိမြို့ဖများနှင့် အစည်းအဝေးများပြုလုပ်ကာ ကျောင်းအုပ်ကြီးစလေ့ဘ် နုတ်ထွက်ပေးရန် တောင်းဆိုသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ ကိုသိန်းဖေ ကလည်း မြန်မာနိုင်ငံ အထက်ပိုင်းမြို့များသို့ သွားရောက်စည်းရုံးကာ အလားတူဆုံးဖြတ်ချက်များကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ သတင်းစာများကလည်း

နယ်မြို့များတွင် ပြုလုပ်သည့် အစည်းအဝေးဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပုံမှန် ဖော်ပြပေးနေခဲ့သည်။ ကိုနုနှင့် ကိုသိန်းဖေတို့ ရန်ကုန်ပြန်ရောက်ပြီး သည့်အချိန်တွင် ရန်ကုန်မြို့လုံးကျွတ်အစည်းအဝေးကြီးကို ရွှေတိဂုံဘုရား ရာဟုထောင့်၌ ကျင်းပပြုလုပ်ပြီး လူထုကြီးက ကျောင်းအုပ်ကြီး စလေ့ာ နုတ်ထွက်ပေးရန် တောင်းဆိုကြတော့သည်။ ရန်ကုန်မြို့လုံးကျွတ်အစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက်များ သတင်းစာတွင် ပါလာပြီး နောက်တစ်နေ့တွင် တက္ကသိုလ်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ အရေးပေါ်အစည်းအဝေးခေါ်ယူပြီး အစမ်းစာမေးပွဲကို ရုပ်သိမ်းရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။

၁၉၃၅-၃၆ ပညာသင်နှစ်အတွက် တကသ အမှုဆောင်သစ် ရွေးကောက်ပွဲ၌ ကိုနုက ဥက္ကဋ္ဌနေရာတွင် ပြိုင်ဘက်မရှိ အနိုင်ရပြီး၊ ကျန်အမှုဆောင် အဖွဲ့ဝင်နေရာများတွင်လည်း ကိုနု၏အပေါင်းအသင်းများ အနိုင်ရသည်။ ဗြိတိသျှအလိုတော်ရိကျောင်းသားများ ရွေးကောက်ပွဲ ရှုံးနိမ့်သွားသည်။ ကိုနုနှင့် အပေါင်းအသင်းများ တကသအမှုဆောင်ဖြစ် လာပြီးနောက် တကသအမှုဆောင်အဖွဲ့သည် ကျောင်းသားရေးရာကိစ္စများကိုသာမက ကိုလိုနီစနစ်ဆန့်ကျင်ရေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေး ရရှိရေး လုပ်ငန်းများကိုပါ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။

ကိုနု တကသဥက္ကဋ္ဌ တာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီးနောက် တကသ အမှုဆောင်များ ကျမ်းသစ္စာကျိန်ဆိုသော အခမ်းအနားနှင့် စကားရည်လုပွဲ အခမ်းအနားများ၊ ဟောပြောပွဲများတွင် သဘာပတိမိန့်ခွန်း ပြောကြားတိုင်း ကိုနုက ကျောင်းအုပ်ကြီးစလေ့ာ၏ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုများ၊ ကျောင်းသားများအား အုပ်စုခွဲပြီး တစ်ဖက်ကို အခွင့်အရေးပေး၊ တစ်ဖက်ကို ဖိနှိပ်ဆက်ဆံမှုများကို သွယ်ဝိုက်ပြီး အများသိရှိအောင် ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကိုနုကို ကျောင်းအုပ်ကြီးက ကျောင်းထုတ်ပစ်ချင်နေပါသည်။

ဤအခြေအနေတွင် တကသက တစ်နှစ်တစ်ကြိမ် ထုတ်ဝေသည့် တကသကြွေးကြော်သံ အိုးဝေမဂ္ဂဇင်းတွင် “ငရဲခွေးကြီးလွတ်နေသည်” ဆောင်းပါးပါလာသည့်အတွက် ကျောင်းအုပ်ကြီးက ထိုဆောင်းပါးကို အကြောင်းပြပြီး ကိုနုကို ၁၉၃၆ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၁) ရက်နေ့တွင် ကျောင်းထုတ်ပစ်လိုက်သည်။ အယ်ဒီတာ ကိုအောင်ဆန်းကိုလည်း ဆောင်းပါးရေးသူ၏ အမည်ကို ဖော်ထုတ်မပြောသည့်အတွက် ကျောင်းမှထုတ်ပယ်ရန် ဆုံးဖြတ်ပြီးဖြစ်သည်။ ကိုနုကို ကျောင်းထုတ်သည့်အတွက် ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၅)

ရက်နေ့မှာ ကျင်းပ ပြုလုပ်သည့် ကျောင်းသားထုအစည်းအဝေးကြီးက ကိုနုကို ထောက်ခံသည့်အနေနှင့် သပိတ်မှောက်ကြသည်။ ဤကျောင်းသားသပိတ်ကြီးသည် ၁၉၂၀ ခုနှစ် ပထမကျောင်းသားသပိတ်ကြီးဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး (၁၆) နှစ်အကြာတွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းဝင် ဒုတိယ ကျောင်းသားသပိတ်ကြီး ဖြစ်သည်။

ထိုကျောင်းသားသပိတ်ကြီးကို တကာသ ဒုဥက္ကဋ္ဌ ဦးရာရှစ်က သပိတ်ကော်မတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ ကိုနုကို ကျောင်းထုတ်ထားပြီးဖြစ်သည့်အတွက် ကိုနုသည် သပိတ်ကော်မတီမှာ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တရားဝင် ပါဝင်ဦးဆောင်ခွင့်မရှိတော့ပေ။ အဆိုပါ သပိတ် ကော်မတီက တောင်းဆိုချက် (၁၀) ချက်ကို တောင်းဆိုခဲ့ပါသည်။

ထိုတောင်းဆိုချက်များထဲက အဓိကတောင်းဆိုချက်တစ်ခုသည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ပေးရန် ဖြစ်သည်။ နောက်ထပ်အရေးကြီးသော တောင်းဆိုချက်တစ်ခုမှာ ကျောင်းအုပ်ကြီး၏ ကျောင်းသားများကို ကျောင်းထုတ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအား ပြန်ရုပ်သိမ်းပြီး၊ ကျောင်းအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့၌သာ ထိုအာဏာကို ထားရှိရန် ဖြစ်သည်။ အစိုးရနှင့် တက္ကသိုလ် အာဏာပိုင်များသည် ကျောင်းသားများတောင်းဆိုသည့် တောင်းဆိုချက် (၁၀) ချက်ကို ဥပေက္ခာပြုထားပြီး သပိတ်မှောက် ကျောင်းသားများကို စာမေးပွဲဖြေခွင့်ပိတ်ပင်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။

ဧပြီလအထိ ကျောင်းသားများ သပိတ်မလှန်သည့်အတွက် အစိုးရသည် ဗဟိုတရားရုံးမှ တရားသူကြီးဦးမြဘူးကို ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ပေးပြီး သပိတ်ကိစ္စစုံစမ်းရေးကော်မတီကို ဖွဲ့ခဲ့သည်။ မေလအတွင်းတွင် အစိုးရနှင့် သပိတ်မှောက်ကျောင်းသားများ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြသည်။ ကျောင်းသားများ တောင်းဆိုသော အချက် (၁၀) ချက်လုံး မရရှိသော်လည်း အချက်တချို့လိုက်လျောသည့်အတွက် သပိတ်ကော်မတီက သပိတ်လှန်ရန် သဘောတူခဲ့သည်။ ၁၉၃၆ ခု၊ မေလ (၁၀) ရက်နေ့တွင် သပိတ်လှန်လိုက်သည်။ သပိတ်၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကျောင်းအုပ်ကြီးစလော့နေရာတွင် မြန်မာလူမျိုး ပါမောက္ခ ဦးဖေမောင်တင်ကို ကျောင်းအုပ်ကြီးအဖြစ် ခန့်ခဲ့ရသည်။

၁၉၃၈ တတိယကျောင်းသားသပိတ်

သပိတ်လှန်ပြီးနောက် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးအတွက် စုံစမ်းလေ့လာနိုင်ရန် မြဘူးကော်မတီကိုပင် ဗြိတိသျှအစိုးရက တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ မြဘူးကော်မတီက ဆက်လက်စုံစမ်းမှုများ ပြုလုပ်ပြီး ၁၉၃၇ ခုနှစ်၊ မေလ ပထမအပတ်ထဲတွင် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အစီရင်ခံစာ ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် မြဘူးကော်မတီ အစီရင်ခံစာကို ကျောင်းသားများက မကျေနပ်သဖြင့် ၁၉၃၇ ခုနှစ်၊ မေလ (၉) ရက်နေ့တွင် မန္တလေးမြို့၌ ကျင်းပပြုလုပ်သည့် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဒုတိယအကြိမ်ညီလာခံက အဖွဲ့ဝင် (၇) ဦး ပါဝင်သည့် “တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးကော်မတီ” ကို ဖွဲ့စည်းသည်။ ထိုကော်မတီတွင် ဝတ်လုံတော်ရများ၊ သတင်းစာ အယ်ဒီတာများ၊ တို့ဗမာ အစည်းအရုံး ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးနှင့် ဗကသ ဥက္ကဋ္ဌဟောင်း ကိုရာရှစ်၊ ဗကသ ဥက္ကဋ္ဌသစ် ကိုအောင်ဆန်းတို့ ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ကိုအောင်ဆန်းက ဆော်ဩသူအဖြစ် တာဝန်ယူသည်။ ဆော်ဩသူဆိုသည်မှာ ယခုခေတ်အခေါ် အတွင်းရေးမှူးဖြစ်သည်။ ထိုကော်မတီက မြဘူးအစီရင်ခံစာကို တစ်ပိုဒ်ခြင်း ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး အစီရင်ခံစာတစ်စောင် ထပ်မံပြုစုခဲ့သည်။ ၎င်းအစီရင်ခံစာကို မြန်မာပြည်အစိုးရ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ပေးပို့ပြီး မိတ္တူကို မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံးအနှံ့ ကျောင်းသားများထံ ဖြန့်ဝေခဲ့သည်။

နယ်မြို့များတွင် ထိုအစီရင်ခံစာကို အစည်းအဝေးများပြုလုပ်ပြီး ဆွေးနွေးကြသည်။ ထိုအစည်းအဝေးများမှ –

(၁) မြဘူးအစီရင်ခံစာကို ကန့်ကွက်ကြောင်း၊
(၂) ဗကသမှဖွဲ့စည်းသည့် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးကော်မတီ၏ အစီရင်ခံစာကို ထောက်ခံကြောင်း၊
(၃) တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေသစ်ကို လွှတ်တော်သို့ အလျင်အမြန် တင်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် အထက်လွှတ်တော်၊ အောက်လွှတ်တော်အမတ်များအား ပန်ကြားကြောင်း၊

စသည့်အဆိုများကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

ထိုအချိန်က နန်းရင်းဝန်ဖြစ်နေသည့် ဒေါက်တာဘမော်သည် တက္ကသိုလ် အက်ဥပဒေကို ၁၉၂၄ ခုနှစ်က ပြင်ဆင်ပေးပြီးဖြစ်သဖြင့် ထပ်မံပြင်ဆင်ချင်သည့် ဆန္ဒမရှိသောကြောင့် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေ ပြင်ဆင်ပေးရေးကို အချိန်ဆွဲနေခဲ့သည်။

၁၉၃၈ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် သန်လျင်ရေနံချက်စက်ရုံတွင် သပိတ်မှောက်သည်။ ဇွန်လတွင် ရေနံမြေအားလုံးသို့ သပိတ်ပျံ့နှံ့ သွားသည်။ ၁၉၃၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလတွင် ရေနံမြေသပိတ်စစ်ကြောင်း ရန်ကုန်မြို့သို့ စတင်ချီတက်လာသည်။ သပိတ်စစ်ကြောင်းကို ကူညီရန် ရန်ကုန် တို့ဗမာ အစည်းအရုံး ခေါင်းဆောင်များနှင့် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် တကသဥက္ကဋ္ဌ ကိုဗဟိန်း၊ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုဗဆွေတို့ ဒီဇင်ဘာလ (၈) ရက်နေ့တွင် မကွေးမြို့သို့ သွားရောက်ကြသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၁၂) ရက်နေ့ညတွင် မဲတည်းကျောင်းတိုက် သပိတ်စခန်း၌ အစည်းအဝေးကြီးတစ်ရပ် ကျင်းပပြုလုပ်သည်။ ထိုအစည်းအဝေးကြီးတွင် တကသဥက္ကဋ္ဌ ကိုဗဟိန်းက မိန့်ခွန်းပြောသည်။ သူ့မိန့်ခွန်းတွင် “မြင်းခွာတစ်ချက်ပေါက်လျှင် မီးဟုန်းဟုန်းတောက်စေရမယ်။ ရဲဘော်တို့သတ္တိ ကမ္ဘာသိအောင်ပြကြပါ” ဟုပြောခဲ့သည်။ ထိုဟောပြောမှုကြောင့် ကိုဗဟိန်းနှင့် ကိုဗဆွေတို့အား ဆူပူမှုကို လှုံ့ဆော်သည်၊ အစိုးရကို အကြည်ညိုပျက်အောင် ဟောပြောသည်ဟု ဆိုကာ ရာဇဝတ်ကျင့်ထုံးပုဒ်မ (၁၀၇) အရ ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

ကိုဗဟိန်းနှင့် ကိုဗဆွေတို့ အဖမ်းခံရသည့်ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဒီဇင်ဘာ (၁၃) ရက်၊ ည (၇) နာရီအချိန်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ဦးစီးကာ ကျောင်းသားထု အစည်းဝေးကြီး တစ်ခုကို တကသ အဆောက်အအုံ၌ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် တကသ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ကိုလှရွှေက သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပြီး၊ တကသ အမှုဆောင် ကိုအေးကျော်က အခမ်းအနားမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။

ထိုအစည်းအဝေးတွင် –

(၁) ရေနံမြေသပိတ်တပ်အား ရန်ကုန်မြို့သို့ မချီတက်နိုင်စေရန် တားဆီးဖိနှိပ်ထားသည့် ဥပဒေများကို ချက်ချင်းရုပ်သိမ်း ပေးရန်၊

(၂) တကသဥက္ကဋ္ဌ ကိုဗဟိန်းနှင့် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုဗဆွေတို့ကို အမြန်ဆုံး ပြန်လွှတ်ပေးရန်။

စသည့်အဆိုများအား ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

နောက်နေ့ ဒီဇင်ဘာလ (၁၄) ရက်၊ ညနေ (၄) နာရီအချိန်တွင် တကာသနှင့် ဗကာသတို့ ပူးပေါင်းပြီး ကျောင်းပေါင်းစုံ ကျောင်းသားထု အထူးအစည်းအဝေးကြီးကို ရွှေတိဂုံရင်ပြင်တော်ပေါ်၌ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထုတ်ထားသော အမိန့်များပြန်ရုပ်သိမ်းပေးရေးနှင့် ဖမ်းဆီးခံထားရသော ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များ ပြန်လွှတ်ပေးရေးတို့ကို ထိုအစည်းအဝေးကြီးမှ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ဒီဇင်ဘာလ (၁၅) ရက်နေ့၊ ညနေ (၄) နာရီတွင် ကျောင်းပေါင်းစုံ တိုးချဲ့အစည်းအဝေးကြီးတစ်ခုကို ရွှေတိဂုံရင်ပြင်ပေါ်၌ ထပ်မံပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးကြီးသို့ ကျောင်းသားများသာမကပဲ ရဟန်းပျိုများ၊ ပြည်သူလူထု၊ အမျိုးသမီးအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် ပရိသတ် တစ်သောင်းကျော် တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် တကာသ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌကိုလှရွှေက သဘာပတိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပြီး တကာသ အမှုဆောင်ကိုအေးကျော်က အခမ်းအနားမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးကြီးကလည်း အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အစည်းအဝေးများ၏ တောင်းဆိုချက်များနှင့် အနှစ်သာရ တူညီသော တောင်းဆိုချက် (၅) ချက်ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါ တောင်းဆိုချက်များကို ဒီဇင်ဘာလ (၁၉) ရက်နေ့မတိုင်မီ အရေးယူပြန်ကြားပေးရန်လည်း ရက်သတ်မှတ်ခဲ့သည်။

ဒီဇင်ဘာ (၁၉) ရက်နေ့ ညနေအထိ အစိုးရက တစ်စုံတစ်ရာ အရေးယူဆောင်ရွက်ပေးခြင်း မရှိသည့်အတွက် ဒီဇင်ဘာ (၂၀) ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်းတွင် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများနှင့် အထက်တန်းကျောင်း အသီးသီးမှ ကျောင်းသားပေါင်း (၈၀၀၀) ကျော်သည် စပတ်လမ်း (ယခု ဗိုလ်အောင်ကျော်လမ်း) ရှိ အတွင်းဝန်ရုံးကို ဝိုင်းဝန်းဆန္ဒပြကြသည်။ ဆန္ဒပြပွဲကို အစိုးရက ရဲတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၊ မြင်းစီးရဲတပ်ဖွဲ့များဖြင့် အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းရာ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုအောင်ကျော် ကျဆုံးပြီး ကျောင်းသားအများအပြား ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြသည်။ ဒီဇင်ဘာ (၂၄) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်အောင်ကျော်အလောင်းကို ရန်ကုန်ဆေးရုံကြီး ရေခဲတိုက်မှ တကာသ အဆောက်အအုံသို့ သယ်ဆောင်ပြီး ဒီဇင်ဘာ (၂၇) ရက်၊ မွန်းလွဲပိုင်းတွင် ၎င်းမှ ကြံ့တောသုသာန်သို့ ပို့ဆောင်

သင်္ဂြိုဟ်ကြသည်။ ဗိုလ်အောင်ကျော်စျာပနအခမ်းအနားသို့ ရဟန်းသံဃာတော်များ၊ ကျောင်းသားများ၊ ပြည်သူများ၊ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်သော ပရိသတ်အများအပြား လိုက်လံပို့ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ဗိုလ်အောင်ကျော်ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ရန်ကုန်မြို့တွင် ကျောင်းသားများ သပိတ်မှောက်ခဲ့ကြသည်။ ရန်ကုန်မြို့ လမ်းမတော်၊ မြို့မအမျိုးသားကျောင်း (ယခု အ.ထ.က ၂ ဒဂုံ) တွင် သပိတ်စခန်းဖွင့်ကြသည်။

ရန်ကုန်ကျောင်းသားသပိတ်ကို အားပေးထောက်ခံသည့်အနေဖြင့် မန္တလေးမြို့အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးမှ ကျောင်းများပါ သပိတ်မှောက်ကြသည်။ မန္တလေးမြို့သပိတ်စခန်းကို မန္တလေးမြို့၊ ဗဟိုအမျိုးသားအထက်တန်းကျောင်းတွင် ဖွင့်လှစ်ထားခဲ့သည်။ ၁၉၃၉ ဖေဖော်ဝါရီလ (၈) ရက်နေ့တွင် မန္တလေးသပိတ်စခန်းအား အင်္ဂလိပ်အစိုးရက စစ်တပ်ဖြင့် ဝိုင်းကာ၊ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် (၃) ဦးအား ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရဟန်းပျိုများအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် သံဃာတော် (၂) ပါး ကိုလည်း သီတင်းသုံးရာ ကျောင်းအသီးသီးတွင် ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

ထိုသို့ သံဃာတော်များ၊ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များကို ဖမ်းဆီးသည့်အတွက် ၁၉၃၉ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၉) ရက်နေ့၊ နေ့လယ် (၁) နာရီအချိန်တွင် မန္တလေးမြို့ အိမ်တော်ရာဘုရားဝင်း၊ (၁၄) ခန်းဇရပ်ကြီးတွင် မန္တလေးမြို့ ရဟန်းပျိုအဖွဲ့ဝင် သံဃာတော်များ၊ ကျောင်းသားများ၊ ကျောင်းသားမိဘများ၊ ပြည်သူများတက်ရောက်သည့် မြို့လုံးကျွတ် အစည်းအဝေးကြီး ကျင်းပပြုလုပ်ကြသည်။ အဆိုပါ အစည်းအဝေးက ရန်ကုန်ကျောင်းသားအစည်းအဝေးများမှ တောင်းဆိုသည့် တောင်းဆိုချက်များအား ထပ်မံတောင်းဆိုပြီး မန္တလေးမြို့တွင် ထုတ်ပြန်ထားသော ပုဒ်မ (၁၄၄) အား အာခံဆန့်ကျင်သည့် လူထုလမ်းလျှောက်ဆန္ဒပြပွဲ ပြုလုပ်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနေ့တွင် လမ်းလျှောက်ဆန္ဒပြရန် အချိန်နှောင်းသွားသဖြင့် နောက်နေ့နံနက် (၁၁) နာရီတွင် ဆန္ဒပြရန် ရွှေ့ဆိုင်းလိုက်ကြသည်။

၁၉၃၉ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၀) ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်းတွင် လမ်းလျှောက်ဆန္ဒပြရန်အတွက် ရဟန်းတော်များ၊ ကျောင်းသားများ၊ ကျောင်းသားမိဘများ၊ ပြည်သူများ နှစ်သိန်းကျော် အိမ်တော်ရာဘုရားဝင်းအတွင်း စုဝေးရောက်ရှိလာကြသည်။ ရဟန်းပျိုအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဆရာတော်၏ အစီအစဉ်အတိုင်း အိမ်တော်ရာဘုရားမှ စနစ်တကျ ဆန္ဒပြချီတက်လာခဲ့ရာ ၂၆-ဘီလမ်း ကြေးနန်းရုံး

တောင်ဘက်သို့ ရောက်ရှိသောအချိန်တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရက သေနတ်နှင့် ပစ်ခတ်နှိမ်နင်းသည့်အတွက် သံဃာတော် (၇) ပါးအပါအဝင် အာဇာနည် (၁၇) ဦး သေဆုံးခဲ့သည်။

ကျောင်းသားများတောင်းဆိုချက်ကို ဆိုင်ရာက မပေးပဲ လျစ်လျူရှုထားသည့်အတွက် ရန်ကုန်မြို့၊ မြို့မအမျိုးသားကျောင်းတွင် သပိတ်စခန်းဖွင့်လှစ်ထားသည့် ကျောင်းသား (၁၀၀၀) ကျော်တို့သည် ၁၉၃၉ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၇) ရက်နေ့ နံနက်မှစတင်ပြီး အစာအငတ်ခံ ဆန္ဒပြကြသည်။

ကျောင်းသား (၁၀၀၀) ကျော် အစာငတ်ခံဆန္ဒပြသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံး တုန်လှုပ်သွားခဲ့သည်။ ထိုသတင်းကို ကြားသိရသည့် အချိန်တွင် ကျောင်းသားမိဘများက အရေးပေါ်အစည်းအဝေး ကျင်းပပြီး ကျောင်းသားများ၏ တောင်းဆိုချက်များကို အစိုးရက လိုက်လျောရန်နှင့် ကျောင်းသားများအနေနှင့် အစာငတ်ခံဆန္ဒပြခြင်းကို ရပ်နားရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့ကြသည်။ အစိုးရက လိုက်လျောမှုမပြုလျှင် မိဘများကိုယ်တိုင် ရှေ့တန်းက တိုက်ပွဲဝင်ရန်ကိုလည်း အဆိုပါ အစည်းအဝေးမှ ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ သခင်များ၊ မြို့မိမြို့ဖများကလည်း အထူးအစည်းအဝေးတစ်ခု ကျင်းပကာ၊ ကျောင်းသားများ အစာငတ်ခံ ဆန္ဒပြနေရခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အစိုးရကို ကန့်ကွက်ရှုတ်ချပြီး ကျောင်းသားများ အစာငတ်ခံဆန္ဒပြခြင်းကို ရပ်ဆိုင်းရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် မြို့မိမြို့ဖများက ဒေါက်တာဘမော်အစိုးရနှင့် ကျောင်းသားများတွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီး ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသော်လည်း ကျောင်းသားများက ဒေါက်တာဘမော် မထွက်မချင်း အစိုးရနှင့် ဆွေးနွေးရန် ငြင်းဆိုကာ ဒေါက်တာဘမော်အစိုးရ နုတ်ထွက်ပေးရန်ကိုသာ ဆက်လက်တောင်းဆိုခဲ့ကြပါသည်။

၁၉၃၉ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁၆) ရက်နေ့တွင် ဒေါက်တာဘမော် ညွန့်ပေါင်းအစိုးရဖြုတ်ချရေးအတွက် လွှတ်တော်အမတ်တချို့က လွှတ်တော်တွင် အယုံအကြည်မရှိ အဆိုတင်သွင်းရာ အဆိုကို ထောက်ခံသူ (၇၀)၊ ကန့်ကွက်သူ (၃၇) နှင့် ဒေါက်တာဘမော်အစိုးရ ပြုတ်ကျသွားခဲ့သည်။ နန်းရင်းဝန်အဖြစ် ဦးပု တက်လာသည်။

ဦးပု နန်းရင်းဝန်ဖြစ်ပြီးနောက် ဦးပုအစိုးရ၊ မြို့မိမြို့ဖကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များ သုံးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲကို (၂၀၊ ၂၊ ၁၉၃၉) နေ့တွင် စတင်ဆွေးနွေးကြပြီး (၂၇၊ ၂၊ ၁၉၃၉) နေ့တွင် နန်းရင်းဝန်ဦးပု၊ မြို့မိ

မြို့ဖဥက္ကဋ္ဌဦးသွင်၊ ကျောင်းသားသမဂ္ဂမှ ကိုလှရွှေတို့ (၃) ဦး လက်မှတ်ရေးထိုးကာ သုံးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲ သဘောတူညီချက်ကို ထုတ်ပြန်နိုင်ခဲ့သည်။

အဆိုပါ သဘောတူညီချက်တွင် ကျောင်းသားများဘက်မှ သပိတ်မှောက်ခြင်းကို ရပ်ပေးရန်နှင့် အစိုးရဘက်က –

(၁) သပိတ်မှောက်သည့်အတွက် ကျောင်းသားများကိုအရေးမယူရန်၊
(၂) ရေနံမြေသပိတ်တွင် ပါဝင်သူများကိုလည်း အရေးယူခြင်း မပြုရန်၊
(၃) အဖမ်းခံထားရသော ကျောင်းသားများနှင့် ရေနံမြေ အလုပ်သမားများအား ပြန်လွှတ်ရန်၊
(၄) စာမေးပွဲများကို အနည်းဆုံး (၃) လခွာပြီးမှ စစ်ရန်၊
(၅) ၁၉၃၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၂၀) ရက်နေ့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပုလိပ်နှင့် ကျောင်းသားအကြား ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ကိစ္စအတွက် စုံစမ်းရေးကော်မတီ ဖွဲ့ပြီး စုံစမ်းရန်တို့ပါဝင်သည်။

သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး ထုတ်ပြန်ပြီးနောက် ကျောင်းသားသပိတ်ကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌကိုလှရွှေ၏ လက်မှတ်နှင့် ကျောင်းသားများ သပိတ်လှန်ကြောင်း ကြေညာချက်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဤနည်းဖြင့် တတိယကျောင်းသားသပိတ်သည် အောင်မြင်စွာနှင့် ပြီးဆုံးသွားသည်။

တတိယကျောင်းသားသပိတ်ကြီး ပြီးဆုံးသွားပြီးနောက် ဦးပုအစိုးရက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကို ၁၉၃၉ ခု၊ ဇွန်လ (၁၅) ရက်နေ့တွင် အတည်ပြုပေးခဲ့ရသည်။ သို့သော်အဆိုပါ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေအား ကျောင်းသားများက လက်မခံသဖြင့် ၁၉၃၉ ခုနှစ်ထဲမှာပင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ထပ်မံပြင်ဆင်ပေးခဲ့ရသည်။ ဦးပု အစိုးရလက်ထက်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ၁၉၃၉ ခုနှစ် အက်ဥပဒေ အမှတ် (၁၃) ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယအကြိမ် ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေကို ၁၉၃၉ အက်ဥပဒေ အမှတ် (၂၀) ဖြင့်လည်းကောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့ရသည်။

တတိယကျောင်းသားသပိတ် အောင်မြင်စွာ ပြီးဆုံးသွားသည့် အချိန်မှ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်ပွားသည့် ၁၉၄၂ ခုနှစ်အထိ အချိန်ကာလအတွင်း ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ကြီးကြီးမားမား မရှိခဲ့ပေ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ပြီးဆုံးချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိသည့် ၁၉၄၈ ဇန်နဝါရီလ (၄) ရက်နေ့အထိ

ကာလအတွင်းတွင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် ဖဆပလအဖွဲ့ချုပ်အပါအဝင် တခြားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းကာ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးလှုပ်ရှားမှု၌ ပါဝင်ခဲ့ပြီး ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် လှုပ်ရှားမှုများ မပြုလုပ်ခဲ့ပေ။

၁၉၄၈ ခုနှစ် လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီး (၃) လခန့်အကြာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြည်တွင်းစစ် စတင်ဖြစ်ပွားပြီး အစိုးရအဖွဲ့သည် "ရန်ကုန်အစိုးရ" ဟု အခေါ်ခံရသည့် အခြေအနေရောက်ရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် အစိုးရသည် စစ်အသုံးစရိတ်ကို များစွာသုံးပြီး စစ်နိုင်ရေးအတွက်သာ ကြိုးပမ်းနေ၍ ပညာရေးအသုံးစရိတ်ကို အနည်းငယ်သာ သုံးစွဲနိုင်ခဲ့သည်။ ပညာရေးတွင် လွတ်လပ်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် ကိုက်ညီသင့်လျော်သည့် ပညာရေးစနစ်တစ်ခုကို ချမှတ်ရေးဆွဲနိုင်ချိန် မရပဲ ဗြိတိသျှအစိုးရလက်ထက် တစ်လျှောက်လုံး အသုံးပြုခဲ့သည့် ကိုလိုနီပညာရေးစနစ်ကိုသာ မွမ်းမံဖာထေးပြီး ဆက်လက်အသုံးပြုခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၁၉၅၇ ခုနှစ်အတွင်း ကျောင်းသားများအနေဖြင့် ဖာထေးထားသည့် ကိုလိုနီပညာရေးစနစ်ကို ပြုပြင်ရေး၊ ပညာရေးအသုံးစရိတ်တိုးမြှင့်ပေးရေး၊ ဆရာကျောင်းသားအချိုး မျှတရေး၊ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းပြည့်စုံရေး၊ ကျောင်းအဆောက်အအုံ တိုးချဲ့ဆောက်လုပ်ရေး စသည့် ပညာရေးဆိုင်ရာ တောင်းဆိုချက်များနှင့် ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေးဟူသည့် အမျိုးသားရေးဆိုင်ရာ တောင်းဆိုချက်များကို တောင်းဆိုကာ လှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် သပိတ်မှောက်သည့်အဆင့်ထိ မပေါ်ပေါက်ခဲ့ပေ။

၁၉၅၇ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု ခေါင်းဆောင်သော "ပညာရေးစုံစမ်းမှုကော်မတီ" တစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကော်မတီသည် ပညာရေးစနစ်သစ်တစ်ခု ရေးဆွဲရာတွင် ပြည်သူလူထု၊ ကျောင်းသားမိဘ၊ ကျောင်းဆရာ၊ ကျောင်းသားများ စသည့် ပညာရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး၏ အကြံဉာဏ်၊ အကူအညီနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့ အထူးလိုကြောင်း သဘောပေါက်ပါသည်။ ထိုအခြေအနေတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ကျောင်းသားပေါင်းစုံပညာရေး နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတစ်ခု ပြုလုပ်ကာ ရရှိသည့် အကြံဉာဏ်များကို "ပညာရေးစုံစမ်းမှုကော်မတီ" သို့ တင်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရက ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ အစိုးရနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂတို့ တစ်နှစ်နီးပါးအကြိမ်ကြိမ် ဆွေးနွေး

ကြပြီး ရလဒ်အနေဖြင့် "ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ" ကို ၁၉၅၈ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လ (၉) ရက်နေ့မှ (၁၃) ရက်နေ့အထိ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဘွဲ့နှင်းသဘင်ခန်းမတွင် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သည်။

ၾင်းတွင် တက္ကသိုလ်နှင့် ကောလိပ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ အားလုံးပါဝင်လက်တွဲဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး စာတမ်းပေါင်း (၁၄) စောင် ရေးသားတင်သွင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ကို နှီးနှောဖလှယ်ပွဲ ပြင်ဆင်ရေးကော်မတီဥက္ကဋ္ဌက ဝန်ကြီးချုပ် ဦးနုထံ တရားဝင်အခမ်းအနားနှင့် လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခဲ့သည်။

၎င်းအပြီး (၂) လခန့်အကြာ ၁၉၅၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၂၈) ရက် နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းသည် ပါလီမန်တွင် အာဏာသိမ်းယူကာ အိမ်စောင့်အစိုးရ ဝန်ကြီးချုပ် ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ စာတမ်းများလည်း အစပျောက်သွားခဲ့သည်။

၁၉၅၈ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၆၀ ခုနှစ်အတွင်းတွင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး လှုပ်ရှားမှုများ မပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပဲ အမျိုးသားရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သည့် ရွေးကောက်ပွဲ အမြန်ကျင်းပရေးနှင့် အရပ်သားအစိုးရထံ အာဏာပြန်လွှဲရေး လှုပ်ရှားမှုများကိုသာ ပြည်သူများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်း လှုပ်ရှားခဲ့ရသည်။

၁၉၆၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဦးနုခေါင်းဆောင်သည့် ပထစပါတီ အနိုင်ရပြီး ဦးနု ဝန်ကြီးချုပ် ပြန်ဖြစ်လာသည်။ ထိုကာလသည် အစိုးရနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများကြား ဆက်ဆံရေးအကောင်းမွန်ဆုံးအချိန် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂနှင့် အစိုးရပူးပေါင်းကာ ပညာရေးစနစ်ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးကို ဆောင်ရွက်ရန် တာစူနေချိန် ၁၉၆၂ မတ်လ (၂) ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း ထပ်မံအာဏာသိမ်းရာ ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနု ထိန်းသိမ်းခံခဲ့ရသည်။ ၁၉၆၂ ဇူလိုင်လ (၇) ရက်နေ့တွင် "၇ ရက် ဇူလိုင် ကျောင်းသားအရေးအခင်း" ဖြစ်ပေါ်ပြီး ဇူလိုင် (၈) ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်း တွင် သမိုင်းဝင် တကသအဆောက်အအုံကြီး မိုင်းခွဲဖျက်ဆီးခံခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်ကစ၍ စစ်အာဏာရှင်များသည် နာမည်အမျိုးမျိုးပြောင်းကာ တိုင်းပြည်ကို နှစ် (၅၀) အုပ်ချုပ်ရာ၌ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် တရားဝင်ရပ်တည်ခွင့်မရရှိပဲ ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုးသာ လှုပ်ရှားနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုကာလတစ်လျှောက်လုံး ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် အမျိုးသားရေးတာဝန်ဖြစ်သည့် စစ်အာဏာရှင်စနစ် ဆန့်ကျင်ရေး၊ ဒီမိုကရေစီ

ပြန်လည်ရရှိရေး လုပ်ငန်းများကိုသာ အဓိကထားဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပြီး ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

၂၀၁၅ ကျောင်းသားသပိတ်

၂၀၁၀ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအပြီး ဦးသိန်းစိန် သမ္မတ ဖြစ်လာကာ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒီမိုကရေစီလမ်းကြောင်းကို စတင်လျှောက်လှမ်းပြီဟု တိုင်းပြည်နှင့်ကမ္ဘာကို ကြေညာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာတွင် အမြင်ကောင်းစေရန် ဖြေလျှော့မှုတချို့ပြုလုပ်ပေးပြီး အပေါ်ယံပြောင်းလဲမှုတချို့ လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ၎င်းတွင်ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုသည့် လုပ်ငန်းတစ်ခုလည်း ပါဝင်သည်။ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအနေနှင့် ပညာရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေကြမ်းများကို ပြုစုပြဋ္ဌာန်းရန် ပြင်ဆင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းတွင် "အမျိုးသားပညာရေး ဥပဒေကြမ်း" လည်း ပါဝင်သည်။ "အမျိုးသားပညာရေး ဥပဒေကြမ်း" ကို ၂၀၁၃ အတွင်း စတင်ရေးဆွဲကာ ၂၀၁၄ စက်တင်ဘာတွင် အများပြည်သူ သိရှိနိုင်ရန်နှင့် ဝေဖန်အကြံပြုနိုင်ရန် နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာများ၌ ဖော်ပြခဲ့သည်။

ထိုအချိန်မှစ၍ တက္ကသိုလ်ဆရာအသင်းအဖွဲ့များ၊ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ၊ ပညာရေးစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကွန်ရက် Network for National Education Reform (NNER) တို့ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ပညာရေးစိတ်ဝင်စားသူများက အဆိုပါ "အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကြမ်း" တွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုများပြားနေသည့်အချက် အပါအဝင် ချို့ယွင်းချက်များနှင့် လိုအပ်ချက်များကို ထောက်ပြကာ ကန့်ကွက်စာများကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ အလားတူပင် ဆရာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများကလည်း ကန့်ကွက်ကြောင်း ကြေညာချက်များ ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၁၂) နှင့် (၁၃) ရက်နေ့တွင် မြောက်ဒဂုံရှိ နာရေးကူညီမှုအသင်း (ရန်ကုန်) ခန်းမ၌ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားထုအရေးပေါ်အစည်းအဝေးတစ်ခုကို ကျင်းပပြုလုပ်ကာ "အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေ" နှင့်ပတ်သက်၍ သဘောထားထုတ်ပြန်ချက် ထုတ်ပြန်ပြီး ကျောင်းသားများ သပိတ်တိုက်ပွဲဝင်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ သပိတ်တိုက်ပွဲကို ဦးဆောင်ရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင် (၁၅) ဦး ပါဝင်သည့် "ဒီမိုကရေစီပညာရေးလှုပ်ရှားမှုဦးဆောင်ကော်မတီ" ကို ဖွဲ့စည်းကာ ထိုကော်မတီက "အမျိုးသားပညာရေး

ဥပဒေ” နှင့်ပတ်သက်ပြီး တောင်းဆိုချက် (၁၁) ချက် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ထို့နောက် နိုဝင်ဘာလ (၁၄) ရက်နေ့မှစတင်၍ ရန်ကုန်မြို့ နေရာအချို့တွင် လှည့်လည်ဆန္ဒပြခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသားများသည် (၄) ရက် ဆန္ဒပြပြီး ရက် (၆၀) သပိတ်နားကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။ ရက် (၆၀) အတွင်း အစိုးရမှ တုံ့ပြန်မှုမရှိလျှင် တစ်ပြည်လုံးအတိုင်းအတာနှင့် ဆန္ဒပြပွဲများ ပြန်လည် ပြုလုပ်မည်ဟုလည်း ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၁၄ နိုဝင်ဘာလ (၁၈) ညနေပိုင်းတွင် ဒီမိုကရေစီပညာရေး ဦးဆောင်ကော်မတီမှ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲတစ်ခုပြုလုပ်ပြီး အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ (၁) အစိုးရ (၂) လွှတ်တော် (၃) ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကွန်ရက် (NNER) (၄) ဒီမိုကရေစီ ပညာရေးလှုပ်ရှားမှု ဦးဆောင်ကော်မတီတို့ လေးပွင့်ဆိုင် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ရက် (၆၀) ပြည့်သည့်နေ့အထိ အစိုးရက တစ်စုံတစ်ရာ တုံ့ပြန်မှုမရှိသောကြောင့် ပင်မ ကျောင်းသားသပိတ်စစ်ကြောင်းသည် (၂၀၊ ၁၊ ၂၀၁၅) ရက်နေ့တွင် မန္တလေးမြို့မှ ရန်ကုန်မြို့သို့ စတင်ချီတက်ခဲ့သည်။

၎င်းသည် လမ်းတစ်လျှောက်တွင် ပြည်သူလူထု၏ တစ်ခဲနက် ထောက်ခံအားပေးမှုကို ရရှိခဲ့ပြီး အရှိန်အဟုန် အလွန်အားကောင်းလာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် စစ်ကြောင်းစတင်ပြီး (၈) ရက်အကြာ (၂၈၊ ၁၊ ၂၀၁၅) နေ့တွင် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရက ပညာရေးလေးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ရန် သဘောတူခဲ့ရသည်။

ပညာရေးလေးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲ ပထမနေ့ကို (၁၊ ၂၊ ၂၀၁၅) ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် စိန်ရတုခန်းမ၌လည်းကောင်း၊ တတိယနေ့နှင့် စတုတ္ထနေ့ ဆွေးနွေးပွဲများကို (၁၀၊ ၂၊ ၂၀၁၅) နှင့် (၁၄၊ ၂၊ ၂၀၁၅) နေ့များတွင် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးအစိုးရအဖွဲ့ရုံးအတွင်းရှိ လွှတ်တော်အဆောက်အအုံ၌ လည်းကောင်း ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးပွဲ ဒုတိယနေ့ကို (၃၊ ၂၊ ၂၀၁၅) နေ့တွင် နေပြည်တော်ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနခန်းမ၌ ကျင်းပရန် ချိန်းဆိုထားသော်လည်း အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ဆွေးနွေးပွဲ မပြုလုပ်နိုင်ခဲ့ပေ။

ပညာရေးလေးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲတွင် ကျောင်းသားနှင့် NNER တို့ ပြုစုထားသည့် “အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကြမ်း” ကို လက်ခံအတည်ပြုခဲ့ပြီး အဆိုပါ ဥပဒေကြမ်းကို ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနမှ တာဝန်ယူ၍ အမျိုးသားလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းခဲ့သည်။ ဥပဒေကြမ်းသည် လွှတ်တော် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း ဖြတ်သန်းနေစဉ်၊ ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ မတ်လ (၁၀) နေ့တွင်

လက်ပံတန်းမြို့၌ ပင်မ ကျောင်းသားသပိတ်စစ်ကြောင်းအား အစိုးရက အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်း ဖြိုခွဲခဲ့ပြီး သပိတ်စစ်ကြောင်းမှ ကျောင်းသားများနှင့် ဝန်းရံပြည်သူ (၇၀) ကျော်တို့ ဖမ်းဆီးခံရသည်။

ပင်မသပိတ်စစ်ကြောင်း အကြမ်းဖက်ဖြိုခွဲခံရပြီးနောက် ကျောင်းသားနှင့် NNER က ပြုစုပြီး ပညာရေးလေးပွင့်ဆိုင်ဆွေးနွေးပွဲမှ လက်ခံအတည်ပြုခဲ့သည့် "အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကြမ်း" သည် လွှတ်တော်အဆင့်ဆင့်ကို ဖြတ်သန်းရာတွင် ဖြတ်တောက်ခံရခြင်းနှင့် ထပ်မံပြင်ဆင်ခံရခြင်းများ ကြုံခဲ့ရ၍ အတည်ပြု ပြဋ္ဌာန်းပြီးချိန်တွင် မူလပြုစုထားသော ဥပဒေကြမ်းမှ (၇၀) ရာခိုင်နှုန်း ဖြတ်တောက်ခံထားရသည်ကို တွေ့ရလေသည်။

သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်လက်ထက် ကျောင်းသားများနှင့် ပြည်သူများ၏ ပညာရေးစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကြိုးပမ်းမှုကြီးသည် အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်ဖြိုခွင်းမှုကို ခံခဲ့ရကာ ကျောင်းသားများနှင့် ဝန်းရံပြည်သူများ ဖမ်းဆီးခံရသည်ကလွဲ၍ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုရလဒ်အနေဖြင့် မည်မည်ရရ ဘာမျှမရရှိလိုက်ခဲ့ပေ။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံကို ပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် နှစ်ပေါင်း (၅၀) ကျော် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည့် စစ်အာဏာရှင် အစိုးရများလက်ထက်တွင် "ကျောင်းသားသမဂ္ဂ" ဆိုသည့် စကားလုံးကို မီဒီယာများ၌ လုံးဝဖော်ပြခွင့်မရခဲ့သည့် အခြေအနေမှ ကျောင်းသားသပိတ်၏ အကျိုးကျေးဇူးကြောင့် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် "အမျိုးသား ပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေ" တွင် အဆင့်မြင့်ပညာကျောင်းများ၌ ဆရာသမဂ္ဂများနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများကို သက်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်ပဋိညာဉ်နှင့်အညီ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းခွင့်ပြုသည့် ပုဒ်မတစ်ခု ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးခဲ့ရသည်။ ဤရလဒ်သည် ယခင်စစ်အစိုးရအဆက်ဆက် လက်ထက်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ကျောင်းသားများ၏ အောင်မြင်မှုတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ကိုးကားချက်များ

National Network for Education Reform၊ (၂၀၁၅)၊
အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေကြမ်း

ပေါ်ပေါက်လာရန် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခဲ့မှု မှတ်တမ်းများ၊ National Network for Education Reform။

ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်ပညာရေးနှင့်အခြားပညာရေး စနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကျောင်းသားသမဂ္ဂအရေး ဆောင်းပါးများ၊ (၂၀၁၇)၊ ဧကရာဇ်စာပေ။

ကေညီပိတ်၊ (၂၀၁၄)၊ *၁၉၂၀ ကျောင်းသားသပိတ်ကိုယ်တွေ့ (ပထမအကြိမ်)*၊ မလိခစာပေ။

ခင်မောင်လေး၊ ဗိုလ်၊ (၂၀၁၄)၊ *၁၉၃၆-၃၈ ကျောင်းသားသပိတ်နှင့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂသမိုင်းအစ*၊ ခေတ်ပြတိုက်စာပေ။

မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ၊ (၁၉၇၀)၊ *အမျိုးသားနေ့နှင့်အမျိုးသား ပညာရေးလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းအကျဉ်း*၊ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ် လမ်းစဉ်ပါတီ။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမိုင်း ပြုစုရေးသားရေးအဖွဲ့၊ (၁၉၉၅)၊ *ရန်ကုန်တက္က သိုလ်သမိုင်း ၁၉၂၀-၁၉၉၅*၊ တက္ကသိုလ်များသမိုင်း သုတေသနဌာန။

လေးမောင်၊ ဦး၊ (၂၀၁၂)၊ *မြန်မာနိုင်ငံရေးသမိုင်း[နှစ်အုပ်တွဲ]*၊ စာပေလောကစာအုပ်တိုက်။

DAGON UNIVERSITY

My Participation in the 1996 Student Movement

Lay Lay Mon

Abstract

In this 2016 article, Lay Lay Mon reflects on her student activist experiences, her time in prison and her professional career. For Lay Lay Mon, activists from generations X, Y and Z fail to meet the high standards set by earlier generations of political activists. She outlines four differences between these activist generations and three of her core political objectives.

Introduction

I am 38 years old; I was born in Yangon in 1978 to parents who were very involved in politics. My father was a civil servant and my mother, whose family has a military background, was from Hsipaw Township, Northern Shan State. I have been in prison twice, for 12 years in total. The first time was from 1997 to 2005, and the second time was from 2007 to 2011. I started working in 2012 as a journalist. At the time of writing, in 2016, I work as a Senior Broadcast Journalist for the Democratic Voice of Burma.

I started to learn about politics in 1988 when I was in fifth grade. I had the opportunity to participate in the *Ah Ka Tha*, or Basic Education Student Union, and protested with the union at the Basic Education High School 2 (the Yarmakwin school), and with the Basic Education Middle School, Tamwe Township, which I attended. I learned about politics from practicing it, not by studying, and it was a wild experience.

In my view, learning about politics should begin with theory and move on to practice. This helps people become responsible citizens. But I myself never had the chance to learn about high level political theory. I grew up in Myanmar where human rights are not guaranteed, and I had to struggle to express my political views on the street.

When I was just a teenager I participated in the 1996 student demonstrations, leading a section with other older student leaders, who were applying their experiences from the previous 1988 uprising. On 9 December 1996, when I was studying the first year of my botany degree, I took part in a Dagon University student demonstration. At that time, I worked as a coordinator for the Dagon University Student Union (DUSU). In 1997, with the arrest of the *Da Ka Tha*, which is the Central Executive Committee of the DUSU, I was sentenced to 10 years in prison under section 5/J of the Emergency Act and section 17 of the 1962 Printers and Publishers Registration Law, along with another 13 students. I was only 17 years and eight months old, and I was imprisoned for eight years in the Insein and Thayarwaddy prisons. I was finally released under an amnesty in 2005 after the dismissal of Intelligence Chief Khin Nyunt's faction from the ruling military regime. The title of the amnesty that freed me was "Free the Prisoners on Independence Day".

My Professional and Political Life

After being released from prison in January 2005, I continued to be involved in politics, following Min Ko Naing of the 1988 generation. I furthered my professional career by learning and working as a freelance translator and writer for Teen Magazine, with the help of Ma Thida (Sanchaung), who was one of my acquaintances in prison. I also took the chance to attend university, but not as a day student, as I was only accepted into a distance education university under a Myanmar language degree specialization. At 27 years old I was again a first-year student, though this time doing a distance education degree. At the same time, I studied media literacy and learned about journalism during English classes for former political prisoners at the American Center (AC). Following that, despite failing the intermediate level of 'English 5' at the AC, I was chosen to participate in high level courses on women's leadership at the British Council, which I started but never finished. That was my educational journey in the first two years after being freed from prison.

The 2007 Saffron Revolution happened while I was attending my second year of distance education. I was imprisoned again for 11 years for joining the revolution and following the banner of the 88 generation, led by Min Ko Naing. I was charged with article 6 (conspiracy and defamation of the state) of section 505(B). I was imprisoned for four years, moved around from prison to prison, from Insein, to Mandalay, and Shwebo, from which I was finally released in October 2011, after filing an appeal. I was 33 years old when I got out of prison the second time. When I finally completed my university education and received a bachelor's degree, I was 36 years old. I did not attend the graduation ceremony. At that time, I was working for an international media organization.

Notes on Student Politics and Different Generations

Students do not come from the gutter. We are peacocks from the campuses, we are fighting peacocks. Every student generation should pass on the thoughts of their own student generation to the next. If I have the opportunity to discuss my longstanding political objectives, let me use the terms of hope, vision and representativeness.

Hope: I want to see the next generation of students evolve from students into political actors in a more systematic way.

Vision: My vision is the next generation of students learning how to negotiate through political dialogue and to advance democracy in our society for future generations.

Representativeness: The act of representing others in student politics needs to change according to the political system, the timeline, the conditions, the scope and the structure of the student politic.

Regarding hope, I strongly recommend the work and thought of U Nu. Highly qualified politicians and national leaders were

originally youths and students before they achieved their senior positions in education and politics, for instance, U Nu and General Aung San. U Nu writes about how to guide the next generation based on his work as a student and a political leader. His writing on 'students and politics' is worth reading for generation X and Y students to understand U Nu's political legacy. U Nu and his generation experienced World War II.

Another book I recommend is *Lat Thi Bone Thakin Ba Tin*,[1] which was written by Thakin Ba Tin. This book is about Ireland and Burma, both of which have strong patriotic spirits. The colonizers, the British, respected, recognized, and admired these two countries, even though the British were the rulers of "the empire on which the sun never sets". Thakin Ba Tin points out that the British struggled to occupy both nations, which were nationalistic until they gained independence. As a member of generation X, I admire the generations that struggled during independence and view them as worthy of respect in terms of Myanmar politics. They knew about the world without TV, smartphones, and computers. To compete in the world, they had to be highly advanced regarding political and personal qualities, they had instinctual awareness and knowledge, and can be referred to as a strong model generation. The preceding generations were strong model generations who achieved Burma's independence, even though most of the people born during World War II had very troubled lives.

For Myanmar, people born between 1960 and the early 1980s are known as generation X, and those born between the early 1980s and 1994 belong to generation Y, but there is no precise data or agreement on labeling these generations. Generation Z, born after 1995, cannot survive in the world without the help of modern technology such as computers, phones, and so on. The majority of the self-concept theories that generation Z people imitate come from the previous generation, so we can refer to them as the 'empty generation'.

[1] ဗတင်၊ သခင် (လက်သီးပုန်း-)၊ ၁၉၆၈။

People from the older generations struggled in terms of politics even under the 'Bamboo Curtain' policy of the military regime. Similarly, in terms of armed revolution and protest demonstrations, no generation has produced new political or revolutionary ideas from 1960 to the present. Instead they replicate those of the older generations. As a result, it is possible to argue that generation Z, the empty generation, has been destined to be brainwashed since the days of the Burma Socialist Programme Party. It has been very rare for high-level Burmese politicians to emerge as leaders who could broadly speak out and proclaim civil rights and human rights in the same way as truly global leaders like Dr. Martin Luther King and John F. Kennedy.

These points can be considered both conventional and acceptable today, in Myanmar's contemporary situation. We cannot build a new democratic society because this country has a tradition of locking up student activists. When given the choice of "confrontation or compromise", most of our political leaders prefer confrontation. We do not have a habit of negotiation, which leads to pressure, threats, and coercion, and we have not had the chance to thrive in a civilized society.

We cannot create a new society using this approach. We only replicate the same revolution of the previous generation in our modern time. Thus, we cannot have a new generation with an open mind for the future. Note that replicating and imitating are different. By replicating, you lack your own individuality; it is like stealing, and limits creativity. Imitation on the other hand is the approach of 'collect, imitate, act'. You feed your own political thoughts first, and then imitate the ideas relevant to you. Because of replicating, this new generation is becoming a generation of emptiness, the zero generation: a generation that is replicating the older generation and choosing only confrontation as its form of revolution.

For this reason, we have to back away from replicating when it comes to the ideas of representation and representativeness. We have to aim for a new way of thinking, based on what the current political reality is, and we need to change our student

movement and behaviors. If we are only basing our activities on previous experiences, in practice, our actions will become harsher, and the result will not be smooth. It does not result in a win-win situation.

If we study social theory on the other hand, we can transition our experience smoothly and achieve a good result. Based on my experience, I think it will give us a good, dignified stance. When we present a new idea, we steam upstream using our revolutionary thinking as the engine. So, this is revolutionary. That is the key point. If I knew the theory well enough back then, I would have chosen a gentler approach. I do not like being put in prison.

In order to build a democratic society, we need more democratic leaders produced by civilian education institutions. Learning how to transition from study to politics will sew good political seeds for the future. This is my analysis of my current generation and of future generations. My perspective is held out of personal and historical respect for the previous generations. It is not based on ideology.

The previous student generations that came before are different from my own generation in four strong ways. The first is that they are like teachers with strong minds like whetstones, capable of sharpening and passing on their revolution, their ideas, and their ideologies to the next generation. They look at the new generation as a clay figure that can be molded and carved, and they are willing to offer their brains and ideas to the younger generation.

Second, they have honed their perception and conviction. They struggle on their own. They have strong visions and clear ideologies.

Third, they are able to choose paths to survive. They devoted themselves to things that reproduced politics, such as literature, novels, poems, translations, education. It is called going underground. They were able to see the world without technology like computers and cellphones. Since they had strong enthusiasm and a long-term survival path in politics, it is hard not to respect them.

Fourth, they were ready to give all they have learned to the new generations. They lacked prejudice toward the new generations.

Even in an oppressive political system that tortured them, they were able to pass down seeds to grow and flourish in the next generation. One of their weak points is that they could not share with us the legacy of "unity". They mixed problems with the revolution. Some older generations are stuck in an old system and cannot strike out with new ideas. This is partly due to political fatigue. They became political pensioners, their emotions leading to anger; they attempt to divide others and feel alienated.

My generation lives as deviants instead of living like young leaders. There are many opportunists. Instead of having their own character, people continue to replicate those of the older generation. They seem to put these older people first, but they still want to be shoulder to shoulder with them. We do not have minds like whetstones. We lack strong convictions and high ambitions.

Most of my own generation follow wrong paths, such as playing games, using drugs, replicating others, and living as opportunists. Instead of giving it their all, they are reluctant to share and even have the habit of giving misleading messages. My generation cannot move forward without technology. They claim their own ideas, ideologies, and theories, but they are merely replicating the older ideas with the support of technology. Their ideas expand only a little with the support of technology.

But one good thing about this generation is that instead of creating problems, they tend to look for unity, solutions, and peace more than the previous generation.

References

ဗတင်၊ သခင် (လက်သီးပုန်း-)၊ (၁၉၆၈)၊ *လက်သီးပုန်း*၊ စာပန်းချီတိုက်။

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၁၉၉၆ ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ စည်းရုံးရေးမှူး အတွေ့အကြုံနှင့် အမြင်အယူအဆ

လေးလေးမွန်

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤဆောင်းပါးသည် ၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်သည့် ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဆန္ဒပြမှုများ အပေါ်တွင် အခြေခံထား သော စာရေးသူ၏ အတွေ့အကြုံနှင့် အတွေးအမြင်ကို ပွင့်လင်းစွာ တင်ပြထား ခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဆောင်းပါးသည် ခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလူငယ် များကြားရှိ မျိုးဆက်ကွာဟမှုကို အဓိကထောက်ပြဝေဖန်ထားသဖြင့် ထူးခြား သည်။ အဲန်အယ်လ်ဒီအစိုးရ အာဏာရခါစ ၂၀၁၆ ခုနှစ်ဝန်းကျင်ခန့်တွင် ၎င်း သုံးသပ်မိသော ကျောင်းသားမျိုးဆက်၏ အခြေအနေကို သိရှိခွင့်ရစေသည်။

မိတ်ဆက်

ကျွန်မအသက် ၃၈နှစ်။ ကျွန်မကို ၁၉၇၈ ခုနှစ်မှာ ရန်ကုန်မြို့မှာ မွေးဖွားခဲ့တာ ပါ။ မိဘတွေက နိုင်ငံရေးကို အားပေးခဲ့သူတွေပါ။ ဖခင်က အစိုးရဝန်ထမ်း ဖြစ်ခဲ့ ပြီး မိခင်ကတော့ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်း သီပေါဇာတိပါ။ မိခင်ဘက်ကတော့ တပ်အသိုင်းအဝိုင်းကပါ။ လက်ရှိ DVB နိုင်ငံခြား သတင်းဌာနမှာ broadcast journalist စီနီယာရုပ်သံသတင်းထောက်အဖြစ် အလုပ်လုပ်နေပါတယ်။ ထောင်က (၁၉၉၇-၂၀၀၅) အထိ တစ်ကြိမ်၊ (၂၀၀၇-၂၀၁၁) အထိတစ်ကြိမ် ထောင်ထဲ စုစုပေါင်း (၁၂) နှစ် နေထိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၁ အောက်တိုဘာမှာ လွတ်ခဲ့ပါ တယ်။ ၂၀၁၂ မှာ အလုပ်စဝင်ခဲ့ပါတယ်။ အခုဆို ရုပ်သံသတင်းထောက်အဖြစ် လုပ်ကိုင်နေတာ (၅) နှစ်ကျော်ပါပြီ။

နိုင်ငံရေးကို စသိခဲ့တာက ၁၉၈၈ ခုနှစ် (၅) တန်းကျောင်းသူဘဝမှာပါ။ အထက (၂) တာမွေ၊ ရာမကွင်းကျောင်းနဲ့ ကျွန်မတက်ခဲ့တဲ့ အလက (၁) တာမွေ ကျောင်းတို့ ပူးပေါင်းပြီး ဆန္ဒပြခဲ့ရာမှာ (၁၀) နှစ်အရွယ် (၅) တန်း ကျောင်းသူ အဖြစ်နဲ့ အကာသ (အခြေခံပညာကျောင်းသားများသမဂ္ဂ) တွေ ဦးဆောင်မှု

နောက်ကနေ ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့တယ်။ ကျွန်မက နိုင်ငံရေးကို အတွေ့အကြုံနဲ့ စခဲ့တာပါ သီအိုရီနဲ့စခဲ့တာ မဟုတ်တဲ့အတွက် အရိုင်းဆန်ပါတယ်။ ဘာကြောင့် ဒါကိုပြောရလည်းဆိုရင် ခေတ်စနစ်အရ၊ ကြီးပြင်းခဲ့တဲ့ကာလအရနဲ့ ကိုယ်တိုင် အသိအရ နိုင်ငံရေးဆိုတာ အတွေးအခေါ်သီအိုရီတွေက စသင့်ပြီး နောက်တစ်ဆင့် အတွေ့အကြုံကို အကောင်အထည်ဖော်မှ နိုင်ငံရေးဆိုတာ အဆင့်မြင့်ပြီး နိုင်ငံသားကောင်းတစ်ဦး စဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ပေးပါလားဆိုတဲ့ အသိကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်မအတွက်တော့ နိုင်ငံရေးကို အဆင့်အတန်း မြင့်မြင့် သင်ပေးနိုင်တဲ့ နိုင်ငံအနေနဲ့ မရရှိခဲ့ပါဘူး။ မြန်မာနိုင်ငံမှာ လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ မွေးရာပါအခွင့်အရေး မဟုတ်ခဲ့သလို ကြီးပြင်းချိန်မှာ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို မရရှိခဲ့တာကြောင့် လူ့အခွင့်အရေး၊ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးဆိုတာကို ခွဲခြားသိမြင်ဖို့အတွက် လမ်းပေါ်ထွက် နိုင်ငံရေး (ခေါ်) ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရေးလမ်းစဥ်ကိုသာ စတင်ခဲ့ရလို့ လူငယ်တစ်ယောက်အဖို့ သီအိုရီ မရှိပဲ နိုင်ငံရေးကို ကိုယ့်ဘာသာ ရုန်းကန်ရင်း အတွေ့အကြုံတွေကနေ သီအိုရီကို ပြန်လည်သင်ယူ တတ်မြောက်ခဲ့ရသူ ဖြစ်ပါတယ်။

အဲဒီနောက် အသက် (၁၇) နှစ်အရွယ် ၁၉၉၆ ကျောင်းသားဆန္ဒပြမှု မှာတော့ အရင် ၁၉၈၈ အရေးအခင်းက အတွေ့အကြုံနဲ့ပေါင်းပြီး ဦးဆောင် ကျောင်းသားတွေနဲ့အတူ ဦးဆောင်ကဏ္ဍတစ်ခုအနေနဲ့ ဆန္ဒပြရာမှာ အတူ ပါဝင်ခဲ့တယ်။ အချိန်က ၁၉၉၆၊ ဒီဇင်ဘာ (၉) ရက်နေ့ ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုမှာ ပထမနှစ်ကျောင်းသူအဖြစ်နဲ့ပါ။ ရုက္ခဗေဒဘာသာ သင်ယူနေပြီး ဒဂုံတက္ကသိုလ်မှာ နေ့ကျောင်းတက်နေတာပါ။ ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂမှာ စည်းရုံးရေးမှူးအဖြစ်နဲ့ အလုပ်လုပ်ခဲ့ပြီး ၁၉၉၇ မှာ ဒကသ (ဒဂုံတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂ) စီအီးစီတွေ ဖမ်းဆီးရာမှာ အရေးပေါ်ပုဒ်မ ၅/ည၊ ပုံနှိပ် (၁၇) နဲ့ထောင် (၁၀) နှစ် ကျခဲ့တယ်။ အမှုတွဲ (၁၃) ယောက်မှာ မိန်းကလေးကျောင်းသူ စည်းရုံးရေးမှူးအနေနဲ့ ကျခဲ့တယ်။ အဲ့ဒီ အချိန်မှာ အသက် (၁၈) နှစ်ပြည့်ဖို့ (၄) လ လိုသေးပါတယ်။

အင်းစိန်ထောင်နဲ့ သာယာဝတီထောင်မှာ (၈) နှစ် နေခဲ့ရပြီး စစ် ထောက်လှမ်းရေးတွေ ပြုတ်ကျသွားပြီးနောက်မှာတော့ လွတ်လပ်ရေးနေ့ကို ကြိုဆိုသောအားဖြင့်ဆိုတဲ့ ခေါင်းစဥ်နဲ့ ထောက်လှမ်းရေးက မလျော်မကန် ဖမ်းဆီးလို့ ထောင်ကျနေရတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ၂၀၀၅ မှာ ထောင်က

လွတ်ခဲ့တယ်။ ဒါက ပထမအကြိမ် ထောင်ကျခဲ့တဲ့ အပိုင်းပါ။ ထောင်ထဲ ဝင်ချိန်က ၁၇ နှစ်ကျော်ကျော်ပါ။ ပြန်လွတ်လာချိန်မှာ အသက် ၂၇ နှစ်ပါ။

နိုင်ငံရေး နဲ့ ပညာရေးပိုင်း

၂၀၀၅ ဇန်နဝါရီလမှာ ထောင်က လွတ်မြောက်ခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၀၅-၂၀၀၇ မှာ မင်းကိုနိုင်ဦးဆောင်တဲ့ ၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားများ ခေါင်းစဥ်အောက်မှာ ပါဝင်လှုပ်ရှားမှုတွေ ဆက်လုပ်ခဲ့တယ်။ ထောင်ကထွက်ပြီး သိပ်မကြာဘူး အတူပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့တယ်။ တစ်ဖက်မှာလည်း အကျဉ်းထောင်ထဲမှာ သိကျွမ်းခဲ့တဲ့ မသီတာ(စမ်းချောင်း)အကူအညီနဲ့ သူ့ရဲ့ ဆယ်ကျော်သက်မဂ္ဂဇင်း (Teen Magazine) မှာ အလွတ်တန်း ဘာသာပြန် စာရေးသူအဖြစ်နဲ့ သင်ယူရင်း အလုပ်လုပ်ခဲ့တယ်။

တစ်ဆက်တည်းမှာပဲ ကျောင်းပြန်တက်ခွင့်ရပေမယ့် Day တက်ခွင့် မရတော့ဘူး။ အဝေးသင်တက္ကသိုလ်ပဲ လက်ခံတဲ့အတွက် မြန်မာစာမေဂျာ ပြောင်းပြီး တက်တယ်။ ကျောင်းတက်ချိန်မှာ အသက် ၂၇ နဲ့ ပထမနှစ် အဝေးသင်ပြန်တက်ရတာပါ။

တစ်ဖက်မှာလည်း အမေရိကန်စင်တာမှာ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားဟောင်းတွေကို အင်္ဂလိပ်စာသင်တန်းတွေ အခမဲ့တက်ခွင့်ရတဲ့အတွက် တက်ပြီး ဂျာနယ်လစ်ဇင်ကိုပါ လေ့လာရင်း media literacy ပြီးထားပါတယ်။ နောက်ထပ် အင်္ဂလိပ်စာအတန်းခွဲ high intermediate level 5 အရောက်မှာ စာမေးပွဲကျတယ်။ ဗြိတိသျှကောင်စီမှာတော့ high level women's leadership အရွေးခံရတယ်။ ပြီးအောင်မတက်ခဲ့ရဘူး။

အဝေးသင် ဒုတိယနှစ်တက်နေတဲ့အချိန်မှာ ရွှေဝါရောင်အရေးအခင်း ဖြစ်တယ်။ ၂၀၀၇ စက်တင်ဘာမှာ အဖမ်းခံရပြီး မင်းကိုနိုင်ဦးဆောင်တဲ့ ၈၈ မျိုးဆက်ခေါင်းစဥ်နဲ့ ထောင် (၁၁) နှစ်ကျခဲ့တယ်။ ပထမအကြိမ် ထောင်က ထွက်ပြီး (၂) နှစ်အတွင်း ပညာရေးပါ။

ထောင်ကျတော့ သင်းဖွဲ့ (၆) ပုဒ်မနဲ့ နိုင်ငံတော်အကြည်ညိုပျက်စေမှု (၅၀၅-ခ) တို့နဲ့ပါ။ အယူခံ (၄) နှစ်နိုင်တဲ့အတွက် ထောင်မှာ (၄) နှစ်နေခဲ့ရပြီး လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာနဲ့ ၂၀၁၁ အောက်တိုဘာမှာ ပြန်လွတ်လာတယ်။ အင်းစိန်-မန္တလေး-ရွှေဘိုထောင် အဆင့်ဆင့်ပြောင်းခဲ့ပြီး ရွှေဘိုထောင်ကနေ နောက်ဆုံး

လွတ်မြောက်လာတာပါ။ စုစုပေါင်း ထောင်ထဲ (၂) ကြိမ် (၁၂) နှစ် နေခဲ့ရပါတယ်။

၂၀၁၁ ပြန်ထွက်လာချိန်မှာ အသက် (၃၃) နှစ်ပါ။ ဒုတိယနှစ် အဝေးသင် ပြန်တက်ပြီး ၂၀၁၄ အသက် (၃၆) နှစ်မှာ ကျောင်းပြီးပါတယ်။ ဘွဲ့တော့ သွားတက်မယူခဲ့ပါဘူး။ အခု နိုင်ငံခြားသတင်းဌာနမှာ အလုပ်လုပ်နေပါတယ်။

ကျောင်းသားနိုင်ငံရေးနှင့် မတူညီသောမျိုးဆက်များအကြောင်း မှတ်စုများ

ကျွန်မတို့ဟာ မြောင်းထဲကလာတဲ့ ကျောင်းသားမဟုတ်ပဲ ကျောင်းထဲကလာတဲ့ ဒေါင်းပါ။ ခွပ်ဒေါင်းပါ။ မျိုးဆက်ကျောင်းသား တစ်ယောက်အဖြစ်နဲ့ နောက်မျိုးဆက် လက်ဆင့်ကမ်းဆိုတာ ကျောင်းသားမျိုးဆက်တိုင်းမှာ ရှိရပါလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီအတွက် ကျွန်မမှာ ရည်ရွယ်ချက် (၃) ခုနဲ့ အမြဲနေထိုင်ပါတယ်။

ပထမက မျှော်လင့်ချက်၊ ဒုတိယက မျှော်မှန်းချက်၊ တတိယက ကိုယ်စားပြုမှုပါ။ ရည်ရွယ်ချက် (၃) ချက်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရမယ်ဆိုရင်

မျှော်လင့်ချက် = နောက်မျိုးဆက်တွေကို ကျောင်းသားဘဝကနေ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်ကို စနစ်တကျကူးပြောင်း တတ်စေချင်တယ်။

မျှော်မှန်းချက် = စေ့စပ်ညှိနှိုင်းတတ်တဲ့ စားပွဲဝိုင်းအလေ့အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးတော့ ဒီမိုကရက်တစ် လူမှုဝန်းကျင်ကို အဆင့်မြင့်မြင့် နောက်မျိုးဆက်တွေ လက်ဆင့်ကမ်းတတ်စေချင်တယ်။

ကိုယ်စားပြုမှု = ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနယ်ပယ်နဲ့ အသွင်သဏ္ဍာန်၊ နိုင်ငံရေးစနစ်နဲ့ ခေတ်အရ ပြောင်းလဲကိုယ်စားပြုဖို့ လိုပြီဆိုတဲ့ အချက် (၃) ခုနဲ့ စစေချင်တယ်။

ပထမအချက်ဖြစ်တဲ့ မျှော်လင့်ချက်ဆိုရာမှာ ဦးနုရဲ့ ‘ကျောင်းသားနှင့် နိုင်ငံရေး’ စာအုပ်ကို အဓိကညွှန်းချင်ပါတယ်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊ ဦးနု စတဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေက ကျောင်းသားနဲ့ နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်ကို အဆင့်ရှိရှိ ကူးပြောင်းလာခဲ့သူ၊ သြဇာရှိသူ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးအရ တန်ဖိုးရှိတဲ့ လူငယ်ဘဝကနေ နိုင်ငံတော်အဆင့်ထိ ကူးပြောင်းတတ်ခဲ့ကြသူတွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

ဦးနုရေးသားခဲ့တဲ့ ကျောင်းသားနဲ့ နိုင်ငံရေးစာအုပ်ဟာ သူ့ရဲ့အတွေးအခေါ်နဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေကို နောက်မျိုးဆက်တွေကို လက်ဆင့်ကမ်းပေးတတ်ဖို့ လမ်းညွှန်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ့အတွက် (X) မျိုးဆက် (Y) မျိုးဆက်ထဲက ရည်ညွှန်းချက်တစ်ခုအဖြစ် ညွှန်းချင်ပါတယ်။ ဒီပုဂ္ဂိုလ်တွေက ဒုတိယကမ္ဘာစစ် အတွင်း တည်မီခဲ့သူတွေလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

ထပ်ဥပမာပေးရမယ်ဆိုရင် စာရေးဆရာသခင်ဗတင်ရဲ့ (လက်သီးပုန်း သခင်ဗတင်)[1] အိုင်ယာလန်လွတ်လပ်ရေးနောက်ခံပြုထားတဲ့ လက်သီးပုန်း အမည်ရစာအုပ်ထဲမှာ ရေးထားတာ ရှိတယ်။ အဲဒါကတော့ ဗြိတိသျှတွေဟာ နေမဝင်အင်ပါယာ အရှင်သခင်အဖြစ် ကမ္ဘာမှာ အုပ်စိုးခဲ့ပေမယ့် သူတို့ လေးစား အသိအမှတ်ပြုတဲ့နိုင်ငံ၊ ချီးကျူးမိတဲ့နိုင်ငံ၊ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် အလွန်ပြင်းထန် တဲ့နိုင်ငံ (၂) ခု တွေ့ရှိခဲ့ပါတယ်တဲ့။ တစ်ခုက မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ နောက်တစ်ခုက အိုင်ယာလန်နိုင်ငံတို့ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီနိုင်ငံ(၂)ခုကို ခက်ခက်ခဲခဲ တိုက်ခဲ့ရသလို လွတ်လပ်ရေးပေးရတဲ့အထိ မချီးကျူးပဲနေလို့မရတဲ့ မျိုးချစ်စိတ် ထက်သန်တဲ့ နိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း လက်သီးပုန်းသခင်ဗတင်က ရေးသားထားပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီမျိုးဆက်တွေကို မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအရ မဟာလူသားတွေအဖြစ်နဲ့ တင်စားထိုက်တဲ့ (X) မျိုးဆက်စစ်စစ်တွေလို့ မြင်မိတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒါက X, Y မျိုးဆက်တွေဟာ ကမ္ဘာကြီးအကြောင်းကို တီဗွီ၊ ဖုန်း၊ ကွန်ပျူတာ...စတာတွေ မရှိသေးပဲနဲ့ သိမြင်ခဲ့သလို ကိုယ့်နိုင်ငံကိုလည်း ကမ္ဘာနဲ့ ယှဉ်နိုင်အောင် နိုင်ငံရေးမှာကော ပင်ကိုဗီဇ၊ အသိအမြင်၊ ဗဟုသုတ အားလုံးက ပါ အလွန်ကို အဆင့်မြင့်ခဲ့သူတွေမို့ အားကောင်းတဲ့ စံပြမျိုးဆက်အဖြစ် ရည်ညွှန်းပါတယ်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်း မွေးဖွားခဲ့သူတွေ အများစုဟာ ဖိစီးမှုအမြင့်ဆုံးကာလနဲ့အတူ အားကောင်းတဲ့ စံပြခေါင်းဆောင်တွေအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးကို အရယူခဲ့တဲ့ အလွန်တော်တဲ့ မျိုးဆက်တွေ ဖြစ်ခဲ့ ပါတယ်။

Z မျိုးဆက်တွေကတော့ ကမ္ဘာကြီးအကြောင်းကို အထောက်အကူပြု ဒစ်ဂျစ်တယ်ပစ္စည်းတွေဖြစ်တဲ့ ကွန်ပျူတာ၊ စမတ်ဖုန်း စတဲ့ အိုင်တီနည်းပညာ တွေမရှိပဲ ရပ်တည်နိုင်စွမ်းမရှိတော့လို့ပါ။ ကိုယ်ပိုင် အတွေးအခေါ်သီအိုရီတွေ

[1] ဗတင်၊ ၁၉၆၈။

ကို နိုင်ငံရေးအရ ပုံတူကူးချတဲ့ နိုင်ငံရေးမျိုးဆက်အဖြစ်၊ ဗလာမျိုးဆက်အဖြစ် ရည်ညွှန်းပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုတည်းအနေနဲ့ မျိုးဆက်အရ ၁၉၆၀-၁၉၈၀ အထိ X လိုလို၊ Y လိုလို သတ်မှတ်လို့ရသလို ၁၉၈၀ နောက်ပိုင်းကနေ ၁၉၉၄ အထိ မျိုးဆက်တွေကို X လိုလို၊ Y လိုလို မျိုးဆက်လို သတ်မှတ်လို့ ရနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အတိအကျထုတ်ဖော်ဖို့ စစ်တမ်းကို အခုထိ မရယူနိုင်ခဲ့ပါဘူး။ ဒါဟာ စစ်အာဏာရှင်လက်ထက်ကစပြီး ဝါးကန့်လန့်ကာ Bamboo Curtain မူဝါဒ ထဲကနေ နိုင်ငံရေးအရ ရုန်းကန်နိုင်ခဲ့တဲ့ မျိုးဆက်တွေကို တွေ့မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ထူးခြားစွာ ထောက်ပြလို့ရတာက ၁၉၆၀ ကနေ ဒီကနေ့အထိ မျိုးဆက် အားလုံးဟာ နိုင်ငံရေး အယူအဆသစ်၊ တော်လှန်ရေးအယူအဆသစ်တွေ ထွက်ရှိမလာပဲ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရေး၊ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး၊ လမ်းပေါ် ထွက် နိုင်ငံရေးတွေကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ပုံတူကူးချတဲ့ နိုင်ငံရေးမျိုးဆက်တွေ ကိုသာ တွေ့မြင်ရနိုင်တဲ့အတွက် Z မျိုးဆက်၊ ဗလာမျိုးဆက်ဟာလည်း နိုင်ငံရေးအရ မ.ဆ.လလက်ထက်ထဲက စတင်နေပြီလို့တောင် ဆိုနိုင်ပြီ ဖြစ်ပါတယ်။

ဘာနဲ့ချိန်ထိုးထောက်ပြလို့ရသလဲဆိုတော့ ၁၉၆၅ မှာ ဒေါက်တာ မာတင် လူသာကင်း၊ ဂျွန်အက်ဖ်ကနေဒီတို့လို ခေါင်းဆောင်တွေ ကမ္ဘာမှာ ပေါ်ထွက်ခဲ့ ပေမယ့် မြန်မာမှာ အဆင့်မြင့်နိုင်ငံရေးသမားကောင်းတွေဟာ နိုင်ငံသား အခွင့်အရေး၊ လူ့အခွင့်အရေးကို အကျယ်တဝင့်ရှင်းပြ၊ ကြွေးကြော်ပြနိုင်တဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေအဖြစ် ပေါ်ထွက်မှုအရမ်းရှားပါး နေခဲ့ပါတယ်။ (အငြင်း ပွားစရာလည်းရှိသလို လက်ခံလို့ရတဲ့ ခေတ်စနစ်လည်း ဖြစ်ပါတယ်)

ဘာ့ကြောင့်လဲဆိုတော့ ဒီနိုင်ငံက ပညာရေးနယ်ပယ်ကနေ နိုင်ငံရေး နယ်ပယ်ကို ကူးတာနဲ့ ထောင်ချတဲ့ဓလေ့ပဲ ရှိတဲ့အတွက် ဒီမိုကရက်တစ် လူမှု ဝန်းကျင်ကို စနစ်တကျ မတည်ဆောက်နိုင်ဘူး။ confrontation နဲ့ compromise မှာ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု လမ်းစဥ်ကိုပဲ ရွေးခဲ့တာကြောင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းတတ်တဲ့ စားပွဲဝိုင်းအလေ့အထကို မပြုလုပ်နိုင်ဘူး။ ထိပ်တိုက် ရင်ဆိုင်တဲ့လမ်းစဥ်က ဖိအားပေးတယ်၊ ခြိမ်းခြောက်တယ်၊ အကျပ်ကိုင်တယ်။ ယဥ်ကျေးတဲ့လူ့အဖွဲ့အစည်းကို ရှင်သန်ကြီးထွားခွင့်မပေးပါဘူး။ အဲ့ဒီလမ်းစဥ် က လူမှုဝန်းကျင်အသစ်ကို မဖန်တီးနိုင်ပဲ အရင်မျိုးဆက်ဟောင်းတွေ သူတို့

ခေတ်အခါမှာလုပ်ခဲ့တဲ့ တော်လှန်ရေးကို ပုံတူကူးချပြီး မတူတဲ့ခေတ်စနစ်မှာ ကျင့်သုံးတယ်။

အဲ့ဒီအတွက် လတ်ဆတ်တဲ့မျိုးဆက်၊ အနာဂတ်ကို ရည်သန်တဲ့ ပွင့်လင်း လွတ်လပ်တဲ့စိတ်ရှိတဲ့ open-minded မျိုးဆက်ကို မရတော့ဘူး။ ပုံတူ ကူးတာနဲ့ တုပတာနဲ့ ကွာတယ်။ ပုံတူကူးတာက ကိုယ်ပိုင်ဟန်မပါဘူး။ ခိုးချ တယ်၊ ဘောင်ကျဉ်းတယ်။ တုပတာက စုံ၊တုံ၊ပြု ဆိုတဲ့ လမ်းစဥ်ကို ရွေးတယ်။ သူက နိုင်ငံရေးဝမ်းစာ အရင်ဖြည့်ပြီးမှ တုပတာ အတုခိုးတာ။ အဲဒီအတွက် မျိုးဆက်က အဆင့်မမီတဲ့ zero generation ဗလာမျိုးဆက်၊ နိုင်ငံရေး မျိုးဆက်ကတော့ ပုံတူကူးနိုင်ငံရေးဖြစ်တဲ့ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်တဲ့ တော်လှန်ရေး နယ်ပယ်ကိုပဲ ရွေးချယ်တဲ့ မျိုးဆက်ဖြစ်နေတယ်။

အဲ့တာကြောင့် ကိုယ်စားပြုမှုပိုင်းမှာ ပုံတူကူးတဲ့ နယ်ပယ်တွေကို ကျော်ခိုင်းရမယ်။ ကွင်းချိန်းနေပြီဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်အသစ်ဘက်ကို မျက်နှာမူဖို့ နိုင်ငံရေးစနစ်အပေါ်လိုက်ပြီး ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုရဲ့ အသွင်သဏ္ဍာန်ကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံးဖို့လိုတာပါ။

အတွေ့အကြုံကိုပဲ အခြေပြုရင် အပြုအမူတွေ ကြမ်းတမ်းတယ်၊ ရလဒ်က မချောမွေ့ဘူး။ win-win လည်း မဖြစ်ဘူး။ သီအိုရီအခြေခံရင်တော့ အတွေ့အကြုံမှာ ချောချောမွေ့မွေ့ အသွင်းကူးပြောင်းနိုင်တယ်၊ ရလဒ် ကောင်းတယ်၊ သိက္ခာရှိတဲ့ ရပ်တည်မှုကို ပေးတယ်လို့ ကျွန်မ အတွေ့အကြုံ ရမြင်တယ်။ အဲ့ဒီမှာ ပြောချင်တာက အသိဉာဏ် အရွေ့အပြောင်းတစ်ခုကို တင်ပြတဲ့နေရာမှာ အဆန်သဘောကို သွားတဲ့အတွက် တော်လှန်ရေး သဘောဆောင်တယ်ဆိုတဲ့ အချက်ပဲ။ သီအိုရီကို ကျွန်မကျေညက်ခဲ့ရင် ညင်သာတဲ့လမ်းစဥ်ကိုပဲ ကျွန်မလိုက်မှာ ကျွန်မ ထောင်ကျတာကို ကြိုက်နှစ်သက်ခဲ့မှာ မဟုတ်ဘူး။

အချုပ်ကိုကောက်ရရင် ဒီမိုကရက်တစ် လူမှုဝန်းကျင်ကို တည်ဆောက်ဖို့ အတွက် ပညာရေးက မွေးထုတ်လိုက်တဲ့ ဒီမိုကရက်တစ် ခေါင်းဆောင်များ လိုအပ်ပါတယ်။ ပညာရေးကနေ နိုင်ငံရေးကို စနစ်တကျ ကူးပြောင်း တတ်အောင် သင်ယူရင် နိုင်ငံရေးမျိုးစေ့ကောင်းကောင်းကို ကျွန်မတို့ ရလိမ့် မယ်လို့ မြင်တယ်။ ဒါက ကျွန်မ ရောက်နေတဲ့ လက်ရှိမျိုးဆက်နဲ့ နောင်လာမယ့် မျိုးဆက်ကို လှမ်းကြည့်ပြီး သုံးသပ်ဆွေးနွေးတာပါ။

ကျွန်မတို့ရှေ့က ကျောင်းသားမျိုးဆက်တွေကို ကျွန်မမြင်တဲ့ အပိုင်းအရ လူပုဂ္ဂိုလ်အရ လေးစားခြင်းနဲ့ သမိုင်းအရလေးစားခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဝါဒအရ လေးစားမှုကို အခြေမခံခဲ့ဘူး။ တစ်ဖက်မှာလည်း ကျွန်မ မမီလိုက်တဲ့ သမိုင်းထဲကမျိုးဆက်နဲ့ ခေတ်ပြောင်းတော်လှန်ရေးထဲက မျိုးဆက်တွေကို လေ့လာတဲ့အခါမှာ သူတို့မှာ အားကောင်းတဲ့ အချက်က ကျွန်မတို့မျိုးဆက်နဲ့ မတူတဲ့အချက် (၄) ခုကို တွေ့ရတယ်။

(၁) ခားသွေးကျောက်နဲ့တူတဲ့ စိတ်ခာတ်ရှိတယ်။ (သူတို့ တော်လှန်ရေး၊ သူတို့ရဲ့ အတွေးအခေါ်၊ သူတို့ဝါဒတွေကို နောက်မျိုးဆက်ကို ပေးနိုင်စွမ်းရှိတဲ့ ခားသွေးကျောက်နဲ့တူတဲ့ ဆရာတွေဖြစ်တယ်။ သူတို့က ကိုယ်တွေကို ရွှံ့ရုပ် တွေလိုပဲ ကြည့်တယ်၊ ပုံသွင်းမယ်၊ ပုံလောင်းမယ်၊ ထွင်းထု ပေးမယ်၊ သူတို့ လုံးပါးပါးသွားမှာ၊ လူငယ်တွေက သူတို့ဦးနှောက် ဖောက်စားမှာကို လိုလို လားလား ခံယူချင်စိတ်ရှိတဲ့ ဆရာတွေပါ။)

(၂) ခံယူချက်၊ ခံယူစိတ်ကို ပြင်းပြင်ထန်ထန် မွေးမြူထားတယ်။ ခံယူတဲ့ စိတ်ခာတ် (သူတို့ဘာသာရုန်းကန်တယ်၊ အတွေးအခေါ် အားကောင်းတယ်၊ ဝါဒအယူပြတ်သားတယ်၊ ခိုင်မာတယ်။)

(၃) ရှင်သန်မယ့်လမ်းကြောင်း ရွေးချယ်တတ်တယ်။ (ကျောင်းဆရာ၊ ဘာသာပြန်ဆရာ၊ ကဗျာ၊ ဝတ္ထု၊ စာပေတွေမှာ အဓိက Cell တွေကို မွေးထုတ်ဖို့ မြုပ်နှံပစ်လိုက်ကြတယ်။ UG တွေလို့ခေါ်လို့ရတယ်။ အထူး သဖြင့် ကွန်ပျူတာ၊ ဆဲလ်ဖုန်းတွေလို ဘာနည်းပညာမှမရှိပဲ ကမ္ဘာကြီးကို ကြည့်နိုင်ခဲ့တယ်။ ဆက်လက်ရှင်သန်နိုင်ဖို့ ရေရှည်လမ်းကြောင်းတွေကို နိုင်ငံရေးဖွဲ့ကြီးပုံတွေအရ မလေးစားလို့မရတဲ့ မျိုးဆက်တွေပါ။)

(၄) ဆရာစား မချန်သူတွေ ဖြစ်တယ်။ သူတို့မျိုးဆက်တန်းတွေမှာသာ မလိုတမာစိတ်ထားတာ။ မျိုးဆက်သစ်တွေ မွေးဖို့အတွက်ဆို လူငယ်တွေ အပေါ် မလိုမုန်းထားစိတ်၊ မနာလိုစိတ်နဲ့ ဆရာစားချန်လေ့မရှိကြတာ တွေ့ရ တယ်။

ဒီ (၄) ခုလုံးက ကိုယ်ပိုင်ဟန်တွေချည်းပဲ။ မြန်မာအချင်းချင်း နိုင်ငံရေးအရ ဖိနှိပ်ညှဥ်းပန်းနှိပ်စက်ခံနေရတဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်ထဲကနေတောင် နောက်မျိုးဆက်ကို ရသလောက်မွေးထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့တာ ကိုယ်တွေ အမွေရခဲ့တဲ့ အသိတွေဖြစ်နေလို့ပါ။

မကောင်းတာတစ်ချက်ကတော့ သူတို့က ညီညွတ်ရေးအမွေကို မပေးနိုင်ပဲ ပြဿနာတွေကို တော်လှန်ရေးတွေနဲ့ ရောဖန်တီးပေးတတ်ကြတာ တွေ့ရတယ်။ တချို့လူကြီးတွေက ခေတ်စနစ်တစ်ခုမှာ ရပ်ကျန်ခဲ့ပြီး အတွေးအခေါ်အသစ်တွေကို ထပ်မထုတ်နိုင်တာတွေလည်း နိုင်ငံရေးပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုအဖြစ်မြင်ရတယ်။ သူတို့တွေက နိုင်ငံရေးပင်စင်နာ (pensioner) တွေ ဖြစ်သွားကြတယ်။ (အဲ့ဒီအတွက် သူတို့ စိတ်ခံစားမှုတွေက စိတ်ချဉ်ဖောက်တာ၊ သွေးခွဲတာ၊ လူရာမဝင်တာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာတယ်) ဒါပေမဲ့ တစ်ဖက်မှာလည်း ကျွန်မတို့မျိုးဆက်တွေက လူငယ် ဆိုတာထက် လူလည်တွေအဖြစ်နဲ့ ရှင်သန်ကြတယ်။ အချောင်သမားစိတ်တွေ များတယ်။ ကိုယ်ပိုင်ဟန်တွေအစား ပုံတူကူးချတာတွေနဲ့ပဲ ဆက်သွားကြတယ်။ ဒီလူကြီးတွေကို လူရာသွင်းသလိုလို၊ ရှေ့တန်းတင်သလိုလိုနဲ့ ပခုံးချင်းယှဉ်တာတွေ လုပ်ကြတယ်။

ဒါပေမဲ့ ကျွန်မတို့မှာ ခေးသွေးကျောက်စိတ် မမွေးကြဘူး။ ပြင်းထန်တဲ့ ခံယူချက်၊ ကြီးမားတဲ့ မျှော်မှန်းချက် မရှိကြဘူး။ ရှင်သန်မယ့်လမ်းကြောင်းကို ဂိမ်း၊ ဆေး၊ ကော်ပီလုပ်တဲ့ အချောင်သမားဘက်ကို မှားမှားယွင်းယွင်း ရွေးချယ်တယ်။

ဆရာစားချန်တယ်ဆိုတာထက် share (မျှဝေ) တတ်တဲ့ စိတ်ဓာတ်ထိမ်ချန် လိုက်ကြတယ်။ Message အမှားတွေ ပေးတတ်တဲ့ အကျင့်တွေပါ တွေ့ရတယ်။ နည်းပညာမပါပဲ ဘာမှရှေ့ဆက်လို့မရတော့တဲ့ မျိုးဆက်တွေ မလွဲမသွေ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ကိုယ်ပိုင်ဝါဒ၊ ကိုယ်ပိုင်အတွေးအခေါ် အသိအမြင်၊ ကိုယ်ပိုင်သီအိုရီတွေဟာ ကိုယ်ပိုင်လို့ ငြင်းခုံလို့ရပေမယ့် အထောက်အကူတွေအပေါ် အမှီပြုပြီး ပုံတူကူးချထားတဲ့ အသိအမြင်တွေသာ ဖြစ်နေပါတယ်။ အနည်းငယ် သစ်ဆန်းပေမယ့် အနှစ်ချုပ်က နည်းပညာအထောက်အပံ့တွေနဲ့သာ အကျယ်ချဲ့ထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကောင်းတာတစ်ချက်က မျိုးဆက်သစ်တွေအားလုံး ပြဿနာအစား ပြေလည်ရေး၊ ညီညွတ်ရေးကို အရင်မျိုးဆက်ထက် ငြိမ်းချမ်းရေးကို အားကောင်းမောင်းသန် ရှာဖွေလာတာတော့ တွေ့မြင်ရပါတယ်။

ကိုးကားချက်များ

ဗတင်၊ သခင် (လက်သီးပုန်း-)၊ (၁၉၆၈)၊ *လက်သီးပုန်း*၊ စာပန်းချီတိုက်။

Opportunities and Challenges for Student Unions

Phyoe Phyoe Aung

Abstract

Written in 2016, this article discusses the opportunities and challenges for student unions at a time of political change, focusing on the ongoing (re-)institutionalization of the All Burma Federation of Student Unions and the tension between this process and the longer-term, repressive political context that encouraged the continuation of underground organizing. Tensions also existed between proxy organizations formed by school authorities and legitimate student unions.

Introduction

This article is based on my presentation at the "Student Activism in Burma: Inspirations, Aspirations and Representation" workshop organized by the Myanmar Institute for Democracy on 19 November 2016. Before my own speech, reputable student leaders from different student union generations presented on issues related to student unions and their historically valuable activities. These included U Hla Shwe, Dr. Min Thein, U Tin Aye Kyu, Ko Thet Tun, Ko Sai Kyaw Nyunt, Ma Lay Lay Mon, and Ko Zayah Oo. The successful event included question and answer sessions and allowed active members from their respective student unions to enthusiastically discuss the on-the-ground experiences shared by representatives of different generations.

I have always believed that with its strong spirit and glorious experiences, with its pure and indestructible soul, the All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) will embrace every one of our comrades from different generations and exist for many years to come.

This article continues in eight parts. The first four sections concern internal affairs which are related directly to the student unions:

1. Representativeness of student unions within campuses.
2. Systematic planning and delegation of an institutionalized organization.
3. Trust-building among student union members.
4. Unity.

The next four concern the external challenges that student unions encounter:

5. Different political contexts over time.
6. The popularity of the ABFSU.
7. The status and legitimacy of the ABFSU.
8. Attitudes of authorities toward student unions.

When going through these eight points it becomes clear that they are interrelated.

Representativeness of Student Unions Within Campuses

We have been repeatedly questioned by different stakeholders whether current student unions can genuinely represent the students within their respective campuses. In a country where different military regimes have ruled by fear and systematically oppressed and crushed apart student unions, many students were forcibly isolated from unions, student leaders, political movements, and student activities from late 1962 until 2015 when civilian leaders won that year's general elections and formed government. Specific fears were relayed not only by students themselves but also by lecturers, professors, rectors, and staff in the education sector. Aside from these, due to being systematically wiped from history, and because of university authorities' strict control of free campaigning, organizing, and movement within campuses, the ABFSU has been separated from students and considered a harmful institution. Thus, the

organization's campaigning works within campus have been weakened.

Systematic Planning and Delegation of an Institutionalized Organization

I find many organizations in our country to be weak in setting out rules and regulations related to accountability and responsibility and strictly complying with preexistent rules. In other words, although specific duties were assigned according to applicable organizational structures, there has been no systematic planning and delegation of institutionalized organization in many of today's student unions. The unsystematic working patterns of the ABFSU, with its members who are familiar mostly with working only underground, will negatively impact its organization, operations and mutual understanding among members, and provoke derivative and repeating problems in the long run. Therefore, members must get familiar with organizational meetings, consultation workshops, and delegations before and after working hours, excepting confidential information. While striving to solve complexities within the organization, movements will be delayed, and hence, time, money, and valuable energy could be lost in vain due to endlessly recurring problems. Therefore, if we can immediately solve the institutionalization problem, which is the primary cause, our comrades will be able to get rid of the problems mentioned above and develop a more prosperous and relevant ABFSU.

Trust-building Among Student Union Members

Trust-building issues among members can be resolved once the ABFSU is well established as an institutionalized organization. Endless conflicts will arise among student union members due to loosely planned actions if the organization is only occupied by cult followers and opportunists rather than those who joined after thoroughly understanding the policies which have already existed. Therefore, students, especially student union members,

should be clear about the needs of the ABFSU, the policies to be set out, and tactics to be applied.

When the 2007 ABFSU was formed as an underground organization by book club members and went on to carry out movements, there were no mobile phones or communication devices and very poor internet access. However, few trust issues arose among members because we could build trust and coordinate smoothly among our comrades. As we all understood during those days that we could be arrested once any secret information was revealed, we minimized the number of members as much as we could. Although there are still security concerns in 2016, we are now able to organize and perform our activities freely to a certain extent, and therefore, we no longer need to minimize our members. Because too much secrecy within the organization would amplify trust issues, it is essential that the ABFSU delegate specific tasks according to an organizational structure already agreed to by all members, and that there is transparency within the organization, at least to an extent.

Unity

When we talk about unity among the student unions, many would agree that this implies "conferences". Since the early days, student union members have discussed rules and regulations, elections, and activities at conferences. We would like to maintain these good practices; the ABFSU and other student unions currently face existential challenges such as dissension and weaknesses in campaigning. Speaking of "unity", it is essential not to lack specific policies. The existence of a unity based only on individuals, rather than on policies, will face difficulties in the long run.

Reforming the institutionalization of the organization is also essential. Unity attained through effective negotiation based on policy can only portray a successful congress rather than deliver it. A conference with new generation student union members who are unfamiliar with the culture of an organizing congress would be flawed. However, suppose we can show the

spirit of the student union and the strength of unity by reuniting the power of students with carefully planned strategies. In that case, I am sure that student unions will be able to open a new page in history.

Different Political Contexts Over Time

The years before 1962, when the organization could stand officially within campuses, was the golden age of the ABFSU. However, confrontation after the 7 July 1962 events, which turned to political repression; student movements within 1974-76 (even though these were not entirely maneuvers of the student union); the rebirth of the ABFSU among students and civilians during the 1988 revolution; student movements in 1996-98 attempting to organize the ABFSU and demand political freedom; the organization of the ABFSU just before the Saffron Revolution in 2007; and the attempt to reform the ABFSU in 2013, were all activities carried out mostly underground. Movement strategies and the means of communication of university student unions, ethnic minority student unions, township and district level student unions, basic education student unions, as well as today's ABFSU, in its current institutional form since 2012, are mixed with secrets and non-institutional structures and their organizational structures are not announced publicly. This is due to the country's political instability.

Myanmar's political context is one where it is difficult to trust authorities in good faith and this has an enormous impact on politically active organizations like student unions. Although this new transition period could be an opportunity for student unions, it could become trickier at any time. Under the rules of previous military regimes, underground organization and movement systems were most appropriate, since union members faced arrest. In January 2012, the ABFSU Central Organizing Committee, along with official organizational delegations, was formed by our 2007/2008 ABFSU members in collaboration with the members from 2003. Although there were many forms of threats and impediments under the rule of the nominally

civilian government from 2011-2015 (still a partially military government), there were no arrests made on the basis of organizing student unions.

Impediments remained, including the twenty-four-hour arbitrary detention of at least a dozen student union members from different parts of the country before 1987's 25th Anniversary of the 7 July 1962 protest against the military coup, and the imprisonment of hundreds of student union members who protested against the National Education Law in 2014-15 and their supporters. Although the organizational structure of the ABFSU was announced publicly because of these situations, some parts were still kept secret to prevent security breaches and unnecessary exposure. Even though the National League for Democracy (NLD) government took power in 2015, today in 2016 the ABFSU is still the most prominent enemy of the Ministry of Home Affairs, according to a Union Minister of Security and Border Affairs report to the Magway Regional Parliament, which depicted student movements as transgressive. During the present moment, when there is much political awakening and the return of many political movements, and transparency is believed to be improving in politics, at least to some extent, the ABFSU movement needs to be more widespread among students and the general public and should spread according to advocacy strategies. However, we still need to take extra precautions against security breaches since nothing can be taken for granted during this period. Since we are currently in the middle of a transition period, we must take our part in writing the student union history's while continuously analyzing the changes in prevailing political dynamics.

The Popularity of the ABFSU

As a result of being systematically written out of history by different military regimes, the phrase "student union representative" was replaced with "student representative" in amendments to the National Education Law in parliament. This meant the prestigious ABFSU was degraded to just one of many student

welfare organizations. It is a tragedy that ABFSU is perceived by many as an ordinary student organization that engages in political activities both inside and outside the student community. The popularity of ABFSU increased after it stood with workers and farmers in fighting for their rights, as well as for leading the education protest movements in 2014 and 2015. However, after the new government took over in 2015, the ABFSU has become like an abandoned organization due to negative propaganda by government lobbyists against the union, the inability to implement activities due to problems the union alone cannot solve, and conflicts and dissension within the organization. In order for the ABFSU, once a prestigious organization in history, to be able to return with its five key policies, it is essential that it stay close to the general public and not be isolated from the student community. It is crucial to keep in mind that the organization cannot be called a student union if it is separated from the students.

The Status and Legitimacy of the ABFSU

After 1962, the establishment and movements of student unions were targeted, prosecuted, and considered by the military junta to be political transgressions, right up until the 2007 ABFSU. Although no one has been detained for establishing a new student union since 2012, there are still threats, investigations, and misdirection in different ways by university authorities and government institutions (e.g., military intelligence under the Ministry of Home Affairs). Therefore, students who participated in the democracy education protests in different parts of the country in 2014 and 2015 demanded to acknowledge the legitimacy of student unions in National Education Law. The amended law enacts rights to organize the student unions under respective charters of universities. However, university acts were being drafted without any transparency. It indicates that the legitimate status of the existing student unions is not guaranteed by the regulations. An important fact is that the lack of recognition of current student unions in the original law gives fearful

bureaucratic university authorities absolute power to control the unions. The present student unions exist in the same way as other student organizations even though they do not have any legitimate status. Student unions that are not legally recognized either must carry out their establishment, campaigning, and activities within narrow boundaries verbally set by university authorities, or end up facing objections. Another huge challenge for the ABFSU is the emergence of proxy student organizations, which were formed by university authorities to substitute for unions. Even though organizations with unrepresentative origins usually do not last long, we need to be cautious about these since they are intended to detach students from the union and blemish the student unions' importance in history.

Attitudes of Authorities Toward Student Unions

Since different military regimes have successively treated student unions as a prominent enemy, antagonistic narratives are deeply rooted in government institutions. By closely monitoring student union leaders and their activities like criminal gangs, and portraying student union members as rebellions or radicals, authorities can harm student unions at any time. The NLD government cannot save student unions from the predation of the Ministry of Home Affairs, since they are also trapped within the 2008 Constitution. Moreover, they also failed to legally recognize the legitimate status of the ABFSU. Therefore, there have been clashes between the ABFSU and lower-level administrative bureaucrats overwhelmed by fear and with weak political awareness. Hence, university authorities, ward administrators, and police intelligence consecutively committed legal prosecutions.

Conclusion

The discussion above is only my opinion. While I barely suggest solutions to overcome the challenges presented, I firmly believe that solutions able to work on the actual ground will emerge only if our new generations face these current issues and future challenges. History will determine whether these solutions are right or wrong. Therefore, I welcome the new steps of our younger generations, who are honest and brave and in whom we put our trust. In order to move forward with the confidence of our elder generations, the most important thing is to overcome all challenges by ourselves, since the future is now in the hands of a new generation.

ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ၏ အခွင့်အလမ်းနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

ဖြိုးဖြိုးအောင်

စာတမ်းအကျဉ်း

၂၀၁၆ ခုနှစ်က ရေးသားခဲ့သော ဤဆောင်းပါးသည် ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ဗကသကို စုပေါင်းလျှို့ဝှက်၍ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့ရသည့် အခြေအနေမှ ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် လှုပ်ရှားခွင့် ပိုမိုရရှိလာသည့်အခါ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်နှင့် အခြားတက္ကသိုလ် သမဂ္ဂများကြားရှိ ဆက်ဆံရေးနှင့် ဆောင်ရွက်ပုံ၊ ပြည်သူများအကြား ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၏ ပုံရိပ် ပျောက်ကွယ် မသွားရအောင် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ကြပုံ၊ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ အစစ်နှင့် ကျောင်းအာဏာပိုင်တို့အလိုကျ ဖွဲ့စည်းထားသောသမဂ္ဂ (proxy) ကြားရှိ အနေအထားအပြင် အစိုးရနှင့် သမဂ္ဂကြားရှိ တင်းမာမှုများနှင့် အခြေအနေများကိုပါ ဖော်ပြထားသည်။

မိတ်ဆက်

၂၀၁၆ နိုဝင်ဘာလ (၁၉) ရက် Orchid Hotel မှာ Myanmar Institute of Democracy (MID) က ဦးစီးကျင်းပခဲ့တဲ့ Student Activism in Burma: Inspiration, Aspiration and Representation Workshop (ခေတ်အဆက် ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု - မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်နှင့် ကိုယ်စားပြုမှု ပညာရပ်ဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲ) မှာ ကျွန်မ တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့တဲ့ အကြောင်းအရာများအပေါ် အခြေခံပြီးယခုဆောင်းပါး ဖြစ်ပေါ်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။

ခေတ်အဆက်ဆက်က ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေ ဖြစ်ကြတဲ့ လေးစားရတဲ့ ဘဘဦးလှရွှေ၊ ဒေါက်တာမင်းသိမ်း၊ ဦးတင်အေးကြူ၊ ကိုသက်ထွန်း၊ ကိုစိုင်းကျော်ညွန့်၊ မလေးလေးမွန်၊ ကိုဇေယျာဦးတို့က ကျွန်မ ရှေ့ကနေ ကျောင်းသားသမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေကို ခေါင်းစဥ်အလိုက် သမိုင်းနဲ့ချီပြီး တန်ဖိုးရှိလှစွာ တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြပြီးတော့ တက်ရောက်လာတဲ့ ကျောင်းသားမျိုးဆက်ဟောင်း၊ မျိုးဆက်သစ်များရဲ့ မေးခွန်းများ ပြန်လည်ဆွေးနွေးမှုများနဲ့ မြိုင်ဆိုင်ခဲ့ပါတယ်။ အစီအစဥ် နောက်ပိုင်းမှာလည်း လက်ရှိသမဂ္ဂအသီးသီးက ကျောင်းသားသမဂ္ဂမျိုးဆက်

တွေရဲ့ ပကတိအခြေအနေကို တင်ပြဆွေးနွေးခြင်းက စိတ်ပါဝင်စားစရာ၊ ကျေနပ်အားရစရာ ကောင်းလှတဲ့အတွက် အထူးအောင်မြင်တဲ့ ဆွေးနွေးပွဲ တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

ဒီလို တက်ကြွတဲ့ စိတ်ဓာတ်တွေနဲ့ ထက်မြက်တဲ့ သမိုင်းတွေကြောင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂဆိုတဲ့ သန့်စင်ခိုင်မာအားကောင်းတဲ့ သမိုင်းဝိညာဉ်ဟာ ကျွန်မတို့မျိုးဆက်အသီးသီးကို ရစ်ပတ်တွယ်နှောင်ထားပြီး နောင်ခေတ် အဆက်ဆက်တိုင် တည်မြဲခိုင်မာသွားဦးမယ်ဆိုတာကို ကျွန်မ အမြဲယုံကြည်ခဲ့ တာပါ။

ကျွန်မဆွေးနွေးခဲ့တဲ့ သမဂ္ဂတွေရဲ့အခွင့်အလမ်းနဲ့ စိန်ခေါ်မှုတွေကို ခုဆောင်းပါးမှာ အပိုင်း (၈) ပိုင်းနဲ့ တင်ပြချင်ပါတယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ နဲ့ တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်နေတဲ့ သမဂ္ဂအတွင်းပိုင်းကို ခေါင်းစဥ် လေးခု ခွဲထား ပါတယ်။

(၁) သမဂ္ဂများ၏ ကျောင်းတွင်း ကျောင်းသားထုကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု
(၂) အဖွဲ့အစည်းပုံစံ စနစ်တကျ တာဝန်ခွဲဝေမှုများနဲ့ ဖွဲ့စည်းနိုင်မှု
(၃) သမဂ္ဂဝင်အချင်းချင်း ယုံကြည်နားလည်မှု
(၄) ညီညွတ်ရေး ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေအပေါ် ပြင်ပရဲ့စိန်ခေါ်မှုတွေကို လည်း အပိုင်းလေးပိုင်း ခွဲထားပါတယ်
(၅) မတူညီတဲ့ နိုင်ငံရေးနောက်ခံခေတ်အခြေအနေ
(၆) ပြည်သူအကြား သမဂ္ဂ၏ ရေပန်းစားမှု
(၇) သမဂ္ဂ၏ တရားဝင်ရပ်တည်နိုင်မှု
(၈) အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ သမဂ္ဂအပေါ် သဘောထားအမြင်များ

ဒီခေါင်းစဥ် (၈) ခုဟာ တစ်ခုနဲ့တစ်ခု အပြန်အလှန် ကွင်းဆက်သဏ္ဍာန် ချိတ်ဆက်နေတာကို တွေ့ရပြီး အဲဒီအချက် တစ်ခုချင်းစီနဲ့ ပတ်သက်လို့ ကျွန်မရဲ့ သီးခြားအမြင်တွေကို ဖော်ပြဆွေးနွေးမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

(၁) သမဂ္ဂများ၏ ကျောင်းတွင်း ကျောင်းသားထုကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု

လက်ရှိ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေဟာ ကျောင်းသားထုကို အမှန်တကယ် ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု ရှိ၊ မရှိဆိုတဲ့ မေးခွန်းကို ကျွန်မတို့တွေ အမေးခံခဲ့ကြရတယ်၊ အမေးခံနေကြရဆဲပါ။ ၁၉၆၂ နောက်ပိုင်း စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်ရဲ့ သမဂ္ဂ အပေါ် ဖိနှိပ်၊ ဖြိုခွဲမှုတွေနဲ့ အကြောက်တရား ကြီးစိုးခဲ့တဲ့ တိုင်းပြည်မှာ ဥပဒေပြု ဖိနှိပ်မှုတွေကြောင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၊ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်၊ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှု၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဆိုတာတွေကို ဝေးဝေးရှောင်ခဲ့ကြတာ ခု ၂၀၁၅ ရွေးကောက်ပွဲတွေ ကျင်းပပြီး အရပ်သားအစိုးရ အာဏာရချိန်ထိပါပဲ။ ခုထိ အဲ့ဒီ အကြောက်တရားကို ကျောင်းသားတွေသာမက ဆရာ၊ ဆရာမတွေ၊ ပါမောက္ခတွေ၊ ပါမောက္ခချုပ်တွေနဲ့ ပညာရေးဝန်ထမ်းတွေက ဆက်လက် သယ်ဆောင်နေရတဲ့အပြင် စနစ်တကျ ဖျက်ဆီးဖျောက်ဖျက်ထားတဲ့ သမိုင်းနဲ့ ကျောင်းတွင်း လွတ်လပ်စွာ စည်းရုံး၊ ဖွဲ့စည်း၊ လှုပ်ရှားခွင့်ဟာ ကျောင်းအာဏာ ပိုင်တွေရဲ့ ထိန်းချုပ်ခြင်းခံထားရတဲ့အတွက် သမဂ္ဂဟာ ကျောင်းသားတွေ အတွက် အလှမ်းကွာဝေးတဲ့ အန္တရာယ်ရှိ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သလို သမဂ္ဂတွေရဲ့ ကျောင်းတွင်းစည်းရုံးရေး အကြီးအကျယ် အားနည်းခဲ့ရပါတယ်။ လက်ရှိချိန်ထိ ကျောင်းတွင်း ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ပြီး ကျောင်းသားထုရဲ့ ကိုယ်စားပြုမှုကို ရယူနိုင်တဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဆိုတာ လက်ချိုးရေလို့ ရလောက်အောင် နည်းပါးတဲ့အပြင် အဲ့ဒီရွေးကောက်ပွဲတွေမှာတောင် ကျောင်းတွင်းကျောင်းသား အများစုရဲ့ စိတ်ဝင်စားပူးပေါင်းပါဝင်မှု ရ၊ မရ ဆိုတာကလည်း စိန်ခေါ်မှုတစ်ခု ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒါဟာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကျောင်းသားထုနဲ့ သမဂ္ဂအကြား သွေးခွဲခံခဲ့ရမှုရဲ့ရလဒ်ပါ။ သမိုင်းအဖျောက်ခံ ထားရတဲ့ တိုင်းပြည်မှာ သမဂ္ဂရဲ့အခိပ္ပာယ်နဲ့ တန်ဖိုးကို မသိနားမလည်ကြတာ ဟာ ကြောက်စရာ အန္တရာယ်ရှိ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ် မြင်တာထက် ပိုလာပါ တယ်။ သမဂ္ဂဟာ ကျောင်းသားထုကို ကိုယ်စားမပြု၊ ကျောင်းသားထုနဲ့မဆိုင်တဲ့ သီးခြားနိုင်ငံရေးအဖွဲ့တစ်ခုလိုလို ကျောင်းသားအများစု ကိုယ်တိုင်မြင်လာ တာကို ခြေဖျက်နိုင်ဖို့ လက်ရှိသမဂ္ဂမှာ တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြတဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂခေါင်းဆောင်များက တာဝန်ယူပြီး ကျောင်းသားထုနဲ့သမဂ္ဂ တစ်သားတည်းဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနိုင်ဖို့ အထူးလိုအပ်ပါတယ်။

(၂) အဖွဲ့အစည်းပုံစံစနစ်တကျ တာဝန်ခွဲဝေမှုများနဲ့ ဖွဲ့စည်းနိုင်မှု

ကျွန်မတို့တိုင်းပြည်မှာ ခုချိန်ထိ အဖွဲ့အစည်းတော်တော်များများဟာ တာဝန်ယူတာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ ရေးဆွဲနိုင်ခြင်းနဲ့ ရေးဆွဲထားတဲ့ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေကို အပြည့်အဝ လိုက်နာနိုင်ခြင်းတွေ အားနည်းနေသေးတာကို တွေ့ရပါတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအရ တာဝန်သတ်မှတ်ထားပေမယ့် အဲ့ဒီတာဝန်အတိုင်း တာဝန်ယူမှု တာဝန်ခွဲဝေမှုမျိုး မရှိကြတာ၊ မဖွဲ့စည်းနိုင်သေးတာကို လက်ရှိ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ အတော်များများမှာ တွေ့ရပါတယ်။ ၁၉၆၂ နောက်ပိုင်း မြေအောက်လှုပ်ရှားမှုပုံစံတွေနဲ့သာ ကျွမ်းဝင်ခဲ့ရတဲ့ သမဂ္ဂဟာ ခုချိန်ထိ ကြုံတဲ့တက်နဲ့ အဆင်ပြေသလို လှော်နေခြင်းများက ရေရှည်မှာ သမဂ္ဂရဲ့စည်းရုံးရေး၊ လည်ပတ်မှုနဲ့ အချင်းချင်းကြားယုံကြည်နားလည်မှုတွေကို ကျဆင်းစေပြီး ဆင့်ကဲပြဿနာတွေ ဖြေရှင်းရင်းရှေ့မရောက်တဲ့ အဖြစ်တွေကို ကြုံခဲ့ရ၊ ကြုံနေကြရမှာပါ။ လုံခြုံရေးအရ လျှို့ဝှက်သင့်တာမျိုးကလွဲလို့ ဖွဲ့စည်းပုံကျ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်တဲ့ အစည်းအဝေးတွေ၊ သဘောတူဆုံးဖြတ်တဲ့ ပုံစံတွေနဲ့ တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်မှုတွေဟာ အလုပ်မတိုင်ခင်ရော အလုပ်ပြီးချိန်မှာပါ ရှင်းလင်းကျေလည်နေဖို့ သိပ်အရေးကြီးပါတယ်။ အဖွဲ့အစည်းတွင်း ရှုပ်ထွေးနေမှုတွေကိုပဲ ဖြေရှင်းဖို့ ရုန်းကန်နေရင်းနဲ့ သမဂ္ဂရဲ့ မဖြစ်မနေသွားရမယ့် လုပ်ငန်းစဥ်တွေအတွက် နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုတွေ ပေါ်ပေါက်လာပြီး ဆင့်ပွားပြဿနာတွေကြောင့် မလိုလားအပ်ပဲ အချိန်တွေ၊ ငွေတွေ၊ တန်ဖိုးရှိလှတဲ့ စွမ်းအင်တွေ ကုန်ဆုံးသွားနိုင်ပါတယ်။ မူလဇာစ်မြစ်အကြောင်းခံဖြစ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းပုံစံကျဖို့ အရေးကို အလျင်အမြန်ဖြေရှင်းနိုင်ရင် အထက်ပါ ပြဿနာတွေ ကင်းဝေးပြီး ပိုအောင်မြင်၊ ခိုင်မာ၊ အားကောင်းတဲ့ သမဂ္ဂကို မြင်ရမှာမလွဲပါဘူး။

(၃) သမဂ္ဂဝင်အချင်းချင်း ယုံကြည်နားလည်မှု

အဖွဲ့အစည်းပုံပေါ် စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းနိုင်တဲ့ အဆင့်အထိရောက်လာရင် အချင်းချင်းမယုံကြည်တဲ့ ပြဿနာဟာ ရာခိုင်နှုန်းတစ်ခုအထိ ပြေလည်ပြီး သား ဖြစ်မှာပါ။ မူအပေါ် အမှန်တကယ် နားလည်စွဲမြဲပြီး သမဂ္ဂအလုပ်ထဲ ပါဝင်လာတဲ့သူတွေထက် ပုဂ္ဂိုလ်စွဲ ဒါမှမဟုတ် အခွင့်အရေးတစ်ခုလို အသုံးချ ချင်သူတွေ များလာရင်တော့ လုပ်နည်းလုပ်ဟန် အမှားတွေကြားမှာ သမဂ္ဂဝင် အချင်းချင်းကြား မပြေလည်ခြင်းသံသရာ လည်နေပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဘာကြောင့်လိုအပ်တာလဲ၊ ဘယ်လိုမူဝါဒတွေနဲ့ သွားမှာလဲ၊ ဘာနည်းနာတွေ သုံးမှာလဲ ဆိုတာတွေကို ကျောင်းသားထုကြား အထူးသဖြင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်တွေကြားမှာ ရှင်းလင်းနားလည်နေဖို့ လိုအပ်ပါ တယ်။ ၂၀၀၇ ဗကသကို စာဖတ်ဝိုင်းက စာဖတ်ဝါသနာပါတဲ့ ကျောင်းသားတွေ စုပေါင်းလျှို့ဝှက်ဖွဲ့စည်းပြီး လှုပ်ရှားမှုတွေ ပြုလုပ်ခဲ့စဉ်က အခုလို ဖုန်း၊ အင်တာနက်ဆက်သွယ်ရေး အားကောင်းခြင်း မရှိခဲ့ပေမယ့် ကျွန်မတို့တွေဟာ ရဲဘော်ရဲဘက်အချင်းချင်း ယုံကြည်မှုကို ရှေ့တန်းတင်ပြီး အဆင်ပြေ ချောမွေ့အောင် ချိတ်ဆက်လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြတာကြောင့် နားလည်မှု လွဲမှားတဲ့ ပြဿနာကြုံရတာမျိုး နည်းပါးပါတယ်။ အချိန်ကာလကလည်း လုံခြုံရေးကျိုးပေါက်တာနဲ့ ဖမ်းဆီးအရေးယူ ခံရမယ်ဆိုတဲ့အသိ ကျွန်မတို့ အားလုံးမှာ ရှိကြချိန်ဖြစ်တာမို့ ကျွန်မတို့တွေက စုဖွဲ့မှုလျှို့ဝှက်စွာ စုစည်း၊ ကျစ်လစ်ကြပါတယ်။ ခုအချိန်ဟာ လုံခြုံရေးအပြည့်အဝ စိတ်မချရသေးပေမဲ့ အတိုင်းအတာတခုအထိ ဖွဲ့စည်းလှုပ်ရှားနိုင်တဲ့ အခြေအနေမျိုးဖြစ်တာကြောင့် သမဂ္ဂဝင်တွေဟာ ယခင်မြေအောက်ကာလကလို ကျစ်လျစ်လို့ မရနိုင်ပါဘူး။ အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အလွန်အကျွံ လျှို့ဝှက်လွန်းတာကလည်း မယုံကြည်မှု ပြဿနာကို ကြီးမားစေမှာမို့ အများသဘောတူ ကြိုတင်ရေးဆွဲထားတဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံကျ ဖွဲ့စည်းတာဝန်ခွဲဝေမှုမျိုးနဲ့ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ရှင်းလင်း မြင်သာစေမှုမျိုးတို့ဟာ အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မဖြစ်မနေလိုအပ်ကြောင်း တင်ပြ လိုပါတယ်။

(၄) ညီညွတ်ရေး

သမဂ္ဂတွေရဲ့ ညီညွတ်ရေးနဲ့ပတ်သက်ပြီး ပြောကြရင် ညီလာခံက အဖြေပဲလို့ အများစုယူဆကြပါတယ်။ ညီလာခံမှာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ၊ ရွေးကောက်ပွဲတွေ၊ နောက်တစ်ချိန်ညီလာခံ မကျင်းပမီအထိ လုပ်ငန်းစဉ်တွေကို ဆွေးနွေးချမှတ်တာတွေဟာ ဟိုးအရင်ကတည်းက တည်ရှိခဲ့တဲ့ အစဉ်အလာတွေပါ။ ခုချိန်မှာ အဲ့ဒီအစဉ်အလာကောင်းကို သွားချင်ပါလျက် ခက်ခဲနေဆဲ အခြေအနေတွေ၊ သမဂ္ဂရပ်တည်ရေး၊ ညီညွတ်ရေးပြိုကွဲနေမှု၊ စည်းရုံးရေး ကျဆင်းမှုစတဲ့ ပြဿနာတွေကို ဗကသကအစ အခြားသမဂ္ဂတွေပါ ကြုံနေရပါတယ်။ ညီညွတ်ရေးဆိုတဲ့ နေရာမှာလည်း ညီညွတ်ရင်ပြီးစတမ်း (ကျွန်မတို့ အခေါ် မူမဲ့ညီညွတ်ရေး) မျိုး မဖြစ်ဖို့ လိုပါတယ်။ မူဝါဒမပါပဲ လူပုဂ္ဂိုလ် အပေါ်မှာပဲ အခြေခံတဲ့ ညီညွတ်ရေးဟာ ရေရှည်မှာခိုင်မာဖို့ မလွယ်ပါဘူး။ အဖွဲ့အစည်းပုံစံကျဖို့ လိုအပ်သလိုပဲ မူဝါဒအပေါ်အခြေခံတဲ့၊ စနစ်တကျ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းတဲ့ ညီညွတ်ရေးမျိုးကသာ အောင်မြင်တဲ့ ညီလာခံတစ်ခုကို ခေါ်ဆောင်နိုင်မှာပါ။ နှစ်ပေါင်းများစွာ ညီလာခံနဲ့ ဝေးကွာနေခဲ့ရတဲ့ ကျွန်မတို့ သမဂ္ဂမျိုးဆက်သစ်တွေရဲ့ ညီလာခံဟာ ပြီးပြည့်စုံနိုင်ဖို့တော့ ခက်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု အားကောင်းကောင်းနဲ့ ကျောင်းသားထုရဲ့ အင်အားကို ပြန်လည်စုစည်းနိုင်ပြီး သမဂ္ဂရဲ့ဝိညာဉ်အပြည့်နဲ့ ညီညွတ်ခြင်း အားမာန်ကို ပြန်လည်ပြသ နိုင်တယ်ဆိုရင်ပဲ သမိုင်းသစ်ကို ဖွင့်လှစ်နိုင်မှာ အသေအချာပါပဲ။

(၅) မတူညီတဲ့ နိုင်ငံရေးနောက်ခံ ခေတ်အခြေအနေ

၁၉၆၂ ရှေ့ပိုင်း သမဂ္ဂရဲ့ ကျောင်းထဲမှာ တရားဝင်ရပ်တည်နိုင်ခဲ့တဲ့ ရွှေရောင်ခေတ်တွေကလွဲလို့ ဆဲဗင်းဇူလိုင်နောက်ပိုင်း သမဂ္ဂကို နိုင်ငံရေးအရ ကျောင်းတွင်းဖိနှိပ်ခံရမှုတွေ၊ ၁၉၇၄-၇၅-၇၆ ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုတွေ ရှိပေမဲ့ သမဂ္ဂအမည်မခံနိုင်ခဲ့တဲ့ ကာလတွေ၊ ရှစ်လေးလုံး အရေးတော်ပုံနဲ့အတူ လူထုကြား၊ ကျောင်းသားထုကြားမှာ သမဂ္ဂ ပြန်လည်မွေးဖွားလာခဲ့တဲ့ကာလ၊ သမဂ္ဂတရားဝင်ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေးအပြင် နိုင်ငံရေးတောင်းဆိုမှုတွေနဲ့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့တဲ့ ၁၉၉၆-၉၈ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကာလ၊ ၂၀၀၃ ဗကသ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းဖို့ ကြိုးစားတဲ့ကာလ၊ ၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးကာလ မတိုင်ခင်လေး အချိန်ကိုက် ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခဲ့တဲ့ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်တို့မှာ အများစုဟာ

မြေအောက်လျှို့ဝှက်စုဖွဲ့ လှုပ်ရှားမှုပုံစံဖြစ်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၂ ဖွဲ့စည်းပုံကျ ဖွဲ့စည်းခဲ့တဲ့ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ကစပြီး ယခုတည်ရှိ ဖွဲ့စည်းနေကြတဲ့ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ် အပါအဝင် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂများ၊ လူမျိုးစုသမဂ္ဂများ၊ မြို့နယ်/ခရိုင်သမဂ္ဂများ၊ အခြေခံပညာသမဂ္ဂများ စသဖြင့် ပေါ်ပေါက်ဖွဲ့စည်းလာခဲ့ကြတဲ့ သမဂ္ဂတွေ ကတော့ ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ တရားဝင် လူသိရှင်ကြားထုတ်ဖော်ပေမယ့် လှုပ်ရှားမှု နည်းနာနဲ့ ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု ပုံစံတွေကတော့ လျှို့ဝှက်ပုံစံတွေ၊ အဖွဲ့အစည်း ပုံစံမကျမှုတွေနဲ့ ရောထွေးနေပါတယ်။ ဒါဟာ မတည်ငြိမ်တဲ့ နိုင်ငံရေး နောက်ခံ အခြေအနေအပေါ်မှာ မူတည်ပြီး ဖြစ်လာခဲ့ရတာပါ။ အပြည့်အဝယုံကြည်ဖို့ ခက်ခဲနေဆဲ နိုင်ငံရေးအခြေအနေဟာ ကျောင်းသား သမဂ္ဂလို နိုင်ငံရေးတက်ကြွတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု ကြီးမားပါတယ်။ ဒီလို စပ်ကူးမတ်ကူးကြားကာလမျိုးဟာ သမဂ္ဂတွေအတွက် အခွင့်အလမ်းတစ်ခုဖြစ်လာနိုင်သလို အချိန်မရွေး ဒုက္ခပေးနိုင်တဲ့ အန္တရာယ် အဖြစ်လည်း ရှိနေပါတယ်။ ယခင် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရကာလမှာ ကျွန်မတို့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ ဖွဲ့စည်းတာနဲ့ လှုပ်ရှားမှု ပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ၊ မလုပ်ဘူး ဖြစ်စေ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်း ခံကြရတာကြောင့် လျှို့ဝှက်ဖွဲ့စည်း၊ လှုပ်ရှားတဲ့ ပုံစံဟာ ကျွန်မတို့အတွက် အထူးသင့်တော်ခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၁၂ ဇန်နဝါရီမှာ ကျွန်မ တို့ ၂၀၀၇-၂၀၀၈ ဗကသတွေအပြင် ၂၀၀၃ ဗကသတွေနဲ့ ပူးပေါင်းပြီး ဗကသ များအဖွဲ့ချုပ် ဗဟိုစည်းရုံးရေးကော်မတီကို တရားဝင်ဖွဲ့စည်းပုံ တာဝန်ခွဲဝေမှု နဲ့အတူ ထုတ်ပြန်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ့စပ်ကြားအစိုးရ (ကျွန်မတို့အခေါ် စစ်တစ်ပိုင်းအစိုးရ) ကာလမှာတော့ ခြိမ်းခြောက်၊ တားဆီးမှုတွေဟာ ပုံစံ အမျိုးမျိုးနဲ့ ရှိပေမဲ့ ဖွဲ့စည်းရုံနဲ့ ဖမ်းဆီးတာမျိုး မရှိခဲ့ပါဘူး။ ကျွန်မတို့ရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေကို နည်းမျိုးစုံနဲ့ ဟန့်တားနှောင့်ယှက်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့တာကတော့ ဆဲဗင်းဇူလိုင် နှစ်ငါးဆယ်ပြည့် အခမ်းအနားမတိုင်ခင် တစ်နိုင်ငံလုံးအနှံ့ သမဂ္ဂ ကျောင်းသား အနည်းဆုံး တစ်ဒါဇင်ခန့်ကို (၂၄) နာရီ ထိန်းသိမ်းခဲ့တာရယ်၊ ၂၀၁၄-၁၅ ပညာရေးဥပဒေ သပိတ်မှောက်သမဂ္ဂကျောင်းသားနဲ့ ဝန်းရံသူများ ရာနဲ့ချီကို ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခဲ့တာတွေကို တွေ့ရပါတယ်။ ဒီလို အခြေအနေတွေကြောင့်လည်း သမဂ္ဂကို ဖွင့်ထုတ်ဖွဲ့စည်းကြပေမယ့် အချို့ အပိုင်းတွေကိုတော့ လုံခြုံရေးစည်းမပေါက်ရလေအောင် မဆုံးရှုံးသင့်ပဲ ဆုံးရှုံးရ တာမျိုး မဖြစ်ရလေအောင် ဆက်ပြီးလျှို့ဝှက်ကြရပါတယ်။ ယခု NLD အစိုးရ လက်ထက်ဖြစ်သော်လည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံကို မကျော်လွှားနိုင်သေးတဲ့

အခြေအနေမှာ သမဂ္ဂတွေဟာ ပြည်ထဲရေးရဲ့ နံပါတ် (၁) ရန်သူအဖြစ် ဆက်ရှိနေသေးတယ်ဆိုတာ မကွေးတိုင်းဒေသကြီးလွှတ်တော်မှာ နယ်လုံဝန်ကြီးက ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေရဲ့လှုပ်ရှားမှုကို အခြားရာဇဝတ်မှုတွေနည်းတူ အစီရင်ခံစာတင်သွင်းခဲ့တာကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် သိနိုင်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေးတစ်စုံတစ်ရာ ပွင့်လင်းလာပြီလို့ အများစုယုံကြည်ကြတဲ့၊ နိုင်ငံရေးနိုးကြားမှု လှုပ်ရှားမှုတွေ ပြန်လည်များပြားလာတဲ့ ဒီနေ့အခြေအနေမှာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေရဲ့ ဖွဲ့စည်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းတွေဟာ စည်းရုံးရေးသဘောတရားအရ ယခင်ထက် ပိုကျယ်ပြန့်စွာ ကျောင်းသားထုကြားနဲ့ ပြည်သူကြားကို ထိုးဖောက်နိုင်ဖို့ လိုအပ်လာပါတယ်။ အလုံးစုံ စိတ်ချလို့မရတဲ့ အခြေအနေမှာ လုံခြုံရေးသတိကလည်း မေ့ဖျောက်ထားလို့ မရပါဘူး။ စပ်ကူးမတ်ကူး အချိန်အခါမို့ ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ နိုင်ငံရေးအကူးအပြောင်းတွေကို မျက်ခြည်မပြတ်သုံးသပ်လိုက်ပါရင်း မူရင်းသမဂ္ဂရဲ့ သမိုင်းပေးတာဝန်တွေကိုလည်း ဆက်လက်ထမ်းဆောင်သွားကြရမှာပါ။

(၆) ပြည်သူအကြား သမဂ္ဂ၏ ရေပန်းစားမှု

စစ်အာဏာရှင်ခေတ်တစ်လျှောက်လုံး ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သမိုင်းဖျောက်ခဲ့တဲ့ ရလဒ်က အစဉ်အလာကြီးမားခဲ့တဲ့ သမဂ္ဂကို လွှတ်တော်တွင်း အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေကို ပြင်ဆင်တဲ့ ဥပဒေမှာ သမဂ္ဂကိုယ်စားလှယ်ဆိုတဲ့ စကားလုံးအစား ကျောင်းသားကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး သာရေးနာရေးကျောင်းသားအဖွဲ့အစည်းတွေထဲက တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရတာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကျောင်းသားထုတွင်းရော ပြင်ပမှာပါ ဗကသဆိုတာ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားတဲ့ သာမန်ကျောင်းသားအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု အဖြစ်သာ မြင်နေကြတာကိုလည်း ဝမ်းနည်းစရာ တွေ့မြင်နေရပါတယ်။ အလုပ်သမား၊ လယ်သမား၊ ပြည်သူတွေရဲ့ အခွင့်အရေးဆိုင်ရာတိုက်ပွဲတွေမှာ ပြည်သူတွေဖက်က ရပ်တည်ပြီး ပါဝင်ကူညီခဲ့ကြတာ၊ ၂၀၁၄-၁၅ ပညာရေးသပိတ်လို ကျောင်းသားအခွင့်အရေးတိုက်ပွဲကို ဦးဆောင်နိုင်ခဲ့တာတွေက ကျောင်းသားသမဂ္ဂအပေါ် ပြည်သူလူထုအကြား စိတ်ဝင်စားမှုပိုပြီး မြင့်တက်လာခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၁၅ အစိုးရသစ်တက်ပြီးနောက်ပိုင်း သမဂ္ဂအပေါ် အဆိုးမြင်ဝါဒ ဖြန့်ချိခံရမှုတွေ၊ သမဂ္ဂကိုယ်တိုင်က မဖြေရှင်းနိုင်တဲ့ ပြဿနာတွေနဲ့ လုံးထွေးရင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွေ အကောင်အထည် မဖော်နိုင်တာတွေ၊ အဖွဲ့အစည်းတွင်း ပြဿနာတွေနဲ့

အကွဲအပြဲ သတင်းတွေကြောင့် ပြည်သူရဲ့စိတ်ဝင်စားမှုလျော့ကျပြီး မေ့လျော့ခံ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ် တည်ရှိနေခဲ့ပါတယ်။ တစ်ချိန်က သမိုင်းကြီးခဲ့တဲ့ သမဂ္ဂဟာ ဗကသ မူ (၅) ချက်နဲ့အညီ ပြည်သူလူထုအကြား ဂုဏ်သတင်း ကောင်းတွေနဲ့ ပြန်လည်ထွက်ပေါ်နိုင်ဖို့ ပြည်သူလူထုနဲ့ နီးကပ်နေဖို့ လိုအပ် သလို တစ်ချိန်တည်းမှာပဲ အခြေခံအင်အားဖြစ်တဲ့ ကျောင်းသားထုနဲ့လည်း လုံးဝကင်းကွာလို့ မရပါဘူး။ ကျောင်းသားထုနဲ့ ကင်းကွာခဲ့ရင် ကျောင်းသား သမဂ္ဂ မဟုတ်တော့တာကိုလည်း သတိချပ်စေလိုပါတယ်။

(၇) သမဂ္ဂ၏ တရားဝင်ရပ်တည်နိုင်မှု

၁၉၆၂ နောက်ပိုင်း ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေဖွဲ့စည်း လှုပ်ရှားမှုမျိုးတွေကို နိုင်ငံရေးပြစ်မှုအဖြစ် ဖမ်းဆီးအရေးယူခဲ့တာဟာ ၂၀၁၇ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ် အထိ ဖြစ်ပါတယ်။ ၂၀၁၂ ကစပြီး သမဂ္ဂဖွဲ့လို့ ဖမ်းဆီးတာမျိုး မရှိတော့ပေမယ့် ကျောင်းတွင်းအာဏာပိုင်၊ အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေး (ပြည်ထဲရေးလက်အောက်မှ ထောက်လှမ်းရေးကဲ့သို့) အဖွဲ့အစည်းတွေက နည်းမျိုးစုံနဲ့ ခြိမ်းခြောက်၊ စစ်ဆေးသတင်းယူထောက်လှမ်း၊ နှောင့်ယှက်တာမျိုးတွေက ယနေ့အထိ ရှိနေ ဆဲပါ။ ဒါကြောင့် အမျိုးသား ပညာရေးဥပဒေမှာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကို အာမခံချက်ပေးဖို့ ဒီမိုကရေစီပညာရေး သပိတ်မှောက် သမဂ္ဂ ကျောင်းသားတွေက တောင်းဆိုခဲ့ကြပါတယ်။ ပြင်ဆင်တဲ့ ဥပဒေမှာတော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဖွဲ့စည်းခွင့်ကို တက္ကသိုလ်ပဋိညာဉ်အောက်မှာ ပြဋ္ဌာန်းဖို့ ရေးခဲ့ပေမယ့် တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေတွေကို ပွင့်လင်းမှုကင်းမဲ့စွာ လျှို့ဝှက် ရေးဆွဲနေခဲ့တာက ရှိရင်းစွဲသမဂ္ဂတွေအပေါ် အသိအမှတ်ပြုမှု ကင်းမဲ့နေသလို တင်းကျပ်ချုပ်ချယ်တဲ့ သမဂ္ဂဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေသာ ထွက်ပေါ် လာနိုင်ခြေ အပြည့်ရှိပါတယ်။ အရေးကြီးတဲ့ အချက်ကတော့ မိခင်ဥပဒေမှာ အာမခံချက်မပေးခဲ့ခြင်းဟာ အကြောက်တရားကြီးစိုးတဲ့ အုပ်ချုပ်သူ ကျောင်းအာဏာပိုင်တွေက သမဂ္ဂကို အပြည့်အဝ ချုပ်ကိုင်ခွင့်ပေးလိုက်သလို ဖြစ်နေပါတယ်။ လက်ရှိအချိန်မှာတော့ ဖွဲ့စည်းပြီးကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေဟာ အခြားကျောင်းသားအဖွဲ့အစည်းတွေနဲ့အတူ တရားဝင်ခွင့်ပြုထားခြင်း မရှိပေမဲ့ ရပ်တည်နေကြပါတယ်။ ဥပဒေအာမခံချက်မရှိတဲ့ လက်ရှိသမဂ္ဂတွေဟာ သူတို့ရဲ့ ကျောင်းတွင်းတည်ရှိမှု၊ စည်းရုံးရေးနဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေကို သူတို့ ကျောင်း အာဏာပိုင်တွေ နှုတ်အားဖြင့်ခွင့်ပြုတဲ့ ကျဉ်းမြောင်းတဲ့ ဘောင်အတွင်းမှာ

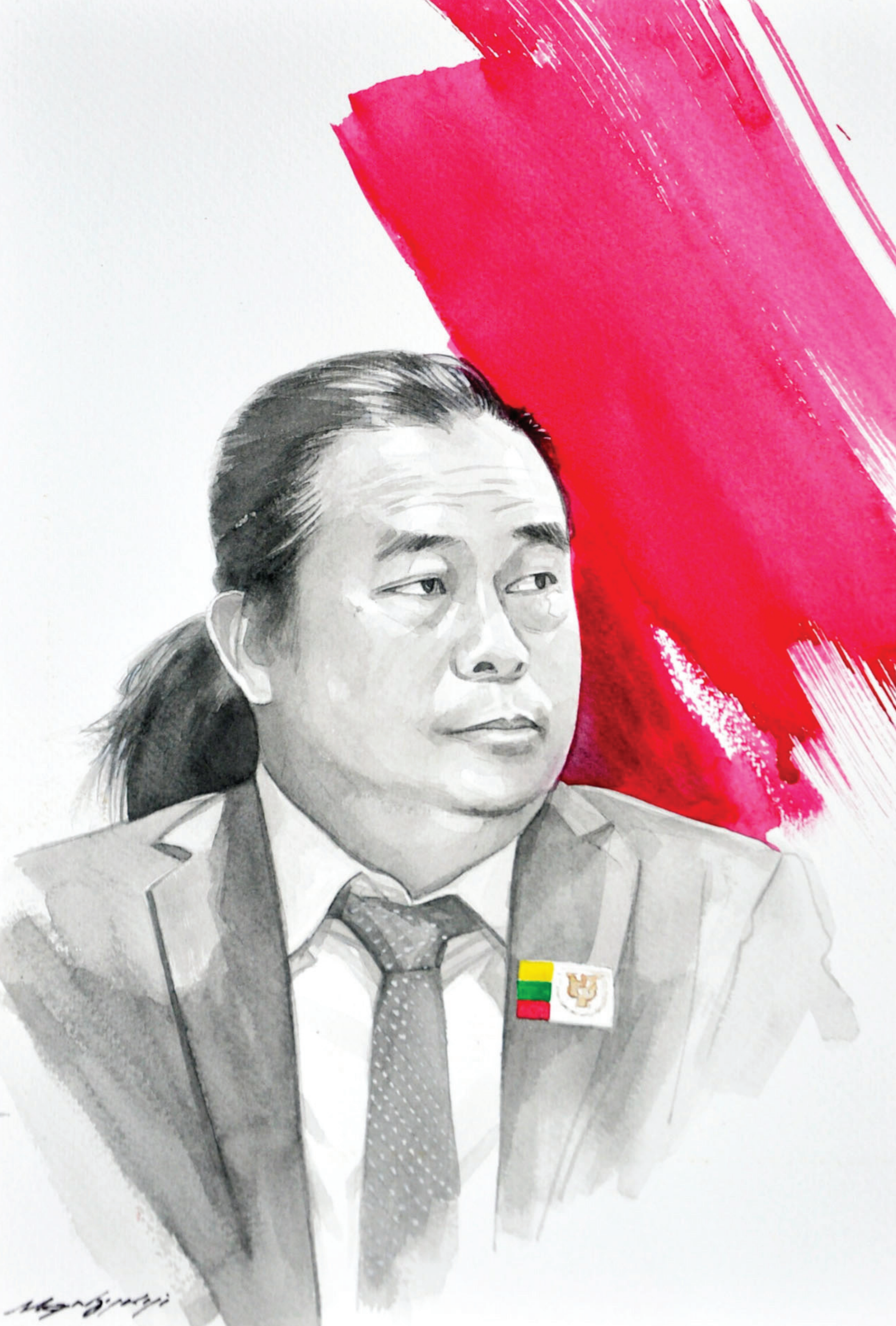
ပြုလုပ်ပြီး ဒါမှမဟုတ် အခြေအတင် အတိုက်အခံဖြစ်ပြီး ကျောင်းတွင်း တိုက်ပွဲတွေ ပြုလုပ်ပြီးနဲ့သာ ရင်ဆိုင်နေရပါတယ်။ သမဂ္ဂအတွက် ကြီးမားတဲ့ အနှောင့်အယှက် နောက်တစ်ခုက ကျောင်းသားသမဂ္ဂနေရာမှာ အစားထိုးဖို့ အတွက် ဖန်တီးထားတဲ့ ကျောင်းအာဏာပိုင်များက ဖွဲ့စည်းပေးတဲ့ ကျောင်းသားယူနီယံလို proxy ကျောင်းသား အဖွဲ့အစည်းတွေ ပေါ်ပေါက် လာခဲ့တာပါ။ သန္ဓေမမှန်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ ရေရှည်မခံခဲ့ပေမဲ့ ကျောင်းသားထုကို သွေးခွဲဖို့နဲ့ သမဂ္ဂရဲ့ သမိုင်းနဲ့ အစဥ်အလာကို ဖျောက်ဖျက်ဖို့ ရည်ရွယ်ရင်းဖြစ်တဲ့အတွက် သတိကြီးကြီးထားရမယ့် အခြေအနေတော့ ရှိပါတယ်။

(၈) အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ သမဂ္ဂအပေါ်သဘောထားအမြင်များ

စစ်အစိုးရအဆက်ဆက် သမဂ္ဂအပေါ် ရန်သူလို သဘောထားခဲ့တဲ့ အခြေအနေ ဟာ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာခဲ့တဲ့ အစိုးရယန္တရားထဲမှာ အရိုးစွဲ နေခဲ့ပါတယ်။ လက်ရှိအချိန်ထိ သမဂ္ဂကျောင်းသားတွေကို ပုန်ကန်သူတွေ၊ အန္တရာယ်ကောင် တွေအဖြစ် ပုံဖော်ကြောက်ရွံ့နေကြတာ၊ သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ သမဂ္ဂတွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေကို ရာဇဝတ်ဂိုဏ်းတွေအလား အချိန်ပြည့် စောင့်ကြည့်ပုံဖော်နေ ကြတာကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အာဏာပိုင်တွေဟာ ဥပဒေက အကာအကွယ် မပေးနိုင်သေးတဲ့ သမဂ္ဂအပေါ် အချိန်မရွေးအန္တရာယ်ပြုနိုင်တဲ့ အခြေအနေ တွေကို ဖော်ပြနေပါတယ်။ NLD အစိုးရကလည်း ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအောက်မှာ ပိတ်မိနေတဲ့အတွက် ပြည်ထဲရေးရဲ့ အန္တရာယ်ပြုခြင်းခံရတဲ့ သမဂ္ဂတွေကို ကူညီနိုင်ဖို့ အခြေအနေ မရှိတဲ့အပြင် သမဂ္ဂရဲ့အခန်းကဏ္ဍကိုပါ ဥပဒေအရ အာမခံချက်ပေးဖို့ကို လျစ်လျူရှုခဲ့ရပါတယ်။ ဒါကြောင့် အကြောက်တရား ဖုံးလွှမ်းပြီး နိုင်ငံရေးအသိအားနည်းတဲ့ အောက်ခြေအုပ်ချုပ်ရေး ဗျူရိုကရက် တွေနဲ့ သမဂ္ဂအကြား ကြီးမားတဲ့ ပဋိပက္ခတွေ ဖြစ်ပေါ်နေပြီး (ကျောင်းအာဏာ ပိုင်တွေ၊ ရပ်ရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေ၊ ရဲထောက်လှမ်းရေး စသဖြင့်) ပြည်ထဲရေး က သမဂ္ဂအပေါ်မှာ ဥပဒေကို အသုံးချ ဖိနှိပ်ခံရမှုတွေကို ဆက်တိုက်ကျူးလွန် နေခဲ့ပါတယ်။

ကျွန်မရဲ့ တင်ပြဆွေးနွေးချက်များဟာ ကျွန်မတစ်ဦးတည်း သဘောထား အမြင်များဖြစ်လို့ လိုအပ်ချက်တွေ အများကြီးရှိတဲ့အပြင် ဘယ်လိုကျော်လွှား နိုင်မလဲဆိုတဲ့ အဖြေထုတ်ဖော်တင်ပြထားမှု မရှိသလောက်ပါပဲ။ လတ်တလော

ကြုံတွေ့နေကြရတဲ့ အခက်အခဲတွေအပြင် အနာဂတ်မှာ ကြုံလာမယ့် စိန်ခေါ်မှုတွေကို တကယ်ရင်ဆိုင်ရမယ့် ကျွန်မတို့ရဲ့ မျိုးဆက်သစ်တွေ ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ဖြေရှင်းမှသာ လက်တွေ့နဲ့ နီးစပ်တဲ့ အဖြေကို ရှာဖွေနိုင်လိမ့်မယ်လို့ မြင်ပါတယ်။ ဖြေရှင်းနည်း မှန်တယ်၊ မှားတယ်ဆိုတာ သမိုင်းက ဆုံးဖြတ်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် တက်ကြွလန်းဆန်းမှုအပြည့်နဲ့ ကျွန်မတို့ယုံကြည်တဲ့၊ ဖြူစင်ရဲရင့်တဲ့ မျိုးဆက်သစ်တွေရဲ့ ရှေ့ခြေလှမ်းတွေကို ကြိုဆိုလျက်ပါ။ ရှေ့မျိုးဆက်တွေကလည်း ကျွန်မတို့ကို ယုံကြည်ခဲ့တာကြောင့်သာ ကျွန်မတို့ ရှေ့ဆက်နိုင်ခဲ့တာဖြစ်သလို မျိုးဆက်သစ်တွေရဲ့ လက်ထဲမှာ အနာဂတ်က ရှိနေတဲ့အတွက် အကောင်းဆုံး ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းဖို့ကသာ အရေးကြီးကြောင်း တိုက်တွန်းချင်ပါတယ်။

From Student Activism to Peace Negotiation: A Life Story of Trying to Build a Democratic Union

Sai Kyaw Nyunt

Abstract

Intended to contribute to the building of a democratic union in Myanmar, this autobiographical article follows the life of Sai Kyaw Nyunt, from his admission to the Yangon Institute of Technology in 1995 to becoming secretary of the Union Peace Dialogue Joint Committee in 2016, the year the article was written. After getting involved in student politics, Sai Kyaw Nyunt was persecuted and imprisoned in 1998. He met political prisoners across various prisons and was released in 2002. After starting a business career, Sai Kyaw Nyunt then became a founding director of the Myanmar Institute of Democracy, before leaving to join the Shan National League for Democracy. He participated as a secretary in the Union Peace Dialogue Joint Committee and helped convene the 21st Century Panglong Conference.

Introduction

In the Union, if one kyat is given to Bama, so must Shan and Kadu be given one kyat each!

A Lisu self-administered zone must be established.

Shanni State must be established.

(We want) the development of a Pa-O national state.

(We want) the development of a Palaung state.

We Akha people want our own self-administered zone in federal democratic system with representation granted in the union, state and regional-level legislative and executive bodies to protect the rights of our people.

Wa State is willing to discuss a policy for building a new union. Self-administered zones must have self-autonomy over the state and shall have equal executive power to Bama ethnic people at the national level.

The new federal union should not be called the 'Federal Union of Myanmar'. Naming the nation either in Burmese or English as 'Burma' or 'Myanmar' will reinforce a notion that it only refers to the Bama nationals, which is just one of the ethnic people inhabiting the territory of what is now the union. Therefore, a new name for the union must be determined to guarantee equality for all the different people inside the country and to build a federal union.

All armed forces must remain under the control and governance of the civilian government.

We must amend or rewrite the 2008 Constitution.

We must build a democratic federal union!

A review of the 2008 Constitution should be approached ensuring union solidarity is not undermined, and amendments should be made to accord with laws guaranteeing sharing the three powers of the nation.

We, the Tatmadaw, present our strong opinion for each organization to accomplish their political desires strictly under and on the basis of the 2008 Constitution.

The 2008 Constitution, which was autocratically enacted against the people's will by the State Peace and Development Council, is difficult to amend and only complicates ethnic people's affairs. Moreover, in a situation where the 2008 Constitution grants the military a wide range of powers and privileges, and the military is protecting the Constitution, the armed forces greatly influence efforts for equality and self-determination by ethnic people.

The root cause of armed conflict with and between ethnic people is the failure to implement the commitments in the Panglong Agreement, and lack of opportunity to resolve the political conflict by political means.

~

These are just a few of the statements made during the 21st Century Panglong Conference from 31 August to 4 September 2016, which was broadcast nationwide. The conference was meant to progress the resolution of Myanmar's nearly 70-year-long internal conflicts and solve issues related to the demands of minority groups, such as the Akha and Lisu, to have their own self-administered zones; the demands of other groups, including the Pa-O, Palaung, and Shanni, to be able to have their own states; general requests for minority rights to be protected; the continuous usage of the term 'state' to refer to mere 'self-administered zones'; issues of national equality and self-determination; discussions and recommendations to amend the 2008 Constitution; and protective standpoints on the 2008 Constitution, etc.

These quotes are excerpted from my own discussions as a member of the Union Peace Dialogue Joint Committee (UPDJC) secretariat, which was responsible for the successful convention of the 21st Century Panglong Conference. Let me recount some of the story of how I came to be involved in this conference, which was aimed at negotiating for internal peace and resolving political conflict.

Life as a Yangon Institute of Technology Student

1995 November. A Lashio native from Shan State got off the bus at the Burma Pharmaceutical Industry bus stop and stepped into the compound of the Yangon Institute of Technology (YIT). I felt small and inferior as I approached the 18 poles of the portico of the main auditorium. The school is so grand and glorious, quite intimidating. I murmured to myself, "I have finally become a student of YIT".

YIT is one of the most renowned universities among students in Myanmar. An institution filled with the best and the brightest students. It has been known by many names: a 'rebellious school' because it gave rise to anti-military dictatorship students, politicians, and activists, and 'the blood-red school' and the 'red school' because of its students' bravery. Little did I know then that it stood up to its name.

My first year was completed without many challenges. I was one of those students who got called by the registrars and lecturers and given warnings, as I used to walk across Awbar Street, which was strictly prohibited due to its potential for students grouping together. And I was one of those students who kept their hair long. I was given the nickname 'Clinton' in place of my original name. I was always hyperactive and present at the top of the line whenever there was a gathering or meeting.

At around 9 p.m. on 19 October 1996, when I was in second year, the police beat and kicked YIT students with their military boots at the Sawbwargyikone Highway bus stop. In response students from each Yangon college, including YIT, protested at the roundabout in Hledan, at the junction point of Kamaryut Township; and at the Yangon University compound, calling for:

1. The arrest of the municipal police who unlawfully attacked and beat the students;
2. The perpetrators to appear before the students and officially apologize for their actions;
3. The arrest of the persons behind the incident who gave the orders; and
4. The publication of accurate facts of the incident in newspapers and radio.

The responsible officials not only did not take any action in response to the students' requests but responded to the protests by sending the students back to their families, and special branch intelligence officers frequently called students into the registrar's office to interrogate them. This demonstration was my introductory experience to a movement against the military

dictatorship. This particular movement was like trying to break a brick wall by banging your head against it. Since it was my first experience, I was merely a follower, fervently following the leadership of other student leaders.

At the end of November 1996, a letter was sent to the families of each student leader who participated in the movement. The letter read:

> All people love students. University students are seen as the hope for our country's future. But now, people have to run and hide when they see students. Why? Students hitch a ride on the bus without paying fares just because they are students; fight with the bus crew; then fight with the waiter at the restaurant at late hours—they try to portray these situations as ones of unfair treatment and discrimination against students, causing incitement. They then inflate the issue and cause unrest. Use your common sense: is fighting with the bus crew, restaurant waiter, and municipal worker good and relevant for the reputation and honor of the students? People want to live and do business peacefully these days. Causing unrest is a problem for governance and power. Students should no longer be used for political reasons. Politicians are taking advantage of and using students.
>
> - From the students who want to pursue education peacefully.

Starting at 9:30 a.m., 2 December 1996, students gathered at the 18-pole portico of the main auditorium of YIT and protested again, calling on authorities:

1. To identify and take action against those who wrote and sent the derogatory and divisive letters;
2. To not expel the student leaders;

3. To not shut down the school since it is not a political affair; and
4. To publish the true facts of the incident in newspapers and broadcast them on the radio, and to officially apologize to the students.

These four points were in addition to the overall demand for the authorities to come and negotiate with the students. The authorities only agreed to two of the requests: not to expel the student leaders and not to shut down the school. The rest of the students agreed to one student leader's proposal to go out and try to gain assistance from the public, so the students finally took the demonstrations onto the roads.

The student group gathered with propriety and made a line from the entrance of YIT to Hledan junction, walking and demonstrating. At the Hledan crossroad, the group met and joined other students from Regional College 2 of Yangon Main University. As evening came, speeches extended beyond students' rights and included statements from the All Burma Federation of Student Unions, and chants about human rights, government corruption, the suffering of the general public, the oppression meted out by the military regime, and general anti-military chants.

The mass of protesters marched from the Hledan crossroad point towards downtown along Hledan road, then across Strand road in Kyimyindaing Township. They passed Mahabandoola road, Theingyi Market, Sule Pagoda, and then on to the previous site of the American Embassy, to Yangon Central Railway Station, and Pansodan Road; and continuing from there, they planned to establish a protest camp at the Shwedagon Pagoda. However, the authorities planted some imposters to influence the route of the protesters so that they crossed the military command office on Signal Pagoda Road and went along U Htaung Bo Road. Protesting students and civilians were then blocked in by security forces from the front and the rear, just in front of the religious hall donated by the police force, between the U Htaung Bo roundabout and Shwedagon Pagoda. Although the students

were well aware of the troubling situation, they remained calm and began to sing the songs of the Student Union, planning to face whatever was coming next, to the end. The students then prayed, paid homage to the pagoda, and prepared for the worst.

The security forces showed a letter to the diplomatic cars which had accompanied the students throughout the march and the cars began departing the area, leaving the students at the mercy of the soldiers. Soon after the cars left, authorities began cracking down on the demonstrators, hitting them with batons. The protesters were then forced into security vehicles, including many injured people, and women, according to student leaders. They were taken to the Kyaikkasan field, and the military's special intelligence began interrogating them individually. In response, students from other universities began preparing to march onto the streets to protest if the arrested students were not released. As a result, at around noon on 3 December, professors, and the heads of the departments from each corresponding university, were allowed to come and take the detained students back to their universities.

On 6 December 1996, YIT students took to the streets again to protest despite a ban on protesting put in place by their teachers. They were stopped by security forces at the Thamine junction point and had to retreat to the university. I was there, holding a peacock flag at the frontline. The students then discussed secretly regathering again at Hledan and left the university compound, employing their tactics. Students from different institutions gathered at Hledan junction and began the mass protests. At around 3 a.m. the following day, the students were dispersed by water cannon. The security forces unlawfully destroyed and broke the windows of nearby shops, cafes, and vehicles. Some students were detained.

United mass demonstration by students from different universities intensified, and so did general political awareness. A month later, from 9-11 January 1997, the students' movement spread to more schools and colleges, including the Government Technological Institute (GTI) in Insein Township, the University of Medicine, and Dagon University, followed by protests in

Mandalay, Mawlamyine, and Sittwe townships. The military government responded by closing down all universities 'indefinitely'.

As it turned out, the universities were allowed to reopen again in 1998. However, they did not practice the full academic year. YIT students had to attend classes in shifting groups. First, the final-year students of all different majors were allowed to attend classes for only two weeks and had to sit through qualification exams for reentrance the following year. As final-year students would be graduating after the exams, they were hesitant to protest or make any ripples. Similar attendance, testing, and exam regulations were also applied to fourth and fifth year students. Again, there were no protests whatsoever. Following that, the authorities finally announced universities could allow a month-long learning period for first, second, and third-year students before taking their exams. Students from different townships across the country started flooding in to attend classes.

At that time, engineering-related teaching and learning materials sent by international donors were rerouted from YIT to the Defense Service Technological Academy. First, second and third-year students then informed the professor that they did not accept the current 'two weeks/one month-long class opening' program, demanded a full academic term for learning, and requested that the Science and Technology Minister come and resolve the issue.

When the Minister, U Thaung, came to explain, I, personally, debated him face-to-face. Seeing my appearance, it was not hard for the informers at the university, who were reporting to military special intelligence, to recognize me—I wore a t-shirt imprinted with the United Nations (UN) emblem and the flags of UN member countries; had long hair; and was notorious for my nicknames "Shan Gyi" and "Clinton". Students were not satisfied with the minister's resolution and began protesting. This time, the students had no opportunity to take to the streets as they were already surrounded on all sides.

Twenty-eight students, including me, were not allowed to sit for the exams at the university; we had to take the exam at Insein's GTI instead, under the watch of our parents and guardians. One month after the exam, police and intelligence forces arrived at the private hostel I was staying at, and said, "Brother, we have a few questions". I was detained and taken away. The night was the full moon day of Tazaungmone, 3 November 1998. I was eventually taken to Insein special prison and processed with no right of defense or power of attorney; an ad-hoc tribunal was formed beside Insein Prison to try people like me.

Other student and political movements occurred soon after the YIT student protests in 1998. Different movements and underground activities supported the formation of the Committee Representing Pyithu Parliament, aimed at implementing the results of the 1990 General Elections. However, the military regime arbitrarily arrested hundreds of students, members of political parties and politicians, and activists; and imposed long prison sentences. These responses seemed aimed to cut the roots of and eradicate anti-military organizations and individuals.

Becoming an Inmate in Insein

When I was arrested, I knew I was innocent, so I did not resist and followed the security forces with a brave face. When I arrived at the police station near Hledan junction, I gave my name and some background information; then had my head blindfolded by a sack, being told "we're only doing our duty". The police then put me in a vehicle and took me somewhere. It was difficult to know where I was being taken with the blindfold on.

Eventually, I had to leave the car and walk for a while. I was asked to keep my head down at several points. Then they asked me to sit on a chair, head still covered. It seemed that I was in a house of some sort. The legs of the chair I was sitting on were imbalanced; I had to be very careful since it often tilted as I moved. Soon, a man appeared and asked me several questions, including about my biography and how and why I participated in the student protests. His voice was tranquil and placid, as if

he was questioning someone he knew or of his acquaintance. Then things went silent. It seemed that he had gone away. And then someone else came in: the one who would call my name, followed by cursing and beating.

"So you're Shan Gyi, huh?" the person shouted at my covered face. *Bam! Bang! Pow!* He rained his fists down upon me before I could even say anything. He repeated this basic questioning and physical torture at his own discretion. No matter whether I responded or stayed silent, he would instantly beat me. He would then leave me and the calm investigator would appear again, asking questions, only for the violent aggressor to return once more. I cannot remember how many times this taking turns repeated. I also cannot remember how many times I answered the same questions over and over again. There were also numerous other torture techniques.

The headcover was removed only when having my meals. I could finally look about while eating and left alone. I saw I was inside the room of a ground-level bungalow. (Later, I found out that it was a building attached to Insein central prison for special prisoners.) After three days of this brutal treatment, I was moved again. I was full of worry: would I be taken somewhere even worse?

The security forces put me in a room and removed my headcover. A wooden bedstead, aluminum bowl, and a pot of water near an iron-barred door came into my vision. I lay down on the bedstead. There was no one there to interrogate me. I removed one of my shoes and put it under my head for a pillow. I had not slept for three days and was exhausted. I blanked out my mind, temporarily forgot all my current sufferings and slept very well.

The next day, I heard noises from the neighboring cell: people were introducing one another. My life as a person without freedom had begun. I became acquainted with other detained students from the YIT and made new friends with students from Insein GTI. A week later, student detainees were separated into two groups. Five YIT students, including me, and eight Insein GTI students had to remain, and the rest of the students were sent back home. Since our cells were side-by-side, I remember

they were constantly pounding on the walls to signal that they wanted to leave the prison and return home. The day after that batch was released, we remaining detainees from YIT and GTI were sent to the Insein central prison. We were transported with our head covers on as usual. We entered the central prison, and as we approached Building No. 2 (known as *yin kwel tike* in the prison), I heard someone calling and greeting "Shan Gyi, Shan Gyi". (I found out later that it was an old friend, who seemed encouraged to have seen me. This was indeed a strange feeling.)

On 15 January 1999, we 13 YTI and GTI students were sentenced to seven years imprisonment under Section 5-J of the Emergency Provisions Act. Our trial proceeded inside the prison, not at the outer court. An ad-hoc tribunal was formed near the prison, and we were imprisoned without the right to a defense or power of attorney. Surprisingly, none of the students were interested in their prison sentences. Instead, they talked to each other, not even listening to the judge.

After six months of staying inside Insein Prison, we students and some other political prisoners were transferred and sent to prisons located in other townships. We were first taken to the military halls and had our legs chained, then we were sent to Yangon Central Railway Station. We were transported in a special compartment on a train leaving for Mandalay. The day was 6 April 1999.

A Shan Man in Mandalay (Obo Prison)

We arrived at Obo (Mandalay Central) Prison in Mandalay on 7 April 1999. Although Obo prison turned out to be the final destination for some in the group, including me, others were sent on again to other prisons. There were a lot of political prisoners from different organizations in Obo prison. Freedom inside the prison was somewhat restricted at the beginning. However, after a visit from the International Committee of the Red Cross, and some in-prison resistance, a few freedoms were secured to a certain extent. We prisoners could play games of cane ball (*chinlone*), move and communicate between buildings, and

access cultural and religious literature. Prisoners inside Obo prison ranged from members of student unions, members of the All Burma Students Democratic Front North army (they experienced the Pajaung Massacre, when 39 people were killed during a purge in Waingmaw Township), members of the National League for Democracy, who won the 1990 General Elections but were prevented from forming government, and even members of the Burma Communist Party.

Inside the prison, prisoners spent their days participating in music groups, Chinese and English language learning groups, etc. Some learned political lessons and concepts from seniors who had political experience. There were also a lot of protests inside the prisons. Prisoners protested against in-prison oppression so that they could read books, receive education, enjoy freedom of movement, and access to sports. As such, our prison experience was almost as if the political activists were enrolled in a postgraduate degree in politics. Discussing politics outside the prison posed a risk of imprisonment—but inside the prison, it was standard conversation.

Requests and demands from the political prisoners in Obo prison only increased in scale, resulting in prison authorities and special intelligence trying to end it on 30 May 2000. They scrutinized some of my sculptures and suppressed, beat and punished the political leaders who led and participated in inmate protests. These leaders were then sent to other respective state prisons. Fifteen minutes after beating inmates with rubber-covered batons, they allowed official doctors to provide medical attention, like putting ice on the wounds, to avoid bruises being left. It was obvious that their torture was premeditated and well prepared. Ten prisoners were transferred due to this incident.

Paying Daily Homage to Kyaikthalan of Yarmanya Land (or) Meeting with Mon Ethnic Leaders

On 31 May 2000, Ko Wanna Maung (*Thakin* Bathaung's grandson), Ko Htein Lin, Maung Tin Thit (Ko Yee Mon), and I were sent

to Mandalay airport. We were taken to Yangon from Mandalay by air. As we arrived at Yangon airport, two military vehicles awaited us. Ko Htein Lin and Maung Tin Thit were asked to get into a second car where they would be taken to Myaungmya prison. Ko Wanna Maung and I were transported to Mawlamyine prison. On a side note, this was my first time getting a free ride from the government.

My body ached from the beating at Obo prison for two months after I arrived at Mawlamyine. In the beginning I was kept separate from other political prisoners. I was put in a compound with inmates who were being punished for their activities while in prison, along with those on death row. The compound was notorious for being haunted. Even the prison officers dared not patrol around at night alone. There were many inmate protests during our stay there; participants were being taken to our compound and tortured. There was one death. The sounds of all the screams and beatings traumatized me and I was petrified the officers would come for me one day. I survived in that compound for four months, unable to talk to anyone. Not even the prisoners who helped deliver meals to other inmates or prison staff spoke to us. They were warned that anyone seen talking to us would be punished. From this experience, I learned that forbidding someone from being talked to is cruel. It is a form of hell. I had to cope entirely independently and learn how to spend each passing day. I was starting to comprehend why the political prisoners from the colonial era descended into insanity, a period where they would be threatened with the saying, "six months prison term for every young activist".

After four months in this compound, I was put in the section where other political prisoners were kept. Strangely, the Kyaikthalan pagoda, high on top of a mountain, could be seen from this compound. Perhaps the most invaluable experience for me during my stay in that prison was meeting and getting to know Mon ethnic leaders. They patiently and enthusiastically explained 'ethnic politics' to me, a person of Shan ethnicity. They talked about the history of ethnic politics, discussed the root

causes of the struggles for federalism, and explained why the civil war was happening.

Apart from Mon ethnic leaders, there was quite a diverse group in Mawlamyine prison, including members of democratic forces, senior politicians and political leaders, students, and youth activists. Little did I know that my experience in Mawlamyine prison would become a good foundation and stepping-stone for my future life as a politician. I did not think it would become such a driving force for me to get involved in ethnic politics.

Finally, after two years of internment and valuable life lessons in Mawlamyine prison, political prisoners were given pardons to ease the tense political situation on the outside. Students from YIT and GTI, who were imprisoned explicitly for their affiliation with student politics, were taken from their respective prisons on 27 July 2002. We were assembled at the special intelligence department at nine-and-a-half-mile in Yangon before being handed back to our parents on 28 July. Since my hometown was Lashio, military intelligence connected with the corresponding branches from Shan State and sent me there.

Myanmar Institute for Democracy: Rendezvous for the 1996-1998 Student Generations

When I reached the outside world, there was not much opportunity for me to dive into politics immediately. Not only was my social circle not wide enough, but my experiences in politics were relatively few. Therefore, I prioritized generating income through a business career. The job hunt is challenging for ex-political prisoners. Nevertheless, I secured some work I was interested in.

I was employed first as a 'work check' at a construction site; then a site manager; detail designer; project manager; project director; chief operating officer; and construction consultant. My career extended to small and medium-sized enterprises, including gem extraction and trading businesses. Like a beating drum rhythm that undeniably lured a theatric performer to

dance, what dragged me back into the world of politics was the news that an organization would be founded with the ex-prisoners and students of the 1996-1998 movement.

From January 5-6 2013, the students of the 1996-1998 movement held a congress. At the congress, the Myanmar Institute for Democracy (MID) was founded by the unanimous vote of all attendees. Future plans were discussed. The constitutional charter of the MID was validated and 11 directors, including me, were elected by majority to lead the organization under a democratic system. I was able to reintegrate into and be part of Myanmar politics by acting as a director of MID, which did its best to contribute to Myanmar politics. Although MID did not reach its aims, it achieved recognition to certain extent. The MID still firmly stands as a sanctuary, a rendezvous, and a place of union for the 1996-1998 student generations.

Shan Nationalities League for Democracy: Building a Federal Union

I had heard about the Shan Nationalities League for Democracy (SNLD) or as people call it, the "Tiger Head Party"—its strong policies, affirmative beliefs, and standpoint on building a federal union, and that the party leaders actively participated in ethnic affairs. But I never thought I would become one of its members, nor one of its leaders. Life is sometimes mysterious—is it a coincidence or a deliberate creation of a higher force?

During my term as a director of MID, I organized a meeting in Yangon with Dr. Min Soe Lin, general secretary of the Mon Party, whom I met in Mawlamyine prison; and with Sai Nyunt Lwin, general secretary of the SNLD, and Sai Laik (or) Sai La, co-general secretary of the SNLD. We met at the Million Coin restaurant, near the entrance road to Yangon airport. The leaders persuaded me to get involved in ethnic politics. However, according to the MID charter, MID directors cannot be members of a political party. I made a decision to actively participate in ethnic politics, officially resigned from the MID director position, and joined the SNLD.

I engaged in dialogue during two conferences led by the SNLD, attended by the United Nationalities Alliance (UNA) and partners; and other meetings between the UNA and the United Nationalities Federal Council (UNFC). As political dialogues bloomed and I was aware of the importance of a framework for such dialogue, I led the drafting of a political dialogue framework for the SNLD. Afterwards, I also led the drafting of the political dialogue framework of the UNA. I also represented the SNLD countless times at meetings and dialogues between the UNA and its alliance, the UNFC.

On 15 October 2015, the Nationwide Ceasefire Agreement (NCA) was signed between eight ethnic armed organizations and the ruling government. According to the NCA, the Joint Implementation Coordination Meeting was responsible for forming a Joint Monitoring Committee and the UPDJC. At the second UPDJC meeting held on 24 November 2015, I represented the SNLD and was elected as a secretary of the UPDJC. As such, my duties and responsibilities involved performing the role of secretary of UPDJC, a key driving force in striving for national peace.

I was then elected as co-general secretary two of the SNLD during the multi-township conference of the party. The party's empowerment of and trust in young people was incredibly encouraging. Serving as co-secretary of the party for a few years enlightened me on the party's commitment, its democracy literacy, and the trust it has vested in youths. Right now in 2016, I am serving as a co-general secretary of the party, a technical assistance member of the UNA, a secretary of the UPDJC, and a secretary member of the UPDJC's working committee.

This short article is an attempt to document and portray my life as a student activist, the ups and downs, the trials and tribulations of life, my experiences of imprisonment, my affiliation with a political party, and my works to advance the union peace process on behalf of the SNLD. I sincerely hope this article will help sow a seed that contributes to building a democratic union.

လူပ်ရှားတက်ကြွကျောင်းသားနိုင်ငံရေးမှသည် ငြိမ်းချမ်းရေးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးဆီသို့

စိုင်းကျော်ညွန့်

စာတမ်းအကျဉ်း

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ရေးသားခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တစ်ရပ်ကို တည်ဆောက်ရာတွင် ထည့်သွင်းပါဝင်ရန် ရည်ရွယ်ထားခဲ့သည့် ဤကိုယ်ရေးအတ္ထုပ္ပတ္တိသည် စိုင်းကျော်ညွန့်၏ ဘဝဖြတ်သန်းမှုထဲမှ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်နည်းပညာတက္ကသိုလ်၌ စတင်တက်ရောက်ခြင်းမှစပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် 'ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုပူးတွဲကော်မတီ' ၏ အတွင်းရေးမှူး ဖြစ်လာခဲ့သည်အထိ ပါဝင်ပါသည်။ ကျောင်းသားနိုင်ငံရေးများ တွင် ပါဝင်ပြီးနောက်ပိုင်း စိုင်းကျော်ညွန့်သည် တရားစွဲဆိုခြင်းခံခဲ့ရကာ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ထောင်သွင်းအကျဉ်းချခံခဲ့ရပါသည်။ ၎င်းသည် အကျဉ်းထောင် များစွာတွင် အခြားသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ပြီး ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်လွတ်မြောက်လာခဲ့ပါသည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခု စတင်တည်ထောင်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် Myanmar Institute of Democracy ၏ ထည်ထောင်သူ ဒါရိုက်တာတစ်ဦး ဖြစ်လာခဲ့ကာ ထိုမှထွက်ခွာပြီး ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်သို့ ဝင်ရောက်၍ 'ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုပူးတွဲကော်မတီ' ၏ အတွင်းရေးမှူးတစ်ဦးအဖြစ် (၂၁) ရာစု ပင်လုံညီလာခံကို စည်းဝေးကျင်းပရာတွင် ကူညီခဲ့ပါသည်။

မိတ်ဆက်

"ပြည်ထောင်စုမှာ ဗမာတစ်ကျပ် ရှမ်းတစ်ကျပ်ဆိုရင် ကဒူးကို လည်း တစ်ကျပ်ပေးရပါမယ်။"

"လီဆူကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဖွဲ့စည်းပေးရပါမယ်။"

“ရှမ်းနီပြည်နယ်ကို တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းပေးရပါမယ်။”

“ပအိုဝ်းအမျိုးသားပြည်နယ်ပေါ်ထွန်းရေး။”

“ပလောင်ပြည်နယ်ပေါ်ထွန်းရေး။”

“ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ် ဖော်ဆောင်ရာတွင် မိမိတို့ အာခါလူမျိုးများသည် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသနှင့် ပြန့်ကျဲနေထိုင်လျက်ရှိသော အာခါလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးများ ကာကွယ်နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုအဆင့်နှင့် ပြည်နယ်အဆင့်များ၌ ဥပဒေပြုရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးများတွင် ပါဝင်နိုင်ရေးသည် အာခါလူမျိုးများ၏ ဆန္ဒဖြစ်ကြောင်း။”

“ပြည်ထောင်စုအသစ် တည်ဆောက်ရေးမူဝါဒကို ဆွေးနွေးရန် ‘ဝ’ ပြည်နယ်အနေဖြင့် ဆန္ဒရှိသည်။ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရသော တိုင်းရင်းသားဒေသသည် ဒေသအချုပ်အခြာအာဏာဖြင့် ဗမာလူမျိုးနှင့် တန်းတူညီမျှစွာ နိုင်ငံတော်အာဏာထဲသို့ ပါဝင်ရမည်။”

“ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အမည်ကို ‘ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ’ ဟု ဆက်လက်ခေါ်တွင်ခြင်း မပြုသင့်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ ဗမာနိုင်ငံဟူ၍ ဖြစ်စေ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် Burma သို့မဟုတ် Myanmar ဟူ၍ဖြစ်စေ ခေါ်တွင်ခြင်းသည် ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံအတွင်း နေထိုင်လာခဲ့သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုးဖြစ်သည့် မြန်မာအမျိုးသားများကိုသာ ရည်ညွှန်းနေသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ စစ်မှန်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရာတွင် နိုင်ငံအတွင်းရှိ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအားလုံး၏ တန်းတူညီမျှမှုကို ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် ထိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ

အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မည့် အမည်နာမ အသစ်တစ်ခု သတ်မှတ်ခေါ်တွင်ရပေမည်။"

"လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအားလုံးသည် အရပ်သားအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိရမည်။"

"၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရေး (သို့) အသစ်ရေးဆွဲရေး။"

"ဒီမိုကရေစီဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေး။"

"၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြည်ထောင်စုတည်တံ့ခိုင်မြဲရေး မပျက်ယွင်းစေသော ချဉ်းကပ်မှုမျိုးဖြင့် သုံးသင့်ပြီး အာဏာသုံးရပ်ခွဲဝေရေးကို ဥပဒေများနှင့်အညီ ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရေး ကူညီဆောင်ရွက် ပေးရပါမည်။"

"အဖွဲ့အစည်းအသီးသီး၏ နိုင်ငံရေးလိုလားချက်အားလုံးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်) အပေါ် အခြေခံ၍သာ ဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်ကြောင်း တပ်မတော်၏ သဘောထားရပ်တည်ချက်ကို အလေးအနက်ထား တင်ပြအပ်ပါသည်။"

"နအဖ အစိုးရက ပြည်သူလူထုအား အာဏာဖြင့် အတင်းအကျပ် အတည်ပြုစေခဲ့သော ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသည် ပြင်ဆင်ရန် အလွန့်အလွန်ခက်ခဲသည့် ဥပဒေဖြစ်သလို တိုင်းရင်းသားပြဿနာကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေသည့် အခြေခံဥပဒေဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေက တပ်မတော်ကို အထူးအခွင့်အရေး ပေးထားသလို တပ်မတော်ကလည်း ၂၀၀၈ အခြေခံဥပဒေအား ကာကွယ်နေသည့် အခြေအနေအောက်တွင် တိုင်းရင်းသားတို့၏ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်

ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ရရှိရေးမှာ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့၏ လွှမ်းမိုးမှုခံရလျက် ရှိပါသည်။”

“ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၌ တိုင်းရင်းသားအရေးနှင့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခပြဿနာ အမြစ်တွယ်နေရခြင်းမှာ ပင်လုံကတိကဝတ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးပြဿနာကို နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းအရ ဖြေရှင်းခွင့်မရသည့် အကျိုးဆက်ကြောင့် ဖြစ်သည်။”

~

အာခါ၊ လီဆူအပါအဝင်လူမျိုးစုငယ်များ၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ရရှိရေး အရေးဆိုမှုများ၊ ပအိုဝ်း၊ ပလောင်နှင့် ရှမ်းနီ အပါအဝင် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးများ၏ ပြည်နယ်ရရှိရေး အရေးဆိုမှုများ၊ လူနည်းစု အခွင့်အရေးရရှိရေး အရေးဆိုမှုများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ တိုင်းအဆင့်သာ ရရှိထားသော်လည်း ပြည်နယ်အဖြစ် သုံးနှုန်းနေမှုများ၊ အမျိုးသားတန်းတူရေးနှင့် ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ပြဿနာများ၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန်၊ အသစ်ရေးဆွဲရန် အကြံပြုဆွေးနွေးမှုများ၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကာကွယ်ဆွေးနွေးနေမှုများ စသည်ဖြင့် အနှစ် (၇၀) နီးပါးရှိခဲ့သည့် ပြည်တွင်းပဋိပက္ခများကို ထင်ဟပ်စေသော ဆွေးနွေးမှုများကို တစ်နိုင်ငံလုံး လူသိရှင်ကြားထုတ်လွှင့်ခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (၂၁ ရာစုပင်လုံ) မှ ကောက်နှုတ်ချက်အချို့ ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ (၂၁ ရာစုပင်လုံ) အောင်မြင်စွာ ကျင်းပနိုင်ရေးအတွက် တာဝန်ရှိသော ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးမှု ပူးတွဲကော်မတီ (UPDJC) နိုင်ငံရေးပါတီအစုအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူး အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ကျွန်တော်စိုင်းကျော်ညွန့်၏ ညီလာခံ ဆွေးနွေးချက်များမှ ကောက်နှုတ်ချက်အချို့ဖြစ်သည်။ ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ပဋိပက္ခများကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသော ဤငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံတွင် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့ရသည့် ကျွန်တော်၏ နောက်ကြောင်းကို ပြန်လည် လှမ်းမျှော်ကြည့်ရပါလျှင်…

ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားလေးကျွန်တော်

၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ရှမ်းပြည်နယ်၊ လားရှိုးသား ကျွန်တော် BPI မှတ်တိုင်ရှေ့တွင် လိုင်းကားပေါ်မှဆင်းကာ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းဝင်းထဲသို့ ခြေချလိုက်သည်။ ပင်မကျောင်းဆောင်ရှိ (၁၈) တိုင်နား ရောက်သော အခါ သိမ်ငယ်မှုကို ခံစားရသည်။ ဤကျောင်းတော်ကြီးသည် များစွာမှပင် ခံ့ညားသည့်အပြင် ဟိတ်ဟန်လည်း ကြီးလွန်းလှပေသည်။ “ငါ ရန်ကုန် စက်မှုတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဖြစ်ပြီကွ”ဟု ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ကြုံးဝါးလိုက်သည်။

ရန်ကုန် စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းတော်ကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းသားလောကတွင် အထင်ကရဖြစ်သည်။ တစ်နိုင်ငံလုံးမှ အတော်ဆုံးဟူသော ကျောင်းသားများ စုစည်းထားသည့် ကျောင်းတော်ကြီးလည်း ဖြစ်သည်။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရကို ဆန့်ကျင်ခဲ့သော ကျောင်းသားများ၊ နိုင်ငံရေးသမားများစွာ ပေါ်ထွန်းခဲ့သောကြောင့် သူပုန်ကျောင်းဟု လည်းကောင်း၊ ရဲရဲတောက်ကျောင်းတော်ကြီးဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ကျောင်းနီတော်ကြီးဟူ၍ လည်းကောင်း အမျိုးမျိုး တင်စားခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ဤမျှ အစဉ်အလာကြီးမားသော ဘူမိနက်သန်နေရာမှန်ကို ကျွန်တော် ရောက်ရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း အစောပိုင်းနေ့ရက်များက အလျဉ်းမသိရှိခဲ့ပေ။

၁၉၉၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလမှ စတင်၍ (၆) လသာလျှင် သင်ကြားရသည့် ပညာရေးစနစ်ဖြင့် ပထမနှစ်ကို အောင်မြင်စွာ ဖြတ်သန်းခဲ့သည်။ ပထမနှစ်တွင် ကျောင်းဆူနိုင်သည့်အတွက် ဖြတ်သန်းခွင့် ပိတ်ထားသော ဩဘာလမ်းကို ဖြတ်လျှောက်ခြင်း၊ တစ်ကျောင်းလုံးရှိ ဆံရှည်ထားသူ ကျောင်းသား (၃) ဦး အနက် တစ်ဦးဖြစ်ခြင်း၊ ထိုစဉ်က အမေရိကန်သမ္မတ၏ နာမည်ဖြစ်သည့် ကလင်တန်ကို မိမိနာမည်ပြောင်အဖြစ် သူငယ်ချင်းများက ခေါ်ခြင်း၊ နာမည်ရင်း စိုင်းကျော်ညွန့်ကို မည်သူမျှ မခေါ်ပဲ ရှမ်းကြီး (သို့) ကလင်တန်ဟုသာ ခေါ်ကြခြင်း၊ လူစုစုဆိုလျှင်ပင် အမြဲပါဝင်ခြင်းတို့ကြောင့် မော်ကွန်းထိန်းများနှင့် ဆရာများက အမြဲခေါ်ယူသတိပေးခံရသော ကျောင်းသားတစ်ယောက် ဖြစ်ခဲ့သည်။

ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ဒုတိယနှစ်တက်ရောက်စဉ် ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၁၉) ရက်၊ ညခင်း (၉) နာရီကျော်တွင် စော်ဘွားကြီးကုန်း အဝေးပြေးကားဂိတ်၌ ရဲတပ်ဖွဲ့များက ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများကို စစ်ဖိနပ်ဖြင့် မတရား ကန်ကျောက် ရိုက်နှက်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများအပါအဝင် တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ် အသီးသီးမှ ကျောင်းသားများက အောက်တိုဘာလ (၂၁) ရက်တွင် -

(၁) ကျောင်းသားများကို ဥပဒေမဲ့ရိုက်နှက်ခဲ့သည့် စည်ပင်ရဲများကို ဖမ်းပေးရန်၊

(၂) ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သူများ ကျောင်းသားတို့ရှေ့မှောက် လာရောက် ဝန်ချ တောင်းပန်ရန်၊

(၃) ဤဖြစ်ရပ်အား နောက်ကွယ်မှ စီစဉ်ညွှန်ကြားသူများကို အရေးယူပေး ရန်၊

(၄) ဖြစ်ရပ်ကို အမှန်အတိုင်း သတင်းစာ၊ ရေဒီယိုများမှတစ်ဆင့် ဖော်ပြ ပေးရန် စသည့် တောင်းဆိုချက်များဖြင့် ကမာရွတ်မြို့နယ်၊ လှည်းတန်း လမ်းဆုံရှိ အဝိုင်းနှင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းဝင်း အတွင်းတွင် နောက် တစ်နေ့မနက် မိုးလင်းခါနီးအထိ ဆန္ဒပြခဲ့ကြသည်။

တာဝန်ရှိသူများသည် ကျောင်းသားများ၏ တောင်းဆိုမှုများကို အရေးတယူ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း မရှိသည့်အပြင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သော ဦးဆောင်သူ ကျောင်းသားများကို မိဘနေရပ်ထံပြန်ပို့ခြင်း၊ ထောက်လှမ်းရေးမှ မော်ကွန်းထိန်းရုံးခန်းတွင် မကြာခဏ ခေါ်ယူမေးမြန်းခြင်း စသည့် ဖိနှိပ်မှုပုံသဏ္ဌာန်တို့ဖြင့် တုံ့ပြန်လာသည်ကိုသာ မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ဤ အောက်တိုဘာ ကျောင်းသားအရေးအခင်းသည် ကျွန်တော် စိုင်းကျော်ညွန့် ပထမဦးစွာ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော ကျောက်နံရံကို ခေါင်းနှင့် တိုက်ကာ ဖြိုချရန် ကြိုးစားသည်နှင့် အလားသဏ္ဌာန်တူသော စစ်အာဏာရှင်ကို ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုဖြစ်ခဲ့သည်။ ပထမအတွေ့အကြုံဖြစ်သဖြင့် ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်များ၏ ဦးဆောင်မှုတွင် နောက်မှသာ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ခဲ့ရပေ သည်။

၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလကုန်ပိုင်းတွင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု၌ ပါဝင်ဦးဆောင်ခဲ့သည့် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များ၏ နေအိမ်သို့ စာတစ်စောင်ရောက်ရှိလာပါသည်။ ၎င်းစာတွင် "ကျောင်းသားဆိုရင် မိဘပြည်သူတွေအားလုံးက ချစ်ကြတယ်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဆိုတာနဲ့ အနာဂတ်တိုင်းပြည်အတွက် အားထားရမယ့်သူတွေအဖြစ် မြင်ကြတယ်။ အခုတော့ကျောင်းသားမြင်ရင် အားလုံးက ရှောင်ကြ၊ ရှားကြ၊ ပြေးပုန်းနေရပြီ။ ဒါဘာကြောင့်လဲ။ ငါကျောင်းသားဆိုပြီး ဘတ်စ်ကားကို ကားခမပေးပဲ စီးတယ်။ ဘတ်စ်ကားစပယ်ယာနဲ့ ရန်ဖြစ်တယ်။ အချိန်မတော် စားသောက်ဆိုင်မှာ ပြဿနာလုပ်ပြီး စားပွဲထိုးနဲ့ ရန်ဖြစ်ပြီးတော့ ကျောင်းသားတွေ မတရားအရိုက်ခံရတဲ့ ပုံစံမျိုး သွေးထိုးလှုံ့ဆော်တယ်။ ပြဿနာကို ပိုမိုကြီးထွားအောင် ဆူပူမှုဖြစ်အောင် လုပ်တယ်။ ပညာတတ်ဉာဏ်နဲ့ စဥ်းစားကြည့်ပါ။ ကားစပယ်ယာ၊ စားပွဲထိုး၊ စည်ပင်သာယာက အလုပ်သမားနဲ့ ရန်ဖြစ်တာကျောင်းသား ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ ညီပါသလား။ ဒီနေ့ဒီအချိန်မှာ ပြည်သူများဟာအေးအေးချမ်းချမ်း ရောင်းဝယ်ဖောက်ကား နေလိုကြတယ်။ ဆူပူလှုံ့ဆော်တာဟာ အာဏာပြဿနာဖြစ်တယ်။ ကျောင်းသားတွေဟာ အသုံးချခံ မဖြစ်သင့်ဘူး။ နိုင်ငံရေးသမားတွေဟာ ရောနှောပြီး ကျောင်းသားကို အသုံးချနေတာဖြစ်တယ်။ အေးချမ်းစွာ ပညာသင်ကြားလိုသူ ကျောင်းသားများ" ဟူ၍ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည်။

၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၂) ရက်နေ့ (၉) နာရီခွဲခန့်မှစတင်၍ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ပင်မဆောင် (၁၈) တိုင်အောက်တွင် ကျောင်းသားများစုစည်း၍ -

(၁) ကျောင်းသားများကို နှိမ့်ချသွေးခွဲသော စာရေးသားပေးပို့သူများကို ထုတ်ဖော်အရေးယူပေးရန်
(၂) ဦးဆောင်ပါဝင်သော ကျောင်းသားများကို ကျောင်း မထုတ်ရန်
(၃) နိုင်ငံရေးကိစ္စမဟုတ်သဖြင့် ကျောင်းလုံးဝမပိတ်ရန်
(၄) သတင်းစာ၊ ရေဒီယို၊ ရုပ်မြင်သံကြားတို့မှ အစိုးရက အဖြစ်မှန်ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာရန်နှင့် ကျောင်းသားများကို ဝန်ချတောင်းပန်ရန်စသည့် တောင်းဆိုမှုများဖြင့် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက လာရောက်ညှိနှိုင်းပေးရန် ဆန္ဒပြခဲ့ကြသည်။ အာဏာပိုင်များက တောင်းဆိုချက်ထဲမှ

ကျောင်းမပိတ်ရန်နှင့် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များကို ကျောင်းမထုတ်ရန်ကိုသာ သဘောတူပြီး ကျန်သည်များကို သဘောမတူခဲ့ပေ။ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များက လူထု၏ အကူအညီကို ရယူရန် လိုအပ်သည်ဟု အဆိုပြုရာ ကျောင်းသားများ လက်ခံကြ၍ လမ်းပေါ်ထွက်ဆန္ဒပြရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။

ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းဝင်းမှထွက်၍ လှည်းတန်းလမ်းဆုံအထိ စနစ်တကျစီတန်းကာ လမ်းလျှောက်ဆန္ဒပြကြသည်။ လှည်းတန်းလမ်းဆုံတွင် Regional College-2(RC2)နှင့် ရန်ကုန် ပင်မတက္ကသိုလ်မှ ကျောင်းသားများနှင့် ပူးပေါင်းမိသည်။ ညနေပိုင်းသို့ ရောက်လာသောအခါ ကျောင်းသားထု အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဟောပြောမှုများသာမက ဗကသများအဖွဲ့ချုပ် ကြေညာချက်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာများ၊ အစိုးရ၏ အဂတိလိုက်စားမှုများ၊ အများပြည်သူ ခံစားနေရသော လူမှုဒုက္ခများ၊ စစ်အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်မှုများနှင့် စစ်အာဏာရှင်စနစ် ဆန့်ကျင်သည့်အသံများ ပါဝင်လာသည်။

ကျောင်းသားထုကြီးသည် လှည်းတန်းလမ်းဆုံမှတစ်ဆင့် လှည်းတန်းလမ်းမ၊ ကြည့်မြင်တိုင်ကမ်းနားလမ်းတစ်လျှောက်မှ ရန်ကုန်မြို့ထဲသို့ ချီတက်ခဲ့ကြသည်။ မဟာဗန္ဓုလလမ်း၊ သိမ်ကြီးဈေး၊ ဆူးလေစေတီတော်၊ ထိုမှ ကုန်သည်လမ်းရှိ အမေရိကန်သံရုံး၊ ရန်ကုန်ဘူတာကြီး၊ ပန်းဆိုးတန်းလမ်းမှတစ်ဆင့် ရွှေတိဂုံစေတီတော်သို့ သွားရောက်ကာ သပိတ်စခန်းဖွင့်ရန် စီစဉ်ကြသည်။ သို့သော် ဆန္ဒပြသူများထဲမှ အချို့လောက်ကောင်များက ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အလံပြဘုရားလမ်းမှတစ်ဆင့် စစ်ရုံးကိုဖြတ်ကာ ဦးထောင်ဘိုအဝိုင်းကိုပတ်၍ ရွှေတိဂုံသို့ သွားသောလမ်းကို ရွေးချယ်ဦးဆောင်ခဲ့သည်။ ဦးထောင်ဘိုအဝိုင်းနှင့် ရွှေတိဂုံစေတီတော်အကြားရှိ ရဲဓမ္မာရုံရှေ့တွင် ဆန္ဒပြကျောင်းသားနှင့် ပြည်သူများကို လုံထိန်းများဖြင့် ရှေ့နောက်ပိတ်ဆို့ လိုက်သည်။ ကျောင်းသားများ အခြေအနေကို ရိပ်စားမိသော်လည်း တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိပဲ အဆုံးစွန်ထိရင်ဆိုင်ရန် ကျောင်းသားသမဂ္ဂသီချင်းများကို သီဆိုကြသည်။ မိမိကိုယ်ကို သရဏဂုံတင်ကြသည်။ ဖြစ်ပျက်သမျှကို ရင်ဆိုင်ရန် အသင့်ပြင်သည်။ ဆန္ဒပြသည့်လမ်းတစ်လျှောက် လိုက်ပါခဲ့သော သံတမန်ကားများကို လုံထိန်းမှ စာရွက်တစ်ရွက် သွားပြရာ သံတမန်ကားများ နောက်ဆုတ်သွားသည်ကို မြင်တွေ့လိုက်ရသည်။ သံတမန်ကားများ ဆုတ်ခွာသွားပြီး မကြာခင်

ကျောင်းသားများကို နံပတ်တုတ်များဖြင့် ရိုက်နှက်ပြီး စတင်ဖြိုခွင်းပါတော့သည်။ ၎င်းနောက် ဘေးတွင် အရန်သင့်ရပ်ထားသော ကားများပေါ်သို့ တက်ခိုင်းရာ အထိအခိုက်များသည့်အပြင် အမျိုးသမီးများလည်း ပါဝင်နေသဖြင့် ကားပေါ်တက်ကြရန် ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များက ပြောဆိုရာ အားလုံး ကားပေါ်တက်ကြသည်။ ကျိုက္ကဆံကွင်းထဲသို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ကာ ထောက်လှမ်းရေးက ကျောင်းသားတစ်ဦးချင်းကို စစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။ ကျွန်တော်အပါအဝင်ဖြစ်သော ကျောင်းသူကျောင်းသားများသာမက ပြည်သူများသည်လည်း ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခံရသည့်အထဲတွင် ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။

ဖမ်းဆီးထားသော ကျောင်းသားများကို ပြန်လည်လွှတ်မပေးပါက လမ်းပေါ်ထွက်ဆန္ဒပြရန်အတွက် ကျောင်းအသီးသီးက ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဒီဇင်ဘာလ (၃) ရက် နေ့လယ်ပိုင်းတွင် ကျောင်းသားများကို သက်ဆိုင်ရာကျောင်းအသီးသီးမှ ပါမောက္ခချုပ်တို့က လာရောက်ခေါ်ဆောင်ကာ ကျောင်းအသီးသီးသို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။

၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၆) ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများသည် ဆရာများ တားဆီးသည့်ကြားကပင် ကျောင်းပြင်ပ လမ်းပေါ်ထွက်ကာ လမ်းလျှောက်ဆန္ဒပြကြရာ သမိုင်းလမ်းဆုံတွင် လုံထိန်းများ၏ တားဆီးခြင်းကိုခံရပြီး ကျောင်းသို့ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာခဲ့ရသည်။ ကျွန်တော် စိုင်းကျော်ညွန့်သည် ခွပ်ဒေါင်းအလံကို ရှေ့မှကိုင်စွဲကာ ပါဝင်ခဲ့ပေသည်။ ကျောင်းသားများသည် လှည်းတန်းတွင် ပြန်လည်စုဝေးကြရန် တီးတိုးတိုင်ပင်ကြပြီး ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်ဖြင့် ကျောင်းဝင်းအတွင်းမှ ထွက်ခဲ့ကြသည်။ လှည်းတန်းတွင် ကျောင်းပေါင်းစုံမှ ကျောင်းသားများ စုစည်းဆန္ဒပြကြသည်။ ထိုနေ့ည သန်းခေါင်ကျော်လွန်ပြီး မနက် (၃) နာရီခန့်တွင် မီးသတ်ကားများဖြင့် ကျောင်းသားများကို လာရောက်ဖြိုခွင်းကြသည်။ လုံထိန်းများသည် အနီးအနားမှ ဆိုင်ခန်းမှန်များ၊ လမ်းဘေးရပ်ထားသော ကားမှန်များကိုပါ ဥပဒေမဲ့ ဖျက်ဆီးခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသားအချို့ ဖမ်းဆီးခြင်း ခံခဲ့ရသည်။

တက္ကသိုလ်ပေါင်းစုံ ကျောင်းသားဆန္ဒပြပွဲများ၊ နိုင်ငံရေးနိုးကြားမှုများ အားကောင်းလာပြီး ဇန်နဝါရီလ (၉) ရက်နေ့၊ (၁၀) ရက်နေ့၊ (၁၁) ရက်နေ့တွင် အင်းစိန် (GTI)၊ ဆေးတက္ကသိုလ်၊ ဒဂုံတက္ကသိုလ် အပါအဝင် အခြားကျောင်းများ၊ ကောလိပ်များနှင့် နောက်ပိုင်းတွင် မန္တလေးမြို့၊ မော်လမြိုင်မြို့၊ စစ်တွေ စသည့်မြို့ရှိ တက္ကသိုလ်များမှာပါ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားဆန္ဒပြမှုများ

ကူးစက်ပျံ့နှံ့သွားတော့သည်။ ထို့ကြောင့် စစ်အစိုးရက တက္ကသိုလ်ကျောင်းများကို ရက်အကန့်အသတ်မရှိ ပိတ်လိုက်တော့သည်။

၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် တက္ကသိုလ်ကျောင်းများကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ နှစ်ပြည့်ဖွင့်သည့် ပုံစံတော့ မဖြစ်ခဲ့ပေ။ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများကို အသုတ်လိုက်ဖွင့်ခဲ့သည်။ ဦးစွာ ဘာသာရပ်ပေါင်းစုံ နောက်ဆုံးနှစ်ကျောင်းသားများကို နှစ်ပတ်သာ စာသင်ကြားခွင့်ပြုပြီး အတန်းတင်စာမေးပွဲကို ဖြေဆိုစေခဲ့သည်။ နောက်ဆုံးနှစ်ကျောင်းသားများမှာ စာမေးပွဲဖြေပြီး ဘွဲ့ရကြမည် ဖြစ်သဖြင့် တစ်စုံတစ်ရာ ဆူပူလှုပ်ရှားမှု မဖြစ်ခဲ့ပေ။ စတုတ္ထနှစ်နှင့် ပဉ္စမနှစ်ကျောင်းသားများကိုလည်း နှစ်ပတ်သာ စာသင်ကြားစေပြီး အတန်းတင်စာမေးပွဲ ဖြေဆိုစေခဲ့သည်။ ဆူပူမှုမဖြစ်ခဲ့။ ၎င်းနောက် ပထမနှစ်၊ ဒုတိယနှစ်နှင့် တတိယနှစ် ကျောင်းသားများကို စာသင်ချိန် တစ်လပေးကာ စာမေးပွဲဖြေဆိုရန် ကြေညာလိုက်တော့သည်။ ကျောင်းသားများ ကျောင်းတက်ရန် အမြို့မြို့အနယ်နယ်မှ အပြေးအလွှား လာရောက်ကြသည်။

ထိုအချိန်တွင်နိုင်ငံတကာမှ လှူဒါန်းသော အင်ဂျင်နီယာနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများကို ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ်သို့ မပေးပဲ တပ်မတော်က ဖွင့်လှစ်ထားသော စစ်စက်မှုတက္ကသိုလ်သို့ ပို့ဆောင်ခဲ့သည်။ အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်များကို ဤသို့ ကျောင်း နှစ်ပတ်၊ တစ်လ တက်ရုံဖြင့် စာပေးပွဲဖြေဆိုခိုင်းသော ပညာရေးကို ပထမနှစ်၊ ဒုတိယနှစ်နှင့် တတိယနှစ်ကျောင်းသားများက လက်မခံနိုင်ကြပဲ နှစ်ပြည့်သင်ကြားရသော ကောင်းမွန်သည့် ပညာရေးစနစ်ကို လိုလားကြောင်း ကျောင်းသားများက ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ပါမောက္ခချုပ်ထံတင်ပြပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာဝန်ကြီးဌာန ဝန်ကြီးမှ လာရောက်ဖြေရှင်းပေးရန် တောင်းဆိုကြသည်။

သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာဝန်ကြီးဖြစ်သူ ဦးသောင်းမှ လာရောက်ရှင်းလင်းရာ ကျွန်တော် စိုင်းကျော်ညွန့်ကိုယ်တိုင် ဝန်ကြီးနှင့် ငြင်းခုံခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ UN အမှတ်တံဆိပ်ခတ်နှိပ်ထားပြီး UN အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အလံများပါဝင်သော တီရှပ်ကို ဝတ်ဆင်ထားသော၊ ဆံပင်ရှည်ထားသော၊ ရှမ်းကြီး (သို့) ကလင်တန်ဟု နာမည်ဆိုးဖြင့် ကျောင်းတွင် ကျော်စောသော ကျွန်တော်၏ သိသာထင်ရှားသော ပုံရိပ်တို့သည် ထောက်လှမ်းရေးသို့ သတင်းပို့နေသော ကျောင်းရှိ အင်ဖော်မာများအတွက် အထွေအထူးမှတ်မိဖို့ ကြိုးစားရန် မလိုအပ်တော့ပေ။ ဝန်ကြီး၏ ဖြေရှင်းပေးမှုများကို မကျေနပ်ကြသဖြင့် ကျောင်းသား

များက သပိတ်မှောက်ဆန္ဒပြကြသည်။ အဘက်ဘက်မှ ဝိုင်းရံထားသော ကြောင့် ဤအကြိမ်တွင် ကျောင်းပြင်ပလမ်းမပေါ်သို့ သွားရောက်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးမရခဲ့ပေ။

ကျွန်တော်အပါအဝင် ကျောင်းသား (၂၈) ဦးကို ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် တွင် စာမေးပွဲဖြေဆိုခွင့်မပေးပဲ အင်းစိန် GTI ကျောင်းတွင် မိဘအုပ်ထိန်းသူများ ခေါ်ယူစောင့်ကြည့်စေလျက် စာမေးပွဲဖြေဆိုစေခဲ့သည်။ စာမေးပွဲဖြေဆိုပြီး တစ်လခန့်အကြာတွင် ကျွန်တော်နေထိုင်ရာ အပြင်ဆောင်ဖြစ်သည့် ဇေယျာသီရိလမ်းတွင် ရဲထောက်လှမ်းရေးများက လာရောက်ကာ "ညီလေးရေ ခဏမေးစရာရှိလို့ပါ" ဟုဆိုကာ ဖမ်းဆီး ခေါ်ဆောင်သွားပါလေတော့သည်။ ထိုနေ့သည်ကား ဆေးပေါင်းခသောညဖြစ်သည့် မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၃၆၀ ခုနှစ်၊ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၃) ရက်နေ့ ညပိုင်းဖြစ်သည်။ အင်းစိန်အထူးထောင်သို့ ခေါ်ယူစစ်ဆေးကာ ဥပဒေ အရ ခုခံကာကွယ် ပိုင်ခွင့်မရရှိပဲ အင်းစိန်အကျဉ်းထောင်ဘေးတွင် အထူးခုံရုံးဖွဲ့ ၍ အရေးပေါ်စီမံမှုအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅/ညဖြင့် ထောင်ဒဏ် (၇) နှစ် ချမှတ် လိုက်ပေသည်။

၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများ ဆန္ဒပြသည့် ရက်နှင့် မရှေးမနှောင်းတွင် အခြားသော ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုများ၊ နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုများလည်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲရလဒ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးပမ်းသည့် ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားပြု ကော်မတီ (CRPP) ဖွဲ့စည်းမှုကို ထောက်ခံသော လှုပ်ရှားမှုနှင့် အခြားအခြား သော မြေအောက်လှုပ်ရှားမှု များပါ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည် ကျောင်းသားများ၊ ပါတီနိုင်ငံရေးသမားများ၊ လှုပ်ရှားတက်ကြွသူ ရာပေါင်းများ စွာကို ၁၉၉၈ တွင် မတရားဖမ်းဆီးပြီး နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်များချမှတ်ကာ ထောင်သွင်း အကျဉ်းချခဲ့သည်။ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို တော်လှန်နေသော အဖွဲ့ အစည်းများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များကို အမြစ်ဖြတ်ချေမှုန်းသည့် လုပ်ရပ်ဆိုလျှင် လည်း ဆိုနိုင်သော စစ်အာဏာရှင်တို့၏ လုပ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။

အင်းစိန်အကျဉ်းထောင်ရောက် စိုင်းကျော်ညွန့်

၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၃ ရက်နေ့ (တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့) ညနေခင်းတွင် ထောက်လှမ်းရေးများက ကျွန်တော်နေထိုင်ရာ အဆောင် (အမှတ် ၁၃၊ ဇေယျာသီရိလမ်း၊ လှည်းတန်း၊ ကမာရွတ်၊ ရန်ကုန်) သို့ လာရောက်ကာ "ညီလေးရေ မေးစရာရှိလို့ အစ်ကိုတို့နဲ့ ခဏလိုက်ခဲ့ပါ" ဟုပြောဆိုရာ ကျွန်တော်သည်လည်း မည်သည့်မှားယွင်းမှုကိုမျှ ပြုလုပ်ထားခြင်းမရှိဟူ၍ မိမိကိုယ်ကို ယုံကြည်သည့်အလျောက် ထွက်ပြေးငြင်းဆန်ခြင်းမရှိပဲ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ သူတို့နောက် လိုက်ခဲ့ပေသည်။ လှည်းတန်းလမ်းဆုံရှိ ရဲစခန်းသို့ရောက်ရာ အမည်၊ ကိုယ်ရေးအကျဉ်းကို မေးပြီး တာဝန်အရဟုဆိုကာ လည်ပင်းအထိ ခေါင်းစွပ်စွပ်ပြီး ကျွန်တော်အား ကားဖြင့် တင်ခေါ်ကာ တစ်နေရာသို့ ခေါ်ဆောင်သွားတော့သည်။ ခေါင်းစွပ်ထားသဖြင့် မည်သည့်နေရာဒေသသို့ ခေါ်ဆောင်သွားသည် ဆိုသည်ကို ခန့်မှန်းရန် မလွယ်ကူပေ။

အဆုံးတွင် ကားပေါ်မှဆင်းကာ လမ်းအနည်းငယ် လျှောက်ရသည်။ အချို့နေရာတွင် ခေါင်းငုံခိုင်းသည်။ ထို့နောက် ကျွန်တော်အား ထိုင်ခုံတစ်ခုံတွင် ထိုင်ခိုင်းသည်။ ခေါင်းစွပ်ကိုကား ဖယ်ရှားပေးခြင်း မရှိသေးပဲ စွပ်မြဲစွပ်ထားသည်။ ကြည့်ရသည်မှာ အိမ်တစ်အိမ်ထဲ ရောက်သွားပုံပေါ်သည်။ ကျွန်တော်ထိုင်ရသော ထိုင်ခုံ၏ ခြေထောက်များသည် ညီညာခြင်းမရှိပဲ ကိုယ်ကိုယိမ်းလိုက်လျှင် ထိုင်ခုံအနည်းငယ် စောင်းသွားသဖြင့် သတိထားကာ ထိုင်ရသည်။ သိပ်မကြာလိုက် လူတစ်ဦးရောက်လာပြီး ကိုယ်ရေးရာဇဝင်မေးသည်။ ကျွန်တော် ကျောင်းသားများ ဆန္ဒပြပွဲတွင် မည်သို့ပါဝင်ခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့် ပါဝင်ခဲ့ရသည်။ စသည်ဖြင့် မေးခွန်းပေါင်းမြောက်မြားစွာကို မေးမြန်းသည်။ လေသံအေးအေးဖြင့် မိတ်ဆွေတစ်ယောက်အား မေးသကဲ့သို့ မေးမြန်းခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ခဏအသံတိတ်သွားသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ် ပြန်သွားပုံပေါက်သည်။ သိပ်မကြာလိုက် ငှက်ဆိုးထိုးသံကဲ့သို့သော အသံနှင့်အတူ ကျွန်တော်အား ဆဲရေးတိုင်းထွာခြင်းရော ရိုက်နှက်ခြင်း အပါအဝင် ဇာတ်ကြမ်းခင်းမည့်သူ ဝင်လာတော့သည်။

"ရှမ်းကြီးဆိုတာ မင်းလားကွ" စကားတစ်ခွန်းမှ မဖြေကြားနိုင်သေးခင်ပင် "ဖုန်း၊ တိုင်း၊ ခွပ်" စကာ ပွဲကြမ်းပါတော့သည်။ စစ်ဆေးမေးမြန်းလိုက်၊ နှိပ်စက်လိုက်ဖြင့် လုပ်ချင်သလို လုပ်တော့သည်။ ဖြေလည်း ရိုက်သည်။

ဘာမှမပြောလည်း ရိုက်သည်။ လုပ်ချင်ရာ လုပ်ပြီး ထွက်သွားသည်။ ထို့နောက် လေပြေလေးဖြင့် စစ်ဆေးသူ ရောက်လာပြန်သည်။ ၎င်းနောက် ကြမ်းကြမ်း ကိုင်တွယ်သူ ရောက်လာပြန်သည်။ ဘယ်နှစ်ကြိမ်မှန်း မမှတ်မိတော့ပါ။ အကြောင်းအရာ တစ်ခုတည်းကိုလည်း အကြိမ်ပေါင်းမည်မျှ ဖြေဆိုခဲ့ရသည် ဆိုသည်ကို မမှတ်မိနိုင်တော့ပါ။ နှိပ်စက်နည်းများသည်လည်း စုံလင်လှပေ သည်။ ထမင်းကျွေးသည့်အခါတွင်တော့ ကိုယ့်ဘာသာ ခေါင်းစွပ်ချွတ်ခိုင်း သည်။ ခေါင်းစွပ်ချွတ်ချိန်တွင် မြင်ကွင်း၌ မည်သူမျှမရှိ။ ပတ်ဝန်းကျင်ကို ထမင်းသွက်သွက်စားရင်း စူးစမ်းကြည့်ရာ မြေစိုက်ဘန်ဂလို၏ ရှေ့ခန်းတွင် ရောက်ရှိနေသည်ကို သိရှိရသည်။ (နောင်တွင် သိရှိရသည်မှာ အင်းစိန် ထောင်မကြီးနှင့် တွဲလျက်ရှိသည် အင်းစိန်အထူးထောင်ရှိ အထူးအကျဉ်းသား များကို ထားရှိသည့်နေရာဖြစ်မှန်း သိခဲ့ရသည်။) ဤသို့လျှင် မေးမြန်းလိုက်၊ ခြိမ်းခြောက်လိုက်၊ ရိုက်နှက်လိုက်ဖြင့် (၃) ရက် မြောက်သော ညတွင် ကျွန်တော့်အား ခေါ်ဆောင်သွားပြန်သည်။ ရင်ထဲ၌ကား စိုးရိမ်မှုအပြည့်။ ယခု ထက်ဆိုးသော မည့်သည့်နေရာကို ပို့ပြန်ဦးမည်နည်း။

ကျွန်တော့်အား အခန်းတစ်ခုထဲသို့ ပို့လိုက်ကြသည်။ ခေါင်းစွပ်ကို ချွတ်ပေးသည်။ ကျွန်တော်မြင်ရသည်မှာ အိပ်ရန် သစ်သားကွပ်ပျစ်၊ ဂန်ဖလား တစ်ခု၊ အခန်းဝင်ပေါက် သံတိုင်တံခါးရှေ့တွင် ရေအိုးတစ်လုံး။ စစ်ဆေး မေးမြန်းသူမရှိသည့်အတွက် ကွပ်ပျစ်ပေါ်တွင် လှဲချလိုက်သည်။ ကျွန်တော် စီးသော Walker ဖိနပ်ကိုချွတ်၍ ခေါင်းခုကာအိပ်သည်။ (၃) ရက် လုံးလုံး အိပ်စက်ရသေးခြင်း မရှိသောကြောင့် လက်ရှိဒုက္ခကို ခေတ္တမေ့ကာ နှစ်ခြိုက်စွာ အိပ်စက်လိုက်ပေသည်။

နောက်ရက်တွင် ဘေးအခန်းမှစကားသံ၊ အချင်းချင်းမိတ်ဆက်သံများကို စတင်ကြားရသည်။ အကန့်သတ်ခံရသော လူနေဘဝသို့ စတင်ရောက်ရှိခဲ့ သည်။ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် (YIT) မှ သူငယ်ချင်းများ၊ အင်းစိန် GTI မှ သူငယ်ချင်းသစ်များနှင့် စတင်ရင်းနှီးခဲ့ရသည်။ တစ်ပတ်ခန့်အကြာတွင် ဖမ်းဆီး ထားသော ကျောင်းသားများကို နှစ်အုပ်စု ခွဲလိုက်သည်။ ကျွန်တော်အပါအဝင် ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းသား (၅) ဦးနှင့် အင်းစိန် GTI ကျောင်းသား (၈) ဦးတို့ကို ချန်လှပ်ကာ ကျန်ကျောင်းသားများကို နေအိမ်သို့ ပြန်ခွင့် ပြုလိုက်သည်။ ၎င်းတို့နှင့် ကျွန်တော်တို့နေရသော ထောင်အခန်းများသည် ကျောချင်းကပ်ထားသဖြင့် မှတ်မှတ်ရရ သူတို့အိမ်ပြန်ခါနီးတွင် နံရံကို

အဆက်မပြတ်ထုကာ အသိပေးခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့ပြန်ပြီး နောက်ရက်တွင် YIT နှင့် GTI ကျောင်းသား (၁၃) ဦးကို အင်းစိန်ထောင်မကြီးသို့ ရွှေ့ပြောင်း လိုက်ကြသည်။

ထုံးစံအတိုင်း အပြာရောင်ခေါင်းစွပ်ကို စွပ်ကာပြောင်းရွှေ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထောင်မကြီးသို့ဝင် တိုက်အမှတ် (၂) (ထောင်အခေါ် ရင်ကွဲတိုက်) သို့ရောက်ရာ ကျွန်တော့်ကို ခေါင်းစွပ်ထားသော်လည်း ရင်းနှီးသည့် အသံဖြင့် "ရှမ်းကြီး ရှမ်းကြီး" ဟု ကြိုဆိုကာ အော်ဟစ်နှုတ်ဆက်သံကို ကြားရသည်။ (နောင်တွင် သိရသည်ကား အနီးသူငယ်ချင်းသည် ကျွန်တော်ပါလာသောကြောင့် အားတက်ကာ ဝမ်းမြောက်ခဲ့သည်ဟု ပြန်ပြောင်းပြောပြပါသည်။ ထူးခြားဆန်းကြယ်သော စိတ်ခံစားမှုတစ်ခုဟု ဆိုရပေမည်။)

၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၁၅) ရက်နေ့တွင် ကျွန်တော်အပါအဝင် YIT နှင့် GTI ကျောင်းသား (၁၃) ဦးတို့အား အရေးပေါ်စီမံမှုအက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၅/ည ဖြင့် ထောင်ဒဏ် (၇) နှစ်စီ ချမှတ်လိုက်သည်။ အပြင်တရားရုံးတွင် မဟုတ်။ ထောင်အနီးတွင် အထူးခုံရုံးသဘောဖွဲ့ကာ ခုခံချေပပိုင်ခွင့် မရရှိပဲ ထောင်ဒဏ်ချမှတ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထူးခြားသည်မှာ ကျောင်းသားများသည် မည်သူကမျှ ပြစ်ဒဏ်ကို စိတ်မဝင်စား။ တရားသူကြီးပြောနေသည်များကိုလည်း ဂရုမစိုက်၊ အချင်းချင်း စကားပြောနေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်းစိန်ထောင်မကြီးတွင် (၆) လခန့် နေရပြီးနောက် ကျောင်းသားများနှင့် အခြားနိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို မြို့အသီးသီးသို့ ထောင်ပြောင်းလိုက်ကြသည်။ ထောင်ပြောင်းမည့်သူများကို စစ်ခွေးတိုက်သို့ ခေါ်သွားကာ သံခြေကျင်းများ ခတ်လိုက်ကြသည်။ ပြီးလျှင် ရန်ကုန်ဘူတာကြီးသို့ ပို့ဆောင်ကြသည်။ ရန်ကုန်မှ မန္တလေးသို့ ဆန်တက်မည့် ရထားပေါ်သို့ ထောင်ပြောင်းများအား အထူးရထားတွဲဖြင့် ပို့ဆောင်သည်။ ၎င်းနေ့ရက်သည်ကား ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၆) ရက်နေ့ဖြစ်သည်။

မန္တလေးရောက် ရှမ်းတစ်ယောက် (အိုးဘိုထောင်)

၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၇) ရက်တွင် မန္တလေး အိုးဘိုအကျဉ်းထောင်သို့ ရောက်သည်။ ကျွန်တော်နှင့် ကျောင်းသားတချို့၊ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတချို့ မန္တလေးအိုးဘိုတွင် ဂိတ်ဆုံးသော်လည်း နောက်နေ့တွင် အခြားသူများကို နယ်ထောင်အသီးသီးသို့ ဆက်လက်ပို့ဆောင်လိုက်ကြသည်။ အိုးဘိုထောင်

တွင် အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို တွေ့ဆုံရသည်။ အိုးဘိုရောက်ခါစတွင် ထောင်တွင်းလွတ်လပ်မှု အနည်းငယ်သာရှိသော်လည်း နိုင်ငံတကာကြက်ခြေနီ ICRC အကျဉ်းထောင်အတွင်း ဝင်ရောက်လေ့လာမှု ရရှိပြီး နောက်ပိုင်းနှင့် ထောင်တွင်းတိုက်ပွဲများ ဆင်နွှဲပြီးနောက်ပိုင်း ထောင်တွင်းလွတ်လပ်မှု အတော်အတန် ရရှိခဲ့သည်။ ပိုက်ကျော်ခြင်းလုံးခတ်ခြင်း၊ တိုက်တစ်တိုက်နှင့်တစ်တိုက် ကူးလူးဆက်ဆံခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုစာပေနှင့် ဘာသာရေးစာပေများ ဖတ်ခွင့်ပြုခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။ အိုးဘိုထောင်တွင် ကျောင်းသားအင်အားစုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ABSDF) မြောက်ပိုင်း ကျောင်းသားတပ်သားများ (ပါဂျောင် အရေးအခင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသူများ)၊ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) အဖွဲ့ဝင်များ၊ ၁၉၉၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့သော်လည်း လွှတ်တော်အမတ် မဖြစ်ခဲ့ရသည့် လွှတ်တော်အမတ်များ၊ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီဝင်များ စသည်ဖြင့် အရောင်အသွေးစုံလင်လှသည်။

ထောင်တွင်းတွင် ဂီတသင်ကြားသောအုပ်စု၊ တရုတ်စာ သင်ကြားသောအုပ်စု၊ အင်္ဂလိပ်စာသင်ကြားသောအုပ်စု စသည်ဖြင့် ပုံစံမျိုးစုံဖြင့် ထောင်တွင်းဘဝကို ဖြတ်သန်းကြသည်။ အချို့က နိုင်ငံရေးသဘောတရားများကို ရှင်းပြနိုင်သော ဆရာကြီးများထံမှ နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံများ သင်ယူကြသည်။ ထောင်တွင်းတိုက်ပွဲများလည်း အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ထောင်တွင်းဖိနှိပ်မှုများကို ဆန့်ကျင်သော တိုက်ပွဲ၊ စာပေများ ဖတ်ရှုလေ့လာခွင့်အတွက်တိုက်ပွဲ၊ ကျောင်းသားများ ကျောင်းစာသင်ကြားနိုင်ရေးတိုက်ပွဲ၊ ထောင်တွင်းလွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ရရေး တိုက်ပွဲ၊ ပိုက်ကျော်ခြင်းလုံးအပါအဝင် အားကစားလုပ်ခွင့်ရရေး တိုက်ပွဲ စသည်ဖြင့် ထောင်တွင်းတိုက်ပွဲမျိုးစုံ ဆင်နွှဲခဲ့ကြသည်။ ဤသို့လျှင် ထောင်ကျခြင်းဟူသည် နိုင်ငံရေးသမားများအား နိုင်ငံရေး ဘွဲ့လွန်သင်တန်း တက်ရောက်ရသည်နှင့် အလားသဏ္ဍာန်တူနေပေတော့သည်။ အပြင်လောကတွင် နိုင်ငံရေးအကြောင်းဆွေးနွေးလျှင် ထောင်ကျနိုင်သော်လည်း ထောင်ထဲတွင်မူ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးဆည်းပူးရာ လွတ်လပ်နယ်မြေဟုပင် ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် မန္တလေးအိုးဘိုထောင်တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ၏ တောင်းဆိုချက် မြင့်မားလာသည်ကို အဆုံးသတ်လိုသော ထောင်အာဏာပိုင်များ၊ ထောက်လှမ်းရေးများက ကျွန်တော်ထုဆစ်ထားသော ပန်းပုလက်ရာနှင့်

အခြားသော ကိစ္စရပ်များကို အကြောင်းပြု၍ ထောင်တွင်းနှိမ်နှင်းမှုကို ပြုလုပ်ကာ ဦးဆောင်ခဲ့သော နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်များကို ရိုက်နှက်၍ နယ်အကျဉ်းထောင်အသီးသီးသို့ ပို့လိုက်ကြသည်။ ရာဘာစွပ်ထားသော နံပါတ်တုတ်ဖြင့် ရိုက်ထားသော ဒဏ်ရာများ၊ အညိုအမဲမစွဲစေရန် ရိုက်နှက်ပြီး (၁၅) မိနစ်အတွင်း ဆရာဝန်များဖြင့် ဒဏ်ရာများကို ရေခဲအုပ်ပေးခဲ့သည်။ ကြိုတင်ပြင်ဆင် ထားသည်မှာ သိသာထင်ရှားလှပေသည်။ ထောင်ပြောင်းခံရသူ (၁၀) ဦး ရှိပါသည်။ ထိုနေ့သည်ကား ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မေလ (၃၀) ရက်နေ့ ဖြစ်သည်။

ရာမညမြေ ကျိုက်သံလန်ကို နေ့စဥ်ဖူးမြော်ခြင်း (သို့) မွန်တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များနှင့်တွေ့ဆုံခြင်း

၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ မေလ (၃၁) ရက်နေ့တွင် ကျွန်တော်၊ ကိုဝဏ္ဏမောင် (သခင်ဘသောင်းမြေး)၊ ကိုထိန်လင်း၊ မောင်တင်သစ် (ကိုရည်မွန်) ပေါင်း (၄) ဦး အား မန္တလေးလေဆိပ်သို့ ပို့ဆောင်လိုက်သည်။ ကျွန်တော်တို့ (၄) ဦးအား လေယာဉ်ဖြင့် မန္တလေးမှ ရန်ကုန်သို့ ပို့ဆောင်သည်။ ရန်ကုန် လေဆိပ်ပြင်ပတွင် စစ်ကားနှစ်စီးက အသင့်စောင့်ကြိုလျက် ရှိသည်။ ကိုထိန်လင်းနှင့် မောင်တင်သစ်တို့အား မြောင်းမြအကျဉ်းထောင်သို့ပို့မည့် စစ်ကားပေါ်သို့ ခွဲ၍တက်ခိုင်းသည်။ ကျွန်တော်နှင့် ကိုဝဏ္ဏမောင်အား စစ်ကားတစ်စီးဖြင့် မော်လမြိုင်အကျဉ်းထောင်သို့ အသီးသီး ပို့လိုက်ကြသည်။ ဘဝတွင် လေယာဉ်နှင့်ကားကို အစိုးရစရိတ်ဖြင့် အလကားစီးဖူးခြင်း ပထမဦးဆုံးအကြိမ် ဖြစ်သည်။

မန္တလေးအိုးဘိုတွင် ပြသလိုက်သော အစွမ်းကြောင့် မော်လမြိုင် ရောက်ပြီး (၂) လခန့်ကြာသည်အထိ တစ်ကိုယ်လုံးကိုက်ခဲနာကျင်လျက် ရှိသည်။ ကျွန်တော်တို့အား ရောက်ရောက်ချင်းတွင် အခြားသော နိုင်ငံရေးသမားများရှိသည့် ဝင်းတွင်မထားပဲ ထောင်တွင်းပြစ်ဒဏ်ခံရသူနှင့် ကြိုးမိန့်ကျသူများကို သာထားသော ဝင်းတွင် ဦးစွာထားသည်။ ၎င်းဝင်းသည် ညအခါတွင် လွန်စွာမှ သရဲခြောက်သည်ဟု နာမည်ကြီးရာ ဝန်ထမ်းများပင်လျှင် တစ်ဦးထဲ ဝင်းအတွင်း ကင်းမလှည့်ရဲပေ။ ကျွန်တော်တို့ နေစဥ်ကာလအတွင်း ထောင်တွင်းဆန္ဒပြမှုဖြစ်ပွားရာ ပြစ်ဒဏ်ဝင်းအတွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းခေါ်ယူရိုက်နှက်ရာတွင် နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသားတစ်ဦး သေဆုံးမှုဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ရိုက်နှက်နေစဥ်

ကြားရသော အသံများကြောင့် မိမိကိုပါ လာရောက်ရိုက်နှက်မည်လားဟူသည့် စိုးရိမ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ကို ဝန်ခံရပေမည်။ (၄) လခန့် ၎င်းပြစ်ဒဏ်ဝင်းတွင် နေခဲ့ရသည်။ ထိုဝင်းတွင် နေထိုင်စဥ်ကာလအတွင်း မည်သူနှင့်မျှ စကားပြော ဆိုရခြင်း မရှိပေ။ ထောင်တွင်းခိုင်းစေသော ထမင်းပို့ အကျဉ်းသား စသည်တို့ သာမက ထောင်ဝန်ထမ်းများပင်လျှင် ကျွန်တော်တို့နှင့် စကားမပြောကြပေ။ ကျွန်တော်တို့နှင့် စကားပြောဆိုသည်ကို တွေ့ရှိသည်ဟု တိုင်ကြားသူရှိပါက ထိုသူအား ပြစ်ဒဏ်ပေးမည်ဟု အမိန့်ပေးထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မည်သူ နှင့်မျှ စကားမပြောဆိုရပဲ နေထိုင်ရသည်မှာ လွန်စွာခက်ခဲကြောင်း ကိုယ်တွေ့ ကြုံကြိုက် လိုက်ရသည်။ တစ်နေ့တာကုန်ဆုံးရန်အတွက် မည်သို့နေထိုင် ဖြတ်သန်း ရမည်ဆိုသည်ကို ကိုယ်တိုင်လေ့လာ သင်ကြားရတော့သည်။ သခင် ပေါက်စ ထောင်ခြောက်လဟူ၍ ပြောဆိုခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည့် ကိုလိုနီခေတ်မှ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ အဘယ်ကြောင့် အချို့ရူးသွပ်သွားရသည်ဟူသော သဲလွန်စကို နားလည်ခဲ့ရသည်။

ထို့နောက် ကျွန်တော်တို့အား အခြားနိုင်ငံရေးသမားများအား ထားသည့် တိုက်ဝင်းသို့ ပြောင်းရွှေ့ပေးသည်။ ထိုဝင်း၏ထူးခြားမှုမှာ ဝင်းအတွင်းမှနေ၍ တောင်ပေါ်ရှိ ကျိုက်သံလန်ဘုရားကို ဖူးမြော်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျွန်တော့် အတွက် အဖိုးမဖြတ်နိုင်သည်ကား မော်လမြိုင်ထောင်အတွင်း မွန်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များကို တွေ့ဆုံရခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မွန်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များသည် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားဖြစ်သော ကျွန်တော့်အား တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးကို စိတ်ရှည်စွာ ရှင်းပြသည်။ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးသမိုင်းကို ပြောပြသည်။ ပြည်ထောင်စု၏ အရင်းခံ ပြဿနာများအကြောင်းကို ဆွေးနွေးကြသည်။ ပြည်တွင်းစစ်၏ အရင်းခံ အကြောင်းတရားများကို စူးစမ်းလေ့လာရခြင်း ဖြစ်သည်။ မော်လမြိုင်တွင် မွန်တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်ကြီးများ၊ ဒီမိုကရေစီအင်အားစုများ၊ သက်ကြီး ဝါရင့် နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်ကြီးများ၊ ကျောင်းသားများ၊ လှုပ်ရှားတက်ကြွသူ လူငယ်များ စသည်ဖြင့် စုံလင်လှပေသည်။ မော်လမြိုင်ထောင်သို့ ရောက်ရှိ ခြင်းသည် နိုင်ငံရေးသမားဘဝကို နောင်တွင် ထဲထဲဝင်ဝင်ဖြတ်သန်းရမည့် ကျွန်တော့်အတွက် အတွေ့အကြုံကောင်း၊ အထောက်အပံ့ကောင်း ဖြစ်လာ မည်ဆိုသည်ကို ထိုစဥ်က မသိရှိနိုင်ခဲ့ပေ။ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားစေရန်အတွက် တွန်းအားများ ဖြစ်ခဲ့မည်ဆိုသည်ကိုလည်း

အလျဉ်းမသိရှိခဲ့ပေ။ မော်လမြိုင်ဘ၀တက္ကသိုလ်ကြီးတွင် နှစ်နှစ်ကျော်ကျော်ခန့် နေထိုင်ခဲ့ရပြီးနောက် တင်းမာနေသော နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းကို ဖြေလျှော့ရန်အတွက် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကို စတင်လွှတ်ပေးရာ ကျောင်းသားနိုင်ငံရေးသီးသန့်ဖြင့် ထောင်ချခဲ့သော YIT နှင့် GTI ကျောင်းသားများကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ (၂၇) ရက်နေ့တွင် ထောင် အသီးသီးမှခေါ်ယူ၍ ရန်ကုန် (၉) မိုင်ခွဲရှိ ထောက်လှမ်းရေးဝင်းတွင် စုစည်းစေကာ (၂၈) ရက်နေ့တွင် မိဘများအား အပ်နှံပေးခဲ့သည်။ ကျွန်တော်၏ အိမ်သည် လားရှိုးဖြစ်သဖြင့် ထောက်လှမ်းရေးအဆင့်ဆင့်မှ လက်ဆင့်ကမ်းတာဝန်ယူ၍ အိမ်တိုင်ရာရောက် ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။

၁၉၉၆-၉၈ ကျောင်းသားမျိုးဆက်များဆုံဆည်းရာ (သို့) MID

ပြင်ပလောကကို ပြင်လည်ရောက်ရှိလာပြီးနောက် ချက်ချင်း နိုင်ငံရေးလောကတွင် အခြေချရန် အခွင့်မသာခဲ့ပေ။ နိုင်ငံရေးအဝန်းအဝိုင်း မကျယ်ပြန့်သေးသည့်အပြင် ကိုယ်တိုင်လည်း ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင်သာ ပါဝင်ခဲ့ဖူးပြီး နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံမရှိဟုဆိုလျှင်လည်း ဆိုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် ဝမ်းစာရှာသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကိုသာ ဦးစားပေးနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ထောင်တွင်းမှ နိုင်ငံရေးမှုဖြင့် ထွက်လာရသူအများစုသည် အလုပ်အကိုင်ရရန် လွန်စွာမှပင် ခက်ခဲလှသည်။ ကျွန်တော်သည် လုပ်ချင်သော အလုပ်များကို ကြိုးစားပမ်းစား လုပ်ကိုင်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

ကျွန်တော်လုပ်ကိုင်ခဲ့ဖူးသော အလုပ်များကို ဖော်ပြရပါလျှင် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းတွင် အလုပ်ကြပ် (Work Check)၊ ဆောက်လုပ်ရေးဆိုက်မန်နေဂျာ (Site Manager)၊ အနုစိတ်ဒီဇိုင်းသမား (Detail Designer)၊ စီမံကိန်းမန်နေဂျာ (Project Manager)၊ စီမံကိန်း ဒါရိုက်တာ (Projector Director)၊ လုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲရေးမှူး (Chief Operating Officer)၊ ဆောက်လုပ်ရေးဆိုင်ရာ အတိုင်ပင်ခံ (Construction Consultant) စသည်တို့ကို လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ အလတ်စားနှင့် အသေးစားလုပ်ငန်း (SMEs) လုပ်ငန်းအချို့၊ ကျောက်စိမ်းတူး ဖော် ရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းစသည်ဖြင့် လုပ်ငန်းပေါင်းစုံကို လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးသမားဟူသည် ဆိုင်းသံဗုံသံကြားလျှင်မနေနိုင်သော ဇာတ်သမားများ နည်းတူ ကျွန်တော့်အား

နိုင်ငံရေးလောကသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိလာအောင် တီးခတ်လိုက်သော ဖုံသံသည်ကား ၁၉၉၆-၁၉၉၈ ခုနှစ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် ဘဝတက္ကသိုလ်ပြန် ကျောင်းသားများစုစည်း၍ အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ထူထောင်မည်ဟူသော အသံဖြစ်သည်။

၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၅) ရက်နှင့် (၆) ရက်နေ့တွင် ၁၉၉၆-၉၈ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် ကျောင်းသားများညီလာခံကို ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုညီလာခံတွင် တက်ရောက်လာကြသော ကျောင်းသားများ၏ တညီတညွတ်ဆန္ဒမဲဖြင့် မြန်မာ့ဒီမိုကရေစီ အင်စတီကျု (Myanmar Institute for Democracy-MID) ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည်။ MID ဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဉ်းကို အတည်ပြုနိုင်ခဲ့သည်။ အဖွဲ့အစည်းကို ဦးဆောင်ရန် ဒါရိုက်တာ (၁၁) ဦးကို ဒီမိုကရေစီနည်းကျ အများစု၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် ရွေးချယ်နိုင်ခဲ့သည်။ ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်တို့ကို ဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ကျွန်တော်သည်လည်း အများ၏ ဆန္ဒမဲဖြင့် ဒါရိုက်တာတစ်ဦးအဖြစ် ရွေးချယ်ခံရသည်။ MID ဒါရိုက်တာတစ်ဦးအနေဖြင့် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းကို ပြန်လည်ထိတွေ့ခွင့်ရခဲ့သည်။ MID သည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးလောကတွင် တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ အတတ်နိုင်ဆုံး ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပေသည်။ MID သည် မျှော်မှန်းသည့် အဆင့်သို့ မရောက်ရှိနိုင်သေးသော်လည်း နိုင်ငံရေးလောက၏ အသိအမှတ်ပြုမှုကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ရရှိခဲ့သည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ MID သည် ၁၉၉၆-၉၈ ကျောင်းသားမျိုးဆက်တို့၏ ဆုံစည်းရာနေရာအဖြစ် ယခုထိတိုင် ရပ်တည်နေဆဲဖြစ်သည်။

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (သို့) ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေး

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (Shan Nationalities League for Democracy-SNLD)၊ ရှမ်းများ အရပ်အခေါ် "ကျားခေါင်းပါတီ" ၏ မယိမ်းမယိုင်သောမူဝါဒ၊ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအပေါ် မားမားမတ်မတ်ရပ်တည်နေမှု၊ ပါတီခေါင်းဆောင်များ၏ တိုင်းရင်းသားအရေးအပေါ် ဦးဆောင်ပါဝင်နေမှု စသည့်စသည့် ဂုဏ်သတင်းများကို နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် နားရည်ဝခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ဤပါတီသို့ ရောက်ရှိကာ ဦးဆောင်သူများထဲမှ တစ်ဦးအဖြစ်

ရောက်ရှိခဲ့မည်ဟူသောအချက်ကို စဉ်းစားမျှော်မှန်းခဲ့ဖူးခြင်း အလျဉ်းမရှိခဲ့ပါ။ ဘဝဟူသည် တိုက်ဆိုင်မှုလော၊ တမင်တကာ ဖန်တီးထားမှုလော စသည်ဖြင့် ဆန်းကြယ်လှပေသည်။

MID ဒါရိုက်တာအဖြစ် တာဝန်ယူနေစဉ်ကာလအတွင်းတွင် မော်လမြိုင်ထောင်တွင် ဆုံတွေ့ရင်းနှီးခဲ့ရသည့် မွန်အမျိုးသားပါတီ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ဒေါက်တာမင်းစိုးလင်း ရန်ကုန်သို့ရောက်ခိုက် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးဖြစ်သူ စိုင်းညွန့်လွင်နှင့် တွဲဖက်အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးဖြစ်သူ စိုင်းလိတ်(ခေါ်)စိုင်းလတို့နှင့် ကျွန်တော့်အားတွေ့ဆုံရန် စီစဉ်ခဲ့သည်။ နေရာသည်ကား ရန်ကုန် လေဆိပ်အဝင်လမ်းရှိ မီလီယံကွိုင်စားသောက်ဆိုင် (Million Coin Restaurant) တွင်ဖြစ်သည်။ ခေါင်းဆောင်များက ကျွန်တော့်အား တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ရန် စည်းရုံးနိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေ မည်။ MID ဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဉ်း (MID Charter) တွင် ပါရှိသည်ကား MID ဒါရိုက်တာများသည် မည့်သည့်နိုင်ငံရေးပါတီဝင်မှ မဖြစ်ရဟူ၍ ဖြစ်သည်။ တိုင်းရင်းသားနိုင်ငံရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ပြီး ဖြစ်သည့်အလျောက် MID ဒါရိုက်တာအဖြစ်မှ နုတ်ထွက်၍ ရှမ်း တိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ပါတီသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သည်။

ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က ဦးဆောင်ကျင်းပခဲ့သော စည်းလုံးညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ မဟာမိတ် (United Nationalities Alliance – UNA) နှင့်မိတ်ဖက်များညီလာခံ (၂) ကြိမ်၊ UNA နှင့် ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ဖက်ဒရယ်ကောင်စီ (United Nationalities Federal Council – UNFC) အစည်းအဝေးများတွင် တက်ရောက်ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်သည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်လာသည်ကို သိရှိသည့်အလျောက် SNLD ၏ နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာမူဘောင်ကို ရေးဆွဲရာတွင် ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် UNA ၏ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်ကိုလည်း ဦးဆောင်ရေးဆွဲခဲ့သည်။ UNA ၏ မဟာမိတ်ဖြစ်သော UNFC နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများတွင်လည်း SNLD ၏ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ကြိမ်ဖန် များစွာ ပါဝင်ခဲ့ရပေသည်။

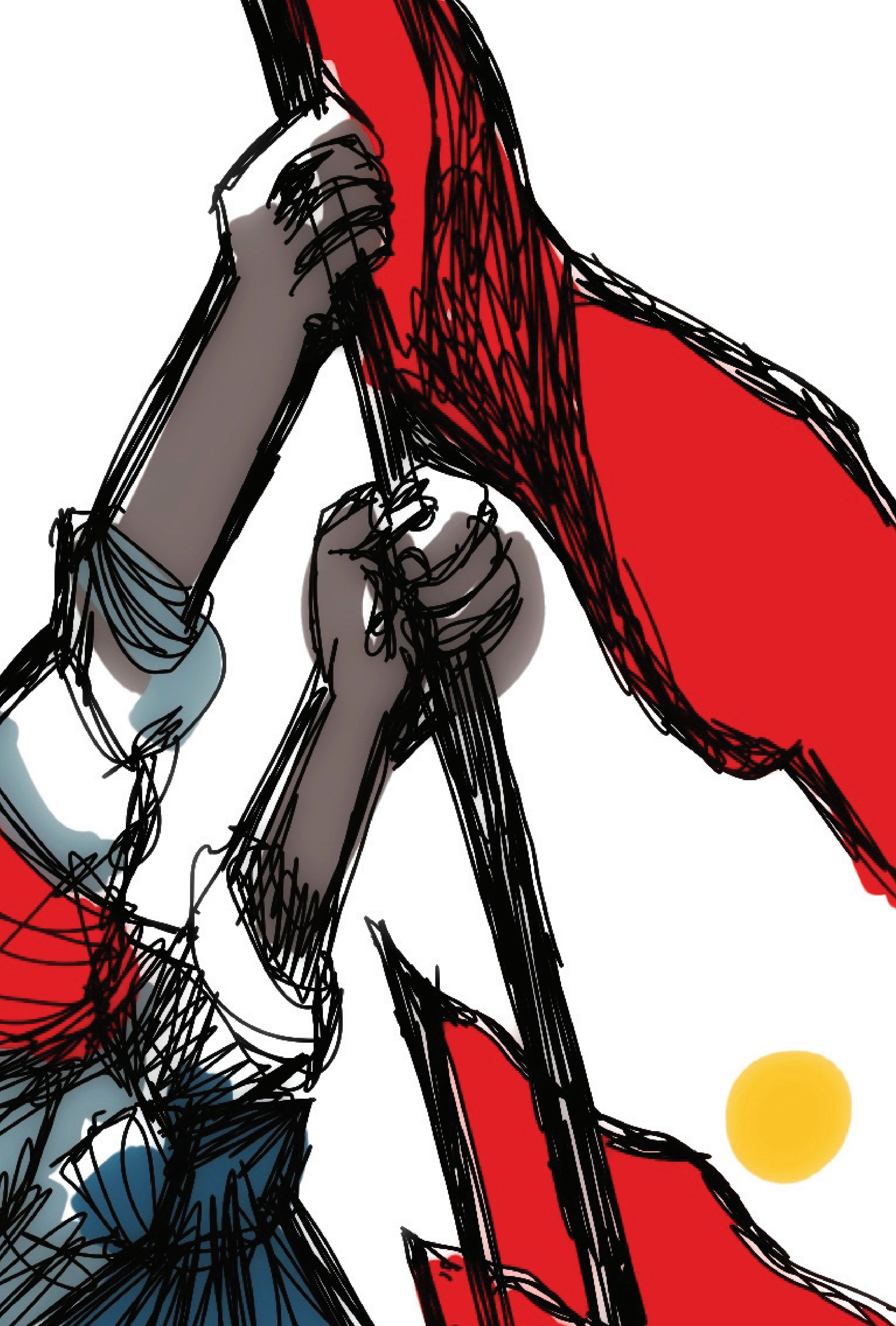
၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၁၅) ရက်နေ့တွင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း(၈)ဖွဲ့နှင့် အစိုးရတို့ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (Nationwide Ceasefire Agreement – NCA) ကို လက်မှတ်ရေးထိုးကြသည်။ NCA အရ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စောင့်ကြည့်ရေး ကော်မတီ (Joint Monitoring Committee – JMC) နှင့် ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးမှုပူးတွဲကော်မတီ (Union Peace Dialogue Joint Committee – UPDJC) တို့ကို တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရေး ညှိနှိုင်းရေးအစည်းအဝေး (Joint Implementation Coordination Meeting - JICM) က ဖွဲ့စည်းပေးရသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ (၂၄) ရက်နေ့တွင် ကျင်းပသော ဒုတိယ အကြိမ်မြောက် UPDJC အစည်းအဝေးတွင် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် စေလွှတ်ခြင်းခံရသော ကျွန်တော့်အား UPDJC နိုင်ငံရေးပါတီများအစုအဖွဲ့၏ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် ရွေးချယ်တင်မြှောက်ကြသည်။ ဤသို့လျှင် ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး၏ အဓိကမောင်းနှင်အားသဖွယ် ဖြစ်လာသည့် UPDJC တွင် အတွင်းရေးမှူးဟူသည့် ဇာတ်ကောင်နေရာ၌ အံဝင်ခွင်ကျအောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိလာတော့သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဧပြီလ (၃) ရက်နေ့မှ (၅) ရက်နေ့အထိ ကျင်းပသော မြို့နယ်ပေါင်းစုံပါတီညီလာခံတွင် ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ တွဲဖက်အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး-၂ အဖြစ်ရွေးချယ် တင်မြှောက်ခြင်းခံခဲ့ရသည်။ ပါတီ၏ လူငယ်များအပေါ် မြေတောင်မြှောက်မှု၊ တာဝန်ပေးရဲမှုအပေါ်တွင် များစွာအံ့သြဝမ်းသာ ဖြစ်မိပေသည်။ နှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ပါတီ၏ တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူးတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ရခြင်းသည် ပါတီ၏ ဒီမိုကရေစီ ရင့်သန်မှုနှင့် လူငယ်များအပေါ် ယုံကြည်မှုဟူသော ပြယုဂ်ကို မြင်တွေ့ရပေသည်။

ယခုလက်ရှိတွင် ကျွန်တော် စိုင်းကျော်ညွန့်အနေဖြင့် ပါတီတွင် တွဲဖက် အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး-၂၊ UNA တွင် နည်းပညာအထောက်အကူပြု အဖွဲ့ဝင်၊ UPDJC တွင် နိုင်ငံရေးပါတီများအစုအဖွဲ့ အတွင်းရေးမှူး၊ UPDJC လုပ်ငန်းကော်မတီတွင် နိုင်ငံရေးကိစ္စရပ်များ ဆွေးနွေးမှုလုပ်ငန်းကော်မတီ အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့ဝင် စသည့် တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည်။

ဤစာတမ်းငယ်သည် ကျွန်တော်စိုင်းကျော်ညွန့်၏ နိုင်ငံရေးဘဝ ဖြစ်သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သော ဘဝဖြတ်သန်းမှုတချို့၊ ဘဝ ဖြတ်သန်းမှု ကောက်ကြောင်းများ၊ ထောင်တွင်းဖြတ်သန်းမှု အတွေ့အကြုံများ၊ နိုင်ငံရေးပါတီတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေရသော လုပ်ငန်းတချို့၊ ရှမ်းတိုင်းရင်း သားများဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ကိုယ်စား ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်း စဥ်တွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေမှုများကို တတ်စွမ်းသမျှ တင်ပြသရုပ်ဖော်သော ကြိုးပမ်းချက်တစ်ရပ်သာလျှင် ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ ဤစာတမ်း ငယ်သည် အနာဂတ် ဒီမိုကရေစီပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးအတွက် အုတ်တစ်ချပ်သဲတစ်ပွင့်ဖြစ်ပါစေကြောင်း ဆန္ဒပြုလိုက်ရပါတော့သည်။

The Call of the Peacock: The Objectives of Student Movements in the 1970s

Tin Aye Kyu

Abstract

In Burma, ever since there were schools and universities, there have been student movements. Students have protested because of the poor education system, social and political conditions, and because of the laws, acts, orders and rules and regulations that suppressed students. Students must be involved in politics and require student unions—necessary characteristics of democracy—in order to organize. Students have been and continue to be vital to the progress of the country and are inseparable from the public, who have long supported them.

I

> *Progress is carried on by the few people who are passionate about it.*
>
> - Dagon Taryar

What is progress? Progress is a move from nothing to something, from being dependent to being independent, and from being a colony to a self-governed polity. If we look back at the history of Myanmar (Burma), gaining independence from British colonial rule was one instance of progress. Being victorious in the fight against fascism with the spirit of the people's freedom was also progress.

Transitions from dark to light, from a one-party dictatorship to a multiparty political system, from no democracy to democracy, from lack of human rights to enjoying them, from civil war to national peace, from a nation divided to a nation unified; these are all examples of progress. During Myanmar's struggle against colonial rule and fascism, through its attempts to gain

freedom for the whole nation, with all the efforts made to gain independence, the people most passionate about progress led the revolutionary movements and organizations.

Throughout history, who are the few that passionately carry progress forward through investing their sweat and blood? The answer is "students". Students can be defined as those who are actively studying at educational institutions and therefore moving societal progress forward. In this way, the history of the progress of Myanmar (Burma) is intertwined with the history of student movements.

Thanks to the coordination of the Rangoon College Buddhist Association, which was organized by students, the Young Men's Buddhist Association was founded in 1906. Those students, who also organized and led the Burma Youth Association, founded the *Dobama Asiayone* (We Burman Association), the central group in the independence movement.

Once the British invaded Myanmar and ended the Konbaung dynasty after the third Anglo-Burmese war, our country lost its royal army. When the *Dobama Asiayone* was founded, the *Dobama Ye Tat* (police force), an unarmed force, was organized. The All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) also organized the Thamani Force (Steel Force). These were the core forces that made up the new Myanmar armies. From them, the Burma Right Hand Army, Burmese Defense Army, Burmese Patriotic Army, Bama Army, and People's Army were formed. Therefore, we can say that students were the origin of these new armies.

The students in unions were selfless, did not earn any money from their activities, and sacrificed themselves for the good of others. They founded the Nagani Book Club with the aim of spreading progressive ideologies. The most united organization in Myanmar history, the *Hpa Hsa Pa La*, the Anti-Fascist People's Freedom League (AFPFL), was also organized by students. Members of the union were grouped into the Thirty Comrades, as well as the Parachute Force who bravely sacrificed their lives to gain independence.

The people of Myanmar value the ABFSU, with its storied history, and love students. If there are students, there must be a

union, and a building for that union. But why should anyone organize a student union? A student union is essential in a democratic country. It is necessary to have unions for workers in every sector. Such civilian organizations provide checks and balances to hold the government to account in a democratic system. In one record by the famous Myanmar author, Theik Pan Maung Wa, he explains how students were trained to become good leaders by the Oxford University Student Union.[1]

"We have organized the All Burma Students' Union (ABSU) to train students to be united and to know what to do and how to do it. Joining the union is the duty of patriotic students", said Ko Aung San, the chairman of the union. These words still live within the Myanmar people. In building a democratic nation, a student union is necessary to build unity, to know what to do and how to do it, and for leaders and the people to be able to communicate effectively.

"The student union must be free from the undue influence of political parties", said Daw Aung San Suu Kyi at the Taunggyi National League for Democracy party office on 13 February 1989. "A student union is not a true union if it is not allowed to be involved in genuine politics", she continued. She also said, "If youths are not to be involved in politics, democracy will never develop". Therefore, students must be involved in politics. To be able to do so, student unions must be formed. Student unions are essential to democracy.

II

Students do not come from some special walk of life. They are the sons and daughters of people. Water cannot be divided. Similarly, students and people cannot be divided. Consider fish and water. Just as fish depend on water to survive, students depend on the support of parents. If parents are not well off and cannot support their children to study at school, then children cannot continue their studies.

---

[1] ဝ၊ မောင်၊ သိပ္ပံ-၊ ၂၀၀၇။

When parents have hard times and are in difficult situations, they protest against the authorities and let their feelings out. At such times, students join their parents in the protest. Likewise, every student movement is supported by the people. To use a martial example, the students and the people are like the tip and the handle of a spear. In combat it is ineffective to use only one part. The sharp point must be fixed strongly to the handle so that the target is not missed.

From the first students strike in 1920, to those in 1936, 1938, 1962, 1974, 1975, 1976, 1977 and then the people's revolution in 1988, the support of the people has been amazing. For the students at the strike camps, everything they needed, such as bags of rice, cans of cooking oil, blankets, pillows, mosquito nets and mattresses were provided by the public, including people from Theingyi market in Rangoon and Zegyo market in Mandalay. In the U Thant uprising of 1974, people took off their jewelry and offered it to the strikers to show their respect to U Thant and show their love to students. Those who witnessed this event had goosebumps.

As students are supported by the people, they never hesitate to join and help the people whenever they are in trouble. The most famous relevant event in recent history is the strike of oil field workers led by student leader Ko Ba Hein. Up until the 1930s, oil field workers worked like cattle and their life was not of a human standard. They had no chance to enjoy the fruits of their labor. There was no guarantee for their social welfare. Although they reported their difficulties and problems to the officials concerned, no one helped them to solve their problems. Therefore, a group of strikers led by *Thakin* Po Hla Gyi marched to Rangoon to protest against the oil field authorities. Along the way common people and farmers also joined and helped the protesters.

The strike force, composed of 2,000 workers and 20,000 farmers, was suppressed by the British authorities. They imposed a curfew under section 144 of the Code of Criminal Procedure and captured the strike leaders. The strike force could not continue their journey and was stranded in Magway Division, so

the ABFSU sent two leaders, Ko Ba Swe and Ko Ba Hein, to help the strikers. The *Dobama Asiayon*e also sent representatives to help the strike force. In this joint event of workers, farmers and students, Ko Ba Hein's remarkable words of confrontation were recorded in history: "At one strike of the horse hoof, there will be burning fire".

In 1962, General Ne Win began nationalizing the country's economy—at the barrel of a gun. To make their military dictatorship official and perpetual, the ruling generals created a new constitution. Although the people were against the 1973 constitutional referendum, the military dictators still enacted the constitution with fake votes, and the 1974 Constitution was promulgated.

Following this, socialism was formally introduced by the military dictatorship, and the people of the country became very poor. As poverty-stricken workers could not stand their difficult situation, they decided to fight for their rights instead of facing starvation, and went on strike. In March 1974 a strike started at the Paleik textile factory and was joined by workers in towns down the Ayeyarwady river, before spreading across the whole country like a wildfire, sparking still further strikes.

Although the student union building was destroyed, there was union spirit in the hearts of students, and they felt that workers' problems were their own. So they joined and helped the Paleik workers' strikes with all their might. Students occupied the factory, closed the gate, and helped the striking factories to communicate with each other and exchange information. Students collected food, medicine, and other necessary items from the public and gave them to the strikers. Groups of guitarists, who regularly entertained female university students in the evening, also went to the camps and entertained the strikers to give moral support.

The military dictators at the time never dealt with any problems by identifying and solving the root causes; instead they accused political left- and right-wing forces of instigating the strike. The workers responded bravely and said, "Yes, but if it was instigation, it was one inspired by hunger".

Instead of giving the rice and oil (basic foods) asked for by the workers, the dictators gave them bullets. As far as I remember, on 6 June, at Thamaing Red Square, Ko Win Aung (a law student) was shot dead on the street. Ko Soe Win (a student from the Institute of Medicine 2), Ko Win Sein (a student from the Rangoon Institute of Technology), and Ko Khin Maung Aye (a student from the Arts and Science University) were wounded and detained. Because of the brutal suppression by the military dictators, at least 46 workers, students and civilians were shot dead and 123 were wounded in the aftermath of the 1974 strike in Rangoon alone.

If there is fuel, a spark can cause a great fire. The 1974 U Thant uprising, the 1 June 1975 anniversary of the workers' strike (also called the Shwedagon Pagoda uprising), and the 1976 centenary of the Thakin Ko Daw Hmaing uprising followed the 1974 workers' strike.

In addition to entrenching the new 1974 Constitution, the dictator Ne Win and the military also distorted the national anthem. They deleted the initial part of the anthem which says "justice, freedom, equality" and the word "Bama" was replaced by "Myanmar", although it does not rhyme with the words at the beginning: "*kaba ma kyae*". With the problematic change of "ba" into "ma", the authorities cunningly tried to destroy the unity shared by different ethnic groups in the country, and new unions were founded.

Inmates in all prisons had to sing the new national anthem each morning. Though the strikes in 1974, 1975 and 1976 had different aims, their main aim was to eliminate the military dictatorship and to repeal the 1974 Constitution. The heads of the students who were imprisoned during the strikes were bloody. They never kneeled. In the prison, they refused to sing the national anthem to show that they disapproved of the new constitution. They received brutal beatings and solitary confinement as punishment without complaint.

When civil war spread around the whole country soon after independence, some people celebrated the march for peace led by Thakin Ko Daw Hmaing. In line with the song of the ABSU:

"We march, holding the hand of the people, we always trust the people, we will always serve the people and the blood of the whole ABSU is always red", the students helped the march with all their might. They welcomed and entertained the columns of people marching for peace. With the Kay Thi Pan music band, the songs of peace spread throughout the whole country and the wings of the dove fluttered.

When a destructive natural disaster, Cyclone Nargis, struck the country in 2008, it was students who buried many of the corpses upon which flies were resting. It was a sorrowful sight to see. The military government did not take any responsibility or accountability for the response. It was also students who planted the flag of the fighting peacock at Letpadaung Taung to show that people disapproved of China's Wanbao mining project which aimed to sell off Myanmar's public natural resources, enriching the generals at the expense of the country's people and society.

Students offered free education to the poor. They personally went to war victims and offered food and clothing out of kindness and sympathy. They helped with the problems of workers, farmers, slum dwellers and children selling flowers at the roadside. Students perform the duties which history has put on their shoulders, actively fulfilling the needs of the people and helping the people to solve problems.

III

The British colonial rulers gave the Burmese people slave education, but the imperialists still valued education. They valued students. They valued the university and the student union. Under colonial rule, students had freedom of movement. The most serious punishment given to a student was dismissal from their educational institution. The government was rarely involved in students' affairs.

After gaining independence, when the country finally had a government formed by its own citizens, the Rangoon University campus buckled under the noise of fire engines and water

cannons, which brutally blasted students. There were noises of tear gas and shooting. Every government that ruled the country tried to destroy student unions. The Rangoon University campus, with its rows of Ceylon ironwood trees, has seen much bloodshed since October 1953, when students asked for a month of holiday, and the Ava gate uprising took place. In 1956, the Minister of Education tried to replace the student union with a 'Students' Council'. They formed groups of students who were loyal to them with the aim of disintegrating student unity. After General Ne Win unlawfully took power in March 1962, the new Revolutionary Council government repealed acts two and three, the Rangoon University and Mandalay University acts. The military quickly intruded onto university campuses, shot students dead and destroyed the student union building at the University of Rangoon. Those students who did not die were captured and sent to the Coco Islands. If students evaded detention, their parents were taken as hostages. Students could not live in the cities and towns and had to seek asylum in liberated areas to continue the fight against the military government.

Similarly, students were killed, captured, and imprisoned during strikes in 1974, 1975 and 1976. The government committed an indelible offense in 1976, sentencing and executing Chin student leader Ko Tin Maung Oo, who did not commit any crime and who carried no weapon. As students could not bear the suppression, they went underground, armed themselves and participated in people's democracy movements.

During the 8888 Uprising, the Myanmar military took the power from the people once more. They showed their capacity to rule by making blood pools on streets. Some students were killed, some were imprisoned, and some fled to liberated areas and joined ethnic armed organizations.

If the military is weak, no soldier can even afford to drive a jeep. To maintain its strength, the military keeps civil wars alive and continues to rule the country with fake peace. Seventy years after gaining independence, there is no major ethnic group in Myanmar without a corresponding armed organization.

With the longest-running civil war and military dictatorship in the world, a student-led armed force was founded, like no other country in the world. Due to the unbearable oppression of military rule, students took various means to rebel against the government, depending on the type of suppression and the political situation in each context. They went on strikes in towns and cities, carried out underground operations and armed themselves to fight against the government.

IV

Before WWII, Marxism was popular among the educated people of the world. Marxism has also long been popular among students in Burma. After getting a Bachelor of Arts degree, independence leader Ko Aung San decided not to continue his studies for a Bachelor of Laws degree and joined the *Dobama Asiayone*, taking the title *Thakin* (Master). He became actively involved in politics. When Ko Aung San and a group of students joined the *Dobama Asiayone*, the flag of the association was changed from a peacock with three colors to a hammer and a sickle (which represent workers and farmers respectively) with three colors.

Leftist content could be found in the magazines published by the union after 1936. After the fifth conference of the ABSU, the handwritten newspaper *Ah Ye Daw Pon* was published under the leadership of Ko Ba Hein, Ko Tun Shein (Bo Yan Naing) and Ko Ko. The logo of the newspaper was a hammer and a sickle. Then, in 1938, after the oil workers' strikes (which are also known as the 1300 Uprising, named after the Buddhist era year), Ko Aung San, Ko Ba Hein and Ko Hla Pe (Bo Let Yar) founded the Communist Party of Burma, influenced by international Marxist ideology.

In the 1950s, the prospect of World War III threatened the world, with a major war in Korea and a nuclear crisis in Cuba. World-famous writers, musicians, singers, scientists and educated people founded the World Peace Congress to work toward world peace and stop nuclear weapons. For some of that time, the chairman of the World Peace Council was Ko Htay Myaing

(Dagon Taryar). Ko Soe Thein was also a member. Students of the union collected a petition for world peace and against nuclear weapons.

When war erupted in Korea in 1950, the United Nations (UN) decided that it was North Korea who had invaded South Korea. The Burmese government approved of the UN decision. The Rangoon University Student Union (RUSU) did not issue a public statement at the time, as the union was mainly composed of students who supported the government. However, union members with progressive ideas were against the UN decision.

After 1950, the ABSU became a member of the International Student Union and participated in international activities. They attended an anti-nuclear weapons conference in Hiroshima, Japan. They also attended the Peking Student Union conference in 1958 and the celebration of the Tenth Anniversary of the formation of the People's Republic of China (PRC). Although they could not attend conferences in Europe, they secretly asked Burmese students there to attend student union conferences when they could.

In the 1960s the United States (US) had a reputation for trying to be 'the world police'. Not only did they colonize North America and rule the indigenous people there, but they also pretended to help certain countries in Latin America, only to interfere with these countries' local affairs. Therefore, the ABSU had a meeting and decided to protest in front of the US Embassy.

The protests against military dictatorship in Myanmar in 1974, 1975 and 1976 coincided with protests at Seoul University in Korea and Thammasat University in Thailand. Students across Asia seemed to support and encourage each other. A strike in Czechoslovakia and the Tiananmen Square protests in the PRC also gave moral support to the 8888 Uprising in Myanmar.

Student leaders from the RUSU founded in 1930, and the ABSU founded in 1936, had ideologies consonant with their times. After the ABSU was founded, generations of student leaders practiced not only patriotism but also internationalism.

They could keep track of international affairs and were in touch with student activities in other countries.

V

In Burma, ever since there were schools and universities, there have been student movements. Students have protested because of the poor education system, and because of the laws, acts, orders and rules and regulations that suppressed students.

After the British colonists occupied Burma, they suppressed the Burmese people and crushed all rebellion. They tried to destroy the people's nationalist and patriotic spirit. To destroy the Bagan spirit, they opened a government office in Nyaung-U Township and made Bagan a jungle. Similarly, they opened government offices in Tada-U Township in order to destroy the Innwa spirit. To degrade Rakhine pride in Mrauk-U Township, they made Sittwe Town into a city. In Bago and Sagaing townships, they planned towns in the sites of palaces and the city walls became roads and streets. In Mandalay, they turned the palace compound into an army camp and declared the area out of bounds.

The British colonists demanded the people call them "master" and the people had to use the term "*payar*" when replying to them (a response usually reserved for a monk or a king). They ordered that the people must pay obeisance to British teachers and education officials. This inappropriate order was successfully opposed by students in 1903, becoming the first victory of Burmese students under British rule. The British colonists tried to legislate the Rangoon University Act which was objected to by the Burmese people as it was not appropriate for their lives. However, the colonists continued their efforts, and the first students' strike broke out.

More sparks flew from minor cases. Ko Soe Myint did not use the word "sir" in response to a roll call, and Ko Aung Myint took down a notice from a noticeboard, surmising it had expired. Because of these minor acts, these students were dismissed from Rangoon University. The editor Ko Aung San was

threatened with dismissal for editing the article, "Hell Hound at Large", which appeared in Oway magazine. Because of the same article, the chairman of the ABSU, Ko Nu, was also dismissed. The sparks became a fire, and the second student strike of 1936 broke out. In fact, the cause of this strike was the mismanagement of the country by the colonists.

In 1936, when the oil field workers' strike was suppressed, RUSU Chairman Ko Ba Hein, and Secretary Ko Ba Swe, together with representatives of the *Dobama Asiayone*, joined the strikers and helped them to march to Rangoon. Both were detained by British authorities as Ko Ba Hein's speech was deemed disrespectful. Detaining the chairman and the secretary was an insult to the students, so they marched around the secretariat opposing the section 144 curfew, previously mentioned. Tensions escalated between the students and British authorities over the years and in 1938, student Ko Aung Kyaw was killed by police during a demonstration where students blocked access to the secretariat, and the third students' strike eventually broke out.

We generally understand that the third students' strike occurred because Ko Ba Hein and Ko Ba Swe were detained by British authorities.

> When we were detained, it was like giving a signal to the students who were ready to go on strike. In fact, the strike might have been postponed if we had not taken. Whether we were abducted or not, there would definitely have been a strike sooner or later. So, detaining us was like setting sparks on an explosive. Our detention was not the only cause of the strike.[2]

This is true. Every student movement was a form of protest against colonial rule and for national freedom. Whatever the immediate cause was, students protested against suppression and unfair laws as their duty. The slogan of the first students' strike in 1920 was, "We don't want slave education". The slogan of the

[2] ဗဟိန်း၊ သခင်။ (n.d.)။

second strike in 1936 was, "Change the education system into a new one", and the third strike's was, "Provide more funds to education". Students protested against the unsuitable policies and laws of the colonists and became famous and honorable for doing so.

After independence the AFPFL won the general elections and was in power for ten years. When ex-students became incumbent politicians, they tried to control student unions and mobilize students to support their own political parties, leading to disunity between students. Burma was the most developed nation Southeast Asia in that period. However, students opposed the orders from the authorities and there was a student movement in October 1953. In fact, the students only asked for one month of holiday. The Minister of Internal Affairs, who was once a leader of a student union, solved the problem with violence, painting the wall of Ava Hall at Rangoon University with student blood.

On the last day of the seventh-grade exam in 1956, questions from the exam were leaked and published in the *Burma Times* newspaper. Instead of finding a proper and systematic solution to the problem, which was caused by the mismanagement of authorities, those very authorities simply announced that the exam would be canceled. At that time, those who passed the seventh-grade exam got good jobs. Students who were dissatisfied with the cancellation of the exam went to the newspaper and protested. The government solved the problem using weapons and a student, Harry Tan, was shot and killed.

The Mandalay University strike of 1961 is another example of the one-sided decisions and violence of the government of the time. The authorities scheduled exams without fulfilling their teaching requirements. The students first asked for classroom furniture and for university staff to deliver lectures. They also asked the authorities to postpone the exam until furniture and teachers were provided. The authorities did not consent to the students' request and used weapons and violence instead.

All these events show that student protests occur because of inappropriate laws against the people and because of students'

wishes and needs. Burmese students love to study and protest peacefully. Yet their requests have always been responded to by the authorities with force.

As mentioned, after Ne Win's military took power in 1962, the university acts were repealed. The university council, which was composed of university teaching staff, professors, students, and parents, was replaced by one formed by military officials. The freedom of youthful students was suppressed just as inmates were suppressed by prison authorities and privates were controlled by majors in the military. Student hostel regulations were like rules in the army. The authorities did not consider the nature of a university and neglected the will of students, causing problems. When students protested against the hostel rules, the authorities violently suppressed them. The student union building was bombed and destroyed.

After three strikes in 1974 and in 1975, the military imposed a section 144 curfew. During this strict military rule, why did the centenary of the Thakin Ko Daw Hmaing Uprising occur? To protest against the military dictatorship was one reason. The immediate cause was the raising of hostel fees. The previous fee of 57 Burmese Kyat was raised to 120. At that time, most government servants earned only 126 Kyat per month. So, poor students could not afford it. In training courses in Myanmar, trainees were told that it was 'out of date' to go onto the street and protest. However, in Korea, a developed country, the union building was destroyed from street protests, and in a leading democracy, America, the people took to the streets when Donald Trump became president.

The progress of a country does not depend on student movements alone. However, student movements are directly related to the government's attitude toward education and students and its unjustly strict rules and regulations.

VI

To sum up, students are those who are currently studying and working for progress. Student unions are necessary

characteristics of democracy. Students join and support the movements of the people regardless of the time and situation. The nature of student movements depends on the policy controlling the degree of suppression inflicted by the government. International student movements, which have relevance to the lives of Burmese people, influence Burmese students' movements. Student movements are not just concerned with the progress of a country but also the management, intelligence, and opinion of the government. The aim of the student strikes in Burma in 1974, 1975 and 1976 was to eliminate the military dictatorship and to repeal the 1974 Constitution.

References

ဗဟိန်း၊ သခင်။ (n.d.)။ *ကျောင်းသားအရေးတော်ပုံ*။ ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားများသမဂ္ဂအသင်း။

ဝ၊ မောင်၊ သိပ္ပံ-။ (၂၀၀၇)။ *အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်ခရီးသွားမှတ်တမ်း*၊ တကောင်းစာအုပ်တိုက်။

ဒေါင်းအိုးတဝေဝေ
(၇၄၊ ၇၅ ၊၇၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနဲ့ ရည်ရွယ်ချက်)

တင်အေးကြူ

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤဆောင်းပါးတွင် အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်မှုများအကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ၁၉၇၀ပြည့်လွန်ကာလ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်း ကိုလည်းကောင်း ဖော်ပြထားပြီး အဘယ်ကြောင့် ယင်းလှုပ်ရှားမှုများ ပေါ်ပေါက်ရကြောင်းကိုလည်း ယင်းခေတ်၏ နိုင်ငံရေးအခြေအနေနှင့် စီးပွားရေး အခြေအနေများနှင့် ယှဉ်ထိုးသုံးသပ်တင်ပြထားသည်။

၁

> တိုးတက်မှုကို တပ်မက်တဲ့လူနည်းစုက သယ်ဆောင်တယ်။
> - ဒဂုန်တာရာ

တိုးတက်မှုဆိုတာဘာလဲ။ မရှိရာက ရှိလာတာ။ မလွတ်လပ်ရာက လွတ်လပ်လာတာ။ တစ်ပါးကျွန်ဘဝက ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်း ဖြစ်လာတာ။ ဗမာပြည် သမိုင်းကို ပြန်ပြောင်းကြည့်ရင် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ရဲ့ ကိုလိုနီဘဝကနေ လွတ်လပ်တဲ့ နိုင်ငံဖြစ်လာတာဟာ တိုးတက်မှုပဲ။ ဖက်ဆစ်ကျွန်ဘဝကနေ ဖက်ဆစ်ဆန့်ကျင်ရေး၊ ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေး စိတ်ဓာတ်အခြေခံနဲ့ တော်လှန်တိုက်ပွဲဝင်လို့ အောင်ပွဲခံအနိုင်ယူခဲ့တာဟာလည်း တိုးတက်မှုပဲ။

အဲဒီလို မှောင်ရာက လင်းလာတာ။ တစ်ပါတီအာဏာရှင်စနစ်ကနေ ပါတီစုံ ဒီမိုကရေစီစနစ် ပြောင်းလဲလာရတာ၊ ဒီမိုကရေစီမရှိရာက ဒီမိုကရေစီ ရှိလာ တာ၊ လူ့အခွင့်အရေးမရှိရာကနေ လူ့အခွင့်အရေး အပြည့်အဝရလာတာ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကင်းမဲ့လို့ ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်နေရာက ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး ရလာတာ၊ ဝါးအစည်းပြေသလို တစ်မျိုးသားလုံး သွေးကွဲ၊ စိတ်ဝမ်းကွဲ

မညီမညွတ်ဖြစ်နေရာက အမျိုးသားသွေးစည်း ညီညွတ်ရေးရလာတာတွေဟာ တိုးတက်မှုတွေပါပဲ။

အဲဒီတိုးတက်မှုတွေကို သမိုင်းတစ်လျှောက်တပ်တပ်မက်မက်၊ ခုံခုံမင်မင် သွေးနဲ့အသက်နဲ့ရင်းပြီး သယ်ဆောင်ခဲ့ကြတဲ့၊ သယ်ဆောင်နေကြတဲ့ လူနည်းစု ဟာ ဘယ်သူတွေပါလဲ။ ကျောင်းသားတွေပါပဲ။ ဒါ့ကြောင့် ဗမာပြည်ရဲ့ သမိုင်း ဟာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂသမိုင်းသာ ဖြစ်တယ်။

ကိုလိုနီခေတ်၊ ဖက်ဆစ်တော်လှန်ရေးကာလ၊ အမျိုးသား လွတ်မြောက် ရေး၊ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှုသမိုင်းစဉ်များရဲ့ ဦးဆောင်တပ်ဦးအဖွဲ့အစည်း များကို ပြန်လည်လေ့လာရင် တပ်မက်တဲ့ လူနည်းစုဖြစ်သူ ကျောင်းသားများ ကသာ ခေါင်းဆောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြောင်း အထင်အရှား တွေ့မြင်ရမှာ ဖြစ်ပါ တယ်။ ကျောင်းသားများက စတင်ဖွဲ့စည်းလိုက်တဲ့ ရန်ကုန်ကောလိပ် ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်း (Rangoon College Buddhist Association) ရဲ့ တိုက်တွန်းဆော်သြမှုကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်း (Young Men Buddhist Association) ဆိုတဲ့ ပထမဆုံးအသင်းဖွဲ့ စတင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရတယ်။

ကျောင်းသားတွေကပဲ ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့တဲ့ "ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ လူငယ်အဖွဲ့ချုပ်" ကို အခြေပြုပြီး အဲဒီလူငယ်ကျောင်းသားတွေကပဲ "တို့ဗမာ အစည်းအရုံး" ဆိုတဲ့ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးသမိုင်းရဲ့ အထင်ကရ အသင်းကြီးကို ဦးဆောင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ကြတယ်။ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲအတွက် အဓိကကျတဲ့ အဖွဲ့အစည်းကြီးဖြစ်ခဲ့တယ်။

ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ပြတ်ပြီး နယ်ချဲ့တို့ စတင်အုပ်ချုပ်ခဲ့တဲ့ ကာလ ကတည်းက ကိုယ်ပိုင်တပ်မတော်ရယ်လို့ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ မရှိတော့ပါ ဘူး။ တို့ဗမာအစည်းအရုံးပေါ်ပေါက်လာမှ "တို့ဗမာရဲတပ်" ဆိုပြီး လက်နက်မဲ့ တပ်တွေ စစ်ချီတက်ဖို့သက်သက် ပေါ်လာပါတယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ကလည်း သံမဏိတပ်ဆိုပြီး ဖွဲ့ပါတယ်။ ဒီတပ်တွေဟာ ဗမာ့တပ်မတော်ရဲ့ အမြုတေတွေပါ။ အဲဒီကမှ ဗမာ့လက်ရုံးတပ်၊ ဗမာ့ကာကွယ်ရေးတပ်၊ ဗမာ့ မျိုးချစ်တပ်မတော်၊ ဗမာ့တပ်မတော်၊ ပြည်သူ့တပ်မတော်ရယ်လို့ ဖြစ်လာရ တာ။ ဒါ့ကြောင့်တပ်မတော်အစ ကျောင်းသားကပါ။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများသမဂ္ဂက မွေးထုတ်ပေးလိုက်တဲ့ ကျောင်းသားကြီးတွေကပဲ ကိုယ်ကျိုးအတွက် စီးပွားမရှာ၊ အများအကျိုး နိုင်ငံ့အကျိုးအတွက် အနစ်နာခံစွန့်စားခဲ့ကြတယ်။ တိုးတက်တဲ့ အယူဝါဒတွေ

ပြန့်ပွားဖို့ "နဂါးနီစာအုပ်အသင်း" ထူထောင်ခဲ့ကြတယ်။ သမိုင်းမှာ အညီညွတ်ဆုံးတစ်ခုတည်းဖြစ်တဲ့ တပ်ပေါင်းစု "ဖ.ဆ.ပ.လ" ကို ဖွဲ့နိုင်၊ စုစည်းနိုင်ခဲ့တယ်။ သမဂ္ဂရဲ့သားတွေကပဲ ရဲဘော်သုံးကျိပ်၊ လေထီးတပ်သားတွေအဖြစ် ရဲဝံ့စွန့်စားပြီး နောက်ဆုံးဗမာပြည်ကြီး လွတ်လပ်ရေးရတဲ့အထိ စွမ်းဆောင်ပေးခဲ့ကြတယ်။

အဲဒါတွေကြောင့် ကျောင်းသားဆိုတာ လက်ရှိကျောင်းမှာ ပညာသင်ယူနေဆဲဖြစ်ပြီး တိုးတက်မှုကို လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ယူနေကြတဲ့ လူစုလို့ပဲ သတ်မှတ်ချင်ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ဗမာနိုင်ငံမှာ သမိုင်းအစဥ်အလာကြီးမားတဲ့ ကျောင်းသားထု၊ ဂုဏ်ပြောင်ဝင်းလက်ခဲ့တဲ့ သမဂ္ဂကို ပြည်သူတစ်ရပ်လုံးက လေးစားတန်ဖိုးထားခဲ့ကြတယ်။ ကျောင်းသားရှိရင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ရှိရမယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂရှိရင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂအဆောက်အဦး ရှိရမယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဘာကြောင့်ဖွဲ့စည်းဖို့ လိုအပ်သလဲ။

သမဂ္ဂဆိုတာ ဒီမိုကရေစီရဲ့ မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ လက္ခဏာတစ်ရပ်ပါ။ လူထုလူတန်းစားအလွှာအသီးသီး သမဂ္ဂဖြစ်တည်ဖွဲ့စည်းဖို့ အထူးပဲ လိုအပ်လှပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီသဘောအရ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများဟာ အစိုးရကို တည့်မတ်ကျားကန်ပေးတဲ့ အင်အားစုတွေပါ။ သမဂ္ဂကနေ လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ပေးလိုက်တဲ့ လူတော်လူကောင်းတွေဟာ နောင်အနာဂတ်မှာ တိုင်းပြည်ရဲ့ ခေါင်းဆောင်ကောင်းတွေမွေးဖို့ Oxford တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂက လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်နေပုံတွေကို သိပ္ပံမောင်ဝရဲ့ မှတ်တမ်းမှာ အထင်အရှား တွေ့နိုင်ပါတယ်။[1]

ကနေ့ဗမာပြည်နိုင်ငံရေးရဲ့ ထိပ်တန်းပြောဆိုခွင့်ရ ပုဂ္ဂိုလ်ထူးများ မြွက်ကြားတဲ့ ရှက်ဖွယ်လိလိစကားတွေဟာ ကာတွန်းလောကသားများ လက်ရည်တက်စေပါတယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဟာ အဲဒါကြောင့်လည်း လိုအပ်တာပါ။

"ကျောင်းသားများသည် ယခုလူများကဲ့သို့ မညီမညွတ်၊ မလုပ်တတ်မကိုင်တတ် မဖြစ်ရအောင် ကျွန်ုပ်တို့သည် ယခုအခါ ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂအသင်းကြီးကို အထင်အရှား တည်ထောင်ထား၏။

[1] ဝါမောင်၊ သိပ္ပံ၊ ၂၀၀၇။

ထိုအသင်းကို ဝင်ရောက်အားပေးရန်မှာ ကျောင်းသားတိုင်း၊ တိုင်းပြည်ချစ်စိတ်ရှိသော သူတိုင်း၏ တာဝန်ပေတည်း။" ဒါဟာကို အောင်ဆန်း ကျောင်းသားသမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌဘဝက ပြောခဲ့တဲ့စကားပါ။ အခုအချိန်ထိ လတ်ဆတ်နုပျိုအသက်ဝင်နေဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတည်ဆောက်ရာမှာ ညီညွတ်ဖို့၊ လုပ်တတ်ကိုင်တတ်ဖို့၊ ပြောမှားဆိုမှား ပြက်လုံးစကားမထွက်ဖို့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဟာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်လှပါတယ်။ ၁၉၈၉၊ ဖေဖော်ဝါရီ (၁၃) ရက်နေ့က တောင်ကြီးမြို့ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်ရုံးမှာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ဒီလိုပြောကြားခဲ့ပါတယ် -

> "ကျောင်းသားသမဂ္ဂဆိုတာ နိုင်ငံရေးပါတီ အရိုန်အဝါနဲ့လည်း ကင်းရမယ်။ ပါတီဩဇာနဲ့လည်း ကင်းဝေးရမည်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတစ်ခု ထူထောင်ပေးပြီးတော့ နိုင်ငံရေးမလုပ်ရဘူးဆိုတာ စစ်မှန်တဲ့ သမဂ္ဂတစ်ခု ဖြစ်မှာမဟုတ်ဘူး"

နောက် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကပဲ "လူငယ်တွေ နိုင်ငံရေး မလုပ်ရဘူးဆိုရင် ဘယ်တော့မှ ဒီမိုကရေစီထွန်းကားမှာ မဟုတ်ဘူး" လို့လည်း ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။

ဒါ့ကြောင့် ဒီမိုကရေစီထွန်းကားဖို့ လူငယ်တွေ နိုင်ငံရေးလုပ်ရမယ်။ လူငယ်တွေ နိုင်ငံရေးလုပ်နိုင်ဖို့ စစ်မှန်တဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ထူထောင်ပေးရမယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဟာ ဒီမိုကရေစီရဲ့ မရှိမဖြစ် လိုအပ်တဲ့ အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်ပါတယ်။

၂

ကျောင်းသားဆိုတာဟာ တသီးတခြားထူးကဲတဲ့ လူတန်းစားတစ်ရပ် မဟုတ်ပါဘူး။ ပြည်သူလူထုရဲ့ သားသမီးများပါ။ ရေကို ပိုင်းခြားလို့ အကြားမထင်သလို ဆက်စပ်မှုရှိပါတယ်။ ငါးနဲ့ရေ ဥပမာပြရင် ပိုပြီးဆီလျော်ပါလိမ့်မယ်။ ရေရှိမှ ငါးရဲ့ဘဝ အသက်ရှင်နိုင်သလို မိဘတွေရဲ့ ထောက်ပံ့မှုနဲ့သာ ကျောင်းသားဘဝ ရှင်သန်ခွင့်ရရတာပါ။ မိဘတွေ စီးပွားရေးကျပ်တည်း ငွေကြေးအဆင်မပြေကြ

လို့ ပညာသင်စရိတ် မထောက်ပံ့နိုင်ရင် ကျောင်းသားဘဝတစ်ပိုင်းတစ်စနဲ့ ရပ်တန့်ကြရပါတော့တယ်။

ဒါတွေကြောင့် မိဘပြည်သူများ ဘက်ပေါင်းစုံ အထွေထွေအကျပ် အတည်းဖြစ်လို့ အုံကြွပေါက်ကွဲလာကြရင် ကျောင်းသားထုကလည်း မကင်း တရားအရ ပူးပေါင်းပါဝင်တစ်သားတည်း လှုပ်ရှားတတ်ကြတယ်။ ဒီလိုပါပဲ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတိုင်းကိုလည်း လူထုကြီးက ထောက်ခံအားပေး ပါဝင် ကူညီကြပါတယ်။ တိုက်ပွဲစကားနဲ့ပြောရရင် လုံနဲ့လုံရိုးပါ။ ခွဲခြားကွဲပြားပြီး တိုက်ပွဲဝင်လို့ကတော့ မထိရောက်နိုင်ပါဘူး။ အရိုးထိပ်မှာ အသွားတပ်ပါမှ ပစ်မှတ်မလွဲ တိုက်ခိုက်နိုင်တာပါ။

၁၉၂၀ ပထမကျောင်းသားသပိတ်ကစလို့ ၁၉၃၆၊ ၁၉၃၈၊ ၁၉၆၂၊ ၁၉၇၄-၇၅-၇၆၊ ရှစ်လေးလုံး ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီအရေးတော်ပုံ၊ ၂၀၁၀ ပညာရေးသပိတ် ခရီးရှည်ချီတက်ပွဲအထိ ပြည်သူလူထုကြီးရဲ့ ထောက်ခံအားပေးမှုဟာ ကြောက်ခမန်းလိလိပါ။ ရန်ကုန်မှာ သိမ်ကြီးဈေး၊ မန္တလေးက ဈေးချိုတော်၊ သပိတ်စခန်းကျောင်းသားထုအတွက် လိုလေသေး မရှိစေရ။ ဆန်အိတ်လိုက်၊ ဆီပုံးလိုက်၊ မွေ့ရာ၊ ခေါင်းအုံး၊ ခြင်ထောင်၊ စောင်ကအစ အားပေးထောက်ခံခဲ့ ကြတယ်။

၁၉၇၄ ဒီဇင်ဘာ ဦးသန့်အရေးအခင်းကာလကများဆိုရင် လူထုကြီးက စစ်အာဏာရှင်များကို မုန်းတီးစိတ်၊ ဦးသန့်အပေါ်လေးစားစိတ်၊ ကျောင်းသား ထုကို ချစ်စိတ်ကြီးမားစွာနဲ့ ကိုယ်ပေါ်မှာဝတ်ဆင်လာတဲ့ ရွှေထည် လက်ဝတ် လက်စားတွေကိုတောင် ချွတ်ပြီး သပိတ်အားပေး ထောက်ခံလှူဒါန်းဖူးကြ တယ်။ မြင်တဲ့သူတိုင်း ကြက်သီးမွေးညင်းထကြရတယ်။

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို အဲဒီလိုလူထုကြီးက ထောက်ခံအားပေးတဲ့ အတိုင်း လူထုကြီးရဲ့လှုပ်ရှားမှု ဒါမှမဟုတ် လူထုကြီး အခက်အခဲ အကျပ် အတည်းကြုံကြတိုင်း ကျောင်းသားများကလည်း ပါဝင်ကူညီအားဖြည့်ကြဖို့ လက်မနှေးသွေးမကြောင်ခဲ့ကြပါဘူး။

သမိုင်းအတင်ခံရပြီး အထင်ရှားဆုံးကြီးကတော့ ရေနံမြေသပိတ်နဲ့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုဗဟိန်းပါပဲ။ ရေနံမြေအလုပ်သမားများရဲ့ ကျွဲလို နွားလိုကုန်းရုန်းပြီး အလုပ်လုပ်နေရပေမယ့် လူလိုမနေရ၊ လူလို မစားရတဲ့ဘဝ။ လုပ်အားကို ခေါင်းပုံဖြတ်ခံနေရတဲ့ဘဝ။ လူမှုဖူလုံရေး ဘဝအာမခံချက် ကင်းပ နေတဲ့ အခြေအနေ။ အဲဒီနစ်နာချက်တွေကို သက်ဆိုင်ရာဆီ တင်ပြတော့လည်း

ဖြေရှင်းမပေး။ ချွေးသိပ်လွှတ်နေတာပဲ ခံနေကြရတယ်။ ဒါနဲ့ပဲ သခင်ဖိုးလှကြီး ခေါင်းဆောင်တဲ့ ရေနံမြေသပိတ်ကြီးဟာ ရန်ကုန်နေပြည်တော်အရောက် ချီတက်ဆန္ဒပြကြရတော့တယ်။ သပိတ်ချီတက်ရာ လမ်းဘေးဝဲယာက တောင်သူလယ်သမား ဆင်းရဲသားနင်းပြားများကလည်း ရေနံမြေအလုပ်သမား များနဲ့အတူ ပူးပေါင်းပါဝင်ချီတက် အားဖြည့်ကူညီခဲ့ကြတယ်။

အလုပ်သမားနှစ်ထောင်ကျော်နဲ့ လယ်သမားနှစ်သောင်းကျော် ပါဝင်တဲ့ သပိတ်တပ်ကြီးဟာ မကွေးမြို့ကိုလည်းရောက်ရော နယ်ချဲ့အစိုးရရဲ့ ဖိနှိပ်မှု တွေကို ခါးစည်းခံရပါတော့တယ်။ ပုဒ်မ (၁၄၄) ထုတ်လား ထုတ်ရဲ့၊ ခေါင်းဆောင်တွေကို ဖမ်းလားဖမ်းရဲ့။ အဲဒီလိုရေနံမြေ သပိတ်တပ်ကြီး မကွေးမြို့မှ ခရီးမဆက်နိုင် အီခံနေတဲ့အချိန်မှာ ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်က သပိတ်ကြီးကို ကူညီနိုင်ဖို့ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် ကိုဗဆွေနဲ့ ကိုဗဟိန်းကို လွှတ်လိုက်ပါတယ်။ တို့ဗမာ အစည်းအရုံးကလည်း ကိုယ်စားလှယ်တွေ လွှတ်ပေးကြပါတယ်။

အဲဒီလို အလုပ်သမားလယ်သမားတို့ရဲ့ သပိတ်တိုက်ပွဲမှာ ကျောင်းသား သမဂ္ဂက ပါဝင်ပူးပေါင်းလှုပ်ရှားခဲ့ရာက ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်ကိုဗဟိန်းရဲ့ ရဲရဲတောက်မိန့်ခွန်းဖြစ်တဲ့ "မြင်းခွာတစ်ချက် ပေါက်ရင် မီးဟုန်းဟုန်း တောက်စေ့မယ်" ဆိုတဲ့ အဆိုအမိန့်ဟာ ဗမာ့သမိုင်းမှာ ဥဒါန်းတွင် ကျန်ခဲ့ပါတော့တယ်။[2]

၁၉၆၂ ခုနှစ် ဗိုလ်နေဝင်းဦးဆောင်တဲ့ စစ်အာဏာရှင်တစ်စုက လက်နက် အားကိုးနဲ့ တိုင်းပြည်ကို သိမ်းပိုက်လိုက်ပါတယ်။ စစ်အာဏာရှင်စနစ် တရားဝင်ဖြစ်အောင်၊ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲအောင်၊ ၁၉၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့ အတည်ပြုဖို့ ကြိုးစားလာပါတယ်။ လူထုကြီးကလည်း ဆန္ဒခံယူပွဲ မအောင်မြင် ဖို့၊ ဖွဲ့စည်းပုံအတည်မပြုနိုင်ဖို့ နည်းမျိုးစုံ ကန့်ကွက်ခဲ့ကြပေမယ့် စစ်အုပ်စု ကတော့ အလိမ်အညာ မဲအဖြူများနဲ့ အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါတယ်။

စစ်တပ်နည်းစစ်တပ်ဟန် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်နဲ့ တိုင်းပြည်တည်ဆောက် လိုက်တာ ဆယ်စုနှစ်တစ်စုအတွင်း ပြည်သူလူထု တစ်ရပ်လုံး ဖွတ်ကျော၊ပြာစု စားဝတ်နေရေး ကျပ်တည်းကုန်ပါတော့တယ်။ အလုပ်သမားထုကြီးမှာလည်း ဒုက္ခကို ခါးစည်းမခံနိုင်တဲ့အဆုံး ငတ်ရင်းအသေမခံ တိုက်ရင်းအသေခံမယ်

[2] ဗဟိန်း၊ သခင်၊ ၁၉၃၉။

ဆိုတဲ့ စိတ်ဓာတ်နဲ့ သပိတ်တိုက်ပွဲ စတင်ဆင်နွှဲကြရပါတော့တယ်။ ၁၉၇၄ မတ်လမှာ ပုလိပ် ချည်မျှင်နဲ့အချောကိုင်စက်ရုံက စတင်တောက်လောင်လိုက်တဲ့ သပိတ် တောမီးဟာ တစ်ပြည်လုံးကို ပျံ့နှံ့ ရောဝတီကိုစုန်ဆင်းပြီး သပိတ် မီးတောက်ကြီး ဖြစ်လာပါတော့တယ်။

သမဂ္ဂအဆောက်အဦး အဖျက်ဆီးခံခဲ့ရပေမယ့် ရင်ထဲနှလုံးသားထဲမှာ သမဂ္ဂစိတ်ဓာတ်ကိန်းဝပ်နေတဲ့ ကျောင်းသားထုကလည်း လက်သည်းဆိတ်တော့ လက်ထိပ်နာဆိုတဲ့အတိုင်း အလုပ်သမားသပိတ်ကြီးကို ကိုယ်စွမ်းဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ အားသွန်ခွန်စိုက် ပူးပေါင်းကူညီခဲ့ကြ ပါတယ်။ စက်ရုံကိုသိမ်းပိုက်၊ ဝင်းတံခါးပိတ်ပြီး ဆန္ဒပြနေကြတဲ့ အလုပ်သမားများအတွက် စက်ရုံတစ်ခုနဲ့တစ်ခု ဆက်သွယ်ရေး၊ သတင်းဖလှယ်ရေးတွေကို ကျောင်းသားများက ကူညီပေးကြပါတယ်။ စက်ရုံသပိတ်စခန်းများအတွက် လိုအပ်တဲ့စားနပ်ရိက္ခာ၊ ဆေးဝါးများကိုလည်း ကျောင်းသားများက ပြည်သူလူထုထံ အလှူခံပြီး ပေးပို့ထောက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။

တက္ကသိုလ်ဝန်းကျင်ညများရဲ့ မိန်းခလေးများအဆောင်ရှေ့က ဂစ်တာဝိုင်းများကလည်း နီးစပ်ရာ စက်ရုံသပိတ်စခန်းရှေ့သွားပြီး စိတ်ဓာတ်ခွန်အားဖြည့်ဂီတတေးသီချင်းများ သီဆိုအားပေးကြပါတယ်။ ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ရင် ရင်းမြစ်ကိုရှာပြီး ပြေလည်အောင်ဖြေရှင်းမပေးတတ်တဲ့ စစ်အာဏာရှင်တို့ရဲ့ သန္ဓေပါဥာဉ်အတိုင်း တစ်ပြည်လုံး အုံကြွနေတဲ့ အလုပ်သမားသပိတ်ကြီးကို လက်ဝဲလက်ယာအဖျက်သမားများရဲ့ နှောင့်ယှက်မှုပယောဂဆိုပြီး နာမည်ဖျက်သိက္ခာချပြန်ပါတယ်။ အလုပ်သမားများကလည်း ဘဝအရ၊ လူတန်းစားအရ ပြတ်သားစွာ ပြန်လည်ချေပပြီး “ဟုတ်ပါတယ်၊ ပယောဂဆိုရင်လည်း ထမင်းမဝတဲ့ ပယောဂဗျ”တဲ့။

အလုပ်သမားတွေတောင်းဆိုတဲ့ “ဆီဆန်” အစား စစ်အာဏာရှင်များပေးတာက ကျည်ဆံတွေပါ။ ဇွန် (၆) သမိုင်းရင်ပြင်နီမှာ (ကျွန်တော် မှတ်မိသလောက်) ကိုဝင်းအောင် (ဥပဒေကျောင်းသား)ဟာ စစ်အုပ်စုရဲ့ သေနတ်ကျည်ဆံကြောင့် ကတ္တရာလမ်းမပေါ်မှာ ကျဆုံးခဲ့ရပါတယ်။ ကိုစိုးဝင်း (ဆေး-၂ ကျောင်းသား)၊ ကိုဝင်းစိန် (RIT ကျောင်းသား)၊ ကိုခင်မောင်အေး (ခ) အောင်ထူး (ရန်ကုန်၊ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံတက္ကသိုလ်ကျောင်းသား) တို့ သေနတ်ကျည်ဆံမှန် ဒဏ်ရာရပြီး အဖမ်းဆီးခံကြရပါတယ်။ စစ်အာဏာရှင်များရဲ့ အလုပ်သမားသပိတ်အပေါ် အကြမ်းဖက်ဖြိုခွင်းမှုကြောင့် ရန်ကုန်တစ်မြို့တည်းမှာ အလုပ်သမား၊

ကျောင်းသားပြည်သူ ကျဆုံးခဲ့တာ (၄၆) ယောက် ရှိပါတယ်။ (၁၂၃) ယောက် ဒဏ်ရာရခဲ့ရပါတယ်။

လောင်စာတွေ မွနေတဲ့ကာလမှာ မီးပွားတစ်စကျရင်ကို မီးထတောက်တတ်တဲ့ သဘာဝအရ ၇၄ ဒီဇင်ဘာ ဦးသန့်အရေးအခင်း၊ ၇၅ ဇွန် အလုပ်သမားသပိတ်နှစ်ပတ်လည် (ရွှေတိဂုံဘုရားအရေးအခင်း)၊ ၇၆ မတ် ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ရာပြည့်အရေးအခင်းများ ဆက်တိုက်ဆိုသလို အုံကြွပေါက်ကွဲလာကြပါတော့တယ်။

ဥပဒေမဲ့အာဏာသိမ်းမှုကို ၁၉၇၄ အခြေခံဥပဒေနဲ့ တရားဝင်ဖြစ်အောင် ကြိုးစားလာတဲ့ စစ်အာဏာရှင်တွေဟာ ၁၉၄၇ အခြေခံဥပဒေက အတည်ပြုပြဋ္ဌာန်းထားတဲ့ နိုင်ငံတော်သီချင်းကို လိုသလို ပုံဖျက်လိုက်ကြတယ်။ လောကပါလတရားကိုအခြေခံတဲ့ သီချင်းရဲ့ ခြေဆင်းကို ဖြုတ်ပစ်လိုက်တယ်။ "ကမ္ဘာမကြေ" ဆိုတဲ့စာသားနဲ့ ကာရံမိမိ မမိမိ "ဗမာပြေ" နေရာမှာ "မြန်မာပြေ" လို့ ပြောင်းလိုက်တယ်။ "ဗ" နဲ့ "မ" ပြဿနာ။ "ဗ.က.သ" "မ.က.သ"။ တိုင်းရင်းသားသွေးစည်းညီညွတ်ရေးကို မြင်းသမားဉာဏ် အကောက်ကြံဖြိုခွဲသွားတာပါ။

၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံကို အတည်ပြုချင်လွန်းပြီး အဲဒီကာလတွေက ဗမာပြည်အကျဉ်းထောင်အသီးသီးမှာ မနက်အိပ်ရာထရင် နိုင်ငံတော် သီချင်းဆိုကြရပါတယ်။ ၇၄-၇၅-၇၆ မှာ စစ်အာဏာရှင်ကို တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြတဲ့ သပိတ်လေးလုံးဟာ လတ်တလောမီးပွားစအမျိုးမျိုး ခြားနားပြီး သပိတ်မှောက်ခဲ့ကြပေမယ့် အဓိကမီးတောက်ကြီးကတော့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ဆန့်ကျင်ရေး၊ ၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံ ဖျက်သိမ်းရေးပါ။ ဒါ့ကြောင့် သပိတ်လေးလုံးနဲ့ အကျဉ်းကျနေကြပေမယ့် ကျောင်းသား၊ အလုပ်သမားတွေဟာ ဦးခေါင်းမှာ သွေးအချင်းချင်း နီလင့်ကစား ဒူးမညွတ်ကြပါဘူး။ ထောင်ထဲမှာလည်း ၇၄ ဖွဲ့စည်းပုံကို ကန့်ကွက်၊ ဖွဲ့စည်းပုံလာနိုင်ငံတော်သီချင်းကို ငြင်းဆန်ကြတယ်။ နိုင်ငံတော်သီချင်း မဆိုမှုနဲ့ လူမဆန်စွာ ရိုက်နှက်အကျဉ်းတိုက်ပိတ်ပြစ်ဒဏ်ကို ပျော်ပျော်ပါးပါးကြီး ခံယူခဲ့ကြပါတယ်။

လွတ်လပ်ရေးရဲ့ ဖွားဖက်တော်ဖြစ်တဲ့ ပြည်တွင်းစစ်မီးကြီး ပြည်မမြေပြန့်အထိ သည်းသန်ပြင်းထန်နေချိန်မှာ ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ဦးစီးပြီး ပြည်သူလူထုတစ်ရပ်လုံးက ငြိမ်းချမ်းရေး ချီတက်ဆန္ဒပြ လှုပ်ရှားမှုကြီး ခြိမ့်ခြိမ့်သဲသဲ ကျင်းပကြပါတယ်။ "ပြည်သူနဲ့ လက်တွဲလို့သာချီ x ပြည်သူကို

ငါတို့အမြဲယုံကြည် x ပြည်သူအတွက် အလုပ်အကျွေးပြုပါမည် x ဗ.က.သ သွေး သမိုင်း ထာဝစဥ္စနီ x" ဆိုတဲ့ သမဂ္ဂသီချင်းအတိုင်း ကျောင်းသားများက စိတ် ရောကိုယ်ပါ ထောက်ခံအားပေး၊ ပူးပေါင်းလှုပ်ရှားခဲ့ကြတယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေး စစ်ကြောင်းများကို ကြိုဆိုညှော်ခံခဲ့တယ်။ သမဂ္ဂအသံ ကေသီပန်တီးဝိုင်းနဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးတေးသံ တစ်ပြည်လုံးကို ချိုးဖြူတောင်ပံခတ်ခဲ့ကြတယ်။

သဘာဝဘေးအန္တရာယ် နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် ပြည်သူတွေ ဒုက္ခပရိဝေဒ ရောက်နေချိန်၊ တာဝန်ရှိတဲ့အစိုးရရဲ့ တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှု ကင်းမဲ့နေတဲ့ အချိန် လူမြင်မကောင်းအောင် ယင်တလောင်းလောင်းနဲ့ ပုပ်ပွနံစော်နေတဲ့ အလောင်းပေါင်းမြောက်မြားစွာကို မြေမြှုပ်သင်္ဂြိုဟ် ပေးခဲ့ရတာလည်း ကျောင်းသားတွေပါပဲ။

ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိတဲ့ လျှို့ဝှက်စာချုပ်နဲ့ ပြည်သူ့သယံဇာတတွေကို အမွေဆိုင်ပစ္စည်းလိုသဘောထား လက်သိပ်ထိုးရောင်းစား တိုင်းပြည်ဘဏ္ဍာ ကနည်းနည်း ပွဲခများများယူထားတဲ့ ဦးပိုင်-ဝမ်ပေါင် စီမံကိန်းကို ဆန့်ကျင် ကန့်ကွက်ပြီး လက်ပံတောင်းတောင်တစ်ဝိုက်မှာ ခွပ်ဒေါင်းအလံစိုက်ခဲ့တာ လည်း ကျောင်းသားတွေပါပဲ။

ကျောင်းသားတွေဟာ ဆင်းရဲသားတွေအတွက် ပညာဒါနကျောင်းတွေ ဖွင့်ပေးတယ်။ စစ်ဘေးဒုက္ခသည်တွေဆီကို စားနပ်ရိက္ခာ အဝတ်အထည်နဲ့ မေတ္တာတရား၊ ကိုယ်ချင်းစာတရားတွေ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သွားပေးတယ်။ အလုပ်သမား၊ လယ်သမားပြဿနာကအစ ကျူးကျော်အိမ်ယာ၊ လမ်းဘေး ပန်းရောင်းတဲ့ ကလေးကိစ္စအထိ ကျောင်းသားတွေဟာ ပါဝင်ကူညီပြီး ပြည်သူ ကို အလုပ်အကျွေးပြုကြပါတယ်။

၃

ကျောင်းသားတွေဟာ သူတို့ဖြတ်သန်းနေတဲ့သမိုင်းက သူတို့ ပခုံးပေါ် တင်ပေး လိုက်တဲ့တာဝန်ကို ကျေပွန်အောင်ထမ်းဆောင်ကြရင်း အခြားလူထုလူတန်း စားတွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှု၊ လိုအပ်မှုတွေကို အခြေအနေအချိန်အခါမရွေး အားတက် သရော တက်ကြွလှုပ်ရှားကြတဲ့ ပြည်သူနဲ့ တစ်သားတည်းကျသူတွေပါ။

အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့အစိုးရဟာ ကျွန်ပညာရေးကို သင်ပေးတယ်ပဲထားဦး သူ သင်ပေးတဲ့ပညာကို တန်ဖိုးထားတယ်။ ကျောင်းသားတွေကို တန်ဖိုးထား တယ်။ တက္ကသိုလ်ကို တန်ဖိုးထားသလို ကျောင်းသားသမဂ္ဂကိုလည်း တန်ဖိုး ထားတယ်။ လွတ်လပ်စွာ လှည့်လည်ရန်အတွက် နေရာရှိတယ်။ ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုအတွက် အမြင့်ဆုံးပြစ်ဒဏ်ဟာ ကျောင်းထုတ်တာပဲရှိခဲ့တယ်။ တက္ကသိုလ်အရေး၊ ကျောင်းသားကိစ္စကို အစိုးရက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ခြင်း မပြုဘူး။

လွတ်လပ်ရေးရအပြီး ကိုယ့်တိုင်းရင်းသားချင်း အုပ်ချုပ်ခါမှ တက္ကသိုလ် နယ်မြေမှာ မီးသတ်ပိုက်နဲ့ ထိုးတဲ့အသံ၊ မျက်ရည်ယိုဗုံး၊ မီးခိုးငွေ့၊ သေနတ်သံ တွေ ဆူညံကြတော့တယ်။ ဖောက်ပြန်တဲ့ အစိုးရအဆက်ဆက်က သမဂ္ဂကို ဖြိုခွင်းဖို့ ကျောင်းသားထုကို ဦးညွှတ်ဒူးထောက်စေဖို့ အခါမလတ် လုံးပမ်းကြ ပါတော့တယ်။ ၁၉၅၃ အောက်တိုဘာ ကျောင်းတစ်လပိတ်ရေး၊ အင်းဝတံခါး အရေးအခင်းက စလို့ တက္ကသိုလ်ကံ့ကော်တန်းဟာ သွေးစွန်းခဲ့ရပါပြီ။ ၁၉၅၆ ခုနှစ် ပညာရေးဝန်ကြီးက ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို ကျောင်းသားကောင်စီနဲ့ အစားထိုးဖို့ ကြိုးစားခဲ့ပါသေးတယ်။ နောက် အစိုးရဒေါက်တိုင် ကျောင်းသား အဖွဲ့တွေ ဖွဲ့ပေးပြီး ကျောင်းသားညီညွတ်ရေးကို ဖြိုခွဲကြတယ်။ ၁၉၆၂ မတ်လ (၂) ရက်နေ့မှာ ဗိုလ်နေဝင်းတို့ စစ်အာဏာရှင်တစ်စုက တိုင်းပြည်အာဏာကို အဓမ္မသိမ်းယူပြီးနောက် မေ (၂၉) ရက်မှာ ဥပဒေ (၂)ရပ်ကို ရုပ်သိမ်းခဲ့တယ်။

တော်လှန်ရေးကောင်စီရဲ့ ဥပဒေအမှတ် (၂) နဲ့ အမှတ် (၃) ပါ စစ်အုပ်စု တက်တက်ချင်းပဲ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နဲ့ မန္တလေးတက္ကသိုလ်တို့ရဲ့ တက္ကသိုလ် အက်ဥပဒေကို ရုပ်သိမ်းသည့် ဥပဒေ (၂)ရပ် ပြဋ္ဌာန်း ပါတော့တယ်။ မကြာပါဘူး တက္ကသိုလ်ဝင်းထဲကို စစ်တပ်နဲ့ကျူးကျော် ကျောင်းသားတစ်ရာကျော်ကို ပစ်သတ်၊ သမဂ္ဂအဆောက်အဦးကို ဗုံးခွဲ ဖြိုချပစ်လိုက်ပါတယ်။ မသေလို့ ကျန်ခဲ့တဲ့ ကျောင်းသားတွေကို လိုက်ဖမ်း၊ ထောင်ချ၊ ကိုကိုးကျွန်းပို့။ ကျောင်းသားကို ဖမ်းလို့မမိရင် မိဘတွေကို ဓားစာခံအဖြစ် ပြန်ပေးဆွဲတတ်ကြ ပါတယ်။ ဒါကြောင့် မြို့ပေါ်မြေပေါ်မှာ နေလို့မရတော့တဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးရှိရာ လွတ်မြောက်ဒေသကို သွားရောက် ခိုလှုံပြီး စစ်အုပ်စုကို ဆက်လက်ဆန့်ကျင် တိုက်ခိုက်ကြရပြန်ပါတယ်။

အလားတူပါပဲ ၇၄-၇၅-၇၆ သပိတ်လေးလုံးမှာ ကျောင်းသားတွေကို သတ်၊ ဖမ်းဆီး၊ ထောင်ချနဲ့ လက်ယဉ်နေတဲ့ စစ်အာဏာရှင်ဟာ ထင်တိုင်းကြဲ ဖိနှိပ်ခဲ့

ပါတယ်။ ဇူလိုင် (၇) ရက်အရေးတော်ပုံလို ဖောက်ဖျက် မရတဲ့ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုကြီးကို ထပ်မံကျူးလွန်လိုက်ပြန်ပါတယ်။ အဲဒါကတော့ လူမသတ်၊ မုဒိမ်းမကျင့်၊ ခားပြမတိုက်တဲ့ အပ်တိုတစ်ချောင်းမျှ မပါပဲ ဆန္ဒပြမှုသက်သက်နဲ့ ချင်းတိုင်းရင်းသား ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် တင်မောင်ဦးကို သေဒဏ်အမိန့်ချကြိုးပေးသတ်လိုက်ခြင်းပါပဲ။ ဖိနှိပ်မှုကို မခံရပ်နိုင်တဲ့အဆုံး ကျောင်းသားများဟာ သပိတ်အပြီးမှာ တစ်သုတ်၊ အဖမ်းဆီးခံကျောင်းသားများကလည်း ထောင်က လွတ်ပြီး တစ်သုတ်၊ လွတ်မြောက်ဒေသတွေဆီ အရောက်သွားလို့ တောခိုကြပြီး လက်နက်ကိုင် ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီတော်လှန်ရေးမှာ ပူးပေါင်းပါဝင်ကြပါတော့တယ်။

ရှစ်လေးလုံး ပြည်သူ့အရေးတော်ပုံကြီးရဲ့ လူထုလက်ထဲက အာဏာကို စစ်အာဏာရှင်များက လက်နက်အားကိုးနဲ့ တစ်ကျော့ပြန် သိမ်းပိုက်ခဲ့ပါတယ်။ တစ်ပြည်လုံးက လမ်းမတိုင်းမှာ သွေးအိုင်ထွန်းအောင် စစ်အုပ်စုက လက်စွမ်းပြ မိုက်ရိုင်းထွားကျိုင်းကြတယ်။ ကျောင်းသားအုပ်စုမှာလည်း သေသူသေ၊ ထောင်ကျသူကျ၊ ပြေးသူပြေး ရနဲ့ပါပဲ။ ဖိနှိပ်မှုကို မခံနိုင်တဲ့အဆုံး နီးစပ်ပတ်သက်ရာ လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့တွေဆီ သွားရောက်ပူးပေါင်းပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို စစ်တလင်းမှာ ဖြေရှင်းရင်ဆိုင် တိုက်ခိုက်ခဲ့ပါတော့တယ်။

စစ်အားမကောင်းရင် ဂျစ်ကားတောင်မမောင်းနိုင်တဲ့ စစ်အုပ်စုဟာ စစ်တပ်တန်ခိုးထွားအောင် ပြည်တွင်းစစ်ကို ပိုးမွေးသလို မွေးထားပြီး ဟန်ပြငြိမ်းချမ်းရေးအတုနဲ့ အသက်ဆက်နေကြတာပါ။ ပြည်တွင်းစစ် နှစ် (၇၀) နီးပါးမှာ တော်လှန်ရေးမလုပ်ဖူးတဲ့၊ လက်နက်မကိုင်ဖူးတဲ့ တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့ဆိုတာ မရှိသလောက်ပါပဲ။

ကမ္ဘာပေါ်မှာ ပြည်တွင်းစစ်အရှည်ကြာဆုံးနိုင်ငံ၊ စစ်အာဏာရှင် အုပ်စိုးမှုသက်တမ်းအရှည်ဆုံးတိုင်းပြည်မို့ ကမ္ဘာမှာ မရှိဘူးသေးတဲ့ ကျောင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်မတော်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရပါတယ်။ စစ်အာဏာရှင်ရဲ့ ဖိနှိပ်မှုယန္တရားကြောင့် ကျောင်းသားထုဟာ မြေပေါ် သပိတ်တိုက်ပွဲ၊ မြေအောက်လှုပ်ရှားမှု နောက်ဆုံးလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးထိ နည်းသဏ္ဍာန်မျိုးစုံနဲ့ တိုက်ခိုက်လှုပ်ရှားကြရပါတယ်။ အာဏာရအစိုးရရဲ့ ဖိနှိပ်လိုက်လျော လွှမ်းမိုးနေတဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ် ပေါ်လိုက်ပြီး ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုရဲ့ နယ်ပယ်အသွင်သဏ္ဍာန် ပြောင်းလဲကြပါတယ်။

၄

နိုင်ငံတကာအခြေအနေမှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီကတည်းက မာက်စ်ဝါဒ ဟာ ပညာတတ်အလွှာမှာ ခေတ်စားလာခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီကာလကို နိုင်ငံရေး သုတေသီများက "ပန်းနုရောင်နှစ်ကာလများ (Pink Age)" လို့ သတ်မှတ်ကြရဲ့။ ဗမာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုမှာလည်း အဲဒီဂယက်ရိုက်ခတ်ခဲ့ပါတယ်။ ကိုအောင်ဆန်းဟာ B.A ဘွဲ့ပဲယူပြီး B.L ကို ဆက်မတက်တော့ပဲ တို့ဗမာ အစည်းအရုံးကိုဝင်ကာ သခင်ဘွဲ့ခံယူလို့ နိုင်ငံရေးလောကထဲ ခြေစုံပစ်ဝင်ခဲ့ပါ တယ်။ ကိုအောင်ဆန်းတို့ ကျောင်းသားလူငယ်တစ်သိုက် "တို့ဗမာအစည်း အရုံး" ထဲလည်းရောက်ရော အစည်းအရုံးရဲ့အလံဖြစ်တဲ့ သုံးရောင်ခြယ် ကဒေါင်းဟာ သုံးရောင်ခြယ် တူတံစဥ်အလံ ဖြစ်သွားပါတော့တယ်။

၁၉၃၆ အလွန် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ထုတ်ဝေတဲ့ စာစောင် မဂ္ဂဇင်းတွေမှာ လက်ဝဲဝါဒကို အထင်အရှား အခိုင်အမာတွေ့ရပါတယ်။ ဗမာ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (ဗ.က.သ) ရဲ့ ပဉ္စမအကြိမ် ညီလာခံအပြီးမှာ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုဗဟိန်း၊ ကိုထွန်းရှိန် (ဗိုလ်ရန်နိုင်)နဲ့ ကိုကို တို့က ဦးစီးပြီး အရေးတော်ပုံ လက်ရေးသတင်းစာ ထုတ်ဝေကြပါတယ်။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး အရေးတော်ပုံ သတင်းစာရဲ့ လိုဂို (အမှတ်တံဆိပ်)ဟာ တူတံစဥ်ပုံနဲ့ပါ။

၁၉၃၈ (၁၃၀၀ ပြည့်အရေးတော်ပုံ) အပြီး ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုအောင်ဆန်း၊ ကိုဗဟိန်း၊ ကိုလှဖေ (ဗိုလ်လက်ျာ) တို့ဟာ ကွန်မြူနစ်ပါတီ တည်ထောင်တဲ့အထိ နိုင်ငံတကာဂယက် ရိုက်ခတ်ခဲ့ပါတယ်။

၁၉၅၀ ဝန်းကျင်ကာလများ။ ကမ္ဘာကြီးမှာ ကိုရီးယားစစ်ပွဲ၊ ကျူးဘား ပြဿနာတို့နဲ့ တတိယကမ္ဘာစစ်အန္တရာယ်က အခြိမ်းခြောက်ခံ နေရပါတယ်။ အဲလိုအချိန်မှာ ကမ္ဘာ့နာမည်ကြီးစာပေ၊ ဂီတအနုပညာရှင်များ၊ သိပ္ပံပညာရှင်၊ တတ်သိပညာရှင်စုစည်းကာ "ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး ကွန်ဂရက်" ကို ထူထောင်ပြီး ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး၊ အနုမြူဗုံးပိတ်ပင်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားတောင်းဆိုကြပါ တယ်။ အဲဒီကာလက ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌက ကိုဌေးမြိုင် (ဒဂုန်တာရာ) ဖြစ်ပြီး ရ.သ.က ဥက္ကဋ္ဌ ကိုစိုးသိန်း အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ပါ တယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ဦးစီးပြီး နိုင်ငံတကာဖြစ်စဥ် ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေး၊ အနုမြူဗုံးပိတ်ပင်ရေး ဆန္ဒပြလက်မှတ်များ ကောက်ခံခဲ့ကြပါတယ်။

၁၉၅၀ခုနှစ်မှာ တောင်ကိုရီးယားနဲ့ မြောက်ကိုရီးယား စစ်ဖြစ်ကြတယ်။ မြောက်ကိုရီးယားက ကျူးကျော်တယ်ဆိုတဲ့ ကုလသမဂ္ဂရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဗမာအစိုးရက ထောက်ခံခဲ့တယ်။ အဲဒီအချိန်က တ.က.သကို အစိုးရလက်ဝေခံ ကျောင်းသားများက အုပ်စီးထားလို့ တ.က.သ အာဘော် ဘာမှ မထုတ်ပြန်ခဲ့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ တိုးတက်တဲ့ ကျောင်းသားတွေစုစည်းပြီး ကိုရီးယားစစ်ပွဲနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကုလသမဂ္ဂဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကန့်ကွက်ခဲ့ကြတယ်။ ၁၉၅၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွေမှာ ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ချုပ် (ဗ.က.သ) ဟာ ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂ International Union of Students (IUS) မှာ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သွားပြီး နိုင်ငံတကာကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနဲ့ ဟန်ချက်ညီ လှုပ်ရှားခဲ့ကြတယ်။ ဒါကြောင့် ဂျပန်နိုင်ငံ ဟီရိုရှီးမားမြို့မှာ ကျင်းပတဲ့ နျူးကလီးယားဗုံး ဆန့်ကျင်ရေးညီလာခံကိုလည်း တက်ရောက်ခဲ့တယ်။

၁၉၅၈၊ ပီကင်းကမ္ဘာ့ကျောင်းသားများသမဂ္ဂညီလာခံ၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ (၁၀) နှစ်မြောက် လွတ်လပ်ရေးနေ့ကိုလည်း တက်ရောက်ခဲ့ကြတယ်။ တခြားနိုင်ငံတွေမှာ အထူးသဖြင့် ခရီးဝေးကွာတဲ့ ဥရောပနိုင်ငံတွေမှာ ကျင်းပတဲ့ ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားများသမဂ္ဂညီလာခံတွေ ကိုတော့ ဗမာပြည်ကနေ သွားမတက်နိုင်တော့ဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကျင်းပတဲ့နိုင်ငံမှာ အစိုးရပညာတော်သင် အဖြစ် ရောက်နေတဲ့ ကျောင်းသားကို အကြောင်းကြားပြီး လျှို့လျှို့ဝှက်ဝှက် (အစိုးရမသိအောင်) တက်ခိုင်းကြရတယ်။

ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်ပေါ်များရာ အိန္ဒိယတိုက်ကိုရှာရင်း ကိုလံဘတ် သွားတွေ့မိတဲ့ မြောက်အမေရိကတိုက်မှာ ဒေသခံ ရက်အင်ဒီးယန်းတွေအပေါ် အနိုင်ကျင့်ဗိုလ်ကျပြီး နိုင်ငံတည်ထောင်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ဟာ ၁၉၆၀ ခုနှစ် ကာလတွေမှာ “ကမ္ဘာ့ပုလိပ်ကြီး” ဆိုပြီး နိုင်ငံတကာဖြစ်စဥ်မှာ နာမည်ပျက် နေပါတော့တယ်။ အာရှအာဖရိက လက်တင်အမေရိကနိုင်ငံတွေကို ကူညီရေး အရောင်ပြ၊ စီအိုင်အေ လက်ထောက်ချလို့ ပြည်တွင်းရေးတိုင်းကို ဝင်ရောက် စွက်ဖက်နေပါတော့တယ်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂက အစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး အမေရိကန်ကျူးကျော်မှုဆန္ဒပြပွဲကို ရန်ကုန်ရှိ အမေရိကန် သံရုံးရှေ့မှာ ကျင်းပခဲ့ကြပါတယ်။

ဗမာပြည်ရဲ့ ၇၄-၇၅-၇၆ သပိတ်ကာလဝန်းကျင်မှာ တောင်ကိုရီးယား ဆိုးလ်တက္ကသိုလ်၊ ထိုင်း သမ်မာဆပ်တက္ကသိုလ်တို့ရဲ့ စစ်အာဏာရှင်

ဆန့်ကျင်ရေး သပိတ်တိုက်ပွဲများဟာလည်း တိုင်ပင်ထားသလား ထင်ရအောင် တစ်နိုင်ငံနဲ့ တစ်နိုင်ငံ အားပေးစေ့ဆော်နေသလိုပါပဲ။

ချက်နိုင်ငံရဲ့ သွေးစည်းခိုင်မာရေးအလုပ်သမားသပိတ်၊ တိန်အန်မင် တရုတ်အရေးအခင်းများဟာလည်း ဗမာပြည်ရှစ်လေးလုံး ပြည်သူ့ဒီမိုကရေစီ အရေးတော်ပုံကြီးနဲ့ အပြန်အလှန် အားပေးလမ်းပြ စိတ်ဓာတ် ခွန်အားပေးကြပါတယ်။

၁၉၃၀ ကစတင်ခဲ့တဲ့ တ.က.သ၊ ၁၉၃၆ ကစတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့တဲ့ ဗ.က.သ၊ အဲဒီကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေရဲ့ ဦးဆောင်လှုပ်ရှားနေကြတဲ့ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်များဟာ သူ့ခေတ်သူ့အခါအလိုက် တိုးတက်တဲ့ အမြင်ကို ကိုင်စွဲ လာကြသူချည်းပါပဲ။ ဗ.က.သဖွဲ့စည်းပြီးတဲ့ နောက်ပိုင်း ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် မျိုးဆက်များရာစုကတော့ ပြည်ချစ်ဝါဒသာမက နိုင်ငံတကာဝါဒ ကို ကိုင်စွဲလာတာကိုပါ ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်ရပါတယ်။ ဒါကြောင့် နိုင်ငံတကာဖြစ်စဉ်ကိုလည်း မျက်ခြည်မပြတ် နိုင်ငံတကာကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုနဲ့လည်း မကင်းကွာပဲ ဗမာနိုင်ငံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနဲ့ ပေါင်းစပ် ဝတ်မှုန်ကူးနိုင်ခဲ့ ကြပါတယ်။

၅

ဗမာပြည်မှာ စာသင်ကျောင်းရယ်လို့ စတင်ပေါ်ပေါက်လာ ကတည်းက ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေ ဖြစ်ထွန်းလာတာပါပဲ။ နယ်ချဲ့ကိုလိုနီခေတ်က စလို့ ကနေ့ကာလအထိ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရရင် ခေတ်အဆက်ဆက်အစိုးရတွေရဲ့ ခေတ်မမီ အကျိုးမပြုတဲ့ ပညာရေးစနစ် ကြောင့်ရယ်၊ ကျောင်းသားတွေအပေါ် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်တဲ့ စည်းကမ်း၊ အမိန့်၊ ဥပဒေတွေ ပြဋ္ဌာန်းတာကြောင့်ရယ်၊ ကျောင်းသားတွေက ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက် လှုပ်ရှားကြရတာကို တွေ့ရပါတယ်။

အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့တို့က ဗမာပြည်ကို သိမ်းပိုက်အပြီး လက်နက်အားကိုးနဲ့ မလှုန်နိုင်အောင် ဖိနှိပ်ထားတဲ့အပြင် လူမျိုးရဲ့ ဇာတိသွေး ဇာတိမာန်ကိုပါ ချိုးနှိမ်ဖို့ ကြိုးစားလုံးပန်းခဲ့ကြတယ်။ ပုဂံစိတ်ဓာတ် ပျက်ပြားအောင် ညောင်ဦး ကို ရုံးစိုက်မြို့အဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ပုဂံကို တောဖုံးအောင် ကြံဆောင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုပဲ အင်းဝဇာတိမာန်တိမ်ကော ပပျောက်အောင် တံတားဦးမှာ ရုံးစိုက်ခဲ့

ပြန်တယ်။ ရခိုင်တန်ဆောင် မြောက်ဦးတိမ်ကောစေဖို့ စစ်တွေကို မြို့လုပ်ခဲ့တယ်။ ပဲခူးဟံသာဝတီနဲ့ စစ်ကိုင်းမှာကျတော့ နန်းတော်နေရာမှာ မြို့ကွက်ရိုက်တည်ပေးပြီး မြို့ရိုးပေါ်မှာ ကားလမ်းဖောက်ကြတယ်။ မန္တလေးနဲ့ အမရပူရမှာ နန်းတွင်းထဲကို စစ်တပ်တပ်စွဲထားပြီး အပြင်လူမဝင်ရဆိုတဲ့ ကန့်သတ်နယ်မြေလုပ်ပစ်ကြပြန်တယ်။

အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ဟာ သူတို့ကို “သခင်ကြီး” ခေါ်ခိုင်းပြီး တိုင်းရင်းသားတွေကို “ဘုရား” ထူးစေခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုပဲ ဆရာနဲ့ ပညာရေးဌာန အကြီးအကဲအင်္ဂလိပ်တွေလာရင် ရှိခိုးနှုတ်ဆက်ဂါရဝပြုဖို့ အမိန့်ထုတ်ပြန် ခဲ့တယ်။ အဲဒီလိုဖောက်ပြန်တဲ့ အစိုးရရဲ့ မလျော်ကန်တဲ့ အမိန့်အာဏာကို ကျောင်းသားတွေက ဖီဆန်အာခံတော်လှန်အနိုင်ယူခဲ့တယ်။ ဒါဟာ ၁၉၀၃ ခုနှစ်က ကနဦးကျောင်းသားသပိတ်ရဲ့ ရှိခိုးပြဿနာ အောင်ပွဲပါ။

၁၉၂၀ မှာ နယ်ချဲ့အစိုးရက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းဖို့ကြိုးစားလာပါတယ်။ အဲဒီဥပဒေဟာ ဗမာပြည်ရဲ့ ပကတိဘဝနဲ့ မကိုက်ညီကြောင်း မိဘပြည်သူများနဲ့ ကျောင်းသားများက အတန်တန် ကန့်ကွက်နေတဲ့ကြားမှ နယ်ချဲ့အစိုးရက ဇွတ်ပြဋ္ဌာန်းဖို့ လုံးပန်းလာကြတယ်။ အင်္ဂလိပ်ရဲ့ တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကြောင့် ပထမကျောင်းသားသပိတ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရတာပါ။

ကျောင်းခေါ်ချိန် ပြန်ထူးရာမှာ Sir မပါလို့ အတန်းတက်ခွင့်မရတဲ့ ကျောင်းသား ကိုစိုးမြင့်ကိစ္စ၊ ကြော်ငြာသင်ပုန်းမှာ ကပ်ထားတဲ့ ကြေညာချက်စာရွက်ကို ရက်လွန်ပြီအထင်နဲ့ သွားဖြုတ်မိလို့ ကျောင်းထုတ်ခံရတဲ့ ကျောင်းသားကိုအောင်မြင့်ကိစ္စ စတဲ့ မီးပွားကလေးတွေ စုလာပြီး “ငရဲခွေးကြီး လွတ်နေပြီ” ဆောင်းပါးပြဿနာနဲ့ ကိုအောင်ဆန်းကို ကျောင်းထုတ်လိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ သေချာတဲ့သတင်း၊ အဲဒီဆောင်းပါးကြောင့်ပဲ တ.က.သ ဥက္ကဋ္ဌ ကိုနုကို ကျောင်းထုတ်လိုက်ခြင်းဟာ မီးတောက်ကြီးဖြစ်လာကာ ၁၉၃၆ ခုနှစ် ဒုတိယ ကျောင်းသားသပိတ်ကြီး ပေါ်ပေါက်လာ ပါတော့တယ်။ တက္ကသိုလ် အာဏာပိုင်နယ်ချဲ့များရဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှု ညံ့ဖျင်းတာကြောင့် သပိတ်ဖြစ်လာရတာပါ။

၁၃၀၀ ပြည့် ရေနံမြေသပိတ်ကြီးဟာ မကွေးမြို့မှာ တားဆီးခံနေရတော့ တို့ဗမာအစည်းအရုံးမှ သခင်များနဲ့အတူ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌကိုဗဟိန်း၊ အတွင်းရေးမှူးကိုဗဆွေတို့က သွားရောက်အားပေးပြီး ရန်ကုန်အရောက်ချီတက်နိုင်ဖို့ ကူညီခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီမှာ ကိုဗဟိန်း ပြောကြားခဲ့တဲ့ မိန့်ခွန်းက

နယ်ချဲ့အစိုးရကို အကြည်ညိုပျက်စေတယ်လို့ စွပ်စွဲပြီး အဖမ်းခံလိုက်ရတယ်။ ကျောင်းသားထုကြီးကလည်း ကိုယ့် ဥက္ကဋ္ဌနဲ့ အတွင်းရေးမှူးကို ဖမ်းဆီးတာဟာ ကျောင်းသားထုတစ်ရပ်လုံးကို စော်ကားတာနဲ့ အတူတူပဲဆိုပြီး သပိတ်မှောက်ကြ၊ ပုဒ်မ (၁၄၄) ကို ဆန့်ကျင်ကာ အတွင်းဝန်ရုံးဝိုင်းကြနဲ့ ဗိုလ်အောင်ကျော် ကျဆုံးရတဲ့ တတိယကျောင်းသားသပိတ်ကြီး ဖြစ်ပွားခဲ့ရပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့တွေကတော့ ကိုဗဟိန်းနဲ့ ကိုဗဆွေကိုဖမ်းလို့ တတိယကျောင်းသားသပိတ်ဖြစ်ရတယ်လို့ ယေဘုယျနားလည်ထားကြတာပါ။ ဒါပေမဲ့ -

> "ကျွန်တော်တို့ကို ဖမ်းလိုက်သောအခါတွင်ကား... အဆင်သင့်ပြင်ဆင်ပြီးဖြစ်သော ကျောင်းသားများကို ဆူပူရန် အခါပေးလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သွားလေသည်။ အကယ်တည့် ကျွန်တော်တို့ကို မဖမ်းပဲနေက ယခုဖြစ်ပျက်ဆဲဖြစ်သော ကျောင်းသားအရေးတော်ပုံသည် ယခုအချိန်တွင်မဖြစ်ပဲ အချိန်ပြောင်းသွားချင် ပြောင်းပေလိမ့်မည်။ သို့သော် မဖြစ်ပဲကားမနေ၊ အနှေးနှင့်အမြန် ဖြစ်ပေါ်ရတော့မည်။ စင်စစ်သော်ကား ကျွန်တော်တို့ကို ဖမ်းလိုက်ခြင်းမှာ ပေါက်ကွဲအံ့ဆဲဆဲဖြစ်သော ယမ်းအိုးကြီးကို မီးတဖွားဖွားချလိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ ယခုကျောင်းသားအရေးတော်ပုံသည် ကျွန်တော်တို့နှစ်ဦးအား ဖမ်းဆီးခြင်းအပေါ်တွင် လုံးဝအရင်းမတည်ကြောင်း"

လို့ အဖမ်းခံရသူ ကျောင်းသားသမဂ္ဂကိုဗဟိန်းကိုယ်တိုင် ၁၃၀၀ ပြည့် သပိတ်သုံးသပ်ချက် "ကျောင်းသားအရေးတော်ပုံ" စာတမ်းမှာ အတိအလင်းပြောကြားထားပါတယ်။

မှန်ပါတယ်။ ကိုလိုနီခေတ်ဗမာနိုင်ငံရဲ့ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သမျှ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတိုင်းဟာ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ အမျိုးသားလွတ်မြောက်ရေး လက္ခဏာဆောင်နေလို့ပါပဲ။ လတ်တလော အကြောင်းအရာ ဘာကြောင့်ပဲ သပိတ်မှောက်မှောက် နယ်ချဲ့အစိုးရရဲ့ ဖိနှိပ်မှု၊ ကျွန်ပြုမှုနဲ့ မတရားတဲ့ အမိန့်အာဏာမှန်သမျှကို တာဝန်အရ ဖီဆန်ဆန့်ကျင်ကြတာပါ။

၁၉၂၀ ပထမကျောင်းသားသပိတ်ရဲ့ ကြွေးကြော်သံဟာ "ကျွန်ပညာရေး အလိုမရှိ။" ၁၉၃၆ ဒုတိယကျောင်းသားသပိတ်မှာတော့ "ပညာရေးစနစ် အသစ်ပြောင်းပေး။" တတိယကျောင်းသားသပိတ် ၁၉၃၈ ရဲ့ တောင်းဆိုမှုဟာ "ပညာရေးစရိတ်တိုးပေး" ရယ်လို့ ဖြစ်ကြပါတယ်။ နယ်ချဲ့သမားရဲ့ ကျွန်ပြုလို ဇောနဲ့ ချမှတ်ခဲ့တဲ့ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းတဲ့ ပေါ်လစီ၊ ဥပဒေတွေကြောင့် ကိုလိုနီ ခေတ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေ ဖြစ်ပွားပြီး ဂုဏ်ရောင်ပြောင်ခဲ့ကြတာပါ။

လွတ်လပ်ရေးရအပြီး ဖ.ဆ.ပ.လရဲ့(၁၀)နှစ်(၁၀)မိုးခေတ်မှာ ကျောင်းသား သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်ဟောင်းတွေ အာဏာရလာကြပါတယ်။ သူတို့အာဏာရမှ ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို ခါးပိုက်ထဲထည့်ဖို့ ကြိုးစားရင်း ပါတီအပိုင် ကျောင်းသား အဖွဲ့တွေ ဖွဲ့စည်းပေးပြီး ကျောင်းသားထုအတွင်း သပ်လျှိုသွေးခွဲကြပါတော့ တယ်။ အဲဒီကာလတွေက ဗမာနိုင်ငံဟာ အရှေ့တောင်အာရှမှာ လူမှုစီးပွား အဖွံ့ဖြိုးဆုံး အတိုးတက်ဆုံးနိုင်ငံပါ။ ဒါပေမဲ့ အုပ်စိုးသူအစိုးရက ချမှတ်လိုက်ပြီး ကျောင်းသားထု လက်မခံနိုင်တဲ့ အမိန့်ဥပဒေကြောင့် ၁၉၅၃ အောက်တိုဘာ ကျောင်း (၁) လ ပိတ်ရေးဆိုတဲ့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရ ပြန်ပါတယ်။ တစ်ခါက သမဂ္ဂကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဖြစ်ခဲ့ဖူးသူ ပြည်ထဲရေး ဝန်ကြီးကိုယ်တိုင် သေနတ်ကိုင် ပစ်သတ်ဖြေရှင်းခဲ့လို့ "အင်းဝဆောင် အုတ်တံတိုင်း၊ သွေးဖြိုင်းဖြိုင်းနီ" ခဲ့ရပါတော့တယ်။

၁၉၅၆ ခုနှစ်မှာ သတ္တမတန်းအစိုးရစစ်စာမေးပွဲကို ကျောင်းသားလေးများ က တစ်နှစ်ပတ်လုံး စာကြိုးစားပြီး အားရပါးရဖြေဆိုနေဆဲ နောက်ဆုံးရက်ကျမှ ဖြေဆိုရမယ့်မေးခွန်းဟာ ဗမာ့ခေတ်သတင်းစာမှာ ပါလာပါတယ်။ အာဏာရ အစိုးရရဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှုညံ့ဖျင်းတာကို မှန်မှန်ကန်ကန် တရားနည်းလမ်းတကျ မဖြေရှင်းပဲ စာမေးပွဲတစ်ခုလုံးကို ဖျက်သိမ်းကြောင်း ကြေညာလိုက်တော့ တယ်။ အဲဒီခေတ်က သတ္တမတန်းအောင်ရင်ကို အလုပ်ကောင်းရတဲ့ကာလပါ။ ဒါနဲ့ စာမေးပွဲဖျက်သိမ်းလိုက်တာကို မကျေနပ်တဲ့ စာမေးပွဲဖြေဆဲ ကျောင်းသား ငယ်တွေဟာ သတင်းစာတိုက်ကိုသွားဝိုင်းပြီး ဆန္ဒပြတော့ လက်နက် အားကိုးပြီး အစိုးရက ဖြေရှင်းလိုက်တာ ကျောင်းသားလေးဟယ်ရီတန် ကျဆုံး ခဲ့ရပြန်ပါတယ်။

ဟယ်ရီတန်အရေးဟာလည်း အာဏာပိုင်တို့ရဲ့ ချို့ယွင်းချက်ကို လက်နက် နဲ့ ဖြေရှင်းလိုက်တာပါပဲ။ ၁၉၆၁ မန်းတက္ကသိုလ်ရဲ့ စနစ်သစ် အရေးတော်ပုံ မှာလည်း အစိုးရရဲ့ တစ်ဖက်သတ်ချမှတ်ထားတဲ့ အဖြေနဲ့ အသေစွဲကိုင်မှု၊

နောက်ဆုံးအကြမ်းဖက်မှုကို တွေ့ရတယ်။ သင်ကြားမှု မပြည့်စုံတဲ့ စာမေးပွဲစနစ်တစ်ခုကို အသေချမှတ်ခဲ့တယ်။ ကျောင်းသားများက ပထမဦးစွာ လိုအပ်နေတဲ့ ကျောင်းသုံးပရိဘောဂ၊ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းနဲ့ ဆရာများ တိုးခန့်ပါ၊ ဒါတွေမပြည့်စုံသေးခင် စနစ်သစ်ပညာရေးကို ရပ်ဆိုင်းထားပါလို့ တင်ပြခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ အာဏာပိုင်တွေက မလိုက်လျောပဲ နောက်ဆုံး စက်တင်ဘာလမှာ လက်နက်နဲ့ အကြမ်းဖက်ဖြေရှင်းလိုက်ပါတော့တယ်။

ဒီသမိုင်းစဉ်တွေကိုကြည့်ရင် အာဏာပိုင်တို့က ကျောင်းသားထုဆန္ဒပြည်သူ့အသံနဲ့ မကိုက်ညီတဲ့အမိန့်၊ ဥပဒေ၊ စည်းကမ်းတွေချလို့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေ ပေါ်ပေါက်ကြောင်း၊ ကျောင်းသားများက ငြိမ်းချမ်းစွာ ပညာသင်ကြားရေးကို မြတ်နိုးခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြနည်းနဲ့သာ တောင်းဆိုလှုပ်ရှားခြင်းကို အစိုးရဘက်က ကျူးကျော်မှု၊ အကြမ်းဖက်မှုတို့နဲ့သာ ဖြေရှင်းတတ်ကြောင်း ထင်ရှားစွာ တွေ့မြင်ရပါတယ်။

ထောင်ပိုင်က အကျဉ်းသားတွေကို ဖိနှိပ်သလို၊ ဗိုလ်မှူးကြီးက တပ်သားတွေကို ချုပ်ချယ်သလို ကျောင်းသားတွေရဲ့ လူငယ်သဘာဝ လွတ်လပ်မှုကို ဖိနှိပ်ချုပ်ကိုင်ဖို့ ကြံစည်လာကြတယ်။ အဆောင်စည်းကမ်းတွေကို တပ်စည်းကမ်းတွေလို ထုတ်ပြန်ခဲ့တယ်။ တက္ကသိုလ်ရဲ့ သဘောသဘာဝကိုလည်း မသိ ကျောင်းသားထုရဲ့ ဆန္ဒကိုလည်း ဥပေက္ခာပြုပြီး ထုတ်ပြန်တဲ့အမိန့်ဟာ ပြဿနာစတော့တာပါပဲ။

၁၉၆၂ ဗိုလ်နေဝင်းခေါင်းဆောင်တဲ့ စစ်အုပ်စုဟာ အာဏာသိမ်းပြီးကတည်းက တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ရုပ်သိမ်းပစ်တယ်။ ဆရာတွေ၊ ပါမောက္ခ၊ ကျောင်းသားတွေ၊ မိဘတွေနဲ့ ဖွဲ့စည်းထားတဲ့ တက္ကသိုလ်ကောင်စီကို ဖျက်သိမ်းပစ်ပြီး စစ်ဗိုလ်မှူးကြီးတွေနဲ့ အသစ် ဖွဲ့စည်းခဲ့တယ်။ အခုလည်း တက္ကသိုလ်ကို အပိုင်စီးလို့ ကျောင်းသားတွေကို အဆောင်စည်းကမ်းနဲ့ ချုပ်ကိုင်ဖို့ ကြံစည်လာပြန်တယ်။ မခံနိုင်လို့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနဲ့ တန်ပြန်ဆန့်ကျင်တော့ သေနတ်နဲ့ အကြမ်းဖက်ဖြေရှင်းပြီး သမဂ္ဂအဆောက်အဦးကြီးကိုပါ ဗုံးနဲ့ခွဲလို့ အစဖျောက်လိုက်တယ်။

၁၉၇၄-၇၅ သပိတ် (၃) လုံးဖြစ်အပြီး စစ်အာဏာရှင်များက ရန်ကုန်မြို့ကို မာရှယ်လောကြေညာပြီး အုပ်ချုပ်နေပါတော့တယ်။ အဲဒီလို စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကြီး ကြေညာထားတဲ့ကြားက ၇၆ မတ် မှိုင်းရာပြည့်အရေးအခင်းက ဘာကြောင့်ဖြစ်လာရသလဲ။ စစ်အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး စိတ်ဓာတ်ရယ်၊

လတ်တလောအကြောင်းကတော့ ကျောင်းဆောင်ကြေး (၅၇) ကျပ်ကနေ (၁၂၀) တိုးလိုက်တဲ့ ပြဿနာပါပဲ။ ဝန်ထမ်းအများစုက လစာ (၁၂၆) ကျပ်သာ ရနေတဲ့ခေတ်မှာ တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားတစ်ယောက်ရဲ့ အဆောင်ကြေးဟာ (၁၂၀) ကျပ်ဆိုတော့ ဆင်းရဲသားကျောင်းသားအများစုက ဘယ် တောင့်ခံနိုင်တော့မှာလဲ။ ဗမာပြည်မှာ လမ်းပေါ်ထွက်တဲ့နိုင်ငံရေးဟာ ခေတ်မမီတော့ဘူး ရယ်လို့ သင်တန်းတွေ ပို့ချနေတဲ့အချိန်၊ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေတဲ့ ကိုးရီးယားမှာ လမ်းပေါ်က ကြွေးကြော်သံတွေနဲ့ သမ္မတကို ဖြုတ်ချပစ်ခဲ့တယ်။ ဒီမိုကရေစီရဲ့ ဥသျှောင်နိုင်ငံကြီးဆိုတဲ့ အမေရိကန်မှာတောင် ထရမ့် တက်လာတော့ တစ်ပြည်လုံး လမ်းပေါ်ထွက်ခဲ့ကြတာပဲ။ တိုင်းပြည်တစ်ပြည်မှာ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနဲ့ ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုဟာ မပတ်သက်ပဲ အစိုးရရဲ့ ပညာရေးအပေါ်သဘောထား၊ ကျောင်းသားတွေအပေါ်ထားတဲ့ စိတ်ထား၊ ချမှတ်တဲ့စည်းကမ်း၊ အမိန့်ဥပဒေတွေနဲ့သာ တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်ပါတယ်။

၆

အထက်က ရေးခဲ့ပြောခဲ့တာတွေကို ပြန်ပြီးနိဂုံးချုပ်ရရင်... ကျောင်းသားဆိုတာ လက်ရှိစာသင်ကျောင်းတစ်ခုခုမှာ ပညာသင်ကြားနေပြီး တိုးတက်မှုကို လက်ဆင့်ကမ်းသယ်ဆောင်နေကြတဲ့ လူငယ်တစ်စုပါပဲ။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဟာ ဒီမိုကရေစီခေတ်ရဲ့ မရှိမဖြစ်လိုအပ်တဲ့ အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်ပါတယ်။

အချိန်အခါ အခြေအနေမရွေး အခြားလူထုလူတန်းစားများရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတိုင်းမှာ ကျောင်းသားတွေဟာ ထောက်ခံပါဝင် ပူးပေါင်း ကူညီကြပါတယ်။ အာဏာရအစိုးရရဲ့ ဖိနှိပ်လိုက်လျော လွှမ်းမိုးနေတဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်အပေါ်လိုက်ပြီး ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုရဲ့ နယ်ပယ်အသွင် သဏ္ဍာန်ဟာ ပြောင်းလဲပါတယ်။

ဗမာပြည် ပြည်တွင်းလက်တွေ့ဘဝနဲ့ တူညီနီးစပ်တဲ့ နိုင်ငံတကာဖြစ်စဥ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတိုင်းဟာ ဗမာပြည်ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအပေါ် စေ့ဆော်အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေပါတယ်။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဟာ တိုင်းပြည်လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနဲ့ မပတ်သက်ပဲ အာဏာရအစိုးရရဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှု၊ အသိဉာဏ်ကြွယ်ဝမှု၊ ဉာဏ်အမြော်အမြင်နဲ့သာ သက်ဆိုင်ပါတယ်။

၇၄-၇၅-၇၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဟာ စစ်အာဏာရှင်စနစ် ဆန့်ကျင်ရေး၊ တစ်ပါတီအာဏာရှင်စနစ် ပြုတ်ကျရေးနဲ့ ၁၉၇၄ အခြေခံ ဖွဲ့စည်းပုံဥပဒေ ဖျက်သိမ်းရေးတို့ ရည်ရွယ်ပါတယ်။

ကိုးကားချက်များ

ဗဟိန်း၊ သခင်၊ (၁၉၃၉)၊ *ကျောင်းသားအရေးတော်ပုံ*၊
ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားများသမဂ္ဂအသင်း။
ဝ၊ မောင်၊ သိပ္ပံ၊ (၂၀၀၇)၊ *အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်ခရီးသွားမှတ်တမ်း*၊
တကောင်းစာအုပ်တိုက်

A Forgotten Student Movement: The 2002 Military Technological College Uprising

Zay Yah Oo

Abstract

It is well-known that students and their protests have greatly influenced the political history of Myanmar. Yet when people write about student politics and rebellions, they tend to focus on students at the many civilian institutions in the country and their grievances. This article furthers understandings of student activism in Myanmar by narrating an experience of the 2002 uprising at the Military Technological College in Pyin Oo Lwin. This college was set up by the military during a time when most civilian education institutions were kept shut by the regime and prospective higher education students had few options. Written by a student who participated in the uprising, this article uses firsthand experience, focus group discussions and primary sources to shed light on an unsung political event within the Myanmar military that led to the dismantling of an entire college, and the imprisonment of dozens of military students determined to have breached the Army Act.

Introduction

Students have consistently played an active role in the many protests against dictatorship in Myanmar. The student movement that emerged from the protests against the University of Rangoon Act of 1920 significantly influenced later generations of students to also oppose injustice in the educational system. But while students generally organize protests that are posited as being against the education system, these movements are in fact related to broader politics in one way or another. The unfair policies enforced by successive military regimes include betraying previous agreements with citizens and the student community has always resisted them. There are two root causes of

student protest movements under military rule in Myanmar—first, the unjust rules and regulations enshrined in the education system by the military dictatorship that serve to support and enhance its own power, and second, the military's unilateral breaches of contracts with students.

Student movements in civilian universities and colleges have been the subject of many publications in Myanmar. But one major student movement, taking place in 2002 and stifled by a blanket media blackout, has found no place in historiography. It involved students not from a civilian university, but rather from a military college: the Military Technological College (MTC). More significantly, one of the two central demands made by the students was actually conceded to by military leaders. Further, once the movement was crushed, the MTC was completely terminated—the only such college to have been so definitively shuttered in the wake of protests among its student body. There was no official announcement after the movement was crushed. All the students were expelled, with the leaders imprisoned. The event was concealed, with the military spreading disinformation, and misinformation also spread broadly in the media.

This article proceeds in four sections. The first section deals with the emergence of the MTC, the second section touches on the background situation at the college before the uprising, and the third discusses the uprising itself. The fourth section concludes by discussing the disinformation and misinformation that led to an identity crisis for MTC students later in life.

The Creation of the MTC

After the military coup by General Ne Win on 2 March 1962, Myanmar was essentially under military rule for 48 years, until the general election in 2010. During that period, the Myanmar military was the ruling class in Myanmar society. Civil society was subjugated under martial law. Military rule became more direct during the regime that followed General Ne Win's 1988 resignation and the May 1990 general elections, with its ignored results. For example, most ministers were military officers, and the top

ranks of the civil service bureaucracy were occupied by military officials. Other sectors like local administration, education, health, etc. were also in the hands of the military. In order to further maintain its grip on power, military leaders extended it into new areas of society. The MTC was a part of this direct military power expansion.

During the State Law and Order Restoration Council (SLORC) era that followed the 1988 coup, the military junta expanded their directly administrated education system, no longer limiting it to the Defense Services Academy (DSA), which trained future military officers. The military started programs and institutions to produce professionals like medical doctors, engineers, nurses, and paramedics. Although fresh graduates from civilian universities had been recruited as military doctors and engineers in the past, the recruitment of civilian professionals became difficult after the military's atrocities against the people in the 1988 uprising. The SLORC barely trusted civilian students, and colleges and universities had been closed for some time. The military therefore struggled to recruit students from these shuttered universities to create a quality officer corps, which they hoped would remain loyal to the army under any circumstances. So they started to open their own colleges and universities.

In 1993, the military launched the Defense Services Institute of Medicine, which became the Defense Services Medical Academy (DSMA), and in 1994, the military launched the Defense Services Institute of Technology, which became the Defense Services Technological Academy (DSTA). In 1998, the Defense Services Electrical and Mechanical Engineering School (AGTI) was opened in Pyin Oo Lwin, Mandalay Division, and in 2000 the Defense Services Institute of Nursing and Paramedical Science was opened. Of these new military institutes, only the AGTI (after it changed its name, explained later) revolted against the military government, becoming the first and only military training institute in Myanmar to ever do so. A recruitment advertisement for the AGTI's first intake was printed in the state-run newspaper *The New Light of Myanmar* and is translated below and shown in the original Burmese in figure 1, which follows.

Students Wanted for the Diploma Course at the AGTI, Pyin Oo Lwin[1]

1. The applicant shall be:
   a. Not younger than 16 or older than 20 years of age on 1 January 1999;
   b. Single, and be a Union of Myanmar citizen;
   c. At least 5ft. 3in. tall and 105 pounds;
   d. On the matriculation examination A list;
   e. Interviewed in person if shortlisted and passed English and Mathematics in the entrance examination, and;
   f. Not bespectacled.
2. The selected shall enjoy the following benefits:
   a. Salary of 650 Myanmar Kyat for the first phase, 700 for the second phase, and 750 for the third phase during training;
   b. Benefits during training include free accommodation, rations, and healthcare plus uniforms, haircut and laundry costs.
3. It is a two-year course.
4. On the completion of the program, one can enjoy the following benefits:
   a. Being directly appointed to various service arms and units as a technical sergeant;
   b. Promotions to Warrant Officer Class 1 and 2 (WO-I & WO-II), and also to gazetted officer, will be carried out based on credentials.
5. On completion of the course, AGTI diploma certificates will be awarded.
6. If one qualifies, one may take entrance exams to attend a third year of education at any technological university.

---

[1] "Trainees wanted", 1998. Burmese original shown in figure 1.

7. Those selected shall serve in the military for at least ten years.
8. Free application forms can be obtained from and submitted to the Electrical and Mechanical Engineer Battalion or to the workshop squadrons in regional and divisional military commands.
9. Those who fail/ed relevant preliminary medical examinations need not apply.
10. The following documents must be submitted along with the application form:
    a. An original copy of a testimonial declaring the applicant has good moral character and is not involved in politics, provided by township, division, and state police officers, along with seven passport-sized photos;
    b. A photocopy of the applicant's high school graduation certificate and a list of matriculation examination grades (bring the originals to the examination).
11. Applicable period: application forms are to be submitted no later than 14 October 1998 to the Electrical and Mechanical Engineering Directorial Office, Ministry of Defense, Yangon.
12. To take the entrance examination, the applicants shall arrive at the following locations no earlier than 21 October, and no later than 22 October 1998, reporting their arrival:
    a. No. 2, Main Workshop (Electrical), Amarapura Township, for Upper Myanmar.
    b. No. 656, Workshop Company (Electrical), Botataung Township or No. 1, Main Workshop, Hlegu Township, for Lower Myanmar.
13. Civil and Defense servants who meet the credential requirements can apply through the respective departments.

- Quartermaster General's Office

Figure 1

The Burmese language recruitment advertisement for the AGTI diploma course.[2]

---

[2] "Trainees wanted", 1998.

After this recruitment advertisement did its work, the first AGTI intake opened on 18 November with 407 trainees. According to the advertisement, trainees who completed the two-year course would receive an AGTI diploma, and those who passed the examination with high grades were supposed to be able to continue their studies at any technological university.

Simply put, the details in the advertisement formed part of the contract between the military government and applicants, and students applied for the course because they trusted this agreement would hold. However, 16 months after the training, the government renamed the AGTI to the Military Technological College, and changed the details of the program along with it. The AGTI had become the MTC. An English translation of the new recruitment advertisement follows, with the Burmese original text displayed in figure 2.

MTC Engineering Trainees Wanted[3]

1. The applicant shall be:
   a. No younger than 16 or older than 19 on 1 January 2000;
   b. Single & a citizen of the Union of Myanmar;
   c. At least 5ft., 3in. and 105 pounds;
   d. Not bespectacled;
   e. One who passed the matriculation examination (and be able to present matriculation examination marks);
   f. One who passed the preliminary medical test at a township, state, or division general hospital.
2. Application forms can be obtained free of charge starting on 5 September 2000 and are to be submitted to the respective Regional Military Commands or Divisional Military Commands by 31 October 2000.

[3] "Engineering students wanted", 2000.

3. Along with the application form, original copies of testimonials attesting to the applicant's good moral character and non-involvement in politics by township, division, and state police officers, together with three black and white photos of passport size taken within the last month, must be submitted.
4. Those who meet the credential requirements shall take a test on the following subjects by the matriculation curriculum at examination centers in locations including Myitkyina, Bamaw, Lashio, Kengtung, Taunggyi, Loikaw, Mawlamyine, Dawei, Myeik, Yangon, Pathein, Sittwe, Monywa, Kale, Mandalay, Meiktila, Magway, Taungoo, Bago, and Pyay:
   a. English;
   b. Mathematics.
5. One can check the list of eligible candidates at examination centers before 20 November 2000.
6. Candidate seat numbers are the same as in the application form; the timetable for the examination will be announced in the newspaper.
7. Shortlisted candidates who pass the entrance exam shall be personally interviewed in Yangon and Mandalay.
8. Salary and allowance will be granted based on academic year.
9. Those who pass each academic year shall enjoy the following benefits:
   a. Second-year graduates will receive a Diploma of Engineering Science (AGTI) and will be directly appointed to various service arms and units as a technical sergeant;
   b. Whoever passes with excellent grades will be allowed to attend third- and fourth- year programs, with graduates receiving a Bachelor of Technology and being directly

appointed to various service arms and units as WO-I at other specialist rating positions;

c. Whoever passes the fourth year with excellent grades will be allowed to attend the fifth year, and if one passes will be offered a Bachelor of Engineering, and will be directly appointed to various service arms and units as WO-I at a technical position;

d. For those mentioned above who hold a Bachelor of Technology, if they complete five years of service as a WO-II, or if Bachelor of Engineering holders complete three years of service as a WO-I, they can apply to become military gazetted officers.

10. The selected shall serve at least ten years in the army on completion of the training.

For detailed information, contact the Electrical and Mechanical Engineering Battalion/Unit.

- Quartermaster General's Office

Figure 2

Recruitment advertisement for the MTC.[4]

မြန်မာ့အလင်း

တပ်မတော် နည်းပညာတက္ကသိုလ်
MILITARY TECHNOLOGICAL COLLEGE
သင်တန်းသားများ အလိုရှိသည်

[4] "Engineering students wanted", 2000.

There are a few differences between the two advertisements. The first promises that on completion of the two-year course, an AGTI diploma will be awarded, and those who pass the exam with excellent grades can attend any technological university. The second advertisement, however, stipulates that those who pass with high grades will have the opportunity of attending third or fourth years only at the same school. Upon completion of the fourth year, a Bachelor of Technology will be handed over. If one passes the fourth-year exam with excellent grades and attends the fifth year, he will obtain a Bachelor of Engineering degree. When the program structure and opportunities were changed by the authorities, students who enrolled on the merits of the original recruitment advertisement were not consulted or informed. Recognition of intake issues also arose—whether the first intake under the MTC should be recognized as the first intake or the second, as the school title and programs changed after the original first AGTI intake.

The school's original students were in a dilemma; they did not know which intake they belonged to. Worse still, the school authorities themselves did not seem to understand the relations between the two original intake years. It was in this fashion that 435 new students were recruited into the MTC in February 2000.[5] Back in those days, the college fell under the administration of the Defense Services Electrical and Mechanical Engineering Directorate Office, known as *Kaka Hlyat*, under the supervision of Lieutenant General Tin Hla, Quartermaster General.

The chain of command in the MTC was inscribed on a plaque monument (original Burmese text is shown in figure 6) as follows:

> The MTC was founded and opened on 14 January 2000, administrated directly by the Defense Services Electrical and Mechanical Engineering Directorate Office, headed by Lieutenant General Tin Hla, Quartermaster General, under the guidance of

[5] "Pamphlet of the Recruitment", 2000. This source is reproduced in full in appendix 1 of the Burmese version of the article on page 349.

> Senior General Than Shwe, Chairperson of the State Peace and Development Council and commander-in-chief.

The inauguration ceremony was attended by Lieutenant General Tin Hla himself as well as the military-owned Myawaddy media. He delivered an opening speech and announced the opening of the MTC with its 'first intake', here referring to those recruited only after the AGTI became the MTC. The media interviewed that intake, but not those who were recruited the previous year under the AGTI, resulting in an identity crisis for these original students. They did not know which batch they belonged to or how they were being recognized, plunging them into despondency.

But some students increasingly expressed their dissatisfaction. Some military generals finally got wind of it through the school authorities. Brigadier General Aung Hlaing, who was then the director of the *Kaka Hlyat,* came to Pyin Oo Lwin from Mandalay to talk to the disgruntled original intake students. He simply reiterated what was stated by Tin Hla in his opening speech. Although they were recruited as "Defense Services Electrical and Mechanical Engineering students", they had become students of the first batch of the MTC. When later students for the third intake were recruited, the recruitment pamphlets provided to prospective students featured a brief history of the MTC, described as follows:

> In order to produce AGTI (Diploma) holders for the Tatmadaw (army, navy, and air force), the Defense Services Electrical and Mechanical Engineering School merged with the Engineering Science Training Department on 29 September 1998. Then to produce soldiers holding the AGTI (Diploma), Bachelor of Technology, and Bachelor of Engineering degrees, the MTC, encompassing the former Military Electrical and Mechanical Engineering School, was opened in Pyin Oo Lwin on 26 February 2000. The first batch of the MTC consisted of 407 trainees

> and started on 18 November 1998. The second intake commenced with 435 trainees on 29 February 2000. The third batch will be recruited in October 2000.[6]

With this speech, the students who were recruited under the former AGTI learned that they were to be officially designated as trainees of the first intake of the MTC.

The MTC Before and Leading to the Uprising

The MTC was plagued by inconsistency and breaches of agreement. The military unilaterally betrayed the commitments it made to MTC students. Following the merging of the two intakes, a sour senior-junior relationship was created by college authorities, which led eventually to a student revolt. There was even a bad omen, a harbinger of imminent misfortune, at the opening ceremony of the MTC: while all the students were saluting the national flag at the forefront of the parade ground, the flag fell off the mast. Training officers said that if the flag fell off the mast on significant occasions, the entire battalion could break down for one reason or another.

After the official inauguration, Lieutenant General Tin Hla would occasionally inspect the MTC on visits, holding official semi-formal meetings with the students. On one occasion, the students and school authorities prepared to welcome him with pomp and grandeur, only to learn that he could not make it. It was later learned that Lieutenant Generals Win Myint (then Third Secretary) and Tin Hla were forced to retire, along with other top-ranking officers, because of 'some issues' within the military leadership.[7] The MTC was then transferred to the administration of the Chief of Armed Forces Training Office.

The succeeding officers in charge did not seem to fully understand what had occurred at the MTC. Chief of Defense Service

---

[6] "Pamphlet of the Recruitment", 2000. The pamphlet is reproduced in appendix 1 on page 349.

[7] "Dateline of Myanmar", 2003.

Training Major General Kyaw Win visited the college to discuss the issues with fourth-year students. They explained the difference between the recruitment advertisements of the AGTI and MTC, how the changes were unilateral without the consent of the students, and other student grievances. Kyaw Win said he did not know the root cause of the problems.

Another military school that opened at the same time as the MTC targeted high school graduates (those who passed the year 2000 matriculation examination): the Defense Services Institute of Nursing in Mingaladon, Yangon. It was later transformed into the Defense Services Nursing and Paramedical Academy (DSNPA). During that period, when most civilian universities in Myanmar were closed by the military, students who passed the matriculation examination (1998-99) had no choice but to study at military schools if they wanted to pursue tertiary education. In December 2000, a total of 2,183 freshly recruited students arrived at the MTC, and in January 2002, another 1,000 students were recruited.

There were several other military colleges that existed alongside the MTC. The one most relied upon by the military leadership, which has long been churning out high-ranking officers, is the previously mentioned DSA in Pyin Oo Lwin, Mandalay Region. It was established in 1955 and mainly recruits high school graduates aged 16-19 years. Formerly, its officer course was four years long, however, it shrunk to three years starting in 2000, when it began offering a Computer Science degree alongside arts and science degrees, similar to the civilian universities. DSA graduates serve in the army, navy, and air force as gazetted officers with the rank of second lieutenant.[8]

Another school in Pyin Oo Lwin is the Defense Services Technology Academy, established in 1994, which also mainly recruits high school graduates. Its courses are a full five years and graduates are conferred with a Bachelor of Engineering and are officially recognized as two-star lieutenants.[9] There are two other major military schools in Mingaladon Township, Yangon—

---

[8] Kyi Kyi Hla, 2001.
[9] Maung Aung Myoe, 2009.

the first is the DSMA, which recruits high school graduates aged 16-18 for six-year courses. Graduates are directly appointed to the army, navy, and air force as lieutenants.[10] Another is the DSNPA, established in the same year 2000 as the AGTI/MTC, offering four-year courses. Graduates are conferred a Bachelor of Nursing Science and serve in military medical units as WO-II. Now it has been extended to the Defense Services Institute of Nursing and Paramedical Academy, and upon graduation, higher ranked positions are prescribed.

The MTC, which was opened at around the same time as the above-mentioned institutes, was to meet a very different fate to the others. After the issues and incidents related above, Colonel Pho Aung, a graduate and product of the DSA, took charge of the MTC as its new principal. The academic departments and training programs, and one deputy director, were all under his control. When the students of the second intake started their studies, there were seven modules—Computer Engineering, Civil Engineering, Electrical Power Engineering, Electronic Engineering, Mechanical Power Engineering, Machine Tools and Design, and Mechatronic Engineering. Computer Engineering and Mechatronic Engineering were new subjects that did not exist when the original AGTI intake joined. Only when the second intake students started to fill in the lecture hall were these subjects introduced.

The heads of the academic departments were military officers with engineering degrees; there were also some lecturers from civilian universities teaching academic subjects from alumni institutions such as the University of Yangon, the DSTA, the Technological University of Mandalay (TUM), and the Government Technical Institute (GTI). The training department was staffed with a consultant major, an adjutant, and other officers assigned to each division. Most of the training officers were graduates of the DSA. The principal was the wrong person in the wrong place. He was a colonel who graduated with a Bachelor of Science from DSA and had no engineering background.

---

[10] Ibid.

The new principal's focus was on military training, not on engineering in practice. While under the tutelage of Lieutenant General Tin Hla, the previous Quartermaster General, engineering was prioritized to some extent. Computers, teaching aids for engineering subjects, and materials for the multimedia system were well stocked on campus. But under the Chief of Armed Forces Training, the academic affairs of the college were no longer prioritized. Students lost access to teaching aids and materials for engineering subjects. Academic departments were understaffed. The curriculum was not well prepared. There was such a shortage of qualified teachers that the GTI's graduated sergeants, warrant officers, and other fresh graduates were dragooned immediately into teaching at MTC.

The principal and college authorities, when asked about plans to improve the academic side of the MTC, showed no interest at all. Two female lecturers from TUM were asked to help with the schedule, and they did so for two weeks. Later it was learned that they were former classmates of the Department Head of Electrical Engineering. They were there at his request; no professional fees were given to them for filling in at MTC. The school did not even bother to cover their transportation fees. There were similar problems in other academic departments, too. Students of the Electrical Power Engineering and Electrical Engineering departments took the exam with no modules nor teachers to help them, even when the exam was drawing near, and students needed to be coached for extra periods. There were heated disputes and arguments between the academic and training departments.

The training department drilled new recruits at full throttle. They had to spend most of their time doing military training. Since the training officers were graduates from DSA, the students were trained hard like at boot camp. One academic year was divided into one month of leave, eight months of learning engineering theories, and three months of military training. The three months of military training were intense thanks to the training officers. What everyone, from those in basic positions to platoon commanders, needed to learn was taught practically

and theoretically; the way they trained and taught was very systematic. Suffice it to say, they took great care of both. Occasionally the vice-principal himself took part in some of the long marches, carrying heavy loads alongside the students. While only three months per year were allotted to military training, students were often fatigued from this training and volunteering; from time to time, lecture periods were even canceled for it. Over time, the students started to doubt what the training department was doing. A pressing question popped up: were they bent on producing tough-as-nails soldiers ready for combat, or a true corps of engineers?

In Pyin Oo Lwin, there were two other military institutes along with the MTC. The students from all three institutes came into touch with one another when they had days off, etc. In the military there has long been a yawning gap in social status between officers and the rank and file at lower levels. This deep-rooted hierarchical culture has had a great sway on soldier-to-soldier relations and soured relations between students from different institutes. Graduates of certain schools quickly became officers while those from the MTC stayed in lower positions. The former tended to look down on and even mock the latter. This attitude affected civilians in Pyin Oo Lwin as well as officer instructors on campus who exercised this discriminatory attitude. At this time in the early 2000s, the MTC students' confidence and trust in the system gradually started to wane.

As mentioned above, MTC had three graduate levels and a five-year academic program, and positions and diplomas were already lined up for each graduate level. Most of the students were hoping to earn a Bachelor of Engineering, with no ambition for military positions, but their dreams met stark reality. They began to understand that they had different expectations from the military school authorities.

The students had pinned their hopes on a grand graduation day. Students' ineligible to attend the third year, who would have to enter the workforce after second-year diploma graduation, said they wanted to have their families and loved ones be present for their graduation. However, on graduation day, all

the students were gathered in the workshop hall, and the leaders of each company of students, assigned by college authorities, were given AGTI diplomas on the graduating students' behalf. Then they passed them around to the students. There were no parents present and not a sight of any high-ranking officer. The so-called graduation ceremony was held only in the presence of the MTC Principal Colonel Pho Aung.

In those days, military school graduation ceremonies at other schools were grand and attended by top military officers, with families of students invited.[11] However, in this case, even the deputy director of the Military Electrical and Mechanical Engineering office, who oversaw college affairs, did not bother to show up. Some families, who came of their own accord, were not allowed to attend the ceremony. The question "Why is the graduation being kept secret?" crept into their minds.

Most students were also dissatisfied with the selection procedure for eligibility to attend the third year. Those who excelled in their exams believed they would be attending the third year, but these selections were not based on straight merit as expected; instead, selections were made by percentage. In other words, those who could move on to third year were chosen not because they achieved a certain baseline grade in the final exam (such as an A or B grade), but rather, the highest-achieving 25 percent of graduating students were made eligible, with the rest let go as warrant officers with AGTI diplomas. To the students, there were no significant grade differences between the eligible and non-eligible; it appeared arbitrary, frustrating students.

Perhaps the most crucial factor in the selection of who could attend third year was the evaluation of students' military training. Most students who were not selected to study further achieved very high academic grades but poor grades in military training. The first and the second year each consisted of four terms and students could review their academic grades at the end of each of them. In this way they could evaluate their own performance and allocate time to study the subjects they found

[11] Vice-Senior General Maung Aye, 2003.

more challenging. However, the grades received for military training were not made available to the students during the first two years. There was no explanation of the criteria used by the training department to choose who was eligible for third year, and students' eligibility depended more on these opaque training department grades than on their academic performance. This led to wrong views for the later recruits, and students began bribing relevant officers to win favor and ensure they were chosen to continue into third year.

The students of the second intake watched this dramatic situation unfold and saw that it did not accord with the MTC's recruitment advertisement they signed up under. Students felt frustrated and depressed at their prospects. More and more students dropped out from college. Initially, these students were lightly punished. However, when the groups of students dropping out became larger and larger, the military began enforcing severe punishments.

They pursued the students who left the MTC and returned home, arrested them there, and brought them back to the college. Then, all the students were told to gather at the college parade ground to see the handcuffed renegade students. Cashiering, or discharging from the military with dishonor, known as *tat htoke pwe* in Burmese, took place on a large scale. Deserters were sentenced to one-year imprisonment in a civilian cell. The deserters in handcuffs felt ashamed and humiliated in front of their comrades; their friends felt uncomfortable and sorrowful. "Does a deserter deserve this kind of punishment as a young man in his tender age?", the students asked themselves repeatedly. The authorities were trying to stoke fear in the remaining students so they would not run from the college in the future. In carrying out the punishments, they referred to section 38(a) of the Defense Services Act which deals with absence without official leave (going AWOL). These students were liable to be treated as deserters, with public cashiering in front of the entire student body. Such dehumanizing acts stripped students of their human dignity. Should such public shaming be held? The authorities did

not seem to give the slightest thought to what the consequences could be.

The third intake of MTC recruits, conducted in December 2000, consisted of over 2,000 students. The intake before that had only 400 students. When the third intake arrived, the operation of the school somewhat settled, but two problems arose. The first one related to the second intake and the senior-junior hierarchy practiced at all Myanmar military institutions. In this system senior students rule over juniors with "one blood, one voice, and one order". Juniors are monitored almost all the time. If juniors displease the seniors, they are punished. If one of the juniors is defiant, he is liable to be prosecuted for disobedience.

This senior-junior hierarchy results in juniors having less privacy than their seniors. This can suit students who attend all the years through at other military institutes and eventually become seniors able to inflict what they endured on others. However, it was problematic at the MTC, where most students graduated after only two years and only a few were able to attend third year and above. Almost all MTC students wanted to receive a five-year Bachelor of Engineering. In this context, was the senior-junior hierarchy necessary? This question lingered in student ears and caused some juniors to deliberately disregard certain college rules and take a defiant stance against seniors. Officer instructors severely punished them and tried to force the hierarchy down their throats.

In those days, the second intake students did not have full privileges as seniors normally would. The seniors of the first intake wore black *taikpon* (traditional Myanmar formal jacket for men) without buttoning it up. It was one of their privileges. But second intake students were not allowed this privilege. They knew any one of them could have bad luck and miss out on the third year. So, they started wearing the unbuttoned black *taikpon* without asking permission. Some seniors and training officers issued an order banning the practice. The frustrated second intake students then changed to *pinni* (fawn-colored) *taikpon*. The school authorities learned that the students were wearing the *pinni taikpon* as a statement against the officers in charge.

When they did, they allowed the students to wear whatever they wanted. In fact, no authorities had the slightest idea why this problem arose, which was not just because of the senior-junior hierarchy but because of depression, discrimination by military authorities, and inconsistent policies.

A second problem arose when the students of the third intake started their terms. Unlike the first and second recruitment advertisements, this time the pamphlets were passed around among the students. The pamphlets said the following subjects would be taught:

- Civil Engineering
- Electronic Engineering
- Electrical Power Engineering
- Mechanical Engineering
- Mechanical Power
- Machine Tools and Design
- Chemical Engineering
- Architecture Engineering
- Mechatronic Engineering
- Aeronautical and Aerospace Engineering
- Nuclear Engineering
- Information Technology
- Biotechnology
- Computer Engineering
- Industrial Engineering
- Metallurgical Engineering
- Defense Industrial Engineering
- Marine Engineering

Although the college authorities officially announced 16 subjects would be taught, when the students had to choose, they could only choose from six major subjects: Electronic Engineering, Electrical Power Engineering, Mechanical Power, Machine Tools and Design, Mechatronic Engineering and Computer Engineering. Unlike the second intake, even Civil Engineering was not there. This disappointed the third intake students.

Then, in January 2002, the MTC's fourth intake arrived with over 1,000 new students. By then, students of the second intake had just completed their two years and the date for selecting those who could continue to third year was looming. Previous events were recounted by seniors to the third intake, who themselves had just completed a one-year term and were waiting to attend second year. These first-year students were nervous about experiencing what they heard about from their seniors. Prospective students and their families were also being dissuaded from enrolling in the MTC by current students. However, most families and prospective students did not listen or fully understand.

In March 2002, grades, and eligibility for the second intake students, who just finished second year, was released. Like before, only 25 percent of students were eligible to enter third year: 115 out of 432. Many students achieved high academic grades, but judgements on eligibility for further learning seemed again to be based on the opaque evaluations of the training department. Even students who were at the very top of their academic classes were deemed ineligible due to poor grades in military training. Students began bribing officers. Those who were blocked from attending third year, especially those who excelled academically, shed sorrowful tears among themselves and let out their feelings to their seniors. Their hearts were broken, and they felt embittered.

When it came time to bestow the two-year AGTI diplomas on students from the second intake, the graduation ceremony was even crueler than the first. Once more, parents of graduating students were not invited, no high-ranking officers were present, and only MTC Principal Colonel Pho Aung was present. Some students who could not accept this chose to boycott the ceremony and stayed in their barracks. Only two-thirds of the students were present there. The students responsible for the student barracks in each squad were gathered in the workshop hall and given the AGTI diplomas; they then distributed them to the students. Some third-intake students witnessing this sank into low spirits. They noticed that rather than an engineer, it

was the school principal, Colonel Pho Aung, a graduate of the military DSA, who affirmed all the diplomas. They were gradually losing trust in the diplomas.

A rumor started spreading that there was still no plan to confer the degrees that were owed to the fortunate third- and fourth-year students, soon to graduate. The students were extremely anxious about it. Would the MTC or another institute hand out the degrees? MTC students at the time did not know that in fact according to prescriptions in the Education Law a 'college' cannot confer a degree. They were expecting a grand graduation in a convocation hall, yet to be constructed.

The rumors stoked mistrust and doubt. Fourth-year students went to the relevant officers to try and solve the issue. The officers growled at them to mind their own business, saying it would all be arranged by their superiors. The problem continued smoldering and even reached the company commander of student affairs, who humiliated the students during an assembly on the parade ground, saying, "Don't think too highly of yourself! Whatever degrees you hold; you belong to ranks other than officer. Learn to know your position!". Instead of helping the students or giving an explanation, he admonished them with these belittling words.

Factors such as these are what led to the eventual student movement at the MTC. Students were forced into a dead end. They were unhappy with the MTC's management but knew that if they abandoned their programs they would be humiliated in front of their friends and comrades, cashiered, dishonorably discharged, and thrown into civilian jail for a year. There was one final straw that broke the camel's back, leading directly to the MTC student revolt.

In 2002, the DSA had an intake of 3,500 students. In previous years, the DSA took in only 500 students. With this higher recruitment level, after completion of the three-year academic program at DSA, the academy would have accumulated about 11,500 potential graduates by 2005. Arrangements for a DSA rehearsal graduation parade of such a number had to be made. The parade ground needed to be prepared and preparations made

for rehearsals. There were not enough students currently enrolled at DSA to rehearse for such a future event; therefore, the authorities instructed students from the DSTA and MTC to join the rehearsals as well, in April 2002.

All the students gathered on the parade ground one day in April as instructed. There were 3,300 students from three MTC intakes present. A brigadier general, who was station commander of Pyin Oo Lwin, and the principal of the DSA, supervised the rehearsal. Students were organized by their company and battalion on the parade ground, and they were appointed to a company commander, battalion commander, and platoon commander respectively. Although the students of the DSTA were able to assign themselves to positions like company commander, battalion commander, and platoon commander, MTC students did not get to assume any ranks with authority and were all commanded by the DSA and DSTA students. The reason for this was students at the MTC were not officers-to-be and therefore could not make commands in the military hierarchy. The MTC students could not accept this. They put forward several motions requesting officers to allow them to choose their own positions, but these were rejected.

The MTC students thought they had been devalued, discriminated against, and put to shame in front of the students from the other academies. The fourth-year students were the most sensitive to this. The senior-junior hierarchy ideology had been indoctrinated into them. This injustice was urging them to act.

In those days, there were only three academic years at the DSA, and most seniors were third-year students. In military terms, three white bars on the arms of uniforms indicate which year the wearer is in. There were four white bars on the fourth-year MTC students' uniforms, yet they had less rights than the DSA third-year students. The MTC students took this as an insult. The fourth-year students made a final proposal to the officers to at least leave them out of the rehearsals, but this proposal was also rejected.

In great dejection, the students had to stand in line at the rehearsal and follow the DSA cadets' orders. One DSA officer

cadet commanding a company of MTC students hurled abuses at them. Some of the students could not tolerate this humiliation and were ready to stab him with the bayonets they were carrying. There were quarrels and even violence.

At the same time, a separate disagreement between MTC and DSTA students arose in another company. As MTC students were so displeased at being discriminated against, they broke order and no longer carried their guns in unison. They intentionally formed up when they should have been disbanding and regrouped during break times. They disbanded, regrouped, and dragged their rifles in a chaotic manner, to express their grievances directly in front of the high-ranking military officers who were staring at them. The station commander of Pyin Oo Lwin and other officers yelled orders through a loudspeaker to prevent the incident from escalating: “MTC students, follow military discipline!”.

The problems did not cease after the parade rehearsal. Back at the MTC, aggrieved students shared their feelings among themselves. The insult by the officers was felt by the entire MTC student body. They decided to search for the root cause of this discrimination, so that the next intakes would not lose their dignity or be stifled. They set their minds to action.

Figure 3

The main gate of the MTC in 2001, photo taken by an MTC student.

Figure 4

MTC students marching to classrooms in squadron in 2001, photo taken by an MTC student.

Figure 5

MTC students during military training exercises in 2001, photo taken by an MTC student.

Figure 6

The plaque monument of the MTC taken in 2001, photo taken by author.

The Student Movement Erupts

Taking all that happened into consideration, it is fair to say that the MTC was rife with injustice and unfairness. In the first place, the military betrayed the students, who enrolled with very different expectations to what they encountered. According to the recruitment advertisement and the school authorities, students who passed exams with excellent grades would be able to go on and eventually earn degrees in technology and engineering. In practice, this agreement was broken. Although the school was designated an engineering college, school authorities did not care about engineering, as well evidenced thus far.

Students finally surmised the military authorities could be trying to reinforce army ranks by luring students with the prospect of engineering degrees. Seniors felt that if they did not handle the situation early, more and more students who passed their matriculation examinations would be recruited in this underhanded way. Spurred on by this conviction, fourth-year students decided to complain to the authorities.

They did not inform their juniors of their first attempt. All the seniors signed a complaint letter and put it forward to the principal in May 2002. The reason they left the juniors out is that the students of the third intake numbered over 2,000 and were considered young, likely to act impetuously. If the seniors' demands were met, the benefits would apply to all and would still benefit the juniors.

The demands made in the complaint were:

1. To carry out the agreement that "those who pass the third year with excellent grades, recruited under the name 'AGTI' will be able to attend any engineering university".
2. In selecting eligible candidates for the third-year progression, selection shall be made on merit, as mentioned in the advertisement, rather than on arbitrary percentages.

3. The principal who takes charge of the college shall be an officer who holds a PhD in Engineering.
4. Since the MTC is an engineering college, engineering subjects shall be prioritized, and it shall be fully staffed with qualified lecturers.
5. Given four years are required for a Bachelor of Technology and five years for a Bachelor of Engineering, the rank of officer shall be prescribed accordingly to graduates.
6. Diplomas and degrees shall be signed not by the present principal Colonel Pho Aung but by an engineering officer who is recognized by the Ministry of Education.

This list was presented to the MTC principal. There was no response for about a week. The seniors submitted the same letter again. There was no response the second time either. The fourth-year students decided to take it a step further. They discussed with the third-year students (of the second intake) sending the demands to higher authorities. Given their concerns related to education, a copy of the complaint letter would be first sent to Lieutenant General Khin Nyunt, chairperson of the education committee. Copies would also be sent to Chief of Defense Service Training Major General Kyaw Win, who was directly supervising the college, to Commander Major General Ye Myint of the Central Command, Mandalay, as the MTC was in Mandalay Region, and to Vice Senior General Maung Aye. The original copy of the complaint letter would be sent to Commander-in-Chief Senior General Than Shwe. The fourth-year students asked the third-year students if they had any contacts in the military to facilitate the letter's distribution. Through these contacts the complaints were sent. However, nothing was heard back for about one month.

During this month a note of discord crept in between the senior and junior students. When they discussed the issues to be presented to the authorities, second-year students (of the third

intake) and first-year students (of the fourth intake) were marginalized. This upset the second-year students. The senior students believed that the first-year students, who had only been at the MTC for about two months, did not comprehend the real situation on the ground. Therefore, they reasoned it was a good reason to leave them out. However, the second-year students, who had been at the MTC for over a year, were also not invited to the discussion. This led to mistrust of the seniors by the juniors; some juniors believed the seniors were up to something. Such swirling discord was not without reason, as all students faced injustice and hardships, and all were trying in their owns ways to put wrong to right.

Most students believed that attending the third year of study towards a Bachelor of Technology would be different from the first two years leading to an AGTI diploma. Second-year students thought that because third- and fourth-year students had already overcome the plight of being stuck with AGTI diplomas, and being limited to sergeant rank, these seniors were not taking their juniors' plight seriously. All of this happened simply due to the inconsistency of school policy. The second-year students discussed filing separate demands by themselves. In this way, their own separate movement appeared.

The second-year students held discussions late every night in one of the out-of-the-way lecture halls at the back of the college, slowly building their confidence. They planned to put forward their demands with the signatures of second-year students to the education committee office, the department of the deputy chief of staff, and to the commander-in-chief. However, some objected by pointing out that if they presented their demands as such, they would only be cracked down upon. Finally, they decided to send the demands to Lieutenant General Khin Nyunt, the chairperson of the education committee.

The second-year students' demands were strong for good reason. When the third intake of students met with Brigadier General Aung Hlaing, Director of the Electrical and Mechanical Engineering Department of the Ministry of Defense, soon after starting their studies, he said he was pleased and satisfied with

the recruitment of over 2,000 students, and he went on to encourage the students by telling them they would be able to attend a third year of study. Such false hopes and incentives were provided only to ease the mounting pressure. The second-year students demanded as follows:

1.
    a. There shall be no steps in between the AGTI diploma and the Bachelor of Technology. All students shall be allowed to do the bachelor's degree.
    b. Academic performance must be prioritized over military training. To be more systematic, the school shall be staffed with enough lecturers, applicable teaching materials and aids shall be arranged, and all students must be taught competence in basic computer skills.
    c. In order for AGTI diplomas to be internationally recognized, the person who affirms the diplomas with his signature must be a suitably qualified engineer from the Ministry of Education.
2. If these demands are not met, authorities must allow students to return to their homes peacefully.

Students planned to return to their homes, even without approval, in the likely case that the authorities did not agree to their strong demands. Fourth-year students however did not have a plan B, so they could do nothing but wait for a response. Second-year students systematically divided and assigned duties to themselves in order to carry out their plan B. For instance, back then the MTC authorities took away students' National Registration Cards (NRCs) when they arrived at the college. If a student wanted to return home, they needed their NRC. One duty assigned to second-year students was to get back their

NRCs by any means possible from the training department, where they were held, and to return them to the students. Other duties included preparing the demands, drawing up work plans, keeping meeting minutes, persuading other students into accepting their duties, and so on.

The second intake students, who were in their third year at the time, did not know which side they should take: the struggle of the second-year or fourth-year students. The first intake (fourth-year students) thought that the third-year students did not need to make separate demands since they had already been consulted, and most third-year students agreed with the fourth-years. However, when the second-year students made separate demands, the third-year students held meetings to discuss the issues. They held meetings in the drawing room in the far corner at the rear of the college late at night.

The third-year students, unlike the second-year students, did not visit one barracks after another to try and organize their fellow students. They instead invited only those who were interested and active. But as is the nature of young students, they disagreed and splintered into two groups—the first group supported the demands but the second were more lukewarm and wanted to wait and see. The first group argued that while they did not make any separate demands, they should stay in touch with those who made the demands and coordinate, if need be, they should stand up together in unity. The meetings ended in total disagreement without any solid results. However, the more active third-year students went on to coordinate with the second-year students. This was the final meeting of the overall movement, and for the third-year students (of the second intake), it was also their first and last meeting.

In this way, secret discussions, and meetings among MTC students were held continuously. The fourth-year seniors and second-year juniors made their demands incessantly. Finally, feedback came back from above. The Regional Commander of Mandalay Region and some other officers at different levels recognized the student movement. Coincidently, at that time some Myanmar military camps on the Thailand-Myanmar border

were attacked by Shan troops, and the Myanmar government stated that some Thailand soldiers were among the Shan fighting forces. Due to this, tension between Myanmar and Thailand heightened. It was also a time of full military service in the Myanmar military, with all able troops on deployment. The students saw that the military leaders were busy with these issues.

Amidst this chaos, the students continued their struggle. If their demands were not met, they would head for home. This worked as a reminder. Not only second-year students but other students as well actively participated in discussions. Here again, they came up with dissident ideas. Some students wanted to march from Pyin Oo Lwin to Mandalay and then go back to their own respective homes. Some took advantage of the 'weekend out pass', which allows students to roam freely on the weekends, to go back home independently. Students in general agreed to return to their homes, but their routes and methods were different. They continued to discuss what to do next when they got home.

This news spilled over and reached the fourth intake. But still, they did not fully comprehend what was going on. When they talked to their parents on the phone, they broke the news, and when they received their parents at the college as guests, they tipped them off. Some officers seemed to get the hint. The students started to distance themselves little by little from school routines. Students became sparse at physical training, voluntary services within the campus, and night study. The officers did not severely punish these offenders.

Since it was the time for military training for third-year students, almost all their time was spent outside. They were only sometimes on campus. To close out military training, there were long marches and combat drills in the villages and camps in the forest behind the school.

The MTC students resolved that they would wait a month for a response to the second- and fourth-year's demands and if there was no response, they would return home for good. This resolution reached military intelligence (MI) through students' parents. MI officers came to meet the principal of the college.

After that meeting, on 31 May 2002, the emergency whistle signal was sounded, and all students were gathered in lines. The authorities made surprise checks on the student dormitories. There, they found documents about the movement. At the parade ground, the principal Colonel Pho Aung himself interrogated one student after another.

The leading and most outspoken students were punched and kicked in front of the rest, arrested, and taken into custody. Students in their first, second and fourth years were present on the parade ground, witnessing the second-year students being assaulted. But at the same time, some fourth-year students were singled out for interrogation. Some prominent students were trucked away for what the MI said was “further investigation”. They were sent directly into the custody of other battalions outside of campus.

Afterwards, fourth-year students were separated from the rest in the workshop hall, which was normally used for other occasions. Simultaneously, second- and first-year students were locked in the practical workshop hall. They were locked away from 10 a.m., shortly after morning assembly, until 3 p.m. The intense heat, imprisonment, and lack of food was unbearable. They could not tolerate seeing their friends assaulted and demeaned. They were in a fit of rage after being confined for hours. They shouted out and pounded the doors in unison to let them out. The school authorities could not resist the cries of over 3,000 students any longer.

Then and there, the station commander and other officials were in fact discussing the students. When the screams spiraled out of control, the school authorities let some out. They were no sooner released than they demanded the remaining students in detention to be freed. When the authorities declined, they said that they would crash the doors open. They said they would go to the central outpost and surround it. The central outpost is an arsenal and the key base of any battalion. The intention of laying siege to a battalion outpost means an intention to occupy the battalion.

To stop a huge crowd of uncontrollable students from gathering, the guard soldiers fired into the air. While they were scared, when the students heard the gunfire, they still became angrier and went even more out of control. The station commander and the principal understood the situation and toned things down to coax them. The students calmed down but still insisted on freeing the students in detention. The station commander and the principal asked them to return to their barracks. The students said they would go back to their halls only when the detained students were set free. Finally, all the detained students walked free.

At the same time, fourth-year students were being kept waiting in the workshop room. That evening, the Chief of Defense Service Training Major General Kyaw Win arrived. He did not meet with the students. Instead, Deputy Chief of Defense Service Training, Brigadier General Aung Kyi (who was later appointed by the military junta to communicate with Daw Aung San Suu Kyi who was under house arrest) held a solo meeting with the fourth-year students. At the meeting, the students presented the original 1999 recruitment advertisement for the AGTI and pointed out discrepancies between what was promised and what was delivered. Fourth-year students gave their explanations from a legal point of view. At that time, Brigadier General Aung Kyi admitted he knew nothing about the advertisement, and he did not know how to redress the situation. He said that in the Myanmar military, seniors were parents while students were their children and whatever the parents did was for the interest and wellbeing of their children. Therefore, the latter were obligated to heed whatever their parents did. The meeting ended with that. MTC authorities tried to cover this up as if it was just "following orders" in the army. Then the fourth-year students were ordered onto trucks to be driven to the Central Defense Services Electrical and Engineering Command, 31 miles outside of Pyin Oo Lwin.

When the incident took place, it just so happened to be the last day of the third-year students' combat tactics training, which took place in Phaungdaw village, seven miles southwest

of Pyin Oo Lwin. On the following day, while the students were preparing to return to the MTC campus, an order from the tactical commander arrived stating combat training would be extended for another week in a new location. Soon after this, the BA 36 (G3) guns, which the students used for their training, were confiscated from them. It was later discovered by the students that the principal ordered this because of the incident at school.

The third-year students were concerned about the situation and two of them returned to the campus to investigate in the evening of 31 May. They had a chance to talk with some second-year students, including those who had been previously detained. The second-year students told them what happened there and that they had no idea about the fourth-year students' whereabouts; Chief of Defense Service Training Major General Kyaw Win had already been there and was going to hold a meeting with the students the following day to resolve the matter. The two third-year students came to realize that each student cohort's objectives were being systematically diverted by the authorities in isolation; divide and conquer. They decided that the third-year students should not agree to the extension of their military training and should instead return to the MTC and join with the second-year students for the meeting with Kyaw Win. The second-year students were told not to do anything rash in the meantime and to try and rein in the first-year students. The two third-year students went back to the Phaungdaw village monastery where they were stationed.

On arrival, they whistled to gather all the students to explain the situation. Some dissent arose: breaching their orders by leaving the station and returning to campus was tantamount to violating the Army Act and the students could be gravely punished, even subject to capital punishment. The students had tried desperately to do their third year of study and receive a Bachelor of Technology. For some students, violating their orders was simply too much, and they objected to the plan. This intense discord led to brawls among the students. But when the dust settled, a majority of the students wanted to go back to the college. They packed their stuff and headed on a night march

through the forest to the campus, facing various difficulties and hardships. Those who were in poor health were placed in the middle, and strong men in front and behind, holding sticks and flashlights. They had wooden mattock handles as weapons if they met any hostiles. About a hundred students hurried to the school. In this way, the third-year students of the second intake of the MTC knowingly violated the Army Act.

Some students peeled away from the main group overnight and went back to inform the students to the officers stationed in Phaungdaw village. These officers first tried to follow the students to talk to them, but it was impractical. They opted instead to speed to the MTC campus ahead of the students and stop them at the rear college gate, where the students would likely be arriving.

When the students finally approached the campus gate, the waiting military officers waved flashlights and greeted them with the words:

> *Leaving one's station without any orders to do so is an offense of mutiny, which is liable to be punished by a death sentence under the Army Act. Before it is too late, return to your station. You all are forgiven for what have done so far.*

One third-year student replied:

> *It is impossible to go back. Here at the MTC all of the students are facing problems. The fourth-year students' whereabouts are completely unknown. We are here to join our juniors and face these problems together. Tomorrow, we're going to talk with the Chief of Defense Service Training.*

After these opening statements on the hill track behind the school, the students and officers argued back and forth for over one hour. When their persuasions fell on deaf student ears, the officers said the students would have to 'stomp over their necks',

or go through them with force, if they insisted on entering the school. The students retorted that the issue had nothing to do with those barring their way, but with their higher-ups. The officers should sympathize with the students as brothers and let them go. The students then sat down to pay their respects in propitiation to the officers before them. The officers had been training the students for years, and had developed relations with them, so they were like brothers. They were so saddened by the students' plight that they stepped aside and told the students to peacefully enter the college and return to their barracks, promising that they would take responsibility and solve their problems. The officers then went away in sorrow. These officers were later punished by their superiors for stepping aside.

The second-year students came to welcome the third-year students happily and heartily when they entered the campus that night. Immediately they held a secret meeting to discuss what they would talk about with the Chief of Defense Services Training. The meeting was happening quicker than they expected and they were not sure what to do. They argued discordantly with no tangible results. The following day they held another meeting. This time they came up with one idea. Whichever student was asked whatever question, the answer must all be the same: if their demands were not met, they should be allowed to peacefully go their homes. If they were not allowed to go, they would go home of their own accord. They went on to discuss what they would do when they got back home. Even when they got back home, they would not give up on the issue.

That morning they waited for their chance to meet the Chief of Defense Services Training. However, no such meeting took place. It was 1 June 2002. Some student parents had been waiting outside the campus to see their sons since the day before. They unfortunately did have the chance to meet their children. The school was surrounded that day by an ambush patrol made up of soldiers from nearby platoons. All access to the town was cordoned off; even the phone connection was cut. Under these

circumstances, the students were still waiting inside MTC for their meeting with the Chief of Defense Services Training.

At that time, some students saw trucks removing the fourth-year students' belongings and boxes from the student halls, and they flew into anger. The entire intake of fourth-year students was still being detained at the Central Defense Services Electrical and Engineering Command. One and a half hours later, some students suggested they mobilize and march to see the Chief of Defense Services Training right away, and they blew loud and lengthy notes on the whistles non-stop. In those days, each platoon commander, company commander, and battalion commander had a whistle. They alerted fellow students, blowing whistles. Starting with the second-year students, whistles reached the rest of the companies, and they followed suit. The whistles of the 3,000-strong student force, along with the respective commanders and others', sent shockwaves across the campus and students from nearby companies came out onto the streets.

The students of the companies behind the campus, blowing their whistles all together, marched along the street that leads to the parade ground. Along the way, students from other companies were waiting for them. While marching, some students stated that whether they were allowed to talk to the Chief of Defense Services Training or not, they would head to the south entrance and march out of the school.

At that time, all the administrative mechanisms at the college had already come to a stop. Some training officers, who stood on guard to control the situation, simply went away. Unexpectedly, a mass student protest had just emerged. Driven by peak emotions, the MTC student protesters were ready for whatever came their way. They chanted that the authorities must release all detained students and fulfill their demands.

The commander of Mandalay Region at that time, Brigadier General Ye Myint, along with his bodyguards, approached the students and stopped 200 feet away. He whipped out his holstered gun and threatened them: "What do you take me for? I, the Mandalay Region Commander, am ordering you to stop".

The bodyguards aimed their guns at the students. However, the students were already familiar with guns and showed no fear, in fact, their anger only increased. Some students swore at the Regional Commander, picked up pieces of rubble and growled that they would throw them if the bodyguards fired. The second-year students were in an emotional state. The third-year students intervened to calm the situation down.

The third-years told the second-years that they were losing control and discipline, and that their goals would be obscured if there was a violent crackdown. Even though they were not listening to the officers, they should listen to their senior students. Then 15 or so third-year students held hands, went to the front of the group, and implored the students to maintain discipline, before marching forward. The Regional Commander and his bodyguards left, scolding, and warning the students.

After the Regional Commander departed, the Chief of Defense Services Training Major General Kyaw Win soon arrived. He came in a convoy of armed soldiers. The students were at the threshold of the parade ground and the convoy stopped 100 feet away from them. The armed privates took positions in all directions, pointing their loaded guns at the students.

Kyaw Win walked up to the students. He was joined by Ye Myint (again) as well as MTC Principal Colonel Pho Aung, some cameramen in plain clothes, and some other officers. Kyaw Win stopped ten steps from the students and stared them down. After a pause, he spoke:

> *How marvelous you big students are, huh? We have quelled all manner of university and college strikes. After firing a gunshot or two, we can control them. But you are unperturbed and indifferent. You aren't scared, because you've acquired military training. Now you are protesters yourselves, right? You are not ordinary students but military engineering students...then, we will not use the simple G3 rifles, but sophisticated Uzis that fire hails of bullets instead.*

While saying this, he pointed his finger at the armed soldiers dotted around the area with magazines slung over their shoulders.

> *When the country is already dealing with chaotic problems, you choose to pose another. But I am empowered to put your problem to an end. I can shoot you all dead. Nothing would happen to me except that history would know Kyaw Win crushed the engineering students. But I'm not shooting you. What's your problem? Let's discuss it right here, right now. You go first!*

At that moment, the columns of students were standing. Since discussions could take some time, they were ordered to sit down on the spot. The discussion was lengthy but only its key points are presented in this article. Kyaw Win told the students to speak one after another; in total, seven students spoke sequentially. This was an official discussion between students and the person most responsible for the MTC, held in full transparency and heard by other officers. First, miscellaneous school problems were presented, such as the lack of lecturers, lack of focus on engineering, and poor access to computers and learning materials. Then came some student demands.

Kyaw Win said the school principal would help to redress the problems. But he also said it was not customary to comply with any protests or petitions. He said that if the students were not happy with that, they could run off to the jungle and go underground. The students stated they would continue their MTC studies only when their demands were met, and if these demands were denied, they should be allowed to go back home without any action being taken. Upon hearing this, Kyaw Win fell silent for a while. It looked like he did not expect this. It was likely that the letters to the high-ranking military authorities written earlier by the students had not reached their intended recipients, as if they had, Kyaw Win would have expected this demand. It was possible that the letters sent by the students

never even made it off campus and were buried by low-level staff.

After that, Kyaw Win said that nobody could make a demand on behalf of others within the Myanmar military and there was no such "representative system" in existence. He said he would make a judgment about the affair right then on the spot. He then ordered the students who wanted to go home to step out on the parade ground and those who did not to remain there. He warned them not to persuade any of their fellows by any means. Now it was the students' turn to fall silent. On their left and right were loaded guns aiming at them. They were in a dilemma. Each student now had to display their defiance openly in front of the high-ranking officers but feared that if they did so, they may be shot. After a few minutes, the first students stepped out to stand as ordered. The cameramen were taking photos of them without a pause. And then another group of students followed. Then another. Kyaw Win's face fell and so did the faces of the other officers. They started to realize their 'divide and conquer' tactic was not working. By now, two-thirds of the students had stood out in front. Kyaw Win raised his hand to stop them.

> *Well, I appreciate your brave decision. Since you are dying to go home, I am sending all of you home, informing your parents of what happened. We will continue the studies of the remaining students but remember this:* ***What you did here has never happened before in Burmese history and will never happen again in the future. I don't want you to rub your mindset on our Tatmadaw.*** *Those who want to go home are allowed to do so without any blemishes from punishment. But whoever instigated this will not be forgiven.* (Emphasis added.)

After giving instructions to the school principal, Kyaw Win hopped into his vehicle and disappeared. The principal asked students who wanted to go home to give their names to their respective companies and left as well. As one of the two key

demands had been complied with, most students were overjoyed, except for those who wanted to stick it through. On the outside of MTC they would be free to fly as they fancied, and they could shape their future. From that day onwards they refused to participate in the daily work that kept the school mechanism functioning. Before they headed for home, they were able to lead a carefree life on campus.

There were still armed forces on campus, tightening security, and there were rumors of a standing order to shoot and kill any suspicious attempts to leave the campus. The students could do nothing but wait to be allowed to go back home. Most students were having a great time; but simultaneously, one prominent student after another was summoned by military authorities to be investigated or taken away at night with no explanation. Most did not come back.

The list of the names of the students who wanted to go back home was duly taken as the principal had ordered. More and more students decided they wanted to leave the MTC. Suddenly, a piece of news arrived: each student bound for home had to pay 1,000,000 Myanmar Kyat in compensation. But their decision was unshakable. By this time, only 100 of the 3,000 students were willing to resume their MTC studies. Finally, the order came from the above: all students could leave for home. A week later, on 10 June, the students were driven to Mandalay in military trucks. Then the MTC was officially closed.

Not long after that, on 10 June, the detained students were sent to custody in Mandalay in three groups. Only when they arrived in Mandalay and met the prison officers did they know how many years they were to serve. They were separated into three- and four-person groups and thrown into the prison wards reserved for those with death sentences. After four weeks, they were sent to different prisons across the country. The prisoners from lower Myanmar were sent to upper Myanmar prisons like Bamaw, Puta-O, Khamti, and Kalay; those from upper Myanmar were sent to southern prisons like Mawlamyine, Hpa-an, and Sittwe, so as to be far from their homes.

The fourth-year students, who were detained at the Central Defense Services Electrical and Engineering Command while the discussions with Kyaw Win took place, did not know what to do. Some of the prominent fourth-year students were interrogated and detained separately, but the rest were taken to Mandalay and allowed to return home. The unlucky ones were detained at other schools and commands—some at the DSA, some at the DSTA, some at the Defense Services Administration School (*Ta Ah Kha*), and some at Military Training Command 2. They usually stayed in one place for three days at a time before being moved on for further interrogation. There was a rumor among the students that all the offenders would be given a death sentence, but it was learned that there were dissensions among the military leaders, so no death sentences were given. Then they were court-martialed in custody at the command where they were already held.

In the movement overall, 11 fourth-year students, one third-year student, 33 second-year students, totaling 45 altogether, were sentenced to five to seven years in prison. Moreover, some training officers who served at the school during the movement were also punished. Except some officers who were away from the college doing courses or other training, and those who were witnesses for the government (the military government), the other training officers were forced to retire along with Colonel Pho Aung, As a matter of fact, true to the nature of military men, they carried out their duties according to the orders of their superiors. Since officers do nothing of their own accord in the military without orders, they should not have borne the full brunt of the consequences of wrongful orders and flawed policies. It was the military leaders, absent of responsibility and accountability, who adopted the flawed policies and unilaterally betrayed their students.

In this movement, one of the two demands was met, so it can be said to have been a success. The youths who lost their future regained it—they could choose their new path and mold their future. At the time of writing in 2016, these ex-students, who are now around 40 years old, are mostly successful in their

fields. While some have passed away, strong unity and mutual support still exists among most of the comrades who overcame their challenges and struggles together.

Disinformation About the MTC Incident and Students' Identity Crisis

MTC students not only found it difficult to find their identities while in college, but they also faced an ongoing identity crisis after the college closed. They felt demeaned by their participation in the MTC. This is because disinformation was spread throughout the education and politics communities. The main lie that spread was that MTC students had supposedly demanded they graduate at captain rank. This was a cover-up intentionally spread by the military so that they could cover their breach of contract, mismanagement and injustices. They feared that people would find out how the MTC students questioned military policies. The MTC incident was a huge blow to military leaders, posing obstacles to the military's goal of rapid expansion. When they later recruited students for the Military Computer and Technological Institute (MCTI), they made sure to avoid false promises and lures that could confuse students.

Another culprit perpetuating misinformation was the foreign media. Outlets like Radio Free Asia (RFA) and the Irrawaddy spread fake news without using reliable sources.[12] Myanmar was under strict military rule in 2002 and the MTC was not a civilian university, presenting challenges for the media to reach the students involved or other witnesses. Another article by Miller erroneously suggested that the MTC students staged a revolt because of concerns over rank and "the quality of the food".[13] This article went on to be cited by others, such as scholar Mary Callahan.[14] Another writer, Maung Aung Myoe, attributed further stigma to all MTC students by claiming that a brawl between the

[12] For example, see the Irrawaddy news article by Kyaw Zwa Moe (2002).
[13] Miller, 2002.
[14] Such as Mary Callahan, 2003.

MTC and DSTA closed the school.[15] Even worse, he claims the MCTI and MTC are the same institute. The MTC was designed to offer five-year courses, two years for the AGTI, another two for Bachelor of Technology and one year for Bachelor of Engineering, while the MCTI only offers two-year courses for AGTI diplomas.

Other outlets like the Democratic Voice of Burma also (re)published misinformation about the MTC.[16] Military leaders falsely alleged the incident at MTC was fueled by politics, so domestic media outlets did not report on it comprehensively. Because of that, the student leaders who were detained and convicted by the military had no access to any assistance from foreign organizations. The media did not reveal the true story; therefore, the military's disinformation and misinformation from guesswork spread instead. Under military rule in Myanmar getting access to facts, for anyone, let alone foreign media, is challenging. Even the parents of MTC students did not know what was happening to their children. As soon as the uprising started, the authorities locked down all entrances to Pyin Oo Lwin. So, the media cannot be blamed entirely for their poor reporting.

The MTC students who had been detained were accused of treason by military authorities. They lost the trust of political and military leaders and were wholly shunned. The International Committee of the Red Cross (ICRC) failed to include the MTC student leaders in its list of prisoners of conscience. MTC student prisoners stood up to the prison authorities to be treated equally as political prisoners. As a result, they were tortured. During their prison terms, they had to fight for the right to read in cells and to eat their fill. There was no assistance nor protection from any foreign organization.

This continues to impact ex-MTC students. The influence of fake news still demeans them. Even after 20 years have passed, they still suffer from the identity crisis they experienced at

[15] Maung Aung Myoe, 2009.

[16] ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ၊ ၂၀၁၁။

college. When I am asked by somebody which school I went to, if I say MTC, they say something like, “Is that the military school that was closed because students protested about not having the officer rank conferred on them?”. As one of the student activists in the MTC student uprising, I hope this article contributes to wider knowledge of the event and can help MTC alumni with their ongoing identity crisis.

References

Dateline of Myanmar Politics 1988-2002. (2003). *All Burma Student’s Democratic Front’s Research Department*.

Callahan, M. P. (2003). *Making Enemies: War and State Building in Burma*. Cornell University Press.

Engineering students wanted for the Military Technological College. (2000, August 25). *The New Light of Myanmar*, p. 4.

Kyaw Zwa Moe. (2002, June 18). Students Sentenced to Death. *The Irrawaddy*. http://rebound88.tripod.com/02/jun/19.html

Kyi Kyi Hla. (2001). Valiant Sons of Myanmar. *Myanmar Perspectives*. https://archive.ph/uuz0F

Maung Aung Myoe. (2009). *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces since 1948*. ISEAS.

Miller, E. (2002, June). Replacing the Structures. *Burma Issues*, *12*(6). http://www.burmalibrary.org/docs13/BI2002-06-(V12-06).pdf.

Pamphlet of the Recruitment Advertisement of the Military Technological College. (2000).

Trainees wanted for the Diploma Course at the Defense Services Electrical and Mechanical Engineering School (AGTI). (1998, October 10). *The New Light of Myanmar*.

Vice Senior General Maung Aye attends the graduation ceremony of the 1st Intake of Military Institute of Nursing and Paramedical Science. (2003, December 6). *The New Light of Myanmar*. https://web.archive.org/web/20050201025131/http://www.myanmar.gov.mm/NLM-2003/enlm/Dec06_h1.html

ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ (ဒီဗွီဘီ)၊ (၂၀၁၁၊ ဇူလိုင်)၊ *တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အရေးအခင်း (ပ+ဒု)* ။ http://burmese.dvb.no/archives/11907

Appendix 1

Pamphlet of the Recruitment Advertisement of the Military Technological College (2000).

Please see page 349 in the Burmese version of this article for the appendix.

သမိုင်း၏ မေ့လျော့ခံကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု တစ်ခု

ဇေယျာဦး

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤဆောင်းပါးမှာ ထူးခြားသော စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရလက်ထက် (၁၉၈၈-၂၀၁၀) ကာလတွင် ပထမဆုံးနှင့် နောက်ဆုံး စစ်ကောလိပ်ကျောင်းဟုဆိုရမည့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် (Military Technological College) ၌ ဖြစ်ပျက်ခဲ့သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု အကြောင်း ကိုယ်တွေ့မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ဆောင်းပါးဖြစ်သည်။ စစ်ကောလိပ်ကျောင်းတစ်ကျောင်း၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်သဖြင့် အများပြည်သူတို့အနေဖြင့် သတင်းသဲ့သဲ့သာကြားခဲ့ရပြီး ထိုခေတ်က အများပြည်သူ လက်လှမ်းမီနိုင်ခဲ့သည့် သတင်းမီဒီယာများတွင်လည်း မဖော်ပြနိုင်ခဲ့ပေ။ ဤဆောင်းပါးတွင် ယင်းကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်စဉ်ကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားရာ ထိုစဉ်က အသက်ငယ်ရွယ်သော စစ်ကောလိပ်ကျောင်းသားတစ်ဦး၏ စိတ်အခြေအနေကိုပါ မြင်တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကျောင်းကို စီမံကွပ်ကဲခဲ့သော စစ်အရာရှိများ၏ စီမံခန့်ခွဲမှု အလွဲအမှားများနှင့် အထက်အောက် တင်းကျပ်သော အမိန့်ဆိုသည်ထက် ထိုအရာရှိတို့၏ စိတ်အခြေအနေ အာဃာတများကိုပါ ထင်ဟပ်ပေါ်လွင်စေသည့် ဆောင်းပါး ဖြစ်သည်။

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတစ်လျှောက် အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်လှုပ်ရှားမှုများတွင် ကျောင်းသားတို့၏ ပါဝင်မှုသည် အမြဲတမ်းနီးပါး တက်ကြွသော အခန်း ကဏ္ဍမှ ရှိနေခဲ့သည်။ ၁၉၂၀ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အက်ဥပဒေကို ဆန့်ကျင်ရာမှ ပေါ်ထွက်လာခဲ့သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသည် ပညာရေးနှင့် ပတ်သက်လျှင် တရားမျှတမှုမရှိပါက ဆန့်ကျင်တတ်ကြသည့် ကျောင်းသားထု၏ အစဉ်အလာ တစ်ရပ်အဖြစ် နောင်မျိုးဆက် ကျောင်းသားတို့၏ ခံယူချက်ကို များစွာ လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ ကျောင်းသားတို့သည် ပညာရေးနှင့်ဆက်နွယ်၍ ထိုကဲ့သို့

ဆန္ဒကျင်မှုများ ပြုလုပ်ကြသည်ဆိုသော်လည်း ၎င်းတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများသည် နောက်ဆုံးတွင် နိုင်ငံရေးနှင့် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း ဆက်နွှယ်နေတတ်ကြသည်။ အထူးသဖြင့် အာဏာရှင်အစိုးရတို့က ပြဋ္ဌာန်းထားသော စနစ်များသည် တရားမျှတမှုကင်းမဲ့သည့်အလျောက် ကတိကဝတ်ချိုးဖောက်သည်များလည်း ပါဝင်တတ်ကြသည်ဖြစ်ရာ ထိုအခြေအနေမျိုးကို ကျောင်းသားထုက အမြဲတမ်း ဆန္ဒကျင်ခဲ့ကြသည်ချည်း ဖြစ်သည်။

ခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများကို အကြောင်း အရင်း ဇာစ်မြစ် ရှာကြည့်မည်ဆိုလျှင် အဓိကအကြောင်းအရင်းနှစ်ခုကို တွေ့ရလေ့ရှိသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ အာဏာရှင်အစိုးရတို့သည် ၎င်းတို့ အာဏာအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေမည့် စည်းမျဉ်းများ၊ ဥပဒေများကို ပညာရေးတွင် သွတ်သွင်းလာလေ့ရှိခြင်းနှင့် ဒုတိယအချက်မှာ ကျောင်းသားနှင့် အစိုးရကြားထားရှိသော ကတိကဝတ်တို့ကို အစိုးရတို့ဘက်မှ တစ်ဖက်သတ် ချိုးဖောက်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပညာရှင်များ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် နိုင်ငံရေးဦးဆောင်သူများက ပြုစုမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြသည့် စာအုပ်စာတမ်းမျိုးစုံရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ သို့သော် ၎င်းတို့ မှတ်တမ်းတင်ပြုစုခဲ့သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် အရပ်ဘက်တက္ကသိုလ်ကောလိပ်များမှ ကျောင်းသားများကိုသာ အဓိကမှတ်တမ်းတင်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းတွင် လူမသိသူမသိနှင့် သတင်းအမှောင်ချမှုအောက်တွင် ဖြိုခွင်းခံလိုက်ရပြီး နောက်ပိုင်းစာမျက်နှာများတွင်လည်း နေရာပေးခြင်း မခံခဲ့ရသော ထူးခြားသည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ် ရှိခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှု၏ ထူးခြားချက်မှာ ပါဝင်ခဲ့ကြသော ကျောင်းသားများသည် ပြင်ပအရပ်ဘက်တက္ကသိုလ်ကောလိပ်များမှ မဟုတ်ပဲ တပ်မတော်က ဦးစီးဖွင့်လှစ်တည်ထောင်ထားသည့် ကောလိပ်တစ်ခုမှ ကျောင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုထက်ပို၍ ထူးခြားသည်မှာ အဆိုပါကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွင် ကျောင်းသားတို့ တောင်းဆိုခဲ့သော အချက် (၂) ချက်ထဲမှ တစ်ချက်ကို ထိုစဉ်က တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းများက လိုက်လျောပေးခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကောလိပ်သည် လှုပ်ရှားမှုပေါ်ပေါက်ပြီး နောက်ပိုင်းမှစ၍ တပ်မတော်တွင် အပြီးတိုင်ဖျက်သိမ်းလိုက်ရသည့် တစ်ခုတည်းသော ကျောင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က အဆိုပါကျောင်းသားများ လှုပ်ရှားမှုကို ဖြေရှင်းရန် လာရောက်ခဲ့သော

တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်း၏ စကားကို ပြန်လည်ကိုးကားရလျှင် "မင်းတို့ ကျောင်းသားတွေရဲ့လုပ်ရပ်ဟာ မြန်မာ့တပ်မတော့် သမိုင်းမှာ ဘယ်တုန်းကမှ မရှိခဲ့ဖူးတဲ့ လုပ်ရပ်ပဲ။ နောက်နောင်လည်း ဘယ်တော့မှ ရှိမလာစေရဘူး။ မင်းတို့စိတ်ဓာတ်တွေ ငါတို့တပ်မတော်ကို ဘယ်တော့မှ အကူးစက်မခံနိုင်ဘူး" ဟု အတည်အလင်း ပြောဆိုခြင်းခံခဲ့ရသော လှုပ်ရှားမှုမျိုးလည်း ဖြစ်သည်။ ထိုဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ မည်သည့် တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းကမှ လူသိရှင်ကြား တရားဝင်ထုတ်ဖော် ရှင်းလင်းခဲ့ခြင်းမျိုး မရှိခဲ့ပေ။ ထို့အပြင် တစ်ကျောင်းလုံးမှ ကျောင်းသားအားလုံးကို ကျောင်းထုတ်ပစ်ခြင်း၊ ဦးဆောင်မှုကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သော ကျောင်းသားများကို ထောင်ဒဏ်အသီးသီး ချမှတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့ရုံသာမက ထိုကျောင်း၏ ဖြစ်စဉ်သမိုင်းအမှန်ကို ဖုံးကွယ်ကာ မဟုတ်မမှန်သောသတင်းများသာ ပျံ့နှံ့စေခဲ့သည်။

ဤဆောင်းပါးတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ အပိုင်း (၄) ပိုင်းခွဲပြီး တင်ပြပါမည်။ ပထမပိုင်းသည် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်လာပုံ၊ ဒုတိယပိုင်းသည် ကျောင်းသားများ အုံကြွလှုပ်ရှားမှုမဖြစ်မီ တပ်မတော်နည်းပညာ ကောလိပ်တွင် ရှိနေခဲ့သော နောက်ခံအခြေအနေ၊ တတိယပိုင်းသည် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဖြစ်ပွားပုံနှင့် နောက်ဆုံးပိုင်းသည် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖြစ်စဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ သတင်းများပျံ့နှံ့ခဲ့ပုံနှင့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားတို့၏ အမှတ်အသားသရုပ် အကျပ်အတည်းတို့ ဖြစ်သည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ပေါ်ပေါက်လာပုံ

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးနေဝင်း ဦးဆောင်မှုဖြင့် တပ်မတော်က နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့သော ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ (၂) ရက်နေ့မှစ၍ စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်သို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်မှာ ၂၀၁၀ အထွေအထွေ ရွေးကောက်ပွဲပြီးသည့်အချိန်ထိ နှစ်ပေါင်း (၄၈) နှစ် ကြာမြင့်ခဲ့သည်။ ထိုကာလအတွင်း တပ်မတော်သည် မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် အုပ်ချုပ်ရေးအလွှာတစ်ခုအဖြစ် အမြဲတမ်းရှိနေခဲ့သည်။ အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းကို စစ်တပ်ပုံစံ

ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ ထိုသို့ စစ်ပုံသွင်းသည့် ဖြစ်စဉ်သည် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း လက်ထက်ကထက် ပို၍သိသာလာသည်မှာ ၁၉၉၀ အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ပေါ်ထွက်လာသည့် စစ်အစိုးရများလက်ထက်တွင်ဖြစ်သည်။ အရပ်ဘက် ဝန်ကြီးဌာန အများစုကို စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများက တာဝန်ယူဦးဆောင်ကြသကဲ့သို့ အရပ်ဘက်ဝန်ကြီးဌာနအများစုရှိ ဗျူရိုကရေစီယန္တရားများ၏ ထိပ်တန်း ရာထူးများတွင်လည်း စစ်ဘက်မှလာသော အရာရှိကြီးများကိုသာ ခန့်အပ်ခြင်းမှာ ထင်ရှားသော သာဓကဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ၏ အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေးတွင် သာမက ပညာရေး၊ စီးပွားရေး၊ ကျန်းမာရေး စသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးတို့တွင် လည်း တပ်မတော်က ချုပ်ကိုင်လာခဲ့သည်။ ထိုသို့ ချုပ်ကိုင်မှုကို ပိုမိုခိုင်မာ တောင့်တင်းစေရန်အတွက် တပ်မတော်ကိုလည်း အဘက်ဘက်မှ အင်အား ပြည့်စုံစေရန် တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များက စီမံဆောင်ရွက်လာခဲ့ကြသည်။ ယခုတင်ပြမည့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည်လည်း အဆိုပါ အင်အား တိုးချဲ့မှုဖြစ်စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် ပါဝင်ခဲ့သည်။

၁၉၉၀ တွင် နိုင်ငံတော်အာဏာကို သိမ်းယူခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း အုပ်ချုပ်ခဲ့ သော နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (နဝတအစိုးရ) လက်ထက်တွင် တပ်မတော်သည် မျိုးဆက်သစ် စစ်သည်များ လေ့ကျင့် မွေးထုတ်ရန် စစ်တက္ကသိုလ်တစ်ခုတည်း ဖွင့်လှစ် သင်ကြားပေးရုံ မဟုတ် တော့ပဲ အခြားသော ဆရာဝန်၊ အင်ဂျင်နီယာ၊ သူနာပြု၊ ဆေးဘက်ပညာသည် များကိုပါ တပ်မတော်က သီးခြားမွေးထုတ်ရန် စတင်ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။ ယခင်က တပ်မတော်တွင် အင်ဂျင်နီယာနှင့် ဆရာဝန်များကို အပြင်အရပ်ဘက် မှ ဆရာဝန်၊ အင်ဂျင်နီယာ ဘွဲ့ရပြီးလူငယ်များကို စုဆောင်းခေါ်ယူခဲ့ခြင်းများ ရှိခဲ့သော်လည်း ၁၉၈၈ အရေးအခင်းအတွင်း တပ်မတော်၏ ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုများ ကြောင့် နောက်ပိုင်းတွင် အရပ်ဘက်မှ လူငယ်များကို ခေါ်ယူရန် အခက်အခဲရှိ လာသည်။ ထို့အပြင် ထိုအချိန်က အရပ်ဘက်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများ အပေါ် စစ်အစိုးရဘက်က ယုံကြည်မှုမရှိသကဲ့သို့ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ် အများစုမှာလည်း ပိတ်ထားခံခဲ့ရသည်။ တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များသည် အဆိုပါပညာရှင်များကို အရပ်ဘက်က ခေါ်ယူရာတွင် အခက်အခဲများစွာ တွေ့လာရသည်က တစ်ကြောင်း၊ မိမိကိုယ်ပိုင်အရင်းအမြစ် မွေးထုတ်ခြင်းဖြင့် စိတ်ချလက်ချရှိလိုခြင်းက တစ်ကြောင်း၊ ထိုအကြောင်းတို့ကြောင့် မိမိကိုယ်ပိုင်

ပညာရှင်များ မွေးထုတ်မည့် တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များကို စတင်ဖွင့်လှစ်လာသည်။

ဤသို့ဖြင့် တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ်ကို ၁၉၉၄ ခုနှစ် တွင်လည်းကောင်း၊ တပ်မတော်ဆေးတက္ကသိုလ်ကို ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် လည်းကောင်း စတင်တည်ထောင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်း(အေဂျီတီအိုင်)ကို ဖွင့်လှစ်ပြီး[1] ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်နှင့် တပ်မတော်သူနာပြုတက္ကသိုလ်တို့ကို စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။[2] ၎င်းတို့ ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော စစ်ကျောင်းကြီးများထဲမှ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် စစ်အစိုးရ၏ ကတိကဝတ်ချိုးဖောက်မှုကို ပထမဆုံး ဆန့်ကျင်ခဲ့သည့် တစ်ခုတည်းသော တပ်မတော်ကျောင်းကြီး တစ်ကျောင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကို စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့စဉ်က တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အမည်ဖြင့်မဟုတ်ပဲ တပ်မတော် လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်း (အေဂျီတီအိုင်) အမည်ဖြင့် စတင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မတော်လျှစ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ ကျောင်းကို ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးတိုင်း၊ ပြင်ဦးလွင်မြို့၌ စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က နိုင်ငံပိုင်သတင်းစာတစ်ခုဖြစ်သော မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာတွင် တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်းတက်လိုသော ကျောင်းသားများကို ဤသို့ခေါ်ယူခဲ့သည်။

ပုံ - ၁

၁၀.၈.၁၉၉၈ ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာပါ ကောက်နုတ်ချက်။

> တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်း (ပြင်ဦးလွင်မြို့) အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံ အေဂျီတီအိုင် (ဒီပလိုမာ) သင်တန်းအတွက် သင်တန်းသားများအလိုရှိသည်။

[1] မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ ၁၉၉၈။

[2] မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ ၂၀၀၃။

၁။ လျှောက်ထားသူသည်
(က) ၁၉၉၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် အသက် (၁၆) နှစ်ထက် မငယ်၊ (၂၀) နှစ်ထက် မကြီးစေရ။
(ခ) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသား အိမ်ထောင်မရှိသူ (လူပျို) ဖြစ်ရမည်။
(ဂ) အနည်းဆုံးအရပ် ၅ ပေ ၃ လက်မနှင့် ကိုယ်အလေးချိန် (၁၀၅) ပေါင် ရှိရမည်။
(ဃ) အခြေခံပညာ အထက်တန်းစာမေးပွဲကို (က) အဆင့်ဖြင့် အောင်မြင်ရမည်။
(င) သင်တန်းဝင်ခွင့်အတွက် အင်္ဂလိပ်စာနှင့် သင်္ချာဘာသာရပ်များ အရည်အချင်းစစ်ဖြေဆိုအောင်မြင်သူများကို လူတွေ့စစ်ဆေးရွေးချယ်မည်။
(စ) မျက်မှန်တပ်ဆင်ထားသူ မဖြစ်စေရ။
၂။ ရွေးချယ်ခြင်းခံရသူများသည် အောက်ပါခံစားခွင့်များကို ရရှိမည်။
(က) လစာ။ ပညာသင်ကာလ ပထမပိုင်း ၆၅၀ ကျပ်/ဒုတိယပိုင်း ၇၀၀ ကျပ်/တတိယပိုင်း ၇၅၀ ကျပ်
(ခ) သင်တန်းကာလခံစားခွင့်။ ။ နေရာထိုင်ခင်း၊ ရိက္ခာနှင့် ဆေးကုသမှုတို့ကို အခမဲ့ရရှိမည့်အပြင် ဝတ်စုံစရိတ်နှင့် ဆံသခဝါ စရိတ်တို့ကို ရရှိမည်။
၃။ သင်တန်းကာလ (၂) နှစ်
၄။ သင်တန်းပြီးဆုံးပါက အောက်ပါအတိုင်း ခံစားခွင့်ရှိသည်။
(က) သင်တန်းပြီးဆုံးပါက လက်ရုံး/ဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုတွင် ပညာသည် (ခ) အုပ်စုဝင် တပ်ကြပ်ကြီးအဖြစ် တိုက်ရိုက် ခန့်အပ်ခြင်းခံရမည်။
(ခ) ဒုတိယအရာခံဗိုလ်နှင့် အရာခံဗိုလ်အဆင့်များအတွက် အဆင့်တိုးမြှင့်ရေးကိုလည်းကောင်း၊ ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိအဖြစ် ခန့်အပ်ရေးကိုလည်းကောင်း သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည်။
၅။ သင်တန်းပြီးမြောက်အောင်မြင်ပါက အေဂျီတီအိုင် (ဒီပလိုမာ) လက်မှတ် ပေးအပ်မည်။
၆။ သတ်မှတ်အရည်အချင်းများနှင့် ပြည့်စုံစွာ အောင်မြင်ပါက စက်မှုတက္ကသိုလ်တစ်ခုခု၌ တတိယနှစ် တက်ရောက်နိုင်ရေးအတွက် အရည်အချင်း စစ်စာမေးပွဲဖြေဆိုခွင့်ရှိသည်။

၇။ သင်တန်းသားအဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံရသူများသည် တပ်မတော်တွင် အနည်းဆုံး (၁၀) နှစ် အမှုထမ်းဆောင်ရမည်။

၈။ လျှောက်လွှာများကို သက်ဆိုင်ရာတိုင်းစစ်ဌာနချုပ်နှင့် တပ်မဌာနချုပ်များ နယ်မြေအတွင်းရှိ လျှပ်စစ်နှင့်စက်မှုအင်ဂျင်နီယာတပ်ရင်း၊ အလုပ်ရုံတပ်ခွဲ(လျှပ်စစ်)တပ်များတွင် အခမဲ့ရယူလျှောက်ထားနိုင်သည်။

၉။ တိုင်း/ပြည်နယ်များမှ ပဏာမ ကျန်းမာရေးဆေးစစ်ကျရှုံးသူများ လျှောက်ထားရန်မလိုပါ။

၁၀။ လျှောက်လွှာနှင့်အတူ အောက်ပါစာရွက်စာတမ်းများ ပူးတွဲတင်ပြရမည်။

(က) အကျင့်စာရိတ္တကောင်းမွန်ကြောင်းနှင့် နိုင်ငံရေးကင်းရှင်းကြောင်း ပြည်နယ်/တိုင်း/မြို့နယ် ရဲတပ်ဖွဲ့စခန်းထောက်ခံစာမူရင်းနှင့် ပတ်စ်ပိုစ့်အရွယ် ဓာတ်ပုံ (၇) ပုံ။

(ခ) အခြေခံပညာအထက်တန်းအောင်လက်မှတ်(မိတ္တူ)နှင့် စာမေးပွဲရမှတ်စာရင်း (မိတ္တူ)။ (စာမေးပွဲဖြေဆိုရန် လာရောက်ချိန်တွင် မူရင်းများ ယူဆောင်လာရမည်။)

၁၁။ လျှောက်ထားရန်ကာလ။ လျှောက်လွှာများကို လျှပ်စစ်နှင့်စက်မှုအင်ဂျင်နီယာညွှန်ကြားရေးမှူးရုံး၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ရန်ကုန်မြို့သို့ ၁၉၉၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၁၄) ရက်နေ့ထက် နောက်မကျစေပဲ ပေးပို့ရမည်။

၁၂။ လျှောက်ထားသူများသည် ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲဖြေဆိုရန်အတွက် အောက်ပါတပ်နေရာအသီးသီးသို့ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၂၁) ရက်နေ့ထက်မစော၊ (၂၂) နေ့ထက် နောက်မကျစေပဲ ရောက်ရှိသတင်းပို့ရမည်။

(က) အထက်မြန်မာပြည်။ အမှတ် (၂) ပင်မအလုပ်ရုံ (လျှပ်စက်)၊ အမရပူရမြို့နယ်၊ မန္တလေး။

(ခ) အောက်မြန်မာပြည်။ အမှတ် ၆၅၆၊ အလုပ်ရုံတပ်ခွဲ (လျှပ်စက်)၊ ဗိုလ်တထောင်မြို့နယ်။ သို့မဟုတ် အမှတ် (၁) ပင်မအလုပ်ရုံ (လျှပ်စက်)၊ အင်းတိုင်၊ လှည်းကူးမြို့နယ်။

၁၃။ သတ်မှတ်အရည်အချင်းများနှင့်ကိုက်ညီသော ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများနှင့် စစ်မှုထမ်းများသည် သက်ဆိုင်ရာဌာန များမှတဆင့် လျှောက်ထားခွင့်ရှိသည်။

စစ်ထောက်ချုပ်ရုံး

တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်းသင်တန်းခေါ်စာ။

မြန်မာ့အလင်း

တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်း(ပြင်ဦးလွင်မြို့)
အင်ဂျင်နီယာ သိပ္ပံ၊ အောဂျီတီအိုင် (ဒီပလိုမာ) သင်တန်းအတွက်
သင်တန်းသားများ အလိုရှိသည်

၁။ **လျှောက်ထားသူသည်-**

(က) ၁၉၉၉ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် **အသက်(၁၆)နှစ်**ထက် မငယ်၊ **(၂၀)နှစ်**ထက် မကြီးစေရ။

(ခ) ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံသား အိမ်ထောင်မရှိသူအမျိုးသား (လူပျို) ဖြစ်ရမည်။

(ဂ) အနည်းဆုံး အရပ် (၅)ပေ၊ (၃)လက်မနှင့် ကိုယ်အလေးချိန် (၁၀၅)ပေါင် ရှိရမည်။

(ဃ) အခြေခံပညာ အထက်တန်း စာမေးပွဲကို (က)အဆင့်ဖြင့် အောင်မြင်ရမည်။

(င) သင်တန်းဝင်ခွင့် အတွက် **အင်္ဂလိပ်စာနှင့် သင်္ချာ** ဘာသာရပ်များ အရည်အချင်းစစ် စာမေးပွဲ **စစ်ဆေးဖြေဆို** အောင်မြင်သူများကို လူတွေ့စစ်ဆေး ရွေးချယ်မည်။

(စ) မျက်မှန် တပ်ဆင်ထားသူမဖြစ်စေရ။

၂။ ရွေးချယ်ခြင်း ခံရသူများသည် အောက်ပါ ခံစားခွင့်များ ရရှိကြမည်-

(က) **လစာ။** ပညာသင်ကာလ ပထမပိုင်း ၆၅၀ ကျပ်/ ဒုတိယပိုင်း ၇၀၀ ကျပ်/ တတိယပိုင်း ၇၅၀ ကျပ်။

(ခ) **သင်တန်းကာလ ခံစားခွင့်။** နေရာထိုင်ခင်း၊ ရိက္ခာနှင့် ဆေးဝါးကုသမှုတို့ကို အခမဲ့ရရှိမည့် အပြင် ဝတ်စုံစရိတ်နှင့် ဆံသခဝါစရိတ်တို့ကိုလည်း ရရှိမည်။

၃။ **သင်တန်းကာလ။** (၂)နှစ်။

၄။ သင်တန်းပြီးဆုံးပါက အောက်ပါအတိုင်း ခံစားခွင့် ရှိသည်-

(က) သင်တန်းပြီးဆုံးပါက လက်ရုံး/ ဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့ တစ်ခုခုတွင် ပညာသည်(ခ) အုပ်စုဝင် **တပ်ကြပ်ကြီး** အဖြစ် တိုက်ရိုက် ခန့်အပ်ခြင်း ခံရမည်။

(ခ) ဒုတိယ အရာခံဗိုလ်နှင့် အရာခံဗိုလ် အဆင့်များအတွက် အဆင့်တိုးမြှင့်ရေး ကိုလည်းကောင်း၊ ပြန်တမ်းဝင် အရာရှိအဖြစ်ခန့်အပ်ရေးကို လည်းကောင်း သတ်မှတ်ချက်များနှင့် အညီ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်ပေးမည်။

၅။ **သင်တန်းပြီးမြောက်အောင်မြင်ပါက အောဂျီတီအိုင် (ဒီပလိုမာ) လက်မှတ် ပေးအပ်မည်။**

၆။ သတ်မှတ်အရည်အချင်းများနှင့် ပြည့်စုံစွာအောင်မြင်ပါက စက်မှုတက္ကသိုလ် တခုခု၌ တတိယနှစ် တက်ရောက်နိုင်ရေးအတွက် အရည်အချင်းစစ် စာမေးပွဲ ဖြေဆိုခွင့် ရှိသည်။

၇။ သင်တန်းသားအဖြစ် ရွေးချယ်ခြင်းခံရသူများသည် တပ်မတော်တွင် အနည်းဆုံး (၁၀)နှစ် အမှုထမ်းဆောင်ရမည်။

၈။ လျှောက်လွှာများကို သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းစစ်ဌာနချုပ်နှင့် တပ်မဌာနချုပ်များ နယ်မြေအတွင်းရှိ လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ တပ်ရင်းများ၊ အလုပ်ရုံတပ်ခွဲ (လျှပ်စက်)တပ်များတွင် အခမဲ့ ရယူလျှောက်ထားနိုင်သည်။

၉။ တိုင်း/ ပြည်နယ် များမှ ပဏာမ ကျန်းမာရေး ဆေးစစ် ကျရှုံးသူများ လျှောက်ထားရန် မလိုပါ။

၁၀။ လျှောက်လွှာနှင့် အတူ အောက်ပါစာရွက်စာတမ်းများ ပူးတွဲတင်ပြရမည်-

(က) အကျင့်စာရိတ္တကောင်းမွန်ကြောင်းနှင့် နိုင်ငံရေး ကင်းရှင်းကြောင်း ပြည်နယ်/ တိုင်း/မြို့နယ် ရဲတပ်ဖွဲ့စခန်း ထောက်ခံစာ မူရင်းနှင့် ပတ်စ်ပို့ အရွယ် ဓာတ်ပုံ (၇)ပုံ။

(ခ) အခြေခံပညာ အထက်တန်း စာမေးပွဲ အောင်လက်မှတ် (မိတ္တူ)နှင့် စာမေးပွဲ ရမှတ်စာရင်း (မိတ္တူ)။ (စာမေးပွဲဖြေဆိုရန် လာရောက်ချိန်တွင် (မူရင်း)များ ယူဆောင် လာရမည်)

၁၁။ **လျှောက်ထားရန် ကာလ။** လျှောက်လွှာများကို လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ ညွှန်ကြားရေးမှူးရုံး၊ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ရန်ကုန်မြို့သို့ ၁၉၉၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၁၄)ရက် နေ့ထက် နောက်မကျစေဘဲ ပေးပို့ရမည်။

၁၂။ လျှောက်ထားသူများသည် ဝင်ခွင့်စာမေးပွဲဖြေဆိုရန် အတွက် အောက်ပါတပ်နေရာ အသီးသီးသို့ ၁၉၉၈ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၂၁) ရက်နေ့ထက်မစော၊ (၂၂) ရက်နေ့ထက် နောက်မကျစေဘဲ ရောက်ရှိသတင်းပို့ရမည်-

(က) **အထက်မြန်မာပြည်။** အမှတ်(၂)ပင်မအလုပ်ရုံ (လျှပ်စက်)၊ အမရပူရ မြို့နယ်၊ မန္တလေး။

(ခ) **အောက်မြန်မာပြည်။** အမှတ်(၆၅၆) အလုပ်ရုံတပ်ခွဲ (လျှပ်စက်)၊ ဗိုလ်တထောင် မြို့နယ်။ (သို့မဟုတ်) အမှတ်(၁) ပင်မအလုပ်ရုံ (လျှပ်စက်)၊ အင်းတိုင်၊ လှည်းကူးမြို့နယ်။

၁၃။ သတ်မှတ်အရည်အချင်းများနှင့်ကိုက်ညီသော ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများနှင့် စစ်မှုထမ်းများသည် သက်ဆိုင်ရာဌာနများမှတဆင့်လျှောက်ထားခွင့်ရှိသည်။

စစ်ထောက်ချုပ်ရုံး

ယင်းခေါ်စာဖြင့် တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ သင်တန်း အပါတ်စဥ် (၁) ကို ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ (၁၈) တွင် သင်တန်းသား (၄၀၇) ဦး ဖြင့် စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။[3] အဆိုပါခေါ်စာအရ သင်တန်းသားများသည် သင်တန်းကာလ (၂) နှစ်ပြီးဆုံးပါက အေဂျီတီအိုင် ဒီပလိုမာလက်မှတ် ရရှိမည် ဖြစ်ပြီး ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သူများသည် စက်မှုတက္ကသိုလ်တစ်ခုခုတွင် ဆက်လက်တက်ရောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် တစ်နည်းအားဖြင့် တပ်မတော်အစိုးရနှင့် ကျောင်းသားတို့ကြား ရရှိခဲ့သော သဘောတူညီချက် တစ်ရပ်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါသဘောတူညီချက် ပဋိညာဉ်ကို အခြေခံ၍ အစိုးရဘက်မှ ဖွင့်လှစ်သင်ကြားသကဲ့သို့ ကျောင်းသားများဘက်မှလည်း ယုံကြည်စွာ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် သင်တန်းတက်ရောက်၍ (၁၆) လ အကြာတွင် အစိုးရဘက်မှ ကျောင်း၏ နာမည်နှင့် သတ်မှတ်ချက်များကို ပြောင်းလိုက်ကြတော့သည်။ ကျောင်းနာမည်ကို တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှု အင်ဂျင်နီယာကျောင်းမှ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲ လိုက်ပြီး သင်တန်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များကိုလည်း အောက်ပါ သင်တန်း ခေါ်စာအတိုင်း ပြောင်းလဲလိုက်သည်။[4]

[3] တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် လက်ကမ်းစာစောင်၊ ၂၀၀၀။ (နောက်ဆက်တွဲ ၁) စာမျက်နှာအရေအတွက်မဖောင်းပွစေရန်နှင့်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေရေးကုန်ကျစရိတ်ကိုလျှော့ ချရန်အတွက် “တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်လက်ကမ်းစာစောင်” ကိုဤဆောင်း ပါး၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်တွင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။

[4] မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာ၊ ၂၀၀၀။

ပုံ - ၂

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သင်တန်းခေါ်စာ။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်
MILITARY TECHNOLOGICAL COLLEGE
အင်ဂျင်နီယာသင်တန်းသားများအလိုရှိသည်။

၁။ လျှောက်ထားသူသည်

(က) ၂၀၁၀ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၁)ရက်နေ့တွင် အသက် ၁၆ နှစ်အောက် မငယ်ရ၊ ၁၉ ထက် မကြီးရ။

(ခ) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသား အိမ်ထောင်မရှိသူ(လူပျို) ဖြစ်ရမည်။

(ဂ) အနည်းဆုံးအရပ် ၅ ပေ ၃ လက်မနှင့် ကိုယ်အလေးချိန် (၁၀၅) ပေါင် ရှိရမည်။

(ဃ) မျက်မှန်တပ်ဆင်ထားသူများ မဖြစ်စေရ။

(င) တက္ကသိုလ်ဝင်မေးပွဲအောင်မြင်သူ ဖြစ်ရမည်။ (အမှတ်စာရင်းတင်ပြနိုင်ရမည်)

(စ) ပြည်နယ်/တိုင်း/မြို့နယ်ရှိ ပြည်သူ့ဆေးရုံတွင် ပဏာမကျန်းမာရေးဆေးစစ်အောင်မြင်သူ ဖြစ်ရမည်။

၂။ လျှောက်လွှာများကို တိုင်းစစ်ဌာနချုပ်များ၊ တပ်မဌာနချုပ်များနှင့် တပ်ဌာနချုပ်များတွင် (၅.၉.၂၀၁၀) ရက်နေ့မှ စတင်၍ အခမဲ့ ရယူပြီး (၃၁.၁၀.၂၀၁၀) ရက်နေ့ နောက်ဆုံးထား၍ လျှောက်ထားနိုင်သည်။

၃။ လျှောက်လွှာနှင့်အတူ အကျင့်စာရိတ္တကောင်းမွန်ကြောင်း သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်း/မြို့နယ် ရဲတပ်ဖွဲ့စခန်းတစ်ခုခုမှ ထောက်ခံစာ (မူရင်း) နှင့် (၁)လအအတွင်းရိုက်ကူးထားသော ပတ်စ်ပို့အရွယ်ကာလာအဖြူအမဲ ဓာတ်ပုံ (၃) ပုံကို ပူးတွဲတင်ပြရမည်။

၄။ သတ်မှတ်ချက်နှင့် ပြည့်စုံသူများသည် တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲသင်ရိုးညွှန်းတမ်းအတိုင်း အောက်ပါဘာသာရပ်များကို မြစ်ကြီးနား၊ ဗန်းမော်၊ လားရှိုး၊ ကျိုင်းတုံ၊ တောင်ကြီး၊ လွိုင်ကော်၊ မော်လမြိုင်၊ ထားဝယ်၊ မြိတ်၊ ရန်ကုန်၊ ပုသိမ်၊ စစ်တွေ၊ မုံရွာ၊ ကလေး၊ မန္တလေး၊

မိတ္ထီလာ၊ မကွေး၊ တောင်ငူ၊ ပဲခူးနှင့် ပြည်မြို့များရှိ စာစစ်ဌာနများတွင် ဖြေဆိုကြရမည်။

(က) အင်္ဂလိပ်စာ

(ခ) သင်္ချာ

၅။ အရည်အချင်းစစ်စာမေးပွဲ ဖြေဆိုခွင့်ရရှိသူအမည်စာရင်းကို (၂၀.၁၁.၂၀၀၀) ရက်မတိုင်မီ ဖြေဆိုရမည့်စာစစ်ဌာနများတွင် သွားရောက်ကြည့်ရှုစုံစမ်းနိုင်သည်။

၆။ စာမေးပွဲဖြေဆိုရမည့် ခုံအမှတ်မှာလျှောက်လွှာတွင် ပြထားသည့် အမှတ်စဉ်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ စာမေးပွဲဖြေဆိုရမည့် နေ့ရက်၊ အချိန်နှင့် နေရာတို့ကို သတင်းစာမှ ကြေညာပေးမည်။

၇။ အရည်အချင်းစစ်စာမေးပွဲအောင်မြင်သူများကို ရန်ကုန်မြို့နှင့် မန္တလေးမြို့များတွင် လူတွေ့စစ်ဆေးမည်။

၈။ ပညာသင်နှစ်အလိုက် သတ်မှတ်ထားသည့် လစာနှုန်းထားနှင့် စရိတ်များရရှိမည်။

၉။ ပညာသင်နှစ်အလိုက် သင်တန်းအောင်မြင်ပါက အောက်ပါအတိုင်းခံစားခွင့်ရရှိမည်။

(က) ဒုတိယနှစ်သင်တန်းအောင်မြင်သူများကို အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံ (အေဂျီတီအိုင်) (ဒီပလိုမာ) လက်မှတ်ပေးအပ်မည်ဖြစ်ပြီး လက်ရုံးဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပါက ပညာသည် တပ်ကြပ်ကြီးအဖြစ် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ပေးမည်။

(ခ) ထူးချွန်အောင်မြင်သူများအား တတိယနှစ်နှင့် စတုတ္ထနှစ် သင်တန်းများသို့ ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်ပြု၍ အောင်မြင်ပါက B(Tech) ဘွဲ့အပ်နှင်း၍ လက်ရုံးဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုတွင် တာဝန်ထမ်းရပါက ပညာသည် ဒုအရာခံဗိုလ်အဖြစ် တိုက်ရိုက် ခန့်အပ်ပေးမည်။

(ဂ) စတုတ္ထနှစ်သင်တန်းတွင် ထူးချွန်အောင်မြင်သူများကို တက်ရောက်ခွင့်ပြုပြီး အောင်မြင်ပါက (B.E) အပ်နှင်း၍ လက်ရုံးတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ပညာသည် အရာခံဗိုလ်အဖြစ် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ပေးမည်။

(ဃ) အထက်ပါ B(Tech) ဘွဲ့ရရှိသူများသည် ဒုအရာခံဗိုလ်လုပ်သက် (၅) နှစ်ပြည့်မြောက်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ B.E ဘွဲ့ရရှိသူများသည် အရာခံဗိုလ်လုပ်သက် (၃) နှစ် ပြည့်မြောက်လျှင် သော်လည်း

ကောင်း၊ တပ်မတော်ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိအဖြစ် လျှောက်ထားနိုင်သည်။
၁၀။ ရွေးချယ်ခံရသူများသည် သင်တန်းပြီးဆုံးပြီးနောက် တပ်မတော်တွင် အနည်းဆုံး (၁၀) နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်။

မှတ်ချက်။ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက နယ်မြေအတွင်းရှိ လျှပ်စစ်နှင့်စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ တပ်ရင်း/တပ်ဖွဲ့ များတွင် စုံစမ်းနိုင်သည်။

စစ်ထောက်ချုပ်ရုံး

မြန်မာ့အလင်း ၂၂-၁၁-၉

တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ်
MILITARY TECHNOLOGICAL COLLEGE
သင်တန်းသားများ အလိုရှိသည်

၁။ လျှောက်ထားသူသည် -

(က) ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၁) ရက်နေ့တွင် အသက် (၁၆) နှစ်အောက် မငယ်ရ၊ (၁၉) နှစ်ထက် မကြီးရ၊

(ခ) ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသား အိမ်ထောင်မရှိသူ (လူပျို) ဖြစ်ရမည်၊

(ဂ) အနည်းဆုံး အရပ် (၅) ပေ (၃) လက်မနှင့် ကိုယ်အလေးချိန် (၁၀၅) ပေါင် ရှိရမည်၊

(ဃ) မျက်မှန်တပ်ဆင်ထားသူများ မဖြစ်စေရ၊

(င) တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲ (သို့မဟုတ်) အခြေခံပညာအထက်တန်း စာမေးပွဲကို (က) အဆင့်ဖြင့် အောင်မြင်ရမည်၊ (အမှတ်စာရင်း တင်ပြနိုင်ရမည်)

(စ) ပြည်နယ်/တိုင်း/မြို့နယ်ရှိ ပြည်သူ့ဆေးရုံတွင် ပဏာမ ကျန်းမာရေးဆေးစစ် အောင်မြင်သူ ဖြစ်ရမည်၊

၂။ လျှောက်လွှာများကို တိုင်းစစ်ဌာနချုပ်များနှင့် တပ်မဌာနချုပ်များတွင် (၅-၁၁-၉၉) ရက်နေ့မှ စတင်၍ အခမဲ့ရယူပြီး (၁၀-၁၂-၉၉) ရက်နေ့ နောက်ဆုံးထား၍ လျှောက်ထားနိုင်သည်၊

၃။ လျှောက်လွှာနှင့်အတူ အကျင့်စာရိတ္တကောင်းမွန်ကြောင်း သက်ဆိုင်ရာ ပြည်နယ်/တိုင်း/မြို့နယ် ရဲတပ်ဖွဲ့ဝန်း တစ်ခုခုမှ ထောက်ခံစာ (မူရင်း) နှင့် (၁) လအတွင်း ရိုက်ကူးထားသော ပတ်စပို့အရွယ်ဓါတ်ပုံ (၃) ပုံ ပူးတွဲတင်ပြရမည်၊

၄။ သတ်မှတ်ချက်နှင့် ပြည့်စုံသူများသည် တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းအတိုင်း အောက်ပါဘာသာရပ်များကို မြစ်ကြီးနား၊ ဖန်းမော်၊ လားရှိုး၊ ကျိုင်းတုံ၊ တောင်ကြီး၊ လွိုင်ကော်၊ မော်လမြိုင်၊ ထားဝယ်၊ မြိတ်၊ ရန်ကုန်၊ ပုသိမ်၊ စစ်တွေ၊ မုံရွာ၊ ကလေး၊ မန္တလေး၊ မိတ္ထီလာ၊ မကွေး၊ တောင်ငူ၊ ပဲခူးနှင့် ပြည်မြို့များရှိ စာစစ်ဌာနများတွင် ဖြေဆိုကြရမည်-

(က) အင်္ဂလိပ်စာ၊

(ခ) သင်္ချာ၊

၅။ သတ်မှတ်ချက်နှင့် ပြည့်စုံသည့် လျှောက်လွှာရှင်များသည် (၂၀-၁၂-၉၉) ရက်မတိုင်မီ ဖြေဆိုရမည့် စာစစ်ဌာနများတွင် သွားရောက်ကြည့်ရှု စုံစမ်းနိုင်သည်၊

၆။ အရည်အချင်းစစ်စာမေးပွဲဖြေဆိုရမည့် ခုံအမှတ်မှာ လျှောက်လွှာတွင် ဖော်ပြထားသည့် အမှတ်စဉ်အတိုင်းဖြစ်သည်၊ စာမေးပွဲ ဖြေဆိုရမည့် နေ့ရက်၊ နေရာနှင့် အချိန်ဇယားကို သတင်းစာမှ ကြေညာပေးမည်၊

၇။ အရည်အချင်းစစ်စာမေးပွဲ အောင်မြင်သူများကို ရန်ကုန်မြို့နှင့် မန္တလေးမြို့များတွင် လူတွေ့စစ်ဆေးမည်၊

၈။ ပညာသင်နှစ်အလိုက် သတ်မှတ်ထားသည့် လစာနှုန်းထားနှင့် စရိတ်များ ရရှိမည်၊

၉။ ပညာသင်နှစ်အလိုက် သင်တန်းအောင်မြင်ပါက အောက်ပါအတိုင်း ခံစားခွင့်ရရှိမည်-

(က) ဒုတိယနှစ်သင်တန်း အောင်မြင်သူများကို အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံ (အော်ဂိုတိုတိုင်) (ဒီပလိုမာ) လက်မှတ် ပေးအပ်မည်ဖြစ်ပြီး လက်ရုံးဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့ တစ်ခုခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပါက ပညာသည်တပ်ကြပ်ကြီးအဖြစ် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ပေးမည်၊

(ခ) ထူးချွန်အောင်မြင်သူများအား တတိယနှစ်နှင့် စတုတ္ထနှစ် အင်ဂျင်နီယာသင်တန်းများသို့ ဆက်လက် တက်ရောက်ခွင့်ပြု၍ အောင်မြင်ပါက B (Tech) ဘွဲ့ပေးအပ်ပြီး လက်ရုံးဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့ တစ်ခုခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရပါက ပညာသည် ဒုတိယအရာခံဗိုလ် အဖြစ် တိုက်ရိုက် ခန့်အပ်ပေးမည်၊

(ဂ) စတုတ္ထနှစ်သင်တန်းတွင် ထူးချွန်အောင်မြင်သူများကို ပဉ္စမနှစ် အင်ဂျင်နီယာသင်တန်းသို့ တက်ရောက်ခွင့်ပြုပြီး အောင်မြင်ပါက (BE) ဘွဲ့ အပ်နှင်း၍ လက်ရုံးတပ်ဖွဲ့ တစ်ခုခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန်အတွက် ပညာသည်အရာခံဗိုလ်အဖြစ် တိုက်ရိုက် ခန့်အပ်ပေးမည်၊

(ဃ) အထက်ပါ B (Tech) ဘွဲ့ ရရှိသူများသည် ဒုတိယအရာခံဗိုလ်လုပ်သက် (၅) နှစ် ပြည့်မြောက်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ BE ဘွဲ့ ရရှိသူများသည် အရာခံဗိုလ်လုပ်သက် (၃) နှစ် ပြည့်မြောက်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ တပ်မတော်ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိအဖြစ် လျှောက်ထားနိုင်သည်၊

၁၀။ ရွေးချယ်ခံရသူများသည် သင်တန်းပြီးဆုံးပြီးနောက် တပ်မတော်တွင် အနည်းဆုံး (၁၀) နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်၊

မှတ်ချက်။ အသေးစိတ်သိရှိလိုပါက နယ်မြေအတွင်းရှိ လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ တပ်ရင်း/တပ်ဖွဲ့များတွင် စုံစမ်းနိုင်သည်၊

စစ်ထောက်ချုပ်ရုံး

အထက်ပါခေါ်စာနှစ်ခုတွင် ကွဲလွဲချက်အနည်းငယ် ရှိသည်။ ပထမခေါ်စာအရ သင်တန်းကာလ (၂) နှစ်ပြီးဆုံးလျှင် အေဂျီတီအိုင် ဒီပလိုမာလက်မှတ် ပေးမည်ဖြစ်ပြီး ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သူများကို စက်မှုတက္ကသိုလ်တစ်ခုခုတွင် တက်ရောက်နိုင်စေမည် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယခေါ်စာတွင်မူ သင်တန်းကာလ (၂) နှစ်ပြီးဆုံးပါက အေဂျီတီအိုင် ဒီပလိုမာလက်မှတ်ပေးအပ်ကာ ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သူများအနေဖြင့် တတိယနှစ်နှင့် စတုတ္ထနှစ်ကို ယခုကျောင်းတွင်ပင် ဆက်လက် တက်ရောက်ရမည်ဖြစ်ပြီး စတုတ္ထနှစ်ပြီးဆုံးပါက နည်းပညာဘွဲ့ (B.Tech) ကို ပေးမည်။ စတုတ္ထနှစ်ကို ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်လျှင် ပဉ္စမနှစ်ကို ဆက်လက်တက်ရောက်ရမည်ဖြစ်ပြီး B.E ဘွဲ့ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ နာမည်နှင့် စနစ်ကို ပြောင်းလဲရာတွင် ယခင်ခေါ်စာဖြင့် ကျောင်းတက်နေခဲ့သော ကျောင်းသားများကို ခေါ်ယူဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်း အလျဉ်းမရှိခဲ့ပေ။ ထို့အပြင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အပါတ်စဉ်ကို ယခင်သင်တန်းမှစ၍ သတ်မှတ်မည်လား၊ ကျောင်း နာမည်ပြောင်းပြီးမှ ခေါ်ယူမည့် သင်တန်းမှစ၍ သတ်မှတ်မည်လား ဆိုသည်မှာလည်း အငြင်းပွားစရာ ဖြစ်လာသည်။

ပထမခေါ်ယူထားသော ကျောင်းသားများသည် အသစ်ပြောင်းလိုက်သော ကောလိပ်တွင် မည်သို့ဆက်လက်ပါဝင်ရမည်ကို မသိရှိပဲ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ထို့ပြင် အသစ်ရောက်လာသော ကျောင်းသားများနှင့် မူလကျောင်းသားဟောင်းများ ကြား ဆက်ဆံရေးကိုလည်း မည်သို့ထားရှိရမည်ကို ကျောင်းအာဏာပိုင်များ ကိုယ်တိုင် ထိုစဉ်က မရှင်းမလင်း ရှိခဲ့ပုံပေါ်သည်။

သို့ဖြင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အမည်ဖြင့် နောက်ထပ်သင်တန်းသား (၄၃၅) ဦးကို ဆက်လက်စုဆောင်း ခေါ်ယူခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က အဆိုပါကျောင်းကို က.က.လျှပ်ဟုခေါ်သော ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ ညွှန်ကြားရေးမှူး ရုံးက စီမံကွပ်ကဲပြီး စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်လှ၏ လက်အောက်တွင် ထားရှိသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အား အဆင့်ဆင့်ကွပ်ကဲပုံကို ကျောင်း၏ ကျောက်စာတိုင် ကမ္ပည်းမော်ကွန်း တွင်တော့ ဤသို့မှတ်တမ်းတင်ထားသည်။

ကမ္ပည်းမော်ကွန်း

နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ၊
တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်
ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေ၏ လမ်းညွှန်ချက်ဖြင့်
တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်
Military Technological College ကို
စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးတင်လှမှ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲပြီး
ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ လျှပ်စစ်နှင့်
စက်မှုအင်ဂျင်နီယာညွှန်ကြားရေးဌာနတို့မှ ဦးဆောင်၍ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်
ဇန်နဝါရီ ၁၄ ရက်နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းပြီး ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် ဖေဖော်ဝါရီ ၂၈
ရက်နေ့တွင် စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးတင်လှမှ တပ်မတော်
နည်းပညာကောလိပ် Military Technological College ကို အောင်မြင်စွာ
ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့သည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖွင့်ပွဲကို ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်လှ ကိုယ်တိုင် တက်ရောက်ကာ နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာ (မြဝတီ) ကိုခေါ်၍ ကျင်းပခဲ့သည်။ ဖွင့်ပွဲမိန့်ခွန်းတွင် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးတင်လှက ကျောင်းနာမည်ပြောင်းပြီးမှ ခေါ်ယူခဲ့သော သင်တန်းသားများကို ရည်ညွှန်းကာ တပ်မတော်နည်းပညာ ကောလိပ် အပါတ်စဉ် (၁) ကို ဖွင့်လှစ်လိုက်ပြီဖြစ်ကြောင်း ကြေညာသွားသည်။ ထို့နောက် မီဒီယာနှင့် တွေ့ဆုံအင်တာဗျူး လုပ်ကြရာတွင်လည်း အသစ်ရောက်လာသော သင်တန်းသားများကိုသာ တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများ ပြုလုပ်စေခဲ့သည်။

အဆိုပါလုပ်ရပ်က တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်း အမည်ဖြင့် ပထမဆုံးခေါ်ယူခဲ့သော သင်တန်းသားများကို အမှတ်အသားသရုပ် အကျပ်အတည်း (identity crisis) ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ သူတို့ကိုယ်သူတို့ မည်သည့်ကျောင်းသားများဖြစ်ကြောင်း သတ်မှတ်ဖို့ အခက်အခဲဖြစ်လာသည်။ ဤသို့ဖြင့် ထိုကျောင်းသားများ၏ ရင်ထဲတွင် ပထမဆုံး ဆူးတစ်ချောင်း နစ်ဝင်လာခဲ့သည်။ အဆိုပါကိစ္စက ပထမအပါတ်စဉ် ကျောင်းသားများကြားတွင် လှုပ်လှုပ်ရွရွဖြစ်လာကာ အသံများ ကျယ်လောင်လာသည်။ ထိုကျယ်လောင်လာမှုက ကျောင်း၏ သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များမှတစ်ဆင့် တာဝန်ရှိ

ဗိုလ်ချုပ်ကြီးများထံ ရောက်ရှိသွားရာ ထိုစဉ်က ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ဒါရိုက်တာ ဗိုလ်မှူးချုပ် အောင်လှိုင်ကိုယ်တိုင် မန္တလေးပြန်ရောက်နေခါမှ ပြင်ဦးလွင်သို့ ပြန်လှည့်လာကာ ပထမအပါတ်စဉ် ကျောင်းသားများကို ကျောင်း အစည်းအဝေးခန်းမထဲသို့ ခေါ်ယူ၍ ရှင်းလင်းပြောဆိုပေးခဲ့ရသည်။ တရားဝင် ဖွင့်ပွဲမှာ မည်သို့ပင် ပြောဆိုခဲ့စေကာမူ ယခုအသစ်ရောက်လာသော ကျောင်းသားများသည် အပါတ်စဉ် (၂) သာဖြစ်ကြောင်း၊ ပထမကျောင်းသား များသည် တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ သင်တန်းသား အမည်ဖြင့် ခေါ်ယူခဲ့သည့်တိုင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်၏ အပါတ်စဉ် (၁) သင်တန်းသားများသာဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားသွားခဲ့သည်။

ထို့နောက် အမှတ်စဉ် (၃) ကို ခေါ်ယူသည့်အခါ သင်တန်းသားလောင်း များအား ဖြန့်ဝေသော လက်ကမ်းစာစောင်တွင် တပ်မတော်နည်းပညာ ကောလိပ်သမိုင်းအကျဉ်းကို ဤသို့ရေးသားခဲ့သည်။

> တပ်မတော်(ကြည်းရေလေ)အတွက် AGTI (Diploma) လက်မှတ်ရ စစ်သည်များ မွေးထုတ်နိုင်ရန် တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ ကျောင်းကို အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံသင်တန်းဌာန ဖြည့်စွက်၍ (၂၉.၉.၉၈) ရက် နေ့တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် တပ်မတော်ကြည်းရေလေ တစ်ရပ်လုံးအတွက် AGTI (Diploma) လက်မှတ်ရ ပညာသည်စစ်သည်များ အပြင် နည်းပညာဘွဲ့ (Bachelor of Technology) နှင့် အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ (Bachelor of Engineering) ဘွဲ့ရ ပညာသည် စစ်သည်များ သင်ကြား မွေးထုတ်နိုင်ရန် မူလတပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်း ၏ အဆောက်အအုံများကို သိမ်းသွင်း၍ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကို (၂၆.၂.၂၀၀၀) ရက်နေ့တွင် ပြင်ဦးလွင်မြို့၌ ဖွဲ့စည်းဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ... နည်းပညာကောလိပ် သင်တန်းအမှတ်စဉ် (၁) အား (၁၈.၁၁.၉၈) ရက်နေ့ တွင် သင်တန်းသား (၄၀၇) ဦးဖြင့်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ နည်းပညာကောလိပ် သင်တန်း အမှတ်စဉ် (၂) အား (၂၉.၂.၂၀၀၀) ရက်နေ့တွင် သင်တန်းသား (၄၃၅) ဦးဖြင့် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ နည်းပညာကောလိပ်ကောလိပ် အမှတ်စဉ် (၃) ဝင်ခွင့်ကို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ခေါ်ယူမည် ဖြစ်ပါသည်။ ...

ဤနည်းဖြင့် မူလက တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ သင်တန်းကျောင်းအမည်ဖြင့် ခေါ်ယူခဲ့သော သင်တန်းသားများမှာ ထပ်မံပြင်ဆင်ပြောင်းလဲလိုက်သော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်၏ အမှတ်စဉ်(၁) သင်တန်းသားများအဖြစ်သို့ တရားဝင်ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။

ကျောင်းသားများအုံကြွလှုပ်ရှားမှုမဖြစ်မီ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တွင် ရှိနေခဲ့သော နောက်ခံအခြေအနေ

တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ (အေဂျီတီအိုင် ဒီပလိုမာ) သင်တန်းစတင်ချိန်မှစ၍ ရေတွက်မည်ဆိုလျှင်ပင် သက်တမ်းအားဖြင့် (၃) နှစ်ခွဲဝန်းကျင်သာ တည်ရှိခဲ့သော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် ရှေ့နောက်မညီညွတ်မှု၊ ကတိကဝတ်ချိုးဖောက်မှုဖြင့် နိဒါန်းစပျိုးခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသားများနှင့် အစိုးရကြား မူလက သဘောတူထားခဲ့သော သတ်မှတ်ချက်တို့ကို ကျောင်းသားများ၏ ဆန္ဒမပါပဲ အစိုးရသဘော တစ်ခုတည်းဖြင့် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခြင်း၊ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ပဋိညာဉ်တစ်ခုကို အစိုးရဘက်က ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် နိဒါန်းစခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကိစ္စဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်းမှစ၍ သင်တန်းအပါတ်စဉ်နှစ်ခုကို ပေါင်းကာ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အမည်အောက်တွင် စီနီယာ-ဂျူနီယာ ဆက်ဆံရေးပုံစံကို ကျောင်းအာဏာပိုင်များက စတင် အသက်သွင်းပေးလာခဲ့သည်။ အဆိုပါ ချိုးဖောက်မှုသည် နောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်ပေါက်လာမည့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအတွက် စတင်ရိုက်နှက်ပေး လိုက်သော ပန္နက်တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ထိုစဉ်က ကျောင်း၏ကံကြမ္မာကို ကြိုတင်နိမိတ်ပြနေသည့် လက္ခဏာတစ်ခု မှတ်မှတ်ရရ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သေးသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖွင့်ပွဲအတွက် စစ်ရေးပြကွင်းတွင် တန်းပေါင်းစီ အလေးပြုပွဲကျင်းပစဉ် စစ်ရေးပြကွင်းရှေ့ အလံတိုင်တွင် လွှင့်ထူထားသော နိုင်ငံတော်အလံကို အလေးပြုနေစဉ်အတွင်း အလံမှာ သူ့အလိုလို အလံတိုင်မှ ပြုတ်ကျခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က သင်တန်း နည်းပြဆရာကြီးများ၏ ပြောစကားအရ တပ်တွင် ထိုကဲ့သို့ ဖွင့်ပွဲနေ့လိုမျိုး မင်္ဂလာယူသောနေ့တွင် အလံတိုင်မှ အလံပြုတ်ကျခြင်းမျိုး ဖြစ်ပွားပါက သက်ဆိုင်ရာတပ်တစ်တပ်လုံး အကြောင်းတစ်ခုမဟုတ် တစ်ခုဖြင့် ပြိုပျက်လေ့ရှိသည်ဟု အယူရှိကြောင်း သိခဲ့ရသည်။

ထိုသို့ တရားဝင်ဖွင့်ပွဲပြုလုပ်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ကျောင်းကို တာဝန်ယူဖွင့်လှစ်ခဲ့သော စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးတင်လှသည် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သို့ အခါအားလျော်စွာ လာရောက်ကြည့်ရှု စစ်ဆေးခဲ့သည်။ ထိုသို့ လာရောက်ရာတွင်လည်း ကျောင်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံပွဲများပြုလုပ်လေ့ရှိသည်။ တစ်ကြိမ်တွင် ကျောင်းသို့ စစ်ထောက်ချုပ် လာရောက်မည်ဆို၍ ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းအာဏာပိုင်များက အခမ်းအနားများပြင်ဆင်ကာ စောင့်နေကြစဉ် စစ်ထောက်ချုပ် မလာဖြစ်တော့ကြောင်း နောက်မှသိရသည်။ အကြောင်းမှာ ၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တပ်မတော်အတွင်း ပြဿနာအချို့ကြောင့် စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်လှသည် ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော်အတွင်းရေးမှူး-၃ ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ဝင်းမြင့် နှင့်အတူ အနားပေးခံလိုက်ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။[5]

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌလည်းဖြစ်၊ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်လည်းဖြစ်သူ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သန်းရွှေ၏ လမ်းညွှန်ချက်ဖြင့် စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်လှက ဦးဆောင်တာဝန်ခံကာ ကကလျှပ်၏ တိုက်ရိုက်ကွပ်ကဲမှုဖြင့် ဖွင့်လှစ်တည်ထောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကမ္ပည်းကျောက်စာတိုင်တွင် ရေးထိုးထားသည်။ ထိုစဉ်က တပ်မတော်အတွင်း ပြဿနာအချို့ကြောင့် အဆိုပါ ထိပ်တန်းအရာရှိအချို့ကို အနားပေးလိုက်ချိန်တွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်၏ တာဝန်ခံ စစ်ထောက်ချုပ်လည်း ပါသွားခဲ့ရာ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကို တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်ရုံး၏ တာဝန်ယူ ကွပ်ကဲမှုအောက်သို့ ပို့လိုက်ကြသည်။

နောက်ပိုင်း ဆက်လက်တာဝန်ယူသော အရာရှိကြီးများက ကောလိပ်၏ ဖြစ်စဉ်နှင့် သတ်မှတ်ချက်ကို ကောင်းစွာနားလည် ကျေညက်ခဲ့ဟန် မတူပေ။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများလှုပ်ရှားမှုကို ဖြေရှင်းရန် တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်း ရောက်ရှိလာပြီး စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးစဉ် ကျောင်းသားများက တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာသင်တန်းကျောင်းခေါ်စာနှင့်

[5] မြန်မာ့နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ် ထူးခြားမှု ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ၊ ၂၀၀၃။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ခေါ်စာတို့ကြား ကွာခြားသွားပုံ၊ အဆိုပါ ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲမှုတွင် ကျောင်းသားများ၏ သဘောဆန္ဒ မပါပဲ တစ်ဖက်သတ် ပြောင်းလဲခဲ့ပုံနှင့် ကျောင်းသားတို့ နစ်နာသွားခဲ့ပုံတို့ကို ဆွေးနွေးရာတွင် ထိုအကြောင်းများကို သူ့အနေဖြင့် လုံးဝသိရှိထားခြင်း မရှိကြောင်း ဖွင့်ဟဝန်ခံပြောဆိုသွားခြင်းက အထက်ပါအချက်ကို သက်သေခံနေပါသည်။

၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် (၁၀) တန်းအောင်စလူငယ်များကို စုဆောင်းရန် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်နှင့်အတူ တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် ထပ်မံတိုးချဲ့ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော တပ်မတော်သင်တန်းကျောင်းကြီး တစ်ခုရှိသေးသည်။ ၎င်းမှာ ရန်ကုန်၊ မင်္ဂလာဒုံရှိ တပ်မတော်သူနာပြုတက္ကသိုလ် ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ တပ်မတော်သူနာပြုနှင့် ဆေးဘက်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်အဖြစ် ပြောင်းလဲလိုက်ပြီဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က မြန်မာနိုင်ငံရှိ တက္ကသိုလ်အများစုမှာ နိုင်ငံရေးစိုးရိမ်ချက်များကြောင့် အပိတ်ခံထားကြရပြီး တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် တပ်မတော်ကျောင်းကြီးများကို တိုးချဲ့ ဖွင့်လှစ်လာကြရာ ၉၈-၉၉ ခုနှစ် (၁၀) တန်းအောင်လူငယ်များအနေဖြင့် နောက်ထပ် အဆင့်မြင့်ပညာရေးကို ဆက်လက်သင်ကြားရန် ရွေးစရာလမ်းမှာ တပ်မတော်ကျောင်းကြီးများသာ ရှိနေသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ ဒီဇင်ဘာတွင်လည်း တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သို့ နောက်ထပ်သင်တန်းသား (၂၁၈၃) ဦး ထပ်မံ ရောက်ရှိလာသည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီတွင် သင်တန်းသား (၁၀၀၀) ကျော် ထပ်မံစုဆောင်းခဲ့သည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်နှင့်အတူ ထိုစဉ်က တပ်မတော်တွင် ရှိနေသော အဓိကစစ်ကျောင်းကြီးများအကြောင်းကို ဦးစွာတင်ပြလိုသည်။ တပ်မတော်တွင် သက်တမ်းအားဖြင့် အရှည်ကြာဆုံးနှင့် တပ်မတော်ထိပ်ပိုင်းအရာရှိများ မွေးထုတ်ရန်အတွက် အားကိုးအားထား အပြုဆုံးသော ကျောင်းမှာ စစ်တက္ကသိုလ် (Defense Service Academy) ဖြစ်ပြီး မန္တလေးတိုင်း၊ ပြင်ဦးလွင်မြို့တွင် တည်ရှိသည်။ ၎င်းကို ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင်စ အသက် (၁၈) နှစ်နှင့် (၁၆) နှစ်ကြား လူငယ်များကို ခေါ်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခင်က (၄) နှစ် တက်ရသော်လည်း ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှစ၍ (၃) နှစ်တက်ရသည်။ အရပ်ဘက်တက္ကသိုလ်များကဲ့သို့ ဝိဇ္ဇာနှင့် သိပ္ပံဘွဲ့များအပြင် ၂၀၀၀ ခုနှစ်မှစ၍ ကွန်ပျူတာဘွဲ့ကိုလည်းပေးသည်။

ကျောင်းဆင်းလျှင် ဒုဗိုလ်အဆင့်ဖြင့် ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိအဖြစ် ကြည်းရေလေ တပ်ဖွဲ့များတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသည်။[6]

နောက်ထပ် ပြင်ဦးလွင်တွင် တည်ရှိသော ကျောင်းတစ်ကျောင်းမှာ တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ် (Defense Service Technology Academy) ဖြစ်သည်။ ၎င်းကို ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင်မြင်သူ လူငယ်များကို ခေါ်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ စုစုပေါင်း (၅) နှစ် တက်ရောက်ရပြီး အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ (B.E.) နှင့်အတူ ဗိုလ်အဆင့် (နှစ်ပွင့်) ခန့်အပ်ကာ တပ်မတော် ကြည်းရေလေ တပ်ဖွဲ့များတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသည်။[7]

ထို့အပြင် ရန်ကုန်မင်္ဂလာဒုံတွင်လည်း တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းအောင်စ လူငယ်များကို တိုက်ရိုက်ခေါ်ယူသည့် အဓိကတပ်မတော်ကျောင်းကြီး နှစ်ခုရှိသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့သော တပ်မတော် ဆေးတက္ကသိုလ် (Defense Service Medical Academy) ဖြစ်ပြီး (၁၀) တန်းအောင်စ အသက် (၁၆) နှင့် (၁၈) နှစ်ကြား လူငယ်များကို ခေါ်ယူကာ စုစုပေါင်း (၆) နှစ်တက်ရောက်ရသည့် ကျောင်းဖြစ်သည်။ ကျောင်းဆင်းလျှင် ဗိုလ်အဆင့် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ကာ တပ်မတော် ကြည်း၊ ရေ၊ လေ တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရသည်။[8]

နောက်ထပ် ကျောင်းကြီးတစ်ခုမှာ ၂၀၀၀ ခုနှစ်တွင် တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်း စတင်တည်ထောင်လိုက်သော တပ်မတော်သူနာပြုတက္ကသိုလ် ဖြစ်သည်။ ၎င်းက စုစုပေါင်း (၃) နှစ် တက်ရောက်ရမည်ဖြစ်ပြီး ကျောင်းဆင်းပါက သူနာပြုသိပ္ပံ (B.N.Sc) ဘွဲ့ နှင့်အတူ ဒုအရာခံဗိုလ်အဆင့်ဖြင့် တပ်မတော်ဆေးတပ်ရင်းများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ ယခုအခါ ၎င်းကို တပ်မတော် သူနာပြုနှင့် ဆေးဘက်ပညာသည်တက္ကသိုလ် (Defense Service Institute of Nursing and Paramedical Science) အဖြစ် တိုးချဲ့ဖွင့်လှစ်ထားပြီး

[6] Kyi Kyi Hla, 2001.
[7] Maung Aung Myoe, 2009.
[8] Ibid.

ကျောင်းဆင်းလျှင်ရရှိမည့် တပ်မတော်ရာထူးကိုလည်း ယခင်ထက် တိုးမြှင့် သတ်မှတ်ထားပြီး ဖြစ်သည်။[9]

အဆိုပါကျောင်းများနှင့်အပြိုင် ဖွင့်လှစ်ထူထောင်လိုက်သော တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ်သည် အခြားကျောင်းများနှင့်မတူသော ကံကြမ္မာကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ မူလ တပ်မတော် လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှု အင်ဂျင်နီယာသင်တန်းကျောင်းကို တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ်အဖြစ် ပြောင်းလဲဖွင့်လှစ်ရာတွင် အစိုးရဘက်မှ ပဋိညာဉ်ချိုးဖောက်မှု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ ကျောင်းကို တာဝန်ခံသော စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးတင်လှ အနားပေးခံလိုက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းဖြင့် အစပျိုး ခဲ့သော တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ်သည် ၂၀၀၀ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီမှစ၍ သင်တန်း အပါတ်စဉ် (၂) ခု၊ သင်တန်းသား (၈၄၂) ဦးဖြင့် ဆက်လက်လည်ပတ် လာခဲ့သည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်၏ ကျောင်းအုပ်ကြီးအဖြစ် စစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆင်း ဗိုလ်မှူးကြီးဘိုးအောင်က တာဝန်ယူသည်။ သူ့လက်အောက်တွင် စာပေဌာနနှင့် လေ့ကျင့်ရေးဌာနဟူ၍ ထားရှိသည်။ စာပေဌာနတွင် စာပေညွှန်မှူးတစ်ယောက်ထားရှိ၍ သက်ဆိုင်ရာ ဘာသာရပ် အလိုက် ဌာနခွဲများ ထပ်မံထားရှိသည်။ အပါတ်စဉ် (၂) သင်တန်းသားများ ကျောင်းစတက်ချိန်တွင် တပ်မတော်နည်းပညာ ကောလိပ်၌ အထူးပြု ဘာသာရပ်ပေါင်း (၇) ခုရှိသည်။ ကွန်ပျူတာ အင်ဂျင်နီယာ (Computer Engineering)၊ မြို့ပြအင်ဂျင်နီယာ(Civil Engineering)၊ လျှပ်စစ်အင်ဂျင်နီယာ (Electrical Power Engineering)၊ အီလက်ထရောနစ် အင်ဂျင်နီယာ (Electronic Engineering)၊ စက်မှုစွမ်းအားအင်ဂျင်နီယာ (Mechanical Power)၊ စက်မှုပုံစံပြု အင်ဂျင်နီယာ (Machine Tools and Design)၊ စက်မှု အီလက်ထရောနစ် အင်ဂျင်နီယာ (Mechatronic Engineering) တို့ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပထမအပါတ်စဉ် (၁) သင်တန်းစဖွင့်ခဲ့ချိန်တွင် ကွန်ပျူတာ အင်ဂျင်နီယာ ဘာသာရပ်နှင့် စက်မှုအီလက်ထရောနစ်ဘာသာရပ်မှာ မရှိသေး ပေ။ အပါတ်စဉ် (၂) သင်တန်း စတင်ချိန်မှသာ အဆိုပါဘာသာရပ် နှစ်ခုကို စတင်မိတ်ဆက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

[9] Vice-Senior General Maung Aye, 2003.

အဆိုပါဌာနအသီးသီး၏ တာဝန်ခံဌာနမှူးများမှာ အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ရ တပ်မတော်အရာရှိများဖြစ်ပြီး ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာများ သင်ကြားနိုင်ရန် အရပ်ဘက်မှ တက္ကသိုလ်ဆရာအချို့ကိုလည်း ခေါ်ယူထားသည်။ ဆရာ၊ ဆရာမ အချို့သည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်များမှ ပြောင်းလာကြသူများဖြစ်ပြီး အချို့မှာ တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ်မှလည်းကောင်း၊ မန္တလေး နည်းပညာတက္ကသိုလ်မှလည်းကောင်း၊ ထိုစဉ်က ပြင်ဦးလွင်၌ ဖွင့်လှစ် ထားသော စံပြဂျီတီအိုင်ကျောင်းမှလည်းကောင်း ခေါ်ယူသင်ကြားစေသည်။ လေ့ကျင့်ရေးဌာနကိုမူ ညွှန်ကြားရေးမှူးတစ်ဦး၊ တပ်ရေးဗိုလ်ကြီးတစ်ဦးနှင့် တပ်ခွဲအလိုက် တာဝန်ယူသော အရာရှိများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ လေ့ကျင့်ရေးဌာန အရာရှိအများစုမှာ စစ်တက္ကသိုလ် ကျောင်းဆင်းများ ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်နှင့်ပတ်သက်၍ နောက်ထပ်လွဲနေသည့် အချက်တစ်ခုမှာ ကျောင်းအုပ်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ယူသူ ဖြစ်သည်။ အင်ဂျင်နီယာကျောင်းကို အုပ်ချုပ်မည့် အကြီးဆုံးပုဂ္ဂိုလ်မှာ အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ရ မဟုတ်ပဲ သာမန်စစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆင်း BSc (DSA) ဘွဲ့ရ ဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦး ဖြစ်နေခြင်းပင်။

ထို့အပြင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် အင်ဂျင်နီယာကျောင်း ဟု အမည်ခံထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် အင်ဂျင်နီယာ ပညာရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ အလေးပေးဆောင်ရွက်မှုမရှိပဲ လေ့ကျင့်ရေးကိုသာ အလေးပိုပေး နေသည်။ စစ်ထောက်ချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်လှ လက်အောက်တွင် ရှိစဉ်က အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်ပိုင်းတွင် အလေးထားမှု အတော်အသင့်ရှိခဲ့ သည်။ ကောလိပ်အတွက် ကွန်ပျူတာနှင့် အင်ဂျင်နီယာ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ၊ မာလ်တီမီဒီယာစနစ်ဖြင့် သင်ကြားရန်ပစ္စည်းများ စီစဉ်ထားရှိပေးခဲ့သည်။ သို့သော် ကောလိပ်ကို တရားဝင်ဖွင့်လှစ်ပြီး မကြာခင် ၎င်းလည်း အနားပေးခံလိုက်ရသည်ဖြစ်ရာ တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ်လက်အောက်သို့ ရောက်ချိန်မှစ၍ ကောလိပ်၏ စာပေပိုင်းသည် ကျောင်းအာဏာပိုင်တို့၏ အလေးပေးမှု မရရှိတော့ပေ။ စစ်ထောက်ချုပ် စီစဉ်ပေးခဲ့သော သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများ ကိုလည်း ကျောင်းသားများ အသုံးပြုခွင့် မရကြပေ။ စာပေဌာနသည် ဆရာ၊ ဆရာမ မလုံလောက်မှု၊ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာသင်ရိုးများ အဆင်သင့် ပြင်ဆင်ပြုစုထားခြင်း မရှိမှုများ ဖြစ်ပေါ်နေခဲ့သည်။ အရည်အသွေးမီ ဆရာ၊ ဆရာမ အင်အားမလုံ

လောက်မှုကြောင့် နီးစပ်ရာ ဂျီတီအိုင်ကျောင်းဆင်း တပ်ကြပ်ကြီးများ၊ အရာခံဗိုလ်များနှင့် အရပ်ဘက်မှ ဂျီတီအိုင် ကျောင်းဆင်းခါစ လူငယ်များကို နည်းပြဆရာများအဖြစ် ခေါ်ယူသင်ကြားစေခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။

ကျောင်းသားများက မေးမြန်းရာတွင် စာပေဌာနကို ပံ့ပိုးအားဖြည့်ပေးရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် ကျောင်းတာဝန်ရှိသူများက စိတ်ဝင်စားမှု မရှိကြောင်း သက်ဆိုင်ရာဌာနမှူးများက အရိပ်အမြွက် ပြောကြသည်။ ဥပမာ မန္တလေးနည်းပညာတက္ကသိုလ်မှ ဆရာမနှစ်ဦးသည် ၎င်းတို့ အချိန်ဇယားအတိုင်း ကျောင်းသို့ အပါတ်စဥ် လာရောက် သင်ကြားပေးသည်။ ပထမ (၂) လ လောက်တွင် ပုံမှန်လာရောက်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် လုံးဝပေါ်မလာတော့ချေ။ နောက်ပိုင်းမှ ပြန်သိရသည်မှာ အဆိုပါ ဆရာမနှစ်ဦးသည် ကျောင်းရှိ EC ဌာနမှူး၏ ကျောင်းနေဘက်သူငယ်ချင်းများဖြစ်ပြီး ကျောင်းတွင် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ဆရာအင်အား မလုံလောက်မှုကြောင့် ဌာနမှူးက အလွတ်တန်း အကူအညီတောင်းခံသဖြင့် လာရောက်သင်ကြားပေးရခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ၎င်းတို့ ထိုသို့လာရောက်ခြင်းအတွက် ကျောင်းက မည်သည့် အခကြေးငွေမှ မပေးကြောင်း၊ ၎င်းတို့ လာရောက်သည့်အခါ စီးလာသည့် ကားအတွက် ဆီဖြည့်ပေးရန်ပင် ကျောင်းက တာဝန်ယူပေးမှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် နောက်ပိုင်းတွင် လုံးဝမလာတော့ခြင်း ဖြစ်ကြောင်းကို သိရသည်။ အလားတူပြဿနာသည် စာပေဌာန၏ ဘာသာရပ် ဌာနတိုင်းတွင် ကြုံတွေ့နေရသည်။ EP နှင့် EC ကျောင်းသားများအတွက် အချို့အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ Module များသည် သင်မည့်ဆရာများမရှိပဲ စာမေးပွဲဖြေခဲ့ရသည်များလည်း ရှိခဲ့သည်။ စာမေးပွဲနီး၍ ကျောင်းသားများအား အချိန်ပိုခေါ်ယူသင်ကြားရေးအတွက်လည်း စာပေဌာနနှင့် လေ့ကျင့်ရေးဌာနတို့ကြား အကြိတ်အနယ် ငြင်းခုံပဋိပက္ခများ ဖြစ်ကြရသည်။

တစ်ချိန်တည်းတွင် လေ့ကျင့်ရေးဌာနသည် ကျောင်းသားများကို ပြင်းထန်သော လေ့ကျင့်မှုများဖြင့် အစွမ်းကုန် မောင်းနှင်ပေးလျက်ရှိသည်။ ကျောင်းသားများ၏ အချိန်အများစုသည် လေ့ကျင့်ရေးအတွက် ကုန်ဆုံးနေရသည်က များသည်။ စစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆင်းများပီပီ လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိများသည် ကျောင်းသားများကို စစ်တက္ကသိုလ် လေ့ကျင့်မှုပုံစံများအတိုင်း အပြင်းအထန် လေ့ကျင့်စေသည်။ ကျောင်း၏ တစ်နှစ်တာကာလကို ခွင့်ပြန်ချိန်တစ်လ၊ စာပေ (အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်) သင်ယူမှုအပိုင်း (၈) လ၊

စစ်ပညာသင်ယူမှုအပိုင်း (၃) လ သင်ယူရသည် ဖြစ်ရာ စစ်ပညာအပိုင်း (၃) လ ကို လေ့ကျင့်ရေးဌာန အရာရှိများက တာဝန်ယူသင်ကြားပေးသည်။ အခြေခံ စစ်ပညာမှ တပ်စုမှူးအဆင့် သိသင့်သည့် စစ်ပညာတို့ကို လက်တွေ့၊ စာတွေ့ သင်ကြားပေးပုံတို့မှာ အင်ဂျင်နီယာပညာရပ်အပိုင်းတွင် သင်ကြားပေးပုံများ ထက် စနစ်ကျသလို အလေးပေးမှုလည်း ပိုရှိကြသည်။ လက်တွေ့မိုင်ရှည် ချီတက်ပွဲများတွင် ဒုတိယကျောင်းအုပ်ကြီးကိုယ်တိုင် လိုက်ပါသည်များပင် ရှိသည်။ တကယ်တမ်းတွင် စာသင်နှစ်တစ်နှစ်အတွက် အခြေခံစစ်ပညာ အပိုင်းကို (၃) လ သတ်မှတ်ထားသော်လည်း စာသင်ချိန်ပြင်ပ အချိန်များတွင် လည်း လေ့ကျင့်ရေးနှင့် လုပ်အားပေးများ (fatigue) က အမြဲရှိနေသည်။ တစ်ခါ တစ်ရံ စာသင်ချိန်များပင် ဖျက်၍ လေ့ကျင့်ရေးနှင့် လုပ်အားပေး ဝင်ရမှုများ ရှိခဲ့သည်။

စာပေနှင့် လေ့ကျင့်ရေးဌာနနှစ်ခုကြားတွင် လေ့ကျင့်ရေးဘက်ကို ပိုအလေးထားနေသော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်၏ ဖြစ်စဥ်ကို ကျောင်းသားများက အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ သံသယဝင်လာတော့သည်။ “တိုက်ခိုက်ရေးစစ်သည်များ မွေးထုတ်ချင်တာလား၊ အင်ဂျင်နီယာပညာသည် စစ်သည်များ မွေးထုတ်ချင်တာလား” ဆိုသည်ကို ကျောင်းသားအချို့ကြားတွင် မေးခွန်းထုတ်လာကြသည်။

ကျောင်းပြင်ပတွင်လည်း ကျောင်းသားများကြုံရသည့် ပြဿနာများ ရှိသေးသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် သတင်းစာခေါ်စာအရ အဆင့် (၃) ခုကို ဖြတ်သန်းရမည် ဖြစ်သည်။ ပထမအဆင့်မှာ (၂) နှစ် သင်တန်း ပြီးဆုံးသည့်နောက် ပညာအရည်အချင်းအားဖြင့် AGTI လက်မှတ်ပေးအပ်ကာ တပ်မတော်ရာထူးအဆင့်အားဖြင့် တပ်ကြပ်ကြီး အဆင့်ပေးမည်ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအဆင့်ကို ဂုဏ်ထူးဖြင့် အောင်မြင်သည့် ထူးချွန်သော ကျောင်းသား တိုင်းသည် တတိယနှစ်နှင့် စတုတ္ထနှစ်ကို ဆက်လက် တက်ရောက်နိုင်ပြီး နည်းပညာဘွဲ့ B.Tech ဘွဲ့ရရှိကာ ဒုအရာခံဗိုလ်ရာထူး ခန့်အပ်ခံရမည် ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထနှစ်ကို ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သူများက ပဥ္စမနှစ်ကို ဆက်လက်တက်ရောက်နိုင်ပြီး သင်တန်းပြီးဆုံးပါက အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ B.E. ဘွဲ့ နှင့်အတူ အရာခံဗိုလ် ရာထူးခန့်အပ်ခံရမည် ဖြစ်သည်။

ပြင်ဦးလွင်မြို့တွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်နှင့်အတူ အခြား တပ်မတော်ကျောင်းကြီး နှစ်ကျောင်းလည်း တည်ရှိသည်ဖြစ်ရာ အဆိုပါ

ကျောင်းမှ ကျောင်းသားများနှင့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်မှ ကျောင်းသားများသည် ကျောင်းပိတ်ရက် ပြင်ပသို့ ထွက်ကြရာတွင် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း ဆက်ဆံမှုရှိလာကြသည်။ တပ်မတော်တွင် အရာရှိအဆင့်နှင့် အခြားအဆင့်တို့ကြား လူမှုအခြေအနေ (social status) ကွာဟမှု များစွာ ရှိကြသည်ဖြစ်ရာ ၎င်းနောက်ခံဓလေ့က အဆိုပါ ကျောင်းသားတို့ကြား ဆက်ဆံရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများသည် အခြားကျောင်းများမှ ကျောင်းသားများနှင့် ဆက်ဆံကြရာတွင် အခြားကျောင်း ကြီးနှစ်ကျောင်းမှ ကျောင်းသားများမှာ ကျောင်းဆင်းလျှင် အရာရှိတန်းဖြစ် မည့်သူများဖြစ်ပြီး နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများမှာ တပ်မတော်ရာထူးအားဖြင့် နိမ့်ကျနေမည်ဖြစ်ကြောင်း အဆိုပါ ကျောင်းသားများ၏ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် လှောင်ပြောင်အထင်သေး ဆက်ဆံမှုများကို ခံကြရသည်။ ထိုအယူအဆက အဆိုပါကျောင်းသားများတွင်သာမက ပြင်ဦးလွင်မြို့ပေါ်ရှိ အရပ်ဘက်ပြည်သူအချို့တွင်ပါ ကူးစက်လာသည်။ ထို့ကြောင့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို နေရာတိုင်းတွင် ခံစားလာကြရသည်။ ထို့အပြင် ကျောင်းတွင်း၌လည်း လေ့ကျင့်ရေးဌာနမှ အရာရှိအချို့က ဆူပူကြိမ်းမောင်းရာတွင် အဆိုပါ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် သဘောများ အခါအားလျော်စွာ ထည့်သွင်းပြောကြားလေ့ရှိသည်။ ထိုအချက်ကလည်း ကျောင်းသားများအနေဖြင့် မိမိကျောင်းအပေါ် ယုံကြည်ကိုးစားမှုကို တစ်စတစ်စ ကျဆင်းလာစေခဲ့သည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သကဲ့သို့ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် အဆင့် (၃) ဆင့်ဖြင့် စုစုပေါင်း (၅) နှစ် တက်ရောက်နိုင်သည်ဖြစ်ရာ အဆင့်တစ်ခုချင်းစီတွင် ပေးမည့်ဘွဲ့နှင့် တပ်မတော်ရာထူးများ ရှိထားသော်လည်း ကျောင်းသားအများစုသည် ရည်မှန်းချက်ထားသည်မှာ ကျောင်းကပေးမည့် တပ်မတော်ရာထူးကိုမဟုတ်ပဲ B.E. ဘွဲ့ကိုသာ ဖြစ်သည်။ B.E. ဘွဲ့ ရရှိရေးဆိုသည့် ရည်မှန်းချက်ကို ရင်ဝယ်ပိုက်ကာ ကျောင်းတွင် ကြုံတွေ့ရသည့် ပင်ပန်းမှုနှင့် အဆင်မပြေမှုများကို သည်းခံဖြတ်သန်းကြသည်။ သို့သော် ကျောင်းသားတို့မျှော်မှန်းသော အချက်နှင့် ကျောင်းအာဏာပိုင်တို့ မျှော်မှန်းသော အချက်တို့ကြား ဖြောင့်ဖြောင့်ကြီး ဆန့်ကျင်နေကြောင်းကို အရိပ်အမြွက်မျှ စတင်သိလာရသော အချိန်ကား အပါတ်စဥ် (၁) သင်တန်းသားများ

ပထမ (၂) နှစ်ပြီးဆုံး၍ သင်တန်းဆင်း ဘွဲ့လက်မှတ် ပေးအပ်ချိန်နှင့် တတိယ နှစ်ဆက်တက်နိုင်သူများ ရွေးချယ်သည့်ပုံစံကို သိလိုက်ရချိန်တွင် ဖြစ်သည်။

ကျောင်းဆင်းပွဲကို ကျောင်းသားများက များစွာမျှော်လင့်ထားကြသည်။ အထူးသဖြင့် တတိယနှစ် ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့် မရတော့သူများအတွက် ဒီတစ်ကြိမ်သာ ကျောင်းဆင်းဘွဲ့လက်မှတ်ပေးပွဲကို ကြုံရမည်ဖြစ်ရာ မိသားစု စုံလင်စွာဖြင့် ခမ်းခမ်းနားနား ဖြစ်စေချင်သည်။ သို့သော် တကယ်တမ်း ဒီပလိုမာလက်မှတ်ပေးသောအခါ ကျောင်းသားများကို အလုပ်ရုံခန်းမကြီးထဲတွင် သီးသန့်ခေါ်သွင်းကာ ကျောင်းသား တပ်ခွဲမှူးများကိုသာ ကျောင်းသားများ ကိုယ်စား AGTI ဒီပလိုမာ လက်မှတ်ပေးအပ်ပြီး ၎င်းတို့မှတစ်ဆင့် ကျန်သော ကျောင်းသားများကို ဘွဲ့လက်မှတ်များ ပြန်လည်ဝေပေးစေသည်။ မိဘဆွေမျိုး များလည်း တက်ရောက်ခွင့်မရ။ ကျောင်းဆင်းပွဲကိုလည်း အဆင့်မြင့် တပ်မတော်အရာရှိ တစ်ဦးတလေမျှ တက်ရောက်ခြင်းမရှိပဲ ကျောင်းအုပ်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီးဘိုးအောင်၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့်သာ ကျင်းပလိုက်ကြသည်။

ထိုစဉ်က တပ်မတော်စစ်ကျောင်းကြီးများ ကျောင်းဆင်းပွဲတွင် ကျောင်းသားမိဘအစုံအလင်ကို တခမ်းတနား ဖိတ်ကြားကာ အဆင့်မြင့် တပ်မတော်အရာရှိကြီးများနှင့်အတူ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေကိုယ်တိုင် တက်ရောက်ဆင်းပေးနေမြဲဖြစ်သည်။ ယခု တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းဆင်းပွဲတွင်မူ ကျောင်းအရေးကိစ္စကို ကွပ်ကဲစီမံရေး တာဝန်ယူ ထားသော ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၊ တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှု အင်ဂျင်နီယာ ညွှန်ကြားရေးမှူးပင် ရောက်မလာခဲ့ပေ။ ကျောင်းသားမိဘများ ကိုလည်း မဖိတ်ကြားရုံသာမက ကိုယ့်အစီအစဉ်ဖြင့် ရောက်လာသော ကျောင်းသားမိဘအချို့ပင် ကျောင်းသားများ ဘွဲ့ပေးပွဲအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ခွင့်မရကြပေ။ အဘယ်ကြောင့် လူမသိသူမသိ ကျောင်းဆင်းပွဲ လုပ်ရသလဲဆိုသည့် မေးခွန်းက ကျောင်းသားများ၏ စိတ်ထဲ ထပ်ခါတလဲလဲ ဝင်လာကြတော့သည်။

ထို့အပြင် တတိယနှစ် ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်ရသော ကျောင်းသား များ ရွေးချယ်မှုဖြစ်စဉ်အပေါ်၌လည်း ကျောင်းသားအများစုက မကျေမနပ် ရှိလာကြသည်။ သတင်းစာခေါ်စာအရ ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သော ကျောင်းသားတိုင်းသည် တတိယနှစ်သင်တန်းသို့ တက်ရောက်ခွင့်ရမည် ဆိုထားသော်လည်း တကယ်တမ်း လက်တွေ့တွင် ကျောင်းသားများကို

အရည်အချင်း ဂုဏ်ထူးမှတ်ဖြင့် သတ်မှတ်ရွေးချယ်သည်မဟုတ်ပဲ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် အရေအတွက်ဖြတ်ချသည့် ပုံစံကို တွေ့လိုက်ရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သတ်မှတ်ထားသော ဂုဏ်ထူးမှတ်ပြည့်မီသည့် ကျောင်းသားတိုင်းကို တတိယနှစ် ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်အတွက် ရွေးချယ်ခြင်းမျိုးမဟုတ်ပဲ ကျောင်းအာဏာပိုင်များက လိုချင်သော ရာခိုင်နှုန်းအတိုင်း ကျောင်းသားအရေအတွက်ကို ဖြတ်ချသည့်သဘော ဖြစ်သည်။ ထိပ်ဆုံးမှ ရေတွက်သော် (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းအထိကိုသာ တတိယနှစ်သင်တန်းသို့ ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်ပေးပြီး ကျန်သူများကို AGTI လက်မှတ်ပေးကာ တပ်ကြပ်ကြီးရာထူးဖြင့် ကျောင်းဆင်းပေးလိုက် ကြခြင်းဖြစ်ရာ ကျောင်းဆက်တက်ခွင့်ရသော ကျောင်းသားနှင့် ကျောင်းဆင်းသွားရသော ကျောင်းသားတို့ကြား အမှတ်ကွာဟမှုမှာ မဆိုသလောက်သော အခြေအနေမျိုးသာ ရှိနေသည်။ ကျောင်း၏ စာမေးပွဲအောင်မှတ် သတ်မှတ်ရာတွင် လေ့ကျင့်ရေးအမှတ်နှင့် စာပေအမှတ်ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ဤနေရာတွင်လည်း ထူးဆန်းနေသည့်အချက်မှာ တတိယနှစ်သင်တန်းသို့ ဆက်လက်တက် ရောက်ခွင့်မရပဲ ဂျီတီအိုင်ဖြင့် ကျောင်းဆင်းသွားရသော ကျောင်းသား အများစုမှာ စာပေအမှတ်တွင် ထူးထူးချွန်ချွန် ရရှိနေသူများဖြစ်နေပြီး လေ့ကျင့်ရေးအမှတ်ဖြင့် ကျသည့်သူကများနေသည်။ လေ့ကျင့်ရေးအမှတ်ကို မည်သို့သတ်မှတ်သည် ဆိုသည်ကိုမူ ကျောင်းသားများကို မည်သည့်အခါကမျှ ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ ရှင်းပြခဲ့ခြင်းများမရှိခဲ့ရာ ကျောင်းသားများ၏ လေ့ကျင့်ရေးအမှတ် ကောင်း၊ မကောင်းမှာ လေ့ကျင့်ရေးဌာနအပေါ် မူတည်နေသည်။ သည့်ထက်ပိုပြောရသော် ကျောင်းသားများအနေဖြင့် တတိယနှစ်သို့ ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့် ရ၊ မရမှာ လေ့ကျင့်ရေးဌာန၏ သတ်မှတ်ချက်အပေါ် များစွာမူတည်နေလေသည်။

ကျောင်းတွင် ဒုတိယနှစ်ပြီးသည်အထိ စာသင်နှစ်ကို အပိုင်း (၄) ပိုင်း (first semester, second semester, third semester, fourth semester) သတ်မှတ်ထားသည်ဖြစ်ရာ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် မိမိအခြေအနေကို စာပေပိုင်း၌သာ သိခွင့်ရသည်။ စာသင်နှစ်အပိုင်း အလိုက် ကျောင်းသားများကို အဆင့်များ သတ်မှတ်ပေးထားသည်ဖြစ်ရာ မိမိအနေဖြင့် ကြိုးစားရန် မည်မျှလိုအပ်နေသည်ဆိုသည်ကို မိမိရထားသော အဆင့်ပေါ် မူတည်၍ အကဲဖြတ်ပြင်ဆင်နိုင်သည်။ ထိုသို့ လုပ်နိုင်သည်မှာလည်း စာပေအပိုင်း၌သာ ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ရေး အပိုင်းတွင်မူ မိမိအခြေအနေ မည်မျှရှိနေသည်ကို မည်သည့် အခါမျှ ခေါ်ယူရှင်းပြခြင်းမျိုး မရှိခဲ့ချေ။

ထိုအခြေအနေကို စောင့်ကြည့်နေသူများက နောက်ထပ်ရောက်လာသော အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများ ဖြစ်သည်။ စမ်းသပ်မှုအနေဖြင့် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော ကျောင်းတွင် လက်တွေ့ဖြစ်ပေါ်နေသော ကျင့်သုံးမှုများသည် ကြေညာချက်ပါ အချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိ၊ မရှိ စောင့်ကြည့်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ အထက်ပါကဲ့သို့ တတိယနှစ် ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်ရသော ကျောင်းသားများကို ရွေးချယ်သည့်ဖြစ်စဥ်က နောက်လူများကို မှားယွင်းသော အတွေးအခေါ်များ ရရှိစေခဲ့သည်။ ဥပမာဖြစ်စဥ်တစ်ခုမှာ ဒုတိယအကြိမ် ကျောင်းဆင်းခါနီးကာလ၊ အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများကို တတိယနှစ် ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်အတွက် ရွေးချယ်သည့် ကာလများတွင် တတိယနှစ် ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်ရရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ အရာရှိများထံသို့ လက်ဆောင်အမျိုးမျိုး လာဘ်ထိုးသည့်ဖြစ်ရပ်များ ပေါ်ပေါက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုအခြေအနေအောက်တွင် ကျောင်းသားအချို့သည် မိမိတို့ အနာဂတ်နှင့် ပတ်သက်၍ လမ်းပျောက်ကာ စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းမှုများ ဖြစ်လာသည်။ စိတ်ဓာတ်ကျ၍ ကျောင်းကို ဆက်မတက်ချင်ကြတော့ပဲ ထွက်ပြေးသူများမှာ အဆမတန် များပြားလာသည်။ ပထမပိုင်းတွင် ထွက်ပြေးသူများကို သာမန်အားဖြင့်သာ အရေးယူသော်လည်း ထွက်ပြေးသော ကျောင်းသားဦးရေ များပြားလွန်းလာသည့်အခါ အရေးယူမှုစနစ်ကို တစ်ဆင့်တက်၍ တင်းကျပ်စွာ ကျင့်သုံးလာသည်။ ထိုသို့ ထွက်ပြေးသည်ဆိုလျှင် သေချာစီမံချက်ချ၍ အိမ်တိုင်ရာရောက် လိုက်လံဖမ်းဆီးကာ တပ်တွင်းအချုပ်သို့ အရင်ထည့်သည်။ ထို့နောက် တစ်ကျောင်းလုံးမှ ကျောင်းသားအားလုံးကို ကျောင်း၏ စစ်ရေးပြကွင်းကြီးထဲတွင် စုညီစုဝေးစေကာ ကျောင်းသားအားလုံး၏ ရှေ့မှောက်သို့ ထွက်ပြေးသူ တရားခံကျောင်းသားအား လက်ထိပ်ခတ်၍ ခေါ်ဆောင်လာကာ တပ်ထုတ်ပွဲကို တခမ်းတနားကျင်းပပြီး အရပ်ဘက်အကျဥ်းထောင်တွင် ပြစ်ဒဏ်အနည်းဆုံး တစ်နှစ်ကျခံစေကြောင်း အမိန့်ချမှတ်လေ့ရှိသည်။။ တပ်ထုတ်ပွဲဆိုသည်မှာ ပြစ်မှုတစ်စုံတစ်ရာ ကျူးလွန်သော တပ်မတော်သားတစ်ဦးအား တပ်မတော်တွင် ဆက်လက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် အရည်အချင်း မပြည့်မီတော့သဖြင့် တပ်မတော်မှ အပြီးအပိုင် ထုတ်ပယ်ကြောင်း အခမ်းအနားဖြင့် ကျင်းပ

ကြေညာကာ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်သော ပွဲမျိုးဖြစ်သည်။ ထွက်ပြေးသူ တရားခံ ကျောင်းသားသည် မိမိသူငယ်ချင်းကျောင်းသားများ၏ ရှေ့မှောက်တွင် လက်ထိပ်တန်းလန်းနှင့် ရောက်လာရသည့်အပေါ် များစွာရှက်ရွံ့မိသလို မြင်ရသော သူငယ်ချင်းကျောင်းသားများအနေဖြင့်လည်း များစွာ စိတ်မကောင်း ဖြစ်မိကြသည်။

အနာဂတ်အတွက် အားတက်ဖွယ်ရာမရှိတော့သည့် အခြေအနေမှ ရုန်းထွက်ရန် ထွက်ပေါက်မရှိသော ကျောင်းသားတစ်ယောက်အတွက် ယခုကဲ့သို့ ထွက်ပြေးသည်မှာ ပျော့ညံ့ရာကျသော်လည်း ကျောင်းက ထွက်ပြေးသော အမှုအတွက် ငယ်ရွယ်နုပျိုသော ကျောင်းသားလူငယ် တစ်ဦးကို ဤမျှ အပြစ်ဒဏ်မျိုးချမှတ်ရန် ထိုက်တန်ရဲ့လားဆိုသည်ကို ကျောင်းသားများရင်ထဲတွင် ထပ်ခါတလဲလဲ တွေးမိလာကြသည်။ ကျောင်းလေ့ကျင့်ရေးအရာရှိများ၏ ပြောကြားချက်အရ ထိုသို့ တပ်ထုတ်ပွဲလုပ်ရခြင်းမှာ နောက်ထပ်ကျောင်းသားများ ထွက်မပြေးဝံ့စေရန် စံပြလုပ်သည့်သဘောလည်းပါသည်ဟု ပြောကြသည်။ ထိုသို့ ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ရာတွင် ၎င်းတို့ညွှန်းဆိုသုံးစွဲသော ပုဒ်မမှာ တပ်မတော် အက်ဥပဒေ ၃၈ (က) ခွင့်မဲ့ပျက်ကွက်မှုဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင် ထွက်ပြေးသော ကျောင်းသားကို တပ်မတော် အက်ဥပဒေဖြင့် အရေးယူသည် မှန်သော်လည်း ရွယ်တူကျောင်းသားအားလုံး ရှေ့မှောက်တွင် တပ်ထုတ်ပွဲကဲ့သို့ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာမဲ့စေသော လုပ်ရပ် (dehumanize) မျိုးဆန်သည့် အခမ်းအနားမျိုး လုပ်သင့်သည်လား ဆိုသည်မှာ မေးခွန်းထုတ်စရာဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါကျောင်းသားများ ထိုသို့ စိတ်ဓာတ်ကျကာ ထွက်ပြေးစေရန် တွန်းပို့သည့် နောက်ခံ အကြောင်းအရင်းများကို ကျောင်းတာဝန်ရှိသူများ အနေဖြင့်လည်း စဉ်းစားမိခဲ့ကြပုံ မပေါ်ပေ။

၂၀၀၁ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် သင်တန်းအပါတ်စဥ် (၃) သင်တန်းသားများ ထပ်မံရောက်ရှိလာသည်။ အပါတ်စဥ် (၃) ခေါ်ယူသည့်အခါ ထူးခြားသည့်အချက်က သင်တန်းသားဦးရေဖြစ်သည်။ ရှေ့အပါတ်စဥ်များတွင် သင်တန်းသား (၄၀၀) ဝန်းကျင်သာ ခေါ်ယူလာခဲ့သော်လည်း အပါတ်စဥ် (၃) ကို သင်တန်းသား (၂၀၀၀) ကျော် ခေါ်ယူလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အပါတ်စဥ် (၃) ကျောင်းသားများ ရောက်လာချိန်တွင် ကျောင်း၏ စနစ်လည်ပတ်မှုများမှာ အတော်အသင့် နေသားကျနေပြီ ဖြစ်သည်။ ထိုကာလတွင် ကျောင်းတွင် ပြဿနာနှစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။

ပထမပြဿနာမှာ အပါတ်စဉ် (၂) သင်တန်းသားများနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ၎င်းတို့ဖြစ်သော ပြဿနာမှာ တပ်မတော်စစ်ကျောင်းကြီးများတွင် ကျင့်သုံးနေသော စီနီယာ-ဂျူနီယာ ဆက်ဆံရေးစနစ် ဖြစ်သည်။ ပထမနှစ်၊ ဒုတိယနှစ်၊ တတိယနှစ်၊ စတုတ္ထနှစ် စသဖြင့် အတန်းကြီးသူများက အတန်းငယ်သူများ အပေါ် တစ်သွေးတစ်သံတစ်မိန့်ဖြင့် ဆင့်ကဲအုပ်ချုပ်သည့်စနစ် ဖြစ်သည်။ ဂျူနီယာကျောင်းသားများ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှု၊ စားမှု၊ နေမှု အစစအရာရာကို စီနီယာများက အချိန်ပြည့်နီးပါး လိုက်လံကြပ်မတ်နေပြီး လိုအပ်လျှင် လိုအပ်သလို အပြစ်ပေးပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဂျူနီယာကျောင်းသားများက မနာခံပဲ အာခံမှု လုပ်လာလျှင် အာဏာဖီဆန်မှုဖြင့် အရေးယူနိုင်သည်။ အတန်းငယ်လျှင် ငယ်သလောက် တစ်ကိုယ်ရည်လွတ်လပ်မှု ဆုံးရှုံးသည့် စနစ်လည်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါစနစ်သည် ကျောင်းသားအားလုံး နောက်ဆုံးနှစ်အထိ တူညီစွာ တက်ခွင့်ရသော စစ်တက္ကသိုလ်ကဲ့သို့ အခြားကျောင်းကြီးများတွင် ကျင့်သုံးရန် အဆင်ပြေသော်လည်း နှစ်နှစ်လျှင် တစ်ကြိမ် သင်တန်းဆင်းပေးနေပြီး ရွေးချယ်ခံရသူများသာ တတိယနှစ်သို့ ဆက်တက်ခွင့်ရသော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကဲ့သို့သော ကျောင်းမျိုးတွင် အဆင်မပြေ ဖြစ်လာသည်။ (၅) နှစ်တက်ခွင့်ရရေးနှင့် အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့(B.E.)ဘွဲ့မှာ ကျောင်းသားအားလုံး၏ မျှော်မှန်းချက်ဖြစ်သော်လည်း (၂) နှစ်လျှင်တစ်ကြိမ် ဆင်းမည့် (၄) ပုံ (၃) ပုံသော ကျောင်းသားများထဲတွင် မိမိလည်း ပါသွားနိုင်သည်ဖြစ်ရာ (၂) နှစ်သင်တန်းတက်၍ AGTI ဖြင့် ဆင်းမည့်သူများအတွက် စီနီယာ-ဂျူနီယာ ဆက်ဆံရေးစနစ်ကို လက်ခံကျင့်သုံးရန် လိုအပ်ပါသေးသလားဆိုသည့် မေးခွန်းက အပါတ်စဉ် (၂) ကျောင်းသားများကြားတွင် ဝင်လာတော့သည်။ ၎င်းအယူအဆအပေါ် အခြေခံ၍ ဂျူနီယာအချို့သည်လည်း သတ်မှတ်စည်းမျဉ်းအချို့ကို တမင်ချိုးဖောက်ပြကာ စီနီယာကျောင်းသားများအပေါ် အာခံမှုအချို့ လုပ်လာကြတော့သည်။ သက်ဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိ များကလည်း ၎င်းတို့ပုံသွင်းလိုသော စီနီယာ-ဂျူနီယာ ဆက်ဆံရေးပုံစံကို အတင်းသွတ်သွင်းကာ အာခံမှုများကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် အပြစ်ပေးကြသည်။ ၎င်းပြဿနာနှင့် ပတ်သက်၍ မှတ်မှတ်ရ ဖြစ်ရပ်တစ်ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူးသည်။

ထိုစဉ်က ဒုတိယနှစ်ပြီးခါနီး အပါတ်စဉ် (၂) ကျောင်းသားများသည် ကျောင်းဆင်းတော့မည့်တိုင် အထက်တွင် အပါတ်စဉ် (၁) သင်တန်းသားများ ရှိနေသည့်အတွက် စီနီယာအခွင့်အရေး အပြည့်အဝ မရကြပေ။ အပါတ်စဉ် (၁)

ကျောင်းသားကြီးများသည် တိုက်ပုံဝတ်သည့်အခါ စီနီယာအခွင့်အရေးအရ တိုက်ပုံအနက်ဝတ်ခွင့်ရှိသလို ကြယ်သီးကိုလည်း မတပ်ပဲ ဝတ်ခွင့်ရှိသည်။ အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများမှာ တိုက်ပုံအနက် ဝတ်ခွင့်မရသေးသလို ကြယ်သီးအကုန်ဖြုတ်၍ ဝတ်ခွင့်လည်း ပိတ်ပင်ခံထားရဆဲ ဖြစ်သည်။ ကံမကောင်းလျှင် ဒုတိယနှစ်ဖြင့် ဆင်းရမည်ဖြစ်ရာ နောက်ဆုံးအနေနှင့် စီနီယာအခွင့်အရေးကို ရအောင် ယူမည်ဟု ပိုင်းဖြတ်၍ ကျောင်းသားအများစုက တိုက်ပုံအနက်များ ဝယ်ကာ ကြယ်သီးမတပ်ပဲ ဝတ်ကြသည်။ သို့သော် စီနီယာအချို့နှင့် လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိများက အမိန့်ထုတ်၍ ပိတ်ပင်လာကြရာ အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများက ထိုကိစ္စအပေါ် မကျေနပ်၍ တစ်ပါတ်စဥ်လုံး ညှိကာ ပင်နီတိုက်ပုံဆင်တူ တစ်ပြိုင်နက်တည်းဝတ်၍ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအကြောင်းကို ကျောင်းအာဏာပိုင်များသိရှိသွားပြီး တာဝန်ရှိသော အရာရှိအချို့ကို အရေးယူကာ အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများ လိုချင်သော တိုက်ပုံအနက်ဝတ်ခွင့်၊ ကြယ်သီးဖြုတ်ဝတ်ခွင့်တို့ကို ခွင့်ပြုပေးခဲ့ရသည်။ တကယ်တမ်း ထိုပြဿနာသည် ကျောင်းသားများ၏ စိတ်ခတ်ကျမှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပြီး အဓိကတရားခံမှာ စီနီယာ-ဂျူနီယာစနစ်မဟုတ်ပဲ ကျောင်း၏ စနစ် ရှေ့နောက်မညီညွတ်မှု၊ ကျောင်းသားများအပေါ် တပ်မတော်အာဏာပိုင်တို့၏ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသည် ဆိုသည်ကို မည်သည့်အရာရှိမှ မတွေးမိခဲ့ကြချေ။

ဒုတိယပြဿနာမှာ အပါတ်စဥ် (၃) သင်တန်းသားများနှင့်ဖြစ်သော ပြဿနာဖြစ်သည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် သင်တန်းအပါတ်စဥ် (၃) ခေါ်ယူသည့်အခါ ယခင်နှစ်များနှင့်မတူ ပိုမိုထူးခြားစွာ ကျောင်း လက်ကမ်းစာစောင်များကို သင်တန်းသားလောင်းလူငယ်များကြား ဝေငှခဲ့သည်။ အဆိုပါစာစောင်က တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တွင် အောက်ပါအင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်များ သင်ကြားပေးမည်ဟု ကြေညာထားသည်။

- မြို့ပြအင်ဂျင်နီယာ (Civil Engineering)
- အီလက်ထရောနစ်အင်ဂျင်နီယာ (Electronic Engineering)
- လျှပ်စစ်အင်ဂျင်နီယာ (Electrical Power Engineering)
- စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ (Mechanical Engineering)
    - (၁) စက်မှုစွမ်းအား (Mechanical Power)

    ○ (၂) စက်မှုပုံစံပြု (Machine Tools and Design)
- ဓာတုအင်ဂျင်နီယာ (Chemical Engineering)
- ဗိသုကာအင်ဂျင်နီယာ (Architectural Engineering)
- စက်မှုအီလက်ထရောနစ်အင်ဂျင်နီယာ (Mechatronic Engineering)
- လေကြောင်းနှင့်အာကာသအင်ဂျင်နီယာ (Aeronautical and Aerospace Engineering)
- နျူကလီးယားနည်းပညာ (Nuclear Engineering)
- သုတနည်းပညာအင်ဂျင်နီယာ (Information Technology)
- ဇီဝသိပ္ပံ (Biotechnology)
- ကွန်ပျူတာအင်ဂျင်နီယာ (Computer Engineering)
- စက်မှုလုပ်ငန်းအင်ဂျင်နီယာ (Industrial Management)
- သတ္တုဗေဒအင်ဂျင်နီယာ (Metallurgical Engineering)
- ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုအင်ဂျင်နီယာ (Defense Industrial Engineering)
- ရေကြောင်းအင်ဂျင်နီယာ (Marine Engineering)

တရားဝင်ကြေညာစာတွင် အထက်ပါမေဂျာ (၁၆) ခုကို သင်ကြားပေးမည် ဆိုထားသော်လည်း တကယ်တမ်း ကျောင်းသို့ရောက်၍ ကျောင်းသားများ မေဂျာရွေးရသည့်အခါ အီလက်ထရောနစ်အင်ဂျင်နီယာ၊ လျှပ်စစ် အင်ဂျင်နီယာ၊ စက်မှုစွမ်းအားအင်ဂျင်နီယာ၊ စက်မှုပုံစံပြု အင်ဂျင်နီယာ၊ စက်မှု အီလက်ထရောနစ်အင်ဂျင်နီယာ၊ ကွန်ပျူတာအင်ဂျင်နီယာဟူ၍ မေဂျာ (၆) ခု ထဲမှသာ ရွေးချယ်ခွင့်ရကြသည်။ အပါတ်စဥ် (၂) တုန်းကကဲ့သို့ မြို့ပြ အင်ဂျင်နီယာပင် မပါတော့ပေ။ ထိုကဲ့သို့ အပြောတခြား၊ အလုပ်တခြား ဖြစ်ခဲ့သည့် အပေါ်တွင်လည်း အပါတ်စဥ် (၃) ကျောင်းသားများက များစွာ မကျေမနပ် ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

ဤသို့ဖြင့် လည်ပတ်လာခဲ့သော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သို့ ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီတွင် အပါတ်စဥ် (၄) သင်တန်းသား (၁၀၀၀) ကျော် ထပ်မံရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများလည်း သင်တန်းကာလ (၂) နှစ်ပြည့်မြောက်ပြီဖြစ်၍ ၎င်းတို့ အတွက် အေဂျီတီအိုင်သင်တန်းဆင်းပွဲနှင့် တတိယနှစ် ဆက်လက်

တက်ရောက်ခွင့် ရွေးချယ်မှုများလည်း နီးကပ်လာပြီဖြစ်သည်။ ယခင်က ဖြစ်ပျက်ခဲ့မှုများကို အပါတ်စဥ် (၁) နှင့် (၂) သင်တန်းသား နောင်တော်ကြီးများ၏ ပြန်လည်ပြောပြမှုကြောင့် တစ်စွန်းတစ်စသိနေခဲ့သော အပါတ်စဥ် (၃) သင်တန်းသားများသည် ထိုအချိန်တွင် ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်လည်း သင်တန်းကာလတစ်နှစ်ပြီးမြောက်၍ ဒုတိယနှစ်သို့ စတင်တက်ရောက်ရတော့မည်ဖြစ်ရာ ၎င်းတို့တစ်ဆင့်စကားဖြင့် ကြားသိခဲ့ရသော အေဂျီတီအိုင် သင်တန်းဆင်းပွဲကိစ္စနှင့် တတိယနှစ်သင်တန်း ဆက်တက်ခွင့်ရွေးချယ်စိစစ်မှု ပုံစံများကို လက်တွေ့မြင်ရတော့မည်ဖြစ်၍ စိတ်လှုပ်ရှားစွာ စောင့်မျှော်နေကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် အသစ်ရောက်လာသော သင်တန်းသားအသစ်များနှင့် ၎င်းတို့မိဘများကို တက်နေဆဲကျောင်းသားကြီးများက တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တွင် မတက်ရန်သာ နီးစပ်ရာအလိုက် တိုက်တွန်းနေကြသည်။ ထိုအချိန်က ကျောင်းသားမိဘအများစုနှင့် သင်တန်းသားအသစ်များမှာ ထိုကဲ့သို့ တိုက်တွန်းမှုများအပေါ် နားမလည်နိုင်ပင် ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများအတွက် အောင်စာရင်းထွက်လာသည်။ အပါတ်စဥ် (၁) တုန်းက ရွေးချယ်သကဲ့သို့ပင် သင်တန်းသား (၄၃၅) ဦးထဲမှ (၁၁၅) ဦးကိုသာ တတိယနှစ် ဆက်တက်ခွင့်အတွက် ရွေးချယ်ခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းသာ တတိယနှစ်ကို ဆက်တက်ခွင့်ပေးပြီး (၇၅) ရာခိုင်နှုန်းကို အေဂျီတီအိုင်လက်မှတ်ပေးကာ တပ်ကြပ်ကြီးအဆင့်ဖြင့် ကျောင်းဆင်းပေးမည့် သဘောဖြစ်သည်။ ယခင်အပါတ်စဥ် (၁) မှာကဲ့သို့ပင် B.Tech ပြုတ်သွားသော ကျောင်းသားအများစုသည် စာပေအမှတ်ထက်၊ လေ့ကျင့်ရေးအမှတ် မပြည့်မီ၍သာ ပြုတ်သွားကြခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရပြန်သည်။ အောင်စာရင်းမထွက်မီ ကာလများတွင် B.Tech ဆက်တက် ခွင့်ရရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာအရာရှိများကို လက်ဆောင်ပေးခြင်း၊ လာဘ်ထိုးခြင်းများလည်းဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အောင်စာရင်းထွက်သည့် ညတွင် တတိယနှစ် ဆက်တက်ခွင့်မရသော ကျောင်းသားများက သူငယ်ချင်းအချင်းချင်း ဖက်ငိုကြသလို၊ နောင်တော်ကျောင်းသားကြီးများထံတွင် ရင်ဖွင့်ငိုကြွေးကြသည်။ အထူးသဖြင့် စာပေပိုင်းတွင် ထူးချွန်ပါလျက် တတိယနှစ်ကို ဆက်တက်ခွင့်မရခဲ့သော ကျောင်းသားများဖြစ်သည်။ တကယ်တမ်းပြောရလျှင် ကျောင်းသားအများစုသည် ကျောင်းတွင် ကြုံတွေ့နေရသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများကြောင့် ဒုတိယနှစ်ဖြင့် သင်တန်းမဆင်းလိုပဲ

(၅) နှစ်လုံးတက်ကာ အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ B.E. ကိုသာ ရအောင်ယူလိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအတွက် လေ့ကျင့်ရေးတွင် မည်မျှပင်ပန်းနေစေကာမူ စာပေ အပိုင်းတွင် နောက်ကျမနေအောင် အစွမ်းကုန်ကြိုးစားကြသည်။ သို့သော် စာပေပိုင်းတွင် ထူးချွန်သော်လည်း မည်သို့သတ်မှတ်သည်မှန်းမသိသော လေ့ကျင့်ရေးအမှတ်ဖြင့် B.Tech ဆက်တက်ခွင့်မရသည့်အပေါ် များစွာ ခံပြင်း ကြေကွဲကြသည်။ ဥပမာ ဒုတိယနှစ် ပထမစာသင်နှစ်ဝက်အထိ မိမိမေဂျာတွင် Roll No.1 Top 10 တွင် တစ်လျှောက်လုံး နေရာယူလာနိုင်ခဲ့သော ကျောင်းသားအချို့သည် တတိယနှစ်ဆက်တက်ခွင့်ကို လေ့ကျင့်ရေးအမှတ် မပြည့်မီမှုဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများ AGTI သင်တန်းဆင်းပွဲနှင့် ဒီပလိုမာလက်မှတ်ပေးအပ်ပွဲ ကျင်းပကြသည်။ ယခုတစ်ကြိမ် သင်တန်းဆင်းပွဲက ပထမအကြိမ်အပါတ်စဥ် (၁) သင်တန်း ဆင်းပွဲထက် များစွာအကျည်းတန် အရုပ်ဆိုးခဲ့သည်။ ကျောင်းသားမိဘများလည်း မပါ၊ သက်ဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့် တာဝန်ရှိသူများလည်းမပါပဲ စစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆင်း ဗိုလ်မှူးကြီး ဘိုးအောင် သာတက်ရောက် ဆင်းပေးခြင်းကို လက်မခံနိုင်သည့် ကျောင်းသား အချို့က ကျောင်းဆင်းပွဲကို မတက်ရောက်ကြတော့ပဲ မိမိသက်ဆိုင်ရာ အိပ်ဆောင်များတွင်သာ နေလိုက်ကြသည်။ ကျောင်းဆင်းပွဲတွင် အပါတ်စဥ် (၂) ကျောင်းသား စုစုပေါင်း (၃) ပုံ (၂) ပုံခန့်သာ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းဆင်း ချီတက်ပွဲ ကျင်းပပြီးနောက် ကျောင်းသားများကို အလုပ်ရုံ ခန်းမကြီးထဲ ခေါ်သွင်းကာ AGTI လက်မှတ်ကို ကျောင်းသားတပ်ခွဲအလိုက် အိပ်ဆောင်မှူးများကို ပေးလိုက်ကြပြီး ၎င်းတို့ကမှတစ်ဆင့် ကျန်သော ကျောင်းသားများကို အိပ်ဆောင်အလိုက် လိုက်ဝေပေးခဲ့သည်။ အဆိုပါ အဖြစ်အပျက်အားလုံးကို အပါတ်စဥ် (၃) ကျောင်းသားများက ယခုအခါ လက်တွေ့မြင်လိုက်ရပြီ ဖြစ်သည်။ မိမိတို့အလှည့်ကျလျှင်လည်း ဤသို့ပင် ကြုံရဦးမည်ဟုတွေး၍ စိတ်ဓာတ်ကျသူက ကျလာသည်။

သင်တန်းနှစ်ကြိမ်ဆင်းပြီးချိန်တွင် ကျောင်းသားများ သတိထားမိ လာသော နောက်ထပ်အချက်တစ်ခုမှာ အေဂျီတီအိုင်ဒီပလိုမာလက်မှတ်ကို အတည်ပြုပေးသော ကျောင်းအုပ်ကြီးကိစ္စ ဖြစ်သည်။ အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ် ကို ဒီပလိုမာအဆင့် ပညာရေးပြီးဆုံးကြောင်း အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုး ပေးသူမှာ အင်ဂျင်နီယာပညာဖြင့် ဘွဲ့ရထားသူ မဟုတ်ပဲ စစ်တက္ကသိုလ်

ကျောင်းဆင်း BSc(DSA) ဘွဲ့ရထားသော တပ်မတော်နည်းပညာ ကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီး ဘိုးအောင် ဖြစ်နေသည့်အချက် ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်ကြောင့် ကျောင်းသားအချို့သည် ကျောင်းမှပေးအပ်သော ဒီပလိုမာအပေါ် ယုံကြည်မှု အနည်းငယ် ကျလာခဲ့သည်။

ထိုသို့ဖြစ်ပြီး ရက်ပိုင်းအတွင်းမှာပင် နောက်ထပ်ကောလာဟလ သတင်း တစ်ခုက ကျောင်းသားများကြား ပျံ့နှံ့ဝင်ရောက်လာသည်။ အပါတ်စဉ် (၂) သင်တန်းသားများ ကျောင်းဆင်းပွဲကျင်းပပြီးနောက် တတိယနှစ်သို့ ဆက်လက်တက်ရောက်နေချိန်တွင် အပါတ်စဉ် (၁) သင်တန်းသားများ မှာလည်း စတုတ္ထနှစ်သို့ စတင်တက်ရောက်နေပြီ ဖြစ်သည်။ အပါတ်စဉ် (၁) သင်တန်းသားများသည် ကျောင်း၏ ခေါ်စာ သတ်မှတ်ချက်အရ စတုတ္ထနှစ် ပြီးဆုံးလျှင် B.Tech ဘွဲ့ရရှိကြတော့မည် ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထနှစ်ကို ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သည့် ကျောင်းသားများကို နောက်ဆုံးနှစ် (ပဉ္စမနှစ်) သို့ ဆက်တက် ခွင့်ရကာ အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ B.E. ဘွဲ့ပေးရမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဆိုပါ ဘွဲ့များကို မည်သို့ပေးအပ်မည် ဆိုသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ကျောင်းတွင် မည်သည့်အစီအစဉ်မှ ရှိပုံမပေါ်သေးချေ။ ဘွဲ့ကို တပ်မတော်နည်းပညာ ကောလိပ်မှာပင် ပေးမည်လား၊ အခြားတက္ကသိုလ်တစ်ခုခုနှင့် တွဲဖက်၍ ပေးမည်လား ဆိုသည်ကို ကျောင်းသားများက စိတ်ဝင်စားနေသည်။ ပညာရေး ဆိုင်ရာ ဥပဒေသတ်မှတ်ချက်များအရ ကောလိပ်သည် ဘွဲ့နှင်းသဘင်ကျင်းပ၍ ဘွဲ့ပေးအပ်ခွင့်မရှိဆိုသည်ကို ထိုစဉ်က တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားလူငယ်များ မသိရှိခဲ့ကြပေ။ ထို့ကြောင့် ကောလိပ်မှာပင် ဘွဲ့နှင်းသဘင်ခန်းမဆောက်၍ ပေးမည်လား ဆိုသည်ကိုလည်း မျှော်လင့် နေကြသည်။ ထိုအချိန်တွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများ ကို B.Tech ဘွဲ့နှင့် B.E. ဘွဲ့များပေးရန် အစီအစဉ် မရှိကြောင်း ကောလာဟလ သတင်းတစ်ခုက ဘယ်ကဝင်လာမှန်းမသိပဲ ကျောင်းသားများကြား ပျံ့နှံ့လာ သည်။

နဂိုကတည်းက မယုံကြည်စိတ်၊ သံသယစိတ်များဖြင့် ပြည့်နှက်နေသော ကျောင်းသားများကြားကို ဤကောလာဟလသတင်းက သံသယစိတ်များကို မီးထိုးပေးသလို ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားကြီးများက သက်ဆိုင်ရာ အရာရှိကြီးများထံသွားရောက်၍ အဆိုပါကိစ္စအား ဖြေရှင်းပေးရန် တောင်းဆိုကြသည်။ အရာရှိကြီးများ ကိုယ်တိုင်လည်း ဘွဲ့ပေးရန် အစီအစဉ်ရှိ၊

မရှိကို ကောင်းစွာသိရှိထားပုံမပေါ်ပဲ ကျောင်းသားများကို “မင်းတို့အရာမပါဘူး၊ လူကြီးတွေ စီစဥ်လိမ့်မယ် ငြိမ်ငြိမ်နေကြ”ဟုသာ ဆူပူမာန်မဲလွှတ်လိုက်ကြသည်။ ထိုကိစ္စအတွက် ကျောင်းသားများကြား လှုပ်လှုပ်ရွရွ ဖြစ်လာသည်ကို သတိပြုမိသော ညှိနှိုင်းရေးဗိုလ်မှူးကိုယ်တိုင်ကလည်း ကျောင်းသားများ တန်းပေါင်းစီသော စစ်ရေးပြကွင်းတွင် “မင်းတို့ကောင်တွေ ဘဝင်မမြင့်ကြနဲ့၊ မင်းတို့ဘာသာ ဘာဘွဲ့ရရ၊ အခြားအဆင့်က အခြားအဆင့်ပဲ၊ အရာရှိ ဖြစ်မလာဘူး၊ ကိုယ့်အဆင့် ကိုယ်သိကြ” ဟုဆိုကာ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းမပေးသည့်အပြင် ကျောင်းသားများ၏ သံသယကို ပိုမိုကြီးထွားစေသော နှိမ့်ချဆက်ဆံသည့် စကားအသုံးအနှုန်းများကို သုံးနှုန်းပြောဆိုသွားသည်။ အဆိုပါ ကောလာဟလကို သက်ဆိုင်ရာ ကျောင်းအာဏာပိုင်များ၊ အရာရှိများ သိနေကြသော်လည်း ကျောင်းသားများကို နားလည်အောင် မည်သည့်အရာရှိမျှ အကျေအလည် ရှင်းပြပြောဆိုခြင်းများ မရှိခဲ့ကြချေ။

ဆိုခဲ့ပါ အခြေအနေအားလုံးသည် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ကာလရှည်ကြာစွာ တွန်းပို့လာနေသော နောက်ခံအကြောင်းအရင်းများပင် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားများသည် ထိုအခြေအနေများအပေါ် မကျေနပ်၍ ထွက်ပေါက်ရှာရာတွင်လည်း ကျောင်းမှ ထွက်ပြေးခြင်းမှတစ်ပါး အခြားမရှိပေ။ ထွက်ပြေးလျှင်လည်း လူ့ဂုဏ်သိက္ခာမဲ့စွာ သူငယ်ချင်းကျောင်းသားများ၏ ရှေ့မှောက်တွင် လက်ထိပ်တန်းလန်းနှင့် တပ်ထုတ်ပွဲလုပ်၍ အရပ်ဘက်အကျဉ်းထောင်တွင် အနည်းဆုံးထောင်ဒဏ် (၁) နှစ်ကျခံရကာ ထောင်ထွက်ဘဝဖြင့် အဆုံးသတ်ရမည် ဖြစ်သည်။ ဤအခြေအနေအောက်တွင် ခံပြင်းမှု၊ မကျေနပ်မှု၊ ထွက်ပေါက်မဲ့မှု၊ အထက်တာဝန်ရှိသူများအပေါ် မယုံကြည်မှု၊ စိတ်ဓာတ်ကျဆင်းမှုတို့ ပြည့်နှက်လာနေသော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများကို အတည့်အလင်း လှုပ်ရှားမှုတစ်ခု လုပ်ဆောင်ရန် စေ့ဆော်ပေးလိုက်သော ဖြစ်ရပ်တစ်ခုက မမျှော်လင့်ပဲ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။

၂၀၀၂ ခုနှစ်မှစ၍ စစ်တက္ကသိုလ်ဗိုလ်လောင်းသင်တန်းသားဦးရေကို (၃၅၀၀) စတင်ခေါ်ယူခဲ့သည်။ ယခင်က (၅၀၀) ဝန်းကျင်သာခေါ်ယူခဲ့ရာမှ ထိုကဲ့သို့ တိုးမြှင့်ခေါ်ယူလိုက်ရာ စစ်တက္ကသိုလ်သင်တန်း (၃) နှစ် ပြီးဆုံးမည့် ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းဆင်းချီတက်ပွဲလျှောက်မည့် သင်တန်းသားဦးရေမှာ (၁၁၅၀၀) ဝန်းကျင်ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ထိုပွဲအတွက် စစ်ရေးပြကွင်း

အနေအထားနှင့် အခြားလိုအပ်သည်များ ကြိုတင်ပြင်ဆင်နိုင်စေရန် အဆိုပါပမာဏရှိသည့် သင်တန်းသားအရေအတွက်ဖြင့် အစမ်းလေ့ကျင့် ချီတက်မှုများ ပြုလုပ်ရန် စီစဥ်ကြသည်။ ထိုပမာဏအတိုင်း ဖြစ်စေရန်မှာ စစ်တက္ကသိုလ်ကျောင်းရှိ သင်တန်းသားများနှင့်သာ မလုံလောက်တော့ပဲ ပြင်ဦးလွင်မြို့ပေါ်ရှိ အခြားသော တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ် (DSTA) နှင့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တို့မှ ကျောင်းသားများကိုပါ ခေါ်ယူ၍ အင်အားဖြည့် လေ့ကျင့်ရသည်။ အဆိုပါကျောင်းသားများအားလုံး စစ်တက္ကသိုလ်ဝင်းအတွင်းရှိ စစ်ရေးပြကွင်းသို့ သွားရောက်စုဝေးကြရသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်မှ အပါတ်စဥ် (၃) ခုပေါင်း သင်တန်းသားဦးရေ (၃၃၀၀) ဝန်းကျင်က အားဖြည့်လေ့ကျင့်ပေးရသည်။ အဆိုပါလေ့ကျင့်မှုကို ထိုအချိန်က ပြင်ဦးလွင်တပ်နယ်မှူးလည်းဖြစ်၊ စစ်တက္ကသိုလ် ကျောင်းအုပ်ကြီး လည်းဖြစ်သော ဗိုလ်မှူးချုပ်တစ်ဦးက ကိုယ်တိုင်ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခဲ့သည်။ စစ်ရေးပြကွင်းအတွင်း တပ်ခွဲ၊ တပ်ရင်းအလိုက် ကျောင်းသားများကို စုဝေးစေပြီး သက်ဆိုင်ရာ ကျောင်းသား တပ်ခွဲမှူး၊ တပ်ရင်းမှူး၊ တပ်စုမှူးများ ခန့်အပ်ကြသည်။ အခြားသော တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ် ကျောင်းသား များတွင် မိမိကျောင်းသားနှင့် မိမိတပ်ရင်းမှူး၊ တပ်ခွဲမှူး၊ တပ်စုမှူးများ လုပ်ခွင့်ရကြသော်လည်း တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများ အတွက်မူ စစ်တက္ကသိုလ်နှင့် တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ်တို့မှ ဗိုလ်လောင်းများကသာ နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းသား တပ်ရင်း၊ တပ်ခွဲ၊ တပ်စုများကို အမိန့်ပေးကွပ်ကဲရမည်ဟု သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများက ညွှန်ကြားလိုက်သည်။ အကြောင်းပြချက်က နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများသည် အရာရှိလောင်းများ မဟုတ်သည့်အတွက် ထိုကဲ့သို့ ဦးစီးကွပ်ကဲခွင့်မရှိခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စကို တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများက လက်မခံနိုင်ကြချေ။ မိမိ ကျောင်းသားများကို မိမိတို့ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းသား တပ်ရင်း၊ တပ်ခွဲ၊ တပ်စုမှူးများကသာ ဦးစီးကွပ်ကဲအမိန့်ပေးခွင့်ရစေရန် သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများထံ နည်းမျိုးစုံဖြင့် တောင်းဆိုကြသော်လည်း အရာရှိများက လက်မခံပယ်ချကြသည်။

ကျောင်းသားများယူဆသည်မှာ ယခုကိစ္စသည် တပ်မတော်နည်းပညာ ကောလိပ် ကျောင်းသားထု၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် သက်ဆိုင်သည်။ သက်ဆိုင်ရာ

အရာရှိများက ကျောင်းပေါင်းစုံ ကျောင်းသားများအလယ်တွင် သက်သက်ခွဲခြားဆက်ဆံ၍ အရှက်ခွဲခြင်းဖြစ်သည်ဟူ၍ မှတ်ယူကြသည်။ ဤကိစ္စအပေါ် လက်မခံအဖြစ်ဆုံးသူများမှာ စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားကြီးများ ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်တွင် စီနီယာ-ဂျူနီယာ ဆက်ဆံရေးပုံစံရှိသည်ဖြစ်ရာ ကိုယ့်ထက်တစ်တန်းကြီးသူကို ဂျူနီယာများက လေးစားဂါရဝထားကြရသည်မှာ ထိုစနစ်၏ အဓိကအချက်ဖြစ်သည်။ ထိုစနစ်၏ ခံယူချက်များကိုလည်း လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိများက တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများထံ လေ့ကျင့်ရိုက်သွင်းထားခဲ့ရာ ယခုအခါ စီနီယာမာန်က အဆိုပါစတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားကြီးများကို စေ့ဆော်လာသည်။

အကြောင်းမှာ စစ်တက္ကသိုလ်သည် ထိုအချိန်က စုစုပေါင်း (၃) နှစ်သာ တက်ရောက်ရပြီး ၎င်းတို့ကျောင်း၏ နောက်ဆုံးနှစ်ကျောင်းသား (အကြီးဆုံးကျောင်းသား) မှာ တတိယနှစ်သာ ဖြစ်ပြီး စစ်တပ်စကားနှင့် ပြောရလျှင် လက်မောင်းတွင် အတုံး (၃) တုံး (ရောက်ရှိသည့် စာသင်နှစ်ကို ပြသသော အဖြူစင်းကြောင်း (၃) ကြောင်း) သာရှိသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားကြီးများမှာ စတုတ္ထနှစ် (လက်မောင်းတွင် လေးတုံး) ရှိနေသည်။ မိမိအောက် အတန်းငယ်သော၊ ဂျူနီယာကျသော ကျောင်းသားများ၏ အမိန့်ပေးကွပ်ကဲမှုကို နာခံရမည်ဆိုသည်မှာ အဆိုပါ ကျောင်းသားကြီးများအတွက် ခံပြင်းစရာကောင်းနေသည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ကျန်သောကျောင်းသားများကို ချီတက်လေ့ကျင့်မှုတွင် ထည့်သွင်းပါ၊ စတုတ္ထနှစ်များကို ချန်ထားပေးပါဟူသော တောင်းဆိုမှု ထပ်မံပြုလုပ်ရာတွင်လည်း သက်ဆိုင်ရာအရာရှိများ၏ထပ်မံ ပယ်ချခြင်းကို ခံရပြန်သည်။

ဤသို့ဖြင့် မကျေမနပ်စိတ်ဖြင့် ၎င်းတို့ညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း သက်ဆိုင်ရာတပ်ခွဲများတွင် ဝင်ရောက်တန်းစီကာ စစ်တက္ကသိုလ် ဗိုလ်လောင်းများ၏ အမိန့်ပေးစေခိုင်းမှုအတိုင်း တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများ နာခံလုပ်ဆောင်ကြရတော့သည်။

ထိုအချိန်တွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများ တပ်ခွဲတစ်ခုကို ဦးစီးအမိန့်ပေးနေသူ ဗိုလ်လောင်းတစ်ဦးက တပ်ခွဲထဲရှိ နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများကို ဆဲဆိုကြိမ်းမောင်းမှုများ လုပ်လာသည်။ ကျောင်းသားအချင်းချင်းဆိုလျှင် ပြောနေကျ နှိမ့်ချ ဆက်ဆံသည့် အသုံးအနှုန်းများကို မောက်မာစွာ သုံးနှုန်းပြောဆိုလာသည်။ ထိုအချိန်တွင်

မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်သွားသော နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားအချို့က ချီတက်စဥ် ကိုင်ဆောင်လာသော စစ်ရေးပြသေနတ်မှ လှံစွပ်ဖြင့် ထိုးရန်ပြင်ကြရာမှ တပ်ခွဲအတွင်း ရုန်းရင်းဆန်ခတ် ဖြစ်ကုန်သည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် အခြားတပ်ခွဲများအတွင်း၌လည်း ချီတက်နေစဥ်အတွင်းမှာပင် ကျောင်းသားချင်း ခွဲခြားနှိမ့်ချ ပြောဆိုမှုကြောင့် တပ်မတော်နည်းပညာ တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားအချို့နှင့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားအချို့ကြား အချင်းများ၍ ရုန်းရင်းဆန်ခတ် ဖြစ်နေကြသည်။ အလေးပြုခံစင်မြင့်ပေါ်မှနေ၍ စစ်ကြောင်းများကို စောင့်ကြည့်နေသော ပြင်ဦးလွင် တပ်နယ်မှူးနှင့် အရာရှိများက ထိုအခြေအနေကို လှမ်းမြင်၍ အသံချဲ့စက်ဖြင့် လှမ်းအော်အမိန့်ပေးကာ အလျင်အမြန် ထိန်းသိမ်းလိုက်နိုင်ခြင်းကြောင့်သာ ကျောင်းသားအဓိကရုဏ်း ပေါ်ပေါက်မလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများသည် ပြင်ဦးလွင် ကျောင်းသားထုအလယ်တွင် တမင်ခွဲခြားချိုးနှိမ်ခံခဲ့ရမှုအပေါ် မကျေနပ်မှုကြောင့် အထက်ပါ ရုန်းရင်းဆန်ခတ်များဖြစ်ပြီး စစ်ကြောင်း နားချိန်များတွင် စစ်ရေးပြကွင်းထဲမှ တန်းဖြုတ်ပြီး ထွက်ခွာချိန်နှင့် တန်းပြန်စီချိန်များတွင် တပ်စုလိုက် သေနတ်ထမ်း၍ စနစ်တကျ ထွက်ခွာခြင်း၊ ပြန်ဝင်လာခြင်းများ မလုပ်တော့ပဲ မျက်လုံး ဒေါက်ထောက်ကြည့်နေကြသော တပ်မတော် အကြီးတန်း အရာရှိကြီးများရှေ့မှောက်တွင် တစ်ယောက်တစ်ပေါက်စီ ထွက်ခွာခြင်း၊ ပြန်ဝင်ခြင်း၊ သေနတ်များကို တရွတ်တိုက်ဆွဲ၍ ကိုင်ဆောင်ပြခြင်းများ တမင်လုပ်ပြကာ "၎င်းတို့၏ မကျေနပ်ချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြသခဲ့ရာ နောက်ဆုံး မြင်မကောင်းတော့သည့်အဆုံး တပ်နယ်မှူးကိုယ်တိုင် "တနကကျောင်းသားများ စစ်စည်းကမ်းလိုက်နာပေးကြပါ" ဟူ၍ အသံချဲ့စက်ဖြင့် အော်ဟစ်သတိပေးရသည့်အဆင့်ထိ အကျည်းတန်ခဲ့ရသည်။

အစမ်းလေ့ကျင့်ချီတက်ပွဲ ပြီးဆုံးသွားခဲ့သည့်တိုင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများအဖို့ အဆိုပါပြဿနာက အဆိုပါ နေရာတွင်ပင် ပြီးမသွားခဲ့ပေ။ ကျောင်းပြန်ရောက်၍ ကျောင်းသားအချင်းချင်း ရင်ဖွင့်ပေါက်ကွဲကြပြန်သည်။ တပ်မတော်အရာရှိများက မိမိတို့ကျောင်းသားများအပေါ် ထိုသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းသည် MTC ကျောင်းသားထုတစ်ရပ်လုံးအပေါ် စော်ကားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံခံရသည့် အကြောင်းအရင်းကို ရှာဖွေဖြေရှင်း ကြရမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ နောက်ရောက်လာမည့်

မျိုးဆက်သစ်လူငယ်များကို ဒီလို မွန်းကျပ်မှုတွေ၊ ဂုဏ်သိက္ခာမဲ့မှုတွေ ဆက်လက်မဖြစ်စေဖို့အတွက် ငါတို့ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် တစ်ခုခုလုပ်ဆောင်သင့်ကြောင်း ရင်ဖွင့်ပေါက်ကွဲ ရင်း တိုင်ပင်ဖြစ်သွားကြသည်။

ပုံ - ၄

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းမုခ်ဝ။

ပုံ - ၅

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းသားများ စာသင်ခန်းသို့ တပ်ခွဲအလိုက် ချီတက်သွားနေပုံ။

ပုံ - ၆

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းသားများ စစ်ရေးပြလေ့ကျင့်နေပုံ။

ပုံ - ၇

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကမ္ပည်းမော်ကွန်းကျောက်စာတိုင်။

ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဖြစ်ပွားပေါ်ပေါက်ပုံ

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တွင် တစ်လျှောက်လုံးဖြစ်ပျက်နေခဲ့သော အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို ပြန်လည်ထောက်ရှုမည်ဆိုပါက မတရားမှုများဖြင့် ပြည့်နှက်နေခဲ့သည်။ အရင်ဆုံး ကျောင်းသားနှင့် အစိုးရတို့ကြား ထားရှိခဲ့သော ပဋိညာဉ်ကို အစိုးရဘက်မှ တစ်ဖက်သတ် ချိုးဖောက်ခဲ့ပြီး တစ်ဦးတည်း သဘောဖြင့် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခဲ့ခြင်း၊ ကျောင်း၏ ခေါ်စာအရ သာမက ကျောင်းအာဏာပိုင်တို့၏ အထပ်ထပ်အခါခါ ပြောကြားချက်များအရ ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သော ကျောင်းသားတိုင်းကို B.Tech ဆက်တက်ခွင့်ပေး မည်ဆိုသော ကတိကဝတ်ကို လက်တွေ့တွင် ချိုးဖောက်ကာ B.Tech ဆက် တက်ခွင့်ရ ကျောင်းသားများကို အရည်အချင်းဖြင့်မဟုတ်ပဲ အရေအတွက်ဖြင့် ဖြတ်ချနေခြင်း၊ အင်ဂျင်နီယာကျောင်းဟု အမည်ခံထားသော်လည်း လက်တွေ့ တွင် ကျောင်းအာဏာပိုင်များဘက်မှ အင်ဂျင်နီယာပညာရပ်ကို အလေးမထား ပဲ တိုက်ခိုက်ရေးလေ့ကျင့်မှုဘက်သို့သာ ပို၍ အလေးထားလုပ်ဆောင်နေခြင်း၊ အင်ဂျင်နီယာကောလိပ်တစ်ခုကို အင်ဂျင်နီယာပညာရပ်အကြောင်း လုံးဝမသိ သော တိုက်ခိုက်ရေးဘက်မှ လာသည့် ဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦးက ကျောင်းအုပ်ကြီး အဖြစ် တာဝန်ယူနေခြင်း၊ အင်ဂျင်နီယာဒီပလိုမာလက်မှတ် (အေဂျီတီအိုင် လက်မှတ်) ကို အင်ဂျင်နီယာပညာရှင်မဟုတ်သော B.Sc (DSA) ဘွဲ့ရ ဗိုလ်မှူးကြီးတစ်ဦးက အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးပေးခြင်း၊ ကျောင်းမတက် ချင်၍ အိမ်ပြန်သော ကျောင်းသားများကို လူငယ်တစ်ဦးအတွက် ဂုဏ်သိက္ခာမဲ့ စေသော တပ်ထုတ်ပွဲကျင်းပကာ အရပ်ဘက် အကျဉ်းထောင်တွင် ထောင်ဒဏ် ချမှတ်စေခြင်းဖြင့် ပြစ်ဒဏ်နှင့်ပြစ်မှုကို မတန်တဆသတ်မှတ်ကာ ဖိနှိပ် နေခြင်း၊ ကျောင်းဆင်းပွဲ၊ ဘွဲ့လက်မှတ်ပေးအပ်ပွဲတို့ကို မလေးမစား လုပ်ဆောင်နေခြင်း၊ ပြင်ဦးလွင်မြို့ပေါ်ရှိ အခြားသော တပ်မတော်သင်တန်း ကျောင်းကြီးများမှ ကျောင်းသားများနှင့်ယှဉ်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခံနေရခြင်း၊ နောက်ဆုံးတွင် ဘွဲ့ပေးမည့် အစီအစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ ကျောင်းသားများက ဖြေရှင်းပေးရန် တောင်းဆိုမှုကိုပင် မလေးမစားဆက်ဆံကာ လျစ်လျူရှုထားခဲ့ ခြင်း စသော အခြေအနေတို့သည် နောက်ဆုံးတွင် ကျောင်းသားများခေါင်းထဲသို့ အတွေးတစ်ခု ဝင်လာစေတော့သည်။ ၎င်းမှာ “ငါတို့လူငယ်တွေကို အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့နဲ့ မျှားပြီး စစ်သားအင်အား စုဆောင်းနေခြင်းလော” ဆိုသည့်

အတွေးဖြစ်သည်။ ထိုအခြေအနေကို ယခုကျောင်းဖွင့်ခါစ အရင်ဆုံး တက်နေသော ကျောင်းသားကြီးများက စောစီးစွာ ဖြေရှင်းမထားလျှင် နောက်နှစ်၊ နောက်နှစ် များတွင်လည်း (၁၀) တန်းအောင်စ လူငယ်များကို ယခုကဲ့သို့ပင် ဆက်လက်စုဆောင်းနေကြဦးမည် ဆိုသည့် ခံယူချက်ဖြင့် စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများက သက်ဆိုင်ရာလူကြီးများထံ အကျိုးအကြောင်းကို စာရေးတင်ပြရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။

ပထမအကြိမ်တွင် အခြားသော ဂျူနီယာကျောင်းသားများကို အသိမပေးတော့ပဲ စီနီယာကျောင်းသားကြီးများသာ စုပေါင်းလက်မှတ်ထိုး၍ ကျောင်းအုပ်ကြီးထံသို့ တင်ပြကြသည်။ ဂျူနီယာကျောင်းသားများကို အသိမပေးရခြင်းမှာ အထူးသဖြင့် အပါတ်စဥ် (၃) သင်တန်းသားများသည် လူအင်အား (၂၀၀၀) ကျော်ရှိပြီး လူငယ်များဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ စိတ်လိုက်မာန်ပါ လုပ်ဆောင်မှုများရှိလာလျှင် မလိုလားအပ်သော ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်း၊ စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများ တောင်းဆိုသောအချက်များ ရရှိလျှင် စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများသာမက ကျန်သော ကျောင်းသားအားလုံးလည်း အခွင့်အရေးခံစားရမည်သာဖြစ်ခြင်းတို့ကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုစဥ်က စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားကြီးများ တောင်းဆိုခဲ့သော အချက်များမှာ -

(၁) တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်း အေဂျီတီအိုင် (ဒီပလိုမာ) သင်တန်းအမည်ဖြင့် ခေါ်ယူခဲ့စဥ်က ပေးထားခဲ့သည့် “ဒုတိယနှစ်သင်တန်းကို ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်လျှင် စက်မှုတက္ကသိုလ်တစ်ခုခုတွင် ဆက်လက်တက်ရောက်ခွင့်ရှိသည်” ဟူသော ကတိကဝတ်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်။

(၂) တတိယနှစ်ဆက်တက်ခွင့်ကို ရွေးချယ်ရာတွင် အရေအတွက် (ရာခိုင်နှုန်းဖြင့်) မဟုတ်ပဲ ခေါ်စာပါ ကတိကဝတ်အတိုင်း ထူးချွန်စွာ အောင်မြင်သူတိုင်းကို တက်ခွင့်ပေးရန်။

(၃) အင်ဂျင်နီယာကျောင်းကို အုပ်ချုပ်နေသောကျောင်းအုပ်ကြီးသည် အနည်းဆုံး Ph.D. (Engineering) အဆင့် ပညာအရည်အချင်းရှိသူ တစ်ဦးကိုသာ ခန့်ထားပေးရန်။

(၄) တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် နည်းပညာ (အင်ဂျင်နီယာ) ကျောင်း ဖြစ်သည့်အတွက် အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်ကို အလေးပေး

ဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ပေးရန်နှင့် နည်းပညာ (အင်ဂျင်နီယာ) ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ဆရာ၊ ဆရာမ အင်အားကို လုံလောက်စွာ စီစဉ်ပေးရန်။

(၅) နည်းပညာဘွဲ့ (B. Tech) ကို အချိန်ကာလအားဖြင့် (၄) နှစ် တက်ရောက်ရပြီး၊ အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ (B.E.) ကို အချိန်ကာလအားဖြင့် (၅) နှစ် တက်ရောက်ခဲ့ရသည် ဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းဘွဲ့ကို ရရှိပြီးသော ကျောင်းသားများအား ဘွဲ့များနှင့်လျော်ညီသော ရာထူးတစ်ခုခုကို သတ်မှတ်ပေးရန်။

(၆) အေဂျီတီအိုင်ဒီပလိုမာလက်မှတ်နှင့် နောင်တွင်ရရှိလာမည့် ဘွဲ့လက်မှတ်များကို လက်ရှိကျောင်းအုပ်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီး ဘိုးအောင်က လက်မှတ်ထိုးသည့်မျိုးမဟုတ်ပဲ ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက အသိအမှတ်ပြုထားသော အဆင့်မြင့်အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ရ ပညာရှင်တစ်ဦးဦးကသာ လက်မှတ်ရေးထိုးပေးရန်... တို့ဖြစ်သည်။

အဆိုပါအချက်တို့ကို ပထမအဆင့်အနေဖြင့် ကျောင်းအုပ်ကြီးရုံးသို့ တင်ပြကာ အကြောင်းပြန်မှုကို စောင့်နေခဲ့သည်။ တစ်ပတ်ခန့်ကြာသည့်အထိ စောင့်၍ အကြောင်းမပြန်သည့်အခါ ဒုတိယအကြိမ် ထပ်တင်ကြပြန်သည်။ ဒုတိယအကြိမ် တင်ပြမှုကိုလည်း မည်သည့်တုံ့ပြန်မှုမျှ မရရှိသည့်အခါတွင်တော့ စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားကြီးများသည် နောက်တစ်ဆင့်တက်၍ လုပ်ဆောင်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်ကြသည်။ ထို့အတွက် အပါတ်စဉ် (၂) သင်တန်း (ထိုစဉ်က တတိယနှစ်) ကျောင်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံ၍ ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်နေမှု အခြေအနေနှင့် ရည်ရွယ်ချက်တို့ကို ရှင်းပြကာ နောက်တစ်ဆင့်အနေဖြင့် အဆင့်မြင့်တာဝန်ရှိသူများထံသို့ တိုက်ရိုက်တင်ပြတောင်းဆိုသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြသည်။ ယခုကိစ္စသည် ပညာရေးနှင့် ပတ်သက်သည့်အတွက် အရင်ဆုံး ပညာရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ (ထိုစဉ်က ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ခင်ညွန့်)၊ ကျောင်းကို တိုက်ရိုက်ကွပ်ကဲနေသော လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်ရုံး (ထိုစဉ်က ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်း)၊ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် တည်ရှိရာ ပြင်ဦးလွင်မြို့သည် မန္တလေးတိုင်းအတွင်း၌ ရှိနေသောကြောင့် ထိုစဉ်က အလယ်ပိုင်းတိုင်း စစ်ဌာနချုပ်၊ မန္တလေးတိုင်းမှူး ဗိုလ်မှူးချုပ် ရဲမြင့်၊ ဒုတိယကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးမောင်အေးတို့ထံ မိတ္တူပို့ကာ မူရင်းကို ထိုစဉ်က တပ်မတော်

ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးသန်းရွှေထံသို့ လိပ်မူ၍ ကျောင်းတွင် ဖြစ်ပျက်နေသော အခြေအနေနှင့် ကျောင်းသားတို့ လိုလားသော ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများကို တင်ပြတောင်းဆိုသွားမည်ဖြစ်ကြောင်း စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများက တတိယနှစ်ကျောင်းသားများကို ရှင်းပြသည်။ ထို့နောက် အဆိုပါ အဆင့်မြင့်အရာရှိများ၊ ရုံးများထံသို့ စာပို့ရန်အတွက် အဆက်အသွယ် ရှိသူများရှိပါက ယခုကိစ္စကို ကူညီရန်လည်းပြောသည်။ တတိယနှစ် ကျောင်းသားများအနေဖြင့်လည်း စီနီယာများလုပ်ဆောင်မှုကို သဘောတူ ကြောင်းနှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသူများကို စုံစမ်းရှာဖွေပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြော၍ပြန်ခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် ရရှိသော အဆက်အသွယ်များဖြင့် အဆိုပါ ရုံးများသို့ စီစဥ်ထားသည့်အတိုင်း တင်ပြစာများ ပို့ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၎င်းစာများပို့ပြီးနောက် တစ်လခန့်ကြာသည်အထိ မည်သည့်အကြောင်းပြန်မှု မျှ မရရှိခဲ့ပေ။

ဤအချိန်အတောအတွင်း၌ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတို့၏ သဘော သဘာဝအတိုင်း ကျောင်းသားချင်း သဘောထားကွဲလွဲမှုအချို့ ပေါ်ပေါက်လာ သည်။ ကျောင်း၏ ပြဿနာကို သက်ဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့် တာဝန်ရှိသူများထံ တင်ပြတောင်းဆိုရေးကိစ္စ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြရာတွင် ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသား (အပါတ်စဥ် ၃) များနှင့် ပထမနှစ် ကျောင်းသား (အပါတ်စဥ် ၄) များကို ချန်ထားခဲ့ခြင်းအပေါ် ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများက မကျေမနပ် ဖြစ်လာကြ သည်။ ဤနေရာတွင် ပထမနှစ်ကျောင်းသားများမှာ ကျောင်းသို့ရောက်ခါစ သက်တမ်းအားဖြင့် (၂) လခန့်သာ ရှိသေးသည့်အတွက် ကျောင်း၏ အခြေအနေ ကို ကောင်းစွာမသိရှိသေးပေ။ ထို့ကြောင့် ကျောင်း၏ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးစားရာတွင် ၎င်းတို့အား ချန်လှပ်ထားခြင်းမှာ သဘာဝကျပါသည်။ သို့သော် သက်တမ်းအားဖြင့် တစ်နှစ်ကျော်လာပြီဖြစ်သလို ကျောင်းတွင် စီနီယာနေရာ သို့လည်း ရောက်ရှိလာပြီဖြစ်သည့် ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများကို ကျောင်း ကိစ္စ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးရာတွင် ချန်လှပ်ထားခဲ့ခြင်းမှာ စီနီယာကျောင်းသားကြီး များ အနေဖြင့် မရိုးသားမှု တစ်ခုခု ရှိနေခြင်းကြောင့်သာ ဖြစ်မည်ဟု ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများက ထင်မြင်ယူဆကြသည်။ ကျောင်းတွင် ဖြစ်ပျက် သမျှ မတရားမှုနှင့် အခက်အခဲများကို အတူတကွ ရင်ဆိုင်နေရချိန်မှာပင် ကျောင်းသားအချင်းချင်း ထိုသို့ သဘောထားကွဲလွဲမှု ဖြစ်ပေါ်လာသည်မှာ အကြောင်းမဲ့တော့ မဟုတ်ပေ။

အေဂျီတီအိုင် သင်တန်းသည် (၂) နှစ်ဖြင့် ဆင်းရမည်ဖြစ်ပြီး တတိယနှစ် (B.Tech) ဆက်တက်ခွင့်ရသူများသည် အေဂျီတီအိုင် ကျောင်းဆင်းများနှင့် အဆင့်အတန်းများစွာ ကွာခြားသွားလိမ့်မည်ဟု ထိုစဉ်က ကျောင်းသား အများစုက လက်ခံယုံကြည်ထားကြသည်။ ထို့ကြောင့် တတိယနှစ်နှင့် စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများသည် ကျောင်းသားအများစု စိုးရိမ်နေသော အေဂျီတီအိုင်လက်မှတ်ယူ၍ တပ်ကြပ်ကြီးရာထူးဖြင့် ကျောင်းဆင်းရမည့် အဖြစ်ကို ကျော်လွှားပြီးသူများဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ၎င်းတို့နှင့် မသက်ဆိုင်တော့သည့် ဒုတိယနှစ်ကျောင်းဆင်းရမည့်ကိစ္စကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားကြလိမ့်မည် မဟုတ်ဟု ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများက ယူဆကြသည်။ ကျောင်း၏ ရှေ့နောက်မညီညွတ်သောစနစ်၏ အပြစ်ဟုသာ ဆိုရပေမည်။ ဤအယူအဆကို အခြေခံကာ ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများကလည်း မိမိတို့အနေဖြင့် သီးခြား တင်ပြတောင်းဆိုမှုများ ပြုလုပ်ရတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြတော့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဒုတိယနှစ် ကျောင်းသားများ၏ သီးခြားလှုပ်ရှားမှု တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာတော့သည်။

ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသား အချင်းချင်းကြား ဟောပြောစည်းရုံးမှုများကို ညစဉ် ညဥ့်နက်ချိန်များ၌ ကျောင်းနောက်ဘက် ချောင်ကျသော စာသင်ဆောင်များတွင် စုဝေးဟောပြောစည်းရုံးမှုများ ပြုလုပ်ကာ နောက်ဆုံးတွင် ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားအားလုံး လက်မှတ်ရေးထိုး တောင်းဆိုထားသည့် တောင်းဆိုလွှာကို ပညာရေးကော်မတီဥက္ကဋ္ဌရုံး၊ ဒုတိယတပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံးနှင့် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ရုံးတို့ဆီသို့ လိပ်မူပို့ရန် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ကျောင်းသားအချို့က ဒုတိယတပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်နှင့် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်တို့ထံသို့ ပို့ပါက တောင်းဆိုချက်ရနိုင်မည် မဟုတ်ပဲ ကြိုတင်နှိမ်နင်းခံရခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်သွားနိုင်သည်ဟု ပြော၍ ကန့်ကွက်လာကြရာ နောက်ဆုံးတွင် ပညာရေးကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ (ထိုစဉ်က နိုင်ငံတော်အတွင်းရေးမှူး ၁ ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီးခင်ညွန့်) ထံသို့သာ ပို့ရန် စီစဉ်ခဲ့ကြသည်။ ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများ၏ တောင်းဆိုချက်မှာ အနည်းငယ် ပြင်းထန်သွားခဲ့သည်။ သို့သော် အကြောင်းမဲ့ ပြင်းထန်ခဲ့သည်တော့ မဟုတ်ပေ။ အပါတ်စဉ် (၃) သင်တန်းသားများ ကျောင်းသို့ရောက်ရှိပြီး မကြာခင် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာညွှန်ကြားရေးမှူး ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်လှိုင်နှင့် တွေ့ဆုံစဉ်ကလည်း သင်တန်းသားအင်အား (၂၀၀၀) ကျော်ကို

ခေါ်ယူနိုင်ခဲ့ခြင်းအပေါ် အားရကျေနပ်မှုရှိခဲ့ပြီး သင်တန်းသားများကို အားပေး နှစ်သိမ့်သည့်အနေဖြင့် အပါတ်စဉ် (၃) မှစ၍ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားအားလုံးကို တတိယနှစ် (B.Tech) ဆက်တက်ခွင့်ပေးရန် အစီ အစဉ်ရှိကြောင်း ပြောကြားသွားခဲ့သည့် သာဓကလည်း ရှိခဲ့ဖူးသည်။ ထိုကဲ့သို့ သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူများက လတ်တလော အဆင်ပြေရေးအတွက် ရှေးရှု ကာ တာဝန်မဲ့စွာ မျှော်လင့်ချက်များ၊ ကတိကဝတ်များပေးခဲ့ခြင်း၊ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သလို သင်တန်းခေါ်စာပါ သတ်မှတ်ချက်များအတိုင်း တိကျစွာ လိုက်နာကျင့်သုံးမှုမရှိပဲ တတိယနှစ် B.Tech ဆက်တက်ခွင့်ကို အရေအတွက် ဖြင့် သတ်မှတ်နေခြင်းတို့ကြောင့် ကျောင်းသားများဘက်မှ မိမိတို့အနေအထား ကို ပြန်လည်ကာကွယ်သည့် သဘောလည်း ပါသည်။ ၎င်းတို့တောင်းဆိုခဲ့သော အချက်များမှာ -

(၁) က) အေဂျီတီအိုင်နှင့် B.Tech ကြား မည်သည့်အဆင့်မျှ ခံမနေပဲ ကျောင်းသား အားလုံးကို B. Tech တက်ခွင့်ပေးရန်
ခ) လေ့ကျင့်ရေးနှင့် စာပေတွင် စာပေပိုင်းက အားနည်းနေသည့်အတွက် စာပေပိုင်းအား ယခုထက် ပိုမိုစနစ်ကျစေရန်၊ ဆရာ၊ ဆရာမအင်အား လုံလောက်မှု ရှိစေရန် နှင့် ကျောင်းသားများ အမှန်တကယ် အသုံးပြုနိုင် စေမည့် သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများစီစဉ်ဆောင်ရွက်ပေးရန်၊ ကျောင်းသား အားလုံး ကွန်ပျူတာအခြေခံကိုတတ်ကျွမ်းနိုင်စေရန်အတွက် စီစဉ်ပေးရန်
ဂ) အေဂျီတီအိုင်ဒီပလိုမာအား နိုင်ငံတကာက အသိအမှတ်ပြုနိုင်မည့် အဆင့်မျိုး ဖြစ်စေရန်အတွက် ဒီပလိုမာကို လက်မှတ်ထိုးအတည်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပညာရေးဝန်ကြီးဌာနက အသိအမှတ်ပြုသည့် အဆင့်မြင့် အင်ဂျင်နီယာပညာရှင်တစ်ဦးဦးသာ ဖြစ်စေရန်

(၂) အထက်ပါတောင်းဆိုချက်များကို မလိုက်လျောနိုင်ပါက ကျောင်းသားများ ကို ငြိမ်းချမ်းစွာ အိမ်ပြန်ခွင့်ပြုရန်။

၎င်းတို့တောင်းဆိုချက်များမှာ အနည်းငယ် ပြင်းထန်သော်လည်း အဆိုပါ တောင်းဆိုချက်များ မရပါက လုပ်ဆောင်မည့် နောက်ထပ် အစီအစဉ်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် Plan B ကို ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများက စဉ်းစားထားပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်က စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများနှင့် အဓိကကွာခြားသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများက ၎င်းတို့တောင်းဆိုသော

အချက်များကို ပြန်လည်တုံ့ပြန်မှုများ မရရှိသည့်အခါ မည်သို့ဆက်လုပ်ရမည်ကို ကြိုတင်စဥ်းစားထားခြင်းများ မရှိခဲ့သည့်အတွက် ထိုင်စောင့်နေရုံမှတစ်ပါး အခြားလမ်းရွေးစရာ မရှိသော်လည်း ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများက ဒုတိယလမ်းကို ရွေးထားပြီး ဖြစ်သည်။ ၎င်းမှာ ၎င်းတို့တောင်းဆိုချက်များ မရပါက ဤကျောင်းကို ဆက်မတက်ပဲ မိမိသဘောနှင့်မိမိ အိမ်ပြန်ရေးဖြစ်သည်။

ထိုအစီအစဥ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်နိုင်ရေးအတွက် ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများသည် ၎င်းတို့ကြား တာဝန်ခွဲဝေမှုကို စနစ်တကျ သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ထိုစဥ်က ကျောင်းသားများ၏ နိုင်ငံသားစိစစ်ရေးကတ် (မှတ်ပုံတင်) များကို ကျောင်းသို့ စတင်ရောက်ချိန်မှစ၍ ကျောင်းအာဏာပိုင်များက သိမ်းယူထားရာ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် မိမိတို့သဘောဖြင့် မိမိတို့ အိမ်ပြန်မည်ဆိုပါက မှတ်ပုံတင်ရှိရန် လိုအပ်လာပြီဖြစ်ရာ အဆိုပါမှတ်ပုံတင်များကို ကျောင်းလေ့ကျင့်ရေးဌာနမှ မရ၊ ရသည့်နည်းဖြင့် ပြန်ယူ၍ ကျောင်းသားများလက်ထဲသို့ ပြန်ဝေပေးနိုင်ရေးတာဝန်၊ လက်ရှိ လုပ်ဆောင်မည့် လုပ်ငန်းများအား ကျောင်းသားအချင်းချင်းကြား အကျေအလည် နားလည်လက်ခံလာစေရန် ရှင်းလင်းစည်းရုံးရေးတာဝန်၊ အဆင့်မြင့်တာဝန်ရှိသူများထံသို့ တောင်းဆိုလွှာရောက်ရှိ တင်ပြနိုင်ရန် စီစဥ်ဆောင်ရွက်ရေးတာဝန်၊ လုပ်ငန်းစီမံချက်များရေးဆွဲရေးတာဝန်၊ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းများ ထိန်းသိမ်းရေးတာဝန် စသဖြင့် လုပ်ငန်းတာဝန်အသီးသီးကို မိမိတို့ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုအလျောက် အဖွဲ့လိုက်ခွဲဝေယူခဲ့ကြသည်။

ဤတွင် အပါတ်စဥ် (၂) သင်တန်းသားများ တစ်နည်းအားဖြင့် ထိုစဥ်က တတိယနှစ်ကျောင်းသားများမှာ အထက်ပါ သီးခြားလှုပ်ရှားမှု နှစ်ခုကြားတွင် မည်သည့်ဘက်သို့ ရပ်တည်ရမည်ကို စဥ်းစားလာရတော့သည်။ အပါတ်စဥ် (၁) သင်တန်းသား(စတုတ္ထနှစ်)များက ၎င်းတို့ လုပ်ဆောင်နေမှု အခြေအနေများကို ခေါ်ယူရှင်းပြခဲ့စဥ်က တတိယနှစ် ကျောင်းသားအများစုက လက်ခံသဘောတူခဲ့ပြီးဖြစ်၍ မိမိတို့အနေဖြင့် သီးခြားတောင်းဆိုမှု ပြုလုပ်စရာ မလိုတော့ဟု နားလည်ထားခဲ့သော်လည်း ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများက အထက်ပါကဲ့သို့ သီးခြားတောင်းဆိုမှုများ လုပ်ဆောင်လာသည့်အခါ တတိယနှစ်ကျောင်းသားအချင်းချင်းကြား ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများ လုပ်လာရတော့သည်။ အဆိုပါလှုပ်ရှားမှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန် ညဘက် စာသင်ခန်းဝင်ချိန် (night study) အပြီးတွင် ကျောင်းနောက်ဘက် ချောင်ကျသော စာသင်ခန်း

တစ်ခန်းဖြစ်သည့် drawing room တွင် ပထမဆုံး အစည်းအဝေးခေါ်ယူခဲ့ကြသည်။

တတိယနှစ်ကျောင်းသားများသည် ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများလုပ်ဆောင်သကဲ့သို့ ကျောင်းသားများအား တစ်ခန်းဝင်၊ တစ်ခန်းထွက်လိုက်လံစည်းရုံးမှုများ မပြုလုပ်ပဲ ကျောင်းအရေးကို စိတ်ပါဝင်စားသူများသာအဆိုပါအစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ရန် ခေါ်ယူခဲ့သဖြင့် တက်ကြွသူ၊ စိတ်ပါဝင်စားသူအချို့သာ အဆိုပါအစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ကျောင်းသားတို့ ထုံးစံအတိုင်း အစည်းအဝေးတွင် သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ အဓိကအားဖြင့် အုပ်စုနှစ်စု ကွဲခဲ့သည်။ ပထမတစ်စုက စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများ တောင်းဆိုမှုကို ထောက်ခံပြီး ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများ၏ တောင်းဆိုမှုအပေါ် လိုလိုလားလား မရှိကြသလို မိမိတို့တတိယနှစ်များအနေဖြင့် ကြားနေစောင့်ကြည့်နေရုံ အနေအထားဖြင့်သာရပ်တည်သင့်ကြောင်း ပြောလာကြသည်။ ၎င်းကို ဒုတိယအုပ်စုက သဘောမတူပေ။ မိမိတို့ တတိယနှစ်ကျောင်းသားများအနေဖြင့် သီးခြား တောင်းဆိုမှုများ မပြုလုပ်သော်လည်း တောင်းဆိုမှုပြုလုပ်နေကြသော ကျောင်းသားအပါတ်စဉ် နှစ်ခုစလုံးနှင့် လိုအပ်သည်များ ချိတ်ဆက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သင့်ကြောင်း၊ လိုအပ်ပါက တစ်စည်းတစ်လုံးတည်း ရပ်တည်သင့်ကြောင်းထောက်ပြပြောဆိုကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ပြင်းပြင်းထန်ထန် သဘောထားကွဲလွဲကြရင်း မည်သည့်အဖြေမှ မထွက်ပဲ အစည်းအဝေး ပြီးဆုံးခဲ့သည်။ သို့သော် တက်ကြွသော တတိယနှစ် ကျောင်းသားအချို့က ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံကာ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်မှုများ ဆက်လုပ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအစည်းအဝေးသည် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်အတွက် တတိယနှစ် (အပါတ်စဉ် ၂) ကျောင်းသားများကြားဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခဲ့သော ပထမဆုံးနှင့် နောက်ဆုံးစည်းဝေးပွဲဖြစ်သည်။

ဤသို့ဖြင့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများကြားတိတ်တဆိတ် အစည်းအဝေးများ၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများ ဆက်တိုက် ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားကြီးများကလည်း တောင်းဆိုလွှာကိုဆက်တိုက်တင်နေတော့သည်။ ဒုတိယနှစ် ကျောင်းသားများကလည်း အပြိုင်တင်ကြသည်။ အဆိုပါတောင်းဆိုလွှာများကို မန္တလေးတိုင်းမှူးအဆင့်မှစ၍ အဆင့်ဆင့်သော လူကြီးများက သိရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း သတင်းအချို့လည်း

ပြန်ကြားလာရသည်။ တိုက်တိုက်ဆိုင်ဆိုင်ပင် ထိုအချိန်သည် ထိုင်း-မြန်မာ နယ်စပ်ရှိ မြန်မာ့တပ်မတော် စစ်စခန်းအချို့အား ရှမ်းလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ တစ်ခုက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ရာတွင် ထိုင်းစစ်တပ်များပါဝင်နေသည်ဟု မြန်မာအစိုးရဘက်မှ ပြောဆိုမှုကြောင့် ထိုင်း-မြန်မာနယ်စပ် စစ်ရေးတင်းမာနေပြီး မြန်မာ့တပ်မတော်အတွင်း တန်းပြည့်စစ်မှုထမ်းချိန်ကာလ သတ်မှတ်ထားချိန်လည်း ဖြစ်သည်။[10] အဆိုပါကိစ္စကြောင့် တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များ အလုပ်ရှုပ်နေကြကြောင်းကိုလည်း တစ်စွန်းတစ်စ ကြားသိရသည်။

ထိုအတောအတွင်း တောင်းဆိုချက်များမရလျှင် မိမိတို့သဘောနှင့် မိမိတို့ အိမ်ပြန်မည်ဟူသော ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများ အစဖော်လိုက်သည့်ကိစ္စက ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများကြား၌သာမက ကျန်သော ကျောင်းသားများကြား၌လည်း တက်တက်ကြွကြွ ဆွေးနွေးလာကြသည်။ ဤတွင်လည်း သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိလာကြပြန်သည်။ ကျောင်းသားအချို့က ပြင်ဦးလွင်မြို့မှ မန္တလေးအထိ ခြေလျင်ချီတက် လမ်းလျှောက်သွားပြီး မန္တလေးရောက်မှ လူစုခွဲ၍ အိမ်ပြန်ကြမည်ဟု ဆိုကြသလို အချို့ကလည်း စနေ၊ တနင်္ဂနွေ ပိတ်ရက်တစ်ရက်ရက်တွင် out pass နှင့်ရောထွက်ပြီး မိမိအစီအစဉ်ဖြင့် အိမ်ပြန်သင့်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ အိမ်ပြန်ရန် ဦးတည်ချက်ချင်း တူညီနေကြသော်လည်း ပြန်ရန် ရွေးသောလမ်းမှာ မတူနိုင်ပဲ ဖြစ်နေသည်။ အိမ်ပြန်ရောက်လျှင် မည်သို့ဆက်လုပ်မည်ကိုကား ဆက်လက်ညှိနှိုင်းနေဆဲဖြစ်သည်။

ဤအတောအတွင်း အဆိုပါ အိမ်ပြန်ရတော့မည်ဆိုသော သတင်းက ကျောင်းသို့ရောက်ခါစ ပထမနှစ်ကျောင်းသားများ (အပါတ်စဉ် (၄) သင်တန်းသားများ) ကြားတွင်လည်း ပျံ့နှံ့လာရာ အကျိုးအကြောင်းဖြစ်စဉ်ကို ကောင်းစွာ နားမလည်သေးသော ပထမနှစ်ကျောင်းသားအချို့က ၎င်းတို့မိဘများထံ ဖုန်းဆက်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ မိသားစုများနှင့် ညှော်တွေ့ရာတွင်လည်းကောင်း မကြာခင် ကျောင်းမှ ကျောင်းသားအားလုံး အိမ်ပြန်ရတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ထည့်သွင်းပြောကြားလာတော့သည်။ အဆိုပါဖြစ်စဉ်ကို အရာရှိအချို့လည်း ရိပ်မိနေပုံပေါ်သည်။ ကျောင်းသားများကလည်း ကျောင်း၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများမှ တစ်စတစ်စ နောက်ဆုတ်လာခဲ့ကြသည်။ မနက် PT ပြေးချိန်များတွင် လူမစုံတော့သလို၊ တပ်တွင်း လုပ်အားပေး

[10] မြန်မာ့နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ် ထူးခြားမှု ရက်စွဲမှတ်တမ်းများ၊ ၂၀၀၃။

(fatigue) လုပ်ချိန်များ၊ night study ဝင်ချိန်များတွင်လည်း လူမစုံတော့ပေ။ သို့သော် အရာရှိများသည် ကျောင်းသားများ ထိုသို့ပြုမူလာမှုအပေါ် ခါတိုင်းကဲ့သို့ ပြင်းပြင်းထန်ထန် အပြစ်ပေး အရေးယူမှုများ သိပ်မလုပ်ကြတော့ပေ။

အဆိုပါကာလများက တတိယနှစ် ကျောင်းသားများသည် တတိယနှစ်စစ်ပညာသင်တန်းကာလ ဖြစ်သည့်အတွက် ကျောင်းပြင်ပသို့ အချိန်ပြည့်နီးပါးထွက်နေရသည်ဖြစ်ရာ ကျောင်းနှင့် ပူးတုံခွာတုံ ဖြစ်နေသည်။ ထို့နောက် စစ်ပညာသင်တန်း၏အပိတ် မိုင်ရှည်ချီတက်ပွဲနှင့် စခန်းကုန်းတိုက်ပွဲလေ့ကျင့်ရေးအတွက် ကျောင်းအနောက်ဘက် ရွာများနှင့် တောစခန်းများဆီသို့ ထွက်ခွာသွားသည်။

ထိုအချိန်တွင် ကျောင်းသားများသည် နောက်ဆုံးတောင်းဆိုလွှာကို တင်ပြီး တစ်လတိတိ စောင့်ကြည့်ကာ မည်သည့်တုံ့ပြန်မှုမျှမရပါက အိမ်ပြန်ရန် စီမံကိန်းကို စတင်အကောင်အထည်ဖော်တော့မည်ဟု ပိုင်းဖြတ်ထားကြသည်။ ထိုအတောအတွင်း ကျောင်းသားအားလုံး အိမ်ပြန်တော့မည်ဟူသော သတင်းကို ပထမနှစ်ကျောင်းသားများက မိသားစုများနှင့် ပြောဆိုရာမှတစ်ဆင့် မန္တလေးစစ်ထောက်လှမ်းရေးဆီသို့ သတင်းရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ သတင်းအရ တပ်မတော် ထောက်လှမ်းရေးများက ကျောင်းအုပ်ကြီးဆီသို့ လာရောက်တွေ့ဆုံ အကြောင်းကြားတော့သည်။ ထို့နောက် ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ မေလ (၃၁) ရက်နေ့ မနက်တွင် ကျောင်းသားများကို တန်းပေါင်းစီကွင်းတွင် အရေးပေါ်ခရာမှုတ်၍ တန်းစီခိုင်းကာ ကျောင်းသားအဆောင်များအတွင်းသို့ ရုတ်တရက်ဝင်ရောက်ရှာဖွေစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ကြသည်။ လှုပ်ရှားမှု နှင့်ပတ်သက်သော စာရွက်စာတမ်းအချို့ကို ကျောင်းသားများ သေတ္တာထဲမှ တွေ့ရှိသွားကြသည်။ ထို့နောက် ကျောင်းသားများတန်းပေါင်းစီသော စစ်ရေးပြကွင်းအတွင်း ကျောင်းအုပ်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီးဘိုးအောင် ကိုယ်တိုင်ဦးစီးကာ ကျောင်းသားတစ်ဦးချင်းစီကို ခေါ်ယူစစ်ဆေးတော့သည်။

နာမည်ထွက်သော ကျောင်းသားများကို ကျောင်းသားအားလုံး ရှေ့တွင် ထိုးကြိတ်ရိုက်နှက်မှုများ ပြုလုပ်ကာ ကျောင်းအချုပ်ခန်းသို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားကြသည်။ ထိုအချိန်က ကျောင်းတွင်ရှိနေသော ကျောင်းသားများမှာ စတုတ္ထနှစ်၊ ဒုတိယနှစ်နှင့် ပထမနှစ် ကျောင်းသားများဖြစ်ပြီး ထိုးကြိတ်ရိုက်နှက်၍ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားခြင်းခံရသူများမှာ ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများ ဖြစ်နေသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် အခြားအရာရှိများက စတုတ္ထနှစ်

ကျောင်းသားအချို့ကိုလည်း တန်းစီရာမှ ခေါ်ထုတ်ကာ စစ်ဆေးမေးမြန်းနေသည်။ ထို့နောက် နာမည်ထွက်သော ကျောင်းသားအချို့ကို ဆက်လက်မေးမြန်းစရာများ ရှိသေးသည်ဟုဆိုကာ ကားပေါ်သို့ တင်ခေါ်သွားကြတော့သည်။ တကယ်တမ်း အဆိုပါ ကျောင်းသားကြီးများကို ကျောင်းပြင်ပရှိ အခြားတပ်ရင်းအချုပ်များသို့ တစ်ခါတည်း ပို့လိုက်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားများကို သီးခြားခေါ်ထုတ်ကာ ထိုစဉ်ကကျောင်းတွင် အခမ်းအနားရှိတိုင်း သုံးနေကျဖြစ်သော အလုပ်ရုံခန်းမကြီးထဲသို့ ပို့လိုက်ကြသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် ဒုတိယနှစ်နှင့် ပထမနှစ်ကျောင်းသားများကိုလည်း လက်တွေ့အလုပ်ခန်းကြီးထဲသို့ပို့ကာ အပြင်မှသော့ခတ်ထားလိုက်ကြသည်။ ထိုသို့ ပိတ်လှောင်လိုက်သည်မှာ မနက်ပိုင်းတန်းစီကွင်းတွင် တန်းစီပြီးချိန် (၁၀) နာရီလောက်မှစ၍ ညနေ (၃) နာရီ ထိုးချိန်အထိ ပိတ်လှောင်ထားဆဲဖြစ်သည်။ ရာသီဥတုက ပူပြင်းနေချိန်တွင် အခန်းတွင်း ပိတ်လှောင်ခံထားရခြင်း၊ နေ့လယ်စာထမင်းလည်း မစားရသေးခြင်းတို့ကြောင့် ထိုသို့ပိတ်လှောင်ထားမှု အချိန်ကြာလာသောအခါ ကျောင်းသားများမခံမရပ်နိုင်ဖြစ်လာသည်။ တန်းစီကွင်းအတွင်း ၎င်းတို့မျက်စိရှေ့တွင်သူငယ်ချင်း ကျောင်းသားများ ထိုးကြိတ်ရိုက်နှက်ခံရပုံများကို မြင်ရကတည်းကမခံမရပ်နိုင်ဖြစ်နေခဲ့သော ကျောင်းသားများသည် ယခုကဲ့သို့ အချိန်ကြာမြင့်စွာပိတ်လှောင်ထားမှုကို ခံလိုက်ရသောအခါ ပို၍ဒေါသဖြစ်လာကြတော့သည်။ ထို့နောက် အခန်းထဲမှနေ၍ တံခါးများကို ဆူညံစွာထုရင်း တံခါးဖွင့်ပေးရန်ပြိုင်တူအော်ဟစ်တောင်းဆိုကြတော့သည်။ အင်အား (၃၀၀၀) ဝန်းကျင်ရှိသော ကျောင်းသားများ၏ ထိုသို့ဆူညံစွာ အော်ဟစ်နေမှုကို ကျောင်းအာဏာပိုင်များက ကြာကြာလျစ်လျူရှုမနေဝံ့တော့ပေ။

ထိုအချိန်တွင် ကျောင်းသို့ ပြင်ဦးလွင် တပ်နယ်မှူးနှင့်အတူ အခြားတာဝန်ရှိသူများ ရောက်ရှိနေကာ ကျောင်းသားအရေးအတွက် ခေါင်းချင်းဆိုင်ဆွေးနွေးနေကြချိန် ဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားများ၏ အော်ဟစ်ဆူညံနေမှုကိုထိန်းမရတော့သည့်အဆုံး ကျောင်းအာဏာပိုင်များက အခန်းတံခါးကို ဖွင့်ပေးလိုက်ကြသည်။ တံခါးဖွင့်ဖွင့်ချင်း ကျောင်းသားများက တန်းစီကွင်းတွင်ရိုက်နှက်ထိုးကြိတ် ဖမ်းဆီးခေါ် ဆောင်သွားသော သူငယ်ချင်းကျောင်းသားများကို အမြန်ဆုံးပြန်လွှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုကြသည်။ ကျောင်းအာဏာပိုင်များက ပြန်မလွှတ်ပေးနိုင်ကြောင်း ပြောဆိုသည့်အခါ ကျောင်းသားများက

မိမိတို့ကိုယ်တိုင် အချုပ်ခန်းတံခါး ဆွဲဖွင့်မည်ဆိုကာ ဖမ်းဆီးခံကျောင်းသားများကို ထားရှိသည်ဟု ထင်ရသော ဗဟိုကင်းကို သွားဝိုင်းရန် ပြင်ကြတော့သည်။ ထိုလုပ်ရပ်က များစွာအန္တရာယ်ကြီးသော လုပ်ရပ်ဖြစ်သည်။ တပ် တစ်တပ်တွင် ဗဟိုကင်းသည် တပ်၏ ပြယုဂ်နေရာလည်းဖြစ်သလို လက်နက်များ သိမ်းဆည်းထားရှိရာ နေရာလည်းဖြစ်သည့်အတွက် အချက်အချာကျသည်။ ထိုနေရာသို့ သွားဝိုင်းရန် အားထုတ်ခြင်းသည် တပ်ကို စီးနင်းရန် ကြိုးစားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

မည်သို့မျှ ထိန်းမရတော့သည့် ကျောင်းသားလူအုပ်ကြီးကို ဟန့်တားရန် သက်ဆိုင်ရာ အစောင့်စစ်သားများက သေနတ်ကို မိုးပေါ်ထောင်၍ ဖောက်လိုက်သည်။ သေနတ်သံကြားလိုက်ရသောအခါ ကျောင်းသားများမှာ မကြောက်သည့်အပြင် ပို၍ဒေါသထွက်သွားကြပြီး ထိန်းမနိုင်သိမ်းမရ ပိုဖြစ်သွားကြသည်။ အခြေအနေကို ရိပ်မိလိုက်သော ပြင်ဦးလွင်တပ်နယ်မှူးနှင့် ကျောင်းအုပ်ကြီးက ကျောင်းသားများကို လေသံပျော့ပျောင်းစွာ ဖျောင်းဖျကြသည်။ ထိုသို့ဖျောင်းဖျမှုကြောင့် ကျောင်းသားများ ငြိမ်သွားကြသော်လည်း ဖမ်းဆီးခံကျောင်းသားများအား ပြန်လွှတ်ပေးရန်ကိုသာ ဆက်လက်တောင်းဆိုနေကြသည်။ တပ်နယ်မှူးနှင့် ကျောင်းအုပ်ကြီးက ကျောင်းသားများအား မိမိအဆောင်အသီးသီးသို့ ပြန်ကြရန် တိုက်တွန်းနေသော်လည်း ကျောင်းသားများက ဖမ်းဆီးခံသူငယ်ချင်းများ လွှတ်ပေးမှသာ ပြန်မည်ဟုဆို၍ နောက်ဆုံးတွင် ဖမ်းဆီးထားသော ကျောင်းသားများကို အချုပ်ခန်းအတွင်းမှ လွှတ်ပေးလိုက်ရတော့သည်။

ထိုအချိန် တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားများကို အလုပ်ရုံခန်းမကြီးထဲတွင် ဆက်လက်ထားရှိကာ စောင့်နေစေသည်။ ထိုနေ့ညနေမှာပင် ကျောင်းသို့ တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်း ရောက်ရှိလာသည်။ သို့သော် ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်း ကိုယ်တိုင်မတွေ့ပဲ ၎င်း၏လက်အောက် ဒုတိယတပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ် ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ကြည် (နောင်တွင် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်ကျနေသူ လူထုခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် နှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုမှုများလုပ်ရန် စစ်အစိုးရက ခန့်အပ်ထားသည့် ဆက်ဆံရေးအရာရှိ ဦးအောင်ကြည်) သာ စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားများနှင့် သီးခြားတွေ့ဆုံမှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ တွေ့ဆုံပွဲတွင် စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားများ အဓိကထောက်ပြသည်မှာ ၁၉၉၉ ခုနှစ်က

တပ်မတော် လှူပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ(အေဂျီတီအိုင်) ဒီပလိုမာသင်တန်းခေါ်ယူစဥ်က ကြေညာခဲ့သော သင်တန်းခေါ်စာ ဖြစ်သည်။ ထိုခေါ်စာပါ သတ်မှတ်ချက်များကို ကျောင်းသားများသဘောဆန္ဒမပါပဲ တစ်ဖက်သတ် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းအပေါ် ကျောင်းသားများက မေးခွန်းထုတ်ကြသည်။ အဆိုပါခေါ်စာသည် ကျောင်းသားနှင့် အစိုးရတို့ကြား ချုပ်ဆိုခဲ့သော ပဋိညာဉ်တစ်ခုဟုဆိုနိုင်ကြောင်း၊ ပဋိညာဉ်တစ်ခုကို ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲဖို့ ဆိုသည်မှာ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်သဘောတူမှသာ ပြုလုပ်နိုင်ကြောင်း၊ ယခုအခါ အစိုးရက မိမိသဘောတစ်ခုတည်းဖြင့် ပြင်ဆင်လိုက်ခြင်းအတွက် ကျောင်းသားများ နစ်နာရကြောင်း စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားများက ဥပဒေရှုထောင့်မှ ပြောဆိုသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်ကြည်ကိုယ်တိုင်က အဆိုပါခေါ်စာအကြောင်း သူ့အနေဖြင့် လုံးဝမသိခဲ့ရကြောင်း ဝန်ခံသွားခဲ့ရပြီး မည်သို့ဖြေရှင်းရမည်မှန်း မသိ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် တပ်မတော်တွင် ၎င်းတို့က မိဘများဖြစ်ပြီး ကျောင်းသားများက သားသမီးများသာဖြစ်ကြောင်း၊ မိဘများသည် သားသမီးများကောင်းစားရေးကိုသာ ရှေးရှုပြီး ဆောင်ရွက်လေ့ရှိကြောင်း၊ ထိုကြောင့် ကျောင်းသားများအနေဖြင့် လူကြီးမိဘများ၏ ဆောင်ရွက်မှုအတိုင်းသာ နာခံလုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိကြောင်း တပ်မတော်ရှုထောင့်မှနေ၍ ပြောကြားရင်း ဆွေးနွေးမှုကို အဆုံးသတ်လိုက်သည်။ ၎င်းတို့ခေါင်းဆောင်ပိုင်းများဘက်မှ ပဋိညာဉ်ချိုးဖောက်မှုကို တပ်မတော်တွင်း အမိန့်နာခံမှုသဘောတရားဖြင့် ဖုံးကွယ်ဖို့ ကြိုးစားခဲ့ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ထို့နောက်တွင်တော့ စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားများကို ကားပေါ်သို့တက်ခိုင်းကာ ပြင်ဦးလွင်မြို့ပြင် (၃၁) မိုင်ရှိ ထိုစဥ်က ဗဟိုတပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာတပ်သို့ ခေါ်ဆောင်သွားကြတော့သည်။

ထိုအချိန်တွင် တတိယနှစ်ကျောင်းသားများမှာ ပြင်ဦးလွင်မြို့ အနောက်တောင်ဘက် (၇) မိုင်ခန့်အကွာ ဖောင်းတောရွာတွင် စစ်ဗျူဟာလေ့ကျင့်ရေးဝင်နေရချိန် ဖြစ်သည်။ တကယ်တမ်းတွင် ကျောင်း၌ အခင်းဖြစ်ပွားသည့်နေ့က တတိယနှစ် ကျောင်းသားများအနေဖြင့် စစ်ဗျူဟာလေ့ကျင့်ရေးသတ်မှတ်ရက်ပြီးဆုံးသည့်နေ့ဖြစ်သည်။ နောက်တစ်နေ့မနက်တွင် ကျောင်းသို့ပြန်ရမည်ဖြစ်သည်။ နောက် တစ်နေ့မနက် ကျောင်းသားများက ကျောင်းပြန်ရန် ပြင်ဆင်နေကြချိန်တွင် ဗျူဟာအရာရှိများထံမှ အမိန့်တစ်ခုဝင်လာသည်။ စစ်ဗျူဟာလေ့ကျင့်ရေးကာလကို နောက်တစ်ပတ် ထပ်တိုးလိုက်ကြောင်းနှင့် အခြား

တစ်နေရာသို့ ရွှေ့ပြောင်းရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြောလာခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ပြောပြီး မကြာမီမှာပင် ကျောင်းသားများလက်ထဲတွင် ရှိနေသော လေ့ကျင့်ရေး သုံး ဘီအေဖြ၃(G3)သေနတ်များကို လာရောက်သိမ်းယူသွားကြသည်။ အမှန် တကယ်တွင် ကျောင်းအုပ်ကြီးက ကျောင်းတွင် ဖြစ်နေသော အခြေအနေ ကြောင့် ထိုသို့ရက်ထပ်တိုးရန် ညွှန်ကြားလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုအခြေအနေကို သံသယဖြစ်သော တတိယနှစ် ကျောင်းသားများက ကျောင်း၏ အခြေအနေကို စုံစမ်းရန် တတိယနှစ် ကျောင်းသား နှစ်ယောက်ကို ကျောင်းသို့ တိတ်တဆိတ် ပြန်လွှတ်၍ စုံစမ်းစေခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကျောင်းသား များက ထိုနေ့ (၃၁.၅.၂၀၀၂) ညနေမှာပင် ကျောင်းသို့ရောက်ချိန်တွင် ဖမ်းဆီးခံ ပြီး၍ ပြန်လွှတ်လာသော ကျောင်းသားများအပါအဝင် ဒုတိယနှစ် ကျောင်းသား အချို့နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းတွင် ဖြစ်ပျက်သွားခဲ့သော အခြေအနေများကို ရှင်းပြခဲ့ပြီး စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားကြီးများအား မည်သည့် နေရာသို့ ခေါ်ဆောင်သွားသည် မသိကြောင်း၊ ကျောင်းတွင် တပ်မတော် လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်း ရောက်ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း၊ မနက်ဖြန် (၁.၆.၂၀၀၂) တွင် ယခုကိစ္စကို ကျောင်းသားများနှင့် တွေ့ဆုံဖြေရှင်း မည်ဖြစ်ကြောင်း ဒုတိယနှစ် ကျောင်းသားများထံမှ သိရသည်။ လက်ရှိ အခြေ အနေအရ အာဏာပိုင်များသည် ကျောင်းသားများကို အပါတ်စဥ် တစ်ခုကို တစ် နေရာစီလူစုခွဲ၍ ပုံစံတစ်မျိုးစီဖြင့် သိမ်းသွင်းကာ ကျောင်းသားများ မူလ ဦးတည်ထားချက်များ ဝေဝါးအားပျော့သွားအောင် အကွက်ချစီမံနေကြောင်း တတိယနှစ် ကျောင်းသားများက သဘောပေါက်လိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် တတိယနှစ် ကျောင်းသားများသည် နောက်ထပ်စစ်ဗျူဟာ (၇) ရက် ထပ်ဝင်ရန် လေ့ကျင့်ရေးဌာနမှ အမိန့်ဝင်လာသော်လည်း အဆိုပါ (၇) ရက်ကို ဆက်ဝင် တော့မည် မဟုတ်ပဲ ဒုတိယနှစ်၊ ပထမနှစ် ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းတွင် ပြန်လည်စုစည်းကာ တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်နှင့် တွေ့ဆုံ စကား ပြောမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ယခုညတွင်းချင်းပင် တတိယနှစ် ကျောင်းသားများကို ကျောင်းသို့ ပြန်ခေါ်လာမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုအတော အတွင်း ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများအနေဖြင့် စိတ်လိုက်မာန်ပါများ မလုပ် ကြရန်နှင့် ပထမနှစ်များကို ထိန်းသိမ်းပေးထားရန် မှာကြားပြီး အဆိုပါ တတိယနှစ်ကျောင်းသားများက စစ်ဗျူဟာလေ့ကျင့်ရေးစခန်းချရာ ဖောင်းတောရွာ ဘုန်းကြီးကျောင်းသို့ ပြန်သွားခဲ့သည်။

ရောက်လျှင် တတိယနှစ် ကျောင်းသားများကို ခရာမှုတ်တန်းစီကာ ကျောင်း၏ အခြေအနေကို ရှင်းပြပြီး ကျောင်းတွင် စီနီယာ ကျောင်းသားကြီးများ မရှိတော့ကြောင်းနှင့် မိမိတို့အနေဖြင့် ကျန်သော ဂျူနီယာကျောင်းသားများကို ထိန်းပေးရန် တာဝန်ရှိကြောင်း၊ တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ်နှင့်လည်း တွေ့ဆုံ၍ ကျောင်းကိစ္စကို ကျန်သော ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများနှင့် ညှိနှိုင်းပြီးဆွေးနွေးရန်၊ ယခုအချိန်တွင် ကျောင်းသားအားလုံး ကျောင်းတွင် စုစည်း၍ ပြဿနာကို စည်းလုံးညီညွတ်စွာ ဖြေရှင်းရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုအတွက် တတိယနှစ် ကျောင်းသားများအနေဖြင့် ညတွင်းချင်း ကျောင်းသို့ ပြန်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း ကျောင်းမှပြန်လာသော တတိယနှစ် ကျောင်းသားများက ပြောဆိုရှင်းပြသည်။ ဤတွင်လည်း တတိယနှစ် ကျောင်းသားများကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုအချို့ ပေါ်ပေါက်လာပြန်သည်။ အမိန့်မရပဲ ထိုသို့ စခန်းစွန့်ခွာခြင်းသည် တပ်မတော်အက်ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ရာကျပြီး ကြီးလေးသော ပြစ်ဒဏ်ဖြစ်၍ သေဒဏ်အထိချမှတ်နိုင်ကြောင်းကို စစ်ပညာ (၃) နှစ်အထိ သင်ကြားပြီးဖြစ်သော တတိယနှစ်ကျောင်းသားများ နားလည်ကြပါသည်။ ထိုအခြေအနေကို အချို့မလိုလားသလို၊ ယခုမှ တတိယနှစ် B.Tech ကို စတက်ခါစ အချိန်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့ တက်ခွင့်ရစေရန် ကျားကုတ်ကျားခဲ ကြိုးစားထားခဲ့ရသည်ဖြစ်ရာ ထိုအခြေအနေကို အဆုံးရှုံးမခံနိုင်ကြသည့် ကျောင်းသားအချို့က ကျောင်းသို့ပြန်မလိုက်နိုင်ကြောင်း ကန့်ကွက်လာကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် တတိယနှစ်ကျောင်းသားများကြား ပြင်းပြင်းထန်ထန် သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ပေါ်ပေါက်ကာ ကျောင်းသားအချင်းချင်း ထိုးကြိတ်ပွဲများပင် ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

နောက်ဆုံးတွင်တော့ ကျောင်းသို့ပြန်မည့်ဘက်က အားသာသွားခဲ့ပြီး ညတွင်းချင်းပင် ပစ္စည်းများသိမ်းကာ ကျောင်းသို့ အပြင်း ချီတက်ခဲ့ကြတော့သည်။ ညအချိန် တောလမ်းခရီးကို ချီတက်ရခြင်းဖြစ်၍ အခက်အခဲမျိုးစုံ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ ကျန်းမာရေး မကောင်းသူများကို အလယ်တွင်ထားကာ ရှေ့နှင့်နောက်တွင် အားကောင်းသန်မာသူများ ထားပြီး တုတ်နှင့်ဓာတ်မီးများ ကိုင်ဆောင်ထားကြသည်။ ညအချိန် တောအတွင်းမှ ရန်မူလာသူများရှိပါက ကာကွယ်ရန်အတွက်သာ ပေါက်တူးရိုးများကို တုတ်အဖြစ်ဆောင်ရင်း တတိယနှစ် ကျောင်းသား (၁၀၀) ဝန်းကျင်သည် ကျောင်းသို့ အပြင်း ချီလာခဲ့သည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်တွင်

တပ်မတော် အကဲဥပဒေကို သိလျက်နှင့် ပထမဆုံးအတည့်အလင်း ချိုးဖောက်မှုကို အပါတ်စဥ် (၂) (တတိယနှစ်) ကျောင်းသားများ စတင်လုပ်ဆောင်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

တတိယနှစ် ကျောင်းသားများ ထိုသို့အာဏာဖီဆန်၍ ကျောင်းသို့ ပြန်လည်ချီတက်သွားကြောင်းကို ချီတက်ရာလမ်းတွင် စစ်ကြောင်းအတွင်းမှ ထွက်ပြေးသွားသော တတိယနှစ် ကျောင်းသားများမှတစ်ဆင့် ဗျူဟာအရာရှိများ သိရှိသွားချိန်တွင် များစွာစိုးရိမ်သွားကြပြီး တားဆီးရန် ကျောင်းသားစစ်ကြောင်းနောက်မှ လိုက်ခဲ့သေးသည်။ သို့သော် မမီတော့ပေ။ ၎င်းတို့အတွက် တတိယနှစ်ကျောင်းသားများကို ကျောင်းထဲသို့ ပြန်မဝင်စေရန်အတွက် တားဆီးနိုင်မည့် နောက်ဆုံး နည်းလမ်းမှာ ချီတက်ရာလမ်းကြောင်းအဆုံး ကျောင်းနောက်ဘက်အဝတွင် စောင့်ဆိုင်း၍ ပိတ်ဆို့ရန် ဖြစ်သည်။ တတိယနှစ်ကျောင်းသားများ စစ်ကြောင်းသည် တောလမ်းများမှ တစ်စတစ်စ ကျောင်းအနောက်ဘက် အဝသို့ နီးကပ်လာချိန်တွင်တော့ ကျောင်းအနောက်ဘက်တောင်ကြောပေါ်တွင် မီးရောင်များကို လှမ်းမြင်နေရသည်။ ကျောင်းမှ အရာရှိများနှင့် ဗျူဟာအရာရှိများ ပူးပေါင်းကာ ကားများ၊ ဆိုင်ကယ်များ မီးအပြည့် ထိုး၍ ရပ်ထားလျက် တတိယနှစ်ကျောင်းသားများစစ်ကြောင်းကို တားဆီးရန် စောင့်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ စစ်ကြောင်းနှင့် ဆုံချိန်တွင်တော့ ယခုကဲ့သို့ အမိန့်မရပဲ သတ်မှတ်စခန်းမှ စစ်ကြောင်းအလိုက် စွန့်ခွာမှုသည် တပ်မတော်အကဲဥပဒေအရ စစ်ပုန်ကန်မှုမြောက်ကြောင်း၊ ထိုပြစ်မှုသည် သေဒဏ်အထိ ချမှတ်နိုင်ကြောင်း၊ ထိုကြောင့် အချိန်မနှောင်းခင် လာရာစခန်းသို့ ပြန်လှည့်စေလိုကြောင်း၊ ယခုအထိ လုပ်ဆောင်ခဲ့မှုအားလုံးကို ခွင့်လွှတ်ကြောင်း အရာရှိများက ပြောသည်။ တတိယနှစ် ကျောင်းသားများကလည်း ကျောင်းတွင် ကျောင်းသားအားလုံး ပြဿနာဖြစ်နေချိန်ဖြစ်၍ မိမိတို့အနေဖြင့် ပြန်လှည့်ရန် မဖြစ်နိုင်တော့ကြောင်း၊ စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားကြီးများလည်း မည်သည့်နေရာသို့ ရောက်ရှိမှန်းမသိရကြောင်း၊ ကျန်သော ညီငယ်ကျောင်းသားများနှင့်အတူ အားလုံးကို အတူတကွ ရင်ဆိုင်ရန် ပြန်လာရခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ မနက်ဖြန် လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်နှင့်လည်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမည်ဖြစ်ကြောင်း ကျောင်းသားများက ပြန်လည်ပြောဆိုသည်။ ဤသို့ အခြေအတင်ပြောဆိုနေကြရင်း ကျောင်းနောက်ဘက် တောင်ကြောပေါ်တွင် တစ်နာရီကျော်ကြာသွားခဲ့သည်။

အချိန်အားဖြင့် ည (၁၁) နာရီကျော်နေပြီ ဖြစ်သည်။ ဖျောင်းဖျ၍ မရသည့် အဆုံးတွင်တော့ ဗျူဟာတာဝန်ခံဗိုလ်မှူးနှင့် ကျန်အရာရှိများက မင်းတို့ ကျောင်းထဲကို ဝင်မယ်ဆိုရင် ငါတို့လည်ပင်းကို တက်နင်းပြီးမှ သွားကြဟု ဆိုကာ အကျပ်ကိုင်လာသည်။ ကျောင်းသားများကလည်း ယခုကိစ္စသည် အထက်လူကြီးများနှင့်သာ ရှင်းရမည့်ကိစ္စဖြစ်၍ ဗိုလ်မှူးတို့၊ ဗိုလ်ကြီးတို့နှင့် မသက်ဆိုင်ကြောင်း၊ ကျောင်းသားများကို ညီအစ်ကိုကဲ့သို့ စာနာသောအားဖြင့် သွားခွင့်ပြုစေလိုကြောင်း ပြန်လည်ပြောဆိုကာ တတိယနှစ်ကျောင်းသား အားလုံး ထိုနေရာမှာပင် ထိုင်ကာ အရာရှိများကို ကန်တော့လိုက်ကြသည်။ ထို့နောက် မိမိတို့ရည်ရွယ်သည့်အတိုင်း စစ်ကြောင်းကို ကျောင်းဆီသို့ ဆက်ချီတက်ရန်သာ ပြင်နေသဖြင့် အရာရှိများလည်း ကျောင်းသားများ နောက်ဆုတ်တော့မည့်ဟန် မပေါ်တော့ကြောင်း သိမြင်သွားကြသည်။ ကျောင်းတွင် ကာလရှည်ကြာ လက်ပွန်းတတီးနေလာခဲ့၍ ကျောင်းသားများနှင့် ညီလို အစ်ကိုလိုဖြစ်နေခဲ့သော အရာရှိများမှာ တတိယနှစ်ကျောင်းသားများ၏ အဆိုပါတုံ့ပြန်မှုအပေါ် မည်သို့မျှမခံစားနိုင်တော့ပဲ တားဆီးရန် ကြိုးပမ်းမှုကို လက်လျှော့သွားကာ မိမိသက်ဆိုင်ရာအိပ်ဆောင်များသို့ အေးအေးဆေးဆေး ပြန်နေကြရန်နှင့် သူတို့အနေဖြင့် ဤကိစ္စကို ခေါင်းခံ၍သာ ရှင်းတော့မည်ဟုပြော၍ စိတ်မကောင်းစွာဖြင့်ပင် ပြန်သွားကြတော့သည်။

ခေါင်းဆောင်ပိုင်းများ၏ ပေါ်လစီအမှား၊ စနစ်အမှားတို့ အောက်တွင် အထက်အမိန့်အတိုင်း တပ်မတော်သားပီပီ တာဝန်ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့သော အဆိုပါအရာရှိများသည် ကျောင်းသားများကဲ့သို့ပင် ထိုစနစ်အမှား၏ သားကောင်ဖြစ်ခဲ့ရပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အရေးယူခံခဲ့ရသည်။ ဤသို့ဖြင့် တတိယနှစ်ကျောင်းသားများစစ်ကြောင်းသည် ည (၁၁) နာရီခွဲလောက်တွင် ကျောင်းအတွင်းသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာကြတော့သည်။ ကျောင်းအဝတွင် အသင့်စောင့်နေကြသော ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားအချို့ကလည်း ဝမ်းသာအားရ လာကြိုကြသည်။

ထိုနေ့ညတွင် တတိယနှစ် ကျောင်းသားအချို့နှင့် ဒုတိယနှစ် ကျောင်းသားများ လျှို့ဝှက်တွေ့ဆုံကာ လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်နှင့် တွေ့မည့်အချိန်တွင် ပြောဆိုမည့် အကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်၍ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ခဲ့ကြသည်။ ယခုဖြစ်စဥ်သည် မျှော်မှန်းထားသည့်အချိန်ထက် စောစွာပေါ်ပေါက်လာသည့်အတွက် မည်သို့ဆက်လုပ်သင့်ကြောင်းကိုလည်း စဥ်းစားမရဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

တစ်ယောက်တစ်ပေါက် ဆွေးနွေးငြင်းခုံကြရင်း ထိုညက အဖြေမထွက်ကြသည့်အတွက် နောက်နေ့မနက်တွင် ထပ်မံတွေ့ဆုံညှိနှိုင်းကြသည်။ ဤတွင် အဖြေတစ်ခု ထွက်လာသည်။ မည်သည့်ကျောင်းသားကို မေးမေး၊ အဖြေက တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်နေရမည်။ ၎င်းမှာ ယခုတောင်းဆိုခဲ့သော အချက်များ မရရှိပါက ကျောင်းသားများ ငြိမ်းချမ်းစွာ အိမ်ပြန်ခွင့်ရရေးဖြစ်သည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် အိမ်ပြန်ရောက်ချိန်တွင် မည်သို့ဆက်လုပ်ကြမည်ကိုလည်း ဆွေးနွေးကြသည်။ လူကြီးများက အိမ်ပြန်ခွင့်မပေးခဲ့လျှင်လည်း မိမိတို့သဘောနှင့် မိမိတို့ အိမ်ပြန်မည်။ အိမ်ပြန်ရောက်လျှင်လည်း ယခုကိစ္စကို လက်လျှော့မသွားပဲ ဆက်လက်လှုပ်ရှားမည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများပင် မဟုတ်တော့ပဲ ကျန်သော တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်များမှ ကျောင်းသားများနှင့် ဆက်လက်ပူးပေါင်းကာ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ဆက်လက်လှုပ်ရှားသွားမည်ဟူ၍ပင် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ထိုအချိန်က မန္တလေးရတနာပုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများနှင့်လည်း အဆက်အသွယ်ရကာ ၎င်းတို့တွင်လည်း မကျေနပ်ချက်အချို့ ရှိနေကြောင်းကို သိခဲ့ရသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကျောင်းမှ အိမ်သို့ပြန်ရောက်ပြီး၍ တစ်လခန့်အကြာမှ စ၍ မြန်မာ့အလင်းသတင်းစာနှင့် ကြေးမုံသတင်းစာတို့ကို ကျောင်းသားများ အနေဖြင့် ပုံမှန်ဖတ်ရန်၊ သတင်းစာထဲတွင် "တင့်နိုင်ကျော် အမေ စိတ်ပူနေသည်၊ အမြန်ပြန်လာပါ" ဟူသော ကြော်ငြာပါလာပြီး (၁၀) ရက်မြောက်နေ့တွင် အောက်မြန်မာပြည်မှ ကျောင်းသားများက ရန်ကုန်တွင်လည်းကောင်း၊ အထက်မြန်မာပြည်မှ ကျောင်းသားများက မန္တလေးတွင်လည်းကောင်း စုရုံးကြရန်ပင် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ "တင့်နိုင်ကျော်" ဆိုသည်မှာ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကို အတိုကောက်ခေါ်သည့် တ.န.က ဟူသော နာမည်အား စကားဝှက်အဖြစ် သုံးသည့်သဘောဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က လူငယ်များပီပီ တစ်ယောက်တစ်ပေါက် ဆွေးနွေးကြရင်း ပေါ်လာသော နောက်ဆုံးအစီအစဥ်ဖြစ်သည်။ လက်တွေ့ကျသည်၊ မကျသည်ကို အသက် (၂၀) သာသာမျှသာ ရှိသေးသော လူငယ်များ ထိုစဥ်က မစဥ်းစားနိုင်ခဲ့ကြပေ။

ထိုနေ့မနက်တွင် တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်(ကျင့်/ချုပ်)နှင့် တွေ့ရမည့်အချိန်ကို ကျောင်းသားများ စောင့်နေကြတော့သည်။ သို့သော် မနက်ပိုင်း တစ်ပိုင်းလုံး ကုန်လွန်သွားသည်အထိ ကျင့်/ချုပ်ထံမှ တွေ့ဆုံပွဲ

အတွက် ခေါ်သည့်အမိန့်ရောက်မလာသေး။ ထိုနေ့က ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ (၁) ရက်၊ စနေနေ့ဖြစ်ရာ ကျောင်းအပြင်တွင် ညှော့တွေ့လာသော ကျောင်းသားမိဘအချို့မှာ မနေ့ကတည်းက ရောက်နေကြသည်။ ကျောင်းသားများနှင့် တွေ့ခွင့်မရတော့ပေ။ ကျောင်းကိုလည်း ပြင်ဦးလွင် မြို့ပေါ်ရှိ တပ်များနှင့် နီးစပ်ရာမြို့များမှ တပ်များက ပတ်ပတ်လည်ဝိုင်း၍ ကင်းပုန်းများချထားသည်ဟု သိရသည်။ ပြင်ဦးလွင်မြို့ကိုလည်း မြို့ဝင်မြို့ထွက်များကို တင်းတင်းကျပ်ကျပ်ပိတ်ဆို့ကာ ဖုန်းလိုင်းများကိုပင် ယာယီဖြတ်တောက်ထားသည်ဟုလည်း သိရသည်။ ဤအခြေအနေအောက်တွင် ကျောင်းသားများသည် တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်နှင့် တွေ့ဆုံနိုင်ရန် နေ့လယ်စာစားပြီး ဆက်စောင့်နေကြပြန်သည်။

ထိုအချိန်တွင် စတုတ္ထနှစ် ကျောင်းသားကြီးများ၏ အိပ်ဆောင်သို့ ကားကြီးများ ရောက်လာကာ ကျောင်းသားများ၏ သေတ္တာနှင့် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများ လာသိမ်းယူကြောင်း သိရသည်။ ထိုအချိန်က စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားများကို ပြင်ဦးလွင်မြို့ပြင်ရှိ (၃၁) မိုင် ဗဟိုလျှပ်စစ် နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာတပ်တွင် တစ်ပါတ်စဥ်လုံး ထိန်းသိမ်းထားခြင်း ခံနေရချိန်ဖြစ်သည်။ ကျင့်/ချုပ်နှင့် တွေ့ရမည့်အချိန်ကို စောင့်နေစဥ် ထိုသို့ စီနီယာကျောင်းသားကြီးများ၏ ပစ္စည်းများကို လာသယ်ယူသော ကားကြီးများကို တွေ့လိုက်ရသောအခါ ကျောင်းသားအချို့ ဒေါသထွက်ကြတော့သည်။ ထိုသို့ သယ်ယူပြီး တစ်နာရီခွဲခန့်အကြာတွင်တော့ ကျောင်းသားအချို့သည် ထိန်းမရတော့ပဲ အခုပဲ ကျင့်ချုပ်နှင့် တွေ့ခွင့်ရရန် ကျောင်းအိပ်ဆောင်များမှ လူစုပြီး ချီတက်မည်ဟုဆိုကာ ခရာများကို ဆက်တိုက်မှုတ်ကြတော့သည်။ ထိုအချိန်က ကျောင်းသားတပ်စုမှူး၊ တပ်ခွဲမှူး၊ တပ်ရင်းမှူးများတွင် ခရာတစ်စုံစီရှိကြရာ အဆိုပါခရာများကို ကျောင်းသားများက ပြိုင်တူမှုတ်၍ အချက်ပေးကာ ချီတက်ရန် လှုံ့ဆော် ကြတော့သည်။ အဆိုပါ ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားအချို့ စမှုတ်လိုက်သော ခရာသံက ကျန် ကျောင်းသားတပ်ခွဲများဆီသို့ ကူးစက်သွားကာ ကျန် တပ်ခွဲများကလည်း ခရာများ ဆက်တိုက်မှုတ်ကာ လူစုကြသည်။ ထိုစဥ်က ကျောင်းသား (၃၀၀၀) ကျော် အင်အားနှင့်အတူ ကျောင်းသား တပ်စုမှူး၊ တပ်ခွဲမှူး၊ တပ်ရင်းမှူး အသီးသီးက ပြိုင်တူမှုတ်လိုက်သော ခရာသံများ၊ အော်ဟစ်လှုံ့ဆော်သံများမှာ ကြောက်ခမန်းလိလိ ဖြစ်သွားကာ ကျောင်းသားများလည်း စိတ်ကြွ၍ နီးစပ်ရာ တပ်ခွဲများမှ လမ်းမပေါ်သို့ တက်ကာ လူစုကြတော့သည်။

သို့နှင့် ကျောင်းနောက်ဘက် တောင်ခြေတပ်ရင်းများဘက်မှ ကျောင်းသားများသည် ခရာများပြိုင်တူမှုတ်ရင်း စစ်ရေးပြကွင်းဘက်သို့ သွားသော ကျောင်းလမ်းမကြီးအတိုင်း ချီတက်လာကြသည်။ လမ်းတွင် နီးစပ်ရာတပ်ခွဲများမှ ကျောင်းသားများက လူစု၍ စောင့်နေကြသည်။ မပါဝင်သော ကျောင်းသားအနည်းငယ်ရှိခဲ့ကြသော်လည်း အများစုက ချီတက်ရာတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ကြသောကြောင့် ကျောင်းသားအင်အား (၃၀၀၀) နီးပါးရှိခဲ့သည်။ ထိုအင်အားဖြင့် စစ်ရေးပြကွင်းသို့သွားရာ လမ်းမကြီးအတိုင်း ချီတက်လာကြရာ ကျောင်းသားအချို့က ချီတက်နေရင်းနှင့် တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ကျော်ဝင်းနှင့် တွေ့ဆုံစကားပြောခွင့်ရချင် ရ၊ မရရင်လည်း အဆိုပါ လမ်းမကြီးအတိုင်း ကျောင်းမုခ်ဝဘက်သို့ ဦးတည်ကာ ကျောင်းအပြင်သို့ ဆက်လက်ချီတက်သွားမည်ဟုပင် ပြောလာသည်များရှိသည်။

ထိုအချိန်တွင် ကျောင်း၌ အုပ်ချုပ်မှုယန္တရားအားလုံး ရပ်ကုန်ပြီ ဖြစ်သည်။ စောစောပိုင်းက အခြေအနေကို ထိန်းပေးရန် ကျောင်းသားအိပ်ဆောင်များအနီးတွင် တာဝန်ယူစောင့်ကြပ်နေကြသော လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိအချို့လည်း ကျောင်းသားများ၏ ထိန်းမရနိုင်တော့မည့် အခြေအနေကို ရိပ်စားမိကာ ဝေးရာသို့ ရှောင်သွားကြတော့သည်။ ကြိုတင်မျှော်မှန်းမထားပဲ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများ၏ ချီတက်ဆန္ဒပြမှုကြီး ပေါ်ပေါက်လာတော့သည်။ စိတ်ခံစားမှုအရှိန်အမြင့်ဆုံးသို့ တက်နေပြီဖြစ်သော ကျောင်းသားထု၏ အခြေအနေမှာ ဘာမဆိုရင်ဆိုင်ရန် အသင့်ဖြစ်နေကြသည်။ ပါးစပ်မှလည်း ဖမ်းဆီးခံကျောင်းသားများ ပြန်လွှတ်ပေးရန်နှင့် တောင်းဆိုချက်များရရှိရန် “တို့အရေး”ကြွေးကြော်သံများ ကြွေးကြော်လာကြသည်။

ထိုအချိန်တွင် ထိုစဉ်က အလယ်ပိုင်းတိုင်းစစ်ဌာနချုပ် မန္တလေးတိုင်းမှူး ဗိုလ်မှူးချုပ်ရဲမြင့်သည် သက်တော်စောင့်စစ်သားများနှင့်အတူ ကျောင်းသားစစ်ကြောင်းနှင့် ပေ (၂၀၀) ခန့်အကွာ လမ်းမကြီးပေါ်တွင် ထိုးရပ်လာကာ ကျောင်းသားများကို နောက်ပြန်ဆုတ်ရန် အမိန့်ပေးသည်။ ကျောင်းသားများက မဆုတ်သောအခါ ခါးကြားကပစ္စတိုကို ထုတ်၍ “မင်းတို့ကောင်တွေ ငါ့ကို ဘာမှတ်နေလဲ၊ မန္တလေးတိုင်းမှူး မင်းတို့ကို အမိန့်ပေးနေတာကွ” သေနတ်ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ပြောဆိုသည်။ သူနှင့်အတူပါလာသော သက်တော်စောင့်စစ်သားများကလည်း သေနတ်များကို ကျောင်းသားများဘက်သို့ အသင့်ချိန်ရွယ်ထားကြသည်။ သို့သော် သေနတ်နှင့် နိစ္စဓူဝဘဝတွင် ရင်းနှီးနေခဲ့သော

စစ်ကျောင်းသားများမှာ ယင်းကဲ့သို့ သေနတ်ပြခြိမ်းခြောက်မှုကို မကြောက်ကြသည့်အပြင် ပို၍ပင် ဒေါသထွက်သွားကြကာ ကျောင်းသားအချို့က တိုင်းမှူးကို ပြန်လည်အော်ဟစ်ဆဲဆိုကာ စစ်ကြောင်းအတွင်းမှထွက်၍ အုတ်ခဲကောက်ကာ သေနတ်ဖြင့်ပစ်လျှင် ပြန်ထုမည်ဟု ကြုံးဝါးကြသည်။ စိတ်ခံစားမှု အပြင်းထန်ဆုံး ဖြစ်နေသည်မှာ ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသားများ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ကျောင်းသားများကို စီနီယာ တတိယနှစ် ကျောင်းသားများက အော်ဟစ်အမိန့်ပေး၍ ထိန်းလိုက်ရသည်။

စစ်ကြောင်းတွင်ပါလာသော တတိယနှစ် (အပါတ်စဉ် ၂) ကျောင်းသားကြီးများက ရှေ့သို့ထွက်ကာ ယခုအချိန်တွင် ကျောင်းယန္တရားများအားလုံး ရပ်တန့်ကုန်ပြီဖြစ်၍ မိမိတို့အား မည်သည့်အရာရှိကမှ အမိန့်ပေးထိန်းချုပ်ဖို့ မဖြစ်နိုင်တော့ကြောင်း၊ သို့သော် ကျောင်းသားများအနေဖြင့် အထိန်းအကွပ်မဲ့၊ စည်းကမ်းမဲ့များဖြစ်လာလျှင် မူလဦးတည်ချက်ပျောက်ဆုံးပြီး နှိမ်နင်းခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် ယခုအချိန်တွင် မည်သည့်အရာရှိစကားကိုမျှ နားမထောင်လျှင်ပင် စီနီယာကျောင်းသားကြီးများ၏ စကားကို နားထောင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ အကြောင်းမှာ ယခုအချိန် ပစ်ခတ်နှိမ်နင်းလျှင် မိမိတို့ စီနီယာကျောင်းသားများက ကျောင်းသားအားလုံးရှေ့က အရင်ဆုံး ရင်ဆိုင်၍ အပစ်ခံမည့်သူများ ဖြစ်နေသောကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ပြောကာ စည်းကမ်းတကျတုံ့ပြန်ရန် အမိန့်ပေးလိုက်သည်။ ထို့နောက် ကျောင်းသားစစ်ကြောင်းကြီး တစ်ခုလုံး၏ ရှေ့တွင် တတိယနှစ် ကျောင်းသား (၁၅) ယောက်ခန့်က လက်ချင်းတွဲကာ ပိတ်ထားလိုက်ပြီး နောက်မှ ကျောင်းသားများစစ်ကြောင်း ရှေ့သို့ ကျော်တက်ပြီး စည်းမဲ့ကမ်းမဲ့မလုပ်ရန် တားဆီးလိုက်ကြသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် ကျောင်းသားစစ်ကြောင်းကြီးကလည်း ရှေ့သို့ပင် ဆက်လက်ချီတက် လာခဲ့သည်။ တိုင်းမှူးလည်း ၎င်းအနေဖြင့် ထိန်းဖို့ရာ အခြေအနေမဟန်တော့မှန်း ရိပ်စားမိကာ ကားပေါ်သို့တက်၍ ဆူပူကြိမ်းမောင်းရင်း ပြန်လှည့်သွားတော့သည်။

တိုင်းမှူးပြန်လှည့်သွားပြီး မကြာခင်မှာပင် တပ်မတော် လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်းသည် ရှေ့နောက်၊ ဘေးဘီ ဝဲယာတွင် လက်နက်ကိုင်စစ်သားများဝန်းရံကာ ယာဉ်တန်းကြီးဖြင့် ကျောင်းသားများချီတက်လာရာဆီသို့ ဦးတည်လာနေတော့သည်။ ကျောင်းစစ်ရေးပြကွင်း အစပ်သို့ ရောက်ချိန်တွင် ကျောင်းသားစစ်ကြောင်းကြီးကလည်း ရပ်လိုက်သည်။

ကျောင်းသားများ၏ ချီတက်စစ်ကြောင်းကြီးနှင့် ပေ (၁၀၀) ခန့်အကွာတွင် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ကျော်ဝင်း၏ ယာဉ်တန်းလည်း ရပ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် လက်နက်ကိုင်စစ်သည်များက ကျောင်းသားစစ်ကြောင်း၏ ရှေ့နောက် ဝဲယာတွင် နေရာယူလိုက်ကြပြီး ကျောင်းသားများကို ကျည်အသင့် ထိုးထားသော စက်သေနတ်များဖြင့် အသင့်ချိန်ရွယ်လိုက်ကြသည်။

ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်းသည် နောက်လိုက်အရာရှိများခြံရံလျက် ကျောင်းသားများရှိရာသို့ တစ်လှမ်းချင်း လျှောက်လာသည်။ ၎င်းနှင့် အတူ မန္တလေးတိုင်းမှူး ဗိုလ်မှူးချုပ်ရဲမြင့်၊ ကျောင်းအုပ်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီးဘိုးအောင်၊ အရပ်ဝတ် ကင်မရာသမားများ၊ ထောက်လှမ်းရေးဘက်ကဟု ထင်ရသော အရာရှိများလည်း ပါလာသည်။ ထို့နောက် ကျောင်းသားများနှင့် ခြေလှမ်း (၁၀) လှမ်းခန့် အကွာတွင် ရပ်ကာ ကျောင်းသားများကို စိုက်ကြည့်နေသည်။ ခဏအကြာ တွင်တော့ -

> “ကဲ ... အာဂကျောင်းသားကြီးတွေပေါ့လေ။ ငါတို့တွေ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်ကျောင်းသား ဆန္ဒပြပွဲမျိုးစုံကို နှိမ်နင်းခဲ့ဖူးတယ်၊ သေနတ်တစ်ချက်နှစ်ချက်ဖောက်လိုက်ရင် ထိန်းလို့ရတာချည်းပဲ၊ အခု မင်းတို့ဟာက သေနတ်ဖောက်လည်း ထိန်းမရဘူး၊ မကြောက်ဘူး၊ အေး ... ဘယ်ကြောက်ကြမလဲ ... မင်းတို့မှာက ငါတို့သင်ပေးထားတဲ့ စစ်ပညာတွေရှိနေမှကိုး။ အခု မင်းတို့ကလည်း ဆန္ဒပြကျောင်းသားတွေ လုပ်လာကြတယ်ပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ရိုးရိုးကျောင်းသားမဟုတ်ဘူး ... စစ်အင်ဂျင်နီယာကျောင်းသားတွေ... ဒီတော့ မင်းတို့ကို ရိုးရိုး G3 (ဘီအေဇ၃) သေနတ်လောက် နဲ့ မပစ်ဘူး...အဆင့်မြင့်မြင့် ဟောဒီအတွဲလိုက်ပစ်တဲ့ အဆင့်မြင့် အူစီတွေနဲ့ပဲ ပစ်မယ်။”

ဟု အစချီပြောရင်း ကျောင်းသားစစ်ကြောင်းကို ရှေ့နောက်ဝဲယာမှ လက်နက်ကိုင်စစ်သားများက ကျည်အတွဲလိုက်လွယ်လျက် အသင့်ချိန်ရွယ်ထားသော စက်သေနတ်များကို လက်ညှိုးထိုးပြလိုက်သည်။

> “တိုင်းပြည်မှာ ပြဿနာတွေရှုပ်နေတဲ့အချိန် မင်းတို့က တစ်မျောင့်... အခု မင်းတို့ကိစ္စကို အပြီးအပြတ်ဖြေရှင်းဖို့ ငါ့ကို

အာဏာကုန် လွှဲအပ်လိုက်တယ်၊ အဲဒီတော့ မင်းတို့အားလုံးကို ငါ ပစ်သတ်လို့ ရတယ်၊ အဲလိုပစ်သတ်လိုက်ရင် ရာဇဝင်မှာ ကျော်ဝင်းက မင်းတို့ အင်ဂျင်နီယာကျောင်းသားတွေကို ဒီလို နှိမ်နင်းခဲ့ပါတယ်ဆိုတဲ့ စကားကျန်ခဲ့တာကလွဲလို့ ကျော်ဝင်း ဘာမှမဖြစ်ဘူး … ဒါပေမဲ့ … မင်းတို့ကို ငါ အဲဒီလိုမလုပ်ပါဘူး … အခု မင်းတို့ ဘာဖြစ်ကြတာလဲ။ မင်းတို့နဲ့ ငါ အခုပဲ ဒီနေရာမှာ ဆွေးနွေးမယ် … ကဲမင်းတို့ ပြောကြ။"

ဟုဆိုကာ ကျောင်းသားများနှင့် ဆွေးနွေးမှုကို စတင်လမ်းဖွင့်ပေးလိုက်သည်။ ထိုအချိန်တွင် ကျောင်းသားစစ်ကြောင်းတစ်ခုလုံးက မတ်တတ်ရပ်လျက် အနေအထား ဖြစ်နေသည်။ ဆွေးနွေးမှုက အချိန်ကြာမြင့်နိုင်သည် ဖြစ်သောကြောင့် ကျောင်းသားအားလုံးကို ယခုရပ်နေသည့်ပုံစံအတိုင်းပင် ထိုင်နိုင်ကြောင်း ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်းက ပြောသည်။ ကျောင်းသားများလည်း လက်ရှိ ရောက်နေသော စစ်ရေးပြကွင်းအစပ် ကျောင်းလမ်းမကြီးပေါ်တွင် ထိုင်လိုက်ကြသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် စစ်ရေးပြကွင်းအစပ် လမ်းမကြီးပေါ်တွင် ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းတာဝန်ခံ တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ်တို့၏ ကျောင်းကိစ္စ ဆွေးနွေးမှု စတင်နိုင်ခဲ့သည်။ ဤနေရာတွင် အပြန်အလှန်ပြောဆိုချက်များကို အသေးစိတ်မထည့်တော့ပဲ လိုရင်းအချက်များကိုသာ တင်ပြပါမည်။ လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်က ကျောင်းသားတစ်ဦးချင်း ဆွေးနွေးပါ ဆိုလာသည့်အတွက် ကျောင်းသားများထဲမှ ကျောင်းသား (၇) ဦးက အလှည့်ကျမတ်တတ်ထ၍ ဆွေးနွေးတင်ပြကြသည်။

ကျောင်းသားများပို့ခဲ့သော စာများသည် အောက်ခြေတွင်ရှိသော ဝန်ထမ်းများက သက်ဆိုင်ရာလူကြီးများထံမပို့ပဲ လက်စဖျောက်လိုက် နိုင်သည်လည်း ဖြစ်ရာ ယခုအခြေအနေသည် ကျောင်း၏ တာဝန်အရှိဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ကျောင်းသားတို့ကြား တရားဝင်ဆွေးနွေးခွင့်ရမည်ဖြစ်သလို အခြားသော အရာရှိများ၏ ရှေ့မှောက်တွင် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာလည်း အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးခွင့်ရမည် ဖြစ်သည်။ ပထမဦးစွာ ကျောင်း၏ ပြဿနာအထွေထွေကို တင်ပြကြသည်။ ၎င်းတင်ပြချက်များထဲတွင် ကျောင်း၌ ဆရာ၊ ဆရာမ မလုံလောက်မှု၊ အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်အပိုင်း အလေးပေးမှုအားနည်းမှု၊ ကွန်ပျူတာအပါအဝင် ကျောင်းရှိ သင်ထောက်ကူပစ္စည်းများကို ကျောင်းသား

များအသုံးပြုခွင့်ရခြင်း နည်းပါးမှု အခြေအနေများလည်း ပါဝင်သည်။ ထို့နောက် ကျောင်းသားများ၏ တောင်းဆိုချက်များအကြောင်းကို တင်ပြသည်။

ကျောင်း၏ ပြဿနာအထွေထွေနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျောင်းအုပ်ကြီး ဗိုလ်မှူးကြီးဘိုးအောင်က ဖြေရှင်းပေးလိမ့်မည်ဟုဆိုကာ တောင်းဆိုချက်များကိုမူ တပ်မတော်တွင် ယခုကဲ့သို့ လူစုလူဝေးဖြင့် ဆန္ဒပြခြင်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ လူစုလူဝေးဖြင့် လက်မှတ်ထိုးစာတင်၍ သော်လည်းကောင်း တောင်းဆိုမှုများကို လိုက်လျောပေးရိုးထုံးစံမရှိကြောင်း၊ မကျေနပ်ပါက ကျောင်းသားများအား တောခိုလျှင်ခိုနိုင်ကြောင်း ပြောသည်။ ဤတွင် ကျောင်းသားများဘက်မှလည်း တောင်းဆိုချက်များရရှိမှသာ ကျောင်းကို ဆက်တက်နိုင်မည်၊ မရလျှင် ကျောင်းသားများကို (အရေးယူမှု တစ်စုံတစ်ရာမလုပ်ပဲ) ငြိမ်းချမ်းစွာ အိမ်ပြန်ခွင့်ပြုရန် ထပ်မံတင်ပြ တောင်းဆိုကြသည်။ အဆိုပါ တင်ပြချက်ကို ကြားရသည့်အခါ လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်လည်း ခေတ္တမျှ ငြိမ်သွားသည်။ သူ မျှော်လင့်မထားသော အချက်ဖြစ်ပုံရသည်။ ထို့အပြင် ကျောင်းသားများ၏ တောင်းဆိုလွှာများမှာလည်း သက်ဆိုင်ရာလူကြီးများထံ မရောက်သည်မှာ သေချာသလောက် ဖြစ်နေသည်။ ရောက်ပါက ထို အချက်များကို ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်း သိရှိပြီး ဖြစ်လိမ့်မည်။

ထို့နောက် အိမ်ပြန်လိုသည့်ကိစ္စကို တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်းက ကျောင်းသားအားလုံးကိုယ်စား တောင်းဆို၍မရကြောင်း၊ တပ်မတော်တွင် ကိုယ်စားလှယ်လုပ်ပြီး တောင်းဆို၍ မရကြောင်း၊ ယခုကိစ္စကို ဤနေရာတွင်ပင် အဆုံးအဖြတ်ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်းပြောကာ အိမ်ပြန်လိုသော ကျောင်းသားများအနေဖြင့် စစ်ကြောင်း၏ အပြင်ဘက် စစ်ရေးပြကွင်းဘက်တွင် ထွက်၍ ရပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး မပြန်လိုသော ကျောင်းသားများက လက်ရှိနေရာတွင် ဆက်လက်ထိုင်နေရမည်ဟု ဆိုသည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မည်သည့်ပုံစံနှင့်မျှ သွေးဆောင်စည်းရုံးခြင်း မလုပ်ရန်လည်း သတိပေးလိုက်သည်။ ထိုစကားကြားသည့်အခါ ကျောင်းသားများလည်း ခေတ္တမျှငြိမ်သွားသည်။ ဘေးဘီဝဲယာတွင် ကျည်အသင့်ထိုးထားသော လက်နက်များဖြင့် ချိန်ရွယ်ထားပြီး အဆင့်မြင့်တပ်မတော်အရာရှိကြီးများ၏ ရှေ့မှောက်တွင် ကျောင်းသားတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် မိမိတို့သဘောဆန္ဒကို အတည့်အလင်း ထုတ်ဖော်ကာ အာခံရမည့် အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်လိုက်ရသည်။ ထိုသို့ ထွက်ရပ်မည့် ကျောင်းသားများကို ပစ်သတ်မည်လော၊ အရေးယူမည်လော စသဖြင့်

ကျောင်းသားများဘက်မှလည်း တွေးနေကြသည်။ ခဏအကြာတွင်တော့ ကျောင်းသားတစ်စုက စစ်ကြောင်းထဲမှထွက်ကာ လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ် ပြောသော နေရာတွင် ရပ်လိုက်ကြသည်။ ကင်မရာသမားများကလည်း ခတ်ပုံများ အဆက်မပြတ် ရိုက်နေသည်။ ထို့နောက် နောက်ထပ်တစ်စု ထပ်ထွက်သွားပြန်သည်။ ဤသို့ဖြင့် တစ်စုပြီးတစ်စု ထွက်သွားနေရာ တပ်မတော် လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ် ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဝင်းအပါအဝင် အရာရှိများအားလုံး မျက်နှာမသာမယာ ဖြစ်ကုန်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ သွေးခွဲရေးစနစ်ကျင့်သုံးမှု divide and rule မှာ ကျောင်းသားများအတွက် အလုပ်မဖြစ်ကြောင်း စတင် ရိပ်မိလာသည်။ တစ်စတစ်စနှင့် အိမ်ပြန်မည့်ဘက်တွင် ထွက်ရပ်လာသည့် ကျောင်းသားဦးရေမှာ သုံးပုံနှစ်ပုံကျော်လာချိန်တွင်တော့ လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ်က လက်ကာပြ၍ တားလိုက်တော့သည်။ ထို့နောက်တွင်တော့ -

> "ကောင်းပြီ ... မင်းတို့ရဲ့ ရဲရင့်ပြတ်သားမှုကို ကြိုက်တယ် ... သိပ်ကို အိမ်ပြန်ချင်နေတဲ့ ကောင်တွေ။ မင်းတို့ကို တပ်မတော်မှာလည်း ဆက်မထားဘူး ... အားလုံးပြန်ပို့ပေးမယ် ... မင်းတို့ မိဘတွေဆီ အကြောင်းကြားပြီး အားလုံးကို ပြန်ပို့ပေးမယ် ... ကျန်တဲ့အင်အားနဲ့ ငါတို့ ဒီကျောင်းကို ဆက်ဖွင့်မယ် ... ဒါပေမဲ့ မင်းတို့ တစ်ခုတော့မှတ်ထားကြ... မင်းတို့ကျောင်းသားတွေရဲ့ လုပ်ရပ်ဟာ မြန်မာ့တပ်မတော်သမိုင်းမှာ ဘယ်တုန်းကမှ မရှိခဲ့ဖူးတဲ့ လုပ်ရပ်ပဲ။ နောက်နောင်လည်း ဘယ်တော့မှ ရှိမလာစေရဘူး... မင်းတို့စိတ်ဓာတ်တွေ ငါတို့တပ်မတော်ကို အကူးစက် မခံနိုင်ဘူး ... အဲဒီအတွက် မင်းတို့ ပြန်ချင်သူတွေ ပြန်ရမယ် ... မင်းတို့ မိဘတွေ လက်ထဲကို မှည့်တစ်ပေါက်မစွန်းစေရပဲ ပြန်ရောက်စေရမယ်... အဲ... ဒါပေမဲ့ ဒီကိစ္စကို လှုံ့ဆော်ဖန်တီးတဲ့ သူတွေကိုတော့ ငါတို့ ခွင့်မလွှတ်ဘူး..."

ဟုဆိုကာ ဆွေးနွေးမှုကို အဆုံးသတ်လိုက်တော့သည်။

ထို့နောက် ကျောင်းအုပ်ကြီးကိုလည်း မှာစရာရှိတာ မှာကြားကာ တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိချုပ်လည်း ကားပေါ်သို့တက်၍ နေရာမှ

ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားတော့သည်။ ကျောင်းအုပ်ကြီးကိုယ်တိုင်ကလည်း အိမ်ပြန်လိုသော ကျောင်းသားများ မိမိတို့ သက်ဆိုင်ရာတပ်ခွဲအလိုက် နာမည်စာရင်းပေးကြရန် မှာကြားပြီး ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားတော့သည်။ ကျောင်းသားများလည်း မိမိတို့လိုလားသော အချက် (၂) ချက် (စာတင်၍ တောင်းဆိုထားသော အချက်များကို လိုက်လျောလျှင် ဆက်တက်မည်၊ မလိုက်လျောလျှင် ငြိမ်းချမ်းစွာ အိမ်ပြန်ခွင့်ရရမည် ဟူသောအချက်) ထဲမှ တစ်ချက်ကို အောင်မြင်စွာ ရရှိခဲ့ပြီဖြစ်သည့်အတွက် ဆက်တက်လိုသော ကျောင်းသားအချို့မှလွဲ၍ ကျောင်းသားအများစုမှာ ကျေနပ်ပျော်ရွှင်သွားကြသည်။ မိမိတို့ဘဝကို မိမိတို့ လွတ်လပ်စွာ ပုံဖော်ခွင့်ရတော့မည်၊ လွတ်လပ်စွာ ပျံသန်းခွင့်ရတော့မည်။ ထိုနေ့မှစ၍ ကျောင်း၏ နိစ္စဓူဝလုပ်ငန်း လည်ပတ်မှုများ၊ ယန္တရားများကို တရားဝင်ရပ်လိုက်ကြပြီး အိမ်မပြန်မီ ကျောင်းထဲ၌ ကျောင်းသားအားလုံး လွတ်လပ်စွာ နေထိုင်ခွင့်ရသွားကြသည်။

ကျောင်းပတ်ပတ်လည်တွင်တော့ လက်နက်ကိုင်တပ်များက လုံခြုံရေးတင်းကျပ်စွာ ယူနေဆဲဖြစ်သည်။ ကျောင်းပရဝုဏ်မှ ထွက်ပြေးရန် မသင်္ကာဖွယ်ရာများ တွေ့လျှင်လည်း နေရာတွင် ပစ်သတ်ရန် အမိန့်ပေးထားသည်ဆိုသော သတင်းများကိုလည်း ကြားသိရသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ကျောင်းသားများအနေဖြင့် အိမ်ပြန်ခွင့်ရတော့မည့်နေ့ကိုသာ စောင့်မျှော်နေရုံမှတစ်ပါး လုပ်စရာမရှိတော့ပေ။ ကျောင်းသားများ ပျော်ရွှင်နေကြသည့် တစ်ချိန်တည်းတွင် တစ်ဖက်၌လည်း နာမည်ထွက်သော ကျောင်းသားများကို တစ်ဦးချင်းခေါ်ယူစစ်ဆေးလျက်ရှိနေရာ အများစုက ပြန်မလာရတော့သည်က များသည်။ ထို့အတူ ညဥ့်အချိန်များတွင် ကျောင်းသားအိပ်ဆောင်များသို့လာကာ နာမည်ထွက်သော အချို့ကျောင်းသားများကို တိတ်တဆိတ် ခေါ်ဆောင်သွားမှုများလည်း ရှိနေသည်။ မည်သူတွေကို မည်သို့ခေါ်ဆောင်သွားသည်ကို ကျောင်းသားများ မသိကြတော့ပေ။

တစ်ပြိုင်နက်တည်းတွင် ပြင်ဦးလွင်မြို့ပြင်ရှိ (၃၁) မိုင် တပ်မတော် ဗဟိုလျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာတပ် (ဗလစ) တွင် ထိန်းသိမ်းခံထားရသော စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသားများမှာလည်း တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး အရာရှိချုပ်နှင့် ဆွေးနွေးမှုအဆင်မပြေဖြစ်ကာ မည်သို့ဆက်လုပ်ရမည် မသိ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ စတုတ္ထနှစ်ထဲမှ လက်ရှိလှုပ်ရှားမှုနှင့်ပတ်သက်၍ နာမည်ထွက်သော ကျောင်းသားအချို့ကိုလည်း တစ်စတစ်စ ခေါ်ထုတ်စစ်ဆေးရင်း တစ်ခါတည်း

ထိန်းသိမ်းထားလိုက်သည်များ ရှိနေသည်။ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားသော ကျောင်းသားများကို တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းအချုပ်တွင် မထားတော့ပဲ ပြင်ဦးလွင်မြို့ပေါ်ရှိ အခြားသောကျောင်းကြီးများနှင့် တပ်များ တွင် ခွဲ၍ထားရှိကြသည်။ အချို့ကို စစ်တက္ကသိုလ်အချုပ်တွင် လည်းကောင်း၊ အချို့ကို တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ် အချုပ်တွင်လည်းကောင်း၊ အချို့ ကို တပ်မတော်အုပ်ချုပ်မှုကျောင်း (တအခ) အချုပ်တွင်လည်းကောင်း၊ အချို့ ကို တပ်မတော်လေ့ကျင့်ရေး (၂) တပ်ရင်းအချုပ်တွင်လည်းကောင်း စသဖြင့် အသီးသီးခွဲဖြန့်ထားရှိကာ တစ်နေရာလျှင် အများဆုံး (၃) ရက်သာ ထားရှိပြီး အလှည့်ကျရွှေ့ပြောင်းရင်း စစ်ကြောရေးဝင်လျက်ရှိသည်။ ပထမတွင် ကျောင်းသားအားလုံးကို သေဒဏ်ပေးမည်ဟူသော သတင်းများထွက်ပေါ်လာ သည်။ သေဒဏ်ပေးမည်ဆိုသော ကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ တပ်မတော် ခေါင်းဆောင်ပိုင်းများကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုအချို့ ရှိနေသည်ဟုလည်း ကြားသည်။ ထို့နောက် ဖမ်းဆီးခံ ကျောင်းသားများကို ရောက်ရှိတပ်ရင်းအချုပ် များတွင်ပင် စစ်ခုံရုံးတင် စစ်ဆေးကြသည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တွင်မူ ကျောင်းအုပ်ကြီး မှာကြားခဲ့သည့် အတိုင်း အိမ်ပြန်လိုသော ကျောင်းသားများနှင့် ဆက်တက်လိုသော ကျောင်းသားများကို သက်ဆိုင်ရာ တပ်ခွဲအလိုက် နာမည်စာရင်း လိုက်လံ ကောက်ယူလျက်ရှိသည်။ ကျောင်းကို လက်ရှိပုံစံအတိုင်း ဆက်ဖွင့်မည်၊ ဆက်တက်လိုသော ကျောင်းသားများကို ရောက်ရှိစာသင်နှစ်များအတိုင်း ဆက်လက်သင်ကြားပေးသွားမည်ဆိုသည့် သတင်းများလည်း ကြားလာရသည် ဖြစ်ရာ ကျောင်းသားများကြားတွင် နောက်ဆုံး၌ ကျောင်းဆက်မတက်ပဲ အိမ်ပြန်လိုသည့်ဘက်က ပိုမိုများပြားလာတော့သည်။ အိမ်ပြန်လိုသည့် ကျောင်းသားဦးရေ အဆမတန် များပြားနေကြောင်း တာဝန်ရှိသူများ သိရှိ သွားချိန်တွင် ကျောင်းသားများကြား သတင်းတစ်ခုဝင်လာပြန်သည်။ အိမ်ပြန် မည်ဆိုပါက ကျောင်းသားတစ်ဦးလျှင် ငွေကျပ် (၁၀) သိန်း နိုင်ငံတော်ကို လျော်ကြေးပေးရမည်ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေ ကျောင်းသားများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကား မပြောင်းလဲကြတော့ပေ။

ကျောင်းသားအင်အား (၃၀၀၀) ကျော်တွင် ဆက်တက်လိုသည့် အင်အား မှာ (၁၀၀) ဝန်းကျင်သာ ကျန်ရှိတော့သည့်အတွက် နောက်ဆုံးအချိန်အထိ ကျောင်းကို ရှိသလောက်အင်အားနှင့် ဆက်ဖွင့်သွားမည်ဆိုသော တပ်မတော်

ခေါင်းဆောင်ပိုင်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ထားမှုကို ပြင်လိုက်ရတော့သည်။ နောက်ဆုံးတွင်တော့ ကျောင်းသားအားလုံးကို အိမ်ပြန်ခွင့်ပေးလိုက်သည် ဟူသော အမိန့်ကျလာတော့သည်။ ထိုအမိန့်ကျပြီးနောက် ဇွန်လ (၇) ရက်နှင့် (၈) ရက်များတွင်တော့ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများကို တပ်မတော်မော်တော်ယာဉ်များဖြင့် မန္တလေးမြို့အထိ လိုက်လံပို့ဆောင်ပေးခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသားအားလုံးကို ထိုသို့ပြန်ပို့ပေးခဲ့ပြီးနောက် ပြင်ဦးလွင်မြို့ရှိ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကိုလည်း ဇွန်လ (၁၀) ရက်တွင် တရားဝင်ပိတ်လိုက်ကြတော့သည်။

အိမ်ပြန်ကျောင်းသားများနှင့် မရှေးမနှောင်းမှာပင် ဇွန်လ (၁၀) ရက်နေ့မှစ၍ ဖမ်းဆီးခံကျောင်းသားများကို မန္တလေးအကျဉ်းထောင်သို့ (၃) သုတ်ခွဲကာပို့ခဲ့သည်။ ဖမ်းဆီးခံကျောင်းသားများသည် မန္တလေးထောင်သို့ ရောက်၍ထောင်အာဏာပိုင်များနှင့် တွေ့ဆုံချိန်မှသာ မိမိတို့ ထောင်ဒဏ်မည်မျှ ကျခံရကြောင်းကို သိခွင့်ရကြသည်။ ထို့နောက် မန္တလေး ကြိုးတိုက်နှင့် သေဒဏ်တိုက်ခန်းများတွင် တစ်ခန်းလျှင် (၄) ဦး သို့မဟုတ် (၃) ဦးနှုန်းဖြင့် အသီးသီးခွဲဖြန့်ထားရှိကြသည်။ မန္တလေးအကျဉ်းထောင်တွင် (၄) ပတ်ကြာမျှ ထားပြီးသည့်အချိန်တွင်တော့ ဖမ်းဆီးခံကျောင်းသားများကို မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့အပြားရှိအကျဉ်းထောင်များသို့ ခွဲပို့ကြသည်။ ထောင်နေရာချသည့် ပုံစံမှာလည်းရန်ကုန်၊ ဧရာဝတီကဲ့သို့ မြန်မာပြည် အောက်ပိုင်းတွင်နေသော ကျောင်းသားများကို ဗန်းမော်၊ ကသာ၊ ပူတာအို၊ ခန္တီး၊ ကလေး စသည့် အကျဉ်းထောင်များသို့လည်းကောင်း၊ မြန်မာပြည် အထက်ပိုင်းတွင်နေသော ကျောင်းသားများကိုမော်လမြိုင်၊ ဘားအံ၊ စစ်တွေ စသည့် အကျဉ်းထောင်များသို့လည်းကောင်းဇာတိဒေသများနှင့် ဝေးကွာသောနေရာများသို့ တမင်ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ခွဲဖြန့်ပို့လိုက်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဖြစ်စဉ်တွင် စတုတ္ထနှစ်ကျောင်းသား (၁၁) ဦး၊ တတိယနှစ်ကျောင်းသား (၁) ဦး၊ ဒုတိယနှစ်ကျောင်းသား (၃၃) ဦး၊ စုစုပေါင်း (၄၅) ဦးမှာ ထောင်ဒဏ် (၅) နှစ် နှင့် (၇) နှစ်တို့အသီးသီးချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါဖြစ်စဉ်အတွင်း ကျောင်းတွင်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော လေ့ကျင့်ရေးအရာရှိများလည်း အရေးယူခံခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်က သင်တန်းသွားနေသော အရာရှိများနှင့် အစိုးရသက်သေလိုက်လံထွက်ဆိုပေးသော အရာရှိများမှလွဲ၍ ကျန်သော လေ့ကျင့်ရေးဌာန

အရာရှိများနှင့်အတူ ဗိုလ်မှူးကြီး ဘိုးအောင်လည်း အနားပေးခံခဲ့ရသည်။ ဗိုလ်မှူးကြီးအဆင့် (၁) ဦး၊ ဗိုလ်မှူးအဆင့် (၅) ဦး၊ ဗိုလ်ကြီးအဆင့်(၈) ဦး စုစုပေါင်း အရာရှိ (၁၄) ဦးတာဝန်မှ အနားပေးခံခဲ့ရသည်။ တကယ်တမ်းတွင် အဆိုပါအရာရှိများသည် ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များ၏ အမိန့်အတိုင်း တပ်မတော်သားပီပီ တာဝန်ကို ကျေပွန်စွာ ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်သာ ရှိပါသည်။ တပ်မတော်တွင် အထက်အမိန့်မရပဲ မည်သည့်အရာရှိမျှ မိမိသဘောနှင့် လုပ်ဆောင်သည့် အလေ့အထမရှိသည်ဖြစ်ရာ ပေးခဲ့သော အမိန့်များနှင့် ချမှတ်ခဲ့သော မူဝါဒအမှား၊ စနစ်အမှားများကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့် အကျိုးဆက်ကို တာဝန်ယူသင့်သည်မှာ အဆိုပါအရာရှိများ မဟုတ်ပေ။ ထိုစနစ်အမှားများကို ချမှတ်ခဲ့သော၊ ပေးခဲ့သော ကတိကဝတ်များကို ချိုးဖောက်ခဲ့သော ထိုစဉ်က တပ်မတော်ထိပ်ပိုင်းခေါင်းဆောင်များသာ ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင်တော့ အဆိုပါအရာရှိများသည်လည်း ကျောင်းသားများနည်းတူ အထက်ခေါင်းဆောင်များ၏ တာဝန်ခံမှု ကင်းမဲ့ခြင်း၊ မူဝါဒလွဲမှားခြင်းတို့၏ သားကောင် ဖြစ်ခဲ့ရပေသည်။

ဤသို့ဖြင့် ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် တပ်မတော် လျှပ်စစ်နှင့် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံအမည်ဖြင့် ပြင်ဦးလွင်မြို့တွင် စတင်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် တည်ရှိမှုသက်တမ်း (၃) နှစ်ခွဲခန့် ရှိသော ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် တရားဝင်ပိတ်သိမ်းလိုက်ရတော့သည်။

မည်သို့ပင်ဆိုစေ ဤလှုပ်ရှားမှုတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းသားများအနေဖြင့် မိမိတို့ လိုချင်သော အချက် (၂) ချက်ထဲမှ တစ်ချက်ကို ရရှိခဲ့သည့်အတွက် လှုပ်ရှားမှုအောင်မြင်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အနာဂတ်ပျောက်နေခဲ့သော လူငယ်များအတွက် အနာဂတ်သစ်တွင် မိမိတို့လမ်းကို မိမိတို့စိတ်ကြိုက် ရွေးချယ်လျှောက်လှမ်းနိုင်ပြီ ဖြစ်သည်။ ယခု ဤစာရေးသည့်အချိန်တွင် အသက်အရွယ်အားဖြင့် (၃၈-၃၉) နှစ်ဝန်းကျင် ရှိနေကြပြီဖြစ်သော အဆိုပါ ကျောင်းသားဟောင်းများသည် မိမိတို့ သက်ဆိုင်ရာနယ်ပယ်အသီးသီးတွင် အောင်မြင်နေသူများရှိသလို၊ အများစုမှာ ဘဝကို အသင့်အတင့် ရပ်တည်နေနိုင်ကြသူများလည်း ရှိကြသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းဖြစ်တည်မှုမှာ သမိုင်းစာမျက်နှာတစ်ခုတွင် လျှပ်တစ်ပြက်သာ ပေါ်ထွန်းခဲ့ပြီး ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သော်လည်း အဆိုပါခက်ခဲသော ရုန်းကန်ရမှုတို့ဖြင့် အတူကျော်ဖြတ်ခဲ့ကြသော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်

ကျောင်းသားဟောင်းအများစုသည် ထပ်တိုးမရှိ၊ အလျော့သာရှိသော ၎င်းတို့ ကျောင်းသားဟောင်း အသိုင်းအဝိုင်းများကြား အပြန်အလှန် ဖေးမကူညီ စည်းလုံးမှုများက ယနေ့ထိ ခိုင်မာနေဆဲဖြစ်သည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖြစ်စဥ်နှင့် ပတ်သက်၍ ပျံ့နှံ့ခဲ့သော သတင်းမှားများနှင့် ကျောင်းသားများကြုံရသော အမှတ်အသားသရုပ် အကျပ်အတည်း

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများသည် ကျောင်းတက်နေစဥ် ကာလအတွင်း၌လည်း အထက်ခေါင်းဆောင်များ၏ မူဝါဒ မရှင်းလင်းမှု၊ ရည်ရွယ်ချက် မရိုးသားမှုတို့ကြောင့် မိမိတို့ကိုယ်ကို မိမိတို့ မည်သို့ သတ်မှတ်ရမည်ကို အခက်အခဲရှိခဲ့ကြသလို ကျောင်းဖျက်သိမ်းပြီး နောက်ပိုင်း အချိန်ကာလတစ်လျှောက်တွင်လည်း အဆိုပါ အမှတ်အသားသရုပ် အကျပ်အတည်း (identity crisis) ကို နေရာတိုင်း၌ ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြရပြန်သည်။ ယနေ့ အချိန်ထိလည်း ရင်ဆိုင်နေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ကျောင်းဖြစ်စဥ်ကြောင့် ထောင်ဒဏ် ချမှတ်ခံခဲ့ရသော ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းထုတ်ခံခဲ့ ကြရသော ကျောင်းသားပေါင်း (၃၀၀၀) ကျော်သည် ယခု ဤစာရေးသည့် အချိန်တွင် အသက်အရွယ်အားဖြင့် (၃၉-၄၀) နှစ်ဝန်းကျင် ရှိနေကြပြီဖြစ်၍ သက်ရှိ ထင်ရှားရှိနေကြဆဲမို့ ထိုအကျပ်အတည်းက ၎င်းတို့အနေဖြင့် တစ်ချိန်က တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကျောင်းသား ဖြစ်ခဲ့ခြင်းအပေါ် ဂုဏ်ငယ်ရမလို ဖြစ်နေခဲ့ကြရသည်။ အကြောင်းမှာ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ဖြစ်စဥ်နှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းမှားများက တပ်မတော် အသိုင်းအဝိုင်း၊ ထိုစဥ်က ပညာရေးအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် နိုင်ငံရေးအသိုင်းအဝိုင်းတို့တွင် တစ်လျှောက်လုံး ပျံ့နှံ့နေခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ အသိုင်းအဝိုင်းကြားတွင် တစ်ဆင့်စကား တစ်ဆင့်နားဖြင့် ပျံ့နှံ့ခဲ့သော သတင်းမှာ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများသည် ကောလိပ်မှ ကျောင်းဆင်းလျှင် တပ်မတော်ရာထူးအနေဖြင့် ဗိုလ်အဆင့် သတ်မှတ်ပေးရန် တောင်းဆိုမှုကြောင့် တပ်မတော်က အရေးယူဖြိုခွင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည် ဟူ၍ဖြစ်သည်။ အဆိုပါသတင်းကို ထိုစဥ်က ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သော တာဝန်ရှိခေါင်းဆောင်ပိုင်းများက တမင် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ ဖြန့်ခဲ့ပုံပေါ်ပါသည်။ သို့မှသာ ၎င်းတို့၏ စီမံခန့်ခွဲမှု

လွဲမှားချက်များ၊ ကျောင်းသားများအပေါ် ကတိကဝတ်ချိုးဖောက်မှုများ၊ စနစ်၏ မတရားမှုများကို ဖုံးကွယ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ အသိမခံဝံ့ဆုံး အရာမှာ တပ်မတော်က တည်ထောင်သော အင်ဂျင်နီယာကျောင်းက တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များအပေါ် မူဝါဒအလွဲများနှင့် ပတ်သက်၍ ယခုကဲ့သို့ ပြန်လည်မေးခွန်းထုတ် တောင်းဆိုမှုများ လုပ်လာခြင်းကို အများပြည်သူနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းကြား အသိမခံဝံ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းဖြစ်ရပ်မှာ ထိုစဉ်က တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်များအတွက် ပြင်းထန်သော ထိုးနှက်ချက်တစ်ခုလည်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ၎င်းတို့ စစ်အင်အားတိုးချဲ့ရေးစီမံကိန်းအတွက် များစွာအနှောင့်အယှက်ဖြစ်ခဲ့သလို ထိုသို့ဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်း ကျောင်းကို အပြီးတိုင် ဖျက်သိမ်းလိုက်ရပြီးနောက်ပိုင်း တပ်မတော်မှ တပ်မတော်ကွန်ပျူတာနှင့် အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံကဲ့သို့ အေဂျီတီအိုင်သင်တန်းကျောင်းအတွက် ကျောင်းသားများခေါ်ယူရာတွင်လည်း လူငယ်များ အထင်အမြင်ရှုပ်ထွေးစေမည့် မစစ်မှန်သော မက်လုံးများပေး၍ မှားခေါ်ခြင်းမျိုးကို လုံးဝရှောင်ကြဉ်သွားခဲ့သည်။

ထို့အပြင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြည်သူလူထုကြား သတင်းအမှားများပျံ့နှံ့စေခဲ့သော နောက်ထပ် အကြောင်းအရင်းတစ်ခုမှာ သတင်းရင်းမြစ်ခိုင်လုံစွာမရရှိပဲ ဖြစ်စဉ်အကြောင်းကို ဖော်ပြခဲ့သည့် ပြည်ပမီဒီယာများဖြစ်သည်။ ထိုစဉ်က ပြည်ပမီဒီယာများဖြစ်သော Radio Free Asia နှင့် ဧရာဝတီမဂ္ဂဇင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ် ဇွန်လထုတ် ဧရာဝတီမဂ္ဂဇင်း၏ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားသော သတင်းကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သော ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဖြစ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ဖော်ပြခဲ့သည်။[11]

[11] Kyaw Swa Moe, 2002.

Students Sentenced to Death

June 18, 2002—In response to demonstrations two weeks ago by students at Burma's "West Point", the country's military regime has allegedly sentenced some students to death for their role in the protests, according to sources close to students at the college.

The protests occurred at the Military Technology College (MTC) in Maymyo, also known as Pyin Oo Lwin, in Mandalay Division and were in response to the quality of the school's food as well as a recent regulation that reduced the cadet's rank upon graduation, according to the Washington DC-based Radio Free Asia (RFA).

It remains unclear exactly how many students have been sentenced to death or what the exact charges are, however, sources told The Irrawaddy that the number is between three and 10. The sources also said that an additional 17 students have been sentenced to 20 years in prison and that a total of 72 remain in detention.

According to residents of Maymyo, 40 percent of MTC's 5,000 students have been expelled due to the protests. And that all students have been sent home as the school remains closed since the protests occurred. MTC is also rumored to be moving to Ho Pong in southern Shan State as a result of the protests.

Students at the Defense Services Academy (DSA) and the Defense Services Technological Academy (DSTA), both also located in Maymyo, were prohibited from going out last weekend and are also reportedly growing dissatisfied with the government's treatment of the students at MTC, according to the residents of Maymyo.

The source close to the students at MTC also said that the school's principal, Col Pho Aung, has come under investigation for not properly controlling the students. The source noted that it was doubtful that he played any role in the protests but was being used by the regime as a scapegoat.

The DSA was established in 1955 and is the most prestigious military school in the country. After 1988, however, the military junta expanded the DSA to include the Defense Services Medical Academy, the DSTA and the MTC in order to produce more professionals for the military.

ထိုစဥ်က မြန်မာနိုင်ငံသည် တင်းကျပ်သော စစ်အုပ်ချုပ်ရေးအောက်တွင် ရှိနေခဲ့ခြင်းက တစ်ကြောင်း၊ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် ပြင်ပအရပ်ဘက်တက္ကသိုလ်မဟုတ်သည်က တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်စဥ်နှင့်ပတ်သက်၍ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ခဲ့သူများ၊ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ကြုံခဲ့ရသူများထံ ဆက်သွယ်မေးမြန်းနိုင်ဖို့ရာ များစွာအခက်အခဲ ရှိနေခဲ့ပုံပေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရနိုင်သမျှ သတင်းအစအနလေးများအပေါ် အခြေခံ၍ သတင်းကို ရေးသားခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါသတင်းကို ကိုးကား၍ E Miller ရေးသားသော Replacing the Structure သတင်းဆောင်းပါးတွင်လည်း တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖြစ်စဥ် နှင့်ပတ်သက်၍ ဤသို့ဖော်ပြသွားခဲ့သည်။

> In the early part of June, cadets at the Military Technical College, one of the colleges under the Defense Services Academy (the SPDC's version of West Point) held protests. The issues that the cadets were protesting over were not huge ones. A recent policy change left cadets without the guaranteed rank of 2nd Lieutenant upon graduation, and there were complaints about the quality of the food at the school.
>
> The response from the higher ranks of the military government was anything but forgiving or laid back. According to reports from Radio Free Asia and The Irrawaddy magazine the leaders of this revolt were sentenced to death, another 17 were given 20 years in prison, more than 70 are still in detention and 2000 of the 5,000 students were expelled.[12]

အထက်ပါသတင်းအရ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ဖြစ်စဥ်သည် ကျောင်းတွင် အစားအသောက်မကောင်းခြင်းနှင့် ကျောင်းသားများက ရာထူးတိုးပေးရန် တောင်းဆိုမှုတို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ ဆန္ဒပြလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်ရသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်နေသည်ဖြစ်ရာ သက်ဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာအပေါ် များစွာထိခိုက်စေခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါသတင်းကို ဝါရှင်တန်

[12] Miller, 2002.

တက္ကသိုလ်၊ Jackson School of International Studies မှ လက်ထောက် ပါမောက္ခ (Assistant Professor) Mary P. Callahan ကလည်း ၎င်း၏ Making Enemies: War and State Building ဟုအမည်ရသော တပ်မတော်အကြောင်း သုတေသနပြုထားသည့်စာအုပ်တွင် ပြန်လည်ရည်ညွှန်းထားသည်ကို တွေ့ရ သည်။[13]

ထို့အပြင် ကိုရီးယားနိုင်ငံ Inha University တွင် Asian Politics and International Relations ဘာသာရပ်သင်ကြားပေးနေသော နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ ပညာရှင် မောင်အောင်မျိုးက မန္တလေးတက္ကသိုလ်၊ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး ပညာဌာနအတွက် ရည်ရွယ်ရေးသားသော Building The Tatmadaw သုတေသနသုံးသပ်ချက် စာတမ်းတွင်လည်း တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အကြောင်းကို ဤသို့ဖော်ပြခဲ့သည်။

> Established on 26 December 2000 in Pyin Oo Lwin, the MCTI was known as the Military Technological College. The college was renamed as Military Technological Institute on 1 July 2002. The college recruited two intakes of students before being moved to Hopone on 22 October 2002 due to serious fights between its students and cadets from the DSTA. All students were sent back home and the institute was closed down for a year. Meanwhile the institute was reorganized on 28 November 2002 for a fresh start. A new batch of 500 students was recruited and classes began on 3 February 2003. Then on 8 May 2003, the institute was renamed Military Computer and Technological Institute.[14]

၎င်း၏အဆိုအရ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများနှင့် တပ်မတော်နည်းပညာတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများကြား ပြင်းပြင်းထန်ထန် ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားမှုကြောင့် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားများ ကို ကျောင်းထုတ်ပစ်ပြီး ကျောင်းကိုလည်း ယာယီပိတ်လိုက်ရသည်ဟု ဆိုထား ပြန်သည်။ သည့်ထက်ပိုဆိုးသည်မှာ တပ်မတော်ကွန်ပျူတာနှင့် နည်းပညာ

[13] Callahan, 2003.

[14] Maung Aung Myoe, 2009, p. 144.

သိပ္ပံ (MCTI) ကို တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ် (MTC) နှင့် အတူတူဟု ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ တကယ်တမ်းတွင် ရန်ဖြစ်၍ ကျောင်းပိတ်လိုက်ရခြင်း မဟုတ်သလို အဆိုပါ ကျောင်းနှစ်ခုမှာလည်း သက်ဆိုင်ရာ ကျောင်းခေါ်စာနှင့် နာမည်အရကို လုံးဝကွဲပြားခြားနားကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်သည် အေဂျီတီအိုင် အဆင့် (၂နှစ်)၊ B.Tech အဆင့် (၂နှစ်)၊ B.E အဆင့် (၁နှစ်) စုစုပေါင်း (၅) နှစ် တက်ရောက်ရပြီး တပ်မတော်ကွန်ပျူတာနှင့် နည်းပညာသိပ္ပံမှာ ၎င်း၏ခေါ်စာအရ အေဂျီတီအိုင် (၂) နှစ်သင်တန်းသာ တက်ရောက်ရသည်။

အဆိုပါပညာရှင်များ၏ ဖော်ပြချက်များမှာပင် တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ကွဲလွဲချက်များရှိနေသည်။ အဆိုပါပညာရှင်များ၏ ဖော်ပြချက်အမှားများအပြင် အခြားသော ဒီဗွီဘီကဲ့သို့ မီဒီယာကြီးများက ကျောင်းဖြစ်စဉ်အကြောင်း နောက်ပိုင်းဖော်ပြချက်များတွင်လည်း အထက်ပါကဲ့သို့ မပြည့်စုံမှု၊ လွဲမှားမှုများစွာကို တွေ့နေရသည်။[15] တကယ်တမ်းတွင် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဖြစ်စဉ်သည် ထိုစဉ်က တပ်မတော်အရာရှိကြီးများ စွပ်စွဲခဲ့သလို နောက်ကွယ်မှ နိုင်ငံရေးအင်အားစုများ မရှိခဲ့သည့်အတွက်ကြောင့်လည်း မီဒီယာတွင် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြခြင်း မခံခဲ့ရသလို ဖြစ်စဉ်အတွင်း ထောင်ဒဏ်ကျသွားခဲ့ကြသော ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်များအတွက်လည်း မည်သည့်နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကာအကွယ်ပေးမှုကိုမျှ မရရှိခဲ့ကြပေ။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်စဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ မီဒီယာများမှ အဖြစ်မှန်ကို ဖော်ပြရန်အခွင့်အလမ်း မသာခဲ့သည့်အတွက်လည်း ထိုသို့မှန်းဆသတင်းများ ပျံ့နှံ့ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်က အဖြစ်မှန်ကို သိရှိရန်မှာ အဆိုပါ ပြည်ပသတင်းဌာနမဆိုထားနှင့်၊ ကျောင်းသားများကိုတွေ့ရန် ကျောင်းအတွင်းသို့ ရောက်ရှိနေသော ကျောင်းသားမိဘများ ကိုယ်တိုင်သည်ပင်လျှင် ကျောင်းထဲ၌ မိမိသားသမီး မည်သို့ဖြစ်နေသည်ကို သိခွင့်မရခဲ့ကြပေ။ ကျောင်းသားများ မငြိမ်သက်မှု စဖြစ်ဖြစ်ချင်း အချိန်မှာပင် သက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများက ပြင်ဦးလွင်မြို့၏ အဝင်အထွက်အားလုံးကို ပိတ်ဆို့ပစ်လိုက်ကြသလို ဖုန်းလိုင်းအဆက်အသွယ်များပင် ယာယီဖြတ် တောက်ထားလိုက်ကြသည်။ ထို့အတွက်

[15] ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ၊ ၂၀၁၁။

ကြောင့် အထက်ပါကဲ့သို့ သတင်းမှားများ ပျံ့နှံ့ခဲ့ရခြင်းမှာလည်း ၎င်းတို့အပြစ်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။

အဆိုပါသတင်းမှားများ ပျံ့နှံ့မှု၏ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အဆိုပါထောင်ကျကျောင်းသားများသည် တစ်ဖက်တွင် တပ်မတော်ဘက်မှ သစ္စာဖောက်ဟု စွပ်စွဲပြစ်ဒဏ်ချခံခဲ့ရသလို တစ်ဖက်တွင်လည်း ထိုစဥ်က နိုင်ငံရေးအင်အားစုများ၏ မယုံကြည်မှု၊ ရှောင်ဖယ်မှုကို ခံခဲ့ရသည်။ အကျဥ်းထောင်အတွင်းသို့ လာရောက်ကူညီကြသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကြက်ခြေနီအဖွဲ့ (ICRC) ၏ အထူးအကျဥ်းသားစာရင်းမှာပင် ထည့်သွင်းခြင်းမခံခဲ့ရသည့်အတွက် ထောင်အတွင်း၌ သာမန်ရာဇဝတ် အကျဥ်းသားများနှင့် အဆင့်တူ သတ်မှတ်ခြင်းခံခဲ့ရ သည်။ ထို့ကြောင့် အကျဥ်းထောင် အသီးသီးတွင် ထောင်ကျကျောင်းသားများနှင့် ထောင်အာဏာပိုင်တို့ကြား ပဋိပက္ခများပင် ဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ သာမန်ခိုးဆိုးလုယက် ရာဇဝတ်အကျဥ်းသားများကဲ့သို့ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ထောင်ကျကျောင်းသားများကို ဆက်ဆံလာသည့်အခါ ပြန်လည်အာခံမှုများဖြစ်ခဲ့ပြီး အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ညှဥ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများပင် ခံခဲ့ရသည်။ ထောင်ကျနေချိန် ကာလတစ်လျှောက်တွင်လည်း စာဖတ်ခွင့်ရရှိရေး၊ ထမင်းဝဝစားနိုင်ရေးအတွက်လည်း ဆက်လက်တိုက်ယူခဲ့ရပြန်သည်။ ထိုအချိန်က မည်သည့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၏ အကူအညီမှ မရခဲ့သလို အကာအကွယ်လည်း မရရှိခဲ့ပေ။ အဆိုပါ အကျိုးဆက်များက ယနေ့အချိန်အထိ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားဟောင်းများအပေါ် သက်ရောက်နေဆဲဖြစ်သည်။ ပြန်လည်ဖြေရှင်းခွင့်မရပဲ သတင်းမှားများ၏ လွှမ်းမိုးမှုကို ခံခဲ့ရသော တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားဟောင်းများသည် ကျောင်းတွင် ဖြစ်ခဲ့သောဖြစ်ရပ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဂုဏ်ငယ်စရာကဲ့သို့ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကျောင်းတက်စဥ်ကပင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော မိမိတို့ကိုယ်ကိုယ် မိမိတို့ မည်သို့ သတ်မှတ်ရမည်မှန်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရသည့်အဖြစ်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် အမှတ်အသားသရုပ် အကျပ်အတည်းက နှစ်ပေါင်း (၂၀) ကျော်ဖြတ်ခဲ့ပြီးသည့် ယနေ့အချိန်အထိတိုင် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရဆဲ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမှာ တစ်ယောက်ယောက်က ဘယ်ကျောင်းကလဲ မေးလိုက်သဖြင့် တပ်မတော် နည်းပညာကောလိပ်ကပါ ပြန်ဖြေလိုက်လျှင် “အရာရှိပေးဖို့ ဆန္ဒပြ တောင်းဆိုလို့ ပိတ်လိုက်ရတဲ့ ကျောင်းလား”ဟု ပြန်အမေးခံနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ဖြစ်စဥ်တွင် တက်ကြွသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့

သည့် ကျွန်တော်၏ ယခုဆောင်းပါးသည် တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် ကျောင်းသားဟောင်းများ ရင်ဆိုင်နေရသော အဆိုပါအမှတ်အသားသရုပ် အကျပ်အတည်း (Identity Crisis) ကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြေရှင်းပေးနိုင်ပြီး ကျောင်းဖြစ်စဉ်သမိုင်းမှန်ကို မှတ်တမ်းတင်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်မိပါသည်။

ကိုးကားချက်များ

Dateline of Myanmar Politics 1988-2002. (2003). *All Burma Student's Democratic Front's Research Department*.

Callahan, M. P. (2003). *Making Enemies: War and State Building in Burma*. Cornell University Press.

Engineering students wanted for the Military Technological College. (2000, August 25). *The New Light of Myanmar*, p. 4.

Kyaw Zwa Moe. (2002, June 18). Students Sentenced to Death. *The Irrawaddy*. http://rebound88.tripod.com/02/jun/19.html

Kyi Kyi Hla. (2001). Valiant Sons of Myanmar. *Myanmar Perspectives*. https://archive.ph/uuz0F

Maung Aung Myoe. (2009). *Building the Tatmadaw: Myanmar Armed Forces since 1948*. ISEAS.

Miller, E. (2002, June). Replacing the Structures. *Burma Issues*, *12*(6). http://www.burmalibrary.org/docs13/BI2002-06-(V12-06).pdf.

Pamphlet of the Recruitment Advertisement of the Military Technological College. (2000).

Trainees wanted for the Diploma Course at the Defense Services Electrical and Mechanical Engineering School (AGTI). (1998, October 10). *The New Light of Myanmar*.

Vice Senior General Maung Aye attends the graduation ceremony of the 1st Intake of Military Institute of Nursing and Paramedical Science. (2003, December 6). *The New Light of Myanmar*. https://web.archive.org/web/20050201025131/http://www.myanmar.gov.mm/NLM-2003/enlm/Dec06_h1.html

ဒီမိုကရက်တစ်မြန်မာ့အသံ (ဒီဗွီဘီ)၊ (၂၀၁၁၊ ဇူလိုင်)၊ *တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ် အရေးအခင်း (ပ+၃)*။ http://burmese.dvb.no/archives/11907

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

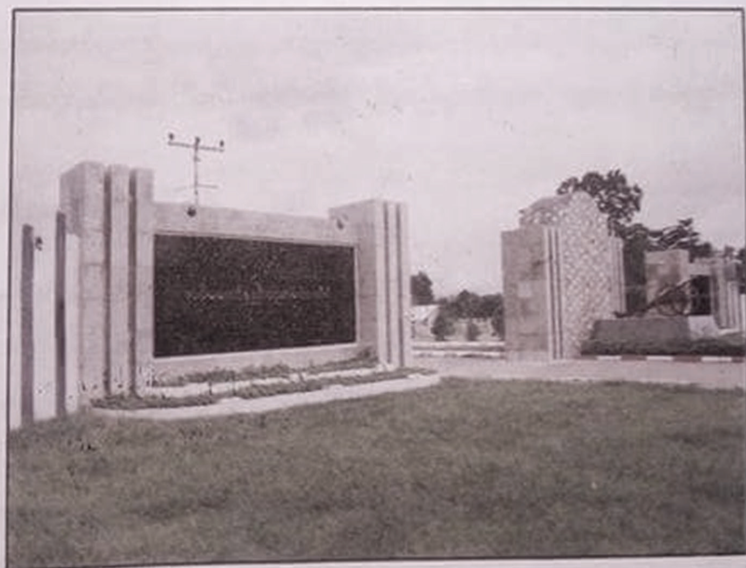
တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်လက်ကမ်းစာစောင်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်

MILITARY TECHNOLOGICAL COLLEGE

သိမှတ်ဖွယ်ရာ

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်

MILITARY TECHNOLOGICAL COLLEGE

အကြောင်း သိမှတ်ဖွယ်ရာများ

သမိုင်းအကျဉ်း

တပ်မတော်(ကြည်း/ရေ/လေ)အတွက် (A.G.T.I) Diploma လက်မှတ်ရ ပညာသည် စစ်သည်များ မွေးထုတ်နိုင်ရန် တပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့်စက်မှုအင်ဂျင်နီယာကျောင်းကို အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံ သင်တန်းဌာနဖြည့်စွက်၍(၂၉-၉-၉၈)ရက်နေ့တွင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက်တပ်မတော်(ကြည်း/ရေ/လေ) တစ်ရပ်လုံးအတွက် (A.G.T.I) Diploma လက်မှတ်ရ ပညာသည်စစ်သည် များအပြင် နည်းပညာဘွဲ့ (Bachelor of Technology)နှင့်အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ (Bachelor of Engineering)ဘွဲ့ရပညာသည်စစ်သည်များ သင်ကြားမွေးထုတ်နိုင်ရန် မူလတပ်မတော်လျှပ်စစ်နှင့်စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ ကျောင်း၏ အဆောက်အအုံများကို သိမ်းသွင်း၍ တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ကို (၂၆-၂-၂၀၀၀) ရက်နေ့တွင် ပြင်ဦးလွင်မြို့၌ ဖွဲ့စည်း ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပါသည်။

တပ်မတော်၏ အနာဂတ်စက်မှုပညာသည်

တပ်မတော်(ကြည်း/ရေ/လေ)အတွက်လိုအပ်သောအရည်အချင်းပြည့်ဝသည့် အင်ဂျင်နီယာ အတတ်ပညာရှင်၊ ဘွဲ့ရစစ်သည်နှင့်ဒီပလိုမာလက်မှတ်ရ စစ်သည်များကို နှစ်စဉ် မွေးထုတ် ပေးလျက်ရှိပါသည်။

ရရှိမည့်ဒီပလိုမာနှင့်ဘွဲ့.

ဒုတိယနှစ်အောင်မြင်သောသင်တန်းသားများသည် အင်ဂျင်နီယာ သိပ္ပံ (A.G.T.I) ဒီပလိုမာ လက်မှတ် ရရှိမည်။

စတုတ္ထနှစ်အောင်မြင်သောသင်တန်းသားများသည် နည်းပညာဘွဲ့ (Bachelor of Technology) ရရှိမည်။

ပဉ္စမနှစ်အောင်မြင်သော သင်တန်းသားများသည် အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ (Bachelor of Engineering) ရရှိမည်။

သင်ကြားပေးသည့်အင်ဂျင်နီယာဘာသာရပ်များ

- ➢ မြို့ပြအင်ဂျင်နီယာ (Civil Engineering)
- ➢ အီလက်ထရောနစ်အင်ဂျင်နီယာ (Electronics Engineering)
- ➢ လျှပ်စစ်အင်ဂျင်နီယာ (Electrical Engineering)
- ➢ **စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ (Mechanical Engineering)**
  - (၁) စက်မှုစွမ်းအား (Mechanical Power)
  - (၂) စက်မှုပုံစံပြု (Machine Tools & Design)
- ➢ ဓါတုအင်ဂျင်နီယာ (Chemical Engineering)
- ➢ ဗိသုကာအင်ဂျင်နီယာ (Architecture Engineering)
- ➢ စက်မှုအီလက်ထရောနစ်အင်ဂျင်နီယာ (Mechatronics Engineering)
- ➢ လေကြောင်းနှင့်အာကာသအင်ဂျင်နီယာ (Aeronautical & Aerospace Engineering)
- ➢ နျူကလီးယားနည်းပညာ (Nuclear Engineering)
- ➢ သုတနည်းပညာအင်ဂျင်နီယာ (Information Technology)
- ➢ ဇီဝသိပ္ပံ (Bio - Technology)
- ➢ ကွန်ပျူတာအင်ဂျင်နီယာ (Computer Engineering)
- ➢ စက်မှုလုပ်ငန်းအင်ဂျင်နီယာ (Industrial Management)
- ➢ သတ္တုဗေဒအင်ဂျင်နီယာ (Metallurgical Engineering)
- ➢ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းထုတ်လုပ်မှုအင်ဂျင်နီယာ (Defence Industrial Engineering)
- ➢ ရေကြောင်းအင်ဂျင်နီယာ (Marine Engineering)

သင်တန်းသားအရည်အချင်း

- သတ်မှတ်ထားသည့်နေ့ရက်၌ အသက်(၁၆)နှစ်အောက်မငယ်ရ၊(၁၉)နှစ်ထက် မကြီးရ။
- ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံသား အိမ်ထောင်မရှိသူ (လူပျို)ဖြစ်ရမည်။
- အနည်းဆုံးအရပ်(၅)ပေ(၃)လက်မနှင့်ကိုယ်အလေးချိန်(၁၀၅)ပေါင် ရှိရမည်။
- မျက်မှန်တပ်ဆင်ထားသူမဖြစ်ရ။
- တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲအောင်မြင်ရမည်။ (အမှတ်စာရင်းတင်ပြနိုင်ရမည်။)

သင်ကြား
လေ့လာ
တစ်ခုတော

ခေတ်မီကိရိယာ
စုံလင်စွာ
ဖြည့်တင်းကာပေး
သင်ကြားရေး

ခေတ်မီ
ဖျော်တွေး
သင်ကြားရေး

ခေတ်မီ
လေ့လာ
ကွန်ပျူတာ

တာဝန်ဝတ္တရားများ

- ★ အင်ဂျင်နီယာသိပ္ပံ (A.G.T.I) ဒီပလိုမာလက်မှတ်ရရှိသူများအား လက်ရှိတာဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုတွင် ပညာသည်တပ်ကြပ်ကြီးအဖြစ် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်ပေးမည်။
- ★ (B. Tech.) ဘွဲ့ရရှိသူများအား လက်ရှိတာဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုတွင် ပညာသည် ဒုတိယအရာခံဗိုလ် အဖြစ် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်မည်။
- ★ (B.E) ဘွဲ့ရရှိသူများအား လက်ရှိတာဝန်ထမ်းတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုတွင် ပညာသည်အရာခံဗိုလ်အဖြစ် တိုက်ရိုက်ခန့်အပ်မည်။
- ★ ရွေးချယ်ခံရသူများသည် သင်တန်းပြီးဆုံးပြီးနောက် တပ်မတော်တွင် အနည်းဆုံး(၁၀)နှစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရမည်။

အထက်ပါ (B. Tech.) ဘွဲ့ရသူများသည် ဒုအရာခံဗိုလ်လုပ်သက် (၅)နှစ် ပြည့်မြောက်လျှင်သော်လည်းကောင်း၊ (B.E.) ဘွဲ့ရရှိသူများသည် အရာခံဗိုလ်လုပ်သက် (၃)နှစ်ပြည့်မြောက်လျှင်သော်လည်းကောင်း တပ်မတော်ပြန်တမ်းဝင်အရာရှိအဖြစ်လျှောက်ထားနိုင်သည်။

အကျိုးခံစားခွင့်များ

သင်တန်းသားလစာ

စဉ်	သင်တန်းနှစ်	လစာနှုန်း(ကျပ်)
၁	ပထမနှစ်	၅၀၀၀
၂	ဒုတိယနှစ်	၅၁၀၀
၃	တတိယနှစ်	၅၂၀၀
၄	စတုတ္ထနှစ်	၅၃၀၀
၅	ပဉ္စမနှစ်	၅၄၀၀

အခြားအထောက်အပံ့များ

- ✪ နေရာထိုင်ခင်း၊ ရိက္ခာနှင့်ဆေးဝါးကုသမှုများ။
- ✪ အရပ်ဝတ်စုံစရိတ်၊ ဆံသခစရိတ်။
- ✪ သင်တန်းပြဌာန်းစာအုပ်များ၊ စာကြည့်တိုက် စာနယ်ဇင်းများ၊ အားကစား၊ အပန်းဖြေရေးနှင့် သက်သာချောင်ချိရေး။

စိတ်ဓါတ်

ကြံ့ခိုင်

လေ့ကျင့်ပြိုင် ခိုင်ခံ့တော်ကဲ့သား

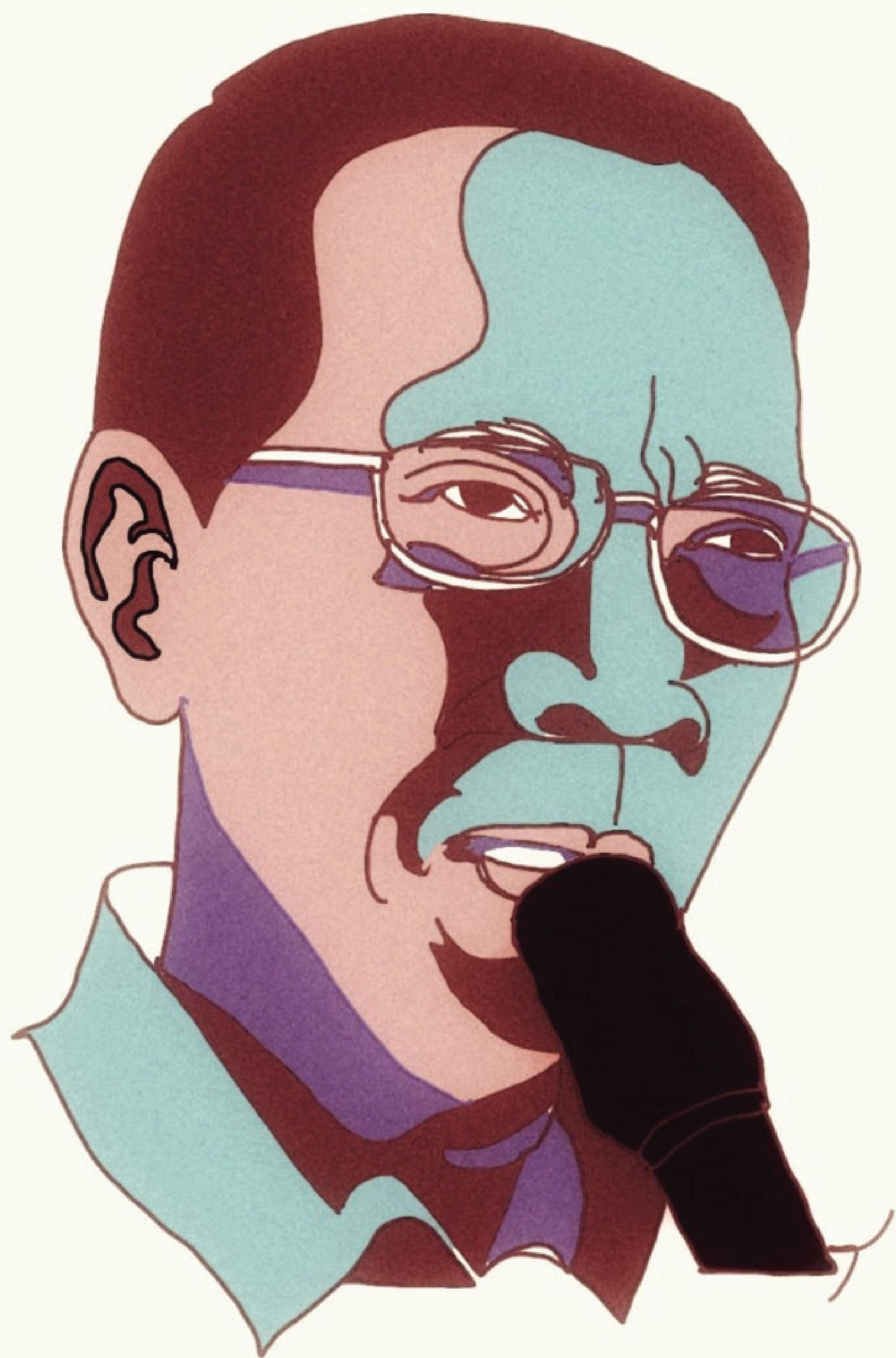
ဖွင့်လှစ်ပြီးသင်တန်းများ

နည်းပညာကောလိပ်သင်တန်းအမှတ်စဉ်(၁)အား (၁၈-၁၁-၉၈)ရက်နေ့တွင်သင်တန်းသား (၄၀၇)ဦးဖြင့်ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။

နည်းပညာကောလိပ်သင်တန်းအမှတ်စဉ်(၂)အား (၂၉-၂-၂၀၀၀)ရက်နေ့တွင် သင်တန်းသား (၄၃၅)ဦးဖြင့် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။

နည်းပညာကောလိပ်သင်တန်းအမှတ်စဉ်(၃)ဝင်ခွင့်ကို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ခေါ်ယူမည်ဖြစ်ပါသည်။

တပ်မတော်နည်းပညာကောလိပ်ဝင်ခွင့်ကို
နှစ်စဉ် အောက်တိုဘာလတွင်
ခေါ်ယူလျက်ရှိပါသည်။

Interview with Veteran Activist U Hla Shwe

Lin Nyein Eain

Abstract

In this interview, Lin Nyein Eain, the pseudonym of an organizer of the 2016 workshop on student activism held in Yangon, interviews U Hla Shwe, a veteran activist and student agitator, who served as a member of the secretariat of the All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) and editor of *Oway* magazine. U Hla Shwe was involved in the 1962 student uprising and also fought for the Communist Party of Burma for nearly a decade. He ended up spending close to two decades in prison. He passed away during the COVID-19 Delta wave of 2021 due to a lack of supplementary oxygen. In this interview he goes into deep detail about the procedures of various student unions and the relationships between unions, university councils and other bodies in the 1948-1962 post-independence period.

Could you please introduce your experience in student politics, and the aspiration, vision, and representativeness of student unions in Burma?

I first began engaging in student union activities in 1951. I started out as a student leader in 1953, when I was in the seventh grade, and I was involved for ten years, up until 1963. The Bogalay Township Student Union was my first appointment.

During the British rule, there were only two unions: the All Burma Students' Union (ABSU), which became the All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) in 1951, and the University Student Union, which became the Rangoon University Student Union (RUSU), founded on 31 January 1931. The ABFSU is the country's largest national student union. Thakin Ba Hein, Dr. Hla Shwe, Ko Aye Kyaw, and Ko Thein Aung were among the student leaders that founded the ABFSU on 25 February 1936 under its original title, the ABSU. Before the country's independence

from colonial rule, its organizational structure was limited, but more latitude was granted for activities following independence, and the ABSU functioned more efficiently than previous student unions since it had national reach. For instance, student opinion was critical when discussing ending civil war. Despite occasional disputes with the government under the incumbent Anti-Fascist People's Freedom League (AFPFL) administration, no significant conflicts occurred when organizing student movements, regardless of public opinion or powerful political groups, in government or in opposition. The government's connection with students in the post-independence democratic period was different from today.

We student union members held talks with former student leaders, including Dr. Than Tun, Dr. Maung Maung Kyaw, and U Soe Thein, to discuss how to alter the function of student unions based on their political influence, the country's political background, and the scope of their operations. We then spoke to former student leaders like Dr. Than Tun and other former student leaders who were still alive at the time and with whom we could openly communicate.

The ABFSU held regular conferences every four years. Extraordinary meetings were also held; for example, when major events occurred, the ABFSU could call for an emergency meeting. The executive committee of the ABFSU did not make all the decisions. At least one provincial or university/college student union was negotiated with by the committee when solving issues. After independence, these student unions remained the same. There were concerns with the foundations of the ABFSU in the post-independence era since it elected its congress and executive council every four years, leaving a lot of time between elections.

As for the RUSU, it organized events, dealt with student problems, rights and general education issues. It also dealt with political affairs related to students. According to its constitution, the RUSU organized elections once a year, regardless of who won or lost. The academic year began on 1 June in those

days. When it began, the processes for holding the election and business meetings were the first tasks to be completed.

The RUSU was comprised of 11 executive council members. In the first phase of the election, the positions of president, vice president, and treasury officer were elected. All students were eligible for these roles, including the president and vice president. The treasury role, however, was only open to graduates. Joining RUSU did not require any active steps by the students. When a student enrolled at the university, they filled out a form and instantly joined the RUSU, making them eligible to be elected and to vote. Out of the entire university student body of 10,000 in those days, around 6,000 to 7,000 were interested in the student union's activities and progress.

A business meeting was conducted before the election, open to all students. At that event, the previous batch of student union members from the last academic year reported on their activities and successes during their tenure. The date of the business meeting had to be announced at least two weeks prior to the event, at Rangoon University, Htee Tan College and Yankin College. The first agenda of the conference was to present a report on the activities of the student unions in the previous year and to ask whether students agree with the actions of the executive members. The student population voted to decide any disagreements. If most students voted that there had been an abuse or disagreed with a major measure by the council, the executive council member responsible would be dismissed. If the entire council was voted out, the executive council's election officers would be responsible for planning the next election without the assistance of the council.

In those days, the whole of the executive council was seldom dissolved at once, as the council tried its best to avoid it. Students who attended the union business meeting debated various topics, posed questions and requested explanations for actions taken. The debate was always conducted in a civilized manner, with no use of violence. If the whole executive council was sacked, its individual members would be unable to run in the next election. At the business meeting, seven new election

officers had to be elected, with the current members of the executive council in control of the process.

An announcement for the forthcoming election would be made if no objections were raised during the business meeting. The present executive council would then organize the election alongside the election officers. Candidates had to complete the necessary paperwork and the election was conducted according to regulations. The first round of the election was for the positions of president, vice president, and treasurer, while the second phase elected six executive council members, one for each portfolio or function. The treasurer position in the RUSU executive council was usually held by a female, as people believed that females are more considerate regarding finances. If no one ran for a particular position, an announcement would be made, and the current council would appoint a new member in lieu of an elected candidate. The executive council would have nine total members after these two elections. The executive council would then appoint two more members themselves, who would take up the roles of editor of *Oway* magazine and librarian at the University Library. The new eleven-member executive council would then hold its first meeting to discuss the coming year.

Back then, every university student had to pay laboratory costs, library fees, and a student union subscription of one Burmese Kyat. The student union treasurer and the Rangoon University financial department collaborated to manage finances and accounts according to the rules. To withdraw funds, one had to fill out paperwork and provide their student registration number, dormitory, and union position. Funds needed for students' health, educational activities, and welfare were taken from the university accountants: withdrawals had to be recorded in the credit and debit ledger, and the RUSU president and treasurer, as well as the university's chief accountant, all had to sign the log. The RUSU was required to hold accountable elections, business meetings, and to manage finances according to protocol.

If the RUSU wanted to organize additional events and campaigns outside the basic budget provided by member fees, it had

to raise funds independently. In practice this meant that, because the student union had so many concerns to deal with, external funding was always needed. Executive council members would individually ask donors for funding on behalf of the union. One example of such a business donor was U Pwint Kaung, the owner of Pwint Kaung Fish Paste and Sauce Enterprise. An example of an artist was singer Myat Lay.

The fundraising did not have to come only from individuals in this way. The union always tried to raise as much money as possible. Every two years, a festival was held, and extra effort was made to cover the festival expenses. Occasionally there were no major events at all during the year, so there was minimal expenditure. If the present members of the executive council wanted to run for re-election, they had to raise their own funds for their campaign expenditures. Executive council members were prohibited from using union funds for campaigning.

If there were excess funds left over at the end of an executive council's term, they had to declare it in the financial statement provided to members. Two government-recognized chartered accountants had to sign the financial information. The financial statement of the student union had to be confirmed as being lawful, following best practices and free from fraud. If the registered accountants did not approve the financial statement, the executive council members would be dismissed at the union business meeting.

In comparison to the pre-independence era of Ko Aung San, unions received more funds post-independence. The RUSU extended its operations and constitution. In the constitution of the RUSU, the editor of *Oway* and librarian are a part of the student union. The librarian had to take the initiative in forming a library committee and reporting the library committee's members to the executive council. They also had to be made public when verified. The names of council members, as well as their functions, such as *Oway* editor, librarians, and other members, had to be documented and announced to students, like a government would to its citizens.

The British deliberately taught us Burmese to be systematic, work according to rules and regulations, and accustomed us to institutional boundaries, rules, and regulations. They did an excellent job at it. By example, let's say the credit for the student union was 150,000 Burmese Kyat and was appropriately registered. Any credits from other sources, such as individual donor funding, had to be documented in the credit and debit ledger. Everything had to be invoiced and carried out in a systematic way. The procedures of the student union were like a miniature version of parliament. Experience in student unions prepared some of us for joining political parties. We could manage public services well even after independence.

How were networking activities conducted between student unions, such as between the ABFSU and the RUSU?

There were rules and regulations for networking in the constitution of ABFSU. There was a paragraph in the bylaw. For example, the executive council members of the Mandalay University Student Union (MUSU) had to be registered as members in the ABFSU according to obligatory rules and regulations. This extended to all universities and college wanting to be recognized by the ABFSU and participate in its conferences. The constitutions of student unions are linked. Each regional, provincial and college/university student union had to register with the ABFSU. The ABFSU in turn was registered with the International Union of Students (IUS), headquartered in the Czech Republic. While ABFSU conferences were held only every four years during the October holidays, the executive board could hold additional emergency meetings if they deemed it necessary. Representatives from many universities and colleges such as those in Pathein, Myitkyina, and Mawlamyine attended the seminars. There were also conferences led by the most prominent student unions, such as the RUSU and MUSU. All these were already denoted in the constitution of student unions.

During your time in student politics, how did university councils work with the student unions and student body?

I can discuss the Rangoon University Council (RUC). All the university professors were members. The RUSU also had the right to appoint two members to the RUC to represent the student union. For example, Dr. Maung Maung Kyaw and Mr. Ti Koh Haung, both well-known government-recognized lawyers, were chosen by the RUSU to represent them at the RUC. When student-related issues were raised in the RUC, these appointed representatives had to defend, question, and provide resolutions on behalf of the students. If an issue was raised that related to a student studying a particular subject, such as physics, the corresponding professor RUC member was held accountable in the discussion. Professors discussed academic matters such as failing examinations, giving awards, and qualifying for honors classes at the RUC. The Prime Minister of the Union of Burma was the RUC chairman, while the university rector was deputy chairman. Although Rangoon University had autonomous status, in practice the RUC was under the elected government.

A representative of the Prime Minister was assigned as he could not attend the council personally. There were also two representatives from each of the upper and lower houses of parliament assigned to the RUC. They facilitated cooperation between the RUC and government, enacting laws and financial regulations when cases were put forward by the RUC. The university required the approval of parliament to access its funding. The RUC had to report its expenditure to the university council administrative board to get the council's approval, although the funding was from the students at the university. Not all spending needed to be reported. The RUC also had the right to expel students. When emergency events such as the 7 July 1962 student protests were discussed by the RUC, then-leader General Ne Win eliminated the two RUSU representatives from the university council, resulting in the loss of voice for students.

There was also a body called the Social and Reading Club (SRC) under the RUSU. There were dormitory committees, with a warden and an SRC for each. These SRCs organized events like dinners and social gatherings as well as raising funds. The report of dormitory wardens and opinions of the SRCs were required when the RUC expelled a student. If the warden reported an incident of rule breaking, the dormitory committee would expel the student from the dormitory. If the rule breaking was worthy of full dismissal, the RUC could decide to expel or protect the student.

As someone who led student activities, how do you view the term 'student' as a global symbol and how do Burmese student unions compare internationally?

There are student unions all over the world. Representatives of student unions from universities and colleges in places such as the People's Republic of China, Japan, Germany, and the Czech Republic used to visit us. While our own student union constitutions might be the same or sometimes different, in my opinion, the difference was not too big. We once had a visitor from Iraq. He explained the constitution of the student union he represented in his country, and we presented the RUSU Constitution to him. There were a few differences, as our constitution had been drawn up by elite British professors and other highly qualified individuals who had visited other countries and gained international experience. They applied the knowledge that was suitable for the context in Burma and discarded that which was not appropriate.

The role of ABFSU should be mentioned here. All the issues related to the RUSU were managed by its executive council. However, RUSU is also a registered member of ABFSU. The biennial seminar of all the universities and colleges did not happen during British rule. This biennial seminar started only during the post-independence period and was regularly organized by the ABFSU. Also, when the ABFSU held its conference every four

years, student union representatives from all the nation's universities and colleges attended the conference.

It is necessary to have a union that can represent all the universities and colleges and host conferences in which all institutions participate. The ABFSU took the role during our time, and it should have continued in that way. If there are 100 or 200 student unions in Burma, all these institutions should link to the ABFSU. Then, all national student unions of other countries should join the IUS. The student unions of Burma, Japan, and China were all members of the IUS. The IUS would sometimes hold continental conferences. For example, if the IUS conference is held in Africa, the ABFSU could participate at their invitation. In 1958, the IUS conference was held in China, and we sent 60-70 representatives. The U Nu government used to allow many student representatives to attend IUS conferences. Students from ethnic communities were also represented, with two representatives from each ethnic group.

Were any student leagues or unions related to particular ethnic groups back then?

Yes, but they did not take the name of 'student union'. Instead, they used the term 'student association': the Chin Student Association, Mon Student Association, Pa-O Student Association and Shan Student Association. This was similar to the regional student associations like the Pyapon Province Association, Bogalay Township Association, Taungoo Province Association, and Pathein Province Association. In 1960, when I was a member of the executive council in both the RUSU and ABFSU, I solicited the opinion of former student leaders like Dr. Maung Maung Kyaw about founding a league for Rangoon University Ethnic Students. They approved of the idea and such a league came into existence. We RUSU leaders invited two representatives from each association to establish the league at that time. We coordinated with the league to solve issues together as they arose. For instance, we officially informed the league that we would be

demonstrating on a certain day and requested them to discuss the issue in their own executive council meeting.

Here, I would like to mention the relations between ethnic students and the RUSU. Student activists from ethnic minority backgrounds also participated in the RUSU executive council elections. Ko Aung Win, a Shan student, is an example. When he and I went to Htee Tan College together, before I attended Rangoon University, he was the president, and I was the secretary of the Htee Tan College Student Union. Later, the political significance of each ethnic group played an instrumental role in student politics.

We also encouraged the participation of some influential ethnic students in the league to coordinate with other institutions and to raise the voices of ethnic students. With such kinds of institutions, we could create a political link when there were important issues to discuss, like the Panglong Agreement. The ABFSU also facilitated meetings between the Internal Peace Committee and ethnic students. Peace within the union was a shared issue relevant to all ethnic groups. All the ethnic groups within the Shan States, for example, were united under the Shan Student Association. At this time, some wanted to organize more granular associations, but they only had very small minority populations. It is noteworthy that ethnic representation only catches on when there are ethnic-related issues.

Did student unions collaborate with other civil and political organizations in your time?

Many student groups run for student union election, and some distinguished groups are referred to as “forces”. My fellow leaders and I formed a group called the Student Unity Front in 1955. I also joined the Rangoon Students Progressive Force (RSPF), which was formed before independence. Not many students were interested in it. You would only join if you were interested in progressive politics. The organization was intended to study Marxism, with the label “progressive” meant to signal this, and its informal title was the Rangoon University Marxism Study

Group. It was not an SRC, but SRC members did join it. Politics during this time was open and flexible. The government allowed the studying, publishing, and distributing of Marxist literature. In 1953 the ruling government formed an organization called the Democratic Students Organization (DSO), with U Kyaw Nyein, the famous anti-colonial politician, playing a significant role in organizing it. There were many groups formed for students with similar interests at that time.

In 1953, incumbent politicians U Nu, U Ba Swe and U Kyaw Nyein reduced the October university holidays from one month to 15 days, displaying dishonest intentions. Disputes took place. The DSO supported the decision while progressive student forces opposed it. Progressive students were more influential at the time as they were executive council members of the RUSU and ABFSU and held the positions of president and secretary in dormitory committees. When a student strike erupted in October that year, many students were expelled, and many others were arrested and sentenced to jail.

The clashes between student protesters and the police were intense, with the police using tear gas and live rounds to shoot students. This was one of the earliest public protests after independence. I was only in seventh or eighth grade when these protests happened. Later, when I became a student leader at Rangoon University, Ko Win Maung Than also became a leader at Mandalay University. He was a follower of *Thakin* Soe, the Red Flag communist party leader.

We can say there was democracy in general back then. During 1959-60, when we became university students, there was another organization called the Rangoon University Student Unity Front (RUSUF), which was unrelated to the RSPF. The RUSUF was formed to promote unity among students. After its formation, the government supported 'Ye Gaung' students to compete against it. The original Ye Gaung students were a group of students who wanted to fight against the Japanese during the Japanese occupation. U Kyaw Nyein gathered some students to compete against the RUSUF and revived the name Ye Gaung. These Ye Gaung students were government supporters.

Both the Ye Gaung and RUSUF students competed in the 1960 RUSU executive council election. As part of the RUSUF, I remember hiring cars and Willys jeeps for the election day. The rental fee was like 20 Kyat per day. We used these cars to campaign to students in Yankin, Htee Tan, and the medical technology compound.

The Ye Gaung students were defeated in 1960, an outcome not helped by the fact that the election committee downplayed or outright withheld individual candidates' group affiliations. Candidates who chose to compete in the RUSU election could do so individually or formally aligned with an organization. If a candidate ran as a representative of an organization, the affiliation was not mentioned in any public election materials. The election committee only announced the number of candidates, and personal details such as name, specialized subject, dormitory, and residing address. The candidates themselves were required to campaign under and for their groups and try to create a memorable impression.

For the 1960 RUSU executive council election, the ballot box was placed in Judson Hall of Rangoon University. Students could vote freely and democratically. University lecturers managed giving out the ballots, supervising the polling place and listing the voters. There was a student register book and identification cards for every student. Two lecturers at the entrance to Judson Hall verified the registration number of every arriving student and gave out ballots. The voter had to tick off their unpreferred candidates, displayed on the ballot without their group affiliations. The votes were counted at night in the convocation hall. The counting tables were in the hall while the two blackboards were placed outside. The lecturers counted the ballots in front of some students in the hall. The names of candidates were written on the blackboard, and the number of votes were shown beside the name. A tally was kept for every ten votes.

To divide the RUSUF and Ye Gaung students who gathered outside the hall in front of the blackboards, the students tied a long rope from a lamppost in front of the convocation hall to a tree in front of the student union building. This led to an

enjoyable atmosphere without any violence. The winning group could celebrate their victory freely by dancing. There were two charming female candidates running under the Ye Gaung students, Ma Sein Aye and Ma Khin Hnin Yee, who had won positions in the Miss Burma Beauty Pageant. We thought students would vote for them, but they proved us wrong, and the two ladies got the least number of votes. The RUSUF won the most votes. There was no split in the RUSU executive council.

Before the 7 July 1962 student uprising, there were several different student groups that vied for influence in the RUSU and therefore the ABFSU. The DSO and Ye Gaung students generally sided with the government and were in fact created by the government. The government wanted supporters in the student body to back them, as most students tended to criticize their actions. But they were unsuccessful at influencing the student unions. The 1959-60 student union election, the third I directly participated in, turned out to be the last ever RUSU election held at Rangoon University.

Was there any collaboration between university student unions and other student unions?

The ABFSU organized biannual seminars for union representatives from the nation's universities and colleges. The seminars rotated between different cities. These seminars were important and featured discussions on crucial issues such as education policy, public expenditure on education, passing rates for exams, curriculum, general academic issues and students' rights. There were high-level discussions and academic papers presented. The ABFSU was responsible and accountable for overall union policy, which involved a lot of research. The union invited parliament representatives from the National United Front and academic experts such as Dr. Maung Maung Kyaw to attend the seminars. These education experts assisted union members to adopt firm positions on pressing issues. For example, there was an idea of omitting English subjects in tenth grade, but after research and discussion the union decided that skipping English subjects

would only cause obstacles for students' further study. Some lecturers preferred English in general, while others preferred Burmese as the teaching medium. (I think it is better to teach in English. But students from rural areas who do not have strong English skills then face more learning difficulties.)

In addition to the biannual seminars, the ABFSU also held a conference on education every four years. The issues discussed there related to high school rather than university, and included education expenditure, the relevance (or not) of unions to high school students, student arrests, accommodation, teachers, the outdated examination system, and the curriculum.

Sometimes, the high school conference and university seminar overlapped in the same year. At that time, an extra session was added to discuss further issues. For example, if the ABFSU conference was held for five days as usual, then one extra day was added to discuss special issues such as forcing the students to repeat from grade nine if they failed the matriculation examination and such a policy's consequences on students. In general, the issues at university level and high school level are dissimilar. The university level is more complicated due to the dormitories, exam system, and different prescribed subjects, with serious issues such as the lack of accommodation and lecturers, and the university's inability to publish and deliver textbooks on time.

The ABFSU conference extended its invitations to all members. Township-level student unions could send only one representative and one observer, while province-level student unions could send two representatives and two observers. University and college student unions sent their representatives as needed after negotiation. There were logistic and accommodation problems given the large numbers of attendees. Funds were insufficient, although there were abundant materials. The leaders of the ABFSU had financial struggles. Each seminar would be organized by a student union from the host city and nearby (for example, if the host city was Mandalay, MUSU would be primarily responsible for organizing the event). The ABFSU did not have

any extra resources for funding, although its executive council had to travel often.

In 1958, the first student conference to discuss contemporary issues related to high school education was held in the Convocation Hall of Rangoon University. The convocation hall was decorated beautifully, and even the chairs were set up in an oval shape like the United Nations conferences. The conference focused on national high school education. Problems such as the examination system, curriculum, textbooks, and founding student unions were discussed, and there were talks from experts. The conference focused on high schoolers from grade 8 to grade 10.

Now it is 2016. Has the scope and nature of student activities altered due to the current government's policies and actions?

I would like to say something about how party politics worked in the unions back in the old days. Let's say you follow Marxism: that is your choice. Differences in political ideology are up to the individual. It did not matter if you supported U Nu back then, or Aung San Suu Kyi now. The student union, as an organization, would never make any comment about it or persuade others to support or oppose someone. The ABFSU mainly focused on discussing education policy. Supporting or opposing politicians was not relevant. The ABFSU did not give any opinion. We used to discuss issues related to the whole educational system in the university and college seminars, whether the government is democratic or not. As a senior student union member, I commented on the government's practices of democracy, the strengths and weaknesses of educational policy, and government expenditure on education.

I believe that even high schoolers can participate in politics. It is essential for study at the university and college levels. U Nu once instructed that student unions should be off campus, although he was a student union leader on campus during his college days. The ABFSU argued with U Nu, and later, he agreed to

compromise. Now in 2016, Daw Aung San Suu Kyi should not comment on student unions. If she makes any comment, it is inevitable that we will respond. But we do not want to make any comment. For example, if students wish to operate a union office, they should be allowed; it is only democratic. If only supporters of The Lady are allowed to organize a student union, then she should return her Nobel Prize. Why would she refuse students operating their own unions? A student following Marxism can still be a student leader. They can believe in whatever they want. For example, Daw Aung San Suu Kyi said, "let bygones be bygones, people should not talk about the 7 July 1962 uprising, it only increases tension with the military". If so, what would she say about stopping celebrating Martyrs' Day?

All that aside, we cannot simply comment on The Lady from a single perspective. Instead, we should analyze her actions from various angles, as she is currently the leader of the country. We should not make loose comments, but The Lady should also refrain from commenting in the same way.

How did relations with other countries and political leaders' impact on the student unions when you were a student leader?

I already mentioned the ABFSU was a member of the IUS, headquartered in the Czech Republic. We had a Burmese student union member living in the Czech Republic as our representative. We communicated with him through many channels, sometimes through the Chinese Embassy, sometimes through the British Embassy, and sometimes through volunteers. There was another international student union too, the International Student Conference and its coordinating secretariat, which supported US foreign policy and was not as anti-imperialist and Marxist as the IUS, although there were both leftists and rightists in the IUS.

The ABFSU student leaders mostly followed Marxism. In Japan, there were the *zengakuren*,[1] who were tougher than us. They visited us once and asked if we were afraid. We said, "please do not ask like that, my friend. We do not feel afraid, as people's movements should be peaceful and democratic". We also politely said to them that they are a bit too harsh. We communicated through translators. Japanese people are a little too active and hot. Every cultural group in the world has its own significant characteristics. Just because China was a leftist country at the time, it cannot be assumed that there was no Kuomintang student union. Some leftist countries allow rightist activities; likewise, some rightist countries tolerate Red Flag parties. It depends on whether a country is politically and socially mature.
Our country and our government were not mature. I said this to U Nu, and he laughed. I visited him with two friends. U Nu is very democratic. When we arrived at his place, his clerk, who arranged his meals, told us to wait because the Prime Minister was eating. A moment later, U Nu himself told us, "Maung Hla Shwe and Maung Thet, please kindly wait while I am eating". The Prime Minister, of such a high rank, did not need to ask us visitors to "please wait for me". We felt so awkward. We replied, "Uncle, please eat comfortably. We can wait". U Nu treated us very well like that. We may not have liked his politics, but we did not hate him personally.

However, U Kyaw Nyein never welcomed us once in his lifetime. He was actively against communism. Not all of our student leaders were communists, and people knew that. Even the US Embassy treated us better than U Kyaw Nyein. They just asked us if we were reds (i.e. communists) and were very cultured and

---

[1] The *zengakuren* is a radical student movement that emerged in Japan in the late 1940s in response to the conservative establishment and U.S. imperialism. It became known for its militant tactics, such as direct action, street demonstrations, and demands for greater democracy, student rights, and social justice. However, the movement faced numerous challenges, including government repression, internal divisions, and the changing political climate of Japan in the 1980s, which led to its eventual decline. For more information, see Dowsey, 2012.

polite. They laughed when we said we were neither red nor blue. They were very diplomatic and sometimes they made jokes. I never heard about human rights at that time. They told us it was fine even if we did not like the U.S. and if they did not like us. They were talking about the same human rights we are discussing nowadays. While U Kyaw Nyein never treated us respectfully, we did not respond to him rudely, as he was one of the leaders of our country and the Minister of Home Affairs. We were instructed by our seniors to never disrespect him.

In which key political struggles did you and the ABFSU play a role in?

One area that we focused on was the internal peace process, which was a common issue related to the entire country. We focused on opposing civil war and the peacebuilding process. Thakin Kodaw Hmaing was the chairman and lawyer U Tun Tin was the secretary of the Internal Peace Committee. Another area the unions worked on in my time was the education system in general. We tried to replace it with a modern education system. We did not have the expertise to do this on our own, but we knew that education should result in higher career prospects. At that time to receive a degree a student had to study for 14 years: ten years in primary and secondary education and four years in higher education. If a degree cannot guarantee a decent livelihood, if you cannot make a respectable income for your family after 14 years of study, it's just not worth it.

The education system of Burma was basically in chaos at the time I was in student politics and then after. We could not build a successful career out of our education. We struggled to apply the knowledge we acquired from our education. Hence, we actively participated in opposing the matriculation examination system, which was essential for high school.

In 1960, there was a demonstration against the matriculation examination system. At that time, it was too hard to pass the matriculation exam. Teachers in rural areas could not help us pass the exam as they struggled to teach English, Geometry

and Algebra subjects. When the results of matriculation exams were announced at that time, the pass rate was only around 2.1 percent. Students who failed had to repeat from ninth grade. Eighth grade was called pre-matric. So, the student who failed the matriculation examination had to repeat a whole year of study.

The demonstrations against the matriculation exam standards took place all over the country. As ABFSU executive council members, we were busy traveling to different colleges and provinces. Prime Minister U Nu refused to change the matriculation standards and results despite the demonstrations. Instead, he announced a supplementary result for students who scored close to the passing mark. The ABFSU told U Nu that it was difficult for students to repeat a whole year of study, especially for students from lower socioeconomic areas, which was most students. U Nu did not compromise, even though he said he felt empathy for the students, he claimed to worry that people would be unimpressed with the quality of the Burmese education system if the exam standards were lowered. There were some disputes between teachers and students who were given a pass in the supplementary results. Teachers hurled verbal insults at students who felt disrespected, and this sometimes led to physical violence. The ABFSU agitated for all student leaders to gather on Sule Pagoda Road, where the Shangri-La Hotel is standing today. More than 100 students, including students from the Htee Tan and Yankin colleges, gathered for a 72-hour hunger strike.

In addition to the hunger strike, we at the ABFSU took additional actions such as meeting with stakeholders, the Prime Minister, and the Minister of Education to try and solve the issue. During British rule, students who passed seventh grade could be assigned as an administrative assistant in an office. However, we could not do the same because of a lack of English language skills. A seventh grader would have been fluent in English during the British time, when the student population was few. At the current time in 2016, the number of graduates is enormous, and not enough jobs have been created.

Could you tell us a bit more about your personal experience after you entered the workforce and what happened to you after 1962?

In fact, my parents were lower-class people and could not afford my university tuition fees. Student leaders such as Ko Ba Swe Lay, Ko Thet, Ko Tin Tun, Ko Min Kyaw, and Min Hla Nyunt Kyuu pleaded with the ABFSU to sponsor my tuition fees. Later, I was offered 150 Kyat as a monthly salary to teach seventh grade in a private school, founded by a writer named Min Kyaw and a student leader named Min Hla Nyunt Kyuu, and located near the Kamayut guard house. I usually gave 90 Kyat of my salary to my family and enjoyed the rest.

Later, I became a history teacher, teaching middle school students, eighth and tenth grade, after choosing history as my specialized subject. There was a university subject called Triple History, which was Asian, Western and Burmese history. Students interested in arts and politics studied these Triple History subjects. The history of Burma, Japan and China were also studied separately. Triple History exams included three questions that had to be answered in a single article. It was hard to pass the tests without studying hard. I passed them and earned the right to become a history teacher.

Soon I was invited to become the headmaster of a male-only private school donated by the Tiger Balm Philanthropic Organization and located on Kamayut Railway Station Street. There was a monk called Sayadaw Ashin Nyanissara who did philanthropic tasks with the organization. I agreed to work there for a better salary. I really tried to support my children and family with my small income. My wife and I worked as senior assistant teachers and we struggled to get by. My wife, brother-in-law and I were among the school's first-generation teachers.

At that time some private schools paid teachers up to 400 Kyats per month, whereas high school teachers in government schools earned around 300 Kyats. This was still a good salary. A tical of gold cost 300 Kyats. There were other incentives given to teachers too. But when General Ne Win put all the private

schools under public ownership after 1962, all private school teachers were reassigned to public schools. I became a teacher instead of being reassigned as a headmaster because I did not have a degree in education. Attending at least a one-year Diploma at the University of Education is mandatory to get a headmaster position in a public school. The Sayadaw offered to support me with school funding to get the diploma, so I ended up a headmaster again later, while my wife and brother-in-law were assigned as high school and middle school teachers, respectively. Our financial position was OK. Later, when the union peace talks failed, the military government attempted to arrest student leaders. I still held positions at the RUSU and ABFSU. I only had two options: to go underground or to be detained by Brigadier General Tin Oo, the Intelligence Chief. If I chose to rebel, I would have to leave my wife and children. If I was arrested, I might be killed in prison. There was a lot of news about Tin Oo having students killed in jail. But I felt like I was left with no choice. I had to rebel. When I went underground, I left my wife and two sons, young boys, around 5-6 years of age.

So many student leaders, including from the Mawlamyine, Kyaukpyu, Pathein, Mandalay, and Magway student unions, totaling over 70 people, went underground and became rebels. Some died in the Bago mountain range. Some went to Shan State and died there. Others died in battle in Rakhine State. I fought in two operations in the Ayeyarwady Division: Shwe Lin Yone and Shwe La Win. During the Shwe La Win operation, I was arrested and sent to Myaungmya Intelligence Unit 4. I was interrogated in brutal ways. We were in the Rangoon underground unit. So, the intelligence unit from Rangoon informed the Myaungmya unit that I, Hla Shwe (a.k.a) Aung Thar, must be sent to Rangoon.

Before I got there however, I was sent to Myitkyina to be brutally interrogated. Brigadier General Tin Oo was notorious for torturing and killing students. People captured on the battlefield were not tortured that intensely but were instead pushed to attend a ‘press conference’. I said to my captors:

> *You can sentence me to jail or do whatever you want. I could have died during that battle, and I now regret surviving. I am in your hands. You can kill me or keep me alive. I won't do a press conference and betray my comrades.*

The idea behind holding a press conference was to accuse and condemn the Communist Party, of whom I was a member. But we are comrades who protect each other. I told myself in my mind that I simply should have died in the battle.

When my wife, Khin Mar Aye, was taken to Yay Kyi Ai Interrogation Center, she also said I should have died. She was a Pa-O Student Association member. Kun Thet Lwin was the secretary of the Rangoon University Pa-O Student Association, while my wife was the associate secretary of the same organization. Captain Tin Aung from military intelligence told my wife, "Teacher, we tried to help him as much as possible, but your husband refused to cooperate". My wife understood what he meant.

At that time, one or two student leaders, with whom I was familiar, surrendered and did the press conference; later, I tried negotiating with Bo Ni, Deputy Chief under Brigadier General Tin Oo. I told him that I was ready to face anything, and I could do a press conference, but I would not criticize my comrades. I would not alter my words later. Many people sacrificed their lives. Our leaders, Ko Tin Tun and Ko Thet, died in the Bago mountains. These people were like my brothers, and I refused to blame them in death.

"You can detain, release, or give me a death sentence, as you wish."

That is why they detained me in prison. After six months in jail, Kun Thet Lwin came to see me. I scolded him and told him I did not want to see his face. Kun Thet Lwin told my wife Khin Mar Aye about that. My wife told him, "My husband cursed you because he was captured in the battle, but you surrendered to the army. So, he will stand his ground. As for me, I want to see my husband, but I will not welcome him if he surrenders".

I told Captain Tin Aung this too, but he did not tell me my wife's reply. He tried to persuade me by talking about my sons. I said:

> *Stop trying to convince me. I don't know how many battles you fought, but I fought at least some that I can be proud of. I fought bayonet-to-bayonet. You are also a soldier, so you should know the mindset of a soldier.*

In prison, they gave me food fit for an officer. Meat and side dishes were provided. After being detained for three months, they told me to pack my things and released me from prison. Although I packed my things, I really did not expect to go home. I did not even know where my home was.

I used to live in Shauk Pin Chan, Hledan Township. In the early years of our marriage, our house was at the back of Bwe Gyi's House. Ko Min Kyaw's son, Bwe Gyi (a.k.a. Ant Bwe Kyaw), was our neighbor. The U Chit Teashop originally opened near Hledan Market, and we used to go there at night. I was the youngest person in my group of contemporaries and learned a lot from these comrades. Anyway, I decided not to reveal anything if they released me or not. There was no difference. If I told anyone anything, I would not dare to look at my own face in the mirror, and I would not have the gall to face my comrades. Many people who fought together with me were dead. Many of my comrades were sent to Coco Island, including one comrade who was arrested together with me. I fought with these comrades. I had to keep silent even if I was tempted to reveal our secrets. I know what it is like to surrender. Many of my friends did so and cut ties with me. It was unpleasant that they did so even for me, who was captured in the battle, and did not surrender.

Looking back, what were the major tasks of the student union during your tenure?

There were two significant tasks during my tenure as student leader. The first was furthering anti-colonialism and working on

our own peace process. The struggle against colonialism has been waged since the time of Ko Aung San and Ko Aung Kyaw. The US was creating chaos in Southeast Asia and a huge conflict between the US and China was occurring in the Indochina region. We followed Sayagyi Thakin Kodaw Hmaing and General Kyaw Zaw and tried to end our own civil war and achieve internal peace. This was related to democratization, issues related to democratic rights.

The second major was fixing the Burmese education system, which did not benefit graduates as it should at that time. Students from lower socioeconomic areas faced many obstacles to passing the matriculation exam. As an ex-insurgent, I know more than others about the suffering and woes of people in disadvantaged areas and areas affected by conflict. I lived for ten years in rural farmers' homes. If a house offered us rice with fermented fish paste and chilies, the family was doing well. I have been to homes that could offer only rice.

We organized a conference in 1958 to call for education reform, and approximately 700 student union members and other representatives attended the conference. We held the conference inside a compound, which was formerly the office of the prime minister and next to the University of Education today. Around 700 representatives attended the conference. U Nu served a buffet and a dinner party for the attendees. Fourteen policy papers were submitted at the conference to be put together as a single file. At the conference, Ko Zaw Win, then president of the ABFSU, and Ko Soe Thein, the president of the conference, delivered speeches. At the dinner hosted by U Nu, we handed the policy papers to the Prime Minister and to the Minister of Education at the conference. These policy papers were conducted by scholars, and experts such as *Thakin* Khin Aung. The papers included suggestions and recommendations for reforming the education system of Burma. The topics were basic education (primary, middle, and high school) and university education (both arts and science).

I handed the papers over and said we hope they will be of some help when you implement education reform. After

officially handing the papers over, U Nu asked if we requested anything. I said travel expenses for the student representatives because we could not raise enough funds. U Nu agreed to pay the travel cost of the student representatives. U Nu said to me:

> *We have been criticizing and opposing each other all the time. I even had to arrest and then release some students. I am happy to meet you. It reminds me of being a student leader in the past.*

Even so, none of the policy reforms we presented were implemented, and after the 7 July 1962 protests, we politically active students became rebels. Our options were to die in Yay Kyi Ai Interrogation Center, the jungle, or in prison. Most student leaders were killed in the fighting following these 1962 protests.

Approximately ten student leaders were killed during internal conflicts within the Communist Party of Burma (CPB) in the Bago mountain range. When there were splits in the party, the more powerful side simply killed the weaker side. Some student leaders killed were my colleagues. Soe Win, the elder brother of Po Than Joung, and my classmate, was one of the victims. Soe Win, Thein Htun, Soe Myint, Aung Thein Naing, and I were assigned to public relations, especially with senior people like Sayagyi Thakin Kodaw Hmaing, General Kyaw Zaw, and U Tun Tint. I am the only survivor from that whole group. Aung Thein Naing, Kyaw Khin, and Thein Tun were also killed in the Bago range. I do not know whether the CPB internal splits were democratic or not. It was the destiny of the CPB and its leaders. Some people still want to discuss it today. I used to make posters and campaign with the people killed in Bago. I was so sorry to hear about their fates. Po Than Joung is the younger brother of Soe Win, and Nyi Pu Lay was the youngest brother. The children of Ludu U Hla and Daw Amar were outstanding. Soe Win was qualified to attend honors classes available only in Rangoon. If he had come to Rangoon, he would have survived.

Twenty-three student leaders, including me, escaped death but were sentenced to prison. Yin Htun and I were imprisoned

in Thayat Prison. Student leaders like me, Ko Ba Swe Lay, Ko Thet (president of the ABFSU), Ko Tin Htun (secretary of the ABFSU), and other executive members were all the same age, around 20 years old, when this took place.

How are student activism and political views related?

If we talk about student activism in recent years, no substantial achievement has been seen from student activists, whether related to the National League for Democracy or not. Generally, they have not lived in a democratic era like we did and cannot build themselves up to become a student leader. Although it has become more open nowadays, students are divided into many groups. It is not a positive sign for sustainability and working together in the long run. Student activities cannot be successfully conducted if there are conflicts due to political beliefs, for example, between Marxists and non-Marxists. There were three different political groups among students during our time: Communist Party, Red Flag, and People's Volunteer Organization. These political affiliations and beliefs were individual and were kept separate to the student unions.

Student unions have a responsibility to function according to their constitution. Student leaders have no obligation to force different political beliefs on people. For example, a student leader from China may talk about communism or try to persuade others to follow communism because the communist party is the ruling government in China. We did not have this context. We did not comment about Marxism when we were doing student union business. Members explicitly explained how it worked to other newer members. There was also no complication in the student union because senior student leaders admonished juniors thoroughly. I can't tell if there is such a practice now in 2016. Political beliefs, for example, in Marxism or liberal democracy, are personal rights, not to be discussed in the student union.

During our time, Ko Ba Swe Lay, my fellow townsman, was president of the RUSU. The ruling party and government tried

to destroy student unity, first the AFPFL and then the military's Burma Socialist Programme Party. When arrested, I was charged with having connections with the CPB, but not for being a student leader or for the other positions held in other organizations. It is a natural response because they consider communists as their enemy. Fortunately, they did not kill the communists that were captured. From my experience, unity among students fell apart while U Nu was the leader of AFPFL.

I mentioned the strike against the October student holiday changes in 1953 earlier. It was really horrible. The Ava Hostel was the base for the demonstrators at night. Mr. Raschid, a former president of the RUSU himself, and Bo Khin Maung Lay, the then-Minister of Home Affairs, led the crackdown on the strike. They came to Ava Hostel at 4 a.m. with riot police and used an armored vehicle to destroy the door. Riot police used water cannons and teargas and violently beat the students. Over 40 students in the Ava Hostel were hospitalized. This history should not be ignored. The truth must be claimed based on solid evidence.

As a student leader, I did everything except die for the cause. I was in life-threatening situations but survived. I would probably have died on 7 July 1962 if I was not arrested before the shooting started with live ammunition. Even though I was never given a formal duty or obligation in politics, I feel the responsibility as an experienced activist to voice my opinion on contemporary political issues.

On the other hand, I need to turn a blind eye to some issues. It is not appropriate for a person to talk too much and think very highly of himself. Do not consider that you know best about every issue. Politicians must have strong beliefs, a broad perspective, and be far-sighted.

References

Dowsey, S. J. (Ed.). (2012). *Zengakuren: Japan's Revolutionary Students*. Ishi Press.

ဝါရင့်တော်လှန်ရေးသမားနှင့် ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်ဟောင်း ဦးလှရွှေနှင့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း

လင်းငြိမ်းအိမ်

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤအင်တာဗျူးသည် ၁၉၅၀ မှ ၁၉၆၀ ဆယ်စုနှစ်တစ်လျှောက် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (ဗကသ) ၏ ဆောင်ရွက်ခဲ့ပုံများကို အသေးစိတ် မှတ်တမ်းရယူထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကာလရှိ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၏ ကျောင်းသားကို ကိုယ်စားပြုမှု၊ ကျောင်းပရဝုဏ်တွင်းနှင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ စုစည်းလှုပ်ရှားမှု အမျိုးမျိုးတို့အကြောင်းကို လေ့လာခွင့်ရပြီး ကျောင်းသားမျိုးဆက်တို့တွင် သမဂ္ဂစိတ် (ခေါ်) တရားမျှတမှုနှင့် ကျင့်ဝတ်စောင့်ထိန်းမှုဆိုင်ရာ နမူနာများကို ကျောင်းသားအချင်းချင်းကြား လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်ကြပုံကိုလည်း မှတ်သားဖွယ်တွေ့ရသည်။

မေးခွန်း။ မြန်မာနိုင်ငံခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေ ရဲ့ မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်၊ ကိုယ်စားပြုမှုတွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အကြောင်းအရာလေးတွေ ပြောပြပေးပါခင်ဗျာ။

ဟိုတုန်းက ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ဘယ်နှစ်ခုရှိလဲ အရင်ပြောရမှာပေါ့။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတစ်ခုကတော့ ဗကသပေါ့။ ဗကသ ဆိုတာ All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) ပေါ့။ ဗကသကတော့ ဗမာပြည်တစ်ပြည်လုံးနဲ့ဆိုင်တဲ့ သမဂ္ဂပေါ့။ ဗကသက ဘယ်အချိန်မှာ ပေါ်လာသလဲဆိုတော့ ၁၉၃၆ ခုနှစ်မှာ ဗကသများ အဖွဲ့ချုပ်ကို ဖွဲ့စည်းတာပေါ့။ ဟိုတုန်းကတော့ All Burma Student Union (ABSU) နာမည်နဲ့ပဲ ဖွဲ့ကြတယ်။ သခင်ဗဟိန်းတို့ ဒေါက်တာလှရွှေတို့ ကိုအေးကျော်တို့ ကိုသိန်းအောင်တို့ ဆိုတဲ့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေ လက်ထက်တုန်းကပေါ့။ ဗမာနိုင်ငံကျောင်းသားများသမဂ္ဂဆိုတာပဲ သုံးတယ်။ လွတ်လပ်ရေးလည်း ရလာတယ်ဆိုတော့ ဘာပဲပြောပြော ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်လို့ကိုင်လို့ ရလာတဲ့ အနေ

အထားရှိတာပေါ့။ နောက်တော့ ဗကသက တစ်ပြည်လုံးနဲ့ ပတ်သက်တာ ဆိုတော့ ကျန်တဲ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေထက် ပိုအလုပ်လုပ်နိုင်တာပေါ့။ ဥပမာဆိုကြပါစို့ မြန်မာပြည်မှာ ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲ ရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ ပြောကြတယ်ဆိုရင် ဟိုခေတ်ကာလက ကျောင်းသားတွေရဲ့ အာဘော်က အင်မတန် အရေးကြီးတယ်။ လူထုက ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကျောင်းသားတွေပေါ်မှာ အပြင်မှာရှိတဲ့ နိုင်ငံရေး ပါတီကြီးတွေပဲဖြစ်ဖြစ် အာဏာရတဲ့ပါတီပဲဖြစ်ဖြစ် အတိုက်ခံ ပါတီပဲဖြစ်ဖြစ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနဲ့ ပတ်သက်လို့တော့ ဖဆပလအစိုးရ လက်ထက်မှာ ငါတို့နဲ့ နည်းနည်းပါးပါး ငြိတာတွေရှိပေမယ့် ယေဘုယျတော့ လုပ်လို့ကိုင်လို့ မရလောက်အောင် မငြိပါဘူး။ အစိုးရနဲ့ တို့နဲ့က အခု ဒီဘက်ခေတ်ကလိုတော့ မဟုတ်ဘူး။

ပထမဦးဆုံး ဘာပြောဖို့လိုသလဲဆိုတော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂက သုံးခု ရှိတယ်။ ငါတို့ခေတ်ကို ရောက်လာပြီဆိုတော့ ငါတို့ခေတ်ဆိုတာ ၁၉၅၁ ခုနှစ်ကနေစတာပေါ့။ ငါတို့ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုထဲ စပါတဲ့ အချိန်က စပြောမယ်ဆိုရင်ပေါ့။ ကျောင်းသားအဖွဲ့အစည်းဆိုတာ ဘာရှိသလဲဆိုတော့ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ် ABFSU ပေါ့။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၂၅) ရက်နေ့ မှာ စဖွဲ့တာ။ အဲဒီတုန်းကတော့ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်လို့ မခေါ်သေးဘူး။ ကိုအောင်ဆန်းတို့ သခင်နုတို့လက်ထက်မှာ ABSU လို့ပဲ ဒီလိုအသုံးအနှုန်းနဲ့ပဲ သုံးတယ်။ အဲဒီတုန်းက လွတ်လပ်ရေးလည်း မရသေးတဲ့အခါကျတော့ ဗကသရဲ့ဖွဲ့စည်းပုံက နည်းနည်းကျဉ်းတာပေါ့။ ဒုတိယက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂပေါ့။ ဟိုတုန်းကဆိုရင် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂလို့ပဲ ခေါ်တယ်။ ဒီဘက်ခေတ်ကျမှ တို့ရှေ့က ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် လုပ်ခဲ့တဲ့သူတွေ ဥပမာ-ဒေါက်တာသန်းထွန်းတို့လိုလူတွေ၊ ဒေါက်တာမောင်မောင်ကျော်တို့ ဦးစိုးသိန်းတို့လို ဒီလူတွေနဲ့ ပြန်ညှိပြီးတော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေရဲ့ လက်ရှိရှိနေတဲ့ အရပ်ရပ်စည်းရုံးရေး၊ နိုင်ငံရေးအနေအထားနဲ့ ကိုယ့်တိုင်းပြည်နိုင်ငံရေးနဲ့ ဒီအဖွဲ့အစည်းတွေ လုပ်ရမယ့် ခွင်အကျဉ်းအကျယ်နဲ့ တို့ရှေ့က ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဟောင်းကြီးတွေပေါ့၊ ဒေါက်တာသန်းထွန်းဆိုရင် အစက ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဟောင်းပဲ။ တို့ရှေ့မှာရှိတဲ့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေထဲက သက်ရှိထင်ရှားရှိပြီးတော့ လောလောဆယ်ဆယ်လည်း လွတ်လွတ်လပ်လပ် ပြောနိုင်တဲ့သူတွေနဲ့ တို့က ဒါတွေကို ပြန်ကြည့်ရတယ်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တုန်းကဆိုရင် ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ရှိတယ်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂ

Rangoon University Student Union (RUSU) ရှိတယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ၁၉၃၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၃၁) ရက်နေ့မှာ ပထမဆုံးစဖွဲ့တယ်။ အဲဒီတော့ အင်္ဂလိပ်ခေတ်မှာတော့ ယေဘုယျပြောမယ်ဆိုရင်ကျောင်းသားသမဂ္ဂလို့ ပြောရင် (၂) ခုပေါ့။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂ RUSU ပေါ့။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂပေါ့။ ဒါကတော့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပရဝုဏ်ထဲမှာ လုပ်တာ။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နဲ့ဆိုင်တဲ့ ကျောင်းသူကျောင်းသားတွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့အရပ်ရပ်၊ ပညာရေးနဲ့ပတ်သက်တာ၊ ကျောင်းသားအခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်တာ။ ဒီအပြင် ပြင်ပအပြင်နိုင်ငံရေးက ကျောင်းသားတွေနဲ့ ဆက်စပ်နေတဲ့ ကိစ္စတွေ ပတ်သက်ပြီးတက္ကသိုလ်သမဂ္ဂက လုပ်တာ။

ဒါပေမဲ့ တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂက အမှန်အားဖြင့် ပြောရမယ်ဆိုရင်တော့ ဒီဘက်ခေတ် လွတ်လပ်ရေးခေတ် ရောက်လာတဲ့အခါကျတော့၊ တို့ကတော့ တို့ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာတဲ့ အခါကျတော့ ၁၉၅၃ ခုနှစ်ကနေ ၁၉၆၃ ခုနှစ်အထိ (၁၀) နှစ်ပေါ့။ ၅၃ ကတော့ (၇) တန်း ကျောင်းသားလောက်ပဲ ရှိသေးတယ်။ ဘိုကလေးမြို့နယ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂကနေ စပါတာပေါ့။ နောင်ကျတော့ အဲဒီကနေပြီးတော့ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ် ညီလာခံတွေ ရှိတယ်။ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ညီလာခံက (၄) နှစ် တစ်ခါ လုပ်တယ်။ နောက်တစ်ခါ အရေးပေါ်ညီလာခံတွေ ရှိတယ်။ ဥပမာ လက်ပံတန်းကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုလိုမျိုး ဖြစ်ပေါ်ပြီဆိုရင် နည်းနည်း အရေးကြီးတဲ့အတွက် ဒါမျိုးကျရင် ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ကနေပြီးတော့ အရေးပေါ်အစည်းအဝေး ခေါ်လို့ရတယ်။ အရေးကြီးတဲ့ issue ဖြစ်နေပြီဆိုရင် ဗဟိုသမဂ္ဂက သူတို့ချည်းပဲသတ်သတ် မလုပ်ဘူး။ အနည်းဆုံး ခရိုင်သမဂ္ဂတွေ၊ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်သမဂ္ဂတွေကို ခေါ်ယူပြီး ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်တာတွေ လုပ်တယ်။ ဒီဘက်ခေတ် လွတ်လပ်ရေးရပြီး အခါကျတော့ ဒီသမဂ္ဂတွေ နဂိုအတိုင်းရှိတယ်။ နောက်ပိုင်း ဘာပြဿနာ ရှိလာသလဲဆိုတော့ ဗကသက (၄) နှစ်တစ်ကြိမ် ကွန်ဂရက်နဲ့ အမှုဆောင်အဖွဲ့ကို ဖြုတ်တာ၊ တပ်တာ လုပ်လာတယ်။ (၄) နှစ်တစ်ကြိမ်ဆိုတော့ အကြာကြီး အချိန်ရတယ်။ ပြင်ချိန်ဆင်ချိန်ရတယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂကျတော့ ဖွဲ့စည်းပုံအရ တစ်နှစ်တစ်ကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ရတယ်။ နှစ်တိုင်းကျင်းပရတယ်။ ဘယ်သူနိုင်နိုင် ဘယ်သူရှုံးရှုံး။ အဲဒီတော့ ရွေးကောက်ပွဲကို ဘယ်လိုကျင်းပရမလဲဆိုတာ ဖွဲ့စည်းပုံထဲမှာ ပါပြီးသား။ ဆိုတော့ ပညာသင်

နှစ်တစ်နှစ် ရောက်လာပြီဆိုရင် တို့တုန်းက ဇွန်လ တစ်ရက်နေ့ကို တက္ကသိုလ် ဖွင့်တယ်။

ပထမဆုံး အရေးကြီးဆုံးကတော့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ပြန်ဖွဲ့စည်းဖို့က အရေးကြီးတယ်။ တစ်နှစ်တစ်ခါ ဖွဲ့ရတယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂဖွဲ့စည်းပုံက ကျောင်းဖွင့်ပြီ ဆိုကတည်းက ပြီးခဲ့တဲ့နှစ်က သမဂ္ဂမှာ တာဝန်ယူခဲ့တဲ့ သူတွေက သူတို့လုပ်ရမယ့်တာဝန်က ဘာလဲဆိုတော့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂအမှုဆောင်အဖွဲ့ကို အသစ်ဘယ်လို ပြန်ရွေးကောက်မလဲဆိုတာ သူတို့အလုပ်ပဲ။ အဲဒီတော့ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂက အမှုဆောင်အဖွဲ့ (၁၁) ယောက်ရှိတယ်။ ပထမ first election မှာ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုဥက္ကဋ္ဌ၊ ဘဏ္ဍာရေးမှူး တို့ကို အရင်ရွေးရတယ်။ ဥက္ကဋ္ဌတို့ ဒုဥက္ကဋ္ဌတို့က ဘွဲ့တွေဘာတွေ ရစရာ မလို ဘူး။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ဖြစ်ဖို့ပဲ လိုတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘဏ္ဍာရေးမှူးကျတော့ ဘွဲ့ရပြီးတဲ့သူ ဖြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့ ကန့်သတ်ချက်လေးပါတယ်။ အဲလို ရွေးကောက်ပွဲမလုပ်ခင် ကုန်ခဲ့တဲ့ ပညာသင်နှစ်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂက ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့အညီ သူတို့ဘာတွေလုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သလဲဆိုတာကို သမဂ္ဂ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ business meeting ဆိုတာရှိတယ်။ အလုပ်အစည်းအဝေးလို့ ခေါ်တယ်။ ဒါက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂရဲ့ နောက်ဆုံးအစည်းအဝေးလို့ ပြောနိုင်တယ်။ Business meeting ဆိုတာ ဘာလဲဆိုတော့ တက္ကသိုလ် တစ်ခုလုံးက ကျောင်းသားတွေတက်တဲ့ အစည်းအဝေးပေါ့။ အဲဒါ တက္ကသိုလ် ဖွင့်ပြီ ဆိုတာနဲ့ ဒီအလုပ်က အရင်စလုပ်ရတယ်။ အဲဒီတော့ အဲဒီခေတ်ကတော့ ဘယ်လို ပြဿနာမျိုးရှိသလဲဆိုတော့ တကယ်လို့ ပြိုင်တဲ့လူရှိတယ် ဆိုရင် တော့ ဝင်ပြိုင်ပေါ့။

ရွေးကောက်ပွဲက ပထမရွေးကောက်ပွဲ၊ ဒုတိယရွေးကောက်ပွဲ အဲဒါလုပ်ရ တယ်။ ပြိုင်မယ့်သူ မရှိဘူးဆိုရင်လည်း ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ အတိုင်းပဲ ထုတ်ပြန်ရတာတို့၊ ကြေညာတာတို့ ဘယ်သူ့ကို ရွေးကောက်တယ်၊ ဘယ်သူ့ကို မရွေးကောက်ဘူးဆိုတာ လုပ်ရတယ်၊ သဘောက သူ့ ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့ အညီ လုပ်ရတယ်။ ထူးခြားချက်က တက္ကသိုလ်မှာ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်ခိုင်းတာ သီးသန့်မရှိဘူး။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဖြစ်လာပြီဆိုရင် အလိုလို သူက သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်လာတာပဲ။ တက္ကသိုလ်တက်ပြီဆိုတာနဲ့ တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂဖောင်ဖြည့်ရတာဖြစ်တဲ့အတွက် မဲပေးချင်ပေး သို့မဟုတ် အရွေးခံချင်

အရွေးခံလို့ရတယ်။ သမဂ္ဂအနေနဲ့ တစ်နှစ်တာအတွင်း ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့အညီ ဘယ်လောက် လုပ်ခဲ့သလဲဆိုတာကို ကျောင်းသားထုအတွင်းကို ပြန်အစီရင်ခံရတယ်။ အဲဒီအစည်းအဝေးကိုတော့ ဘယ်သူမဆို လာတက်လို့ရတယ် မတက်ချင်လည်းနေ။ ဒါပေမဲ့ တော်တော်များများ တက်ကြတယ်။

ကျောင်းသားထောင်ချီ ရှိပေမယ့် သေသေချာချာ စိတ်ဝင်စားတဲ့သူက သုံးယောက်မှာ တစ်ယောက် သို့မဟုတ် နှစ်ယောက်လောက်တော့ရှိမယ်။ သုံးပုံနှစ်ပုံလောက်က စိတ်ဝင်စားတယ်။ ကျောင်းသားတစ်သောင်းကျော်လောက်ရှိတယ်ဆိုတော့ ခြောက်ထောင်၊ ခုနစ်ထောင်လောက်တော့ စိတ်ဝင်စားတယ်။ ဘယ်နေ့ ဘယ်ရက်မှာ တကသရဲ့ business meeting ရှိတယ်ဆိုတာကို အစည်းအဝေးမတိုင်ခင် နှစ်ပတ်အတွင်း ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် တစ်ခုလုံးကို လိုက်ကပ်ရတယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ရဲ့ အုပ်ချုပ်မှုအောက်မှာရှိတဲ့ ထီးတန်းကောလိပ်နဲ့ ရန်ကင်းကောလိပ် တို့မှာလည်း သွားကပ်ရတယ်။ မိန်းထဲမှာဆိုရင်လည်း အဆောင်တိုင်း၊ အဆောင်တိုင်းကို လိုက်ကပ်ရတယ်။

Business meeting လုပ်တဲ့အခါ သတ်မှတ်ထားတဲ့ နေ့ရက်ကျရင် ကျောင်းသားတွေက လာတက်ကြတယ်။ ပထမဦးဆုံး လုပ်ရတာက ပြီးခဲ့တဲ့နှစ်က သမဂ္ဂရဲ့ လုပ်ဆောင်ခဲ့တဲ့ အစီရင်ခံကို ဖတ်ပြတယ်။ လက်ရှိ တက်လာတဲ့ ကျောင်းသားထုက သဘောတူလားမတူလား အရင်မေးရတယ်။ သဘောမတူဘူး ဆိုရင်သဘောတူတဲ့သူနဲ့ မတူတဲ့သူကို မဲခွဲရတယ်။ အများစုက သဘောတူတယ်ဆိုရင် ဘာမှလုပ်စရာ မလိုတော့ဘူး။ တကယ်လို့ အများစု သဘောမတူဘူးဆိုရင် အဲဒီ business meeting မှာကုန်ခဲ့တဲ့ တစ်နှစ်လုံးလုပ်လာတဲ့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂဟာ အလိုလိုပြုတ်သွားနိုင်တယ်။ ပြုတ်သွားတယ်ဆိုရင် နောက်ထပ် ရွေးကောက်ပွဲအတွက် ဘယ်သူကတာဝန်ခံရမလဲဆိုတဲ့ ကိစ္စရှိတယ်။ ပြုတ်သွားဦးတော့ အဲဒီအမှုဆောင်အဖွဲ့ထဲကပဲ Election Officer လို့ခေါ်တဲ့ ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ပေးတဲ့အဖွဲ့ကပဲ ဒီဖွဲ့စည်းပုံထဲကပဲ ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ပေးရတယ်။ အများအားဖြင့် ပြုတ်တာကတော့ တို့တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တွေ လုပ်ခဲ့တဲ့ကာလမှာတော့ မရှိပါဘူး။ တို့ကလည်း တတ်နိုင်သလောက် ကောင်းကောင်းမွန်မွန် လုပ်ကြတဲ့အခါကျတော့ တို့ကို ဖြုတ်ချမယ့်သူ မရှိပါဘူး။ Business meeting ဆိုပြီး တက်လာပြီး သူတို့မေးချင်တာလေးတွေ မေးတယ်။ အလုပ်ကိစ္စလေးတွေပေါ့။ ထောက်တာလေးတွေ ရှိတယ်။ ဒါကတော့ ဘာလို့ လုပ်တာလဲ၊ ဘာလို့ မလုပ်

တာလဲ စသဖြင့်ပေါ့။ သမဂ္ဂအပြည့်တက်တာပဲ။ ကျောင်းသားကလည်း တက်ရောက်ပြီးတော့ ထူးထူးထွေထွေ အော်ဟစ်နေတာမျိုး မလုပ်ဘူး။ အဲဒါ ကလည်း သူ့ဟာသူ အလေ့အကျင့် ဖြစ်နေတာပေါ့။ အဲဒီ အလုပ်အစည်းအဝေး မှာ တကယ်လို့ အများစုက မကြိုက်လို့ အမှုဆောင်အဖွဲ့ပြုတ်တယ်ဆိုရင် သူက ဘာဆုံးရှုံးသွားသလဲဆိုတော့ ဒီနှစ်အတွက် ဆက်အရွေးခံလို့ မရတော့ဘူး။ Election Officer အုပ်စုကို သတ်သတ်ရွေးရတယ်။ အဲဒီ business meeting မှာပဲ အားလုံးပေါင်း (၇) ယောက်လောက် ရွေးရတယ်။ မူလ EC ဟောင်းက တာဝန်ခံပြီး လုပ်ပေးရတယ်။ တကယ်လို့ ဒီ business meeting မှာ ငြင်းတာခုံတာတွေ၊ ကန့်ကွက်တာတွေ ဘာမှမရှိဘူးဆိုရင်တော့ ရွေးကောက်ပွဲ ကြေညာဖို့ပဲ။ ဒီတက္ကသိုလ် သမဂ္ဂအမှုဆောင် အဖွဲ့ကပဲ ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ပေး ဖို့ပဲ။ ဒီလူဒီလူတွေက ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဝင်ပြိုင်မယ်ဆိုတာကို ဖောင်ဖြည့်ကြရ တယ်။ ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေနဲ့အညီ လုပ်ပေးရတယ်။ ပထမ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုဥက္ကဋ္ဌရယ်၊ ငွေထိန်းရယ်ကို အရင်ရွေးရတယ်။ ပြီးရင် နှစ်ပတ်အကြာမှာ ဒုတိယအကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲ လုပ်ရတယ်။ ဒုတိယ ရွေးကောက်ပွဲမှာတော့ ဌာန (၆) ခုအတွက် အမှုဆောင် (၆) ယောက် ရွေးပေး ရတယ်။ တကယ်လို့ ပြိုင်ဘက်မရှိဘူးဆိုရင် ပြိုင်ဘက်မရှိကြောင်း ကြေညာ ပေးရတယ်။ ပြိုင်မယ့်သူမရှိရင် မူလသမဂ္ဂက တင်ပြတဲ့ အမှုဆောင် (၆) ယောက်က တရားဝင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ခေါင်းဆောင်တွေဖြစ်ကြောင်း ကြေညာပေးရတယ်။ ပထမနဲ့ ဒုတိယ ရွေးကောက်ပွဲပြီးသွားတော့ အမှုဆောင် (၉) ယောက်ရတယ်။ နောက်ထပ် အမှုဆောင် (၂) ယောက် ကျန်သေးတယ်။ တတိယရွေးကောက်ပွဲပေါ့။ အဲဒါကျတော့ ဘယ်သူတွေကို ရွေးရသလဲဆိုတော့ ကျောင်းသားတွေက မဲပေးစရာမလိုတော့ဘူး။ အမှုဆောင် (၉) ယောက်ကနေ နောက်ထပ် အမှုဆောင် (၂) ယောက်ကို ပထမအကြိမ် အစည်းအဝေးထိုင်ပြီး ရွေးရတယ်။ တစ်ယောက်က အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာပေါ့။ တစ်ယောက်က တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ စာကြည့်တိုက်မှူးကို ရွေးရတယ်။ သမဂ္ဂအမှုဆောင် (၁၁) ယောက် စုံသွားပြီ ဆိုရင်တော့ ပထမအကြိမ် အမှုဆောင်စုံညီအစည်းအဝေး လုပ်ရတယ်။ လုပ်ပြီး ဒီနှစ်ဘာတွေလုပ်မလဲဆိုတာကို တိုင်ပင်ကြတယ်။ ဒါဆို လုပ်ထုံးနဲ့အညီ သမဂ္ဂအမှုဆောင် ရွေးကောက်ခြင်း ပြီးပြီးပေါ့။

ဟိုတုန်းကတော့ ကျောင်းသားတိုင်းက ကျောင်းကို ပေးရမယ့် ဓာတ်ခွဲခန်း ကြေး၊ စာကြည့်တိုက်ကြေးတို့ ဘာကြေးညာကြေးတို့အပြင် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ

ဝင်ကြေး တစ်ကျပ်ပေးရတယ်။ ကျောင်းသားတိုင်း သမဂ္ဂ မဖြစ်မနေ ဝင်ကြရတယ်။ သမဂ္ဂဝင်ကြေးကတော့ ကျောင်းသား တစ်သောင်းခွဲရှိရင် ငွေ တစ်သောင်းခွဲရမှာပေါ့။ အဲဒါကို တက္ကသိုလ် ငွေစာရင်းဌာနနဲ့ တို့ကျောင်းသား သမဂ္ဂဘဏ္ဍာရေးမှူးနဲ့ ငွေဘယ်လိုထုတ်ရမလဲ၊ ဘယ်လိုတောင်းရလဲ၊ စာရင်း ဘယ်လိုရှင်းရလဲ ဆိုတာတွေကို လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေနဲ့အညီ လုပ်ကြရတယ်။ ငွေထုတ်ရမယ့်ဖောင်တွေ ရှိတယ်။ တက္ကသိုလ်ဝင်နံပါတ်၊ အဆောင်နာမည်။ သမဂ္ဂအမှုဆောင်မှာ ဘာတာဝန်ယူထားသလဲ အစရှိသဖြင့်ပေါ့။ ငွေစာရင်းကိုင် ဆီမှာ ကျောင်းသားတွေအတွက် လိုအပ်တဲ့ ကျန်းမာရေးကိစ္စ၊ ပညာရေးကိစ္စ၊ သာရေးနာရေးကိစ္စတွေ ဆောင်ရွက်ဖို့ လိုအပ်သလို ငွေထုတ်ယူကြရတယ်။ ထုတ်ယူမယ်ဆိုရင် ငွေသွင်းငွေထုတ်စာအုပ်နဲ့ ထုတ်ယူရတယ်။ ဥက္ကဋ္ဌ လက်မှတ်ထိုး၊ ဘဏ္ဍာရေးမှူး လက်မှတ်ထိုးကြရတယ်။ သူတို့ဘက်ကလည်း ငွေစာရင်းစာရင်းကိုင်ထိုး၊ အဆင့်ဆင့်စာရင်းကိုင်တွေ လက်မှတ်ထိုးကြရတယ်။ ဒါသမဂ္ဂနဲ့ဆိုင်တဲ့ အကြမ်းဖျင်းကိစ္စပေါ့။ Business meeting လုပ်ပေးရမယ်။ ရွေးကောက်ပွဲကို တာဝန်ခံပြီး လုပ်ပေးရမယ်။

ငွေရေးကြေးရေးကိစ္စကိုလည်း ခုနကလို procedure အရ လုပ်ရတယ်။ ကျန်တဲ့ကိစ္စတွေ လုပ်ချင်ရင်တော့ ကိုယ့်ဘာသာရန်ပုံငွေက ရှာရတယ်။ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်ကြေးနဲ့တော့ မလုံလောက်ဘူး။ သမဂ္ဂအလုပ်ကိစ္စတွေကလည်း များတယ်။ အဲဒီတော့ အပြင်ကနေ ရန်ပုံငွေကို ရှာရတယ်။ ရန်ပုံငွေကို ဘယ်လိုရှာရသလဲဆိုတော့ individual collection ပေါ့။ တစ်ဦးချင်းဆီက လိုက်အလှူခံရတာပေါ့။ ဥပမာ ဦးပွင့်ကောင်း ပေါ့။ ပွင့်ကောင်းငပိငံပြာရည် ပိုင်ရှင်ပေါ့။ တို့က သမဂ္ဂအမှုဆောင်ထဲက ယောကျ်ားလေးသုံးယောက် လောက်နဲ့ မိန်းကလေးနှစ်ယောက်လောက်ပါတယ်။ တို့ရှေ့ကလည်း ဒီလိုပဲ လုပ်ခဲ့တာပေါ့။ များသောအားဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးမှူးကို မိန်းကလေးခန့်တာ များတယ်။ မိန်းကလေးဆိုတော့ နည်းနည်းပါးပါး ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း ရှိတာပေါ့။ အဲဒီတော့ ဘဏ္ဍာရေးမှူးလုပ်တဲ့ ကျောင်းသူအမျိုးသမီးပါမယ်၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဒုဥက္ကဋ္ဌ၊ အတွင်းရေးမှူးပါမယ်။ လေးငါးယောက်လောက်ပေါ့။ ကုမ္ပဏီကြီးတွေ ဘာတွေ ရှိတယ်။ အဲဒီကုမ္ပဏီကြီးတွေဆီ သွားပြီးတော့ မန်နေဂျာဆိုလည်း မန်နေဂျာ၊ ဥက္ကဋ္ဌဆိုလည်း ဥက္ကဋ္ဌ၊ အတွင်းရေးမှူးဆိုလည်း အတွင်းရေးမှူးပေါ့။ သူတို့နဲ့ ဝင်တွေ့ ကျွန်တော်တို့ ဘာကိစ္စရှိလို့ပါ။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ရတယ်။ ဥပမာ ကိုမြတ်လေး တို့ဆိုရင် သူတို့ အဆိုတော်တွေပေါ့။ Individual collection

ဆိုတာ တစ်ယောက်ချင်းပဲ ကောက်ရမယ်လို့ မဆိုလိုပါဘူး။ အဲဒါတွေ အကုန်လုံးကို တို့ကောက်နိုင်သလောက် ကောက်ရတယ်။ ဘယ်လောက်ရရ ပေါ့။ တစ်နှစ်ခြား ကျောင်းသားပွဲတော်လုပ်တာရှိတယ်။ အဲနှစ် ကျောင်းသား ပွဲတော် လုပ်တယ်ဆိုရင် ပိုက်ဆံပိုရှာရတယ်။ တကယ်လို့ ကျောင်းသားပွဲတော် မရှိဘူးဆိုရင်တော့ ကျန်တာတော့ ထူးထူးခြားခြား ကုန်စရာမရှိဘူးပေါ့ကွာ။

ရွေးကောက်ပွဲပြိုင်ရရင်သာ ပြိုင်တဲ့အဖွဲ့ ကိုယ့်ပိုက်ဆံကိုယ် ရှာရတာ။ ကိုယ်က တပ်ဦးဆိုရင် ကိုယ့်ပိုက်ဆံကိုယ်ရှာရတယ်။ မူလသမဂ္ဂမှာရှိတဲ့ သမဂ္ဂ ရန်ပုံငွေနဲ့ မဆိုင်ဘူး။ အဲဒါ ကုန်ခဲ့တဲ့နှစ်က ကျောင်းသားတွေ ပေးထားတဲ့ ငွေ ပေါ့။ ကျန်နေရင်တော့ စာရင်းတွေ ဘာတွေရှင်းပြ၊ ငွေစာရင်းကပ်ရတယ်။ ငွေ စာရင်းကို အစိုးရအသိမှတ်ပြု RA ပေါ့။ Registered Accountant (မှတ်ပုံတင် စာရင်းကိုင်) နှစ်ယောက်က လက်မှတ်ထိုးရတယ်။ ငွေစာရင်းကို ဒီလိုလေး ကော်နဲ့ ကပ်ရုံတင်မရဘူး တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ ငွေစာရင်းဟာ ငွေရေးကြေးရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေကို မှန်မှန်ကန်ကန် လိုက်နာပါတယ်။ အလျှော့ အတင်းမရှိဘူး။ မှန်မှန်ကန်ကန် သုံးစွဲတယ်ပေါ့။ Registered Accountant နှစ်ယောက်ဆီကို တို့ငွေစာရင်းကို ပို့ရတယ်။ သူတို့လက်မှတ်ထိုးပေးမှ၊ တကယ်လို့ သူတို့ လက်မှတ်မထိုးပေးဘူး ဆိုရင် business meeting မှာ အဲဒီအမှုဆောင်အဖွဲ့ ပြုတ်ရော။ ဒါကတော့ business meeting လုပ်တဲ့ အချိန်မှာ ရှင်းရတဲ့ကိစ္စပေါ့။ တို့ခေတ်တွေမှာ ကိုအောင်ဆန်းတို့ခေတ်ထက် ရန်ပုံငွေက ပိုရတယ်။ လွတ်လပ်ရေး ရလာပြီဆိုတော့ ကိုယ့်လူနဲ့ကိုယ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လုပ်လို့ရလာတာပေါ့။ အဲဒါက တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ၊ ဘဏ္ဍာရေး။ တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂမှာ ဘာရှိသလဲဆိုတော့ အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း အယ်ဒီတာရှိတယ်။ စာကြည့်တိုက်ရှိတယ်။ စာကြည့်တိုက်က စာကြည့်တိုက် ကော်မတီ ဖွဲ့ရတယ်။ စာကြည့်တိုက်မှူးက ဦးဆောင်ပြီး ဖွဲ့ရတယ်။ အမှုဆောင် အဖွဲ့ကို တရားဝင်တင်ပြရတယ်။ အတည်ပြုပြီးရင် ထုတ်ကြေညာရတယ်။ ဘုတ်တွေရှိတယ်။ မှတ်တမ်းအဖြစ် ဘယ်သူက အိုးဝေအယ်ဒီတာအဖြစ် လုပ် တယ်။ ဘယ်သူက စာကြည့်တိုက်မှူး။ အဖွဲ့ဝင်တွေက ဘယ်သူတွေလဲ ဆိုတာ ကပ်ရတယ်။ အကုန်လုပ်ရတယ်။ အစိုးရလိုပဲ။ ဒါကို အင်္ဂလိပ်က မတော်တဆ လုပ်တာ မဟုတ်ဘူး။ ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့ နေတဲ့ထိုင်တဲ့၊ လုပ်တဲ့ကိုင်တဲ့ အလေ့အကျင့်နဲ့ စည်းစနစ်တကျဖြစ်အောင် လုပ်ပေးထားတာ။ ငွေစာရင်းဆိုလည်း ကိုယ့် ဘာသာ လုပ်လို့မရဘူး။ “ကျွန်တော် မခိုးပါဘူး” လုပ်လို့မရဘူး။ တက္ကသိုလ်က

ရမှာက ငွေတစ်သောင်းခွဲရှိတယ်။ ကျန်တဲ့ ရှာလို့ဖွေလို့ ရတာကိုလည်း ငွေစာရင်း သွင်းထားရတယ်။ ဘာသုံးတယ် ဆိုတာတွေလည်း ဘောင်ချာတွေနဲ့ ထားရတယ်။ စနစ်တကျ လုပ်ရတယ်။ ဆိုလိုတာက ငါတို့က အများနဲ့ဆိုင်တဲ့ အလုပ်တွေ လုပ်တဲ့အခါမှာ ဒီလို စည်းစနစ်တကျ၊ ဥပဒေတွေနဲ့အညီ လုပ်ရမယ်ဆိုတာ အင်္ဂလိပ်က message လုပ်တာပဲ။ အဲဒီလိုရှိတယ်။ တကယ်တော့ သမဂ္ဂလုပ်ငန်းစဥ်ဆိုတာ ပါလီမန်အသေးစားလေးပဲ။ အပြင်ရောက်တဲ့အခါ နိုင်ငံရေးပါတီလုပ်တဲ့အခါ တွေ့ရမှာပဲလေ။ မဆိုးဘူး။ အင်္ဂလိပ်က ဘာပဲပြော ပြော။ တော်တော်ကို စည်းစနစ်ရှိတယ်။ ငါတို့လည်း နေတတ်ထိုင်တတ် သွားတယ်။ တို့ဟာတို့ ကိုယ့်မြို့ကိုယ့်ရွာမှာလုပ်ရင်လည်း လုပ်တတ်ကိုင်တတ် သွားတာပေါ့။

မေးခွန်း။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှာ ဗကသရယ် တကသရယ်ရှိတော့ နယ်တွေမှာပဲဖြစ်ဖြစ် သမဂ္ဂအချင်းချင်း ချိတ်ဆက်လှုပ်ရှားမှုတွေ ကရော ဘယ်လိုများရှိပါသလဲ။

ဗကသမှာတော့ သူတို့နဲ့ဆိုင်တဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဥ်းရှိတယ်လေ။ အဲဒီမှာ တက္ကသိုလ်နှင့် ကောလိပ်များဆိုတဲ့ အပိုဒ်တစ်ပိုဒ် ရှိတယ်။ မန္တလေး တက္ကသိုလ်က ဗကသကို လာဝင်ရမယ်။ ဟိုအဝေးကနေပြီး လှမ်းဝင်လို့မရဘူး။ သူတို့အမှုဆောင်အဖွဲ့က ဗကသများဗဟိုအတွက် လိုအပ်တဲ့ စည်းမျဥ်း စည်းကမ်းနဲ့အညီ၊ ငွေရေးကြေးရေးကအစ သမဂ္ဂဝင်အဖြစ်နဲ့ လာဝင်ထားရ တယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂကလည်း ဗကသကို သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် ထားရ တယ်၊ မကွေးကောလိပ်ကလည်း အဲလို ဝင်ထားရတယ်။ အဲဒါမှ ညီလာခံ လုပ်ပြီဆိုမှ ညီလာခံမှာ သူတို့ရရမယ့် အခွင့်အရေးကို ရမယ်။ ဖွဲ့စည်းပုံချင်း ချိတ်ထားတာ။ ဗကသဖွဲ့စည်းပုံကျတော့ နယ်သမဂ္ဂတစ်ခုချင်း၊ ခရိုင်သမဂ္ဂ တစ်ခုချင်း၊ ကောလိပ်သမဂ္ဂ တစ်ခုချင်းက member လုပ်ရမယ်။ ကမ္ဘာ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ကျတော့လည်း တို့က မြန်မာပြည်အနေနဲ့ သွားဝင်ထား ရတာ။ IUS ရှိတယ်။ International Union of Students ပေါ့။ ချက်နိုင်ငံမှာ ဌာနချုပ်ရှိတယ်။ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ညီလာခံက အောက်တိုဘာ ကျောင်း ပိတ်ရက်မှာ လုပ်တယ်။ နှစ်တိုင်းမရှိဘူး။ လေးနှစ်တစ်ခါ ရှိတယ်။ အရေးကြီး အကြောင်းရှိရင် အမှုဆောင်အဖွဲ့ ဆုံးဖြတ်ပြီးရင် အရေးကြီးအစည်းအဝေး

တွေကို နယ်တွေကို ဖိတ်ရတယ်။ ဟိုးတုန်းက တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲဆိုတာရှိတယ်။ ပုသိမ်၊ မြစ်ကြီးနား၊ မော်လမြိုင်တက်မယ်။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂနဲ့ မန္တလေးတက္ကသိုလ် သမဂ္ဂတွေပေါင်းပြီးတော့ တကယ့် သမဂ္ဂကြီးတွေအားလုံးရဲ့ ကွန်ဖရင့်ပေါ့။ အဲဒါ သမဂ္ဂတွေရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံထဲမှာ ရှိတယ်။

မေးခွန်း။ ခေတ်အဆက်ဆက် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေရဲ့ မျှော်လင့်ချက်၊ မျှော်မှန်းချက်၊ ကိုယ်စားပြုမှုတွေမှာ ဘယ်အချက်တွေက ပိုပေါ်လွင်နေသလဲ။

အဲဒါကတော့ time scale နဲ့ပြောရမယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေဟာ ဘာတွေလိုအပ်နေသလဲ။ ဘာတွေတောင်းဆိုနေသလဲ။ ဘာတွေ တိုက်ပွဲဝင်မလဲဆိုတာ တစ်နှစ်တစ်နှစ်တော့ မတူဘူးပေါ့။ ဥပမာ ဘာတွေလုပ်ရသလဲ ဆိုတော့ အခု အောက်တိုဘာကျောင်းတစ်လပိတ် အရေးတော်ပုံဆိုရင် .... ဒီနေရာမှာ နည်းနည်းပြောချင်တာက ယူနီဘာစီတီကောင်စီဆိုတာ ရှိတယ်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကောင်စီဆိုတာ ရှိတယ်။ အဲဒီမှာ ပရော်ဖက်ဆာအားလုံး တက်ရတယ်။ ပရော်ဖက်ဆာအားလုံးဟာ ကောင်စီရဲ့ မန်ဘာတွေဖြစ်တယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂက ကိုယ်စားလှယ် နှစ်ယောက်ရှိတယ်။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂက အမည်စာရင်းပေးထားတဲ့ လူကြီးနှစ်ယောက်ရှိတယ်။ ဒေါက်တာမောင်မောင်ကျော်ရယ် မစ္စတာတီကိုဟောင်း ဆိုတာ နာမည်ကြီး ရှေ့နေကြီးတွေပေါ့။ အစိုးရအသိမှတ်ပြု ရှေ့နေတွေပေါ့။ ကျောင်းသားတွေနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကိစ္စတွေကို ယူနီဘာစီတီကောင်စီမှာ တစ်ခုခု ပြောမယ်ဆိုမယ်၊ ငြင်းမယ်ခုံမယ်ဆိုရင် တို့ဘက်က ဒီကျောင်းသားကိုယ်စားလှယ်တွေက ခုခံတာ။ ရပ်ခံတာ။ မရှင်းလင်းလို့ မေးတာမြန်းတာရှိမယ်။ နောက် တက္ကသိုလ်မှာ ရှိသမျှဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ပရော်ဖက်ဆာတွေပါမယ်။ တို့နဲ့တင်မက ဥပမာ physics ကျောင်းသားဆိုရင် သူနဲ့ဆိုင်တဲ့ ဘာသာရပ်ကိစ္စတွေမှာ အကြောင်းကြီးငယ်ရှိရင် သူ့သက်ဆိုင်ရာ ပရော်ဖက်ဆာက တာဝန်ခံရမှာ။ စာမေးပွဲ ကျတာ။ ဂုဏ်ထူးတန်းတက်မယ်။ အထူးဆုပေးမယ်။ ပညာတော်သင် လွှတ်မယ်ဆိုရင် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ပရော်ဖက်ဆာက ပြောခွင့်ရှိတယ်။ ကောင်စီမှာ သူတင်ပြရတာတွေ ရှိတယ်။ ယူနီဘာစီတီ ကောင်စီမှာဆိုရင်

ဝန်ကြီးချုပ်သည် ကောင်စီရဲ့ Chairman ဖြစ်တယ်။ ဒုဗျူတီ ချယ်ယာမင်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပါချုပ် ဖြစ်တယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သည် သီးခြား လွတ်လပ်ခွင့်တွေ ပေးထားသည့်တိုင်အောင် ကောင်စီမှာ အစိုးရနဲ့ လာချိတ် ထားတယ်။ ဝန်ကြီးချုပ်ကလည်း သူအမြဲတမ်း မထိုင်နိုင်တော့ သူ့ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ယောက်ကို ထားထားရတယ်။

နောက်တစ်ခုက ဟိုးတုန်းက အထက်လွှတ်တော်၊ အောက်လွှတ်တော် ဆိုတာရှိတယ်။ အောက်လွှတ်တော်က ကိုယ်စားလှယ် နှစ်ယောက် ကောင်စီကို လာရတယ်။ အထက်လွှတ်တော်ကလည်း ကိုယ်စားလှယ် နှစ်ယောက် လာရ တယ်။ ဒါဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ တက္ကသိုလ်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ တချို့ဥပဒေတွေ ပြဋ္ဌာန်းမယ်ဆိုရင်၊ ဘဏ္ဍာရေးတွေ ပြဋ္ဌာန်းမယ်ဆိုရင် university council က လွှတ်တော်ကို တင်ရတယ်။ လွှတ်တော်က လိုအပ်တဲ့ဟာ စဉ်းစားပြီး သဘောတူမှ university council က ဒီငွေကို သုံးခွင့်ရှိတာ။ ဆိုလိုတာက တက္ကသိုလ်ရဲ့ငွေပဲ၊ ကျောင်းသားတွေ ပေးထားတဲ့ငွေပဲ။ ဒါပေမဲ့ ဒီငွေကို ဘာကိစ္စအတွက် သုံးချင်သလဲ ဆိုလို့ရှိရင် university council ရှိတဲ့အတွက် university council အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ကိုတင်။ ကိစ္စတိုင်းတော့ တင်ရတာ မဟုတ်ဘူး။ university council မှာ မလွှဲမရှောင်သာ သုံးရမယ့် Amount (ပမာဏ)တွေရှိတယ်။ ငွေဘယ်လောက်ကို သုံးရမလဲ။ ကျောင်းသား တစ်ယောက်ကို ကျောင်းထုတ်မယ်၊ မထုတ်ဘူး။ university council မှာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်ရှိတယ်။ သမဂ္ဂရဲ့အောက်မှာ သဟာယနဲ့ စာဖတ်အသင်းဆိုတာ ရှိတယ်။ အဆောင်ကော်မတီတွေ ရှိတယ်။ Warden တစ်ယောက် ရှိတာပေါ့။ အဆောင်မှူးရှိတယ်။ အဆောင်ရဲ့ သာမှုနာမှုတွေကို လုပ်တဲ့အဖွဲ့ သဟာယနှင့် စာဖတ်အသင်း S&R (The Social and Reading Club) ဆိုတာ အဆောင် တိုင်းမှာ ရှိတယ်။ ညစာစားပွဲ လုပ်မယ်။ မိတ်ဆက်ပွဲလုပ်မယ်။ ရန်ပုံငွေရှာမယ်။ အထူးညစာစားပွဲ။ နှစ်ပတ်လည် ညစာစားပွဲလုပ်တာတို့ လုပ်ရတယ်။ ယူနီ ဗာစီတီကောင်စီက ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ပရော်ဖက်ဆာတွေပါမယ်။ လွှတ်တော် နှစ်ရပ်က ကိုယ်စားလှယ်တွေပါမယ်။ ဥပမာ 7 July လိုမျိုးဖြစ်တယ်ဆိုရင် ယူနီဗာစီတီကောင်စီမှာ ဆွေးနွေးရမယ်။ အဲတော့ ဘာလုပ်ပစ်လိုက်သလဲ ဆိုတော့ ဗိုလ်နေဝင်းခေတ်ရောက်တော့ ယူနီဗာစီတီကောင်စီမှာရှိတဲ့ တို့ရဲ့ ကျောင်းသားကိုယ်စားလှယ်နှစ်ယောက်ကို ထုတ်ပစ်လိုက်တယ်။ အဲဒီတော့ ကျောင်းသားတွေအတွက် ပြောပေးနိုင်တဲ့ အခွင့်အရေး ဆုံးရှုံးတာပေါ့။

ကျောင်းသားတစ်ယောက်ကို ကျောင်းထုတ်မယ်ဆိုရင် အဆောင်မှူးရဲ့ report ပါရမယ်။ အဆောင်သာမှုနာမှုလုပ်နေတဲ့ သဟာယနှင့် စာဖတ်အသင်းရဲ့ မှတ်ချက်လိုမယ်။ တချို့စည်းကမ်းပျက်တဲ့ ကျောင်းသားတွေရှိတယ်။ အဆောင်တိုင်းတော့ မဟုတ်ဘူး။ Warden က သိသွားလို့ ရီပို့တင်ရင် အဆောင်ကော်မတီက တန်းထုတ်ပစ်လိုက်မှာ။ ကျောင်းသားတစ်ယောက်က ကျောင်းထုတ်ရမယ့် အပြစ်မျိုး၊ ပြစ်ဒဏ်မျိုး ကျူးလွန်တယ်ဆိုရင် ယူနီဗာစီတီကောင်စီကပဲ ထုတ်ခွင့်ရှိတယ်။ အခြားထုတ်ခွင့်မရှိဘူး။ ဘာလို့လဲ ဆိုတော့ ကျောင်းသားက ပိုနစ်နာသွားမှာ စိုးလို့ပါပဲ။ ယူနီဗာစီတီကောင်စီမှာ ကျောင်းသားကိုယ်စားလှယ်လည်း ရှိတယ်ဆိုတော့ သူကလည်း ကျောင်းသား ကို ကာကွယ်ပေးရမှာ ရှိတယ်။

မေးခွန်း။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေမှာ ဦးဆောင်ပါဝင်ခဲ့သူတွေ အနေနဲ့ ကျောင်းသားဆိုတဲ့ စုပေါင်းအမှတ်လက္ခဏာနှင့် ကျောင်းသား သမဂ္ဂတွေရဲ့ အခန်းကဏ္ဍကို ဘယ်လို ရှုမြင်သုံးသပ်ပါသလဲ။

အမှန်က ကျောင်းသားသမဂ္ဂက တကမ္ဘာလုံးမှာရှိတာပေါ့။ ယူနီဘာစီတီ ကောလိပ်ဆိုရင် နောက်ပိုင်း တို့ဆီကို တရုတ်က လာတယ်။ ဂျပန် ကလာ တယ်။ ဂျာမနီက၊ ချက်ကလာတယ်။ အများကြီးလာတာပေါ့။ အနိုင်နိုင်ငံမှာကို ဒီကျောင်းသားသမဂ္ဂက ရှိတယ်။ တခြားနိုင်ငံတွေနဲ့ တို့နဲ့ တူရင်လည်းတူမယ်။ မတူချင်လည်း မတူဘူး။ တို့နဲ့တော့ သိပ်မကွာဘူးလို့ ထင်တယ်။ တို့ဆီကို တစ်ယောက်လာဖူးတယ်။ အီရတ်ကနေ ဘန်ဟန်ပတ်ဆိုတာ လာဖူးတယ်။ ဒါနဲ့ တို့အမှုဆောင်အဖွဲ့နဲ့ တွေ့ကြတဲ့ အခါကျတော့ တို့ကွန်စတီကျူး ရှင်းပြလိုက်တယ်။ သူကလည်း ပြတယ်။ တို့နဲ့က သိပ်ထူးထူးခြားခြား မကွာဘူး။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ တို့ဆီက ကွန်စတီကျူးရှင်း ဆိုတာကလည်း တကယ့် အင်္ဂလိပ်ပရော်ဖက်ဆာတွေ၊ တို့ဆီက ပညာတတ်တွေနဲ့ လုပ်ထား တာ။ သူတို့ကလည်း နိုင်ငံတကာ ဟိုရောက်ဒီရောက်ဆိုတော့ ဟိုမှာ ဒီလိုလုပ် တာတွေ့တော့ ကိုယ့်ဆီယူလာပြီး ဒီမှာပြန်မိတ်ဆက်။ ဗမာပြည်နဲ့ သင့်တာယူ၊ မသင့်တာဖယ် ဒီလိုလုပ်ရတာပေါ့။ တကာသနဲ့ ဆိုင်တာဆိုပေမယ့် ဗကာသနဲ့ လည်း ဆိုင်တာလည်း ဒါပါပဲ။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဆိုတာလည်း ဒီသဘော ပဲ။ ဗကာသက ဒီမှာဘယ်လို ပါနေသလဲဆိုတာပဲ ပြောရမယ်။ ရန်ကုန်

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂနဲ့ဆိုင်တဲ့ ကိစ္စအရပ်ရပ်အားလုံးကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂအမှုဆောင်အဖွဲ့က လုပ်တာပဲ။ သို့သော် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂသည် ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ရဲ့ အဖွဲ့ဝင် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂဖြစ်တယ်။ နှစ်နှစ်တစ်ခါလုပ်တဲ့ တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲဆိုတာ အင်္ဂလိပ်ခေတ်က မရှိဘူး။ တို့ ခေတ်ကျမှ လုပ်တယ်။

အဲဒီဆွေးနွေးပွဲကို ဗကသက ဦးစီးပြီး လုပ်တာ။ ရှိရှိသမျှ တက္ကသိုလ်ကောလိပ် သမဂ္ဂတွေဟာ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ကို လာပြီး ဆက်သွယ်ရမယ်။ ဗကသက လေးနှစ်တစ်ခါ ညီလာခံလုပ်တဲ့အခါမှာ ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မော်လမြိုင်၊ ပုသိမ်၊ ကျောက်ဖြူ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ် အားလုံးကိုယ်စားလှယ်တွေ လာတက်တယ်။ ဗကသနဲ့ တစ်ပြည်လုံးမှာရှိတဲ့တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်တွေက လာချိတ်ဆက်ထားတာ။ အခုဆို တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်သမဂ္ဂတွေ အားလုံး စုလိုက်၊ ကွန်ဖရင့်တစ်ခုခေါ်ပြီး တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုနိုင်တဲ့ သမဂ္ဂတစ်ခုရှိဖို့ လိုတာပေါ့။ တို့တုန်းကလည်း ဗကသရှိတယ်။ ဒီမှာလည်း တကယ်တမ်းကျ ဗကသပဲ လုပ်ရမှာပါ။ ABFSU ပေါ့။ တက္ကသိုလ်တစ်ရာရှိရှိ နှစ်ရာရှိရှိ ဗကသနဲ့ ဆက်ရတယ်။ ဟိုမှာတော့ နိုင်ငံတကာကျောင်းသားသမဂ္ဂ (IUS) ဆိုတာ ရှိတယ်။ အနိုင်နိုင်ငံမှာရှိတဲ့ သမဂ္ဂတွေက IUS နဲ့ ဆက်သွယ်ရတယ် ။ ဗမာပြည်ဟာ IUS ရဲ့မန်ဘာ။ ဂျပန်ဟာ IUS ရဲ့မန်ဘာ။ တရုတ်ဟာ IUS ရဲ့ မန်ဘာ ဖြစ်တယ်။ သူက တစ်ခါတစ်ခါဆိုရင် တိုက်ကြီးအလိုက် ညီလာခံတွေ လုပ်တယ်။ ဟိုဘက်ကတစ်ခါအာဖရိကမှာ ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂညီလာခံ လုပ်မယ်ဆိုရင် တို့ကိုဖိတ်လို့တို့က သွားတက်နိုင်ရင်ရတယ်။ လုပ်မှာကတော့ အာဖရိကတစ်နေရာပေါ့။ တောင်အာဖရိကလည်း ဖြစ်ချင်ဖြစ်မှာပဲ။ တစ်ခါ ၁၉၅၈ မှာဆိုရင် တရုတ်မှာလုပ်တော့ တို့ဆီက ကိုယ်စားလှယ် (၆၀-၇၀) လောက် လွှတ်လို့ရတယ်။ ဟိုတုန်းကဆို ဦးနုတို့က ခွင့်ပြုတယ်။ တိုင်းရင်းသားတွေလည်း ပါအောင်ခေါ်တယ်။ ရှမ်း၊ ချင်း၊ ကရင်၊ ကယား၊ မွန်၊ ပအိုဝ်း၊ ပလောင်၊ တစ်ဖွဲ့ကို နှစ်ယောက်လောက်ပေါ့။

မေးခွန်း။ အဲဒီအချိန်တုန်းထဲက တိုင်းရင်းသားတွေနဲ့ဆက်စပ်တဲ့ သမဂ္ဂတွေ ရှိနေပါပြီလား ခင်ဗျာ။

အဲဒီတုန်းက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မွန်ကျောင်းသူကျောင်းသားများအသင်း ဆိုတာမျိုးပဲ ရှိသေးတယ်။ နောက်ပိုင်း ၁၉၆၂ 7 July ဖြစ်ပြီးပြီးချင်းမှာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လူမျိုးစုကျောင်းသားအဖွဲ့ချုပ်ဆိုတာ လုပ်ရမယ်ဆိုတာ သိတော့ သူတို့ကို အကုန်ခေါ်တယ်။ သူတို့ အဲ့အချိန်တုန်းက သမဂ္ဂနာမည် မခံဘူး။ ချင်းပြည်နယ်ကျောင်းသူကျောင်းသားအသင်း၊ မွန်ပြည်နယ် ကျောင်းသူကျောင်းသားများအသင်း အစရှိသဖြင့် အဲဒီလိုမျိုးရှိနေတယ်။ လူမျိုးစုတွေက သူ့ဟာသူ အစုအဖွဲ့လေးတွေ လုပ်ထားတယ်။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် ပအိုဝ်းကျောင်းသူကျောင်းသားများအသင်း၊ မွန်ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများအသင်း၊ ရှမ်းကျောင်းသူကျောင်းသားများအသင်း အဲဒါတွေ ရှိတယ်။ အဲဒီအဖွဲ့လေးတွေကို တို့က တစ်ဖွဲ့ နှစ်ယောက်လောက် ဖိတ်ပြီး လူမျိုးစုကျောင်းသားအဖွဲ့ချုပ်လုပ်ကြဖို့ တိုက်တွန်းတယ်။ အကြောင်းကြီးငယ် ရှိရင် အားလုံးစုပေါင်းတိုင်ပင် လုပ်ကိုင်လို့ရအောင်ပေါ့။

၁၉၆၀ ခုနှစ်မှာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လူမျိုးစုကျောင်းသား အဖွဲ့ချုပ် ဆိုတာ တို့တကသမှာရော ဗကသမှာ အီးစီဖြစ်တဲ့နှစ်မှာ အပြင်မှာရှိတဲ့ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်ဟောင်းတွေနဲ့လည်း တိုင်ပင်ပြီး ဒေါက်တာ မောင်မောင်ကျော်တို့ ဘာတို့ပေါ့။ သူတို့ကလည်း "ဆရာတို့လည်း သဘောတူပါတယ်၊ လုပ်တာ ကောင်းပါတယ်"လို့ ဆိုတယ်။ အဲဒီတော့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လူမျိုးစု ကျောင်းသားအဖွဲ့ချုပ်ဆိုတာ ရှိလာတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ 7 July တို့ ဖြစ်လာပြီးဆိုရင် အဲဒီလိုပလက်ဖောင်း မရှိပဲ လိုက်ခဲ့ပါလို့ လုပ်လို့မရဘူးပေါ့။ နောက်ကျတော့ ချိတ်မိတာလေးတစ်ခု ပြောပြမယ်။ တို့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂအမှုဆောင်တွေ ခန့်တဲ့အခါကျတော့ ဟိုးတုန်းကတော့ သူ့ဟာသူ တက်ကြွတဲ့ ဥပမာဆိုရင် မန္တလေးဆောင်မှာနေတဲ့ ကိုအောင်ဝင်း၊ ရှမ်းပေါ့။ ငါနဲ့ ထီးတန်းကောလိပ် အတူတက်ခဲ့တော့၊ ထီးတန်းမှာ သူဥက္ကဋ္ဌလုပ်၊ ငါ အတွင်းရေးမှူးလုပ်ပေါ့။ မိန်းရောက်လာတဲ့အခါကျတော့ ဒီမှာလည်း မန္တလေး ဆောင်ရောက်လာတော့ သူက ဥက္ကဋ္ဌလုပ်၊ ငါက အတွင်းရေးမှူးလုပ်တာပေါ့။ ဒါတွေက တို့ဟာတို့ နားလည်မှုနဲ့ လုပ်တာ။ နောက်ပိုင်းကျတော့ လူမျိုးစုတွေ ရဲ့ သူတို့ရဲ့ politically significant ရှိတယ်။ မျိုးနွယ်စုတွေဟာ အရေးပါတယ်။

ဒါကြောင့် သူတို့သက်ဆိုင်ရာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှာရှိတဲ့ လူမျိုးစုကျောင်းသား အသင်းတွေ စုပြီး လူမျိုးစု ကျောင်းသားများ အဖွဲ့ချုပ်ဆိုတာ တို့က ဖွဲ့ပေးထား တယ်။ တို့က ကိစ္စရှိရင် အဲဒီရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လူမျိုးစုကျောင်းသားအဖွဲ့ချုပ် ကို အကျိုးအကြောင်း သွားပြော။ ဒီနေ့ဒီလိုရှိတယ်၊ ဒီနေ့ဆန္ဒပြပွဲလုပ်မလို့ ခင်ဗျားတို့ အမှုဆောင်အဖွဲ့မှာ တင်ပြဆွေးနွေးပေးပါ။ သူတို့အမှုဆောင်အဖွဲ့ကို လည်း စာတို စာရှည်၊ ကြေညာချက်တွေနဲ့လည်း အသိပေးရတာပေါ့။ တို့ တုန်းကတော့ 7 July ဖြစ်တဲ့အထိတော့ လူမျိုးစု ကျောင်းသားအဖွဲ့ချုပ် ဆိုတာ မပေါ်သေးဘူး။ အခုတော့ မပြောနိုင်ဘူး။ အဲလိုဟာတွေ ဖြစ်ချင်လည်း ဖြစ်လာ နိုင်တယ်။ တို့တုန်းကတော့ လူမျိုးစုကျောင်းသားများအဖွဲ့ချုပ်ကိုပဲ လုပ်ဖို့ တိုက်တွန်းတယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မွန်ကျောင်းသူကျောင်းသားများအသင်း၊ ပအိုဝ်းကျောင်းသူကျောင်းသားများအသင်း။ ပထမတော့ အသင်းပေါ့။ ပထမ တော့ သူတို့ စိတ်ကူးတည့်သလို လုပ်ကြတာပေါ့။ နောက်ပိုင်းကျတော့ တို့ ကလည်း သတ်သတ် လူမျိုးစုကျောင်းသားများ အဖွဲ့ချုပ်နဲ့ ဗကသ၊ တကသ တို့နဲ့ တွေ့ဆုံပွဲဆိုတာ လုပ်ရတယ်။ အဲဒါမှ သူတို့တချို့ ပြောစရာတွေရှိမယ်။ ရှမ်းဆိုလည်း သူတို့ကျောင်းသားတွေအတွက် ဘာပြောချင်လဲ။ မွန်ဆိုလည်း မွန်ကျောင်းသားတွေအတွက် ဘာပြောချင်လဲ။

နောက် တို့တုန်းက ခရိုင်အသင်း၊ မြို့နယ်အသင်းတွေရှိတယ်။ ဖျာပုံခရိုင် အသင်းတို့ ဘိုကလေးမြို့နယ်အသင်းတို့ တောင်ငူခရိုင်အသင်းတို့ ပုသိမ်ခရိုင် အသင်းတို့ ရှိတယ်။ သူတို့ လူမျိုးစုကျောင်းသားတွေထဲက ထင်ရှားတဲ့၊ ဩဇာ ရှိမယ့်သူတွေပါခေါ်ပြီး လူမျိုးစုကျောင်းသားများအဖွဲ့ ဖွဲ့ထားဖို့ ပြောတယ်။ ကျွန်တော်တို့လည်း အလုပ်လုပ်ရတာ လွယ်အောင်၊ ခင်ဗျားတို့လည်း အကြောင်းထူးငယ်ရှိရင် လူမျိုးစုကျောင်းသားများ ဘက်လည်း ပြောလို့ရ အောင်၊ ကျွန်တော်တို့ ဗကသ၊ တကသများ ဘက်ကလည်း လုပ်လို့လွယ် အောင် ဖွဲ့ထားဖို့ ပြောတယ်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် လူမျိုးစုကျောင်းသားများ အဖွဲ့ချုပ် ဖွဲ့တဲ့အထိ ကူညီပေးခဲ့တယ်။ အဲဒီလို အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့ထားလိုက်တဲ့ အခါကျတော့ အကြောင်းကြီးငယ်ရှိရင် ဥပမာ ပင်လုံစာချုပ်ကိစ္စလို ဆွေးနွေး ချင် ဆွေးနွေးလို့ရအောင် နိုင်ငံရေးအရ ချိတ်ထားလိုက်တာပေါ့။ နောက်တစ်ခု က လူမျိုးနွယ်စုအလိုက် ကိုယ်စားပြုမှုနဲ့ လူမျိုးအလိုက် ကိုယ်စားပြုမှုကျတော့ မျိုးနွယ်စုနဲ့ဆိုင်တဲ့ issue တွေပေါ်လာမှ လုပ်လို့ရမှာ။ နောက်ပိုင်းကတော့ ရှိတာတွေလည်း ရှိတယ်။ မရှိတာတွေလည်း မရှိဘူးပေါ့။

မေးခွန်း။ ဘယ်လိုအခြေအနေမျိုးမှာ ကျောင်းသားတွေဟာ အခြားသော လူထုလူတန်းစားများ၊ အရပ်ဘက်နဲ့ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းများ၊ လှုပ်ရှားမှုများနဲ့ ဘယ်လိုမျိုး ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်ပါသလဲ။

အဲဒါတော့ ရိုးရိုးပါပဲ ။ ဥပမာ - ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကိစ္စပေါ့။ ကျောင်းမှာက ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအသင်းဆိုတာ ရှိမှ မရှိပဲ။ သို့သော် သမဂ္ဂအနေနဲ့ ကျတော့ နိုင်ငံရေးလည်းကိုင်နေတော့ လူမျိုးရေးကိစ္စတွေ၊ ငြိမ်းချမ်းရေး ကိစ္စတွေ ဒါမျိုးတွေကျတော့ ဟိုတုန်းက ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း ဥက္ကဋ္ဌလုပ်တဲ့ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ ရှိတယ်။ တစ်ခါတလေကျတော့ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှာရှိတဲ့ လူမျိုးစု ကျောင်းသူ ကျောင်းသားတွေနဲ့ တွေ့ချင်တယ်ဆိုရင် တို့က ကမကထလုပ်ပြီး တွေ့ပေးရ တယ်။ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဆိုရင် common issue ဖြစ်နေတော့ ရှမ်းတွေနဲ့ ချည်းဆိုင်တာ မဟုတ်ဘူးလေ။ ရှမ်းပြည်နယ်ကျောင်းသားကျောင်းသူများ အသင်းဆိုရင် ရှမ်းပြည်နယ်မှာရှိတဲ့ လူမျိုးစုတွေပါပါနေတော့ တစ်ခုတည်းနဲ့ စုစည်း တွေ့နိုင်တာပေါ့။ ခုချိန်ဆိုရင် တချို့လည်း အဲလိုအသင်းဖွဲ့တွေ လုပ်ချင် တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ဘာငွဲ့ရသလဲဆိုတော့ တချို့ လူမျိုးငယ်တွေ၊ ပလောင်တို့ ဘာတို့ဆိုရင် လူနည်းတာဆိုတော့ အလုပ် မဖြစ်တာမျိုး ဖြစ်နိုင်တာပေါ့။ လူဦးရေနဲ့ နည်းနည်းဆိုင်တာပေါ့။

တက္ကသိုလ်မှာ သမဂ္ဂရွေးကောက်ပွဲရှိတော့ ရွေးကောက်ပွဲပြိုင်တဲ့ အဖွဲ့ တွေ သတ်သတ်ရှိတယ်။ သီးခြားအင်အားစုရှိတယ်။ ဟိုတုန်းကတော့ force လို့ ခေါ်တယ်။ တို့ဆိုရင် ကျောင်းသားညီညွတ်ရေးတပ်ဦးဆိုတာ ဖွဲ့ထားတယ်။ ၁၉၅၅ ခုနှစ်မှာထဲက ဖွဲ့ထားတယ်။ အဲဒီမတိုင်ခင်တုန်းက လွတ်လပ်ရေးမရခင် တုန်းကဆို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် တိုးတက်သော ကျောင်းသားများအင်အားစု (the Student Progressive Force) ပေါ့။ အဲဒါကတော့ ကျောင်းသားတိုင်းနဲ့ တော့ မဆိုင်ဘူး။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် တိုးတက်တယ်လို့ နိုင်ငံရေးအရယူဆရင် သွားပါ။ နိုင်ငံရေးအရ Grouping လုပ်တာပေါ့။ နိုင်ငံရေးကို စုတာ။ လက်ဝဲ နိုင်ငံရေးလိုလားသူအစုလို့ မပြောချင်လို့ပေါ့။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်မှာ အောက်တိုဘာ ကျောင်းတစ်လပိတ် အရေးဖြစ်တဲ့အခါကျတော့ အစိုးရဘက်က Democratic Students Organization (DSO) ကျောင်းသားများ အင်အားစုဆိုပြီး ဖွဲ့တယ်။

ဦးကျော်ငြိမ်းကိုယ်တိုင် တာဝန်ခံပြီးဖွဲ့တယ်။ တို့ဘက်ကတော့ The Rangoon University Students Progressive Force။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် တိုးတက်သော ကျောင်းသားများအင်အားစု။ တို့မတိုင်ခင်ကပေါ့။ ဖွဲ့တယ်ဆိုတာ မာ့စ်ဝါဒ လေ့လာရေးလုပ်ချင်လို့။ progressive ဆိုတဲ့စကားလုံးကို ယူတာကိုက မာ့စ်ဝါဒ၊ လီနင်ဝါဒကို လေ့လာချင်လို့ ဖွဲ့တာပဲ။ ဒါက ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေနဲ့ မဆိုင်ဘူး။ အောက်တိုဘာကျောင်းတစ်လပိတ် အရေးတော်ပုံဖြစ်တော့ ကျောင်းထုတ်ခံရတာလည်း အများကြီး၊ အဖမ်းခံရတာ၊ ထောင်ကျတာတွေလည်း အများကြီးပေါ့။

အောက်တိုဘာ ကျောင်းတစ်လပိတ် အရေးတော်ပုံဆိုတာ အင်္ဂလိပ်က ကျောင်းသားတွေ တစ်နှစ်ကို အားလပ်ရက် ကျောင်းတစ်လပိတ်ဖို့ ယူနီဘာစီတီကောင်စီမှာ ပြဋ္ဌာန်းပြီးသား။ နွေရာသီအားလပ်ရက် ပေးထားတာ။ အဲဒါကို ၁၉၅၃ ခုနှစ်ကျတော့ ဦးနု၊ ဦးဗဆွေ၊ ဦးကျော်ငြိမ်းတို့က ဘာဖြစ်လာသလဲဆိုတော့ စာသင်ချိန်နည်းတယ်တဲ့။ ဆိုကြပါစို့ နှစ်တစ်နှစ်မှာ စာ (၁၅) ရက်လောက် တိုးသင်တော့ရော ဘာဖြစ်မှာ မို့လို့လဲ။ အဲဒီအထဲက အစိုးရရဲ့ intention က မကောင်းဘူး ဖြစ်နေတယ်။ အဲတော့ အဲမှာ ပွဲတစ်ပွဲဖြစ်တာပေါ့။ တိုးတက်သော ကျောင်းသားအင်အားစုဆိုတာက လက်ဝဲလိုလားသော ကျောင်းသားတွေက grouping လုပ်ထားတာပေါ့။ သမဂ္ဂနဲ့လည်း မဆိုင်ဘူးပေါ့။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မာ့စ်ဝါဒ လေ့လာရေးအဖွဲ့ပေါ့။ သဟာယနှင့် စာဖတ်အသင်းနဲ့လည်း မဆိုင်ဘူး။ သဟာယနှင့် စာဖတ်အသင်းက လူကလည်း မာ့စ်ဝါဒ လေ့လာချင်ရင် သွားပါလို့ရတယ်။ ငါတို့တုန်းက ဒီမိုကရေစီ အခြေအနေက ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း၊ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး၊ ပျော့ပျော့ပျောင်းပျောင်း ရှိတယ်။ အောက်တိုဘာ ကျောင်းတစ်လပိတ်တာကို အစိုးရကျောင်းသားတွေ DSO က ထောက်ခံတယ်။ (၁၅) ရက်လျှော့တာကို ထောက်ခံတယ်။ ဒီဘက်က တိုးတက်သော ကျောင်းသားများအင်အားစုတွေက လက်မခံဘူး။ တိုးတက်သော ကျောင်းသားတွေဆိုတာကတော့ ဒီဘက်မှာကျတော့ တကသတို့ ဗကသတို့မှာ အမှုဆောင်ဖြစ်နေတယ်။ အဆောင်မှာလည်း ဥက္ကဋ္ဌ၊ အတွင်းရေးမှူး လုပ်တာတွေဆိုတော့ သူတို့က ပိုပြီး အင်အားကြီးတာပေါ့ ။

အဲနေ့ကျတော့ ဆန္ဒပြသပိတ်တားတော့၊ ပစ်တာခတ်တာ၊ မျက်ရည်ယိုဗုံးနဲ့ပစ်တာ၊ တော်တော်လေးပြင်းတဲ့ပွဲပေါ့။ လွတ်လပ်ရေးခေတ်ဦးမှာ အစောဆုံးဖြစ်တဲ့ပွဲပေါ့။ ငါတို့တောင် (၇) တန်း (၈) တန်း လောက်ပဲ ရှိသေးတယ်။

ကိုဝင်းမောင်သန်းဆိုတာ မန္တလေးတက္ကသိုလ် သမဂ္ဂရဲ့ ခေါင်းဆောင်ပေါ့။ နောင်ကျတော့ ငါတို့လည်း အရွယ်ရောက်လာ သူတို့လည်း ဟိုဘက်မှာ မန္တလေးတက္ကသိုလ် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာ၊ ငါတို့လည်း ဒီဘက်မှာ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာတာပေါ့။ ပုဂ္ဂိုလ်အရ ကိုဝင်းမောင်သန်းက အလံနီ၊ ဆရာကြီးသခင်စိုး ကို ယုံကြည်တဲ့ သူတွေပေါ့။ ဟိုတုန်းက ကျောင်းမှာ ဒါမျိုးလေးတွေ ရှိတယ် လေ။ ကိုယ့်ဘာသာ စိတ်ဝင်စားရာ အစုအဖွဲ့အလိုက်လေးတွေလည်း ရှိတယ်။ မဲ့စ်ဝါဒဖတ်တဲ့ကိစ္စကို အစိုးရက မဲ့စ်ဝါဒဖတ်ပါလို့လည်း မပြောဘူး၊ မဖတ်ပါ နဲ့လို့လည်း မပြောဘူး၊ မဲ့စ်ဝါဒစာအုပ် မထုတ်ရဆိုတာလည်း မပြောဘူး။ ထုတ်ပါလို့လည်း မပြောဘူး။ မဖြန့်ချိရဘူးလို့လည်း မပြောဘူး။ ဆိုလိုတာက ဒီမိုကရေစီက ယေဘုယျရှိနေတာပေါ့။

ငါတို့ တက္ကသိုလ်ရောက်လာတဲ့အခါကျတော့ ၁၉၅၉-၆၀ လောက် ရောက်လာတဲ့အခါကျတော့ တို့ဒီဘက်က ဘာရှိသလဲဆိုတော့ ကျောင်းသား ညီညွတ်ရေး တပ်ဦးဆိုတာ ရှိတယ်။ တိုးတက်သော အင်အားစုနဲ့ မဆိုင်ဘူး။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားညီညွတ်ရေး တပ်ဦးဆိုတာကတော့ ကျောင်းသားညီညွတ်ရေးကို ဦးတည်ပြီး ဖွဲ့ထားတာ။ အဲတော့ တို့နဲ့ပြိုင်ဖို့ အစိုးရက ဘာလုပ်သလဲဆိုတော့ အစကတော့ ရဲခေါင်ကျောင်းသားတွေ ရှိတာပေါ့။ ဂျပန်တိုက်ဖို့ စိတ်ဝင်စားတဲ့ ကျောင်းသားတွေကို စုထားတာ။ ဂျပန်ခေတ်မှာ ပေါ်ခဲ့တာပေါ့။ တက္ကသိုလ်နဲ့တော့ ဘာမှမဆိုင်ဘူးပေါ့။ ဒီဘက်ခေတ်ရောက်လာတော့ တို့က ကျောင်းသားညီညွတ်ရေးတပ်ဦးဆိုတာ လုပ်လိုက်တဲ့အခါကျတော့ တို့နဲ့ပြိုင်ဖို့ ဦးကျော်ငြိမ်းလုပ်တာပေါ့။ ရဲခေါင် ကျောင်းသားများ အင်အားစုဆိုပြီး ဟိုတုန်းကလည်းရှိခဲ့တော့ အဲဒါကိုယူပြီး ရဲခေါင်ကျောင်းသားများအင်အားစု ဆိုပြီး ဖွဲ့လိုက်တာပေါ့။ အဲတော့ သူတို့က အစိုးရကို ထောက်ခံသော ကျောင်းသားတွေ ဖြစ်လာတာပေါ့။

အဲဒီတော့ ၁၉၆၀ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ငါတို့နဲ့ပြိုင်ကြတယ်။ ရဲခေါင် ကျောင်းသားတွေနဲ့ တပ်ဦးကျောင်းသားတွေ ပြိုင်ကြတာပေါ့။ အဲလို ပြိုင်တော့ သူတို့ရဲခေါင်တွေ ရှုံးသွားတယ်။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ တကသရွေးကောက်ပွဲ လုပ်တော့ ဘယ်သူမဆို ပြိုင်ချင်တဲ့သူပြိုင်လို့ရတယ်။ သူ့ဟာသူ grouping နာမည်နဲ့ ပြိုင်ချင်လည်း လုပ်ထား။ ဒါပေမဲ့ သူ့ကို grouping အနေနဲ့ ထည့်ပေးမှာ မဟုတ်ဘူး ။ ရွေးကောက်ပွဲ ပြိုင်မယ့်သူ (၁၉)ယောက်ရှိတယ်ဆို အဲဒီအတိုင်းပဲ ကြေညာလိုက်မှာ။ သူက တပ်ဦး၊ သူက ရဲခေါင်ဆိုပြီးတော့

ထည့်ပေးမှာ မဟုတ်ဘူး။ ရွေးကောက်ပွဲလာတင်မယ်ဆို အမည်၊ ဘယ်ဘာသာရပ်ယူလဲ၊ ဘယ် အဆောင်မှာနေလဲ။ ထီးတန်းမှာ နေတယ်။ ရန်ကင်းမှာ နေတယ်။ ဒါပဲ။ ပြီးရင် ရွေးကောက်ပွဲဝင်မယ့်ဖောင်ကို ဖြည့်ရတယ်။ အဲဒီမှာလဲ grouping အနေနဲ့ ပြိုင်မယ်ဆို ပြိုင်လို့ရတယ်။ ငါတို့က ရဲခေါင်၊ တပ်ဦး၊ ရှေ့သို့ အစရှိသလို ပြိုင်လို့ရတယ်။ သို့သော် ရွေးကောက်ပွဲ မဲပေးပြီ ဆိုတော့ ဒီ ရွေးကောက်ပွဲမှာ ဒုတိယအကြိမ် (၆) နေရာဆိုတော့ အဖွဲ့သုံးဖွဲ့ ပြိုင်ရင် (၁၈) ယောက်ပြိုင်ရတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့လို့ ကတ်တစ်ခုပေါ့။ ကတ်ထူပြားပေါ့။ ကျောင်းသား (၁၈) ယောက်ရှိတယ်ဆိုရင် ရွေးကောက်ပွဲ ပြိုင်ဖို့ ပထမဆုံး စာရင်းလာပေးမယ့်သူက နံပါတ် (၁) ရတယ်။ နောက် နံပါတ် (၂)၊ (၃)၊ (၅)၊ (၆) ပေါ့။ အယောက် (၃၀) ပြိုင်မယ်ဆို နောက်ဆုံးလူက (၃၀) ပေါ့။ မဲပုံးက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှာဆိုရင် ဂျပ်ဆင်မှာပေးရတယ်။ မဲပြား ထုတ်ပေးတာ၊ မဲရုံ ကြီးကြပ်တာ၊ မဲပေးမယ့် လူစာရင်းလုပ်တာက ဆရာ၊ ဆရာမတွေက လုပ်ပေးတာ။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတွေ ကျောင်းဝင်စာရင်းရှိတယ်။ ကျောင်းသားမှာ identity card ရှိတယ်။ မဲပေးမယ်ဆို ဘယ်သူ့ပေးပေး။ ဆရာမ ကျွန်တော်မဲပေးမယ်။ တပ်ဦး ပေးပေး၊ တိုးတက်ပေးပေး၊ ပေးချင်တာပေး။ ဒါပေမဲ့ တက္ကသိုလ်ဝင်နံပါတ် ဆိုပါစို့။ (၅၆၇၈၉) ဆိုရင် စာရွက်လေးတစ်ရွက်ပေးလိုက်မယ်။ မဲပေးမယ်ဆို အဲဒီ စာရွက်ကတ်ပြားလေးနဲ့ မဲပေးပေါ့။ ပြိုင်မယ့်သူ (၂၀) ပါတယ်ဆိုရင် (၂၀) လုံး ကတ်ထဲမှာ ရေးပေး ထားတယ်။ စာမေးပွဲဖြေသလိုပဲ ခုံတွေချထားပေးတယ်။

မဲပုံးက ဂျပ်ဆင်အပေါ်ထပ် စင်္ကြံပေါ်မှာ ရှိတယ်။ ဆရာမ တစ်ယောက် စောင့်တယ်။ မဲပြားထုတ်ပေးတဲ့ အခါမှာလည်း ဆရာမနှစ်ယောက်က ပေးတယ်။ တက္ကသိုလ်ဝင်နံပါတ်နဲ့ တိုက်စစ်မယ်။ ဖိုင်ထဲမှာ ကြည့်မယ်။ နာမည် ပါတယ်ဆိုရင် မဲပြားထုတ်ပေးလိုက်မယ်။ အဲ့မဲပြားထဲမှာ လူနှစ်ဆယ် ပြိုင်မယ်ဆို လူ (၂၀) စာရင်း အကုန်ပါမယ်။ မဲပေးပြီဆိုတဲ့ အခါကျရင် ကိုယ် မကြိုက်တဲ့သူတွေကို ခြစ်ပစ်ခဲ့ရတယ်။ တပ်ဦးကျောင်းသား ဆိုရင်လည်း အဲဒီ အထဲမှာ မရေးထားဘူး။ အပြင်မှာ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ကမ်ပိန်းလုပ်ပဲ။ ဒီမိုကရက်တစ်ဖြစ်တယ်။ ဆရာတွေ လုပ်ပေးထားတာ။ မကြိုက်တဲ့သူကို ခြစ်ပစ်ခဲ့။ ကြိုက်တဲ့သူတွေ ထားပစ်ခဲ့။ ဒါပဲ။ ပြီးရင် မဲပုံးထဲထည့်။ ညကျတော့ ဘယ်မှာမဲရေသလဲဆိုတော့ အခု ကွန်ဗိုကေးရှင်း အတွင်းမှာ စားပွဲတွေ ချထား တာပေါ့။ အပြင်မှာ ဘလက်ဘုတ် နှစ်ခုရှိမယ်။ မဲရေတဲ့ ဆရာ၊ဆရာမတွေက

သတ်သတ်ရှိတယ်။ အကုန်လုံးလာ၊ မဲပြားတွေ သွန်ချလိုက်၊ ဘလက်ဘုတ်မှာ ပြိုင်တဲ့သူ (၁၀) ယောက်ရှိရင် (၁၀) ယောက် နာမည်တွေ အကုန်ရေးထား တယ်။ မဲပုံးထဲက မဲပြားတစ်ခုထုတ်လိုက်ပြီးရင် ဆရာမတစ်ယောက်က မဲပြား မှာပါတဲ့ နာမည်ကို ဘလက်ဘုတ်မှာ ရေးထားတဲ့ နာမည်တွေမှာ အရေ အတွက်အလိုက် မှတ်တယ်။ မဲပြားတွေ လာသလောက် မှတ်လိုက်တာပေါ့။ (၁၀) ယောက်ပြည့်ရင် နောက်ထပ် ဘုတ်တစ်ခုရှိတယ်၊ အဲဒီမှာ (၁၀) ယောက်ကို တာလီတစ်ခြစ်ခြစ်တာပေါ့။

အဲတော့ ဘာလုပ်သလဲဆိုတော့ ကွန်ဗိုကေးရှင်းရှေ့က မီးတိုင် တစ်တိုင် မှာ တော်တော်ရှည်တဲ့ ကြိုးတစ်ချောင်းကို ချည်ပေါ့။ အဲဒီကနေ ဒီဘက်က စစ်ကိုင်းတို့၊ ပင်းယတို့၊ သထုံဘက်တို့ကနေ သမဂ္ဂရှေ့လောက် ရောက်လာပြီး သစ်ပင်တစ်ပင်မှာ ချည်ထားရတယ်။ ဟိုဘက်က ရဲခေါင်တွေ၊ ဒီဘက်က တပ်ဦးတွေ။ ပျော်ဖို့ကောင်းတယ်။ ရန်တွေ ဘာတွေတော့ မဖြစ်ဘူး။ မဆိုးဘူး။ တပ်ဦးက နိုင်ပြီဆိုလည်း တပ်ဦးဘက်က ကျောင်းသားတွေက ထခုန်ရယ်၊ ကရယ်ပေါ့။ မဲရလဒ်က ညတွင်းချင်း သိရတယ်။ တို့ကလည်း ဂျစ်ကားတွေ ငှားထားတာပေါ့။ ဝီလီဂျစ်တွေပေါ့။ သုံးစီးလို သုံးစီးပေါ့။ တစ်ရက်မှ ငှားခ (၂၀) လောက် ရှိတယ်။ အက်ဂျီတေးရှင်းလုပ်ဖို့ ရန်ကင်းကို သွားဖို့ ကားတစ်စီး၊ ထီးတန်းကိုသွားဖို့ ကားတစ်စီး၊ ဆေးသိပ္ပံသွားဖို့ ကားတစ်စီး၊ အင်ဂျင်နီယာ သွားဖို့လည်း ကားတစ်စီးငှားရတာပေါ့။ မိန်းထဲကျတော့ အဆောင်တွေကို အော်ပေးရတယ်။ မဲပေးဖို့ နှိုးဆော်ရတာပေါ့။ သွားနှိုး ရတာပေါ့။ ငါတို့က ကျောင်းသားညီညွတ်ရေးတပ်ဦးပေါ့။ ဟိုဘက်က ရဲခေါင်ကျောင်းသားများပေါ့။ 7 July မဖြစ်ခင်မှာ တိုးတက်တို့၊ တပ်ဦး တို့ဆိုတာ ငါတို့ဘက်ကပေါ့တာ။ DSO၊ ရဲခေါင်ကျောင်းသားများ အင်အားစုဆိုတာ အစိုးရဘက်ကပေါ့တာ။ အဲတော့ တို့နဲ့ တကယ် လာပြိုင်တယ်ဆို ကျောင်းသားက ဘယ်သူမှ မပြိုင်ဘူး။ အစိုးရက သူ့လိုအပ်ချက်နဲ့ သူရှိလို့သာ သူတို့ပေါ့လစီအရ၊ အစိုးရကို ဆဲမယ့်သူ တွေပဲ ဖြစ်နေမှာစိုးလို့ သူတို့ဘက်ကနေ ဆဲပေးမယ့်သူလေးများ ရှိအောင်လို့ လုပ်တာပဲ။ အဲဒါက ၅၉-၆၀ ခုနှစ်က နောက်ဆုံးပဲ။ အဲဒီနောက်ပိုင်းကစပြီး ဘာရွေးကောက်ပွဲမှ မရှိတော့ဘူး။ ၅၆ ရွေးကောက်ပွဲမီတယ်၊ ၅၇ ရွေးကောက်ပွဲမီတယ်။ ရွေးကောက်ပွဲ သုံးခု မီတာပေါ့။ အဲဒီမှာ ရဲခေါင် ဘက်ကနေ မယ်ဗမာနံပါတ် (၄) ရတဲ့ မစိန်အေးနဲ့ မခင်နှင်းရီဆိုတဲ့ မိန်းကလေး နှစ်ယောက် ဝင်ပြိုင်တယ်။ တို့က ကျောင်းသားတွေ သူတို့ကို သဘောကျပြီး

မဲပေးမယ်ထင်တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ သူတို့နှစ်ယောက်လုံး မဲအနည်းဆုံးရတယ်။ ကျောင်းသားတွေက တို့ထင်သလို မဟုတ်ဘူးပေါ့။ သူတို့အရွေးခံရတယ်ဆိုရင် အဖွဲ့က နှစ်ဖွဲ့ဖြစ်နေပြီး သူတို့နှစ်ယောက်၊ တို့က (၄) ယောက်ဆိုတော့ (၆) ယောက်က အစည်းအဝေးထိုင်ပြီး ရန်တွေ ဖြစ်နေရဦးမှာ။ တို့က သူတို့ မဲအများဆုံး ရမယ်ထင်တာ။ သူတို့က တော်တော်ချောတာကိုး။

မေးခွန်း။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂအနေနဲ့ တခြားသမဂ္ဂအဖွဲ့တွေနဲ့ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့တွေ ရှိပါလား။

အဲဒါ ဘာတွေရှိမလဲဆိုတော့ တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲတွေ နှစ်နှစ်တစ်ခါ လုပ်တယ်။ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်က တာဝန်ခံပြီး လုပ်တာပေါ့။ တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံက ကိုယ်စားလှယ်တွေပဲ တက်တာ။ တက္ကသိုလ်နဲ့ အထက်တန်းကျောင်းတွေက တချို့ပြဿနာတွေ မတူဘူး။ ဒီမှာ အဆောင်ကိစ္စတွေ ရှိတယ်။ စာမေးပွဲစနစ်တွေရှိတယ်။ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းမှုတွေမှာ မညီညွတ်တာတွေ ရှိတယ်ဆိုတော့ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားက ပိုရှုပ်တယ်။ ပြဿနာမျိုးစုံပေါ်တယ်။ ကျောင်းဆောင်မလုံလောက်တာ၊ ဆရာတွေ မလုံလောက်တာ။ ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကို အချိန်မီရိုက်တာ၊ မလုပ်နိုင်တာတွေ ရှိတယ်။ ဗကသနဲ့ နယ်သမဂ္ဂတွေ၊ တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ် သမဂ္ဂတွေက ဆက်သွယ်ထားရတယ်။ တက္ကသိုလ်ကောလိပ် ဆွေးနွေးပွဲတွေကို မန္တလေးမှာလုပ်မယ်ဆို မန္တလေးပေါ့။ နောက်နှစ်မကွေးဆို မကွေးပေါ့။ ပုသိမ်ဆို ပုသိမ်ပေါ့။ အလှည့်နဲ့ လုပ်တာပေါ့။ အဲဒီ ဆွေးနွေးပွဲတွေက အရေးကြီးတယ်။ အစိုးရရဲ့ ပညာရေးပေါ်လစီနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဝေဖန်တာတို့၊ ပညာရေးဘတ်ဂျက်နည်းတာများတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဝေဖန်တာတို့၊ အစိုးရက အောင်စာရင်းထုတ်ပေးတာမှာ ပေါ်ပေါ်လောလော ဖြစ်နေတာတို့၊ ရှားရှားပါးပါး ဖြစ်နေတာတို့၊ လူ တစ်ရာမှာ တစ်ယောက်မှ မအောင်တာတို့။ တက္ကသိုလ် ကောလိပ်တွေမှာ တွေ့ကြုံနေရတာတွေ၊ ပညာရေးနဲ့ပတ်သက်တာတွေ၊ ကျောင်းသားအခွင့်အရေး ဆုံးရှုံးနေရတာတွေကို ပိုပြီးတော့ပြောရတယ်။ ဗကသက ပေါ်လစီကို တာဝန်ခံပြီး လုပ်ရတယ်။ တို့လည်း စာဖတ်ရတာပေါ့။ တို့က အဲလိုလုပ်တော့မယ်ဆိုတော့ တို့ချည်းလုပ်လို့မရဘူး။ ပမညတ အမတ်တွေ ရှိမယ်၊ သူတို့ဆီက ပညာရေးနဲ့ပတ်သက်တဲ့ လူကြီးတွေကို သတ်သတ်

သွားတွေ့ပြီး လာရောက်ဆွေးနွေးပေးဖို့ ဖိတ်ကြားရတယ်။ သူတို့ (ပမညတ) တွေက ဆရာတွေများပါတယ်။

ဥပမာ (၁၀) တန်းမှာ အင်္ဂလိပ်စာဖြုတ်မယ် လုပ်နေတာ၊ အဲလိုဆို ရှေ့မှာ further studies ဆက်လုပ်လို့ မရတော့ဘူး။ အဲဒါတွေကို အဲဒီမှာ ဆွေးနွေးမယ်။ နောက်တခါ ဗကသကလုပ်တဲ့ ပညာရေး ဆွေးနွေးပွဲကြီးတွေကို လေးနှစ်တစ်ခါလုပ်တာ ရှိတယ်။ အဲဒါကတော့ အထက်တန်းကျောင်းသားတွေနဲ့ ဆိုင်တဲ့ကိစ္စတွေကို လုပ်တာ။ ဘာတွေ ပါမလဲဆိုတော့ ပညာရေးအသုံးစရိတ်နည်းတာ များတာပါမယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် ဖွဲ့ခွင့်မပေးတာ။ ကျောင်းသားတွေကို ဖမ်းတာဆီးတာတွေနဲ့ ပတ်သက်မယ်။ ကျောင်းအဆောက်အဦ မလုံလောက်တာ၊ ဆရာတွေမလုံလောက်တာ၊ စာမေးပွဲစနစ်တွေက ခေတ်မမီတာ၊ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်တွေက ခေတ်မမီတာ စသည်ဖြင့်ပေါ့။ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်ပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲမှာတော့ တက္ကသိုလ်ပညာကို ဆွေးနွေးတာပေါ့။ တက္ကသိုလ်မှာ သမဂ္ဂဆိုတာ ဖွဲ့သင့်လား၊ မဖွဲ့သင့်ဘူးလား။ ဘာသာရပ်တွေမှာ အကုန်လုံး အင်္ဂလိပ်လိုသင်မလား၊ မသင်ဘူးလား။ တချို့ဆရာတွေက မြန်မာလိုသင်တာကို ကြိုက်တယ်။ တချို့က အင်္ဂလိပ်လိုသင်တာကို ကြိုက်တယ်။ အင်္ဂလိပ်လိုသင်တာက တကယ်တော့ ပိုကောင်းတာ။

ကျန်တဲ့ အင်္ဂလိပ်လိုသင်ရတဲ့ ကိစ္စတွေကျတော့ ငါတို့နယ်က လူတွေဆို အင်္ဂလိပ်လို မကောင်းတော့ ဒုက္ခတွေ့ရော။ တစ်ခါတလေ ဗကသညီလာခံ လုပ်တဲ့နှစ်နဲ့ တိုက်နေတော့ ဗကသညီလာခံမှာ ပြောရဆိုရဆွေးနွေးရ ကိစ္စတွေကို သီးခြားအစီအစဥ်တစ်ခုနဲ့ ဆွေးနွေးလိုက်တာပေါ့။ ဗကသညီလာခံက ပုံမှန် (၅) ရက်လုပ်တယ်ဆို (၅) ရက် လုပ်လိုက်တာပေါ့။ နောက်တစ်ရက် ထပ်တိုးချဲ့ပေါ့။ ဥပမာ တန်းခွဲတန်းချ ဖြစ်နေတယ်။ (၉) တန်း (၁၀) တန်း ခွဲထားတယ်။ ဒီနှစ် (၁၀) တန်း မအောင်ဘူးဆိုရင် အဲကျောင်းသားက (၉) တန်း ပြန်ဆင်းရတယ်။ ကျောင်းသားအတွက် နစ်နာတာပေါ့။ တက္ကသိုလ်ကောလိပ် ဆွေးနွေးပွဲမှာ တက္ကသိုလ်နဲ့ဆိုင်တဲ့ ဘတ်ဂျက်ပြဿနာတို့၊ ပညာရေးစရိတ်နည်းတာတို့၊ စာမေးပွဲစနစ်တွေက ခေတ်မမီတော့တာတို့၊ သင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွေ ခေတ်မမီတာတို့၊ ဟိုက်ယားအက်ဂျူကေးရှင်းကျတော့ လုပ်ရတယ်။ တို့တောင် သိပ်မသိဘူး။ အဲကျတော့ တို့နဲ့ပတ်သက်တဲ့ လူကြီးတွေပေါ့။ ဒေါက်တာမောင်မောင်ကျော်တို့ မစ္စတာတီကိုဟောင်းတို့လို တက္ကသိုလ်က

ဆရာကြီးတွေ ပင်စင်စားတွေ၊ သူတို့ဆီကို သွားမေးရတယ်။ တို့က ဘွဲ့မှ မရသေးတာ။ ဟိုမှာကျတော့ ဘွဲ့ရတွေနဲ့ ပတ်သက်တာကျတော့ ဆရာကြီးတွေကို သွားမေးရတာပေါ့။

တက္ကသိုလ်နဲ့ကောလိပ်ပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲဆိုတော့ အများအားဖြင့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဖြစ်တဲ့သူတွေ ဆွေးနွေးတာပေါ့။ နည်းနည်းမြင့်တာပေါ့။ စာတမ်းတွေဘာတွေ အင်္ဂလိပ်လို ဖတ်ရတာပေါ့။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်မှာ ပထမအကြိမ် ကျောင်းသားများပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ လုပ်တယ်။ ကွန်ဗိုကေးရှင်းမှာ လုပ်တယ်။ ကွန်ဗိုကေးရှင်းတစ်ခုလုံးကို သေချာလှနေအောင် ပြင်ထားပြီးတော့၊ ကုလသမဂ္ဂလို ခုံတွေကို ဂငယ်ပုံ ဝိုင်းနေအောင် စီထားတယ်။ အဲဒါက တစ်ပြည်လုံးမှာရှိတဲ့ ဟိုက်စကူး ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲကို လုပ်တာ။ ပြဿနာတွေက အများကြီး။ စာမေးပွဲစနစ်၊ ပြဋ္ဌာန်းစာအုပ်၊ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဖွဲ့မဖွဲ့၊ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ပညာရှင်တွေရဲ့ ဟောပြောပွဲတွေပါမယ်။ အထက်တန်း ကျောင်းသားတွေချည်းပဲ လုပ်တာ။ (၈) တန်း၊ (၉) တန်း၊ (၁၀) တန်းတွေ ချည်းပဲ လုပ်တာ။ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ရဲ့ (၄) နှစ်တစ်ခါလုပ်တဲ့ ညီလာခံကတော့ အကုန်တက်တာ။ အထက်တန်းကလည်း တက်မယ်၊ ရှိသမျှ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်၊ ဆရာအတတ်သင်ကျောင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းတွေလည်း အကုန်တက်မယ်။ တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲဆိုရင်သာ သူတို့နဲ့ ဆိုင်တာတွေ တက်တာ။ ဗကသ ညီလာခံကျတော့ တက္ကသိုလ်ပေါင်းစုံကိုလည်း ဖိတ်တယ်။ ဗကသ မြို့နယ်သမဂ္ဂဆိုရင် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ယောက်၊ လေ့လာသူတစ်ယောက်ပဲ တက်ရတယ်။ ခရိုင်သမဂ္ဂဆိုရင် ကိုယ်စားလှယ် နှစ်ယောက်၊ လေ့လာသူနှစ်ယောက် ပေးတယ်။ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်ကျတော့ သူတို့နဲ့ ညှိလိုက်ပြီးတော့ သူတို့လိုအပ်သလောက် တက်ကြတယ်။ သိပ်များနေရင်လည်း ကျွေးဖို့၊ အိပ်ဖို့ ပြဿနာတွေ ရှိတယ်လေ။ ပစ္စည်းတွေကတော့ ပေါတယ်။ ပိုက်ဆံကလည်း ရှားတယ်။ တို့ဆိုရင် တော်တော်ကို လုပ်ရတယ်။ ဗကသအဖွဲ့ချုပ်က ခေါင်းဆောင်တွေဆိုရင် ငွေရေးကြေးရေးနဲ့ပတ်သက်ရင် အကုန်လုံး ဗကသက လုပ်ရတယ်။ တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံဆွေးနွေးပွဲကျရင်တော့ နယ်တွေကို တို့က လွှဲထားတာ။ ခင်ဗျားတို့ တာဝန်ယူကြဗျာပေါ့။ မန္တလေးမှာ ဆွေးနွေးပွဲလုပ်ရင် မန္တလေးနားကပေါ့။ မကွေးက လာမယ်၊ တောင်ကြီးက လာမယ်၊ လားရှိုးက လာမယ်ဆိုတော့ တို့က နည်းနည်းသက်သာတာပေါ့။ တို့ဗကသ

ကလည်း ထည့်ပါတယ်။ ဗကသက ရန်ပုံငွေမှ မရှိတဲ့အဖွဲ့အစည်းကိုး။ ငွေ ရအောင်လုပ်နိုင်တဲ့ အလုပ်မှ မရှိတာ။ တစ်နှစ်တစ်နှစ် သွားလာနေရတာ။

မေးခွန်း။ အာဏာရနေတဲ့ အစိုးရရဲ့ ဖိနှိပ်မှု၊ လိုက်လျောနေမှုနှင့် လွှမ်းမိုးနေတဲ့ နိုင်ငံရေးစနစ်ကိုလိုက်ပြီး ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများရဲ့ နယ်ပယ်နှင့် အသွင်သဏ္ဌာန်ကို ပြောင်းလဲနေပါသလား။

အမှန်တော့ ဒီမှာဘာပြောရမလဲဆိုတော့ ငါတို့ခေတ်နဲ့ ဆက်နွယ်နေတာက မင်းက မာ့စ်ဝါဒယုံကြည်တယ်။ ဒါက မင်း အင်တီဗစ်ကျူရယ်ကိစ္စပဲ။ ဆိုလိုတာက မတူတဲ့နိုင်ငံရေးအမြင် အယူအဆနဲ့ ပတ်သက်လို့ကတော့ သက်ဆိုင်ရာပုဂ္ဂိုလ်ရဲ့ ရွေးချယ်မှုပဲလေ။ မင်းဟာမင်း အောင်ဆန်းစုကြည်ပဲ ထောက်ခံထောက်ခံ၊ ဦးနုပဲ ထောက်ခံထောက်ခံ။ ငါတို့က အဲဒါနဲ့ပတ်သက်လို့ ဘယ်သူ့ကို ထောက်ခံပါ။ ကန့်ကွက်ပါလို့ မပြောဘူး။ ဆိုတာက အဖွဲ့အစည်းအနေနဲ့ ပြောတာ။ ဒါပေမဲ့ ပညာရေးပေါ်လစီနဲ့ ပတ်သက်ရင်တော့ ငါတို့က ပြောမယ်။ အခုဆိုရင် ဒေါ်စုနဲ့ပတ်သက်ရင် ဒေါ်စုကိုနိုင်ငံရေးအရ ထောက်ခံတာ၊ ကန့်ကွက်တာ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် တစ်ယောက်ချင်းနဲ့ ဘာမှ မဆိုင်ဘူး။ သူ့ဟာသူ ထောက်ခံရင် ထောက်ခံမယ် ကန့်ကွက်ရင် ကန့်ကွက်မယ်။ အဲဒါကို အပေါ်မှာရှိတဲ့ ဗကသအဖွဲ့ချုပ်က ဘာမှ ထင်မြင်ယူဆချက်ပေးမှာမဟုတ်ဘူး။ ပညာရေးပေါ်လစီနဲ့ ပတ်သက်ရင်တော့ ဘယ်လိုမြင်သလဲဆိုတာ ပြောကြမယ်။ ငါတို့ဒီလိုမြင်တယ်။ မင်းတို့ ဘယ်လို မြင်သလဲ။ တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံ ဆွေးနွေးပွဲကျတော့ ပညာရေးစနစ် တစ်ခုလုံးနဲ့ ပတ်သက်တာကို တို့ ပြောလေ့ဆိုထရှိတယ်။ အစိုးရတွေရဲ့ ဒီမိုကရက်တစ်ဖြစ်မဖြစ်ပေါ့။ ဒီမိုကရေစီကျတဲ့ အစိုးရ ဟုတ်မဟုတ်ဆိုတာ ပြောလေ့ပြောထရှိတယ်။ အစိုးရတွေရဲ့ ပညာရေးပေါ်လစီ အဆိုးအကောင်းနဲ့ ပတ်သက်လို့ ပြောလေ့ပြောထရှိတယ်။ နောက်တစ်ခုက အစိုးရတွေရဲ့ ပညာရေးအသုံးစရိတ် ဘတ်ဂျက်နှင့် ပတ်သက်လို့ ပြောလေ့ပြောထရှိတယ်။ အဲလိုရှိတယ်။ အဲဒါ တက္ကသိုလ်နဲ့ ကောလိပ်ပေါင်းစုံမှာ လုပ်တဲ့အဆင့်ပေ့ါ။ ကျောင်းသားကြီးတွေပေါ့။

နိုင်ငံရေးနဲ့ ပတ်သက်တာကတော့ အထက်တန်းကျောင်းကလည်း လုပ်လို့ရတယ်။ အဲဒီတော့ တက္ကသိုလ်ကောလိပ်လယ်ဗယ် ရောက်လာပြီဆိုတော့ အဲဒါအရေးကြီးတယ်။ တို့တုန်းကတော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂကို

ကျောင်းထဲ မရှိရဘူးဆိုတာကို ဦးနုလုပ်ခဲ့ဖူးတယ်။ သူကိုယ်တိုင်လည်း သမဂ္ဂ ခေါင်းဆောင် လုပ်ခဲ့တာပဲလေ။ နောက်တော့ တို့သူနဲ့သွားတွေ့ပြီးတော့ သူ့ကို ငါတို့ဖြုတ်ကြတာပေါ့။ အတင်းငြင်းကြခုံကြ လုပ်ကြတာပေါ့။ နောက်တော့ သူနောက်ဆုတ်ပေးလိုက်တာပေါ့။ ဒီနေ့ကျတော့ သမဂ္ဂဖွဲ့ဖို့ မဖွဲ့ဖို့ကိစ္စတွေကို ဒေါ်စုက သူဝင်ပြောဖို့ မကောင်းဘူး။ သူဝင်ပြောရင် မလွဲသာမရှောင်သာ ငါတို့ ကလည်း ဝင်ပြောရမှာ။ တကယ်တမ်းကျတော့ ငါတို့လည်း မပြောချင်ဘူး။ ဥပမာ - ကျောင်းသား သမဂ္ဂရုံးဖွင့်ချင်တယ်ဆိုရင် ဖွင့်ချင်တဲ့သူတွေကို ဖွင့်ခွင့် ပေးလိုက်ပေါ့ကွာ။ အဲဒါမှလည်း သူ ဒီမိုကရက်တစ် ဖြစ်မှာပေါ့။ နောက် တစ်ခုက ကျောင်းသားသမဂ္ဂဆိုတာလည်း သူ့ထောက်ခံတဲ့ ကျောင်းသား သမဂ္ဂမှ သူခွင့်ပြုမယ်ဆိုရင် သူကိုယ်တိုင် နိုဗယ်ဆုကို ပြန်ရုပ်သိမ်းပေးလိုက်။ သူဘာဖြစ်လို့ ငြင်းမလဲ။ သူ့ဘာသာသူ မဒ္ဒစ်ဝါဒ ယုံကြည်တဲ့ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်။ သူ့ဘာသာ သူယုံကြည်တယ်ကွာ။ အဲဒီ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် မလုပ်ရဘူးလား။ သူဘယ်လို ပြောမလဲ။ သူ့ ဘာသာ ယုံကြည်ချင်တာ ယုံကြည်ပေါ့။ အခုဆို ဥပမာ ပြီးတာ ပြီးပါစေတော့။ Let bygone, be bygone။ 7 July အကြောင်း ပြောမနေနဲ့။ 7 July အကြောင်းပြောလို့ စစ်တပ်မကြိုက်ဘူး၊ စစ်တပ်က မကြိုက်မှာစိုးလို့ ပြီးတာ ပြီးပါစေလို့ ပြောတယ်။ ဒါဖြင့် ပြီးတာ ပြီးပါစေဆိုရင် အာဇာနည်နေ့ နောက် မလုပ်နဲ့လို့ပြောရင် သူဘာပြောမလဲ။ ငါတို့ကလည်း Lady အကြောင်း ရေးတယ်ဆိုရင် သူနဲ့ပတ်သက်လို့ တစ်ကွက်တစ်ကွင်း ကြည့်လို့မရဘူး။ တစ်ခု လုံးကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကြည့်ပြီးတော့မှ ပြောမှကောင်းမှာ။ သူက နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်နေတယ်။ တစ်ပြည်လုံးရဲ့ခေါင်းဆောင်လည်း ဖြစ်နေ တော့ သူနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကိစ္စကို ကိုယ်က စိတ်ဆာပြီးတော့ ပြောလို့လည်း မကောင်းဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူ ဒီလိုပြောဖို့လည်း မကောင်းဘူးလေ။

မေးခွန်း။ နိုင်ငံတကာဖြစ်စဉ်တွေနဲ့ ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု တွေဟာ မြန်မာနိုင်ငံတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများအပေါ် စေ့ဆော်အကျိုး သက်ရောက်မှု ရှိစေပါသလား။

တို့တုန်းက ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ရှိတယ်။ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်သည် ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်တယ်။ ချက်မှာ ဌာနချုပ်ရှိတယ်။ IUS

ပေါ့။ အဲဒီမှာ ငါတို့ကိုယ်စားလှယ်ထားတယ်။ ဟိုရောက်နေတဲ့ ဗမာတစ်ယောက်ကို ငါတို့ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်နဲ့ ထားတယ်။ သူ့ကို တို့ ပြောစရာရှိရင် လမ်းကြောင်းတွေ အများကြီးက ပြောရတာပေါ့ကွာ။ တစ်ခါတလေ တရုတ်သံရုံးကတစ်ဆင့် ပြောရတယ်။ တစ်ခါတလေ အင်္ဂလန်သံရုံးကနေ ပြောရတယ်။ လုပ်ပေးတဲ့ သူတွေ ရှိတယ်။ ဒါကြောင့်မို့လို့ ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂကလည်း နှစ်ခုရှိတယ်။ တစ်ဖက်က လက်ဝဲနွယ်တဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂလည်း ရှိတယ်။ တစ်ဖက်က အမေရိကန်ဘက်ကိုလိုက်တဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂလည်း ရှိတယ်။ ဒီဘက်က IUS၊ ဟိုဘက်က IUS COSEC။ IUS COSEC ဆိုတာ အမေရိကန်ကို မဆန့်ကျင့်တဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ။ အမေရိကန်ရဲ့ ဂလိုဘယ်ပေါ်လစီကို ထောက်ခံတဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ။ ဒီဘက်က IUS ကျတော့ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ ဘာရေးညာရေးပေါ့။ တကယ်တော့ IUS က ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေဆိုတာ ကွန်မြူနစ်တွေ။ သက်ဆိုင်ရာ ဒေသမှာရှိတဲ့ ကွန်မြူနစ်ပါတီဝင်တွေ။ ငါတို့ကလည်း ငါတို့သက်ဆိုင်ရာ ဒေသမှာ မာ့စ်ဝါဒလိုလားတဲ့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေ။ ဂျပန်ဆိုလည်း ရှိတယ်။ Zengakuren တွေ။[1] ငါတို့ထက် ကြမ်းတမ်းတယ်။ တစ်ခါလာတယ်။ ငါတို့နဲ့ တွေ့တယ်။ ငါတို့ကိုမေးတယ်။ "မင်းတို့ ကြောက်လားကွ"တဲ့။ အဲလိုတော့ မမေးပါနဲ့ သူငယ်ချင်းရာပေါ့။ တို့လည်း ကြောက်တော့ ဘယ်ကြောက်မလဲပေါ့။ ဒါပေမဲ့ လူထုလှုပ်ရှားမှုဆိုတာ တကယ်တမ်းကျတော့ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း ဖြစ်ရမှာပေါ့။ ဒီမိုကရက်တစ် ဖြစ်ရမှာပေါ့။ ငါတို့ကလည်း မင်းတို့က နည်းနည်းတော့ ကဲတယ်ကွာလို့။ ဟုတ်တယ်ကွတဲ့။ စကားပြန်နဲ့ ပြောရတာပေါ့။ ဂျပန်တွေက နည်းနည်းတော့ ကဲတယ်။ နည်းနည်းဟော့တယ်။ လူမျိုးတစ်မျိုးမှာ လူမျိုးအလိုက် သူ့ဟာသူ ထူးခြားတဲ့ညဉ်လေးတွေ ရှိတတ်တာပေါ့။

ကမ္ဘာ့ကျောင်းသားသမဂ္ဂမှာ ဟိုးတုန်းထဲက လက်ဝဲလက်ယာရှိတယ်။ တရုတ်မှာလည်း လက်ဝဲနိုင်ငံဖြစ်နေလို့ တရုတ်ဖြူကျောင်းသားသမဂ္ဂ မရှိဘူး

---

[1] Zengakuren ခေါ် Zengaku kyōtō kaigi သည် ၁၉၆၈-၁၉၆၉ ခုနှစ် ဝန်းကျင်တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သောဂျပန် တက္ကသိုလ်ပေါင်းစုံအခြေပြု လက်ဝဲဝါဒီဂျပန်ကျောင်းသားအဖွဲ့များဖြစ်သည်။ Zengakuren အကြောင်းအသေးစိတ်သိရှိလိုပါက Stuart J Dowsey ရေးသားသည့် *Zengakuren: Japan's Revolutionary Students* (2012) စာအုပ်နှင့် နှင့် မြန်မာဘာသာဖြင့်အကျဉ်းချုပ် ပြန်လည်ရေးသားထားသောဆောင်းပါးကို အောက်ပါ link တွင်ဖတ်ရှုနိုင်ပါသည် (Wa Kha Mount, 2022)။

မဟုတ်ဘူး။ တချို့တစ်ခါတလေ လက်ဝဲသာပြောတာ လက်ယာဘက်မှာလည်း အနီကို ခွင့်ပြုထားတဲ့ နိုင်ငံတွေရှိတာပဲ။ အဲဒါ ဘာနဲ့သွားဆိုင်သလဲဆိုတော့ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတွေရဲ့ politically၊ socially mature ဖြစ်၊ မဖြစ်နဲ့ သွားဆိုင်တာပေါ့။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရဲ့ လူမှုရေးအရ ဘယ်လောက် ရင့်ကျက်သလဲ ဆိုတာနဲ့ သွားဆိုင်တာပေါ့။ တို့ လွတ်လပ်စနိုင်ငံတွေက တကယ်တမ်းကျတော့ မရင့်ကျက်ဘူး။ တို့ဆီက အစိုးရတွေကလည်း မရင့်ကျက်ဘူး။ ဘကြီးနုကို တစ်ခါပြောတော့ ဘကြီးနုက ငါတို့ကို ရယ်တယ်။ ငါတို့တစ်ခါ ဘကြီးနုကို သွားတွေ့တော့၊ အဲဒါ ငါတို့သုံးယောက်သွားတယ်။ ဦးနုက အင်မတန်ကို ဒီမိုကရက်တစ်ဖြစ်တာ။ ဒါနဲ့ ငါတို့သွားတဲ့အခါကျတော့ သူ့စာရေးသောက်ရေးကို လုပ်ပေးနေတဲ့ အဘိုးကြီးတစ်ယောက်က ဝန်ကြီးချုပ် ထမင်းစားနေလို့ ခဏစောင့်ပါတဲ့။ အဲဒါနဲ့ ဦးနုက ထွက်လာတယ်။ “မောင်လှရွှေတို့၊ မောင်သက်တို့ ခဏလေးစောင့်ဦးကွာ။ အန်ကယ် ထမင်းစားလိုက်ဦးမယ်” တဲ့။ ဆိုတော့ ဦးနုလိုလူက ငါတို့ကို ခဏစောင့်ပါလို့ ပြောစရာ မလိုဘူးလေ။ သူထွက်လာမှပဲ ငါတို့က စကားပြောရမှာလေ ဟုတ်လား။ အဲတော့ တို့က အားနာသွားတာပေါ့။ ဘဘစားပါ။ ကျွန်တော်တို့က အေးဆေးနေလို့ ထိုင်လို့ရပါတယ်ပေါ့။ ဦးနုက တို့ကို အဲလိုဆက်ဆံတာ။ တို့က ဦးနုကို ဘာပဲပြောပြော တို့က နိုင်ငံရေးကိုသာ ပြောရင်ပြောမယ်။ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရတော့ သောက်မြင်မကတ်ဘူးပေါ့ကွာ။ ဦးကျော်ငြိမ်းကတော့ တို့ကို ဘယ်တုန်းကမှ တံခါးဖွင့်ပေးတာမရှိဘူး။ တစ်သက်လုံး။ ရှင်းတယ်။ ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးကို ငါတို့ကျောင်းသားတွေအထိကို လုပ်တာ။

ငါတို့ရှိတဲ့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေကလည်း အကုန်လုံးလည်း မဟုတ်ပါဘူးကွာ။ ဘယ်သူက ဘာလဲဆိုတာ သိကြပါတယ်။ အမေရိကန်သံရုံးတောင် ငါတို့ကို အဲဒီလိုမလုပ်ဘူး။ ငါတို့ကို Red Flag တွေလားပေါ့။ အမေရိကန်သံရုံးတို့က အရမ်းကာချာဖြစ်တယ်။ အရမ်းယဥ်ကျေးတယ်။ အနီတွေလားပေါ့။ ငါတို့ကလည်း အနီလည်း မဟုတ်ပါဘူး၊ အပြာလည်း မဟုတ်ပါဘူးဆိုတော့။ ရယ်တယ်။ အရမ်းဒီပလိုမက်တစ်ဖြစ်တယ်။ တစ်ခါတစ်ခါ သူတို့က နောက်တာနော်၊ ခင်ဗျားတို့ ဘယ်လိုမှ သဘောမထားနဲ့နော်။ ခင်ဗျားတို့က အနီတွေလားပေါ့။ ဟာ...မဟုတ်ပါဘူး ဆိုတော့ ဗမာလိုပြောတယ်။ ရပါတယ်။ နီရင်လည်း ရပါတယ်။ ဖြူရင်လည်း ရပါတယ်။ အဲဒီတုန်းက လူ့အခွင့်အရေးဆိုတာ ကြားကို မကြားဖူးဘူး။ အမေရိကန်ကို

မကြိုက်လည်း ရပါတယ်။ ကျုပ်တို့က ခင်ဗျားတို့ကို မကြိုက်လည်း ရပါတယ်ပေါ့။ အဲဒါ ဒီခေတ်ပြောနေတဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို ပြောတာပဲပေါ့။ အဲတော့ ပြောချင်တာက ဦးကျော်ငြိမ်းကတော့ ငါတို့ကို အဖက်ကို မလုပ်ဘူး။ သူက အဲလိုလုပ်ပေမယ့် ငါတို့ကတော့ ကိုယ့်တိုင်းပြည်ရဲ့ အကြီးအကဲတစ်ယောက်၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး ဆိုတော့ သူ့သွားပြီး ငါတို့က မထော်မနန်းတွေ သွားပြောလို့ ဘယ်ဖြစ်မလဲ။ ဟိုနားဒီနားတွေ့လည်း မလုပ်ဘူး။ လူကြီးတွေကလည်း မလုပ်ရဘူး ပြောထားတယ်။

နောက်တစ်ခါ ၁၉၆၀ ခုနှစ်က တန်းခွဲတန်းချတိုက်ပွဲဆိုတာ ဖြစ်တယ်။ သဘောက ဒီနှစ် (၁၀) တန်းအောင်စာရင်းထုတ်လိုက်တယ်။ အဲဒီတုန်းက (၁၀) တန်းအောင်ဖို့ အတော်ခက်တယ်။ နယ်က ဆရာတွေက တို့ကို (၁၀) တန်းအောင် အောင် သင်မပေးနိုင်ဘူး။ အင်္ဂလိပ်စာ အောင် အောင် သင်မပေးနိုင်ဘူး။ ဂျီသြမေတြီတို့ အယ်ဂျီဘရာတို့ကို သင်မပေးနိုင်ဘူး။ နယ်တွေမှာက ဆရာကောင်းတွေ ရှားတယ်။ အင်္ဂလိပ်စာ အရမ်းခက်တယ်။ အဲဒီနှစ်က အောင်စာရင်းထုတ်လိုက်တော့ (၂ ဒသမ ၁) ရာခိုင်နှုန်း လားပဲ အောင်တယ်။ အဲတော့ ဒီနှစ် (၁၀) တန်းကျတဲ့သူဟာ နောင်နှစ် (၉) တန်း ပြန်ဖြေရမယ်။ တို့တုန်းက (၉) တန်းမရှိဘူး။ (၈) တန်းပြီးရင် (၁၀) တန်း တန်းဖြေပဲ။ (၈) တန်းကို ပရီမက်ထရစ်လို့ ခေါ်တယ်။ အဲတော့ အလိုလိုနေရင်း (၁၀) တန်းကျတဲ့သူက ဘာမှမလုပ်ရပဲ တစ်တန်းကျသွားတာပေါ့။ အဲဒါနဲ့ တစ်ပြည်လုံးဆန္ဒပြပွဲတွေ အကြီးအကျယ် ဖြစ်တာပေါ့။ ငါတို့ ဗကသအီးစီတွေလည်း အားကို မနေရဘူး၊ အကုန်ပြေးလွှားနေရတယ်။ တစ်ခရိုင်ပြီး တစ်ခရိုင်။ ကောလိပ်တစ်ခုပြီး တစ်ခု။ အကြီးအကျယ် တိုက်ရတယ်။ တိုက်တာတောင် ဦးနုက ပြင်မပေးတော့ဘူး။ ဘာလုပ်သလဲဆိုတော့ နောက်ထပ် ဆပ်ပလီအောင်စာရင်းတစ်ခု ထုတ်ပေးတယ်။ အောင်မှတ်နဲ့ တော်တော်နီးနေတဲ့သူတွေပေါ့။ အဲတော့ ဦးနုနဲ့ သွားတွေ့တော့ ပြောပြတာပေါ့။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေက အလကား နေရင်း တစ်နှစ်ဒုက္ခရောက်တာပေါ့။ ကျွန်တော်တို့က ဆင်းရဲသား သားသမီးတွေ များတယ်။ အဲတော့ သူကလည်း နောက်ထပ် ကျောင်းသားတချို့ကို အမှတ်ကြည့်ပြီးတော့ အောင်စာရင်းထပ်ထုတ် ပေးမယ်ပေါ့။ သူက ငါ ဒီထက်တော့ မလိုက်လျောနိုင်ဘူးပေါ့။ ဘာကြောင့်လည်းဆိုတော့ သားသမီးချင်းလည်း ကိုယ်ချင်းစာတယ်။ အဲလိုလုပ်ပြန်ရင်လည်း ငါတို့ပညာရေးကို ဘယ်သူက အထင်ကြီးတော့မလဲပေါ့ကွာ။ အဲတော့ ဆပ်ပလီနဲ့ အောင်တဲ့အခါကျတော့

တချို့ဆရာတွေက မဆင်ခြင်ပဲ ပြောတာဆိုတာတွေလည်း ရှိတာပေါ့။ တချို့ဆို ဆရာနဲ့ကျောင်းသား ထိုးကြိတ်ကြတာတောင် ရှိတယ်။ ကျောင်းသားကလည်း သူ့ဂုဏ်သိက္ခာနဲ့ ဆိုင်တာပေါ့။ အဲဒါနဲ့ ငါတို့လည်း ရှိသမျှ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် အကုန်ထွက်ပေါ့။ အခု ထရိတ်ဒါးရဲ့ ဒီဘက်ဆူးလေစကွဲ ထိပ်မှာ ပေါ့။ ငါတို့ လူစုလိုက်တဲ့ အခါကျတော့ လူတစ်ရာကျော် လောက်ပါတယ်။ ထီးတန်းတို့ ရန်ကင်းတို့ကလည်း ပါကြတယ်။ (၇၂) နာရီပေါ့။ ငါတို့ အစာငတ်ခံ ဆန္ဒပြကြတယ်။

မေးခွန်း။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ ပါဝင်လုပ်ဆောင်ခဲ့တဲ့ အခန်းကဏ္ဍ အနေအထားတွေ ဘယ်လိုရှိပါသလဲ။

တို့ နှစ်ခုရှိတယ်ကွာ။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေက အလုပ်လုပ်ဖို့ လိုတယ်။ အဓိကတော့ အလုပ်နှစ်ခုလုပ်တယ်။ အလုပ်တစ်ခုက ဘာလဲဆိုတော့ တို့ တုန်းကဆိုလျှင် တို့ အဓိကထားပြီး လုပ်တာက ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကိစ္စ။ ဒါ နိုင်ငံရေးကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်တာဆိုလို့ ဒါတော့ common issue ဖြစ်တယ်။ ငါတို့ ချည်းပဲ ပါဝင်ပတ်သက်တာလည်း မဟုတ်ဘူး။ တစ်နိုင်ငံလုံးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကိစ္စ။ ပြည်တွင်းစစ် ဆန့်ကျင့်ရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ကိစ္စ။ ငါတို့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေက တော်တော်လေး ဂရုစိုက်ပြီးတော့ ငါတို့ လုပ်ခဲ့ တယ်။ အနယ်နယ်မှာ ဆရာကြီး သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းက ဗဟိုမှာရှိတဲ့ ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့ရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ။ အတွင်းရေးမှူးက ဦးထွန်းတင်။ ရှေ့နေကြီး။ အခုတော့ သေသွားပြီ။ အဲတော့ တို့ကလည်း ဘာပဲပြောပြော ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးအဖွဲ့လည်း ရှိတဲ့အခါကျတော့ တို့က နောက်ထပ် ပညာရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ကိစ္စမှာ ပညာရေးစနစ်ကို ခေတ်မီတဲ့ ပညာရေးစနစ်နဲ့ ပြောင်းလဲပေးဖို့။ တို့က ဘာပညာရေးစနစ်၊ ညာပညာရေးစနစ်လို့ တောင်းရ အောင်တို့လည်း အတွေ့အကြုံမရှိဘူး။ တို့လည်း သိပ်နားမလည်ဘူးပေါ့။ သို့သော် ဘာလုပ်ရမလဲဆိုတာ ပညာရေးက လူတစ်ယောက်ရဲ့ သူ့ပုဂ္ဂိုလ်ဘဝ ကိုတော့ တစ်စုံတစ်ရာအကာကွယ်ပေးနိုင်တဲ့ အလုပ်တော့ ဖြစ်ဖို့လိုတယ်။ နို့မို့ဆိုရင် (၁) တန်းကနေပြီး (၁၀) တန်းထိ (၁၀) နှစ်နေတယ်။ တက္ကသိုလ်မှာ (၄) နှစ် နေတယ်။ (၁၄) နှစ်နေတယ်။ (၁၄) နှစ်နေ၊ ဘွဲ့လည်းရရော ကိုယ့် မိန်းမကိုတောင် ကိုယ်ရှာကျွေးလို့မရတော့ ဆိုတော့ မကိုက်တော့ဘူး။

တကယ်ကတော့ အဲတုန်းကတော့ ဗမာပြည်ပညာရေးစနစ်က အဲ့လိုဖြစ်နေတယ်။ ငါတို့ဆိုလည်း ပညာရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်နိုင်ခဲ့တာ မရှိဘူး။ ဆိုလိုတာက ကိုယ်တတ်ထားတဲ့ အတန်းပညာနဲ့ ငါတို့ လုပ်စားလို့ မရဘူး။ ကျောင်းဆရာလုပ်ရတာ၊ private ကျောင်းတွေမှာ သွားပြီးတော့ တို့စာသင်တာ စိတ်ဝင်စားတဲ့သူတွေကို တချို့ private ကျောင်းတွေက ဆရာလစာတွေ ပေးပြီးတော့ ငါတို့ကို ခန့်တယ်။ (၄၀၀) လောက် ပေးတာပေါ့။ အထက်တန်းပြဆရာဆိုရင် (၃၀၀) တောင် မပြည့်ချင်ဘူး။ (၄၀၀) လောက် ပေးတယ်ဆိုတော့ ငါတို့အတွက် အတော် ဟုတ်နေပြီ။ အဲတုန်းက ရွှေ (၁) ကျပ်သား (၃၀၀) ဆိုတော့ ဟိုတုန်းက ပေးတဲ့ လစာက သိပ်တော့မနည်းဘူး။ အထက်တန်း ဆရာရဲ့လစာက (၃၀၀) နဲ့ နောက်ဘက်က ဂဏန်းလေးတွေ ပါသေးတယ်။ ဒါဆိုလို့ရှိရင် ရွှေ (၁) ကျပ်သား (၃၀၀) ခေတ်ဆိုတော့ ဆရာတွေရဲ့ အနည်းဆုံးလစာ (၃၀၀) ဆိုတော့ သိပ်မဆိုးဘူး။ အခုဆို ဘယ်လို လုပ်မလဲ။ အခုဆို ရွှေ (၁) ကျပ်သား သိန်းဆယ်နဲ့ ချီရှိနေတာ။ အဲတော့ တို့က ဟိုတုန်းက ဘာလုပ်ပေးခဲ့လည်း ဆိုတဲ့အခါကျတော့။ တစ်ခုက ခုနကလို့ပေါ့။ တန်းခွဲတန်းကျတွေစနစ်မျိုး နောက်မလုပ်ဖို့။ ဒါပညာရေးနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဒီ အထက်တန်းကျောင်းသားတွေအတွက် ဒါအရေးကြီးဆုံးပဲ။ essential အဖြစ်ဆုံးပဲ။ ဒါကို ငါတို့ကိုယ်တိုင် ထွက်ရပ်ပေးတယ်။

ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ငါတို့ကိုယ်တိုင် hunger strike တွေ ဝင်လုပ် ဘာလုပ်ညာလုပ်။ ဟိုလူနဲ့တွေ့၊ ဦးနုသွားတွေ့၊ ပညာရေးဝန်ကြီးတွေ့ ရန်တွေဖြစ်ပေါ့ကွာ၊ ငြင်းရခုံရလုပ်တာပေါ့။ အဲတော့ နောင်ဒီလိုမဖြစ်ဖို့ တန်းခွဲတန်းကျတိုက်ပွဲလို အဖြစ်အပျက်မျိုးပေါ့။ ဆိုလိုတာက အင်္ဂလိပ်က ဘာပြောပြော (၇) တန်းအောင်တယ်ဆို မင်းစေခန့်တာ။ ဗမာပြည်မှာ (၇) တန်း အောင်တဲ့သူ မင်းစေမခန့်ချင်ဘူး။ ငါတို့ခေတ်က။ ဘာဖြစ်လို့လဲဆိုတော့ အင်္ဂလိပ်စာကို မတတ်ဘူး။ (၇) တန်းအောင်က။ သူတို့ခေတ်မှာ မင်းစေဆို အင်္ဂလိပ်စာ တတ်နေပြီ။ ဟုတ်တယ်မဟုတ်လား။ တို့ခေတ်မှာ မင်းစေဆိုတဲ့ ကောင်က (၇) တန်းအောင်ရင် မင်းစေ။ (၈) တန်းဆိုရင် မင်းစေ ခန့်လိုက်တာပေါ့ကွာ။ ဟိုခေတ်က အဲ့လိုအလုပ်လေးတွေ ရတတ်သေးတယ်။ တို့ (၁၀) တန်း လောက်ဆို ကျောင်းသားက ဒီလောက် မများလောက်သေးဘူး။ ငါတို့ အခုခေတ်လိုပေါ့။ ဘွဲ့ရတွေ အများကြီး ဖြစ်လာပြီးတော့ ဘာလုပ်ရမယ်ဆိုတာ မဖြစ်သေးဘူးပေါ့။ ငါဆို တကယ်တမ်းပြောတဲ့ အခါကျတော့ ငါက ငါ့အိမ်က မိဘတွေက

ဆင်းရဲတဲ့အခါကျတော့ ငါ (၁၀) တန်းအောင်ပြီး တက္ကသိုလ် ရောက်ပြီဆိုတော့ အခု တို့ ကမာရွတ်ဂတ်တဲနဲ့ မျက်စောင်းထိုးမှာ စာရေးဆရာ မင်းကျော်တို့ မင်းလှညွန့်ကြူးတို့က Private ကျောင်းလေး တစ်ကျောင်း ဖွင့်ထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ ငါကလည်း အဲလို ဖြစ်နေတဲ့အခါကျတော့ သူတို့လည်း ငါတို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေပေါ့။ ငါတို့အရှေ့က ခေါင်းဆောင်တွေပေါ့။ ကိုဗဆွေလေးတို့၊ ကိုသက်တို့၊ ကိုတင်ထွန်းတို့ ဘာတို့၊ ကိုမင်းကျော်တို့၊ မင်းလှညွန့်ကြူးတို့။ အဲတုန်းက ဗကသ၊ တကသ ခေါင်းဆောင်တွေပေါ့။ အဲဒါနဲ့ ဒီလိုလုပ်ကွာ မောင်လှရွှေ။ ပထမတော့ ဗကသက တာဝန်ခံပေးနေတာပေါ့။ ငါ့ကျောင်းစရိတ်လေး ထုတ်ပေးနေတာပေါ့။။

နောက် ဆယ်တန်းအောင်လာတဲ့အခါကျတော့ ဒီမှာက ငါ့ကို private ကျောင်း အဲ့မှာ (၇) တန်းကို ဝင်သင်ဆိုတော့။ တစ်လကို လခ (၁၅၀) ရတယ်။ လခ (၁၅၀) ဆိုရင် ငါ့အိမ်ကဆို (၉၀) လောက်ပေးတာ။ အဲ့လို ငါဒီမှာ (၁၅၀) ရတယ်ဆိုတော့ အတော်ကို အိုကေ နေတာ။ ဒါနဲ့ ငါက ကျောင်းဆရာအလုပ်ကို လုပ်ရင်းလုပ်ရင်းနဲ့ နောက်ကျတော့ ငါက အလယ်တန်းသမိုင်းဆရာ၊ (၈) တန်း သမိုင်းဆရာ၊ (၁၀) တန်း သမိုင်းဆရာ အဲ့လိုဖြစ်လာတယ်။ ငါယူတဲ့ ကျောင်းဘာသာတွေကလည်း သမိုင်းတွေချည်းပဲ။ ဟိုတုန်းက Triple History ဆိုတာ ရှိတယ်၊ အဲဒါ ဘာလဲဆိုတော့ Asian History၊ Western History၊ Burmese History သမိုင်းဘာသာရပ် သုံးခုရှိတယ်။ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ စိတ်ဝင်စားတဲ့ ကျောင်းသားတွေက အဲဒီလိုယူကြတယ်။ ငါတို့လို နိုင်ငံရေးနဲ့ နည်းနည်းနွယ်နေတာကြောင့် Triple History ယူကြတယ်။ Triple History ဆိုတာ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း၊ ဂျပန်သမိုင်း၊ တရုတ်သမိုင်း ဒီသမိုင်းသုံးခု ယူရတယ်။ သမိုင်းသုံးခုမှာ second paper ရှိတယ်။ မေးခွန်းက သုံးခုပဲ မေးတယ်။ သုံးခုကို တစ်ပုဒ်ရေးရတယ် (၄၅) မိနစ်ကို။ စာမေးပွဲဖြေတာ တစ်နာရီပဲလေ။ တစ်နာရီမှာ မေးခွန်းသုံးခုပဲ ပေးတယ်။ ဂျပန်ခေတ်မီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ တရုတ်ဘာပေါ့။ ခေါင်းစီးလောက်ပဲပေါ့။ သုံးပုဒ်ကို တစ်ပုဒ်ပဲ ရေးရတယ်။ တစ်ပုဒ်ရေးဆို (၃) နာရီမေးခွန်း။ သုံးနာရီလောက် ထိုင်ရေးရတာ။ တော်တန်ရုံက စာမဖတ်ပဲနဲ့ မရေးနိုင်ဘူး။ ငါတို့ကတော့ သမိုင်းကတော့ နိုင်ငံရေးနဲ့ နွယ်တဲ့အခါကျတော့ အဲ့သမိုင်းတွေယူ။ အောင်ပါတယ်။

စာမေးပွဲအောင်တဲ့အခါကျတော့ အဲ့ကျောင်းမှာ ဆရာလေးဝင်လုပ်၊ နောက်ကျတော့ ဆရာဦးဝင်းမောင်ဆိုတာ ကျားကျောင်းဆိုတာ ရှိတယ်။ တို့

ကမာရွတ်ဘူတာရုံလမ်းထဲ ဝင်သွားပြီးဆိုရင် ထိပ်မှာ ကျောင်းတစ်ကျောင်း ရှိတယ်။ အခုတော့ ကမာရွတ် (၂) လား မသိဘူး။ ငါကျောင်းအုပ်လုပ်ခဲ့တဲ့ ကျောင်းပဲ။ အဲတော့ အဲဒီက ဘုန်းကြီးက ဆရာတော်ရှင်ဉာဏိသရဆိုတာ ဘုန်းကြီးပရဟိတလုပ်ငန်း လုပ်နေတာ။ အဲ့တုန်းက ပရဟိတလုပ်ငန်းတွေက အခုလောက် ခေတ်မစားသေးဘူး။ ကျားပရဟိတလုပ်ငန်း လုပ်နေတာ။ ဆရာတော်က ငါ့ကို ခေါ်တွေ့ပြီးတော့ ဒကာကြီး ဘုန်းကြီးကျောင်းမှာ ကျောင်းအုပ်လုပ်မယ်ဆို လုပ်နိုင်မလား။ ကျုပ် ဒကာကြီးကို လစာလည်း တိုးပေးမယ်။ ငါတော့ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်းပေါ့၊ တပည့်တော် လစာတိုးပေးရင် လုပ်ချင်ပါတယ် ဘုရားလို့။ တပည့်တော်က အိုးနဲ့အိမ်နဲ့ဖြစ်နေပြီး ကလေး တစ်ယောက် ရနေပြီ၊ တပည့်တော်တို့ လင်မယားနှစ်ယောက်လုံး အကြီးတန်း လက်ထောက်ဆရာ(SAT) လုပ်နေတာပါ။ သားနဲ့ သမီးနဲ့ဆိုတော့ ပေးတဲ့လစာ နဲ့က မလောက်ဘူး။ ဒီကျောင်းမှာ တပည့်တော်လုပ်ရမယ်ဆို လုပ်ချင်ပါတယ် ဘုရား၊ တပည့်တော် ဒီကျောင်းကနေပြီး ဆရာဖြစ်သွားတာပါ။ ဒီကျားကျောင်း ကနေ ဖြစ်သွားတာပါ။ ကျားကျောင်း ပထမကျောင်းဆရာမျိုးဆက်မှာ ငါပါ တယ်။ ငါ့မိန်းမပါတယ်။ ငါ့ယောက်ဖ ပါတယ်။ အဲဒီကနေပြီးတော့ နောက်တော့ ပရိုက်ပေ့ဆရာတွေကို အစိုးရဆရာတွေအဖြစ်နဲ့ ပေးလိုက်တော့ ဆရာတွေကို ဟိုရွှေ့ဒီရွှေ့နဲ့ ပို့လိုက်တာ။ ရာထူးတိုးနယ်ပြောင်း ဒါမျိုး လုပ်လိုက်တာ။ ငါ့မိန်းမကတော့ ကမာရွတ် (၁) ဟိုဘက်မှာ ဘူတာရုံဘက်မှာ။ ရထားလမ်းနဲ့ နီးနီးဘက်မှာ အထက်တန်းကျောင်းရှိတယ်။ ငါကျတော့ အဲဒီမှာ ငါ့ကို ကျောင်းအုပ်ပေးထားတာပေါ့။ အစတုန်းကတော့ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ကျောင်း ဆိုတော့ ကျောင်းလခ (၄၀၀) လောက်ရတယ်။ ဒါဆို မဆိုးဘူး။ နောက်ကျ တော့ အဲ့ကျောင်းတွေကို အစိုးရက ရှိသမျှပုဂ္ဂလိကပိုင် ကျောင်းတွေကို ဗိုလ်နေဝင်းအစိုးရက အကုန်သိမ်းလိုက်တယ်။ သိမ်းလိုက်ပြီးတော့ တစ်ခုတော့ လုပ်ပေးတယ်။ ငါတို့ ဆရာပြန်ခန့်တယ် SAT ဆို SAT ပြန်ခန့်တယ်။ ကျောင်းအုပ်ဆို ကျောင်းအုပ်ပြန်ခန့်တယ်။ အဲတော့ ငါကတော့ ပညာရေးဘွဲ့ မရှိတဲ့အတွက် SAT တော့ပေးတယ်။ ကျောင်းအုပ် မပေးဘူး။ ကျောင်းအုပ်က ကျောင်းအုပ်ရာထူးပေးတဲ့ လူတွေက အနည်းဆုံး ပညာရေးတက္ကသိုလ်မှာ တစ်နှစ်တက်ရမယ်။ Diploma DJ တစ်နှစ် တက်ရတယ်။

အဲဒါလည်း နောက်တော့က ဘုန်းကြီးက ကိစ္စမရှိဘူးတဲ့၊ “ဒကာကြီး DJ တက်နေတဲ့ကာလမှာ ဒကာကြီးကို ကျုပ်ထောက်ပံ့ပေးမယ်။ ကျောင်းမှာ

ရန်ပုံငွေရှိတယ်။” ဆရာတော်ဦးဉာဏိသရက ပြောတာ။ “ကောင်းပါတယ်ဘုရား၊ တပည့်တော် ဝမ်းသာပါတယ်ဘုရား။” “ဒကာကြီး ရတယ်၊ ဟိုဒင်း မဖြစ်နဲ့” ကျားကျောင်းရဲ့ ဂေါပကဆရာတော်ပေါ့။ ဒါနဲ့ ငါတို့ လင်မယား နှစ်ယောက်က ငါက ကျောင်းအုပ် SAT ရတယ်။ ငါ့မိန်းမက အထက်တန်းဆရာရတယ်။ ငါ့ယောက်ဖလည်း အလယ်တန်း ဆရာလေး ရတော့ ဘာပဲ ပြောပြော ငါတို့မိသားစုက နည်းနည်းပါးပါး နေလို့ထိုင်လို့ အဆင်ပြေလာတာပေါ့ကွာ။ နောက်ကျတော့ တို့အကုန်လုံး ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲကြီး ပျက်တော့ ဖမ်းကြဆီးကြတော့မယ်။ တို့ကလည်း အလုပ်တွေတစ်ဖက် ရှိနေသေးတာပေါ့။ သမဂ္ဂ၊ ဗကသ တာဝန်။ တကသ တာဝန်တွေ အများကြီးပေါ့ကွာ။ ငါတို့ အဲလိုရှိနေတယ်။ တို့ကလည်း ရွေးစရာ (၂) ခုရှိနေတယ်။ သူပုန်ထမလား၊ ထောက်လှမ်းရေးနဲ့ တင်ဦး ဆီသွားမလား။ အကြောင်းကြောင်း ရွေးစရာ အဲလိုဖြစ်လာတာ။ သူပုန်ထမယ်ဆိုလည်း ဒီမှာ ထားခဲ့ရမှာပဲ။ သားသမီး၊ သားမယား တောက်လျှောက်ထားခဲ့ရမှာပဲ။ အဲလို မထားခဲ့ပြန်ရင်လည်း အထဲကျရင်လည်း အခန့်မသင့်လို့ရှိရင်လည်း MI တင်ဦးကလည်း ဒီအချိန်မှာ သတ်နေတာတွေပေါ့။ အဲလိုဆိုတော့လည်း တို့ကလည်း ရွေးစရာမရှိဘူး။ ဖြစ်ခါမှဖြစ်ပေါ့ဆိုပြီးတော့ ငါတို့လဲ အကုန်လုံး ငါတို့ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်ထဲက First Line-up ပေါ့၊ ဥက္ကဋ္ဌတို့ ဒုဥက္ကဋ္ဌတို့ အတွင်းရေးမှူးတို့ပေါ့ကွာ၊ အဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်လုပ်တဲ့သူတွေ အားလုံးဆိုရင် တစ်ပြည်လုံးဆိုရင် ရှိသမျှပေါ့။ မော်လမြိုင်ကောလိပ်၊ ကျောက်ဖြူကောလိပ်၊ ပုသိမ်ကောလိပ်၊ မကွေး၊ မန္တလေး၊ အကုန်လုံးပေါ့။ ငါတို့ လူ (၇၀) ကျော်လောက် ရှိတယ်။ အကုန်လုံး တောခိုလိုက်တယ်။ တောထဲ ရောက်သွားပြီးတော့ သူပုန်ဖြစ်ကုန်တာပေါ့။ သူပုန်ဖြစ်ကုန်တော့ တချို့လည်း ပဲခူးရိုးမမှာ ကျတဲ့သူ ကျတယ်။ တချို့ကျတော့ ရှမ်းပြည်ဘက် ရောက်သွားပြီးတော့ ရှမ်းပြည်မှာကျတဲ့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ရဲဘော်တွေရှိတယ်။ ရခိုင်ရောက်သွားပြီးတော့ တိုက်ရင်းခိုက်ရင်းနဲ့ ကျတဲ့ ရဲဘော်တွေ ရှိတယ်။ ငါဆိုရင်လည်း မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ရွှေလင်းယုန်နဲ့ ရွှေလဝင်းစစ်ဆင်ရေးနှစ်ခုရှိတယ်။ အဲ့စစ်ဆင်ရေးနှစ်ခုက ဒုတိယ ရွှေလဝင်း စစ်ဆင်ရေးမှာတိုက်ပွဲမှာမိပေါ့။ မြောင်းမြထောက်လှမ်းရေး (၄) ပေါ့။ မြစ်ဝကျွန်းပေါ် ထောက်လှမ်းရေး (၄) ကို ပို့ခဲ့တယ်။

အဲဒီမှာ စစ်ရယ်၊ ရိုက်ရယ် လုပ်ပေါ့။ အဲတော့ တို့က ရန်ကုန် UG က သွားကြတဲ့ ကောင်တွေဆိုတော့။ လှရွှေ (ခေါ်) အောင်သာ ရန်ကုန် ယူဂျီက

သွားတာ၊ ဒါကြောင့်မို့လို ရန်ကုန်ကို ပို့ပေးပါ။ ထောက်လှမ်းရေး (၄) က မြစ်ကြီးနားမှာ ရှိတာကို။ မြစ်ကြီးနားမှာ ရိုက်နှက်ပြီးတော့မှ အခု ဘောင်ဒရီထဲမှာ ရှိတယ်။ ထောက်လှမ်းရေး (၆) က အမ်မိုင် တင်ဦးပေါ့ကွာ။ သူ့လက်ထက်တော့ အင်မတန် လက်ယဥ်နေတဲ့ ကာလပေါ့။ အဲဒီရောက်တော့ ငါတို့က တိုက်ပွဲကရတဲ့ လူတွေဆိုတော့ ပြင်းပြင်းထန်ထန် သိပ်ပြီးတော့ မလုပ်ဘူးပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ငါ့ကို ဘာပြောလဲဆိုတော့ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ လုပ်ရမယ်။ စဥ်းစားထားပါ။ ဒါနဲ့ ငါကလည်း "ကျွန်တော် သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ မလုပ်နိုင်ဘူးလို့။ လွှတ်ချင်လည်း လွှတ်၊ မလွှတ်ချင်နေ၊ ထောင်ကျရင်လည်း ကျ၊ မတတ်နိုင်ဘူး"လို့။ ကျွန်တော်တို့က စစ်မြေပြင်က မိလာတဲ့ လူတွေပဲလို့။ တကယ်တမ်းကျတော့ သေလူပဲလို့။ မသေခဲ့တာအတွက်လည်း ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် နောင်တရသလို ဖြစ်နေတယ်လို့။ အခု ခင်ဗျားတို့ လက်ထဲရောက်မှ ခင်ဗျားတို့ သတ်ချင်လည်းသတ်၊ မသတ်ရင်လည်းနေ ကျွန်တော်ကတော့ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ မလုပ်နိုင်ဘူး။ ဘယ်သူ မကောင်းဘူး၊ ဘယ်ဟာကောင်းတယ်၊ ဘာဖြစ်တယ်လို့ ကျွန်တော် မပြောနိုင်ဘူး။ ဒါနဲ့ ငါကတော့ ငြင်းလိုက်တာပေါ့။ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲဆိုတာ ကိုယ်လုပ်ခဲ့တဲ့ အဖွဲ့အစည်း ကွန်မြူနစ်ပါတီ မကောင်းကြောင်း ပြောရမှာလေ။ ထောက်လှမ်းရေးလုပ်တဲ့ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲဆိုတာ အဲလို မကောင်းကြောင်း မပြောရင်လည်း မလုပ်ဘူးလေ။ ဘယ်လိုလုပ်မလဲ။ တို့က ဟိုးတုန်းက တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် အသက်ပေးပြီး ကာကွယ်လာကြတဲ့ ရဲဘော်တွေပေါ့။ စိတ်ထဲကတော့ တစ်ခါတစ်ခါ ဒါက သစ္စာရှိရှိ ပြောတာကွာ။ သြော် ငါ့နှယ်သေခဲ့ဖို့ ကောင်းတာပဲပေါ့။

ငါ့မိန်းမတောင် ပြောပါတယ်။ ငါ့မိန်းမလည်း ရေကြည်အိုင် ရောက်သွားတော့။ အေးဟာ... နင်ပြောတာလည်း ဟုတ်ပါတယ်။ သေခဲ့ဖို့ ကောင်းပါတယ်လို့။ တကယ်တမ်း ကျွန်တော်တို့က သေခဲ့ရမှာလို့။ ခင်ဗျားတို့ ဒီလိုပဲ သဘောထားမယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်သိပါတယ်။ ရန်ကုန်ကို ကျွန်တော့်ကို ခေါ်ထဲက သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ လုပ်ခိုင်းမယ်ဆိုတာ ကျွန်တော်သိပါတယ်။ အဲတော့ ခင်မာအေးတို့ ပအိုဝ်းအသင်းက၊ ငါ့မိန်းမက ပအိုဝ်းအသင်းက တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး၊ ကိုခွန်သက်လွင် ဆိုတဲ့သူက ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပအိုဝ်းအသင်းရဲ့ အတွင်းရေးမှူး။ ငါ့မိန်းမက တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး။ သူတို့က ပအိုဝ်းတွေပေါ့။ အဲဒါနဲ့ ဗိုလ်ကြီး တင်အောင်ဆိုတာက မနက်ဆို ငါ့မိန်းမ၊ ငါ့

သားနှစ်ကောင် အဲ့ကောင်က ငယ်သေးတာပေါ့ကွာ။ (၅) နှစ် (၆) နှစ်လောက်ပဲ ရှိသေးတာ။ သူ့တွေ့ရင် ဗိုလ်ကြီးတင်အောင်က ခေါ်ခေါ်ပြီး ပြောတာပေါ့။ ဆရာမရေ ကျွန်တော်တို့ဘက်က လိုက်လျောနိုင်တာ လိုက်လျောပြီးပြီ၊ ဆရာမ ယောကျ်ားဘက်က ဘာမှလိုက်လျောတာ မရှိဘူး။ အဲလိုပြောပေါ့ကွာ၊ ငါ့မိန်းမ ကတော့ အဲလိုပြောတော့ သဘောပေါက်မှာ။ အဲလို ငါတို့ဆီက တချို့ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲလုပ်ပြီးတော့ လက်နက်ချသွားတဲ့ ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင် တစ်ယောက်တန်သည် နှစ်ယောက်တန်သည် ထွက်လာတယ်။ အဲလိုမဖြစ်ခင်ထဲက ငါက သတင်းစာတွေ ဖတ်နေရတာ။ ကိုယ့်လူတွေပေါ့ ကိုယ်နဲ့ရင်းနှီးတဲ့ လူတွေပေါ့။ အဲဒါနဲ့ နောက်တော့ တင်ဦးက၊ တင်ဦးတော့ မဟုတ်ဘူး။ ဘိုနီပေါ့။ ဘိုနီက တင်ဦး အောက်ပေါ့၊ Deputy Chief ပေါ့၊ ထောက်လှမ်းရေးမှာ။ ဒါနဲ့ ငါပြောပါတယ် ဗိုလ်မှူးကြီး ကျွန်တော် မလုပ်နိုင်ဘူး။ အဲဒါအတွက် ဗိုလ်မှူးကြီးတို့ဘက်က ဘာလုပ်လုပ် ကျွန်တော် ရင်ဆိုင်ဖို့ပါပဲလို့။ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲလုပ်ဆိုလည်း လုပ်မယ်။ ကျွန်တော် ပြောနိုင်တာတော့ ပြောမယ်။ ကျွန်တော်မပြောနိုင်တာ မပြောဘူး။ တစ်ခါတည်း ပြောမယ် ကျွန်တော့်ကို ဘယ်သူဘာဖြစ်တယ်၊ ညာဖြစ်တယ် ဘယ်သူ့ကိုမှ ထိခိုက်နစ်နာအောင် မပြောနိုင်ဘူး။ အဲဒါတော့ တပ်မှူးကြီးတို့ ယုံကြည်လို့ ကျွန်တော့်ကို သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ လုပ်ခိုင်းရင်လည်း လုပ်ခိုင်း။ အဲတော့ တပ်မှူးကြီးနဲ့ ညှိတုန်းကတစ်မျိုး။ အပြင်ကျတစ်မျိုး ကျွန်တော် မလုပ်ချင်ဘူး။

အဲတော့ အကြောင်းကြောင်းကြောင့် အသက်စွန့်သွားသူတွေ မနည်းပါဘူး။ ငါတို့ခေါင်းဆောင်တွေ ကိုတင်ထွန်းတို့၊ ကိုသက်တို့၊ ကိုသက်ကလည်း ပဲခူးရိုးမမှာ ကျတယ်။ ကိုတင်ထွန်းကလည်း ပဲခူးရိုးမမှာ ကျတယ်။ အဲတော့ ဒီလူတွေဆိုတာ ကျွန်တော့်အစ်ကိုတွေဆိုလည်း ဟုတ်တယ်။ ကျွန်တော့် ခေါင်းဆောင်တွေလည်း ဟုတ်တယ်။ သူတို့လည်း သေသွားကြတော့ သေပြီး တဲ့ သူတွေအပေါ်မှာ အပြစ်တင်တဲ့ စကားမျိုးတွေ ပြောမထွက်ဘူး။ အဲတော့ ကျွန်တော့်ကို လွှတ်ချင်လည်း လွှတ်။ မလွှတ်ချင်လည်း ထောင်ချမယ်ဆိုလည်း ထောင်ချ။ ကြိုက်သလောက်ချ။ သေဒဏ်ချချပေါ့။ အဲဒါနဲ့ ငါ့ကို ညစ်ထားတာ ပေါ့။ အဲဒါနဲ့ (၆) လလောက် နေပြီးတော့မှ ခွန်သက်လွင်ခေါ်ပေးတယ်။ ခွန်သက်လွင်နဲ့ တွေ့တော့ မင်းထွက်သွားဆိုပြီး ငါဆဲလွှတ်တာ။ မင်းကို စကား မပြောချင်ဘူးလို့၊ ထွက်သွားလို့။ မင်းမျက်နှာ ငါမကြည့်ချင်ဘူးကွာလို့။ အပြင်

မှာတော့ ခင်မာအေးကို လာပြောပြီး ကိုလှရွှေက ငါ့ကိုဆဲလွှတ်လိုက်တယ်။ ဆဲမှာပဲ ကိုသက်လွင်ပေါ့။ သူက တိုက်ပွဲက မိထားတဲ့လူ၊ ရှင်က ရှင့်ဘာသာ လက်နက်ချတဲ့လူပဲ။ သူ ဒီလိုပဲ ရပ်မှာပေါ့။ ကျွန်မအနေနဲ့ လင်သားအဖြစ်နဲ့ တွေ့ချင်တယ်။ မြင်ချင်တယ်။ ကျွန်မယောကျ်ား လက်နက်ချအညံ့ခံပြီး ထွက်လာရင် ကျွန်မ ဘယ်နည်းနဲ့မှ ကြိုဆိုမှာ မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်မ ဗိုလ်ကြီး တင်အောင်ကို ပြောလိုက်ပြီးပြီးပေါ့။ အဲတော့ ဗိုလ်ကြီးတင်အောင်ကတော့ ငါ့ဘယ်ပြောမလဲ။ ဒါကတော့ ငါကတော့ ငါ့ရပ်တည်မှုနဲ့ နေရတာပေါ့။ အဲလို ဟာတွေက အများကြီး။ ဘာပဲပြောပြော မင်းသားလေးတွေ တွေ့တယ်ဗျာ။ နဲ့တာပေါ့ကွာ။ ဒါနဲ့ပဲ ငါပြောတယ်။ ဗိုလ်ကြီးတင်အောင် နဲ့ မနေနဲ့ဗျာ၊ ကျွန်တော်တို့ စစ်မြေပြင်မှာ ပွဲတချို့ တိုက်ခဲ့တာပါ။ ဗိုလ်ကြီးတင်အောင် စစ်ဘယ်နှပွဲ တိုက်ခဲ့လဲလို့ ကျွန်တော်မသိဘူးလို့။ ကျွန်တော်ဟာ အရည် အသွေး တချို့၊ လူရှေ့ချပြောလို့ရတဲ့ ကိန်းဂဏန်းရှိတဲ့ တိုက်ပွဲတချို့ ကျွန်တော် တိုက်လာတဲ့ ကောင်ပါလို့။ ဘက်နက်ဖိုက်တင် (၂) ပွဲလောက် ထိုးလာတဲ့ ကောင်ပါ။ ဗိုလ်ကြီးတင်အောင်လည်း စစ်သားပဲ။ အဲဒါဆို စစ်သားတစ်ယောက် ရဲ့ စိတ်နေစိတ်ထား ဘယ်လိုရှိမလဲဆိုတာ ဗိုလ်ကြီးတင်အောင်လည်း သိမှာ ပေါ့။

အဲတော့ ထမင်းတွေ ဘာတွေကတော့ အရာရှိကျွေးတဲ့ ခွက်ကလေးနဲ့ လေ။ အရာရှိအစားအသောက်ကျွေးပါတယ်။ အရန်ဟင်းလေးနဲ့ အသားလေး ဘာလေးနဲ့ပေါ့ ကျွေးတာပါ။ အဲလိုဖြစ်တယ်။ အဲဒါ သုံးလလောက် နေရတယ်။ မလွတ်ဘူး။ မလွတ်ချင်လည်းနေ။ ငါကတော့ ဘာမှ ဟိုဒင်းမပြုဘူး ဆိုတော့မှ။ နောက်မှ သူတို့ဘာသူတို့ ဘာစိတ်ကူး ပေါက်မှန်း မသိဘူး။ ညကျတော့မှ ကိုလှရွှေ ပစ္စည်းသိမ်း၊ ပစ္စည်းသိမ်း။ အဲတော့မှ ပစ္စည်းသိမ်းတော့လည်း ပစ္စည်းသိမ်းတဲ့အထိ ငါက အိမ်ပြန်ဖို့ မျှော်လင့်လို့ မရသေးဘူး။ ငါ့အိမ်လည်း ဘယ်မှာရှိမှန်း သိတာမဟုတ်ဘူး။ ငါရှိတုန်းက လှည်းတန်း ရှောက်ပင်ခြံထဲမှာ နေတာ။ ငါတို့ လက်ထပ်ခါစဆို အခုဘွယ်ကြီးတို့အိမ်နဲ့ ငါတို့နဲ့က ကျောချင်း ကပ်လျက်။ ကိုမင်းကျော့်သား အံ့ဘွယ်ကျော်တို့နဲ့ ငါတို့ ကျောချင်းကပ်လျက် ပေါ့။ အစတုန်းက ဦးချစ်လက်ဖက်ရည်ဆိုင်ဆိုတာ လှည်းတန်းဈေးလေး ထိပ်မှာ ရှိတာ။ ညညကျရင် ငါတို့ အဲဒီမှာထိုင်တာ။ ငါကတော့ အငယ်ပေါ့ကွာ။ သူတို့နဲ့ဆိုတော့ ပညာရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ငါက နောက်ဆုံးတော့ ဖြစ်ပါဘူး။ မပြောနိုင်ဘူး။ လွတ်ချင်လည်း လွတ်၊ မလွတ်ချင်လည်း နေ။ ဘာမှတော့

မထူးဘူး။ အခုလည်း ကိုယ်က ခပ်တည်ကြီးနဲ့ ဦးလေးပြောပါဦးလို့ ပြောပြီးတော့ ဟိုပြောဒီပြော ပြီးတော့ တော်ကြာတော့ ကိုယ့်မျက်နှာကိုယ် မှန်ထဲပြန်မကြည့်ရဲဖြစ်မှာပေါ့။ ဘယ်လုပ်လို့ဖြစ်ပါ့မလဲ။ နောက် ငါနဲ့အတူ လုပ်ခဲ့သူတွေ အများကြီး သေသွားတာ။ ကိုကိုးကျွန်းမှာ ငါနဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကောင်တွေအများကြီး။ ငါ့ရဲဘော်တစ်ယောက် ငါနဲ့အတူမိပြီးတော့၊ တိုက်ပွဲမှာ မိပြီးတော့ ကိုကိုးကျွန်းပါသွားတာ။ ဟိုမှာ အတူလုပ်ခဲ့တဲ့ကောင်တွေ ငါ့မှာ ကိုယ်နဲ့အတူပြေးခဲ့တဲ့ကောင်၊ ကိုယ်နဲ့အတူခုခံလာတဲ့ကောင်တွေ အခုကျမှ ကိုယ့်လုပ်ရပ်ကို ပြောရမယ်။ ဒါက မပြောချင်လည်း မပြောပဲ နေရမှာပဲ။ ပြောချင်ရင်လည်း မပြောပဲ နေရမှာပဲ။ လက်နက်ချတဲ့ ဘဝဆိုတာ ငါတို့က ပိုသိတာပေါ့။ တို့နဲ့ပတ်သက်သူတွေ အများကြီးပဲ။ တစ်ယောက် တစ်ယောက် အဝင်ထွက်တောင် မရှိဘူး။ ငါ ဒီနားရောက်တယ်ဆိုရင် တော်ရုံတန်ရုံလူတွေ မလာတော့ဘူး။ အဲလိုတွေ ရှိတယ်။ မကောင်းပါဘူး။ ဒါတောင် ငါတို့က ရိုးရိုး မိလာတဲ့သူတွေ။

မေးခွန်း။ လာမယ့်အနာဂတ်မှာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ အခန်းကဏ္ဍနဲ့ ပတ်သက်ပြီးတော့ အမြင်လေးပြောပေးပါဦး။

ဒါက ဒီလိုရှိတယ်ကွ။ ငါတို့ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေရဲ့ အဓိက လုပ်ငန်းတွေပေါ့။ ငါတို့မေဂျာ task တွေပေါ့။ တို့ကျောင်းသား ခေါင်းဆောင်ဘဝမှာ ငါတို့ ဘာလုပ်ခဲ့လဲဆိုတော့ (၁) အချက်က နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းတို့ ဗိုလ်ချုပ်ကျော်ဇောတို့ နောက်ကို လိုက်ပြီးတော့ ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ စစ်ဆန့်ကျင်ရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ ငါတို့ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေ ငါတို့ လုပ်ကြတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ မြန်မာပြည် ပညာရေးစနစ်က တကယ် ပညာတတ်တွေကို ဘာမှ အာမခံချက်မပေးဘူး။ ဘွဲ့ရပြီး အလုပ်လုပ်စရာ နေရာမရှိဘူး။ ဒါနဲ့ ဆက်နွယ်ပြီး ၅၉ မှာ ငါတို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေပေါ့။ ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲလုပ်ခဲ့တယ်။ ငါတို့ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲ လုပ်ခဲ့တာဖြစ်တဲ့အတွက် လက်ရှိပညာရေးက ပညာတတ်တွေနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ဘဝလုံခြုံမှုမရှိဘူး။ ဒါကြောင့်မို့လို့ ဗမာပြည်ပညာရေးစနစ်ကို ပြင်ပေးပါ။ ပြင်ပေးဖို့ လိုတယ်။ ဒီတစ်ခု ငါပြောတယ်။ တို့ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေ စုပြောတဲ့ ပွဲတစ်ပွဲရှိတယ်။ အဲဒီပွဲမှာ ငါပြောတယ်။ ဒါလုပ်ပေးပါ။ ပညာရေး

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးပေါ့ကွာ။ ဗမာပြည် ပညာရေးစနစ် ခေတ်မမီဘူး။ ပြုပြင်ပြောင်းလဲပါ။ အခုထိ ပြောနေရတုန်းပဲ။ အဲတော့ ကိုယ့်မိဘ ကျောထောက်နောက်ခံလေး ရှိတဲ့သူ၊ အင်္ဂလိပ်စာလေးတတ်သူက ဆယ်တန်းအောင်ဖို့ တက္ကသိုလ်တက်ဖို့က မခက်ဘူး။ ငါတို့လို မိဘဆင်းရဲတဲ့ လူတွေက ဆယ်တန်းအောင်ဖို့က အရမ်းပြဿနာရှိတယ်။ အဲလိုရှိတယ်။

နံပါတ် (၂) က ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို အလုပ်တစ်ခုအဖြစ်နဲ့ လုပ်ခဲ့တယ်။ နောက်တစ်ခါ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးက ဘာပဲပြောပြော မြန်မာပြည်ကလည်း အဲချိန်က တရုတ်ဖြူ ကျူးကျော်မှုတို့ ဘာတို့ညာတို့ ဖြစ်နေတယ်။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၊ ဗိုလ်ကျော်ဇောတို့နဲ့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပြီးတော့ တို့သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တွေရော၊ သမဂ္ဂအဖွဲ့စည်းလိုက်ဖြစ်ဖြစ် ပုဂ္ဂိုလ်လိုက်ဖြစ်ဖြစ် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပြီး လုပ်တယ်။ နောက်ကျောင်းသားတွေရဲ့ ဘဝအာမခံချက်ရှိဖို့ ပညာရေးစနစ် ပြောင်းလဲပေးဖို့။ ဒါငါတို့ တင်လာတာ။ နောက်ပိုင်းကျမှ ငါတို့မရှိမှ ဒီဘက်ပိုင်း ဖြစ်လာတာ။ Education Reform ဆိုတာ။ ၅၉ ခုနှစ် ပညာရေး နှီးနှောဖလှယ်ပွဲတွေ လုပ်တာ။ အဲဒါ တင်တာ၊ ကိုယ်စားလှယ် (၇၀၀) လောက် တက်တာ။ ဒါကြောင့်မို့လို့ ဗမာပြည်ပညာရေးစနစ်ဟာ ကျွန်တော်တို့အတွက် ဘာ အာမခံချက် မရှိဘူး။ နောက် ဘဝအာမခံချက်ရှိတဲ့ ပညာရေးစနစ် လုပ်ပေးဖို့ ငါတို့တောင်းထားတဲ့ ဒုတိယအချက်ပေါ့။

နံပါတ် (၃) အချက်ကတော့ ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးပေါ့။ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဟာ ဘာပဲပြောပြော ကျောင်းသားတွေဟာ တစ်သက်လုံး MPC နောက်ကလိုက်လာပြီး ကျွန်တော်တို့တောင်းဆိုခဲ့တာ။ ဒါတောင် ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ပေးမှ။ ငါဆို သူပုန်လုပ်လာတဲ့အကောင်။ တောထဲမှာ လူတွေဘယ်လောက်ဒုက္ခရောက်လဲဆိုတာ ဒီပြင်လူထက် ငါက ပိုသိတယ်။ ငါတို့ကိုယ်တိုင် သူပုန် (၁၀) နှစ်လောက် နေလာတာ။ တောထဲမှာ လယ်သမားအိမ်တွေမှာ နေလာတာ။ ကိုယ့်ကို ငါးပိရည်နဲ့ ကျွေးနိုင်တဲ့ အိမ်ဆို ဒီအိမ်က အတော်အဆင်ပြေတဲ့အိမ်။ ကိုယ့်ကိုနော် ငါးပိရည်လေးမှာ ငရုတ်သီးလေးထည့်ကျွေးနိုင်တဲ့ အိမ်ဆို တော်တော်ကို အဆင်ပြေတဲ့အိမ်။ ငါတို့ တို့စရာနဲ့ ငါးပိရည်အဖြူထည်နဲ့ ဒါမှမဟုတ် တို့စရာနဲ့ ငရုတ်သီးစိမ်းထောင်းလေးနဲ့၊

တို့စရာနဲ့ အဲလိုဆိုတော့ အိမ် သုံးအိမ်လောက်ရှိတယ်။ အဲ့ဒီအိမ်တွေက ထမင်းပဲ ကျွေးနိုင်တယ်။ ငါတို့သူပုန်ဘဝမှာထဲက ဒီလိုတွေ့ကြုံလာတဲ့အခါ ကျတော့ ဘာပဲပြောပြော၊ ပြည်တွင်းစစ်ရပ်စဲရေး၊ ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးဟာ ငါတို့အတွက် မဖြစ်မနေ ငါတို့ကျောင်းသားသမဂ္ဂ လုပ်ရမယ့်အလုပ်ပဲ။ ရည်ရွယ်ချက်တွေ၊ လုပ်ငန်းစဥ်တွေမှာ ဒီအတိုင်းပါလာတယ်။ ဗကသ ဖွဲ့စည်းပုံမှာလည်း ဒီအတိုင်းပါတာပဲ။ အဲတော့ တကယ်တမ်းကျ အဓိက ငါတို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်မျိုးဆက်တွေက အဓိက ငါတို့လုပ်ခဲ့တဲ့ အလုပ်တွေက သုံးခုက ဒါပဲ။

တစ်ခုကတော့ လွတ်လပ်ရေးထိန်းသိမ်းတယ်။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးပေါ့။ အဲတုန်းက အမေရိကန်ကလည်း သောင်းကျန်းနေတယ်လေ အရှေ့တောင်အာရှမှာ။ ဒီအင်ဒိုချိုင်းနားမှာဆို အမေရိကန်နဲ့ တရုတ်နဲ့ အကြီးအကျယ် ပြဿနာတက်နေတာ။ နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေးပေါ့ကွာ။ ဒါငါတို့ငယ်ငယ်က ဗိုလ်အောင်ဆန်းတို့ ကိုအောင်ကျော်တို့ လက်ထက်တည်းက နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး လုပ်ခဲ့တာပဲ။ ဒါကြောင့်မို့ နယ်ချဲ့ ဆန့်ကျင်ရေးဟာ ငါတို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေ အရေးကြီးတဲ့ နိုင်ငံရေးတစ်ခုအဖြစ် လုပ်တယ်။ နောက်တစ်ခုက ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ ပတ်သက်လို့လည်း ငါတို့လုပ်တဲ့ အဓိက လုပ်ငန်းကြီးတစ်ခု ဖြစ်တယ်။ နောက်တစ်ခုကတော့ ဒီမိုကရက်တိုက်ဖေးရှင်းပေါ့။ ဒီမိုကရေစီရေးပေါ့။ ဒီမိုကရေစီအခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ကိစ္စ၊ ငါတို့ အဓိကအလုပ်အနေနဲ့ တောင်းဆိုတိုက်ပွဲဝင်တာ လုပ်တယ်။

နောက်တစ်ခု ပညာရေးစနစ်ခေတ်မီဖို့ အခုဗမာပြည်ပညာရေးစနစ်က ဘွဲ့ရဘာလုပ်ရမှန်း မသိဘူး။ ဗမာပြည်ပညာရေးစနစ်က ကျောင်းသားတွေရဲ့ ပညာရေးဘဝမှာ လုံးဝအာမခံချက်မရှိဘူး။ နောက် ဒီပညာရေးကို reform လုပ်ပါဆိုပြီးတော့ ၅၉ ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကွန်ဖရင့် တစ်ခု လုပ်တယ်။ အခုပညာရေးတက္ကသိုလ်နဲ့ ကပ်လျက်မှာ ခြံကြီး တစ်ခြံရှိတယ်။ အဲဒီခြံကြီးက အစတုန်းက ဦးနုရဲ့ ဝန်ကြီးချုပ်ရုံး။ အဲဒီ ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲတက်ကြတဲ့ ကျောင်းသားကိုယ်စားလှယ် (၇၀၀) လောက်ကို ဦးနုက ခေါ်ပြီးတော့ တို့ကို ဘူဖေး ညစာစားပွဲတစ်ခု လုပ်ပေးတယ်။ အဲဒီလုပ်ပေးတဲ့အခမ်းအနားမှာ ငါတို့က ၅၉ ခုနှစ်မှာ ငါတို့လုပ်ခဲ့တဲ့ ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲမှာ ငါတို့ တင်ပြခဲ့တဲ့ စာတမ်းတွေ thesis တွေပေါ့။ Thesis (၁၄) ခုကို ဖိုင်အနေနဲ့ တွဲထားတယ်။ အဲဒီအခမ်းအနားမှာ ဗကသ ဥက္ကဋ္ဌ

ကိုကျော်ဝင်း စကားပြောတယ်။ တက္ကသိုလ်ဥက္ကဋ္ဌနဲ့ ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်တဲ့ ကိုစိုးသိန်းစကားပြောတယ်။ ပထမဆုံးကတော့ ဝန်ကြီးချုပ်ပြောတာပေါ့။ ငါက အဲဒီမှာ ကျောင်းသားတွေရဲ့ ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲလုပ်ခဲ့တဲ့ စာတမ်း (၂၃) ခုကို ဝန်ကြီးချုပ်ကိုရော ပညာရေးဝန်ကြီးကိုရော ပညာရေးနှီးနှောဖလှယ်ပွဲမှာ ငါတို့တင်ပြခဲ့တဲ့ စစ်တမ်းတွေကို တရားဝင်လွှဲပါတယ်ဆိုပြီး လွှဲတယ်။ အဲဒီစစ်တမ်းတွေကို ငါတို့ရေးထားတာ မဟုတ်ဘူး။ အပြင်မှာရှိတဲ့ စကော်လာတွေ၊ ပညာရှင်တွေ၊ ဆရာတွေပေါ့၊ ဟိုဆရာတွေ၊ ဒီဆရာတွေပေါ့။ မမှတ်မိတော့ဘူး။ တချို့လူကြီးတွေပေါ့ကွာ။ တချို့ဆို သခင်ခင်အောင်တို့လို အဲလိုဝါရင့်တွေ ရေးပေးတဲ့စာတမ်းတွေပေါ့။ ဗမာပြည်ပညာရေးက ဒီလိုဖြစ်သင့်ပါတယ်ပေါ့။ အဲဒီမှာ မူကြိုကလွဲရင် အကုန်ပါတယ်။ မူလတန်းပညာရေး၊ အလယ်တန်းပညာရေး၊ အထက်တန်းပညာရေး၊ နောက်တစ်ခုက တက္ကသိုလ်ပညာရေး၊ တက္ကသိုလ်ပညာရေးဆိုလည်း သိပ္ပံပညာရေး၊ ဝိဇ္ဇာပညာရေး အများကြီးပဲ။ ငါတို့လုပ်ပေးထားတာ။ အဲဒီဖိုင်က အထူကြီး။ စာတမ်းပေါင်း (၂၃) ခုပါတယ်။ အဲတော့ ဝန်ကြီးချုပ်လက်ထဲကိုထည့်၊ ကျွန်တော်တို့ လွှဲပါတယ်။ အဲဖိုင်တွေကို ငါအပ်တယ်။ အဲသလိုလုပ်ပြီး ဦးနုကတို့နဲ့ သူနဲ့စကားပြောကြ၊ စကားပြောစရာတွေ ပြောပြီးဆိုတော့။ ကဲကွာမင်းတို့နဲ့ ငါတို့လည်း တစ်သက်လုံးပေါ့။ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက်ဆန့်ကျင်လာ။ ကန့်ကွက်လာ။ ငါလည်း ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ်နဲ့ ဖမ်းဟယ်ဆီးဟယ်၊ လွတ်တဲ့ကောင်လွတ်၊ ဖမ်းတဲ့ကောင်ဖမ်းတယ်။ အခုလိုတွေ့ရတာဝမ်းသာတယ်ပေါ့။ ဦးနုက ငါတောင်မှတဲ့ ငါကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ဖြစ်လာတဲ့ ဘဝကို အခုမင်းတို့နဲ့တွေ့တော့ စိတ်က အဲဒီကို ပြန်ရောက်ပါတယ်ကွာ။ ဦးနုက ငိုမလိုပဲပြောတယ်။ အဲကျမှ ကဲမင်းတို့ ဘာများတောင်းဆိုချင်တာရှိလဲ။ ဝန်ကြီးချုပ် ဘာမှတောင်းဆိုစရာ မရှိဘူး။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေသွားဖို့အတွက် ခရီးစရိတ်၊ ကျွန်တော်တို့က ဒီလို အလုပ်တွေနဲ့ဆိုတော့ ခရီးစရိတ်မရှာနိုင်ဘူးပေါ့။ ဝန်ကြီးချုပ် ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ကိုယ်စားလှယ် (၇၂၃) ယောက် ရှိတယ်။ အဲတာ ကျွန်တော်တို့ကို ခရီးစရိတ်ကူညီပါ။ ဝန်ကြီးချုပ်ထောက်ပံ့ပါ။ အပြင်မှာလည်း ထွက်ပြီး ရန်ပုံငွေရှာနိုင်၊ ကောက်နိုင်တာလည်း မရှိတော့ဘူး။ အဲဒါ တည့်တည့်ပဲ။ တို့ဆီကလူလည်း တက်တယ်။ တခြား သူနဲ့ပတ်သက်တဲ့ လူတွေလည်း တက်တယ်ပေါ့။ ဩော် အေး လုပ်ပေးလိုက်မယ်။ တခြား ဘာရှိသေးလဲ။ ကျွန်တော်တို့

ကျန်တဲ့ကိစ္စမရှိပါဘူး။ ဒီ ပညာရေး နှီးနှောဖလှယ်ပွဲမှာပါတဲ့ ကျွန်တော်တို့ စာတမ်း (၂၃) ခုပါ။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ၊ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ သဘောထားရော၊ ကျောင်းသားထုရဲ့ သဘောရော ပါပြီးသားပဲ။ အဲတာတွေ အကုန်လုံးဟာ ဘဘတို့ တချို့ကိစ္စတွေ ဗမာပြည်ပညာရေးတိုးတက်အောင် လုပ်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်တို့ အခု တင်ပြခဲ့တဲ့ စာတမ်း (၂၃) ခုဟာ ဘဘတို့ တစ်စုံတစ်ခု အကူအညီရမယ်လို့ ထင်ပါတယ်။ အဲဒါလေးကို တရားဝင်ပေါ့။ ဒီလူထုအခမ်းအနားကြီးမှာ ဒီကျောင်းသားထုရှေ့မှာ အပ်ပါတယ်ဆိုပြီး ငါတို့ အပ်လိုက်တယ်။ အဲဒါ ငါတို့လုပ်ခဲ့တယ်။

သို့သော်လည်း သိတဲ့အတိုင်းပဲ ဘာမှမဖြစ်ဘူး ဟုတ်လား။ ၇ ဇူလိုင် ဖြစ်သွားပြီးတော့ ငါတို့အကုန်လုံး သူပုန်ဖြစ်၊ ငါတို့လည်း ရွေးစရာလမ်း မရှိဘူးလေ။ ရေကြည်အိုင်မှာ သေမလား၊ တောထဲမှာ သေမှာလား၊ ထောင်ထဲမှာ သေမလား။ ရွေးစရာဒါပဲရှိတယ်။ အဲတော့ ငါတို့ အတော်များများဟာ ကျကုန်တာပေါ့။ အသက်စွန့်သွားကြတာပဲပေါ့။ အစတုန်းက ငါပြောခဲ့တယ်။ ဒီလို ကိစ္စတွေနဲ့ပတ်သက်ပြီး သတိရလို့ပေါ့ကွာ။ ကျန်တဲ့လူတွေ ငါတို့ တကယ် ခေါင်းဆောင်လုပ်ခဲ့တဲ့ ကိုဗဆွေလေး၊ ဗကသ ဥက္ကဋ္ဌကိုသက်၊ ဗကသ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး ကိုတင်ထွန်း၊ နောက် တခြားပေါ့၊ ကျောင်းသား ညီညွတ်ရေးတပ်ဦးက အမှုဆောင်တွေ။ ငါတို့နဲ့ ရွယ်တူပေါ့။ ငါတို့က အဲတုန်းက (၂၀) လောက်တွေပဲ ရှိသေးတာ။ အဲဒီမှာ ပဲခူးရိုးမမှာဖြစ်တဲ့ ပါတီတွင်းအဖြစ်အပျက်တွေမှာ အသတ်ခံရတဲ့ လူ (၁၀) ယောက်လောက်က ငါတို့နှင့်အတူ ငါတို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ဖြစ်တဲ့ တတိယတန်းစား ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်အဖြစ်နဲ့ လုပ်ကိုင်လာပြီးတော့ ပါတီတွင်းမှာ ဟိုမှာ ဂိုဏ်းတွေကွဲကြတဲ့ အခါကျတော့ များတဲ့ကောင်က နည်းတဲ့ကောင် သတ်ပေါ့။

ငါနဲ့အတူ နေခဲ့ထိုင်ခဲ့လုပ်ခဲ့ကြတဲ့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်ထဲကဆိုရင် ဟိုရောက်နေတဲ့ ဖိုးသံချောင်းအစ်ကို စိုးဝင်းပါတယ်။ စိုးဝင်းဆို ငါတို့နဲ့ ကျောင်းနေဖက်သူငယ်ချင်းပဲ။ ငါတို့နဲ့အတူ သမဂ္ဂလုပ်တဲ့ သိန်းထွန်းရယ်၊ ငါရယ်၊ စိုးမြင့်ရယ်၊ စိုးဝင်းရယ်၊ အောင်သိန်းနိုင်။ အဲဒီ ငါတို့ငါးယောက်က ဆရာကြီးသခင်ကိုယ်တော်မှိုင်း၊ ဗိုလ်ကျော်ဇောတို့၊ ဦးထွန်းတင့်တို့ အဲလိုပေါ့။ ငါတို့သမဂ္ဂလုပ်ငန်းနဲ့ပတ်သက်တဲ့ အပြင်က လူကြီးတွေနဲ့ ဆက်ဆံဖို့ ကိစ္စကျတော့ ငါတို့က အဲလူကြီးတွေဆီ လွှတ်နေတဲ့ထဲမှာ ငါတို့ (၅) ယောက်။ အဲဒါ အကုန်လုံး ငါတစ်ယောက်ပဲ ကျန်ခဲ့ပြီးတော့ စိုးဝင်းလည်း အသတ်ခံရတဲ့ထဲ

ပါတယ်။ စိုးဝင်း၊ အောင်သိန်းနိုင်၊ ကျော်ခင်ပါတယ်။ သိန်းထွန်းပါတယ်။ အဲ (၄) ယောက်ပေါ့။ အဲထဲမှာ ငါတို့ (၅) ယောက်အတူတူပေါ့၊ အထူးသဖြင့် သမဂ္ဂနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ပြန်ကြားရေးလုပ်ငန်းတွေဆို ငါတို့ (၅) ယောက်က အမာခံပဲ။ ပိုစတာရေးတာ ငါပဲ။ ငါဆိုရင် သူတို့နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ကိစ္စတွေ ဟိုကနေ သိတာပေါ့။ တောထဲကနေ သိရတာပေါ့ကွာ။ သိရတော့ စိတ်မကောင်းဘူး ပေါ့ကွာ။ တချို့ကိစ္စတွေကျတော့ ပြီးတော့ ဖိုးသံချောင်းဆို ဟိုရောက်နေတာ။ ဖိုးသံချောင်းက စိုးဝင်းရဲ့ ညီ၊ သူတို့ညီအစ်ကိုထဲမှာ စိုးဝင်းက အသက် အကြီးဆုံး။ ညီပုလေးက အငယ်ဆုံး။ ဦးလှတို့ ဒေါ်အမာတို့သားတွေက တော်တယ်။ စိုးဝင်းဆို ဘာသာစုံဂုဏ်ထူးတန်းဆိုတာ ရန်ကုန်မှာပဲရှိတာ။ ရန်ကုန်မှာပဲ ဂုဏ်ထူးတန်းလာတက်ရတာ။ အဲလိုတက်ရင် အဲ့ကောင်သေမှာ မဟုတ်ဘူး၊ အသတ်ခံထဲ ပါမှာ မဟုတ်ဘူး။ သို့သော် တို့က ငယ်လည်း ငယ်ကြ တဲ့ အခါကျတော့ ဂိုဏ်းက နှစ်ဂိုဏ်းကွဲသွားတာပေါ့ကွာ။ CPB ဌာနချုပ်မှာ ဟိုဘက်က တစ်ဂိုဏ်း၊ ဒီဘက်က တစ်ဂိုဏ်းဆိုတော့။ အဲတော့ နည်းတဲ့ ဂိုဏ်းကို များတဲ့ဂိုဏ်းက သတ်တာပေါ့၊ ဒီမိုကရေစီကျတာ၊ မကျတာတော့။ ဒါကတော့ ကွန်မြူနစ်ပါတီရဲ့ ကံကြမ္မာ၊ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ခေါင်းဆောင်တွေရဲ့ ကံကြမ္မာ၊ အခုထိ တချို့ပြောတုန်းဆိုတုန်းပဲ။ အဲဒါ နောက်တော့ ငါက နောက်ဆုံး အခုတစ်ခေါက် အောင်ထွန်းလုပ်တဲ့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု စာအုပ် ပေါ့။ ငါတို့ (၂၃) ယောက် ထောင်ကျတယ်။ ယဉ်ထွန်းနဲ့ ငါနဲ့က သရက် ရောက်သွားတာပေါ့ကွာ။

မေးခွန်း။ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများနဲ့ အယူအဆယုံကြည်ချက်များ ဘယ်လိုဆက်နွယ်နေပါသလဲ။

အဓိကကတော့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနဲ့ ပတ်သက်ပြီး တကယ်ပြောတဲ့အခါ ကျတော့ တူတူတန်တန် ဘာမှအလုပ်မဖြစ်သေးဘူးပေါ့။ NLD နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ကျောင်းသားတွေပဲဖြစ်ဖြစ်၊ မပတ်သက်တဲ့ ကျောင်းသားတွေပဲ ဖြစ်ဖြစ်၊ ယေဘုယျအားဖြင့် ပြောမယ်ဆိုလို့ရှိရင် တို့လိုလည်း ဒီမိုကရေစီရှိတဲ့ဘဝကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရတာမဟုတ်ဘူး။ ကိုယ်ဟာကို ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ဖြစ်ဖို့ လည်း တည်ဆောက်လို့လည်း ရတာမဟုတ်ဘူး။ တို့တုန်းကဆိုရင် ကိုဗဆွေလေးဆိုတာ တကာသ ဥက္ကဋ္ဌ။ ငါတို့နဲ့ တစ်မြို့ထဲသား။ ခုဆို နည်းနည်း

ပွင့်လင်းလာတာတော့ ရှိတာပေါ့။ အခုခါကျတော့ ကျောင်းသားတွေက grouping တွေ ဖြစ်နေတာပေါ့။ ဒါဟာ တကယ်တမ်းကျတော့ ရေရှည် အလုပ်လုပ်ဖို့ကတော့ မဖြစ်နိုင်ဘူးပေါ့။ နောက်တစ်ခါ မင်းက မာ့စ်ဝါဒ ယုံကြည်လို့၊ ငါက မာ့စ်ဝါဒ မယုံကြည်လို့ ဖြစ်နေရင်လည်း ကျောင်းသား လှုပ်ရှားမှုလုပ်လို့ မရဘူး။ ငါတို့ခေတ်တုန်း ကျောင်းသားလိုင်းထဲမှာ နိုင်ငံရေး အယူအဆ အင်အားစု သုံးစုရှိတယ်။ အဲတော့ CPB နဲ့ပတ်သက်တဲ့ အုပ်စု၊ အလံနီနဲ့ ပတ်သက်တဲ့အုပ်စု၊ ပြည်သူ့ရဲဘော်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ အုပ်စု ရှိတယ်။ ဒါတွေက ငါတို့ တစ်ယောက်ချင်းနဲ့ ဆိုင်တဲ့ကိစ္စပဲ။ ကိုယ်ဟာ ကိုယ် ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းနဲ့ ဆိုင်တဲ့ကိစ္စပဲ။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂနဲ့တော့ ဆိုင်တာမဟုတ်ဘူး။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂက ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့အညီ အလုပ်လုပ်ဖို့ပဲ။ သီးခြားမတူတဲ့ ယုံကြည်မှုတွေရှိတာနဲ့ ပတ်သက်လို့ ဒီကျောင်းသားခေါင်းဆောင် လုပ်နေတဲ့ သူက ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုထဲမှာ သူ ဘာမှပြောစရာဆိုစရာ တာဝန်မရှိဘူး။ ဆိုလိုတာက တရုတ်ပြည်မှာ ကွန်မြူနစ်ပါတီက အာဏာရနေလို့ အဲဒီက ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်က ကွန်မြူနစ်ဝါဒအကြောင်း ပြောရင်လည်း ပြောမယ်၊ စည်းရုံးချင်လည်း စည်းရုံးမယ်။ ငါတို့ဆီမှာ ဒီအခြေအနေမရှိဘူး ဟုတ်လား။ ဒီအခြေအနေမရှိလို့လည်း ငါတို့လည်း ဘာမှမလုပ်ဘူး။ ငါတို့ တာဝန်ယူလုပ်ကိုင်နေတဲ့ သမဂ္ဂ အဖွဲ့အစည်းထဲမှာ ဟော့ကောင် မာ့စ်ဝါဒ ယုံကြည်၊ မယုံကြည်နဲ့ ဆိုတာကို ငါတို့ ပြောကိုမပြောခဲ့ဘူး။ ဒါက တို့နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ သူတွေကလည်း ငါတို့ကို သေချာလေ့ကျင့်ပေးထားတာ။ နားလည်အောင်ပြောထားတာ။ ဒီလိုနေရမယ်၊ ဒီလိုထိုင်ရမယ်၊ ဒီလိုပြောရမယ်၊ ဒီလိုမပြောရဘူး၊ ဒီလိုနေရင် ဒီလိုဖြစ်တယ် ပြောထားတယ်။ ကျောင်းသား သမဂ္ဂလုပ်တဲ့အခါမှာ ဘာပြဿနာမှ မရှိဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ တို့ခေါင်းဆောင်တဲ့သူတွေကလည်း စီနီယာတွေလည်း များတယ်။ တို့ကို နားလည်အောင်လည်း ပြောဆိုထားတယ်။

အခုလည်း အဲလိုရှိချင်လည်းရှိမယ်၊ မရှိချင်လည်း မရှိဘူး။ ငါ သေချာ မပြောနိုင်ဘူး။ ကလေးတွေနဲ့ တွေ့တဲ့အုပ်စုတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ရှိပေမယ့် ဒါကတော့ လူမှာ မင်းက ဘာယုံကြည်တယ်။ ညာယုံကြည်လဲဆိုတာ ပြောရိုး ထုံးစံမရှိဘူး။ သတိထားပြီးတော့လည်း နေတယ်။ သို့သော် တကယ်လို့ အကြောင်းကြောင်းကြောင့် သူက မာ့စ်ဝါဒယုံကြည်တယ်။ သူက လစ်ဘရယ် ဒီမိုကရေစီ ယုံကြည်တယ်။ ဒါ သူ့ လွတ်လပ်ခွင့်ပဲ။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂထဲကို

မဲ့စ်ဝါဒတို့ လစ်ဘရယ်ဒီမိုကရေစီတို့ကို ဆွဲထည့်မလာနဲ့။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်တွေ၊ သူ့ဖွဲ့စည်းပုံနဲ့အညီ နေထိုင်လုပ်ကိုင်ရတယ်။ သူ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ လုပ်ကိုင်တဲ့အခါမှာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဖွဲ့စည်းပုံအတိုင်း သူရပ်ရမယ်။ ဟိုလူ ဒီလူနဲ့ စကားပြောချင်ရင် သီးခြားပြော။ ဒီဖွဲ့စည်းပုံထဲမှာ အလုပ်လာမရှုပ်နဲ့။ ဒါ ငါတို့ခေတ်တုန်းထဲက ရှိတာ။ ငါတို့ခေတ်တုန်းကတော့ ဘာမှ မဖြစ်ကြဘူး ပေါ့ကွာ။ အခုတော့ ဒီဘက်ခေတ်မှာက မဲ့စ်ဝါဒယုံကြည်တဲ့သူကလည်း ဘာမှသိတာမဟုတ်ဘူး။ မယုံကြည်ဘူးဆိုတဲ့သူကလည်း ဘာမှသိတာ မဟုတ်ဘူး။ အဲဒီလိုရှိတယ်။ နောက်တစ်ခုက ဗမာပြည်မှာ ကျောင်းသား ညီညွတ်ရေးကို ဖြိုခွဲတာ ခေတ်အဆက်ဆက်မှာ အာဏာရပါတီနဲ့ အာဏာရအစိုးရပဲ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ဦးနုဆို တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ ခေါင်းဆောင်ပဲ။ ဦးကျော်ငြိမ်းဆို တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂ အမှုဆောင်ပဲ။ တကယ်တော့ ဖဆပလအစိုးရပဲဖြစ်ဖြစ်၊ မဆလအစိုးရပဲ ဖြစ်ဖြစ် အကုန်လုံးက ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင့်ရေးအစိုးရတွေပဲ။ ငါတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ အရေးယူတာပင်လျှင် လှရွှေကျောင်းသားခေါင်းဆောင်၊ ဘယ်က ဥက္ကဋ္ဌ၊ ညာက ဥက္ကဋ္ဌဆိုတာထက် လှရွှေ ကွန်မြူနစ်ပါတီနဲ့ ပတ်သက်တယ်ဆိုတာနဲ့ အရေးယူတာ။ ငါတို့ရှိနေတဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ အဆင့်အတန်းနဲ့ အရေးယူတာ မဟုတ်ဘူး။ ရှင်းရှင်းပြောရရင် အစိုးရဘက်က ဒီလိုပဲ သဘောထားတာ။ ဒါ သဘာဝကျပါတယ်။ သူတို့ကလည်း ကွန်မြူနစ်ကို ရန်သူလို့ သတ်မှတ်ထားတော့ ကွန်မြူနစ်တစ်ယောက် မိလာရင် သူက ပစ်မသတ်တာပဲ တော်လှပြီ။ အဲဒီလိုရှိတယ်။

ဟိုစဉ်တုန်းထဲက တစ်သက်လုံးအတွေ့အကြုံအရပြောရင် ဦးနု ဖဆပလ ခေါင်းဆောင် ဖြစ်စဉ်တုန်းကလည်း ဦးနုကြောင့်ပဲ ကျောင်းသားတွေ ကြားထဲမှာ ညီညွတ်ရေးပြိုကွဲမှုဖြစ်တယ်။ တစ်ခါ ဒုတိယနှစ်ပိုင်း ရောက်လာတော့ ဦးကျော်ငြိမ်းကြောင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ ညီညွတ်ရေး ပြိုကွဲတာ ဖြစ်တယ်။ ပထမဆုံးအောက်တိုဘာ Strike မှာဆိုရင် ကျောင်းသားတွေဘက်က တိုးတက်သော အင်အားစုဖြစ်တယ်။ ဟိုဘက်က DSO ဖြစ်တယ်။ အောက်တိုဘာ Strike ဆိုရင် အဆိုးဆုံးပဲ။ ညာဘက်ဆိုရင် အဲတုန်းက သပိတ်ဌာနချုပ်က အင်းဝပေါ့။ မစ္စတာ ရာရှစ်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌလုပ်ခဲ့တာ။ မစ္စတာရာရှစ်နဲ့ တစ်ယောက် ပါသေးတယ်။ သူတို့သုံးယောက်က သူတို့ကိုယ်တိုင် မနက်(၄) နာရီလောက်မှာ ရဲကားအပြည့်အစုံနဲ့

ခေါ်လာပြီးတော့ အဲဒီအင်းဝဆောင်တံခါးကို နောက်ကနေ ဆွဲတံခါးကို လော့်လီကားလိုနဲ့ ဆွဲဖွင့်ပြီးတော့ အင်းဝဆောင်ထဲကို အကုန်လုံး မျက်ရည်ယို ဗုံးတွေနဲ့ပစ်၊ မီးသတ်ပိုက်တွေနဲ့ပတ်၊ အတင်းဝင်ပြီးတော့ နံပါတ်တုတ်နဲ့ရိုက်။ အဲလိုဖြို့ခွဲပစ်တာ။ အဲဒါ မစ္စတာရာရှစ်က တက္ကသိုလ် သမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌလုပ်ခဲ့တဲ့သူ။ အဲဒီလိုရှိတယ်။ အဲဒီလို တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌ လုပ်ခဲ့တဲ့သူတွေက ငါတို့ကို အဲဒီလိုလုပ်ခဲ့တယ်။ အင်းဝဆောင် တစ်ဆောင်လုံး မှာရှိတဲ့ ကျောင်းသား (၄၀) လောက်ကို အကုန်လုံး ဆေးရုံရောက်အောင် လုပ်ခဲ့တယ်။ အဲဒါ မစ္စတာရာရှစ် လုပ်ခဲ့တာပဲ။ မစ္စတာ ရာရှစ်နဲ့ ဗိုလ်ခင်မောင်လေး နှစ်ယောက်လာတယ်။ ဗိုလ်ခင်မောင်လေးက ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီး။ မစ္စတာရာရှစ်က ဒုဝန်ကြီးချုပ် လုပ်ခဲ့တာ။ အဲဒီတော့ ရှေ့က သမိုင်းတွေကို ကိုယ်နဲ့မပတ်သက်ဘူးလို့ လုပ်လို့ မရဘူး။ တစ်စုံတစ်ရာရပ်ခံပြီး ပြောရမယ်။ အဖြစ်မှန်ကိုတော့ ပြောရမယ်။ ငါတို့ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် အဖြစ်နဲ့ လုပ်ခဲ့ပြီးတော့ မလုပ်ပဲ ကျန်တာ ဆိုလို့ မသေခဲ့တာပဲ ရှိတယ်။ သေရမယ့် နေရာတွေ ရောက်ပြီးတော့ သေရမယ့် အလုပ်တွေကို လုပ်ခဲ့တာ။ မသေဖြစ်ခဲ့ဘူး။ 7 July တုန်းကတောင် ငါတို့က အရင်အဖမ်းခံရပြီးမှ ပစ်တာခတ်တာ လုပ်လို့ မသေခဲ့တာပဲ။ ငါက ရှိနေတဲ့ အခါမှာ ဘာပဲပြောပြော နိုင်ငံရေးကွင်းကြီးတစ်ခုလုံး ငါ့ကို ဘယ်သူမှ တာဝန် ပေးထားတာတော့ မရှိပါဘူး။ သို့သော်လည်း ဒီလက်ရှိပစ္စက္ခနိုင်ငံရေးနဲ့ ပတ်သက်နေတဲ့ လူတစ်ယောက်အနေနဲ့ မပြောသင့်တာ မပြောဖြစ်အောင်၊ ပြောသင့်တာ ပြောဖြစ်အောင် ငါ့မှာ ဒီတာဝန်ရှိတယ်လို့။ ငါ့ကျတော့ ငါ့ဟာငါ စိတ်သန့်မှာ မဟုတ်ဘူး။ ငါက တချို့ကိစ္စတွေ တက်မပြောပဲ နေချင်တာ ပေါ့ကွာ။ နောက်တစ်ခုက သိပ်ပြီးတော့ ကိုယ့်ဟာကိုယ် လိုအပ်တာ ထက်ပိုပြီး အထင်ကြီးပြီး စွတ်ပြောရင်လည်း မကောင်းဘူး။ တချို့ ကိစ္စတွေမှာ ကိုယ် တစ်ယောက်တည်း သိတယ်လို့ မထင်ပါနဲ့။ နိုင်ငံရေးသမားဟာ ခိုင်မာတဲ့ ယုံကြည်မှုရှိဖို့နဲ့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိမြင်နားလည်ဖို့လိုတယ်။ far-sighted ဖြစ်ဖို့ လိုတယ်။

ဟုတ်ကဲ့ အခုလိုဖြေကြားပေးတဲ့အတွက် အထူးကျေးဇူးတင်ပါတယ်။

ကိုးကားချက်များ

Dowsey, S. J. (Ed.). (2012). *Zengakuren: Japan's Revolutionary Students*. Ishi Press.

Wa Kha Mount. (2012, December 12). Zenkyōtō (全共闘) (အရှည် Zengaku kyōtō kaigi (全学共闘会議) သည် တက္ကသိုလ်ပေါင်းစုံ တော်လှန်ရေးလှုပ်ရှားမှုကော်မတီ (All-Campus Joint Struggle Committees) သည် အစိုးရနှင့် ဂျပန်ကွန်မြူနစ်ပါတီ(JCP)တို့ကို ဆန့်ကျင်သော ဝါဒအစွဲမရှိသည့် တော်လှန်သော လက်ဝဲဝါဒီ ဂျပန်ကျောင်းသားအဖွဲ့များဖြစ်သည် [Facebook post]. *Facebook.* https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid02vCRB1bDKwbQAUkHEykLCFQDYrokn8TVsvZoWFK67BVBHfL9UiR8UHD4WLdWyQL68l&id=100080931002802

Interview with Ko Soe Htun, Former Student of the Yangon Institute of Technology

Sa Waw Htang

Abstract

In this 2022 interview, Soe Htun discusses his participation in the 1996 student movement in detail with Sa Waw Thang, the pseudonym of a writer in Myanmar. He covers how he became involved in the initial protests at the Yangon Institute of Technology when he was already five years into his studies. He charts the movement's expansion and the involvement of other university students, his experiences marching around the city and speaking at the Thamine and Hledan junctions in December of that year, and his interactions with ministers and the military intelligence. Eventually, Soe Htun was arrested and imprisoned for seven years by the military regime. Upon release, he was refused reentry to university to finish his degree and went on to work for several civil society causes instead.

Please tell us about the 1996 student movement.

On the evening of 21 October 1996, students from the Yangon Institute of Technology (YIT) marched to Kamaryut and Hledan townships to protest. I had no idea this was happening, despite living on Kamaryut Budaryone Road as a day student (I didn't stay in the university dormitory like others). When I left home for the campus the following morning, someone I know asked me about the protest. I replied that I didn't know.

By the time I arrived at the university, I was still thinking that the 'protest' must have been students fighting in a restaurant as usual, and that they would surely come back to the university to gather for more trouble, so I kept my nose out of it and didn't ask any questions. There was often news about this kind of fighting at the university. At YIT, there were more male students than females. Most students didn't like the education

system. To look for a way out of their depression, they drank alcohol. But other students, including some intelligent ones, just drank because they liked it. No matter how much these smart guys drank, they always attended class, and got the highest marks. One guy even renamed the dilapidated bus stop in front of our university, which was called the 'BPI' bus stop,[1] to the 'B.E.' bus stop.[2] On second thought, maybe it was called that by alumni who came before him.

Why else did so many people drink alcohol so often?

From my perspective it was also because that was a time when the military junta restricted student's freedoms, including the right to form a student union. It felt like the junta intentionally created a situation for students to turn to drugs. I even witnessed outsiders, non-students, coming onto the YIT campus to use drugs because the environment was so permitting. This didn't make me happy. I also disliked the university testing system, where examinations were only every four months for important subjects—both theoretical and practical.

What else can you say about the situation at YIT at the time?

In general, General Khin Nyunt, Chair of the National Education Committee, and his flunkies were destroying the education system. They brainwashed the minds of young people and students and got them hooked on drugs. They thought that they could keep young people and students away from politics. At that time I was already in my fifth year of study.

The Diamond Jubilee was approaching in 1996, so university dormitories and departments were being renovated. Khin Nyunt attended the Diamond Jubilee dinner party, asked businessmen

---

[1] This is an acronym for Burma Pharmaceutical Industry.

[2] Editor's note: B.E. is a cheap mix of industrial ethanol and water that is often served without waiting for the two to commix. It is notoriously toxic to drinkers' livers and heavy B.E. drinkers often die young.

to donate to the dormitory renovation fund, and took a picture with the students. This was the first time I saw him come out in public. He was actually late and arrived after dark, the last one to show up. It seems he was collecting full information about us because he was afraid of the power of the YIT student body. While waiting for him to arrive with my friends, I asked them, "Are you guys waiting to welcome him?" They replied that they were waiting to parade (*bo shu khan*). I liked that response.

That night some of us raised funds by selling cold drinks and fried gourd. I tried to sell the snacks and drinks with a microphone over a speaker system. In between my sales pitches, I also took the opportunity to preach some politics to the crowd. I said that good leaders needed to come forth. I said Myanmar would only improve if it had students with good education and morale. Even though I tried to keep it light by mixing in a little bit of religion with the politics, my friends interrupted me and stopped me from talking about sensitive stuff. The situation for most students was like that.

Going back to the student movement now, what else happened on 22 October, the day after the first protests?

That evening I went to a dormitory student friend's house in Kyot Kone to sleep over and copy some lessons I missed in class. At around 8 p.m. we heard screams and checked what happened. We were told that some students had clashed with the police. The students who protested the day before were angry over the government releasing a false press release saying that the police intervened to resolve a clash between students and the public: "The police did not know students were involved, so the police mistreated them". But there was no apology from the police or government. My friend and other dormitory students decided to go and join the protest. I agreed with their decision and went along to support them, even though I didn't know them that well (because I was a day student). We gathered at the university campus and then took a bus to gather at Thamine junction.

Some stuff that night made me uncomfortable. The students were angry about the false press release and were trying to stop all the buses and cars on the road, including private passenger cars—and I helped them. One of my memories from that night was stopping a Renault bus at about 9 p.m. All the passengers were asked to get off, without us explaining to them who we were. Some of the passengers were panicking and I explained to them that we were students and not to worry about it. The driver also helped us.

One pickup truck refused to stop and drove away from us, but there was no escape as other students were waiting along the road. One angry student punched the driver through the window and unexpectedly made him bleed. His child was in the car with him and started crying. I was upset and asked the student why he punched the driver. He was remorseful and we both apologized. The driver just wanted to go home. He might have had family waiting and worrying about him. The drivers and the public that night dealt with the situation very impressively.

What I want to say here is that the public values students. Even when students make mistakes, they understand and forgive.

What did you do after stopping the cars at Thamine junction?

We went to the nearby dormitories around Thamine and explained what was going on to the students there, inviting them to participate in the protest. The resident hall directors came out hesitantly and watched us but didn't stop us. We went around trying to recruit students, not only YIT dormitory students but also other university students, because we considered the violence and false press release to be a problem affecting all students. Some came out, but others stayed in because of the teachers blocking the stairways. Then we all went to Hledan Township, taking up position in the central traffic area of the junction. Students made speeches explaining the purpose of our demonstration. A group of us collected money to buy snacks and

food and went to Thirimingalar Market to buy bananas for everyone. Student protesters gave speeches for a long time. We shared the bananas among all the students. At that time, we find out that some student representatives had been called to negotiate with the *ah sa nya*.

What problems did you encounter during this protest?

After listening to the contents of the speeches for a while, I suggested to a student leader, who was in his final year of an electronics degree, that we should have student representatives in order to improve the education system. The leader immediately shouted to the crowd, “We students are demonstrating only to demand our student rights. We are not related to politics. We don’t believe in politicians. Politicians are liars”. I was disappointed.

The YIT students who went to negotiate with the *ah sa nya* authorities came back. They were talking among each other. After a while, one of them came to the rest of us, seated, and declared, “They will not fulfill our demands and asked us to disperse peacefully. If we don’t disperse, they will use force to break up the crowd”. Then he continued, “So we will go back to YIT and you will also go back to your universities”.

That was surprising to me. All students were invited to participate in the protest, as it was about all students’ affairs, but now these negotiators were asking everyone to go back to their universities without consulting any of the other students. I spoke up and said that they couldn’t do this. It wasn’t just YIT students at the protest. Shouldn’t the other university students be considered? One student protester said to me, “YIT is safe to go back to. It is good to go back”. I argued with him. Then some of the YIT rectors, professors, and lecturers came to the demonstration and told us to return to our dormitories. I stood up to them and identified myself: my name, university, and major. I talked about the purpose of the student protest. When I criticized the education system, voices from the student group shouted, “Don’t talk politics”. I changed the topic to being about

the three students who were beaten by police. The loudmouths went silent. In the end, most students agreed that we wouldn't go back. The professors and lecturers gave up and left.

In general, there was discord between most of the YIT students, who insisted on going back to the university, and most of the Art and Science University students, who wanted to stay. The YIT students said they had to leave for their university for security reasons. I said I would stay here with the remaining students. There were only a few YIT students who stayed in the end, most went back. We who remained discussed among ourselves what to do, but the members of the public who came to support our protest also gradually decreased, and finally we decided to go back to our campuses instead of sitting at Hledan junction for longer.

We pushed through the Yutadan Gate onto the Yangon University campus and went to the dormitories to invite more students to participate. We then headed on down Chancery Road. After that, we sat in front of the graduation hall and took turns giving talks. We discussed whether we should stay until dawn or not. Eventually, students began to get up one by one and leave. I asked whether we should stay here or go outside as we could still be arrested on campus. If we went out, which way should we go? Inya Road or University Avenue Road? (When I asked whether we should leave via University Avenue Road, I was accused of being a politician and/or a National League for Democracy [NLD] supporter.) While we were thinking of what the best way might be, some YIT professors came through the Yangon University of Economics entrance and told us to go back to YIT as soldiers were already surrounding Yangon University. We felt like we had fallen into the well while thirsty. We YIT students went back to our own campus with the professors.

After arriving at YIT, we sat in front of the main building, introduced ourselves properly to one another and exchanged information, including room numbers. We then went our separate ways with the plan to meet again the next day. But the next day, we heard that there were some people who wanted to take political advantage of student affairs by interfering. We heard

rumors from others that YIT students could not be trusted. In order to avoid misunderstandings among students, we wrote a letter with the true story of the student beatings, the Saw Bwar Gyi Kone incident, and distributed it among students, as well as organizing discussions at the YIT dormitories and main campus. I knew a final-year student who had contact with NLD offices and 'house number 54',[3] but I could not contact him.

While we were discussing the letter, resident hall directors interrupted us, and we had to disperse. This was a time when professor and student informants were always watching us. The rector and authorities asked students who were involved in the student movement to go back home. They called parents and asked them to take their students home. The three students who were beaten two days prior could not be found anywhere. The YIT students were still angry.

While we were trying to uncover the truth over the passing days, the rector called me by writing my name on a piece of paper and dropping it in our class. I went to wait for him at his office, where I saw Education Minister U Pan Aung with some other students on their way to the same office. In the past I heard that the minister would sometimes drive students who won sporting events back to the university to honor them. I heard that the rector was also asked to give awards in those situations. But this was not what was going on. The rector seemed to have called a meeting with the minister and some of us students for another purpose. The minister arrived and said:

> *We are working for the betterment of the country, such as development, peace, and stability. We don't want to see the suffering of our country when we get old and look back. We believe students will become the leaders of the country in the future. We want students to focus on their education and finish their education. We try to help as much as we can.*

[3] Editor's note: Referring to the home of National League for Democracy leader Aung San Suu Kyi.

I said to the minister, "I also want students to be educated. I come from a Buddhist family and am working hard to become an educated leader and a good human being. We want to have freedom to organize literacy talks. I don't want to see students on drugs. If students were drunk and using drugs, legal action could be taken, but instead, municipal police use violence and beat students, which is not acceptable".

This led to no solution though, so what did you do?

Well, the next day, the students who led and were involved in the Saw Bwar Gyi Kone incident were called to meet with professors and the rector. Officially they were summoned for putting up a poster in the dormitory. I didn't know about it at the time. The rector didn't seem to want me on campus. He told Professor U Ba Myint, who was in my department, to arrange for me to join a field trip. I said I couldn't go, but they insisted. The rector, U Than Sein, said, "Just go. Even when you come back from the trip, you can still protest". The rector seemed to be giving me a signal that another protest was going to happen. I even told one of my friends not to work so hard because we wouldn't be able to graduate this year. He was shocked by what I said. He remarked, "No way, my friend, I have to graduate this year". I still remember him saying this.

The field trip went for five whole days. Although it was tiring, it was a successful trip because I got to meet junior students. The day after I got back, a letter addressed to me was delivered to my house. The letterhead said, "Petition letter to students". In the letter it said that "YIT students are bad; they drink alcohol, do not pay bus fares, get into fights, protest, and are stooges of politicians who disturb peaceful learners. That's why we oppose these students". At the end of the letter, it was signed off by "those who want to study in peace". That letter was on the desk in the classroom as well as delivered to the students who led the event in Zaw Bwar Gyi Kone. The letter was typed on a computer. It looked very systematically prepared and sent to us. We assumed it was done by the authorities.

What a lot of tricks! How did you respond?

This letter was an opportunity for us. We YIT students decided to prepare our own statement defending ourselves and took the plan to the rector. Surprisingly the rector approved it. We were delighted. The first step was successful. We agreed to post our statement in the classroom building as well as on the notice board in Building 1 on the first day of school, which was to be Monday, 2 December. That morning, before meeting again with the rector, we asked students to bring along four or five people from each dormitory to show strength. We were excited. But when we happened to see the rector and professors at the entrance of Building 1 the rector's face was very firm. It was like he didn't remember us discussing the plan with him at all. The professors also seemed upset. We informed the rector that we had already gathered the students, as we had discussed with him. He said with consternation, "Come to my office".

We followed him there at about 9 a.m. and he informed us that the statement had been rejected by the higher authorities. They had called our respective professors and asked whether we were students or not. We came out of the office, about six of us. Since the rector had not approved our action, it was now our own decision to go ahead. The students had gathered and were ready to go. They were eager to know what happened and asked us about our meeting with the rector. We explained it all. Should we read out and disseminate our letter of response anyway?

Many students were not happy about what happened with the rector and were now hesitant to distribute our reply. I was also worried but I decided to read out the statement to the gathered students anyway. When I started reading it, I had to keep my voice from shaking. I thought I wouldn't make it. Fortunately, I managed to finish it quickly. More students had come down during the reading however, and they asked me to read it again. While I was reading it again, students made copies of it and went around explaining it to all the first- and second-year classes.

After that, all the students gathered at Building 1 and talked about our demands. Some students were invited to go and negotiate with the authorities. The remaining students insisted that if the authorities really valued students, as they often said they did, and if they really believed students are the leaders of the future, they should come to YIT to consider our demands. This went past lunch time, so we collected money and bought lunch. Not long after, the students who went to negotiate with the authorities came back. They demanded authorities refrain from taking action against the students who led the protest, from expelling students from university, and from closing the university. The authorities agreed on these points, but they disagreed on disclosing the truth to the press and issuing an official apology to students in the media.

We students began to leave. We protested in front of the Kyot Kone dormitory, shouting our demands, and then we had to decide whether to go outside the university or not. We wanted the public to know about the situation, but some students were hesitant to go out. One student brought a chair for me to stand on and asked me to make a unilateral decision. I decided we should go out, so that we could get support from students from other universities and from the public.

We decided to begin the protest proper in the evening time. We reached out to students from other universities and by the time we left the campus in the late afternoon, other students had already mobilized outside. We pushed down the campus gate that was locked with a big chain and left YIT. When we reached the public roads, we tried not to block them. We always kept to once side so that the public could use half the road without being disturbed. We used plastic rope so as not to mix with outsiders and began our protest by walking, demanding justice and freedom. As foreign media were informed in advance, some journalists joined us and reported on our departure from the campus. Ko Ko Thet was the one in charge of speaking to the media and translating to journalists the purpose of our protest.

Along the way, the support of the public was encouraging. They clapped and showed support. We shouted and chanted our

demands, explaining the purpose of our protests along the way. After we passed Thamine junction, we headed to Hledan junction and then continued walking to Marlar Hall and Judson Church so that the Yangon Art and Science University students would know about our protest. We stopped at the front of Judson Street and explained our protest and demands again. While I was explaining, my brother Aye Htut introduced me to a student from the geology department, Min Than Htut. He was once imprisoned for politics. He could not involve in protests actively. He said in a speech that if the protest was a failure, people should try not to get arrested, and he would also try not to get arrested. I gained strength from this.

Students had turned the 1997 calendar that were going to be sold for 'YIT Buddhist Family' fundraising into a poster, writing our slogans on it. We went back to Hledan junction when it got dark and spoke to students and the public about our protest and our demands to the authorities. I had already lost my voice since long before. The Yadana Tun store owner U Maung Muang donated water bottles to us. A woman stopped her car and donated packs of 200 Myanmar Kyat. Phyay Ko Oo, a fourth-year electrical power student, took responsibility as the finance manager, and some of us went to buy loudspeakers to speak in front of the crowd. One of my friends gave me a megaphone, but it didn't last long. Many students from different universities participated in the demonstration and sat at Hledan junction. Aung Khine, an economics major, Ko Khin Maung Win from philosophy, Aung Naing Min from international relations, Min Than Htut from geology, Maung Maung from education, and others formed a makeshift student group. Other groups distributed their own papers and one student from each grouping read them aloud to the crowd.

What kinds of papers?

Some of the papers clearly attacked and criticized the military dictatorship. One student said to me they'd heard mutterings from some other students who didn't like that. I monitored the

situation and told students to stop reading their papers aloud. We wondered whether we should keep sitting in Hledan junction as we could well be surrounded by soldiers. We also talked about what to do if the people were attacked with tear gas. In order to inform more of the public, we made a collective decision to move on and march to Kyeemyindaing Road.

From there we walked downtown to Thein Gyi Market and took a rest for a moment. We went up on the bridge there and again read out our main statement of demands about student affairs. Beyond that, there were also some voices calling for an end to the military dictatorship. We then went to Sule Pagoda and took a short break to pray and worship. The reason for doing this was to fill up on sacred substances and mental energy.

We didn't know what was going to happen if we went east from Sule Pagoda and passed in front of City Hall. We thought there could definitely be troops in the City Hall compound. We decided to avoid it and turned toward merchant street. We stopped in front of the US Embassy and told an officer there what we were doing. We then went up Pansodan Road, and when I looked back from the flyover there, the crowd of demonstrators stretched back as far as the eye could see. We were absolutely satisfied that the public fully supported us. One of the students from the electrical power major was running from the rear to the front of the crowd passing on messages and he was drenched with sweat from the effort. From the flyover we explained the reason for the protest to passengers who were waiting to board trains at Yangon Central Railway Station, so they could inform students at Mandalay and Mawlamyine about the protest.

At this point, a student and some reporters came to me and said that they were going to stay on in the downtown area of Yangon. But others wanted to push ahead north. As my own group continued toward Kandawgyi Lake, we accidentally took the wrong route and ended up on the side where the military offices were. About half of the total protesters were with us and half left in the downtown area.

What happened when you passed in front of the military compounds there?

We went on and noticed that the soldiers on duty at one of the military offices we were passing by were active. Some of the female students were taking a break from all the walking and I tried to encourage them on. I asked them whether they could continue to walk or not. By the time we got to the U Htaung Bo roundabout, something weird had happened: our pole with the peacock flag was broken in the middle. The flag didn't go down because everyone was still in control of it, but we couldn't move forward anymore.

We turned toward the Shwedagon Pagoda, but soldiers and police surrounded us before we could get there. An officer I recognized from the US Embassy was arguing with an army officer. After a while I also saw that a soldier of major rank, supposedly the leader, was giving orders to soldiers who were hiding and waiting on the left side of the road. Then, Education Minister U Pan Aung arrived and told all of us to go back to our schools. He said we could go back by car as transport had been arranged for us. We wanted to go back by peacefully marching instead and tried to get the soldiers to remove the roadblocks, but it was useless.

The major spoke fiercely to U Pan Aung, who then came over to us students and said the major couldn't be bargained with. Some professors and teachers also came and told us to go back and say goodbye. We expressed our respect for the teachers' generosity, but we also wanted our teachers to understand our demands and requests. We expressed our gratitude to the teachers and paid homage to them before they left.

What happened once the teachers left?

All the male protesters and protest leaders sat at the front of the crowd, and we told most of the women to stay behind us in the center of the crowd, but many of them also came out to the front and linked arms with us. Our supporters from the public were in

the west and inside the crowd. We watched the soldiers walk towards us with their shields raised. When they realized that we would not put up any resistance, they dropped their shields. Most of them were very young, the same age as us students. The major in charge ordered them to interrogate us but they were reluctant.

Eventually, that commanding officer himself slandered the soldiers and forcibly pushed some of them towards us, but because we were linking arms, they couldn't get through. Then, the soldiers started impatiently beating us on the heads and shoulders. When the violence started, the crowd dispersed and we were dragged into awaiting vehicles. When I was pushed into a car, one student alongside me shouted, with resentment, "The reason we're protesting is to improve your lives too!". When one student cried out that the soldiers were being cruel, one soldier made a gesture implying, "write it down and send a complaint". I told the students with me not to blame the soldiers and checked if anyone was seriously injured; they were OK. When the cars full of us detained students left the site, I saw one student leap out of a truck and melt away into the crowd. It was Min Than Htut, the geology major, who we found out later made it all the way to the Thailand border, where he died.

Where did the military take you?

First we were taken to Kyaikkasan stadium. I got down from the car and looked around while greeting other people alighting from another car. I saw that some of the women had been beaten and their skin had turned red, but most reported happily that they were unharmed. I admired and was proud of them. They were not frightened and their faces were smiling and clear.
The soldiers ordered us to sit down and separated us into groups based on our university. Then, they verified us YIT students with a teacher there and forced us onto designated benches. Other students were asked to sit on the iron stands. Some students grumbled that discriminating based on our university was

unacceptable. The students from YIT made up only a very small component of the more than 700 people arrested.

I was identified by the military intelligence (MI) and called up for interrogation. They asked me my personal information: name, father's name, university, class, address and forth on. They asked me why I protested. Then, they asked me to hold a wooden board with my name and father's name written on it for a photograph. However, I managed to get away from them and avoid it—I didn't accept being treated like a criminal. They tried to stop me but I pulled my hand away and mingled into the crowd. I was also getting a bit dizzy from a strike to my head earlier.

I actually dozed off for a while after that as I had stayed up the whole day and night. The soldiers found me again and this time came up to me with archivist and teacher U Hla Gyi, saying they had to ask more questions. U Hla Gyi even said to me that the authorities were correct and that I was responsible for my actions and had to explain them. But I refused to talk.

The soldiers backed off for a bit and we students took advantage of the break. We started talking to one another, congratulating each other, clapping and encouraging each other. But then two military people approached us: Aung Khine and another person whose name I don't remember. They singled some of us out to meet General Than Tun, including me. We went along and listened. The general said that the authorities were going to release us, and they wanted us to stay on our best behavior. He also reproached us, saying "the government is doing as much as it can", and that the authorities were repairing the school buildings and toilets. Finally, the Minister of Education called on the phone and rumors that the students would be imminently released went around. I went back over to the students.

Was everyone released? What happened to the non-students that were detained with you?

The students were happy and ready to leave, but we didn't know about the other people who were detained with us. Some old men implored me directly to prevent them being imprisoned by the military just for supporting our protest. When the students started getting back in the cars and leaving, I stayed back and asked one of the soldiers nearby to go and get General Than Tun. It took a while, but I told him to release all the people detained there, since the reason they were detained was for simply supporting us. The general said that they would release them very soon but he still had some questions to check with them. I said that we students would only go back if they released the public supporters too. He went over to address the public supporters and told them that they would be released soon.

I decided to go back with the students then, but I left a message with my name, saying anyone could come to YIT if anything unusual happened. Back at YIT, many of us students again met up at Building 1 and discussed everything. We dispersed, deciding we would protest against the crackdown we had just experienced, and that we would go on strike until our demands are met. That day was 3 December 1996.

The following day when I arrived at the university, students were walking around the dormitories protesting. At Building 1 the students present again resolved to continue protesting the authorities' treatment of students. But we dispersed after agreeing not to leave the campus without first connecting to students from other universities.

Two days later, in the morning of 6 December, before I had even left home to go to YIT, soldiers sent by General Aye Kyaw from the Ministry of Information detained me. They kept me at the Ministry for a whole month and finally let me go me with a press release. I immediately reunited with students and protested together with them in January. Our discontent endured. In order to facilitate meetings and connections, we opened a

book shop named '*amyin thit*'—New Vision in English, in Zayar Thiri Lane, Hledan Township, in May 1997.

Then, YIT student Ma Aung Mi Khine, who was majoring in civil engineering, was killed by a car owned by a leader of the United Wa State Army, who was in Yangon for 'peace talks'. The driver and car fled the scene without taking responsibility. The case did end up being heard in court, at least, and we students visited the court to find out more information. We sent a letter to MI-7 Commander Major Hla Thet Maung urging him to ensure real justice was achieved in the case.

The next day, I was detained along with seven other students. I was imprisoned for seven years.

Thinking back, what were the results of the 1996 student movement?

Well, the student movement spread out to other universities and the authorities closed them down—but they didn't announce this officially. Instead, they announced that courses were temporarily suspended. They forced dormitory students to leave campus and go back home. The movement was a major political awakening for students from many universities. Throughout early December, institutions like Insein GTI, University of Medicine, Dagon University and others protested. Even universities in other cities such as Mandalay and Mawlamyine participated. Although the State Law and Order Restoration Council (SLORC) crushed the movement with violence, it damaged their reputation in the international community, who witnessed video footage of peaceful students being oppressed thanks to an international journalist who reported directly from Yangon. CNN World News reported tanks on display in front of City Hall and cars loaded with machine guns roaming around Sule Pagoda and downtown. Radio Free Asia also began broadcasting on 1 January 1997, based in Hong Kong despite opposition by the Chinese government.

The United States put economic sanctions on the SLORC. It hit the National Education Committee Chair General Khin Nyunt

hard, as he was boasting that the country was stable and students supported the regime. Universities were kept closed and the authorities could not even dare to organize the mayor's marathon, as they heard in advance that students would go there and make a speech with the peacock flag. They had to do events and ceremonies surreptitiously. They began using "divide and rule" strategies to sabotage student organizing by building universities far from the city and in smaller towns. Despite this, students still connected and networked well, and in 1998, the student movement was still going on amid prohibition by the regime. The December 1996 student movement was the result of all the previous democratic reform efforts in the history of Myanmar. I honor all the students and public who participated.

What did you do after you were released from prison?

I tried to go back to university but I wasn't allowed to attend. At that time, the minister of Science and Technology was U Thaung, who was from the same military batch as General Than Shwe. They were powerful. The MI had no permission to refuse my attendance at university, and the professors and lecturers welcomed me, but U Thaung ordered the ministry to reject my application. They sent me a rejection letter saying that I might disturb 'peaceful education'.

Then the Saffron Revolution hit in 2007. I continued to do underground politics and activism. I was named and given a prison sentence of 65 years without being actually detained, along with Ko Paw, Ko Mya Aye, Ko Ko Gyi and Ko Htun Myint. After Ko Min Ko Naing, Ko Ko Gyi, and Ko Pyone Cho were released in 2012, the 88 Generation Student Peace and Open Society group was formed and I joined them in their activism. We got involved in peace and national reconciliation and, together with Ko Mya Aye, I took charge as coordinator of the education and resettlement program. By establishing iSchool – Myanmar, we conducted trainings and discussions to strengthen civil society and peace by using information technology.

I also participated in the National Network for Education Reform, working together with student unions to try and reform the education system. I was involved in establishing the Federal Democratic Force and worked with Ko Mya Aye for peace and national reconciliation and ethnic rights. In addition, I co-founded the Nyan Media Group with colleagues and comrades, which is a news agency provides true information to build real peace, including on issues of equal rights and the self-determination of ethnic groups and for peace and national reconciliation. I worked there as Chief Executive Officer. I worked with civil society organizations and joined discussions and meetings with relevant *hluttaw* committees in Nay Pyi Taw to discuss amendments on freedom of association. I also worked with other social activities. Recently, I have been working with the Healthcare Center for Political Prisoners (HCPP). I worked with others including Ma Phyu Phyu Thin through this work at HCPP.

၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုပုံရိပ်များ (သို့မဟုတ်) ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဟောင်း ကိုစိုးထွန်းအား မေးမြန်းခြင်း

စဝေါထန်

စာတမ်းအကျဉ်း

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ဤအင်တာဗျူးသည် ၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသည့် အခြေအနေနှင့် အကြောင်းတရားများကို ကောင်းစွာ ဖော်ညွှန်းနိုင်သည်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများကို နိုင်ငံရေး စိတ်မဝင်စားစေရန် အစိုးရက အားထုတ်ခဲ့ပုံ၊ ကျောင်းသားထုအကြား အကြောက်တရား ပျံ့နှံ့စေပုံ၊ အင်တာဗျူးဖြေဆိုသူတို့ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ် ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်းအနေဖြင့် စစ်ထောက်လှမ်းရေး အန္တရာယ်ကို စိုးရိမ်နေရသည့်ကြားမှ ကျောင်းသားများအား နိုင်ငံရေးစည်းရုံးမှုများ သွယ်ဝိုက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပုံ၊ ၁၉၉၆ မျိုးဆက်ကျောင်းသားတို့ မည်ကဲ့သို့ စုဖွဲ့လှုပ်ရှားခဲ့ကြပုံတို့အား တွေ့မြင်နိုင်သည်။

၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုအကြောင်း ပြောပြပေးပါ ကိုစိုးထွန်း။

အောက်တိုဘာ (၂၁) ရက်နေ့ ညက ကမာရွတ်လှည်းတန်းအထိ RIT ကျောင်းသားတွေရောက်လာပြီး ဆန္ဒပြခဲ့ကြပေမယ့် ကမာရွတ်ဘူတာရုံလမ်းနားမှာနေတဲ့ ကျွန်တော်မသိလိုက်ပါဘူး။ အဆောင်မှာ မနေပဲ Day ကျောင်းသားဖြစ်တာလည်း ပါပါတယ်။ မနက်ကျောင်းသွားဖို့ အိမ်ကထွက်တော့ လမ်းမှာအသိတယောက်က ညက လှည်းတန်းမှာ ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြတဲ့အကြောင်းကို မေးပါတယ်။ ကျွန်တော် မသိဘူးလို့ ပြန်ပြောရင်း ကျောင်းကိုလာခဲ့ပါတယ်။ စိတ်ထဲမှာလည်း အရင်ကလိုပဲ စားသောက်ဆိုင်မှာ ရန်ဖြစ်လို့ ကျောင်းပြန်လာ၊ လူပြန်စု သွားပြန်ချတာမျိုးလောက်ပဲ ထင်ခဲ့တာမို့ ကျောင်းရောက်တော့လည်း သတင်းမမေးမိပါဘူး။ ကျွန်တော် ဒီလိုထင်ရတဲ့ အကြောင်းကလည်း ကျောင်းမှာက ဒီလိုသတင်းတွေ ကြားရတတ်လို့ပါ။

ကျွန်တော်တို့ စက်မှုတက္ကသိုလ်မှာက ကျောင်းသား များတယ်၊ ကျောင်းသူ နည်းတယ်။ ကျောင်းသားအများစုက ခေတ်စနစ်ကို မကျေနပ်မှု၊ မွန်းကျပ်မှု မျိုးစုံကို ထွက်ပေါက်ရှာတော့ သောက်ဖြစ်ကြတယ်။ ဒီလိုပဲ ကျွန်တော် မြင်ခဲ့တယ်။ ကြိုက်တက်လို့ သောက်ပေမယ့် စာတော်တဲ့ ကျောင်းသားတွေ လည်း တွေ့ရတယ်။ ဘယ်လောက်သောက်သောက် အတန်းတက်တိုင်း Roll 1 ရနေတဲ့သူလည်း ပါတယ်။ သူဟာ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းတော်ကြီးရဲ့ ဆင်းရဲသား (ပစ္စည်းမဲ့) ဂိတ်ပေါက်ရဲ့ ကားမှတ်တိုင် BPI ကိုတောင် B.E. + Pepsi + Ice ဆိုပြီး အဘိဓာန်ဖွင့်နိုင်သူပါ။ သူ့အရင် ဆရာ့ဆရာတွေ ဖွင့်ခဲ့တာ လည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

ကျောင်းသားတွေ အရက်သောက်တာဟာ အစ်ကိုပြောသလိုဆိုရင် လုပ်ရိုးလုပ်စဉ်လို ဖြစ်နေတယ်။ အဲ့တာ ဘာကြောင့်လဲ။

အဲဒီကာလမှာ ကျွန်တော်မြင်မိတာက စစ်အစိုးရဟာ သမဂ္ဂဖွဲ့စည်းခွင့် အပါ အဝင် ကျောင်းသားတွေရဲ့ လွတ်လပ်ခွင့်တွေကို ကန့်သတ်ပိတ်ပင်ထားပြီး မူးယစ်ဆေးဝါးတွေနဲ့ ကျောင်းသားတွေကို ထွက်ပေါက်အဖြစ် တမင်တကာ ဖန်တီးထားတယ်လို့ ခံစားမိတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းထဲမှာ ဆေးချရတာ ပိုလွတ်လပ်လို့ အပြင်က လူတွေ ဆေးလာချတာ ကျွန်တော်ကြုံဖူးတယ်။ ဒီလို အခြေအနေမျိုးကို ကျွန်တော်မကျေနပ်ဘူး၊ စက်မှုတက္ကသိုလ်လို သီအိုရီရော လက်တွေ့ရော အရေးကြီးတဲ့ ပညာရပ်တွေကို လေးလ တစ်တန်းနှုန်းနဲ့ စာမေးပွဲ စစ်နေတာ ကျွန်တော်မကြိုက်ဘူး။

အဲ့ဒီတုန်းက RIT ကျောင်းအခြေအနေကို ပြောပြပါ့လား။

စိန်ရတုနားနီးတော့ တက္ကသိုလ်ကျောင်းဆောင်တွေကို ပြန်ပြီး ပြုပြင်မွမ်းမံ တာတွေ လုပ်တယ်။ အမျိုးသားပညာရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဖြစ်တဲ့ ဗိုလ်ခင်ညွန့် နဲ့ အပေါင်းအပါများဟာ ပညာရေးစနစ်ကို ဖျက်ဆီး၊ လူငယ် ကျောင်းသားတွေ ရဲ့ စိတ်ဓာတ်ကို မူးယစ်ဆေးဝါးတွေနဲ့ မှိုင်းတိုက်၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ ဝေးအောင် လုပ်ထားနိုင်ပြီလို့ ယူဆပြီး တက္ကသိုလ် စိန်ရတုပွဲမှာ အဆောင်ညစာစားပွဲတွေ လိုက်တက်၊ အကျိုးဆောင် စီးပွားရေးသမားတွေကို အဆောင်ရန်ပုံငွေတွေ လှူခိုင်း၊ ကျောင်းသားတွေနဲ့ ခတ်ပုံတွဲရိုက်နေပြီး လူလုံးထွက်ပြတဲ့ အချိန်ပေါ့။

ကျွန်တော်တို့ ဗုဒ္ဓဘာသာမိသားစုကတော့ စိန်ရတုပွဲမှာ ဘူးသီးကြော်နဲ့ အအေးရောင်းပြီး ရန်ပုံငွေရှာပါတယ်။ အဲဒီတုန်းက ကျွန်တော် ပဋ္ဌမနှစ် တက်နေပါပြီ။ ဘူးသီးကြော်နဲ့ အအေးကို အားပေးကြဖို့ မိုက်ကိုင်ကြေညာရင်း အခွင့်ရေးရတုန်း လူစည်ကားချိန်မှာ တရားနည်းနည်းဟောပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်ကောင်းတွေ ပေါ်ပေါက်ဖို့ လိုတယ်။ ကျောင်းသားတွေ ပညာကောင်းမှ အကျင့်ကောင်းမှ တိုင်းပြည်ကောင်းမယ်ဆိုပြီး ဘာသာရေးနဲ့ရောပြီး ပါးပါးလေး ပြောတာတောင် ကိုယ့်အချင်းချင်းထဲက နိုင်ငံရေးတွေ ထည့်မပြောပါနဲ့ဆိုပြီး လာတားပါတယ်။ ကျောင်းသားအများစုရဲ့ အခြေအနေက အဲဒီလိုပါ။

ဗိုလ်ခင်ညွန့်က စိန်ရတုကာလမှာ ကျွန်တော်တို့ကျောင်းကို နောက်ဆုံးမှ လာပါတယ်။ RIT ရဲ့ အရှိန်အဝါကို လန့်လို့၊ သတင်းအပြည့်အစုံယူနေလို့ နောက်ကျပုံရပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း စနည်းနာဖို့ ရောက်သွားတယ်။ သူလာတဲ့အချိန်လည်း နောက်ကျပါတယ်။ နည်းနည်းမှောင်မှ ရောက်တာပါ။ သူရောက်မလာခင်မှာ သူငယ်ချင်းတချို့ အဆောင်ဝရန်တာမှာ ထွက်ထိုင်နေကြလို့ ‘မင်းတို့က ကြိုနေတာလား’ မေးတော့ ‘ဗိုလ်ရှုခံဖို့ စောင့်နေတာ’ လို့ ပြောလို့ ကျွန်တော် သဘောကျသွားတယ်။ ဗိုလ်ခင်ညွန့်နဲ့ ဓာတ်ပုံတွဲရိုက်တဲ့ ကျောင်းသားတွေလည်း တွေ့ရပါတယ်။

အောက်တိုဘာ (၂၂) ရောက်တော့ ဘယ်လိုဖြစ်သလဲ အစ်ကို။

အောက်တိုဘာ (၂၂) ရက် ညနေစောင်းမှာ အသင်းအဖွဲ့ကိစ္စတွေကြောင့် အတန်းပျက်တာတွေ ရှိခဲ့တော့ ကြို့ကုန်းဆောင် သူငယ်ချင်း တစ်ယောက်ဆီမှာ စာပြန်ကူးဖို့ သွားအိပ်ပါတယ်။ စာရေးနေရင်း ည (၈) နာရီ အကျော်လောက်မှာ ကျောင်းသားတွေအော်သံကို ကြားရလို့ အပြင်ထွက် ကြည့်ကြပြီး ဘာဖြစ်တာလဲ မေးကြပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေနဲ့ ပြဿနာ ဖြစ်တာဟာ အရပ်သားတွေနဲ့မဟုတ်ပဲ စည်ပင်ရဲတွေနဲ့ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ သူတို့ပြောပြမှ သိရပါတယ်။ မနေ့က ကိစ္စမှာ ဆန္ဒပြခဲ့တဲ့ ကျောင်းသားတွေဟာ အစိုးရရဲ့ လိမ်လည်သတင်းထုတ်ပြန်ချက်ကို ဒေါသထွက်နေကြတာပါ။ အစိုးရမီဒီယာက ‘ကျောင်းသားနဲ့ ပြည်သူတွေ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားတာကို ရဲတွေက ဝင်ရောက်ဖြေရှင်းရာမှာ ကျောင်းသားမှန်း မသိလို့ မှားယွင်းစွာပြုမူ ဆက်ဆံမိသည်များ ရှိခဲ့ကြောင်း’ ဆိုပြီး ပြောသွားတာပါ။ တောင်းပန်တာလည်း မပါပါဘူး။ ဒါဟာ

ကျွန်တော်တို့ ကိုင်လို့ကောင်းတဲ့အကွက်ဖြစ်တော့ ဒါလုပ်သင့်တယ်၊ ဆန္ဒပြ သင့်တယ်၊ ထောက်ခံတယ်ဆိုပြီး သူတို့ကို ကူညီပံ့ပိုးဖို့ လိုက်သွားပါတယ်။ ကျွန်တော်နဲ့ သူတို့အများစုနဲ့က မရင်နှီးတဲ့သူ များပါတယ်။ ကျွန်တော်က အဆောင်ကျောင်းသား မဟုတ်တာလည်း ပါပါတယ်။ ကျောင်းဝင်းထဲမှာ တော်တော်များများ စုမိတော့ သမိုင်းဝင်းထဲကို သွားပြီး လူထပ်စုဖို့ အင်းစိန် လမ်းမပေါ်ထွက်ပြီး ကားတွေကို တားပါတယ်။

အဲဒီမှာ ကျွန်တော်စိတ်မသက်မသာ ဖြစ်ရတာတွေ ရှိပါတယ်။ ကိုယ့်လူတွေက အစိုးရရဲ့ လိမ်လည်မှုကို ဒေါသထွက်နေတော့ လမ်းမပေါ်က ကားတွေမှန်သမျှ တားပါတယ်။ ခရီးသည်တင်ကားတွေ အပါအဝင်ပါ။ ည (၉) နာရီလောက် ရှိပါပြီ။ ကျွန်တော်လည်း ကူပြီး ကားတွေ တားပေးပါတယ်။ မှတ်မှတ်ရရ ရေးနိုးကားကြီး တစ်စီးကို တားတဲ့အခါမှာ ခရီးသည်တွေ အားလုံးကို သေချာမရှင်းပြပဲ ဆင်းခိုင်းတော့ တချို့ခရီးသည်တွေ ထိတ်လန့် နေတာ တွေ့ရလို့ ကျွန်တော် သူတို့ဆီသွားပြီး ကျွန်တော်တို့ဟာ ကျောင်းသား တွေ ဖြစ်လို့ မစိုးရိမ်ဖို့ ရှင်းပြရပါတယ်။ ကားဆရာတွေကလည်း ကူညီပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ပြန်သိမ်းလာတဲ့ ချက်ပလက်တစီးက ရပ်မပေးပဲ ကျောင်းသားတွေ အလစ်မှာ မောင်းပြေးပါတယ်။ ရှေ့မှာစောင့်နေတဲ့ ကျောင်းသားရှိတော့ မလွတ်ပါဘူး၊ ဒါကို ဒေါသထွက်သွားတဲ့ ကျောင်းသားတစ်ယောက်က ကားဆရာကို ပြတင်းပေါက်ကနေ ထိုးလိုက်ပါတယ်။ မထင်မှတ်ပဲ ကွဲပြီး သွေးထွက်သွားပါတယ်။ ကားပေါ်မှာ သူ့ကလေးတစ်ယောက်ပါတော့ ကလေး က ငိုတော့တာပါပဲ။ ကျွန်တော်လည်း တော်တော်စိတ်မကောင်းဖြစ်သွားလို့ သူ့ကို ဘာလို့ ထိုးရတာလဲ ပြောတော့၊ သူကလည်း ထိုးမိပြီးမှ စိတ်မကောင်း ဖြစ်သွားပုံရပါတယ်။ ကားဆရာကို တောင်းပန်ပါတယ်။ ကားဆရာလည်း အိမ်ပြန်ချင်ရှာမှာပေါ့လေ။ သူအိမ်ပြန်နောက်ကျရင် စိုးရိမ်မှုနဲ့ စောင့်နေတဲ့ မိသားစုတွေ ရှိနေမှာပေါ့။ အဲ့ဒီနေ့ညက ကားဆရာတွေ တာဝန်ကျေပါတယ်။ ကျွန်တော်ပြောချင်တာက ပြည်သူတွေဟာ ကျောင်းသားတွေကို တန်ဖိုးထား တယ်။ အလေးထားတယ်။ အမှား လုပ်မိရင်တောင် နားလည်ခွင့်လွှတ်ပေး တယ်။

ကားတွေတားပြီးတော့ အစ်ကိုတို့ ဘာဆက်လုပ်ကြသလဲ။

ကျွန်တော်တို့ ကားတွေစီးပြီးတော့ သမိုင်းဝင်းထဲက အဆောင်တွေကို သွားပါတယ်။ အဆောင်တွေကို ရောက်တော့ ကျောင်းသားတွေကို ဆန္ဒပြဖို့အတွက် လိုက်ပါနိုင်ကြဖို့ ရှင်းပြပြီး ခေါ်ပါတယ်။ အဆောင်မှူးဆရာတွေ ထွက်လာပြီး ဟန့်တဲ့ပုံစံနဲ့ ရပ်နေတာတွေ တွေ့ရပါတယ်။ အတင်းအကျပ်တားမြစ်တာတော့ မတွေ့ရပါဘူး။ ကျောင်းသားအဆောင်တွေကို ပတ်ခေါ်ရာမှာ RIT ကျောင်းဆောင်တွေ သာမက တခြားကျောင်းဆောင်က ကျောင်းသားတွေကိုပါ ကျောင်းသား အရေးဖြစ်လို့ အားလုံးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြဖို့ ဖိတ်ခေါ်တာတွေ လုပ်ပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေရဲ့ အော်သံတွေကြားလို့ ကျောင်းသားအချို့ ထွက်လာကြပေမယ့် ဆရာတွေက လှေခါးအဆင်းမှာ ရပ်နေလို့ တချို့က ဆင်း မလာကြပါဘူး။ ဒီလိုနဲ့ ကျွန်တော်တို့ အားလုံး စုလို့ရတဲ့သူတွေ လှည်းတန်းကို လာခဲ့ကြပါတယ်။ လှည်းတန်းရောက်တော့ လှည်းတန်း မီးပွိုင့်ရဲ့ဇဟိုမှာ နေရာယူလိုက်ကြပြီးတော့ ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြရတဲ့ အကြောင်းကို ပြည်သူတွေသိအောင် ရှင်းပြကြပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း ရင်းနှီးတဲ့ သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ တိုင်ပင်ပြီး ကျောင်းသားတွေ ဗိုက်ဆာရင်စားဖို့ တစ်ခုခု ဝယ်ရအောင်ဆိုပြီး ပိုက်ဆံစုပါတယ်။ စုလို့ရတဲ့ ပိုက်ဆံနဲ့ ငှက်ပျောသီး ဝယ်ကြမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပြီး သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ သီရိမင်္ဂလာဈေး သွားပါတယ်။ ငှက်ပျောသီးတွေဝယ်၊ ခြင်းတောင်းကြီးတွေနဲ့ သယ်ပြီး ပြန်လာချိန်မှာ ဆန္ဒပြပွဲ ဦးဆောင်တဲ့ ကျောင်းသားများက ပြောလို့ဟောလို့ ကောင်းနေကြတုန်းပါ။ ကျွန်တော်တို့လည်း သယ်လာတဲ့ ငှက်ပျောသီးတွေကို ကျောင်းသားအုပ်စုထဲကို လှူခဲ့ပြီး လိုက်ဝေပါတယ်။ အခြေအနေကို စုံစမ်းကြည့်တော့ ကျောင်းသား ကိုယ်စားလှယ်တွေကိုခေါ်ပြီး အဆည်မှာ ညှိနှိုင်းနေတယ်လို့ သိရပါတယ်။

အဲဒီညက ဆန္ဒပြရင်း ဘယ်လိုပြဿနာတွေ ကြုံခဲ့ရသလဲ ခင်ဗျ။

ကျွန်တော်လည်းသူတို့တွေ ပြောနေကြတာတွေ နားထောင်နေရင်း နဲ့ Final Electronics က ဦးဆောင်ကျောင်းသားတစ်ယောက်ကို ခေါ်ပြီး လက်ရှိ ပညာရေးစနစ်ကို ဝေဖန်ဖို့နဲ့ ကျောင်းသားကိုယ်စားပြု အဖွဲ့အစည်း ရှိသင့်တဲ့ ကိစ္စကို ထည့်ပြောသင့်ကြောင်း အကြံပေးမိပါတယ်။ အဲဒီ ကျောင်းသားက ချက်ချင်းပဲ ကျောင်းသားအုပ်အလယ်ထဲကို ပြန်ဝင်သွားပြီးတော့ “ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေက ကျောင်းသားအရေးကိုပဲ တောင်းဆိုဆန္ဒပြတာ ဖြစ်ပါ

တယ်။ နိုင်ငံရေးတွေနဲ့ လုံးဝ မပတ်သတ်ပါဘူး။ နိုင်ငံရေးသမားတွေကိုလည်း အယုံအကြည်မရှိပါဘူး၊ ကလိမ်ကကျစ်တွေ မို့လို့ပါ" လို့ ပြောပါတော့တယ်။ ကျွန်တော် တော်တော်စိတ်လေသွားပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ အဆည၁မှာ တာဝန်ရှိသူ တွေနဲ့ သွားပြီး တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းတဲ့ ကျောင်းသားတွေ ပြန်လာပါတယ်။ သူတို့ အချင်းချင်းပြောဆို တိုင်ပင်နေတာကို တွေ့ရပါတယ်။ ခဏအကြာမှာတော့ ထိုအုပ်စုထဲက တစ်ယောက်က ထိုင်နေကြတဲ့ ကျောင်းသားအုပ်စုထဲကို ပြန်လာပြီး "ကျောင်းသားတွေရဲ့ တောင်းဆိုချက်တွေ မလိုက်လျောနိုင်ဘူး ပြောကြောင်း အေးချမ်းစွာ လူစုခွဲဖို့နဲ့ လူစုမခွဲရင် မကြာခင်မှာ အင်အားသုံး ဖြိုခွင်းမယ်" လို့ အကြောင်းပြန်လိုက်ကြောင်း ပြောပါတယ်။ ဆက်ပြီး သူက "ဒီတော့ ကျွန်တော်တို့လည်း ကျွန်တော်တို့ကျောင်း RIT ကိုပြန်မယ်၊ ခင်ဗျား တို့လည်း ကိုယ့်ကျောင်းဆောင်ကို ပြန်ကြပါ" လို့ ပြောပါတယ်။ ကျွန်တော် တော်တော် အံ့သြသွားပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေကို ဆန္ဒပြဖို့ လိုက်ခေါ်တုန်း က ကျောင်းသားရေးမို့ အားလုံးနဲ့ဆိုင်လို့ ဝင်ရောက်ပူးပေါင်းဆန္ဒပြဖို့ ခေါ်ခဲ့ပြီး တော့ ကိုယ့်ကျောင်းကိုယ် ပြန်မယ့်ကိစ္စကိုကျတော့ အားလုံးဆန္ဒကို မတောင်း ခံပဲ၊ ပူးပေါင်းပါဝင်သူတွေတောင် မသိရပဲ မတိုင်ပင်ပဲနဲ့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တာပါ။ ကျွန်တော်က သူတို့အုပ်စုထဲက တချို့ကို မင်းတို့ အဲ့လိုလုပ်လို့ မရဘူး၊ အခု ဒီမှာရှိနေတာက RIT ကျောင်းသားချည်းပဲ မဟုတ်ဘူး။ တခြားတက္ကသိုလ် မေဂျာက ကျောင်းသားတွေလည်း ပါနေတယ်။ သူတို့ကို ဘယ်လိုစဥ်းစားမှာလဲ ဆိုတော့ "ငါတို့အတွက် ကိုယ့်ကျောင်းက ပိုပြီးလုံခြုံတယ်။ ကိုယ့်ကျောင်းကိုယ် ပြန်တာ ကောင်းတယ်" ဆိုပြီး ပြောလို့ ကျွန်တော်နဲ့ အငြင်းပွားပါတယ်။ အဲ့ဒီ အချိန်မှာ ပါမောက္ခချုပ်တွေ၊ ပါမောက္ခတွေနဲ့ ဆရာတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားအုပ်စု ဆန္ဒပြတဲ့ နေရာကိုလာပြီး ကိုယ့်အဆောင်ကိုယ်ပြန်ကြဖို့ ပြောပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း မတ်တပ်ထရပ်လိုက်ပြီး ဆရာတွေကို ကျွန်တော့် နာမည်၊ ကျောင်း၊ အတန်းတွေကို ပြောပြီး မိတ်ဆက်ပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြရတဲ့ ကိစ္စပြောရင်း ပညာရေးစနစ်ကို ဝေဖန်တာ ပါသွားအချိန်မှာ ကျောင်းသားအုပ်စုထဲက "နိုင်ငံရေးတွေ မပြောပါနဲ့" အော်သံတွေထွက်လာလို့ ကျောင်းသားသုံးယောက်အရိုက်ခံရတဲ့ ကိစ္စကိုပဲ ပြန်ပြောမှ ကန့်ကွက်တဲ့ အသံတွေ တိတ်သွားပါတယ်။ နောက်ဆုံး ကျွန်တော် တို့ ပြန်မှာမဟုတ်ပါဘူးလို့ ဆရာတွေကိုပြောတော့ ဆရာတွေ လက်လျှော့ ပြန်သွားပါတယ်။

ဆရာတွေပြန်သွားပြီးတော့ ဘာဆက်ဖြစ်သလဲ အစ်ကို။

ဆရာတွေပြန်သွားတော့ ကျောင်းပြန်ဖို့ပြောနေတဲ့ RIT ကျောင်းသားအုပ်စုနဲ့ စကားများရပြန်ပါတယ်။ သူတို့က RIT ကျောင်းသားတွေ လုံခြုံရေးအတွက် ပြန်ဖို့လိုတယ်ပြောတော့ ဝိဇ္ဇာ၊ သိပ္ပံ တက္ကသိုလ်က ကျောင်းသားတချို့နဲ့ စကား ထပ်များပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း "မင်းတို့ပြန်ချင်ပြန်၊ ငါကတော့ ဒီမှာ ကျန်ခဲ့တဲ့ ကျောင်းသားတွေနဲ့ ကျန်ခဲ့မယ်" ပြောပြီး နေမယ့်သူနဲ့ ပြန်မယ့်သူ ခွဲလိုက်တော့ RIT ကျောင်းသားတွေထဲမှာ နေခဲ့တဲ့သူကတော့ နည်းတာ တွေ့ရပါတယ်။ ကျောင်းကိုပြန်မယ့်အုပ်စု ထွက်ခွာသွားချိန်မှာ ကျန်ခဲ့တဲ့ ကျွန်တော်တို့ အုပ်စု တိုင်ပင်ကြပါတယ်။ လာပြီးဝန်းရံကြတဲ့ ပြည်သူတွေ လည်း တစ်စ တစ်စ နည်းသွားတော့ ကျွန်တော်တို့အားလုံး မိန်းထဲဝင်ပြီး အဆောင်ကျောင်းသားတွေ ထပ်ခေါ်ဖို့ တိုင်ပင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ ယုဒသဿန်အပေါက်ကို ကျောင်းသားအားနဲ့ ဝိုင်းတွန်း ဖွင့်လိုက်ကြပြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဝင်းထဲက အဆောင်တွေထဲဝင် ကျောင်းသားတွေကို ပူးပေါင်းပါဝင်ဖို့ ခေါ်ပါတယ်။ အဆောင်တွေ ပတ်ခေါ်ပြီး အဓိပတိလမ်းမဘက် ပြန်ထွက်လာပါတယ်။ အဓိပတိလမ်းမအတိုင်း ဘွဲ့နှင်း သဘင်ရှေ့မှာ ထိုင်နားကြပါတယ်။ ဘွဲ့နှင်းသဘင်ရှေ့မှာ တစ်ယောက် တစ်လှည့်စီ စကားထပြောရင်းနဲ့ မိုးလင်းအောင်နေလို့ ဖြစ်၊ မဖြစ် ဆွေးနွေး ပါတယ်။ အချိန်ကြာလာတာနဲ့အမျှ ထိုင်နေကြတဲ့ ကျွန်တော်တို့ ဝိုင်းထဲကနေ ကျောင်းသားတွေ တစ်ယောက်စ၊ နှစ်ယောက်စ အပေါ့အပါးသွားသလိုနဲ့ ထထွက်သွားကြတာ လူနည်းလာပါပြီ။ ကျောင်းထဲထိ ဝင်ဖမ်းနိုင်တော့ ကျွန်တော်တို့ ဒီမှာပဲ ဆက်နေမလား၊ အပြင်ထွက်မလားလို့ ကျွန်တော် မေးပါတယ်။ ထွက်ရင်လည်း ဘယ်ဘက်က ထွက်မလဲ၊ အင်းလျားလမ်းက ထွက်မလား၊ တက္ကသိုလ်ရိပ်သာလမ်းက ထွက်မလား မေးဖြစ်ပါတယ်။ (ကျွန်တော်က တက္ကသိုလ်ရိပ်သာလမ်းက ထွက်မလား မေးတယ်ဆိုပြီး နိုင်ငံရေးသမား၊ NLD လူဆိုပြီး စွပ်စွဲချက်တွေကို ကျောင်းသားတွေထဲမှာ အသံထုတ်ပြန်တာ ကြားရပါတယ်) ကျွန်တော်တို့အားလုံး ခေါင်းချင်းဆိုင်ပြီး အကောင်းဆုံး ဖြစ်နိုင်မယ့်နည်းလမ်း ရှာကြံနေချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်း က ဆရာတွေ အင်းလျားလမ်းဘက် (Eco အပေါက်)ကနေ ဝင်လာပြီး အပြင်မှာ လုံထိန်းတွေ ဝိုင်းထားပြီးဖြစ်လို့ ကျောင်းကို ပြန်လိုက်ခဲ့ဖို့ ပြောပါတယ်။

ရေငတ်တုန်း ရေတွင်းထဲကျဆိုသလို ကျွန်တော်တို့အားလုံး (RIT ရော၊ RASU ကျောင်းသားတွေပါ RIT ပြန်လိုက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ပြီး လာခေါ်တဲ့ ဆရာတွေနဲ့ ပြန်လိုက်ခဲ့ကြပါတယ်)

နောက်နေ့အတွေ့အကြုံတွေကို ပြောပြပေးပါဦး။

RIT ရောက်တော့ Building 1 ရှေ့မှာထိုင်ကြပြီး အချင်းချင်း မိတ်ဆက်၊ နာမည်၊ အဆောင်၊ အခန်းနံပါတ်တွေ ဖလှယ်ကြပါတယ်။ နောက်နေ့တွေမှာ ပြန်ဆုံဖို့၊ တိုင်ပင်ဖို့ပြောပြီး လူစုခွဲခဲ့ကြပါတယ်။ နောက်နေ့တွေမှာတော့ ကျောင်းသား ရေးကို နိုင်ငံရေးအမြတ်ထုတ်ချင်တဲ့ သူတွေက ဝင်စွက်ဖက်တယ်ဆိုတဲ့ အသံ တွေကို ကျောင်းတက်ရင်း ကြားရတာရှိသလို၊ RC2 နဲ့ မိန်းထဲက ပြန်ကြားရ တာကတော့ RIT ကျောင်းသားတွေက တကယ့်တကယ်ကျတော့ အဖျားရှူး သွားတာပဲ၊ မယုံရဘူးဆိုတဲ့ ကျောင်းသားအချင်းချင်း သွေးခွဲတဲ့အသံတွေ ပြန်ကြားရပါတယ်။ ကျောင်းသားအချင်းချင်းကြားမှာ နားလည်မှု မလွဲစေဖို့ အတွက် စော်ဘွားကြီးကုန်းဖြစ်စဥ်ရဲ့ ဖြစ်ရပ်မှန်ကို ကျောင်းသားတွေ သိအောင် စာရေးပြီးဖြန့်ဖို့ ကျွန်တော်တို့တွေ RIT အဆောင်တွေမှာ ဆွေးနွေး ကြသလို မိန်းထဲကို ချိတ်ဆက်ပြီး တိုင်ပင်ဆွေးနွေးတာတွေ လုပ်ခဲ့ကြတယ်။ NLD ပါတီရုံးနဲ့ ခြံအမှတ် (၅၄) ကို အဆက်သွယ်ရှိတဲ့ final တန်းက လူဟောင်း တစ်ယောက်ရှိတယ်လို့ သိရပေမယ့် အဆက်အသွယ်တော့ မရခဲ့ပါဘူး။ ဖြစ်ရပ်မှန်သတင်းကို ထုတ်ပြန်နိုင်ဖို့ ရေးထားတဲ့ စာကို ခက်ခက်ခဲခဲ မိတ္တူကူး ပြီး၊ တက္ကသိုလ်အသီးသီးကို ဖြန့်ဖို့ ကြို့ကုန်းဆောင်ထဲမှာ တိုင်ပင်နေတုန်း အဆောင်မှူးရောက်လာလို့ အားလုံးလူစုခွဲပြီး လစ်ရတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ဆရာတွေအပါအဝင် ကျောင်းသားထဲက သတင်းပေးတွေ စောင့်ကြည့်နေတဲ့ အချိန်ပါ။ ပါမောက္ခချုပ်နဲ့ အာဏာပိုင်တွေကလည်း ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုမှာ ပါဝင်တဲ့သူတွေကို အိမ်ပြန်ခိုင်းတာ၊ မိဘတွေခေါ်ပြီး ပြန်ပို့တာတွေ လုပ်ပါ တယ်။ အရိုက်ခံရတဲ့ ကျောင်းသားသုံးယောက် သတင်းကလည်း စုံစမ်းလို့ မရတော့ ကျောင်းသားတွေကြားထဲ မကျေမနပ်ဖြစ်နေတာပါ။ ကျွန်တော်တို့ လည်း ဖြစ်ရပ်မှန်ကို ဖော်ထုတ်ဖို့ ကြိုးစားနေချိန်မှာ တစ်နေ့တော့ ကျွန်တော့် ကို ပါမောက္ခချုပ်က ခေါ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့် နာမည်ကို စာရွက်မှာရေးပြီး

အတန်းထဲလာပေးသွားတာပါ။ ဒါနဲ့ ကျွန်တော် ပါချုပ်နဲ့တွေ့ဖို့ သွားတယ်။ ရုံး အပြင်ဘက်မှာ စောင့်နေတုန်း ပညာရေးဝန်ကြီး ဦးပန်းအောင်က ကျောင်းသား အချို့နဲ့ ပါမောက္ခချုပ်ရုံးကိုလာတာ တွေ့လိုက်ပါတယ်။ အားကစားပွဲတစ်ခုမှာ RIT ကျောင်းသားတွေ ဆုရတာကို ချီးမြှောက်တဲ့အနေနဲ့ ကျောင်းအထိ ပြန်လိုက်ပို့ပြီး ကျောင်းသားတွေကို ချီးမွမ်းခန်းဖွင့်တာ တွေ့ရပါတယ်။ ပါမောက္ခချုပ်ကိုလည်း ဆုချခိုင်းတာ ကြားရပါတယ်။ အစဥ်အလာ မဟုတ်တာတွေ တွေ့ရတာပါ။ အရင်တုန်းက လိုက်ပို့တာမရှိခဲ့ဘူးလေ။ ဒါနဲ့ ပါမောက္ခချုပ်က သူ့ကို ပြောလိုက်ပုံရပါတယ်။ ဝန်ကြီးက ခေါ်တွေ့ပါတယ်။ ကျွန်တော့်ကို တွေ့တဲ့အချိန်မှာ ဝန်ကြီးက 'သူတို့အနေနဲ့ တိုင်းပြည်ကို ကောင်း အောင်လုပ်နေကြောင်း ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး လုပ်နေကြောင်း၊ အိုမင်းချိန်ရောက်မှ တိုင်းပြည်ကို ဒူးနဲ့ မျက်ရည်သုတ်ပြီး ကြည့်နေရမှာ မလို လားကြောင်း၊ ကျောင်းသားလူငယ်များကို အနာဂတ်မှာ တိုင်းပြည် ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်လာမယ်လို့ ယုံကြည်ကြောင်း၊ ကျောင်းပြီးအောင် စာကို အာရုံစိုက်စေချင်ကြောင်း၊ သူတို့အနေနဲ့ ပံ့ပိုးဖြည့်ဆည်းနိုင်တာကို ပံ့ပိုးပေးမယ့် အကြောင်း' ပြောပါတယ်။ ကျွန်တော်ကလည်း ကျောင်းသားများ ပညာပြည့်ဝ၊ နှလုံးလှဖို့ ကြိုးစားနေကြောင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသမီးသားစုအနေဖြင့် ကျောင်းသား များအား ကိုယ်ကျင့်ကောင်း၊ နှလုံးလှ၊ ပညာတက်ခေါင်းဆောင်များ ဖြစ်လာ စေဖို့ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြောင်း၊ စာပေဟောပြောပွဲတွေကို လွတ်လွတ် လပ်လပ် လုပ်ခွင့်ပေးစေချင်ကြောင်း၊ ကျောင်းသားများ မူးယစ်ရမ်းကားခြင်းကို မိမိအနေဖြင့် မနှစ်သက်ကြောင်း၊ ကျောင်းသားများ မူးယစ်ရမ်းကားခဲ့ပါက ဥပဒေအရ အရေးယူနိုင်ပါလျက်နဲ့ စည်ပင်ရဲတွေရဲ့ အကြမ်းဖက်ရိုက်နှက်ခြင်း ကို လက်မခံနိုင်ကြောင်း ပြောခဲ့ပါတယ်။

အခြေအနေက အဖြေမှ မပေါ်သေးတာ အစ်ကို။ အစ်ကိုတို့ ဘာဆက် လုပ်ကြသလဲ။

နောက်နေ့မှာ စော်ဘွားကြီးကုန်းကိစ္စမှာ ဦးဆောင်ပါဝင်တဲ့ ကျောင်းသားတွေ ကို ပါမောက္ခတွေ မော်ကွန်းထိန်းတွေနဲ့အတူ တွေ့ရပြန်ပါတယ်။ အဆောင် တွေမှာ စာကပ်လို့ဆိုပြီး ခေါ်ဆွေးနွေးတာပါ။ ကျွန်တော်ကတော့ စာကပ်တာ မသိလိုက်ပါဘူး။ ပါချုပ်ကတော့ ကျွန်တော့်ကို ကျောင်းမှာ ရှိစေချင်ပုံမရပါဘူး။

ကျွန်တော့ဌာနရဲ့ ပါမောက္ခဆရာဦးဘမြင့်ကို ပညာရပ်ဆိုင်ရာ လေ့လာရေး ခရီးမှာ ကျွန်တော့်ကို ခေါ်သွားဖို့ ပြောထားတယ်နဲ့ တူပါတယ်။ အစည်းအဝေး ခန်းထဲ ထိုင်နေတုန်း ကျွန်တော့်ကို ခရီးစဥ်မှာလိုက်ခဲ့ဖို့ ခေါ်ပါတယ်။ ကျွန်တော် က မလိုက်နိုင်ကြောင်းပြောပေမဲ့ လိုက်မှဖြစ်မယ် ပြောပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အငြင်းပွားနေတုန်း မော်ကွန်းထိန်းဦးသန်းစိန်က 'လိုက်သွားပါကွာ၊ မင်း ပြန်လာလည်း ဒီပွဲကိုမီမှာပါ' ဆိုပြီး ပြောပါတယ်။ ဆရာတွေရဲ့ အတွေ့အကြုံနဲ့ အရိပ်ယောင်တွေ လက္ခဏာတွေ သုံးသပ်ရင်း သိနေကြပါပြီ။ ဟုတ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း ပွဲဖြစ်ကို ဖြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ရှိနေပါတယ်။ စာ အရမ်း ကြိုးစားတဲ့ ကျွန်တော့်သူငယ်ချင်း တစ်ယောက်တောင်မှ ကျွန်တော် ပြောဖြစ် ပါတယ်။ မင်း သိပ်ကြိုးစားမနေနဲ့၊ ဒီနှစ်တို့တွေ ကျောင်းမပြီးနိုင်ဘူးလို့ ပြော လိုက်တော့ သူ တော်တော်လန့်သွားပါတယ်။ မလုပ်ပါနဲ့ သူငယ်ချင်းရာ ဒီနှစ် ပြီးရင် ဘွဲ့ရတော့မှာဆိုပြီး သူက တောင်းပန်ခဲ့တာ မှတ်မှတ်ရရပါပဲ။ ကျွန်တော် လေ့လာရေးခရီး လိုက်သွားရတာ ငါးရက်ကြာပါတယ်။ စီမံခန့်ခွဲရတာ ပင်ပန်း ပေမယ့် အငယ်တန်းကျောင်းသားတွေနဲ့ ရင်းရင်းနှီးနှီးနေခဲ့ရတော့ စည်းရုံးရေး အရ အောင်မြင်ခဲ့ပါတယ်။ နောက်တစ်နေ့မှာတော့ ကျွန်တော့်အိမ်ကို စာ တစ်စောင် ကျွန်တော့်နာမည်နဲ့ လိပ်စာနဲ့ ရောက်လာပါတယ်။ 'ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူအပေါင်းသို့ ပန်ကြားလွှာ' ဆိုပြီးတော့ ခေါင်းစဥ်တပ်ထားပါတယ်။ စာထဲမှာပါတာက RIT ကျောင်းသားတွေဟာ ဆိုးမိုက်၊ မူးယစ်၊ ရမ်းကား၊ ကားခ မပေးပဲစီး၊ ရန်ဖြစ်၊ ဆန္ဒပြ၊ နိုင်ငံရေးသမားတွေရဲ့ လက်ကိုင်တုတ်တွေ ဖြစ်နေ ပြီး အေးချမ်းစွာ ပညာသင်ကြားရေးကို နှောင့်ယှက်နေကြတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီ ကျောင်းသားတွေကို ဆန့်ကျင်ကြပါဆိုပြီး အောက်ဆုံးမှာ 'အေးချမ်းစွာ ပညာ သင်ကြားလိုသူများ' လို့ ရေးသားထားတဲ့ စာတစ်စောင်ပါ။ အဲ့ဒီစာဟာ စာသင်ခန်းတွေထဲက ခုံတွေထဲမှာလည်းရှိသလို စော်ဘွားကြီးကုန်း ဖြစ်စဥ်မှာ ဦးဆောင်ခဲ့တဲ့ အဆောင်ကျောင်းသားတွေဆီလည်း ရောက်ပါတယ်။ ကွန်ပျူတာနဲ့ စာစီထားတာပါ။ တော်တော်စနစ်တကျ ပြင်ဆင်ပြီး ပို့တာပါ။ အာဏာပိုင်တွေက လုပ်တယ်လို့ ယူဆရပါတယ်။

တော်တော်ပရိယာယ်များတာပဲ။ အဲ့ဒီစာကိစ္စကို အစ်ကိုတို့ ဘယ်လို တုံ့ပြန်ကြသလဲ။

ကျွန်တော်တို့အတွက် ဒီစာဟာ အခွင့်အလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒီစာကို အကြောင်းပြုပြီး ကျောင်းသားတွေရဲ့ သိက္ခာကို စော်ကားတဲ့အတွက် ပြန်ပြီး ရှင်းလင်းချက်ထုတ်တဲ့ စာရေးဖို့ တိုင်ပင်ဆုံးဖြတ်ကြပြီးတော့ ပါချုပ်နဲ့ သွားတွေ့ကြပါတယ်။ ပါချုပ်က ထူးထူးခြားခြား သဘောတူခွင့်ပြုလို့ ကျွန်တော်တို့ ဝမ်းသာအားရဖြစ်ကြပါတယ်။ ပထမအဆင့်တော့ အောင်မြင်ပြီ ပေါ့။ အဲ့ဒီနေ့က နိုဝင်ဘာ (၂၉) ရက်ပါ။ ကျောင်း ပြန်ဖွင့်မယ့် ဒီဇင်ဘာ (၂) ရက်၊ တနင်္လာနေ့မှာ Building 1 ရဲ့ noticeboard အပါအဝင် ကျောင်းဆောင်တွေ အတန်းတွေမှာ ကပ်ဖို့၊ ကန်တင်းအဆင်းနံရံတွေမှာ ကပ်ဖို့ကို တိုင်ပင်ထားကြ ပါတယ်။ ဒီဇင်ဘာ (၂) ရက်နေ့ မနက် ပါချုပ်ကို သွားတွေ့တဲ့အခါ ကျောင်းသား တွေ အင်အားပြဖို့ အဆောင်တစ်ဆောင်စီကို လေး၊ ငါးယောက် စုထားကြဖို့ အတွက် ကျောင်းဆောင်တွေကိုသွားပြီး မှာထားပါတယ်၊ ဒီဇင်ဘာ (၂) ရက်နေ့ အတွက် ကျွန်တော်တို့အားလုံး ရင်ခုန်နေကြပါပြီ။ ဒီဇင်ဘာ (၂) ရက်နေ့ မနက်မှာ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းကိုရောက်တော့ ပါချုပ်၊ ပါမောက္ခတွေ၊ ဆရာ တွေကို main building 1 ကြီးရဲ့ အဝင်ပေါက်မှာ တွေ့ရပါတယ်။ ပါချုပ်ရဲ့ မျက်နှာက ခပ်တည်တည်နဲ့ မနေ့က ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းထားတာကို မသိတဲ့ပုံလို ဖြစ်နေတာ တွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့လည်း ချိန်းထားတဲ့အချိန် (ကိုးနာရီ လောက် ထင်ပါတယ်) ကျော်လာတော့ ပါချုပ်ဆီသွားပြီး၊ ကျွန်တော်တို့ လူစုပြီး ဖြစ်လို့ မနေ့က ပြောထားတဲ့ ကိစ္စအတွက် လာတာပါလို့ ပြောပါတယ်။ ပါချုပ် မျက်နှာကလည်း ခပ်တင်းတင်းနဲ့ 'အေး..လာ ရုံးခန်းထဲလိုက်ခဲ့' ဆိုပြီး ကျွန်တော်တို့ကို သူ့ရဲ့ ရုံးခန်းကို ခေါ်ပါတယ်။ ရုံးခန်းထဲရောက်တော့ ကျွန်တော်တို့ ထုတ်ပြန်မယ့် စာကိစ္စကို အထက်က လက်မခံခွင့်မပြုဘူး။ ကျွန်တော်တို့ကိုလည်း မေဂျာ အတန်းတွေ မေးပြီး သက်ဆိုင်ရာ ပါမောက္ခတွေ ကို ခေါ်ပြီး ကျောင်းသား ဟုတ်၊ မဟုတ် စစ်ခိုင်းတာတွေ လုပ်ပါတယ်။ ပါမောက္ခဆရာတွေလည်း မျက်နှာမကောင်းကြပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ အားလုံး လည်း ပါချုပ်ရုံးခန်းက ပြန်ထွက်လာကြပါတယ်။ ပါချုပ်နဲ့ သွားတွေ့တာ စုစုပေါင်း ခြောက်ယောက်လောက် ရှိပါတယ်။ ပါချုပ်က သဘောမတူ၊ ခွင့် မပြုတဲ့အတွက် ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ကျောင်းသားတွေ သိအောင်လုပ်ဖို့ပဲ ရှိပါ

တော့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပါချုပ်နဲ့ အထဲဝင် တွေ့နေတဲ့အချိန်မှာ အင်အားပြဖို့ စုထားတဲ့ ကျောင်းသားတွေ ရောက်နေကြပါပြီ။ သူတို့တွေကလည်း အခြေအနေကို သိချင်ကြလို့ ကျွန်တော်တို့ ထွက်လာတော့ ဝိုင်းအုံပြီး မေးကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့လည်း အခြေအနေကို ရှင်းပြပြီး ဖြစ်ရပ်မှန်နဲ့ပတ်သက်တဲ့ ရှင်းလင်းချက်ကို ကျောင်းသားတွေသိအောင် ဖတ်ပြဖို့ တိုင်ပင်ပါတယ်။ တော်တော်များများရဲ့ စိတ်ထဲမှာ မကျေနပ်တာတွေ ရှိနေပေမယ့် စာဖတ်ပြီး စဖောက်ခွဲဖို့ စိုးရိမ်မှုတွေ ရှိနေကြပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း အလားတူ စိုးရိမ်မှု ရှိပေမယ့် နောက်ဆုံးမှာ ဖတ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါတယ်။ ကျွန်တော် စဖတ်တဲ့ အချိန်မှာ အသံမတုန်အောင် ကြိုးစားဖတ်ရပါတယ်။ မအောင်မြင်မှာကို စိုးရိမ်မှုတွေ ရှိနေလို့ပါ။ ကံကောင်း ထောက်မစွာနဲ့ပဲ ကျွန်တော် ဖြေရှင်းချက်စာ ဖတ်နေတဲ့ အချိန်မှာ အတန်းတစ်တန်းပြီးသွားလို့ ကျောင်းသားတွေ ဆင်းလာတဲ့အချိန်နဲ့ တိုက်ဆိုင် သွားပြီးတော့ ကျောင်းသားတွေက နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်ဖတ်ခိုင်းပါတယ်။ ကျွန်တော် နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်ဖတ်ပြတဲ့အချိန်မှာ ကျန်တဲ့သူတွေက စက်မှုတက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်ရဲ့ မိတ္တူကူးစက်မှာ ပွားပြီး ကျန်တဲ့ အတန်းတွေဆီ သွားရှင်းပြကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အားလုံး (၁)နှစ် (၃)နှစ် အတန်းတွေပါမကျန် သွားရောက်ရှင်းလင်း ပြောဆိုအပြီးမှာတော့ Building 1 အောက်မှာ ကျောင်းသားတွေအားလုံး ဆုံရပ်ဖြစ်သွားပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေရဲ့ လိုလားချက်တွေ၊ တောင်းဆိုချက်တွေကို အားလုံး တိုင်ပင်ပြီး ရေးကြတယ်။ ကျောင်းသားတွေရဲ့ တောင်းဆိုချက်ကို အာဏာပိုင်တွေက ညှိနှိုင်းဖို့ခေါ်လို့ ကျောင်းသားတချို့သွားပြီး ဆွေးနွေးကြပါတယ်။ ကျန်ခဲ့တဲ့ ကျောင်းသားတွေက ကျောင်းသားတွေကို တိုင်းပြည်ရဲ့ အနာဂတ်သားကောင်းရတနာတွေလို့ အကြိမ်ကြိမ် ပြောဆိုသုံးနှုန်းတဲ့ လူကြီးတွေအနေနဲ့ ကျောင်းသားတွေကို တကယ်တန်ဖိုးထားရင် RIT ကျောင်းကို လာပြီး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးတာ ပိုဖြစ်သင့်ကြောင်း ပြောဆိုကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဆန္ဒပြတဲ့အချိန်ဟာ ထမင်းစားချိန် ကျော်လာပြီဖြစ်လို့ ကျောင်းသားတွေ အားလုံး အဆာပြေစားနိုင်ဖို့အတွက် ရန်ပုံငွေကောက်ပြီး စားစရာတွေ ဝယ်တဲ့သူက ဝယ်ပြီး အားလုံးကို မျှဝေပါတယ်။ သိပ်မကြာခင်မှာ တာဝန်ရှိတဲ့သူတွေနဲ့ သွားရောက်ဆွေးနွေးတဲ့ ကျောင်းသားတွေ ပြန်ရောက်လာပါတယ်။ တောင်းဆိုချက်တွေဖြစ်တဲ့ ဆန္ဒပြပွဲကို ဦးဆောင်ကျောင်းသားတွေကို အရေးယူကျောင်းထုတ်တာတွေ မလုပ်ဖို့၊ ကျောင်းမပိတ်ဖို့ စတဲ့ အချက်တွေကို

သဘောတူပြီး ဖြစ်ရပ်မှန်သတင်းကို ထုတ်ပြန်ကြေညာပြီး မီဒီယာကနေ တရားဝင် တောင်းပန်ဖို့ ကိစ္စကို သဘောမတူခဲ့ပါဘူး။

အဲဒီတော့ အစ်ကိုတို့ ဘာလုပ်ခဲ့ကြသလဲ။

ဒီလိုနဲ့ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေ Building 1 ကနေ စထွက်ပါတယ်။ ကြို့ကုန်းဆောင်တွေရဲ့ရှေ့မှာ ဆန္ဒပြပြီး တောင်းဆိုချက်တွေကို ကြွေးကြော် နေကြရင်းနဲ့ ကျောင်းပြင်ကို ထွက်မလား၊ မထွက်ဘူးလား ကိစ္စကို ဆုံးဖြတ်ဖို့ ဖြစ်လာပါတယ်။ ကျွန်တော်က ကျောင်းအပြင်ကိုထွက်ပြီး ပြည်သူလူထု သိအောင် ဖော်ထုတ်ဆန္ဒပြချင်တယ်။ ဦးဆောင်ကျောင်းသားတချို့က မထွက် ချင်ကြပါဘူး။ ကျောင်းအပြင်ထွက်ရေးအတွက် ဆွေးနွေးပြောဆို နေကြရင်း ကျောင်းသားတွေက ခုံတစ်လုံးယူလာပြီး ကျွန်တော့်ကို ဆုံးဖြတ်ဖို့ ပြောပါ တယ်။ ကျွန်တော်လည်း ကျန်တဲ့တက္ကသိုလ်တွေနဲ့ ကျောင်းတွေ အပါအဝင် ပြည်သူလူထုထောက်ခံမှုရအောင်လုပ်ဖို့ အပြင်ထွက်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြခဲ့တာ ညပိုင်းတွေမှာဆိုတော့ လူ တော်တော်များများ မသိကြပါဘူး။ ဒီကြားကာလမှာ ကျွန်တော်တို့ ဆက်သွယ် ထားတဲ့ ကျောင်းတွေက ကျောင်းသားတွေဆီကိုက အပြင်ထွက်မှ ဖြစ်မှာပါ။ အချိန်ကလည်း နေ့လယ်ခင်း အချိန်ကောင်းပါပဲ။ ကျွန်တော်တို့ အပြင် ထွက်မယ်လို့ မဆုံးဖြတ်ခင်မှာပဲ ကျောင်းသား တော်တော်များများ အပြင်ရောက်နေတာ တွေ့ရပါတယ်။ သံကြိုးကြီးနဲ့ ခတ်ထားတဲ့ တံခါးကြီးကို ကျောင်းသားတွေအားနဲ့ ဝိုင်းတွန်းလိုက်ကြတာ ကျောင်းသားတွေ ထွက်လို့ ရသွားပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေ အပြင်ရောက်တော့ လမ်း ပိတ်သလို ဖြစ်သွားပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့လည်း ခရီးသွားပြည်သူတွေ အနှောင့် အယှက်မဖြစ်ရအောင် ရန်ကုန်-အင်းစိန်လမ်းရဲ့ ကားလမ်းတစ်ခြမ်းကို ဖွင့်ပေး ပြီး စနစ်တကျနဲ့ အားလုံးလမ်းလျှောက်ကြမယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ပါတယ်။ အပြင် လူတွေ ဝင်မလာနိုင်အောင် (အနှောင့်အယှက် မပေးနိုင်အောင်) ပီနန် (ပလတ် စတစ်) ကြိုးခွေတွေဝယ်ပြီး စည်းသဘောမျိုး လုပ်ပြီး လွတ်လပ်မှု၊ တရား မျှတမှုအတွက် ချီတက်ဆန္ဒပြလမ်းလျှောက်ပွဲကို စတင်ပါတယ်။ လမ်း တစ်လျှောက်မှာ နိုင်ငံခြားသတင်းထောက်တွေက သတင်းကြိုရထားတော့ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းအပြင်ဘက် စထွက် လမ်းလျှောက်ကတည်းက သတင်း

စယူ မှတ်တမ်းတင်ပါတယ်။ ကိုကိုသက် ကိုပဲ မီဒီယာတွေကို ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြရတဲ့အကြောင်းနဲ့ တောင်းဆိုချက်တွေကို ဘာသာပြန်ရှင်းပြဖို့ ပြောပြထားလို့ သူက လမ်းတစ်လျှောက်လုံး သတင်းထောက်တွေကို ဘာသာပြန်ရှင်းပြပါတယ်။

လမ်းတစ်လျှောက် အတွေ့အကြုံတွေကို ပြောပြပါဦး။

လမ်းတစ်လျှောက်မှာ ပြည်သူလူထုရဲ့ ထောက်ခံမှုကတော့ အားရကျေနပ်စရာပါပဲ။ လက်ခုပ်တီးပြီး အားပေးကြပါတယ်။ ရေတိုက်ပါတယ်၊ မုန့်ဝေသူတွေလည်း ရှိပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြရတဲ့ အကြောင်းတွေနဲ့ တောင်းဆိုချက်တွေကိုလည်း လမ်းတစ်လျှောက် ကြွေးကြော်ကြပါတယ်။ သမိုင်းလမ်းဆုံ ကျော်လာတော့ မိန်းထဲက ကျွန်တော်တို့နဲ့ အဆက်အသွယ်ရထားတဲ့ ကျောင်းသားတစ်ယောက် ကျွန်တော့်ကို လာတွေ့ပြီး RC2 နဲ့ RASU ကို သူပြန် ရှင်းပြမယ်ပြောရင်း ပြန်သွားပါတယ်။ RC2 ထဲကိုဝင်ရင် ထွက်ပေါက် ပိတ်နိုင်မလား တွေးမိပြီး ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေဟာ လှည်းတန်းကို ဦးတည်ပြီး ဆက်လက် တက်ခဲ့ပါတယ်။ လှည်းတန်းလမ်းဆုံကို ရောက်တော့ RASU က ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားတွေသိအောင် မာလာဆောင်နဲ့ ဂျပ်ဆင်ရှေ့ထိ ဆက်လျှောက်ကြပါတယ်။ ယုဒသန်ရိပ်သာရှေ့မှာ ထိုင်နားကြပြီး ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြရတဲ့အကြောင်းနဲ့ တောင်းဆိုချက်တွေကို ကျွန်တော်အပါအဝင် ကျောင်းသားတွေက ရှင်းပြကြပါတယ်။ ကျွန်တော် ရှင်းပြနေတုန်း ကျွန်တော့်ညီ အေးထွဋ်က သူတို့ ဘူမိဗေဒ ဘာသာရပ်က ကျောင်းသားတစ်ယောက်နဲ့ မိတ်ဆက်ပေးပါတယ်။ မင်းသန်းထွဋ်ပါ။ နိုင်ငံရေးလုပ်လို့ သူက ထောင်ကျခဲ့ဖူးကြောင်း၊ ဒီကိစ္စမှာလည်း မနေနိုင်လို့ ဝင်ပါတော့မည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဒီပွဲ မအောင်မြင်ခဲ့လျှင် အဖမ်းမခံကြဖို့နဲ့ သူလည်း အဖမ်းခံမည်မဟုတ်ကြောင်း ပြောပြီး ဝင်ရောက်ဟောပြောပါတော့တယ်။ ကျွန်တော်လည်း အားရှိသွား ပါတယ်။ ကျွန်တော် လှည်းတန်းရောက်ချိန် အသံကုန်နေပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့ ရန်ကုန်စက်မှုတက္ကသိုလ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာမိသားစုရဲ့ ရန်ပုံငွေအဖြစ် ရောင်းဖို့ယူလာတဲ့ ၁၉၈၇ ခုနှစ် ပြက္ခဒိန်လည်း ကြွေးကြော်သံတွေ ရေးလိုက်လို့ ပိုစတာတွေဖြစ်သွားပါပြီ။ မှောင်ရီပျိုးလာတော့ လှည်းတန်းလမ်းဆုံကို ပြန်သွားကြပါတယ်။ လှည်းတန်းလမ်းဆုံရဲ့ ဗဟိုချက်မ

နေရာမှာ နေရာယူ လိုက်ကြပြီး လာရောက် အားပေးဝန်းရံကြတဲ့ ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားနဲ့ ပြည်သူတွေကို ဆန္ဒပြ ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားတွေက ဆန္ဒပြ ရတဲ့အကြောင်း၊ စစ်အာဏာရှင်စနစ်အကြောင်းတွေ ပြောကြဟောကြပါ တယ်။ ရတနာထွန်း စတိုးပိုင်ရှင် ဦးမောင်မောင်က ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသား တွေအတွက် ရေသန့် လာလှူပါတယ်။ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ကလည်း ကား ရပ်ပြီး (၂၀၀) တန် အုပ်လိုက်လှူတာ တွေ့ပါတယ်။ ဘဏ္ဍာထိန်းအဖြစ်နဲ့ စတုတ္ထနှစ် စက်မှုက ဖေကိုဦးကို တာဝန်ယူခိုင်းပြီး စကားပြောဖို့ အသံချဲ့စက် တွေ၊ လော်စပီကာတွေ သွားဝယ်တဲ့သူက ဝယ်ပါတယ်။ ကျွန်တော့် သူငယ်ချင်း တစ်ယောက်က hand speaker လာပေးပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သိပ်ကြာကြာမခံ ပါဘူး။ လှည်းတန်းလမ်းဆုံမှာ ထိုင်ကြတော့ တက္ကသိုလ်ကျောင်းပေါင်းစုံက လူတွေ ပါနေပါပြီ။ Eco က အောင်ခိုင်၊ Philosophy က ကိုခင်မောင်ဝင်း၊ IR က အောင်နိုင်မင်း၊ ဘူမိဗေဒက မင်းသန်းထွဋ်၊ အခြေခံပညာကျောင်းက မောင်မောင် စတဲ့သူတွေ ပါတဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဖြစ်မြောက်ရေးအဖွဲ့ကို ဖွဲ့စည်းလိုက်ပါတယ်။ ကျောင်းသားတစ်ယောက်ဆီ တက်ပြီးပြောနေကြတုန်း အုပ်စုတစ်စုက စာရွက်တွေ ဝေသွားပါတယ်။ ကျောင်းသားတစ်ယောက်က အသံ ကျယ်ကျယ်နဲ့ ဖတ်ပြပါတယ်။

ဘာစာလဲ အစ်ကို။

စာထဲမှာပါတာကတော့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို ပြတ်ပြတ်သားသား ဝေဖန် ပြောဆို တိုက်ခိုက်ထားတာ ကျွန်တော်ဖတ်ရပါတယ်။ ကျွန်တော့်ဆီကို ကျောင်းသားတစ်ယောက်က လာပြီးပြောတာက ဒီစာနဲ့ပတ်သက်ပြီး ကျောင်းသားတွေ မကြိုက်တဲ့ အသံကြားရတယ် ဆိုပါတယ်။ ဒါနဲ့ ကျွန်တော် လည်း အခြေအနေစောင့်ကြည့်ပြီး စာဖတ်ပြတာရပ်ထားဖို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ အရေးပေါ်တိုင်ပင်ဆွေးနွေးနေရ တာကတော့ လှည်းတန်းမှာပဲ ဆက်ထိုင်နေမလား၊ စစ်တပ်နဲ့ဝိုင်းရင်၊ မျက်ရည်ယိုဗုံးနဲ့ ပစ်ပြီးလူစုခွဲရင် ဘာလုပ်မလဲဆိုတဲ့ စဥ်းစားချက်တွေနဲ့ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြတာပါ။ နောက်ဆုံး တော့ ပြည်သူသိအောင် မြို့ထဲဘက် လမ်းလျှောက်ချီတက်ဆန္ဒပြကြမယ်ဆိုပြီး စုပေါင်းတိုင်ပင် ဆုံးဖြတ်ချက်နဲ့ ကြည့်မြင်တိုင်ကမ်းနားလမ်းဘက်ကို ဦးတည် လျှောက်ကြပါတယ်။ ကမ်းနားလမ်းအတိုင်း လျှောက်လာကြပြီးတော့ ဗန္ဓုလ

လမ်းဘက်ကို ချိုးပြီး သိမ်ကြီးဈေးမှာ ခဏနားပါတယ်။ သိမ်ကြီးဈေး ခုံးကျော် တံတားပေါ်တက်ပြီး ကျွန်တော်တို့ရဲ့ တောင်းဆိုချက်နဲ့ ကျောင်းသားတွေထဲမှာ ဝေထားတဲ့စာကို ဖတ်ပါတယ်။ သိမ်ကြီးဈေးကို ရောက်လာတဲ့အချိန်မှာ တောင်းဆိုချက်တွေဟာ ကျောင်းသားအရေး၊ သမဂ္ဂအရေးကို ကျော်လွန်လာပြီး စစ်အာဏာရှင်စနစ် ချုပ်ငြိမ်းရေး စတဲ့ အသံတွေ ပါလာပါပြီ။ ကျွန်တော်တို့ ဆက်လျှောက်ကြရင်း ဆူးလေစေတီတော်ရောက်တော့ ခဏနားပြီး ဘုရား တက် ဝတ်ပြုကြပါတယ်။ ဆုတောင်းတာလည်း ပါတာပေါ့။ ခမ္မခတ်တွေနဲ့ စိတ်ခတ်ခွန်အားတွေ ဖြည့်တဲ့သဘောပါ။ ဆူးလေကျော်ရင် မြို့တော်ခန်းမ ရှေ့မှာ ဘာဖြစ်မှန်း မသိနိုင်လို့ ခန်းမဝင်းထဲမှာလည်း တပ်တွေ ရှိနိုင်မလား ဆိုတဲ့ အတွေးတွေနဲ့ ကုန်သည်လမ်းဘက်ကိုသွားဖို့ လှည့်လိုက်ပါတယ်။ ကုန်သည်လမ်း၊ အမေရိကန်သံရုံးရှေ့မှာ ခဏနားပြီး အမေရိကန်သံရုံးက တာဝန်ရှိသူတွေ သိအောင် သတင်းဖြန့်ချိတာ လုပ်ခဲ့ပါတယ်။ ကုန်သည်လမ်း ကနေ ပန်းဆိုးတန်းဘက်ချိုး၊ ပန်းဆိုးတန်းခုံးတံတား တက်ပြီး ဖြတ်နေချိန်မှာ နောက်ကြောင်းပြန်လှည့်ကြည့်မိတော့ ဆန္ဒပြလူအုပ်ကြီးဟာ တံတားအစပ် အထိ မဆုံးသေးပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေကို ပြည်သူထောက်ခံ ဝန်းရံမှုဟာ အလွန်အားရကျေနပ်စရာ ကောင်းပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေ လည်း တာဝန်အသီးသီးယူပြီး တာဝန်ကြေကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ Electronical Power မေဂျာက ကျောင်းသားတစ်ယောက်ဆိုရင် တပ်ဦးနဲ့ တပ်နောက်ကို ပြေးလွှားပြီး သတင်းယူ၊ သတင်းပို့ လုပ်နေတာ တစ်ကိုယ်လုံး ချွေးတွေ ရွှဲရွှဲစိုနေတယ်။ ကျွန်တော့်ဆီကို ကျောင်းသားတစ်ယောက် သတင်းထောက်အချို့ ရန်ကုန်မြို့ထဲမှာပဲ ကျန်ရစ်ခဲ့တော့မယ့်အကြောင်း လာပြောပါတယ်။ ဆက်လိုက်မယ့်သူရှိသေးလား မေးကြည့်တော့ တချို့က ဆက်လိုက်ကြမယ် သိရပါတယ်။ ဒါနဲ့ ကျွန်တော်လည်း မန္တလေး၊ မော်လမြိုင် စတဲ့ နယ်ဝေးက ကျောင်းသားပြည်သူတွေ သိသွားအောင် ရန်ကုန်ဘူတာကြီး မှာ ရထားစီးဖို့ စောင့်နေတဲ့ ခရီးသည်တွေကို ကျောင်းသားတွေ ဆန္ဒပြရတဲ့ အကြောင်းရှင်းပြပါတယ်။ အဲ့နောက် ကန်တော်လေးဘက်ကို ပြန်တက်ဖို့ ဆက်လျှောက်ကြရာမှာ လမ်းကြောင်း မှားပြီး ရွှေးမိလို့ စစ်ရုံးတွေရှိတဲ့ဘက်ကို ရောက်သွားပါတယ်။ လမ်းကြောင်း မှားသွားတဲ့အတွက် ဆန္ဒပြလူတွေ တစ်ဝက်လောက် မြို့ထဲမှာ ကျန်ခဲ့ပါတယ်။

စိတ်ဝင်စားစရာ သိပ်ကောင်းတာပဲ။ စစ်ရုံးရှေ့ ဖြတ်လျှောက်တော့ ဘာဖြစ်သလဲအစ်ကို။

မိန်းကလေးတချို့ ဆက်မလျှောက်နိုင်လို့ ခဏနားနေကြတာကို ကျွန်တော် အားပေးဖို့ သွားကြည့်ရင်း ဆက်လျှောက်လို့ ဖြစ်၊ မဖြစ် သွားမေးရင်း ခဏနား ပါတယ်။ ဆက်လျှောက်တဲ့အခါမှာ စစ်ရုံးကို ဖြတ်ရတော့ ဂိတ်တာဝန်ကျ စစ်သားတွေလည်း လှုပ်လှုပ်ရှားရှားဖြစ်နေကြတာ တွေ့ရပါတယ်။ ကျွန်တော် တို့ ဦးထောင်ဘိုအဝိုင်းကိုဖြတ်ဖို့ ကြိုးစားချိန်မှာပဲ ထူးထူးဆန်းဆန်း ဖြစ်တာက ဒေါင်းအလံတပ်ထားတဲ့ ဝါးလုံးက အလယ်ကနေ ကျိုးကျတာပါ။ အားလုံး ဝိုင်းထိန်းလိုက်လို့ အလံအောက်ကျမသွားပေမယ့် ရှေ့ကို ဆက်လျှောက်လို့ မရ တော့ပါဘူး။ လုံထိန်းတပ် တွေ့လိုက်ရလို့ပါ။ ဒါနဲ့ ကျွန်တော်တို့လည်း ရွှေတိဂုံ ဘုရားဘက်ကို ဦးလှည့်လိုက်ပါတယ်။ ရွှေတိဂုံဘုရားပေါ် တက်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်မိပေမယ့် ဘုရားမရောက်ခင်မှာ စစ်တပ်ရော၊ လုံထိန်းတပ်ရော ကျွန်တော်တို့ကို ပိတ်ဆို့ဝန်းရံထားပါပြီ။ အမေရိကန်သံရုံးက သံအရာရှိတွေနဲ့ စစ်တပ်က ဗိုလ်မှူးတစ်ယောက်နဲ့ စကား အခြေအတင်ပြောနေတာ တွေ့ရပါ တယ်။ ခဏကြာတော့ သံရုံးက လူတွေ မကျေမနပ်နဲ့ ကားပေါ်ပြန်တက် သွားကြတာ တွေ့ရပါတယ်။ ခေါင်းဆောင်လို့ ယူဆရတဲ့ ဗိုလ်မှူးအဆင့် ရှိသူဟာ လုံထိန်းတပ်သားတွေ စစ်သားတွေကို အမိန့်ပေးနေတာ တွေ့ရပါ တယ်။ ကျွန်တော်တို့ လမ်းဘေးဝဲဘက်အခြမ်း မှာလည်း စစ်သားတွေက ကင်းပုန်းဝပ်နေပြီး စောင့်နေကြတာပါ။ ရွှေတိဂုံဘုရားနား ရောက်နေပေမယ့် ဘုရားပေါ် တက်လို့မရအောင် ပိတ်ဆို့လိုက်တာပါ။ ကျွန်တော်တို့ကို သူတို့ ဝိုင်းထားပါပြီ။ ဒီအချိန်မှာ ပညာရေးဝန်ကြီး ဦးပန်းအောင် ရောက်လာပြီး ကျွန်တော်တို့အားလုံး ကျောင်းပြန်လိုက်ခဲ့ဖို့ ခေါ်ပါတယ်။ ကားတွေ စီစဉ်ထား လို့ ကားနဲ့ပြန်ရုံပါပဲလို့ ပြောပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့က ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်း လမ်းလျှောက်ချီတက် ဆန္ဒထုတ်ဖော်ရင်း ကျောင်းကို ပြန်မှာဖြစ်လို့ လမ်းပိတ် ထားတာတွေကို ဖယ်ပေးဖို့ ညှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ညှိလို့မရပါဘူး။ လုံထိန်း တပ်ကို ဦးဆောင်အမိန့်ပေးနေတဲ့ ဗိုလ်မှူးအဆင့်ရှိသူဟာ မာမာထန်ထန် ပြန်ပြောနေတာ တွေ့ရပါတယ်။ ခဏနေတော့ အဲ့ဒီဗိုလ်မှူးနဲ့ သွားညှိနှိုင်းတဲ့ ပညာရေးဝန်ကြီးနဲ့ ပါမောက္ခတွေ၊ ဆရာတွေ ကျွန်တော်တို့ဆီ ပြန်လာပြီး ညှိလို့ မရကြောင်း၊ ဆရာတွေကိုလည်း ပြန်ဖို့ပြောကြောင်း လာပြောပြီး ပြန်ကြတော့

မလို့ နှုတ်ဆက်ကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့လည်း ဆရာတို့စေတနာကို လေးစားပါကြောင်း၊ ကျွန်တော်တို့ ရပ်တည်ချက်၊ တောင်းဆိုချက်တွေကိုလည်း နားလည်ပေးစေချင်ကြောင်း ပြောပြီး ဆရာတွေကို အားလုံး ရှိခိုးကန်တော့ နှုတ်ဆက်ကြပါတယ်။ ပြီးတော့ ဘုရားရှိခိုးပြီး သရဏဂုံတင်၊ မေတ္တာပို့ ကြပါတယ်။

ဆရာတွေပြန်သွားတော့ အစ်ကိုတို့ ဘာဆက်လုပ်ကြသလဲ။

စစ်သားတွေနဲ့ လုံထိန်းတွေ ကျွန်တော်တို့နား မရောက်ခင်မှာ ဦးဆောင်ကော်မတီမှာ ပါတဲ့သူတွေနဲ့ ယောကျာ်းလေးတွေအားလုံး ရှေ့ထွက်လို့ခေါ်ပြီး လက်ချင်းချိတ်ထိုင်ကြပါတယ်။ မိန်းကလေး အများစုကို လူအုပ်ထဲမှာပဲနေလို့ ပြောတော့ အလယ်ထဲရောက်နေတဲ့ ကျောင်းသားတွေလည်း အပြင်ထွက်လာကြပြီး လက်ချင်းချိတ်ထိုင် ကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နားကို လုံထိန်းတပ်တွေဟာ ဒိုင်းတွေကိုင်ပြီး လမ်းလျှောက်ချီတက်လာနေတာ တွေ့နေရပါပြီ။ ခပ်လှမ်းလှမ်းလောက် ရောက်တဲ့အချိန်မှာ ကျွန်တော်တို့ဘက်က ဘာမှ ခုခံမယ့်ပုံ မရှိမှန်း သိရှိသွားကြပုံ ရပါတယ်။ ဒိုင်းတွေကိုထားခဲ့ပြီးတော့ လမ်းလျှောက်လာကြပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့နား ရောက်လာတဲ့အချိန်မှာ လုံထိန်းတွေကို ကြည့်လိုက်တော့ တချို့တပ်သားတွေဟာ တော်တော်ငယ်တာ တွေ့ရပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ခေါင်းဆောင် ဗိုလ်မှူးက ဖမ်းဆွဲခေါ်ဖို့ အမိန့်ပေးပေမယ့် သူတို့တွေဟာ တွန့်ဆုတ်နေပုံရပါတယ်။ အများစုက ကျောင်းသားအရွယ်တွေပါ။ ဝန်းရံထောက်ခံတဲ့ ပြည်သူတွေပါပေမယ့်။ တော်တော်များများက အနောက်ဘက်နဲ့ အထဲရောက်နေကြပါတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ သူတို့ခေါင်းဆောင်ကိုယ်တိုင် ဆဲဆိုပြီး အတင်းဝင်ဆွဲ၊ ဝင်ရိုက်ခိုင်းတော့တာပါပဲ။ လူတွေအားလုံး လက်တွေချိတ်ထားကြလို့ ဆွဲထုတ်လို့ မရပါဘူး။ ကျွန်တော်လည်း ခေါင်းတွေ၊ ပခုံးတွေ အရိုက်ခံ ရပါတယ်။ အားလုံးက အရိုက်ခံရတဲ့အချိန်မှာ လူစုကွဲပြီး ကားတွေပေါ်ကို ဆွဲတင်လို့ ရသွားပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း ကားတစ်စင်းပေါ် ရောက်သွားပါတယ်။ ကျွန်တော်ကားပေါ်ရောက်လို့ အသံတွေ နားထောင်ကြည့်တဲ့အခါမှာ ကျောင်းသားတွေက လုံထိန်းတွေ၊ စစ်သားတွေအပေါ် နာကြည်းခံပြင်းတဲ့ စိတ်နဲ့ ပြောနေကြတာတွေ ကြားရပါတယ်။ အောက်မှာရှိနေတဲ့ လုံထိန်းတစ်ယောက်ကို ကျောင်းသားတစ်ယောက်

က 'ငါတို့ဆန္ဒပြတာ မင်းတို့ဘဝတွေအတွက်ပါ ပါတယ်၊ မင်းတို့ ရက်စက်တယ်' ပြောတော့ လက်ပေါ်မှာ စာရေးဟန်ပြပြီး စာရေးတိုင်လို့ ပြောနေပုံကို တွေ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း သူတို့ကို အပြစ်တင်မနေဖို့ပြောပြီး ဘယ်သူတွေ ကြီးကြီးမားမား ဒဏ်ရာရလဲ မေးတော့ ဆိုးဆိုးရွားရွား ထိခိုက်တာမရှိဘူး သိရပါတယ်။ TE 11 ကားတွေ၊ ဒိုင်နာကားတွေပေါ် ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားတွေကို တင်ပြီး ထွက်တော့လမ်းမှာ ကျောင်းသားတစ်ယောက် ကားပေါ်က ခုန်ချပြီး ထွက်ပြေးသွားတာ တွေ့လိုက်ရပါတယ်။ နောက်မှ သိရတာက သူဟာ ဘူမိဗေဒက ကျောင်းသားဖြစ်တဲ့ မင်းသန်းထွဋ်ပါ။ သူလွတ်သွားပါတယ်။ ဒါပေမယ့် ထိုင်းနိုင်ငံနယ်စပ်မှာ ဆုံးသွားပြီလို့ ကြားရပါတယ်။

အစ်ကိုတို့ကို ဘယ်နေရာခေါ်သွားတာလဲ၊ ဘာတွေဆက်ဖြစ်သေးလဲ။

ကျွန်တော်တို့ကို ကျိုက္ကစံကွင်းက ဆရာစံခန်းမကို ခေါ်သွားပါတယ်။ ကျိုက္ကစံကွင်းကို ရောက်လို့ ကားတွေရပ်တဲ့အချိန်မှာ ကျွန်တော် ကားပေါ်က ဆင်းပြီး နောက်ကားတွေက ဆင်းလာတဲ့သူတွေကို နှုတ်ဆက်ရင်း အခြေအနေ စုံစမ်းပါတယ်။ မိန်းကလေးတချို့ လက်မောင်းမှာ တုတ်နဲ့ရိုက်ထားလို့ တုတ်ရာတွေ နီရဲနေတာ တွေ့ရပါတယ်။ သူတို့ကတော့ ပြုံးပြုံးရွှင်ရွှင်နဲ့ ဘာမှမဖြစ်ပါဘူးလို့ ပြန်ဖြေပါတယ်။ ကျွန်တော် လေးစားချီးကျူးမိပါတယ်။ အားလုံးနီးပါး မျက်နှာတွေက ကြည်ကြည်လင်လင်ပါပဲ၊ စိုးရိမ်ထိတ်လန့်စိတ်တွေ ရှိမနေပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ကို လူတွေစုထိုင်ခိုင်းပြီး RIT နဲ့ ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံ အုပ်စုတွေ ခွဲလိုက်ပါတယ်။ RIT ကျောင်းသားတွေကို ကျောင်းက ဆရာတွေနဲ့ တိုက်စစ်ပြီး ခုံတွေပေါ် ထိုင်ခိုင်းပါတယ်။ ကျန်တဲ့ ကျောင်းသားတွေကိုတော့ သမံတလင်းမှာပဲ ထိုင်ခိုင်းထားပါတယ်။ ခဏကြာတော့ ကျောင်းသားချင်း ခွဲခြားဆက်ဆံတာ လက်သင့်မခံတဲ့အကြောင်း ပြောသံကြားလိုက်ရလို့ ကျွန်တော်တို့လည်း သတိထားမိပြီး ခုံတွေပေါ်မှာ ထိုင်မိတဲ့သူအားလုံး အောက်မှာ ပြန်ဆင်းထိုင်ကြပါတယ်။ အဖမ်းခံရတဲ့ လူ (၇၀၀) ကျော်မှာ RIT ကျောင်းသားက တော်တော်နည်းတာ တွေ့ရပါတယ်။ ခဏကြာတော့ ကျွန်တော့်ကို စစ်ဆေးမေးမြန်းစရာရှိလို့ဆိုပြီး ထောက်လှမ်းရေး (MI) က လူတစ်ယောက် လာခေါ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်လိုက်သွားတော့ နာမည်၊ အဖေနာမည်၊ ကျောင်း၊ အတန်း၊ လိပ်စာတွေ မေးပါတယ်။ ဘာကြောင့် ဆန္ဒပြရတာလဲ မေးပါတယ်။ ပြီးခါနီးမှာ

ကျွန်တော့်နာမည်နဲ့ အဖေနာမည် တွဲရေးထားတဲ့ သစ်သားဘုတ်တစ်ခုကို ကိုင်ခိုင်းပြီး ဓာတ်ပုံရိုက်ဖို့ လုပ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်က လက်မခံနိုင်ဘူး တရားခံ မဟုတ်ဘူးလို့ ငြင်းဆန်ပြီး နေရာက ထထွက်လာခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော့် လက်ကို လှမ်းဆွဲပေမယ့် ရုန်းထွက်လိုက်ပြီး ထွက်လာတော့ နောက်မှာ ကျန်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း ခေါင်းရိုက်ခံထားရတဲ့ ဒဏ်ရာနဲ့ နည်းနည်း မူးသလိုဖြစ်နေ၊ တစ်နေ့လုံး တစ်ညလုံး ပင်ပန်းထားတာကြောင့် ခဏပြန် မှိန်းနေတုန်း မော်ကွန်းထိန်းဖြစ်တဲ့ ဆရာဦးလှကြီးကိုခေါ်ပြီး ကျွန်တော့်ကို မေးစရာကျန်သေးလို့ လာခေါ်ရာ မလိုက်နိုင်ကြောင်း ပြောပါတယ်။ ဆရာ ဦးလှကြီး ကတော့ ကိုယ်လုပ်ထားတာ ကိုယ်ပြောဖို့ တာဝန်ရှိတဲ့ အကြောင်း အာဏာပိုင်ဘက်က မှန်နေသလို ကျွန်တော့်ကို ပြောနေပါတယ်။ ကျွန်တော် မလိုက်ပဲနေတော့ MI က ပြန်သွားပါတယ်။ ကျောင်းသားတွေလည်း ခဏ အနားရသွားပြီး အချင်းချင်းစကားပြောရင်း စုဖွဲ့ဖြစ်သွားတော့ အားလုံး တက်တက်ကြွကြွ ပြန်ဖြစ်နေကြပါတယ်။ အချင်းချင်း လက်ခုပ်တီး အားပေး ဂုဏ်ပြုတာတွေ တွေ့နေရပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ ကျွန်တော်ရယ်၊ အောင်ခိုင် ရယ်၊ နောက်တစ်ယောက် (နာမည်မမှတ်မိတော့)ရယ်ကို ဗိုလ်မှူးချုပ် သန်းထွန်းကို တွေ့ဖို့ဆိုပြီး လာခေါ်ပါတယ်။ ဗိုလ်မှူးချုပ် သန်းထွန်းနဲ့ တွေ့တဲ့ အချိန်မှာ သူက ကျွန်တော်တို့ကို ပြန်လွှတ်မှာဖြစ်ကြောင်း၊ ကောင်းကောင်း မွန်မွန် နေစေချင်ကြောင်း၊ အစိုးရဘက်က လုပ်နိုင်တာတွေ လုပ်ပေးနေ ကြောင်း၊ ကျောင်းဆောင်တွေ၊ အိမ်သာတွေ ပြုပြင်တည်ဆောက် ပေးနေ ကြောင်း ပြောပါတယ်။ ဖုန်းခေါ်သံ ကြားရပြီး ကျွန်တော်တို့ကို အမြန်ပြန်လွှတ် ပေးဖို့ တောင်းဆိုနေလို့ အမြန်ပြန် လွှတ်ပေးဖို့၊ ပညာရေးဝန်ကြီးက ဖုန်းဆက် ပြောနေပုံရပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပြန်ရတော့မယ်ဆိုတာ သိရလို့ ကျောင်းသားနဲ့ အရပ်သားတွေထားတဲ့ နေရာကို ပြန်သွားပြီး အရပ်သားတွေ ရှိတဲ့နေရာကို အခြေအနေမေးပါတယ်။ (၉-၁၀) တန်းအရွယ် မိန်းကလေးတွေ တွေ့တော့ သူတို့ ဘယ်အစုထဲ ထိုင်ရမှန်း မသိဘူးလို့ ပြောလို့ ရန်ကုန် ဝိဇ္ဇာသိပ္ပံအုပ်စုထဲ သွားထိုင်နေလို့ ပြောလိုက်ရပါတယ်။

အစ်ကိုတို့ကို လွှတ်လိုက်သလား၊ အရပ်သားတွေကိုရော ဘာလုပ်သလဲ။

လိုက်လံနှုတ်ဆက်အားပေးရင်းနဲ့ တချို့အရပ်သားလူကြီးတွေက သူတို့ကိုရော လွှတ်ပေးဖို့ မေးတဲ့အချိန်မှာ သူတို့ကျန်ခဲ့ဦးမယ်ဆိုတာ ကျွန်တော် သိသွားပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းကို ပြန်ပို့ပေးဖို့ ကားတွေ ရောက်လာတော့ ကျောင်းသားတွေဟာ ပျော်ရွှင်မှုနဲ့ ကားပေါ်တက်ဖို့ ပြင်နေပါတယ်။ ကျွန်တော် လည်း အနားမှာရှိနေတဲ့ MI တစ်ယောက်ကို ဗိုလ်မှူးချုပ်သန်းထွန်းနဲ့ စကား ပြောစရာရှိလို့ မပြန်နိုင်သေးဘူး၊ ခေါ်ပေးဖို့ ပြောလိုက်ပါတယ်။ ဆရာ ဦးလှကြီး ကတော့ ကျွန်တော့်ကို မင်းတို့က လွှတ်ပေးတာတောင် မပြန်ချင်ဘူးဆိုပြီး ပြောနေပါတယ်။ ခဏကြာတော့ ဗိုလ်မှူးချုပ်သန်းထွန်း ရောက်လာပြီး မေးပါ တယ်။ ကျွန်တော်က အရပ်သား ဝန်းရံပြည်သူတွေဟာ ကျွန်တော်တို့ကို ထောက်ခံပြီး ပါလာတာဖြစ်လို့ သူတို့ကိုလည်း လွှတ်ပေးဖို့ ပြောပါတယ်။ သူက ဒီလူတွေကို မကြာခင် လွှတ်ပေးမှာပါ။ နည်းနည်းစစ်ဆေးမေးမြန်းစရာရှိသေး လို့ မလွှတ်သေးတာပါလို့ ပြန်ဖြေပါတယ်။ ကျွန်တော်လည်း လွှတ်ပေးမယ့် အကြောင်း သူတို့ကို လိုက်ပြောပေးပါ။ အဲ့ဒါမှ ကျွန်တော်တို့ ပြန်နိုင်မယ်လို့ ပြောတော့ သူလည်း ပြည်သူတွေစုထိုင်နေတဲ့ နေရာကို လိုက်လာပြီး သူတို့ကို မကြာခင် ပြန်လွှတ်ပေးမှာဖြစ်တဲ့အကြောင်းပြောပြီး ရှင်းပြပါတယ်။ ကျွန်တော့် နာမည်၊ အတန်းပြောပြီး တစ်ခုခုထူးခြားတာ ဖြစ်ခဲ့ရင် ကျောင်းကို လာပြောဖို့ ပြောပြီး ကျောင်းသားတွေနဲ့ RIT ကို ပြန်လာခဲ့ပါတယ်။ RIT ကို ပြန်ရောက်တော့ Building 1 ပင်မ အဆောက်အအုံရဲ့အောက်မှာ ကျွန်တော် တို့ရဲ့ဖြစ်စဉ်ကို ရှင်းပြပြီး အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းမှုကို ရှုတ်ချကန့်ကွက်ကြောင်းနဲ့ တောင်းဆိုချက်တွေ မရမချင်း သပိတ်မှောက်ဆန္ဒပြသွားမှာဖြစ်ကြောင်း ကျောင်းသူ၊ ကျောင်းသားတွေကို တစ်ယောက်စီ ပြောဆိုရှင်းပြကြရင်း လူစုခွဲ လိုက်ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီနေ့က ဒီဇင်ဘာလ (၃) ရက်နေ့ပါ။

နောက်ရက်တွေကျတော့ရော။

ဒီဇင်ဘာ (၄) ရက်မှာ ကျွန်တော်ကျောင်းကိုရောက်တော့ စက်မှုတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားတွေဟာ ကျောင်းဆောင်တွေမှာ လှည့်လည် ဆန္ဒပြနေတာ ကြားရပါတယ်။ ကျွန်တော်နဲ့ ပင်မဆောင်၊ Building 1 မှာဆိုတော့ ကျောင်းသားတွေအပေါ် အစိုးရရဲ့ အကြမ်းဖက်ဖြေရှင်းမှုကို ဆန့်ကျင်

ကန့်ကွက်တဲ့အနေနဲ့ ဆက်ပြီး သပိတ်မှောက်ဆန္ဒပြကြဖို့ အားလုံးသဘောတူ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြတယ်။ ကျန်တဲ့တက္ကသိုလ်တွေ ကျောင်းတွေနဲ့ မချိတ်ဆက်ရ သေးလို့ ကျောင်းအပြင်မထွက်ကြဖို့ ပြောပြီး လူစုခွဲလိုက်ကြပါတယ်။ ဒီဇင်ဘာ (၆) ရက် မနက် ကျောင်း မသွားခင် ကျွန်တော့်ကို ထိန်းသိမ်းဖို့ ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်အေးကျော်ရဲ့ ရုံးကလွှတ်လိုက်တဲ့လူတွေ ရောက်နေပါပြီ။ ကျွန်တော့်ကို ပြန်ကြားရေးရုံးမှာ ထိန်းသိမ်းထားတာ တစ်လနီးပါး ကြာပါ တယ်။ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲလုပ်တဲ့နေ့မှာ ပြန်လွှတ်ပေးပါတယ်။ ကျွန်တော် ပြန်လွတ်လာပြီး ဇန်နဝါရီလထဲမှာ ဆန္ဒပြမှုထဲမှာပါတဲ့ ကျောင်းသားတွေနဲ့ ပြန်ဆုံဖြစ်ပြီး အားလုံးပုံမှန် ပြန်စုဆုံချိတ်ဆက်နိုင်ဖို့အတွက် လှည်းတန်း၊ ဖေယျာသီရိလမ်းထဲမှာ အမြင်သစ်စာအုပ်ဆိုင် ဖွင့်ဖြစ်ပါတယ်။ ၁၉၉၇ မေလ (၁) ရက်နေ့မှာ စဖွင့်ခဲ့တာပါ။ ကျောင်းသားအများစု ချိတ်ဆက်မိသွားချိန်မှာ စက်မှုတက္ကသိုလ်က တတိယနှစ်မြို့ပြ ကျောင်းသူ မအောင်မိခိုင် ကားတိုက် ခံရပြီး သေဆုံးသွားတဲ့အကြောင်း၊ ‘ဝ’ ငြိမ်းချမ်းရေး အဖွဲ့ခေါင်းဆောင် တစ်ယောက်ရဲ့ ကားနဲ့တိုက်မိတာဖြစ်ပြီး တာဝန်မယူပဲ ကားမောင်းပြေး ကြောင်း ကျွန်တော်တို့ဆီ သတင်းရောက်လာပါတယ်။ တရားခံကိုဖမ်းပြီး တရားရုံးမှာ အမှုဖြစ်စဥ်ကို ကြားနာနေချိန်တွေမှာ ကျောင်းသားတွေ သွားရောက်လေ့လာ စုံစမ်းမေးမြန်းကြပါတယ်။ MI-7 တပ်မှူး ဗိုလ်မှူး လှသက်မောင် ဆီကိုလည်း အမှုကို တရားမျှတစွာ အရေးယူ ဖြေရှင်း ဆောင်ရွက်ပေးဖို့ စာရေးပြီး ပို့ခဲ့ပါတယ်။ နောက်ရက်တွေမှာ ကျွန်တော် အပါအဝင် ကျောင်းသားရှစ်ယောက်ကို ဖမ်းတော့တာပါပဲ။ အားလုံး ထောင် ခုနှစ်နှစ်စီ အပြစ်ပေးခံရပါတယ်။

ဒီ ၁၉၉၆ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုရဲ့ရလဒ်က ဘာလို့ထင်ပါသလဲ အစ်ကို။

ဒီဇင်ဘာ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုဟာ အခြားတက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်တွေကို ပျံ့နှံ့ သွားလို့ အစိုးရဟာ ကျောင်းမပိတ်ချင်ပေမယ့် ကျောင်းပိတ်တယ် လို့လည်း တရားဝင်မကြေညာနိုင်ပဲ သင်တန်းတွေ ခေတ္တရပ်နားတယ်ဆိုပြီး ကျောင်းတွေ ပိတ်လိုက်ရပါတယ်။ အဆောင်ကျောင်းသားတွေကိုလည်း အတင်း အိမ်ပြန်ပို့ ပါတယ်။ တက္ကသိုလ်ပေါင်းစုံက ကျောင်းသားတွေရဲ့ ဆန္ဒပြမှုတွေ၊ နိုင်ငံရေး

နိုးကြားမှုတွေ အားကောင်းလာပြီး ဒီဇင်ဘာ (၆) ရက်နဲ့ (၉-၁၀-၁၁) ရက်တွေမှာ အင်းစိန် GTI နဲ့ ဆေးတက္ကသိုလ်၊ ဒဂုံတက္ကသိုလ် အပါအဝင် အခြား ကျောင်းတွေ၊ ကောလိပ်တွေမှာ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုတွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာ မန္တလေး၊ မော်လမြိုင် စတဲ့မြို့တွေက တက္ကသိုလ်တွေကို ကူးစက်ပျံ့နှံ့သွားပါတော့တယ်။ ဒီဇင်ဘာကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို နဝတ အစိုးရဟာ အကြမ်းဖက်နှိမ်နင်းပြီး ရပ်တန့်သွားအောင် လုပ်နိုင်ခဲ့ပေမယ့် ကမ္ဘာ့အလယ်မှာ သိက္ခာကျအရှက်ကွဲခဲ့ပါတယ်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြနေတဲ့ ကျောင်းသားပြည်သူတွေကို အကြမ်းဖက်ဖြိုခွဲနေတဲ့ ရုပ်သံမှတ်တမ်းတွေကို ရန်ကုန်မှာရောက်ရှိနေတဲ့ နိုင်ငံတကာသတင်းထောက်တွေ ကနေတစ်ဆင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းက ပြည်သူတွေနဲ့ အစိုးရတွေဟာ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ သိရှိသွားခဲ့ ရပါတယ်။ ကမ္ဘာ့သတင်းဌာနကြီးတစ်ခုဖြစ်တဲ့ CNN ကနေပြီး မြို့တော်ခန်းမ ရှေ့မှာ စစ်ပွဲကြီးတွေမှာ သုံးတဲ့ တင့်ကားတွေ ရပ်ထားတာ၊ ဆူးလေစေတီတော် နဲ့ မြို့ထဲမှာ စက်သေနတ်တင်ထားတဲ့ ကားတွေ လှည့်လည်သွားလာနေတာ တွေ ရိုက်ကူးပြသခဲ့ပါတယ်။ အမေရိကန်အစိုးရက နဝတအစိုးရအပေါ် စီးပွားရေးပိတ်ဆို့မှုကို စတင်ခဲ့တယ်။ လွတ်လပ်တဲ့ အာရှအသံ (Radio Free Asia) သတင်းဌာနကို တရုတ်အစိုးရ ကန့်ကွက်တဲ့ကြားက ဟောင်ကောင်မှာ အခြေစိုက်ပြီး ဇန်နဝါရီလ (၁) ရက်မှာ စတင် ထုတ်လွှင့်ခဲ့တယ်။ တိုင်းပြည် တည်ငြိမ်အေးချမ်းလို့ ကျောင်းသားတွေတောင် သူတို့ကို ထောက်ခံနေပြီလို့ ဝင့်ကြွားနိုင်ခဲ့တဲ့ အမျိုးသားပညာရေးကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ခင်ညွန့်ဟာ အရှိုက်ထိသွားပါတယ်။ ကျောင်းတွေ ပိတ်လိုက်ရပြီး မြို့တော်ဝန် မာရသွန် ပြိုင်ပွဲကြီးကို မလုပ်ရဲတော့ပဲ ဖျက်လိုက်ရတယ်။ (ကျောင်းသားတွေက ဒေါင်းအလံတွေ ထူပြီး တရားလာဟောလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ သတင်းထွက်လာလို့) စိန်ရတုခန်းမဖွင့်ပွဲကို တိုးတိုးတိတ်တိတ်ပဲ လုပ်ခဲ့တယ်။ ကျောင်းတွေ၊ တက္ကသိုလ်တွေကို နယ်ဝေးနဲ့ မြို့ပြင်ကို ခွဲထုတ်တာတွေ၊ ကျောင်းသား အချင်းချင်း သွေးခွဲတာတွေ ပိုပြီးလုပ်လာခဲ့ပေမယ့် ကျောင်းသားတွေဟာ ကျောင်းပိတ်ထားချိန်မှာ အချင်းချင်းချိတ်ဆက်မှု အားကောင်းလာကြပြီး ၁၉၉၈ မှာ နဝတအစိုးရရဲ့ စောင့်ကြည့်တားဆီးကန့်သတ်မှုတွေနဲ့ အခက်အခဲ တွေကြားကပဲ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုသမိုင်းကို ဆက်ရေးခဲ့ကြပါတယ်။ မြန်မာ့ ဒီမိုကရေစီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကြိုးပမ်းမှုသမိုင်းမှာ အရေးကြီးရင် သွေးစည်း

ခဲ့ကြတဲ့ ၁၉၉၆ ဒီဇင်ဘာ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုပါပဲ။ ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့ကြတဲ့ ကျောင်းသားပြည်သူတွေအားလုံးကို အစဉ့်လေးစား ဂုဏ်ယူပါတယ်။

ပြန်လွတ်လာတဲ့အခါ အစ်ကို ဘာဆက်လုပ်ဖြစ်ပါသလဲ။

ကျောင်းပြန်တက်ဖို့ ကြိုးစားတဲ့အချိန်မှာ ကျောင်းတက်ခွင့်မရဘူး။ အဲတုန်းက သိပ္ပံနဲ့နည်းပညာဝန်ကြီးဖြစ်တဲ့ ဦးသောင်းက သန်းရွှေနဲ့ တစ်ပတ်စဉ်တည်း ဆင်းတဲ့ အုပ်စုလည်းဖြစ်ပြီးတော့ ပါဝါကြီးနေတဲ့အချိန်ဆိုတော့ သူ့ခြေ သူ့လက်ဖြစ်နေတယ်။ MI က သူတို့မှာ တားမြစ်ထားတာမရှိပါဘူး၊ ကျောင်း တက်ခွင့်ကို သူတို့ လိုက်မပိတ်ပင်ထားပါဘူးလို့ ပြောပေမယ့်လည်း ဦးသောင်း ကနေပြီးတော့ ဦးသောင်းရဲ့ သိပ္ပံနဲ့နည်းပညာဌာနဝန်ကြီးရုံးက စာထုတ်ပြီး ကိုယ့်ရဲ့ကျောင်းတက်ခွင့် လျှောက်ထားချက်စာကို ပယ်ချတယ်။ သူတို့ လက်မခံဘူးပေါ့။ အေးချမ်းစွာ ပညာသင်ကြားရေးကို အနှောင့်အယှက် ဖြစ်နိုင် တဲ့အတွက် လက်ခံခြင်းမပြုပါရန် ဆိုပြီးတော့ အကြောင်းကြားစာဆိုပြီး ထုတ်ပြန်ပြီးတော့ ဝန်ကြီးကိုယ်စား ရုံးကနေပြန်လာတယ်။ ပါချုပ်တွေ ဆရာ၊ ဆရာမတွေက ကိုယ့်ကို လိုလိုလားလား လက်ခံပေမယ့် အဲဒီ သိပ္ပံနဲ့ နည်းပညာ ဝန်ကြီး ဦးသောင်းက ပယ်လို့ မတက်ဖြစ်လိုက်ဘူး။

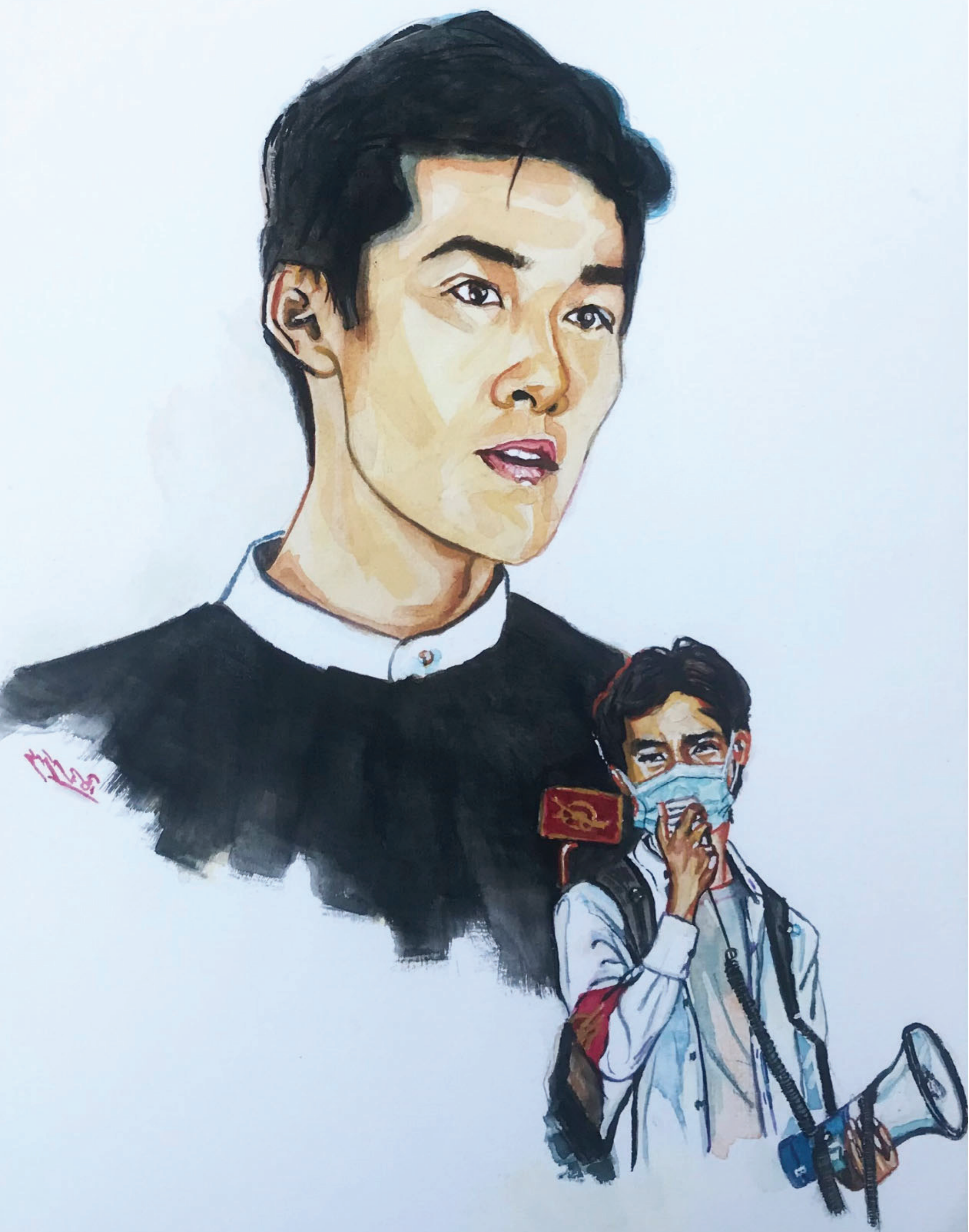
အဲဒီနောက်ပိုင်းမှာ အစ်ကို ဘာတွေ ဆက်လုပ်ဖြစ်ပါသလဲ။

ကိုမင်းကိုနိုင်၊ ကိုကိုကြီးတို့ ကိုပြုံးချိုတို့ လွတ်လာတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာတော့ ၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားများအဖွဲ့ တည်ထောင်ရာမှာ ပူးပေါင်းပါဝင်ပြီးတော့ လှုပ်ရှားခဲ့တယ်။ နောက်တော့ ၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးဖြစ်တယ်။ တိမ်းရှောင်ရင်း နိုင်ငံရေးဆက်လုပ်တယ်။ ကိုယ်ကတော့ အဖမ်းမခံရပဲနဲ့ မျက်ကွယ်ထောင်ဒဏ် ခြောက်ဆယ့်ငါးနှစ်တော့ ချခံရတာပေါ့နော်။ ကိုပေါ်၊ ကိုမြအေး၊ ဦးကိုကိုကြီးတို့နဲ့အတူ ကိုယ်နဲ့ ကိုထွန်းမြင့်အောင်ကို မျက်ကွယ်ထောင်ဒဏ်ချတယ်လို့ သိခဲ့ရတယ်။ ထောင်ဒဏ် ခြောက်ဆယ့်ငါးနှစ် အားလုံးချခဲ့တာ။ ပြည်တွင်းမှာပဲ တိမ်းရှောင်ပြီး နိုင်ငံရေးဆက်လုပ်တယ်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ ၈၈ အုပ်စု လွတ်လာတဲ့အချိန်မှာ ၈၈ မျိုးဆက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပွင့်လင်းလူ့အဖွဲ့စည်း ဖွဲ့ပြီးတော့ ဆက်လှုပ်ရှားတယ်။ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးကိစ္စတွေမှာ ကိုမြအေးနဲ့အတူတူ ပါဝင် ဆောင်ရွက်သလို ပညာရေးနဲ့ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးဆိုင်ရာဌာန တာဝန်ခံတစ်ယောက်အနေနဲ့ တာဝန်ယူပြီးတော့ ဆောင်ရွက်တယ်။

iSchool-Myanmar ကိုတည်ထောင်ပြီး သတင်းနည်းပညာ ချိတ်ဆက်အသုံးပြုပြီး လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွေ အားကောင်းလာဖို့၊ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အားလုံးပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ သင်တန်းတွေ၊ ဆွေးနွေးပွဲတွေ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံ ပညာရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲဖို့အတွက် National Network for Education Reform ပညာရေးစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကွန်ရက်ထဲမှာ ပါဝင်ပြီးတော့ လှုပ်ရှားခဲ့တယ်ပေါ့နော်။ အဲမှာ ဗကသ ကျောင်းသားတွေနဲ့ တွဲပြီးတော့ ပညာရေးစနစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကိစ္စတွေ၊ မူဝါဒတွေချမှတ်ရေးနဲ့ ဥပဒေတွေ ပြင်ဆင်ရေးပေါ့နော်။ အဲဒီ ကိစ္စတွေကို ဗကသကျောင်းသားတွေနဲ့အတူ လက်တွဲဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်။

နောက်ပိုင်းမှာတော့ ကိုမြအေးတို့နဲ့ လက်တွဲပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး၊ တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးကိစ္စတွေမှာ ဆောင်ရွက်ဖို့အတွက်ကို FDF လို့ခေါ်တဲ့ Federal Democratic Force ဖွဲ့စည်းရာမှာ ပါဝင်ခဲ့ပြီးတော့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်။ နောက်ပြီး တော့လည်း 'ငြမ်း' ဆိုတဲ့ ဆိုရှယ်မီဒီယာတစ်ခုမှာ မိတ်ဆွေရဲဘော်တွေနဲ့အတူ ပူးတွဲတည်ထောင်ပြီးတော့ Nyan Media Group မှာလည်း သတင်းစီးဆင်းမှု မှန်ကန်မြန်ဆန်ဖို့

တိုင်းရင်းသားတွေရဲ့ တန်းတူအခွင့်အရေးနဲ့ ကိုယ်ပိုင် ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ကိစ္စတွေ အပါအဝင် ငြိမ်းချမ်းရေး အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်ရေးအတွက်ကို မှန်ကန်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေနဲ့ စစ်မှန်တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်နိုင်ဖို့ အတွက်ကို မှန်ကန်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေပေးတဲ့ သတင်းဌာနအဖြစ်နဲ့ ရပ်တည်နိုင်အောင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်။ အဲမှာတော့ Chief Executive Officer အနေနဲ့ လုပ်ခဲ့တယ်။ လွတ်လပ်စွာ သင်းပင်း ဖွဲ့စည်းခွင့်အတွက် အရပ်ဘက်အဖွဲ့စည်းတွေနဲ့ လက်တွဲပြီးတော့လည်း အသင်းဖွဲ့များဆိုင်ရာ ဥပဒေ၊ အသင်းဖွဲ့ဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်နဲ့ ပတ်သက်တဲ့ နည်းဥပဒေတွေ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ဖို့အတွက်လည်း နေပြည်တော်မှာ သက်ဆိုင်ရာ လွှတ်တော်ကော်မတီတွေနဲ့ သွားပြီးတော့ ဆွေးနွေးပွဲ၊ တွေ့ဆုံပွဲတွေမှာ တက်ပြီး ပါဝင်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်။ တခြားလူမှုရေးလုပ်ငန်းတွေလည်း လုပ်ဖြစ်တယ်ပေါ့လေ။ ဒီနောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတွေ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ဖို့ အတွက်ကိုလည်း အရေးကြီးတဲ့ တာဝန်တစ်ခုအနေနဲ့ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးစင်တာ ဆိုပြီးတော့ Healthcare Center For Political Prisoners ပေါ့။ အဲအဖွဲ့ကို မဖြုဖြုသင်းအပါအဝင် တခြားနိုင်ငံရေး အင်အားစုတွေနဲ့ လက်တွဲပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်။

Interview with Spring Revolution Student Leader Min Han Htet

Kaung Sithu

Abstract

In this June 2022 interview, Kaung Sithu asks student leader Min Han Htet about student unions, politics, the nature of revolution and the transition from peaceful to armed resistance since the 2021 military coup. Min Han Htet was elected to the Dagon University Student Union's Central Executive Committee in 2018 and to the position of chair in 2020. He co-founded the Student Armed Force in September 2021, the first student-based armed force since the founding of the All Burma Students' Democratic Front (ABSDF) in 1988.

How do you understand the history and traditions of student unions in Myanmar?

Although it can be said that student unions were born from universities, their birth was beautifully meaningful, since in their infancy they worked solely for revolution and independence. For me, I prefer to understand revolution as the primary reason that student unions emerged. Student unions also led anti-military dictatorship movements several times since independence. So, they have this high reputation in history. Most importantly, student unions have had consistency and integrity, meaning that student unions have actively participated in political movements over time much more consistently than any other group. The student unions are closer to the people and to students than other organizations. They represent the latter's voices. The student union has an unassailable tradition of always standing united alongside the oppressed in fighting against oppression.

Given that your parents and grandparents came from a political background, what was your early life like?

There was nothing particularly unique or peculiar about my early life. I was not book-smart, I did not receive high grades at school. I was not good at sports either. Just an ordinary kid. But despite my lack of direct exposure to politics [outside the home] when I was young, I always heard about these things indirectly, through the bedtime stories I was told.

The 1988 uprisings are at the center of my parents' and grandparents' political experiences. I don't mean to brag, but my family has been involved in politics for a long time. You see, my father was a university student majoring in mathematics at the time of the 1988 uprisings. He participated in the revolution like many other people. In 1988 there were self-administration units formed by the people for each township, similar to at the beginning of the Spring Revolution in 2021. When these units were crushed, my father left the city to join the armed insurgency somewhere in southern Burma, but he was detained by the military in Mawlamyine Township and imprisoned. My mother, as a student at the Hlaing campus of Rangoon University, was involved in revolution awareness campaign activities such as distributing and posting papers. My grandfather was fired from his government position for participating in the 1988 uprising and joined the National League for Democracy. My parents also helped and supported the people during the 2007 Saffron Revolution.

At what age did you first comprehend what politics was and when were you first exposed to it?

There was this one memorable event when I was young. The military was about to reconvene a 'National Convention' to draft what became the 2008 Constitution. At that time, the convention was all over the national television news daily, and I would watch it with my family. I thought it was nothing when the military generals attended the convention in traditional Bama

dress rather than in their military uniforms. But my parents' eyes were filled with resentment when they saw it. They frowned and tut-tutted in disappointment. I heard my father say, "We should have killed them all in 1988". In my naivety I thought, "Why is my father having murderous thoughts, is he a bad man?".

I still understood very little when the 2007 Saffron Revolution occurred. But I at least noticed political unrest here and there in Yangon; I knew something was going on. When I heard that the 'revolution' had risen, I thought, "What revolution?". I did not know why it had occurred. I remember monks going in and out of our house, lodging at our home, and our parents also donating things to them. I vividly remember my parents taking monks in and hiding them at our place when the military cracked down on them.

How about reading? What kind of books do you like to read?

I love reading. I do not differentiate between categories, so long as I can access it, I will read it, ever since I was little, I would take and read the books from my parents' shelves. By the time I was in third or fourth grade, I started getting addicted to reading fiction. My father was a fan of writer Nyein Kyaw, so his shelf was filled with his books. My first exposure to literature was Nyein Kyaw's works. That was the beginning of my reading journey. After that, I started to read books written about university life, history books, biographies, and political texts. My father's bookshelf held books about politics. I remember the books were so old, some did not even have their original covers anymore; they would have this cardboard paper folded to contain the pages, with the names of the authors handwritten on them. Since then and until now I have read a lot.

Were there any particular books that drew you into politics?

Not in terms of pushing me directly into politics, but there are books that fired my political interests. While written books are one form of stimulation, there are others too, such as what was passed down to me from my parents. The bedtime stories they told me when I was young were about the dark age they had to endure and their experiences, and this drew me into politics. In my childish thinking, I could imagine who the good guys and bad guys were. As I said, my parents participated in the 1988 uprising as students, my dad was imprisoned, they overcame all these ups and downs. It was quite tough for them. So, their stories, narratives, and their accounts provoked my interest in politics, it was like an inheritance gift from them.

Then, I read many stories about student unions and student movements, which had a significant influence on me ever since I was young. When I was in high school, I wanted to get in touch with a student union and work for them, proudly fighting for justice under their peacock flag. When we were young, there were not many books about politics that covered political ideology and such concepts. They were more about the student movements and student unions. Among them were the famous ones: အရှေ့ကနေဝန်းထွက်သည့်ပမာ (*As the Sun Rises from the East*)[1] and သပိတ်မှောက်ကျောင်းသား (*The Protest Student*).[2] We liked them a lot. We were hugely inspired. They had a powerful impact.

How did you join the student union?

We students were exposed to literature, books, and stories, of university life and the student unions ever since we were young. I dig those kinds of stories and am addicted to them. To my mind, life as a university student and life as a member of the student union are inseparable and indistinguishable. I have desired to become a student union member ever since I was young, even before I went to university.

[1] သိန်းဖေမြင့်၊ ၂၀၁၄။
[2] သိန်းဖေမြင့်၊ ၂၀၁၂။

But still, I did not go straight into the Dagon University Student Union (DUSU) when I started studying there. I first started working for other organizations, for instance, the Dagon University Reading Club. But during this time, I was interacting and relating with the student union. I had contact with the members and leaders. We would engage in dialogues and cooperate and collaborate. Then in 2018, I ran for the position of executive member in the DUSU elections.

Before that, when I was in high school, I was inquisitive about politics. I kind of stood out from my friends. They nicknamed me "future president" and teased me. I remember talking about politics and our country's situation when we had conversations in high school. When I was about to sit for the matriculation exam in 2015, the police beat protesters and dispersed the pro-democracy student mass demonstration in Letpadan Township. When I heard the news, I told my parents that I no longer believed in the system and that I did not want to sit the exam. But my parents insisted that I did. We argued and quarreled. I had to attend university so that I could do more, they said. So even before going to university, the images of student unions, students' battles, and the peacock flag had already been flashing in my mind.

You were elected as an executive member of the DUSU in 2018 and then as chair in 2020. For what purposes did you run in these elections?

Before running for election in 2018, I served as a focal person for literature and art in the DUSU. I had already worked with other union members on publishing an internal university journal and many other things related to literature. But honestly, I was not very satisfied with my efforts, we faced some challenges and difficulties. Something separating the DUSU from the student body, and perhaps the highest threat to the union in general, was the constant repercussions we suffered from the authorities. We could not do as much advocating for the students as we thought we needed to. These kinds of things. So, I began

thinking of a way to fix this and get the student union closer to the student body at Dagon University to truly, genuinely represent them.

Then when the opportunity arose, I ran for election, eventually becoming chair of the DUSU. My platform was very clear: to bring the student union closer to the students, as mentioned. I also felt like 2020 was an important, pivotal moment in Myanmar politics, and the time was right to run. There were national general elections planned and other political fluctuations, many other events like the COVID-19 pandemic. The DUSU Central Executive Committee (CEC) considered the national political situation all the time; there had been talk between CEC members about a potential military coup long before I joined.

What are your thoughts and views on student union elections themselves?

Student union elections expose masses of students to the principles of democracy. Because of entrenched military rule in Myanmar, most students do not grow up in a democracy and lack experience with democratic elections and voting before they reach university. So, union elections are like their first experience of a democratic system where their votes are considered important. That is pretty much what a democratic system is about.

When you were chair of the DUSU, the students were not really in favor of the union. Why?

That is true. When I was serving as chair, there was tension between the union and the students. The student union and the students were divided by espionage. This is one reason why I intended to bring the DUSU closer to its students. The reputation of the student union had been systematically sullied. There were a lot of such instances.

Then, the so-called 'government' began forming non-political students' associations. While students have the right to

associate, this right has long been curtailed by the condition that "they must not be involved in any political affairs". The authorities planted this ideology in the student body so deeply. It is immensely troublesome. It reached the point where students perceived the student union as not doing its job stepping outside its bounds, meaning, getting involved in politics.

The students needed motivation for political spirit and awareness. With such a vision, we can make our voices heard and stand together with the oppressed. Our voices at the DUSU were loud regarding ethnic affairs. But instead of following our example, the students would say, "We need to just do our jobs as students" and, "Politics will be handled by the political parties" ... like that. These waves crashed over us student union members hard. Difficult times. The separation dividing the DUSU from the student body lasted for quite a long time. We could not fix it easily. But since the military coup of 2021, the DUSU and its students have become more united in the revolution. All the students can unanimously stand under the peacock flag. They can now follow the leadership of the student union. So, while there were some very real rough patches in the relations between the students and the union, in times of urgency, the students and the student union are united.

What did you do for the Dagon University campus as chair of the DUSU before the coup?

The campus is a very important part of the life of a university student. By campus, I mean a lot of things: educational affairs, freedom of association and expression, for instance. But if we think only of the physical infrastructure at Dagon University, we can say that it is weak. Someone without experience would be mesmerized by the way, for example, an alumnus of Yangon University describes its campus in a book about their student life, because good memories of the campus greatly influence the mind. It has seductive power. Unfortunately, the environment and infrastructure of Dagon University could cast no such spell. Conditions are extremely poor.

We tried to change that. But before we could think about how to transform the campus into a place to create memories and develop the university, we had to deal with corruption and bribery. It was like a disease. I do not mean that the time when I was in the DUSU was all bad, or necessarily worse than what came before, for corruption and bribery has always been part of Burmese society—but we were in what was supposedly an age of democracy. I could not really see it that way. Corruption existed even in this 'democracy'.

Authorities would allocate money in the university budget—for building and road construction, for example, but the allocated funding would not reach its intended purpose, due to the rampant corruption. The DUSU tried to object to this. Boy, did we ever. However, this bad habit that has been perpetuated for decades could not be expunged in just a year. We simply could not achieve that. We tried as much as we could to prevent bribery and fraud and advocated for the construction of buildings and roads, for the safety of the students, for instance. There were no pedestrian lanes and platforms on the side of the roads, and it was very dangerous for students. The student union did a lot of work to push for increased road safety.

And that is all to do with just the physical infrastructure part of the university campus. The other part of the campus is the rights enjoyed by students, as I said. This is of great importance. The university had safety and security issues such as women and gender issues; sexual harassment and gender-based violence against female students, etc. Our student union did as much as it could to tackle these issues, for example, our executive members worked with the Women's Affairs Committee for the rights of students. During my term as chair, I received such complaints daily. The DUSU had to intervene and refer more serious cases to the university administration or responsible authorities. A lot of work went into protecting the rights of both male and female students, in general.

Another part of the campus is 'educational affairs'— also very important. Being university students and learners ourselves, we could suggest how to advance education standards

and outcomes, like bringing in academics and experts and identifying what needed to change. That included pursuing equality of educational opportunities for all. The DUSU worked for it. Our student union strongly upheld its principles and values, and we tried our best within our capacity to contribute to the development of our educational system.

What do you think was the main reason for the 2021 military coup d'état?

The military dictatorship still existed before the coup, which as an event was just the reawakening and resurgence of the still-powerful military. I see it that way. I mean, we Burmese have had generations and generations of activism and several revolutions aimed at eradicating the military dictatorship. But these revolutions never reached their goals. They always fell short, and the military dictatorship has endured. The recent 2021 military coup is just the next chapter in the story of dictatorship written by the military. That is my view.

How did you feel on 1 February 2021 when you heard the coup had taken place?

When I first heard the news, it was like 3 a.m. My friends woke me up with a phone call and told me to flee. The first thing that came to my mind was my family. I talked to them and said I had to be a part of the anti-military dictatorship revolution and that I could get arrested or killed. We discussed it and they finally said, "Okay, go on if you must". We in the DUSU CEC had expected the coup and had discussed the likelihood of one happening several times. The military's speech, supposedly ruling out a coup, just days before they did it, actually only affirmed our expectation. That is pretty much it.

How did you prepare to resist the coup on the ground? Please share your experiences.

Since the day of the coup, all student unions took precautions to maintain contact between themselves and between corresponding members and made efforts to communicate regularly. The DUSU began distributing papers and information sheets across Yangon, in the streets and in the markets, on 2 February. Some of the messages we shared were, “The military dictatorship must fail”, “Drive the military away from politics”, and “Let everyone participate in anti-military dictatorship movements.” CEC and regular members worked all night printing and cutting them.

Our second task was to prepare for the emergence of a mass public movement. We engaged in dialogue with the labor unions, the student unions, and teachers and lecturers that said they would participate in the Civil Disobedience Movement (CDM). We discussed students protesting on campus with other student unions. We said the revolutionary wave should start with the universities and that students needed to make it happen. At Dagon University, this began to happen on 5 February. University lecturers joined the CDM and hundreds of students from Dagon University started protesting. Following that, as we all know, mass demonstrations on the streets began to break out with millions of people.

Could you explain the story behind your famous quote, “We must instill fear into the military”?

Honestly, I never wrote any prepared speeches for going out protesting or planned to talk about fear. Normally I would just give spontaneous speeches on the spot, either on top of a car or on a table or someplace high. The quote you mentioned, I think I came up with it, but I do not remember anymore.

We must see this coup as an opportunity. Our nation has problems that cannot be resolved under dictatorship, and its people are trapped by suffering and complex problems. The military dictatorship thrives in our country, the army still

interferes in politics, and the 2008 Constitution still lives. There are also a lot of active sanctions which cannot be resolved by political means, not even by the Hluttaw parliament. In the past we had these issues, but we could not do anything. Ethnic areas also faced vast conflicts, wars, and oppressions; we could not do anything. But the 2021 coup has given birth to a revolution driven by people of all classes and statuses. This revolution could pour in new blood to build a new nation. So, I see the coup as an opportunity. The military is digging its own grave by staging this coup.

When I said, "we must instill fear into the military", some people did not like it. Maybe because back then it was a very difficult time for this revolution. A bit like that. When we refer to the 'military' and 'instilling fear' into their minds; it means their whole institution, from the soldiers on the ground to those at the top of the command chain. It must be understood that the army can be obliterated by the people's combined force and strength. And we need to make it happen. If we can truly separate the military from the revolutionary public, we will see who the nation's real enemy is. We need to identify every individual underpinning the army and every soldier as a common enemy. In the time of my public speeches, we were not even thinking about a full armed revolution, it was too early. Since then, we thought we needed to employ more psychological warfare against them. I mean, it is good to demonstrate humanity and empathy toward soldiers and police but on the other hand, I do not appreciate it as a tactic of revolution. That is why I pushed for instilling fear into the minds of the military, clearly seeing the enemy for what it is. This rule still applies as the peaceful revolution transforms into an armed one.

The military is driven by greed and is composed of, basically, enforcers. They are not fighting for a righteous purpose. They will tremble, disintegrate, and fall into pieces once their hands go empty, their bellies go hungry, or their minds go craven. That is what I believe. We need to make continuous efforts to instill such fear into their minds. They need to be threatened by the strength of the people. Let's look at all the revolutions of

different times across the world. Weren't the militarily weaker forces fighting and winning against the stronger? Why? Because the stronger had the weaker spirit. There were situations where military personnel put their weapons down and surrendered instead of joining a firefight against the people. For us to reach that situation, fear must be driven into the minds of the military. And to stimulate such fear, we need to demonstrate the unity of the people, and the strength of the people. We need to build such powerful unity among the people, like one strong arrow that will penetrate right into their beating hearts. Only such unity will bring fear into the minds of the military.

You say the peaceful Spring Revolution has morphed into an armed revolution. Why did that happen? What is your opinion on peaceful vs. armed revolution?

There are numerous factors influencing and shaping the revolution right now. Yes, non-violence has transformed into armed revolution, due to both the given circumstances and the people's will. If you look back at the history of Myanmar's revolutions, we achieved victory through armed revolution. We had to undertake an armed revolution for the nation's independence. And the same examples exist if you look at revolutions across the world. I think all the youths, students and other people need to believe and have faith in the path of armed revolution and continue this fight. There's one caveat, however: we need to be more disciplined in order to sustain the armed revolution. What I mean by that is, holding a deadly weapon in one's hand should never feel like a burden, and the trigger of these weapons should never be pulled toward the people. Arms should be used solely by the people, for the people. and their ultimate interest. We need to keep that in mind always.

As we walk down this path of armed revolution, wisdom must guide us. Political principles and political leadership must lead us. Strong and well-founded organizations must lead us. And we need to be very, very careful about this. Our feeling is a very important motivating force too. I mean, we need a fire

inside us, to ignite the flames of the revolution. The feeling of resentment; the feeling, passion, and longing for truth and justice. This is vital. However, as we walk down this path, we require not only our 'feelings', but also our 'guiding principles', to be able to continue this journey without deviation. The armed revolution should be a fusion of our 'feelings' with our 'guiding principles'. It is important to cultivate not only our firm desire to free this land and achieve democracy but also, the guiding principle that an armed revolution should never be a burden for the people. As simple as that.

Do you believe this armed revolution will win eventually?

I do. I believe this armed revolution will bring victory for us. That is why we all keep fighting. But there are a lot of lessons to learn from the history of our country's revolutions. Mistakes were made during previous armed revolutions.

We must never forget the power within the nation. What I mean by that is that there are many ethnic rebellious forces in this country. Unity must be built among all these different ethnic groups. There is a kind of unity to an extent, currently. But like I said, a stronger and more resilient form of unity is like an arrow that will penetrate right into the enemy's heart. We need to keep building and reinforcing such unity. We need to learn from our mistakes, prevent such mistakes from happening again, build unity among people of all classes, and then the armed revolution will be victorious.

It is said that student unions want to build a post-revolution nation. What does that look like?

The new nation that we envision is very simple actually. To build a society that respects each other's freedom, rights, and has justice. This is the very foundation we are poking at, in general. To elaborate, our country has many different and diverse people and ethnicities. Different cultures, different languages, different

religions. It is not an easy task to bring harmony and unity among these different people in building a union. We must try very hard. The prolonged civil wars are also rooted in the problem of how to constitute a nation, and how to build a union. In other words, civil wars are created based on the constitution and structure of the nation. Bloodsheds, fights, and conflicts. For the nation to be reborn, we need a system that resolves all these problems among different people of all ethnicities; and a system that prevents these problems from occurring again in the future. That can be either a union, federal or not; or maybe, even a 'confederation' with more decentralization. But at this time, it is difficult to consistently name what kind of system there needs to be. We will keep moving toward nation-building based on the common acceptance of people of all ethnicities. Everyone should come together and do so, not because they are forced to, but because they are willing to. We must learn from the past and learn from our mistakes. We will need to build a system within the nation that prevents conflicts between our ethnic brothers and sisters. We must base the nation on a common agreement between all the people living on this land and in this water. That is the new nation we envision.

Who do you admire in politics?

I admire the student leader Ko Ba Hein, who had a great influence on me. I love his humanity. And I like his stance; his humility and closeness to the people; his spirit of unity with the people.[3] Students and youths have been and are a major force in the

---

[3] Thakin Ba Hein (1917-1946) was one of the founding members of the Communist Party of Burma and is a widely respected student leader who played important roles in Burma's struggle for independence despite his relatively short life. He was well loved and remembered by his colleagues and friends and regarded as an inspiring icon for the generations of student activists to come, known for his charisma, camaraderie, kind composure, as well as the ability to deliver fiery speeches. His words "*At one strike of the horse hoof, there will be burning fire*" from the speech given on 12 December 1938 in Magway provoked the anti-colonial spirits nationwide. For more information about Ba Hein, see: ဒဂုန်တာရာနှင့်အများ၊ ၂၀၁၄။

revolutions against dictatorship—from the days of the Thirty Comrades of the first generation, to the 1988 All Burma Students' Democratic Front of the second generation, to the current anti-military dictatorship student youths as the third generation.

What are the differences between these three generations?

There are a lot of differences between the armed revolution for independence, the 1988-armed revolution, and the Spring Revolution. Perhaps the most important is that people participated in the war for independence because they accepted that war was imminent anyway; and that war was required for the revolution to achieve independence and freedom. Participating in revolutionary war does not mean all the people have to get armed and everything. The people must show support for the revolutionary war and provide support, all these kinds of things. We have witnessed such a form of holistic participation during the struggle for independence and during the ongoing Spring Revolution too.

In the armed revolution following 1988, while people showed their support, their participation, the idea of going into a full-on war was not very popular and there was a lot of hesitation. But this is just my opinion, of course. In the ongoing Spring Revolution, our strength comes from forces within the country, from people of different ethnicities. Moreover, we can see today that the people do not try to avoid war but instead actively participate and support it—they willingly accept that war is required and essential for the revolution, and the freedom of all. That is why we said, "we are living at an age when the anti-military dictatorship spirit is at its climax".

During the struggle for independence, the Thirty Comrades received help from foreign countries. This caused unwanted negative consequences. We had to fight against fascism again, and the period of the war was stretched out and lengthened. Also, after winning the revolution, those from the Burma Independence Army who were involved in the armed revolution

ended up becoming the nation's leaders; and those with beliefs in militarism ended up as military dictators.

What should be done to prevent the emergence of another generation of military dictators during and after this current revolution?

Every armed revolution must remain under political civilian leadership. The perpetuation of military dictatorship in Myanmar began with a military army formed for an armed revolution. Their thirst for power turned them into a fascist group. And the people had to face them again. Everyone participating in the current armed revolution must learn from this lesson. It is critical. Political leadership and political awareness mean knowing clearly and exactly why we are armed, and why we are partaking in this revolution. The fact that we are armed should not burden the people. This is a lifeline. The leaders from each of the current armed revolutionary groups and political organizations must lead in providing military and political training for armed comrades and revolutionaries. Raising their political awareness is essential. It is a must.

What are your plans after the revolution?

In this revolution, many students had to make sacrifices—their formal education, life with their families and loved ones. They sacrificed their precious personal time. I think post-revolution, we need to compensate for this lost time—being together with the family; living the easygoing and carefree life of a youth; spending quality time happily with friends on the university campus. I think those times will come for me to enjoy as well.

Is there anything you would like to add?

Revolution is extremely, vitally important. Our country is now undergoing a revolution that could overturn this whole system. The spirit of revolution is needed in every member of our society

so it can develop positively. I believe, through this revolution, we will be able to resolve all the political conflicts and crises that have long existed in our country for many years. And then our nation will be reborn. So, let all the people and students see this revolution as an opportunity.

We must grab this opportunity and continue moving forward until we reach the final destination, the rebirth of the nation.

References

ဒဂုန်တာရာနှင့်အများ၊ (၂၀၁၄)၊ *ဗဟိန်းသို့မဟုတ်ကဗျာ*၊ နှစ်ကာလများစာပေ။

သိန်းဖေမြင့်၊ (၂၀၁၄)၊ *အရှေ့ကနေဝန်းထွက်သည့်ပမာ(စ-ဆုံးပေါင်းချုပ်)*၊ ပိတောက်ရနံ့စာအုပ်တိုက်။

သိန်းဖေမြင့်၊ (၂၀၁၂)၊ *သပိတ်မှောက်ကျောင်းသား*၊ ဇင်ရတနာစောစာပေ။

ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် ကျောင်းသားလက်ရုံးတပ်တော် ပူးတွဲတည်ထောင်သူ ကိုမင်းဟန်ထက်နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း

ကောင်းစည်သူ

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤအင်တာဗျူးသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ စစ်ကောင်စီအာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ပေါ်ထွက်လာသော နိုင်ငံအနှံ့ ပြည်သူ့အုံကြွမှုတွင် ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသား သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအနေဖြင့် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့ပုံ၊ အဘယ်ကြောင့် ပါဝင်ခဲ့ပုံကို ပုဂ္ဂိုလ်ရေးနောက်ခံ အချက်အလက်များဖြင့် ရှင်းပြထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထူးခြားသည်မှာ "စစ်တပ်ကို အကြောက်တရား သွင်းပေးရမယ်" ဟူသောလူထုကြားတွင် ၎င်းပြောခဲ့သော မိန့်ခွန်းနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုအယူအဆ မည်သို့ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ရှင်းလင်းချက်ဖြစ်သည်။ ယခင်စစ်အစိုးရအဆက်ဆက်၏ ဖိနှိပ်မှုကို ကျောင်းသားတို့ ကြောက်ခဲ့ရသော အကြောက်တရားအား စစ်တပ်ထံသို့ ပြန်သွင်းပေးကာ ကြောက်စေရမည်ဟူသော ပြောင်းပြန်ဗျူဟာမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်သည်။ ဤအင်တာဗျူးကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇွန်လတွင် ပြုလုပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဗမာပြည်က သမဂ္ဂတွေရဲ့ သမိုင်းနဲ့အစဉ်အလာကို ဘယ်လိုနားလည်သလဲ။

ကျွန်တော်တို့တိုင်းပြည်မှာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ ပေါ်ပေါက်လာတယ်ဆိုတဲ့ အခြေအနေက လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲဝင်ဖို့အတွက် ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ အခြေအနေမျိုးဖြစ်တယ်။ တက္ကသိုလ်တွေကို အခြေပြုပြီးတော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ ပေါ်ပေါက်လာတယ် ဆိုပေမယ့်လို့ တကယ်ကို လွတ်လပ်ရေးအတွက်၊ တော်လှန်ရေးအတွက် သန္ဓေတည်ခဲ့ကြတဲ့ အဖွဲ့ အစည်းတွေ၊ အစုအဖွဲ့မျိုးတွေ ဖြစ်တဲ့အတွက် ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ အခင်းအကျင်းဟာ သိပ်လှတယ်။ တော်လှန်ရေးအတွက်ပဲ ပေါ်ပေါက်လာတယ်လို့ နားလည်

တယ်။ နောက်တစ်ချက်ကတော့ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲ ကာလမှာရော လွတ်လပ်ရေးရပြီး နောက်ပိုင်း စစ်အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး ကာလမှာရော ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေက ဦးစီးဦးဆောင် ပြုခဲ့ကြတာမျိုး ရှိတယ်။ အဲ့တော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေရဲ့ အစဉ်အလာ အင်မတန် ကြီးမားတယ်။ နောက် ဒီထဲမှာမှ အရေးကြီးဆုံးလို့ ကျွန်တော် ယူဆတဲ့အချက်က သမာသမတ်ကျမှုပဲ။ ဆိုလိုချင်တာက အခြားသော အစုအဖွဲ့တွေထက်စာရင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေက နိုင်ငံရေးမှာ သမာသမတ်ကျစွာ ပါဝင်တယ်။ ပြည်သူလူထုတွေ၊ ကျောင်းသားတွေနဲ့ ပိုပြီးနီးစပ်တယ်။ သူတို့ရဲ့ အသံတွေကို ကိုယ်စားပြုတယ်။ ဖိနှိပ်ခံတွေ ဘက်ကနေ အမြဲတမ်း ရပ်တည် တိုက်ပွဲဝင်တဲ့ အစဉ်အလာရှိတယ်လို့ ကျွန်တော် အမြဲယုံကြည်တယ်။

ခင်ဗျားရဲ့ ငယ်ဘဝက ဘယ်လိုရှိခဲ့လဲ။

ကျွန်တော့်ရဲ့ ငယ်ဘဝကို ပြောရရင် အဲဒါက အရမ်းကြီး ထူးခြားတာမျိုး မဟုတ်ဘူး။ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်လည်း စာတော်တဲ့ကျောင်းသားတစ်ယောက် မဟုတ်ဘူး။ ကျန်တဲ့အပိုင်းတွေဖြစ်တဲ့ အားကစားတွေ၊ အခြားအတတ်ပညာတွေမှာလည်း ကျွန်တော်က သိသိသာသာ ထူးချွန်နေတဲ့သူမျိုး မဟုတ်ဘူး။ သာမန်ပါပဲ။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော့်ရဲ့ ငယ်ဘဝမှာ နိုင်ငံရေးနဲ့ တိုက်ရိုက် ထိတွေ့တာမျိုး မရှိခဲ့ပေမယ့် အမြဲတမ်းကြားခဲ့ရတာတွေ ကျွန်တော့်ရဲ့ အိပ်ရာဝင်ပုံပြင်တွေအဖြစ် သွယ်ဝိုက်ကြားခဲ့ရတာတော့ အများကြီးရှိခဲ့ပါတယ်။

ခင်ဗျား မိဘဘိုးဘွားတွေကလည်း နိုင်ငံရေးနောက်ခံတွေ ရှိခဲ့တယ်လို့ ကြားတယ် အဲဒါဘယ်လိုမျိုးလဲ။

ကျွန်တော့် မိဘဘိုးဘွားတွေက နိုင်ငံရေးနောက်ခံရှိတယ်လို့ ပြောရမယ်ဆိုရင် ရှစ်လေးလုံးအရေးတော်ပုံကိုပဲ ဦးတည်ပြီးတော့ ပြောရလိမ့်မယ်။ နောက်တစ်ချက်က ဒီကိစ္စတွေက တကယ့်ကို ဦးစီးဦးဆောင်ပြုပြီး ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်ခဲ့တယ်ဆိုတဲ့ သဘောနဲ့ ပုံဖော်ပြီး ပြောချင်တာ မဟုတ်ဘူးဆိုတာကို အရင်ပြောလိုပါတယ်။ ကျွန်တော့် ဖေဖေက ၈၈ အရေးတော်ပုံ ဖြစ်တဲ့အချိန်မှာ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှာ သင်္ချာမေဂျာ ကျောင်းသားပေါ့။ သူလည်း အများနည်းတူပဲ တော်လှန်ရေးမှာ ပါဝင်ခွင့်ရခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဒီဘက် နွေဦး

တော်လှန်ရေး အစပိုင်းတုန်းကလည်း မြို့နယ်တွေအလိုက် ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ရေးလုပ်တာမျိုးမှာ သူတို့ကျောင်းသားတွေအနေနဲ့ ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင် ခဲ့တာကို ကျွန်တော် ကြားခဲ့ဖူးတယ်။ အာဏာသိမ်းပြီး ရှစ်လေးလုံး အရေးတော်ပုံ ဖြိုခွဲခံရတဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ ကျွန်တော့်ဖေဖေက တောခိုဖို့ ကြိုးစား ခဲ့တယ်။ ဗမာပြည်တောင်ပိုင်း တစ်နေရာကိုပေါ့။ ဒါပေမယ့် မော်လမြိုင် လောက်မှာပဲ စစ်တပ်ရဲ့ ဖမ်းဆီးခြင်းကို ခံလိုက်ရတယ်။ မော်လမြိုင် အကျဉ်းထောင်မှာ အကျဉ်းကျခဲ့တယ်။ မေမေကလည်း RC2 ကောလိပ် ကျောင်းသူတစ်ယောက်အနေနဲ့ အရေးတော်ပုံကာလ ဝါဒဖြန့်ချိရေးကိစ္စတွေ စာရွက်ကပ်တာတွေမှာ ပါဝင်ခဲ့ဖူးတယ်လို့ ကျွန်တော် ကြားသိခဲ့ရတယ်။ ကျွန်တော့်ဘိုးဘိုးဆိုလည်း အစိုးရသတင်းစာတစ်စောင်မှာ အလုပ်ဝင်လုပ်နေ တဲ့အချိန် အဲ့ကာလမှာ ၈၈ အရေးတော်ပုံမှာ ထဲထဲဝင်ဝင်ပါဝင်ခဲ့တာကြောင့် သူ့ကို စစ်တပ်က အလုပ်ထုတ်ခဲ့တယ်။ အဲ့နောက် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်ထဲကို ဝင်ခဲ့တယ်။ ၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင်တော်လှန်ရေးကာလမှာလည်း ကျွန်တော့်မိဘတွေက ဝိုင်းဝန်းကူညီတာမျိုးတွေ ရှိခဲ့ပါသေးတယ်။

ခင်ဗျား နိုင်ငံရေးဆိုတာကို ဘယ်အရွယ်လောက်မှာ စပြီး နားလည် သိတတ်ခဲ့လဲ ထိတွေ့ခဲ့လဲ။ ဥပမာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ အစရှိသဖြင့်ပေါ့။

ကျွန်တော့်ငယ်ဘဝမှာ မှတ်မှတ်ရရဖြစ်နေတဲ့ ဖြစ်ရပ်လေးရှိပါတယ်။ စစ်အုပ်စု ဟာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကို ဆွဲဖို့အတွက် ညောင်နှစ်ပင် ညီလာခံကို ပြန်စတဲ့ကာလပေါ့။ အဲတုန်းက ညီလာခံသတင်းတွေကို နိုင်ငံပိုင်မီဒီယာတွေ မှာ နေ့စဉ်ရက်ဆက် ဖော်ပြနေတယ်။ ကျွန်တော်နဲ့ ကျွန်တော့်မိသားစုနဲ့ တီဗွီ ကြည့်ရင်း သတင်းလာပြီဆို အဲ့ညီလာခံသတင်းတွေ လာကြတယ်။ စစ် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးတွေနဲ့ တခြားတိုက်ပုံဝတ်တွေက ညီလာခံတက်နေတာတွေ့ တော့ ကျွန်တော့် စိတ်ထဲမှာ ဒါဟာ သာမန်ပဲ ဘာမှမဟုတ်ဘူးလို့ ထင်မိတယ်။ ကျွန်တော့် ဘေးမှာကြည့်နေတဲ့ ကျွန်တော့် မိဘတွေကတော့ အဲ့သတင်းတွေ လာရင် နာကြည်းတဲ့အကြည့်နဲ့ ကြည့်ကြတယ်။ တောက်ခေါက်ကြတယ်။ ပြီးတော့ 'ဒီကောင်တွေကို ၈၈ ထဲက ငါတို့ တစ်ခါထဲ သေအောင် သတ်ခဲ့ရမှာ ကွ'ဆိုတဲ့ နာနာကြည်းကြည်းနဲ့ ပြောတာမျိုးတွေ ကြားခဲ့ရတယ်။ အဲ့တုန်းက ကျွန်တော်စဉ်းစားမိတာက 'ဘာလို့ ငါ့ဖေဖေက လူတွေကို သတ်ဖို့ စဉ်းစား

နေတာလဲ။ ငါ့ဖေဖေက လူဆိုးကြီးလား’ ဆိုတာမျိုးကို တွေးမိတယ်။ ၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင်ဖြစ်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်က ဘာမှ သိပ်မသိသေးတဲ့အချိန်။ ဒါပေမယ့် အဲ့တုန်းက ကျွန်တော် သိမိတာက ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ၊ ရန်ကုန်မှာ လူတွေက တအုန်းအုန်းနဲ့ အုံကြွနေကြပြီး တစ်ခုခုတော့ ဖြစ်နေတာကို သိတယ်။ ပြီးတော့ အရေးအခင်းဖြစ်တယ်ဆိုတဲ့ စကားလုံးကို စကြားခဲ့ရတယ်။ ဒါပေမဲ့ အရေးအခင်းဆိုတာ ဘာလဲ။ အရေးအခင်း ဘာကြောင့်ဖြစ်တာလဲ စတာတွေတော့ ကျွန်တော် မသိဘူး။ အဲ့ကာလ ကျွန်တော်တို့ ခြံထဲကို ဘုန်းကြီးတွေ ဝင်ကြထွက်ကြတာတွေ ရှိတယ်။ ကျွန်တော်တို့အိမ်မှာ ဘုန်းကြီးတွေ စတည်းချကြတယ်။ ကျွန်တော့်မိဘတွေလည်း လှူကြ တန်းကြတယ်။ နောက်ပြီး စစ်တပ်က နှိမ်နင်းတဲ့အခါမှာ ဘုန်းကြီးတွေကို ခေါ်ပြီး ဝှက်ထားပေးကြတာမျိုးတွေ အဲ့ဒါမျိုးတွေကိုတော့ ကျွန်တော့် စိတ်ထဲမှာ ခုထိ မှတ်မိနေပါတယ်။

တက္ကသိုလ်ရောက်တဲ့အခါ ကျောင်းသားသမဂ္ဂမှာ ဘယ်လိုပါဝင်လှုပ်ရှားဖြစ်ခဲ့သလဲ။

သမဂ္ဂနိုင်ငံရေးထဲကို ထဲထဲဝင်ဝင် ပါတာကတော့ တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဖြစ်မှပါပဲ။ အဲ့ဒီမတိုင်ခင်တုန်းကတော့ အထက်တန်းကျောင်းသားဘဝလောက်မှာ နိုင်ငံရေးကို အတော်လေး စိတ်ဝင်စားခဲ့တယ် ဆိုရမယ်။ ကျွန်တော်နဲ့ တူတူရှိနေကြတဲ့ ကျွန်တော့်သူငယ်ချင်းတွေကြားထဲမှာ ကျွန်တော်က သူတို့နဲ့ သိပ်မတူဘူး။ သူတို့က ကျွန်တော့်ကို ဒီကောင် “သမ္မတလောင်း” စသည်ဖြင့် နောက်ကြပြောင်ကြတာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ သူတို့နဲ့ ကျွန်တော်စကားပြောဖြစ်ရင် လက်ရှိ တိုင်းပြည်အကြောင်း ပြောဖြစ်တာတွေကို မှတ်မိနေတယ်။ မှတ်မှတ်ရရ ကျွန်တော် ဆယ်တန်းစာမေးပွဲ ဖြေခါနီးမှာ ၂၀၁၅ ဒီမိုကရေစီ ပညာရေးသပိတ်စစ်ကြောင်းကို လက်ပံတန်းမှာ ရဲက ရိုက်နှက်ဖြိုခွင်းလိုက်တယ်။ အဲ့ဒီသတင်း ကျွန်တော် ကြားရတော့ ဒီစာမေးပွဲကို ကျွန်တော် မဖြေတော့ဘူး၊ အယုံကြည်မရှိတော့ဘူးဆိုပြီး အိမ်ကိုပြောတယ်။ အိမ်နဲ့ အတိုက်ခံဖြစ်တယ်။ အိမ်ကတော့ စာမေးပွဲကို ဖြေမှရမယ်။ တက္ကသိုလ်ရောက်မှ မင်း ဒီထက်ပိုလုပ်နိုင်မယ်ဆိုပြီး တိုက်တွန်းခဲ့တာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ အဲဒါကတော့ သမဂ္ဂနိုင်ငံရေးနဲ့ ထဲထဲဝင်ဝင် မထိတွေ့ရသေးပေမယ့် ကျွန်တော့်စိတ်ထဲမှာ

တော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ၊ ကျောင်းသား တိုက်ပွဲတွေ၊ ခွပ်ဒေါင်းအလံတွေ စတဲ့ ပုံရိပ်တွေကတော့ အများကြီး ကြီးစိုးထားပါပြီ။

ခင်ဗျားဟာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်က ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ အလုပ်အမှုဆောင်အဖြစ် ကျောင်းသားထုက ရွေးကောက်ခဲ့တယ်။ ပြီးတော့ ၂၀၂၀ မှာ လက်ရှိဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ အဖြစ် ထပ်မံရွေးကောက်ခံရပြန်တယ်။ ဒီတော့ ဘာရည်ရွယ်ချက်တွေနဲ့ ဒီလိုရွေးကောက်ခံဖို့ လုပ်ခဲ့တာလဲ။

ကျွန်တော်တို့ ခပ်ငယ်ငယ်အရွယ်ကတည်းက စထိတွေ့ခဲ့ရတဲ့ စာအုပ်တွေ ဝတ္ထုတွေပေါ့လေ၊ အဲဒီဟာတွေဆိုရင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ နောက်ခံဝတ္ထုတွေ၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဘဝ နောက်ခံဝတ္ထုတွေ၊ အဲ့ဒီလိုဟာမျိုးတွေကို ကျွန်တော် တော်တော်လေးကို စွဲလမ်းတယ်ပေါ့လေ။ တော်တော်လေးကို သဘောကျတယ်။ အဲ့ဒီလိုမျိုးဆိုတဲ့အတွက် ကျွန်တော့်စိတ်ထဲမှာ တက္ကသိုလ် ကျောင်းသားဘဝနဲ့ သမဂ္ဂကျောင်းသားဘဝဆိုတာ ခွဲခြားလို့မရဘူးဆိုတဲ့ စိတ်မျိုးဝင်လာတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ကျွန်တော်ဟာ ၂၀၁၈ ခုနှစ်က ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ အလုပ်အမှုဆောင်အဖြစ် ကျောင်းသားထုက ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရတယ်။ ပြီးတော့ ၂၀၂၀ မှာ လက်ရှိ ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂရဲ့ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ထပ်အရွေးခံရပြန်တယ်။ အဲတော့ သမဂ္ဂကျောင်းသားလည်း ဖြစ်ချင်တယ်ဆိုတဲ့စိတ်မျိုး ကျွန်တော် ငယ်ငယ်လေးကတည်းက ရှိတယ်။ တက္ကသိုလ် မတက်ခင်ကတည်းက ကျွန်တော့်မှာ ရှိတယ်ပေါ့။ ပြီးတော့ ကျွန်တော်တက္ကသိုလ်ရောက်တယ်။ ဒဂုံတက္ကသိုလ်မှာ ကျွန်တော်တက်တယ်။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော် သမဂ္ဂထဲကို တန်းပြီးတော့ မရောက်သေးဘူး။ ကျွန်တော်တခြားသော အဖွဲ့အစည်းတွေ ဥပမာအားဖြင့်ဗျာ ဒဂုံတက္ကသိုလ် စာဖတ်အသင်းမျိုးတွေမှာ ကျွန်တော် လုပ်တယ်ကိုင်တယ်ပေါ့နော်။ အဲ့ဒီလိုဟာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲ့ဒီမှာ ကတည်းက ကျွန်တော်နဲ့ သမဂ္ဂနဲ့ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုတွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ အဲ့ဒီ တုန်းက ရှိခဲ့တဲ့ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်တွေ သမဂ္ဂခေါင်းဆောင်တွေနဲ့ ကျွန်တော်နဲ့ အချိတ်ဆက်ရှိတယ်။ စကားပြောတာတွေ၊ တချို့ကိစ္စတွေ ပေါင်းလုပ်တာမျိုး တွေ ရှိတယ်။ နောက်ပြီးတဲ့အခါကျတော့မှ ကျွန်တော် ၂၀၁၈ မှာပေါ့လေ သမဂ္ဂ

ရွေးကောက်ပွဲကို ကျွန်တော်ဝင်တယ်။ နောက်ပြီးတော့ စာပေနဲ့ အနုပညာ တာဝန်ခံအဖြစ် တာဝန်ယူတယ်။ အဲ့ဒီနှစ်မှာတင် ကျွန်တော် လုပ်ခဲ့တဲ့ အရာတွေ ရှိတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက တခြားသော သမဂ္ဂရဲဘော်တွေနဲ့ ကျွန်တော်ပေါင်းပြီးတော့ တက္ကသိုလ်တွင်းဂျာနယ်ထုတ်တဲ့ အပိုင်းမျိုးတွေ ပေါ့ဗျာ။ ပြီးတော့ ဒီအနုပညာနဲ့ပတ်သတ်တဲ့ ကိစ္စတွေ၊ စာပေနဲ့ပတ်သတ်တဲ့ ကိစ္စတွေ လုပ်ခဲ့တာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ကျွန်တော် ဝန်ခံရရင် လုပ်ခဲ့တဲ့အပေါ်မှာ အများကြီး အားမရသေးဘူးဆိုတော့ ကျွန်တော် တို့မှာ လုပ်ရကိုင်ရခက်ခဲတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေ ရှိတယ်။ နောက်ပြီးတော့ ကျွန်တော် ကိုယ်တိုင်ကလည်း သမဂ္ဂထဲကိုရောက်ပြီး တကယ် အမှုဆောင်အဖြစ်ပေါ့လေ။ တစ်နည်းပြောရရင်တော့ ကျွန်တော် CEC အဖြစ်နဲ့ ရောက်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်လုပ်နိုင်စွမ်း အများကြီးမရှိသေးဘူးဆိုတာ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် မြင်ရတယ်။ နောက်တစ်ချက်က ကျွန်တော်တို့ ရင်ဆိုင်ရတဲ့ အဆိုးဆုံး အခြေ အနေက သမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသားထုရဲ့ ဝေးကွာမှုက ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ လုပ်ငန်းစဥ် တွေ လုပ်တဲ့အခါမှာ အင်မတန် ရိုက်ခတ်မှုကြီးတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ထင်သလောက် ကျောင်းသားထုကို စည်းရုံးတာမျိုး ကျောင်းသားထုအတွက် လုပ်ပေးတာမျိုးတို့ အများကြီး လုပ်လို့မရဘူး။ အဲလိုဟာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ ကျွန်တော် အဲ့ဒီနှစ်မှာကတည်းက တွေးခဲ့တဲ့ကိစ္စက သမဂ္ဂဟာ ကျောင်းသားထု နဲ့ ဒီထက်ပိုပြီး နီးစပ်ဖို့ လိုတယ်။ တကယ့်ကျောင်းသားထုကြီးကို လုံးဝ ကိုယ်စားပြုနိုင်တဲ့ သမဂ္ဂဖြစ်ဖို့ လိုတယ်ဆိုတဲ့ဟာမျိုး ကျွန်တော်အမြဲတမ်း တွေးခဲ့တာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ ဆိုတော့ ကျွန်တော် ဒီမှာ ပြန်ချုပ်ပြီး ပြောရမယ် ဆိုရင်တော့ဗျာ ကျွန်တော် သမဂ္ဂမှာ ၂၀၁၈ မှာ ကျွန်တော်တာဝန်ယူတယ်။ စာပေနဲ့ အနုပညာ တာဝန်ခံ လုပ်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲ့ဒီနှစ်မှာ ကျွန်တော် တာဝန် ယူခဲ့တဲ့ လုပ်ရပ်တွေ လုပ်ခဲ့တဲ့ကိစ္စတွေအတွက် ကျွန်တော်အားမရတာတွေ ရှိတယ်။ အများကြီး ကျွန်တော် မလုပ်ခဲ့နိုင်ဘူး ထင်တယ်။ အဲ့ဒီအတွက်ကြောင့် အခြေအနေ ပေးလာတဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်သမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ပေါ့လေ။ ကျွန်တော် အဲ့ဒီနေရာအတွက် ရွေးကောက်ပွဲဝင်ခဲ့ပါတယ်။ ကျွန်တော် စဥ်းစားတဲ့ ကိစ္စက ရှင်းတယ်။ သမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ရွေးကောက်ပွဲဝင်တဲ့အခါမှာ ကျွန်တော် ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ထဲမှာပါတဲ့ သမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသားနဲ့ ပိုပြီး နီးစပ်အောင် လုပ်ရမယ်ဆိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက် ကျွန်တော့်မှာ ရှိတယ်။ နောက်တစ်ခုကကျတော့ ကျွန်တော် ရွေးကောက်ပွဲဝင်တဲ့နှစ်ဟာ ဒီ ၂၀၂၀ ပေါ့။

ဆိုတော့ ၂၀၂၀ သည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးမှာ အရေးကြီးတဲ့ နှစ်တစ်နှစ်လို့ ကျွန်တော်ကတော့ မြင်တယ်။ ဆိုလိုချင်တာက အကြီးမားဆုံး ပြောရရင်တော့ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ ရှိတယ်။ ကျန်တဲ့နိုင်ငံရေးလှုပ်ခတ်မှုတွေ ရှိတယ်။ အဲ့ဒီလိုအခြေနေတွေ အများကြီး ရှိတယ်ပေါ့လေ။ ဆိုတော့ ကျွန်တော် ကြိုပြီးတော့ မမျှော်လင့်ထားတဲ့ ကိစ္စထဲမှာ ကိုဗစ်လိုဟာမျိုးတောင် ပါလာသေးတာပဲ။ အဲ့ဒီလိုမျိုး မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအပြောင်းလဲတွေ ဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စကို ကျွန်တော်တို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးသိမှုနဲ့ စဥ်းစားကြည့်တဲ့အခါမှာ လှုပ်လှုပ်ခတ်ခတ်တွေ တိုင်းပြည်မှာ ဖြစ်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အတွေးမျိုး ကျွန်တော်တို့ တွေးခဲ့တာမျိုးလည်း ရှိတယ်။ ဒီနေရာမှာ ကြိုပြီး ပြောရရင်တော့ အာဏာသိမ်းကောင်း သိမ်းလိုက်နိုင်တယ်နော်ဆိုတဲ့ အတွေးမျိုးတွေ ကျွန်တော်တို့ ရွေးကောက်ပွဲမဝင်ခင် အမှုဆောင်တွေ ကြားထဲမှာ ပြောဖြစ်တာမျိုးတွေ ရှိတယ်။ အဲတော့ ကျွန်တော် နောက်ထပ် ဒီမှာ ပြန်ပြီးချုပ်ပြောရရင် ကျွန်တော် ဥက္ကဋ္ဌရွေးကောက်ပွဲဝင်တာက သမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသားကို ပိုပြီးတော့ နီးစပ်မှုရှိဖို့ ကျွန်တော်စဥ်းစားတယ်။ နောက် တစ်ခုကကျတော့ ကျွန်တော်တို့ ဒီ မြန်မာ့နိုင်ငံရေးမှာ အရေးကြီးတဲ့ နှစ်မျိုးလို့ ကျွန်တော်စဥ်းစားတဲ့အတွက် ကျွန်တော်ဟာ အဲ့ဒီအချိန်မှာ သမဂ္ဂမှာ တာဝန်တစ်ခုယူထားပေးပြီး အလုပ်လုပ်ချင်တဲ့ ဆန္ဒအများကြီး ရှိတယ်။ အဲ့ဒီအတွက်ကြောင့် ရွေးကောက်ပွဲဝင် ဖြစ်ခဲ့တယ်ပေါ့လေ။

ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ရွေးကောက်ပွဲတွေဟာ ကျောင်းသားထုကို ဒီမိုကရေစီကျင့်စဥ်တွေနဲ့ ထိတွေ့စေခြင်းပေါ့နော် အဲ့ဒီအပေါ်မှာ ခင်ဗျားရဲ့ အမြင်က ဘယ်လိုရှိလဲ။

သေချာတာပေါ့။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ ရွေးကောက်ပွဲတွေက ကျောင်းသားတွေကို ဒီမိုကရေစီကျင့်စဥ်တွေနဲ့ ပထမဆုံး ထိတွေ့ပေးခြင်းလို့ ဆိုလိုချင်ပါတယ်။ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတွေအနေနဲ့ သူတို့ဘဝမှာ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ မဲပေးရွေးချယ်တယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေ ငါတို့ရဲ့ မဲပေးရွေးချယ်မှုနဲ့ အမှုဆောင်တွေကို ငါတို့ရွေးချယ်လို့ရတယ်ဆိုတဲ့ စနစ်မျိုးပေါ့နော်၊ အဲဒါမျိုး တကယ့်ကို သူတို့မဲပေးလိုက်တဲ့အတိုင်း ရွေးချယ်တဲ့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂရွေးကောက်ပွဲ ဆိုတဲ့ ကိစ္စကို သူတို့ ပထမဆုံး ထိတွေ့ရတယ်။ အဲ့ဒီဟာက သူတို့ကို တကယ့်

ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ဒီမိုကရေစီကျင့်စဉ်နဲ့ ထိတွေ့ခွင့်ပေးတာပါပဲ။ အဲ့ဒါကို ကျွန်တော် လက်ခံပါတယ်။

ခင်ဗျားကျောင်းသားသမဂ္ဂ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်တုန်းက ကျောင်းသားတွေက ခင်ဗျားတို့ သမဂ္ဂကို ကြည့်မရတာတွေ ရှိကြတယ်နော်။ အဲ့ဒါ ဘာကြောင့်လို့ထင်လဲ။

မှန်ပါတယ်။ ကျွန်တော် ကျောင်းသားသမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူထားတဲ့ အချိန်မှာ သမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသားထုကြားထဲမှာ ခုနကလိုမျိုး ပြောတဲ့ အမြင်မကြည်မှုတွေပေါ့လေ၊ အချင်းချင်း ပုတ်ခတ်မှုတွေက ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်ထင်သလောက်ကပေါ့လေ ကျွန်တော် အရှေ့မေးခွန်းမှာလည်း ဖြေခဲ့ပြီးသလိုပါပဲ။ ကျွန်တော့်ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ထဲမှာကိုက ကျောင်းသားနဲ့ သမဂ္ဂနဲ့ကြား ပိုပြီးတော့ နီးကပ်လာစေလိုတဲ့ ရည်ရွယ်ချက်မျိုး ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ဟာ သပ်လျှိုသွေးခွဲခြင်း ခံခဲ့ရတယ်။ ဆိုလိုတာက သမဂ္ဂသည် ပုံဖျက်ခံခဲ့ရတယ်။ ဒီလိုအခြေနေတွေ အများကြီး ရှိခဲ့တာပေါ့။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ဟာ သမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသားကြား သပ်လျှိုသွေးခွဲ ခံခဲ့ရပြီးတော့ ဒီကြားထဲမှာ ဘာတွေ ပေါ်လာလဲဆိုရင် နိုင်ငံရေးမနွယ်သော၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ မပတ်သတ်သော ကျောင်းသားအဖွဲ့အစည်းတွေကို အာဏာရအစိုးရတွေက ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့တာမျိုးတွေ ရှိလာတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက ကျောင်းသားတွေက အဖွဲ့စည်းတွေ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရှိတာမှန်တယ်။ ဒါပေမယ့် နိုင်ငံရေးမလုပ်ရဘူးဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုးပေါ့။ အဲဒါကို ကျောင်းသားထုကြားထဲမှာ ကျောင်းသားထုရဲ့ စိတ်ထဲမှာ စိမ့်ဝင်နေအောင်ကို လုပ်ပေးခဲ့တယ်ဗျ။ ဆိုတော့ အဲဒီကိစ္စ အရမ်းပြဿနာရှိပါတယ်။ အဲတော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေက နိုင်ငံရေး လုပ်လာလို့ ရှိရင်၊ နိုင်ငံရေးစကားတွေ ပြောလာကြလို့ရှိရင်၊ ကျောင်းသားတွေက ဒါဟာ သမဂ္ဂက သမဂ္ဂအလုပ်လုပ်နေတာ မဟုတ်ဘူးလို့ သူတို့မြင်လာကြတဲ့ အခြေနေမျိုးပေါ့။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့လည်း အဲဒါမျိုးတွေ ကြုံရပါတယ်။ ကျောင်းသားထုကို နိုင်ငံရေးစိတ်ဓာတ်တွေ ထကြွနေဖို့ လိုတယ်။ သူတို့ရဲ့ နိုင်ငံရေးအသိအမြင်တွေဟာ ပွင့်နေဖို့လိုတယ်။ ကျွန်တော်တို့က အဲဒီ ရည်ရွယ်ချက်နဲ့ လုပ်ခဲ့ကြတယ်၊ နိုင်ငံရေးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အသံတွေ ထွက်ခဲ့ကြတယ်။ အဖိနှိပ်ခံတွေဘက်က ရပ်တည်ခဲ့ကြတယ်။ နောက်ပြီးတော့

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုအရေးတွေမှာ ကျွန်တော်တို့တွေ သမဂ္ဂအနေနဲ့ ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် အသံတွေ ထွက်ခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမယ့် ကျောင်းသားတွေက အဲ့ဒီနောက်ကို လိုက်ပြီးတော့ သမဂ္ဂရဲ့ ဦးဆောင်မှုနဲ့ အတူတူ လုပ်ရမယ့်အစား ခုနက ပြောတဲ့ သမဂ္ဂကို လမ်းလွဲနေပြီ ဖြစ်ကြောင်း ပေါ့။ မင်းတို့ဟာ လမ်းလွဲ နေပြီ။ ကျောင်းသားဟာ ကျောင်းသားအလုပ်လုပ်ဖို့ လိုတယ်။ ဒီလို နိုင်ငံရေးတွေ လုပ်ချင်ရင် တခြားသော ပါတီတွေက လုပ်ပါလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ ပုံစံမျိုးတွေပေါ့ဗျာ။ အဲဒါမျိုးတွေနဲ့ ကျွန်တော်တို့တွေဟာ အင်မတန်ကို ပုတ်ခတ်ခံခဲ့ရတယ် ပေါ့နော်။ အဲဒီအချိန်တွေ ရှိခဲ့ပါတယ်။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်ဆိုလိုချင်တာက ခုနကပြောခဲ့တဲ့ သမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသား ကြား သွေးခွဲခံခဲ့ရမှုကာလကြီးက အင်မတန် ကြာမြင့်ခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့က အဲဒါကို လွယ်လွယ်ကူကူ ပြန်လည်မပြင်ဆင် နိုင်ခဲ့ဘူးပေါ့။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော်ယုံကြည်ပါတယ်။ ဆိုတော့ လက်ရှိအခြေအနေပေါ့ စစ်အာဏာသိမ်း ပြီးနောက်ပိုင်း တကယ့်ကို တော်လှန်ရေးပေါက်ကွဲထွက်လာတဲ့အခါမှာ ကျောင်းသားတွေနဲ့ သမဂ္ဂနဲ့ဟာ တစ်သားတည်းဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ကျောင်းသား တွေ အားလုံးသည်လည်း သမဂ္ဂခွပ်ဒေါင်းအလံတော်အောက်မှာ ညီညီညာညာ စုရုံးနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ နောက်ပြီးတော့ သမဂ္ဂရဲ့ ဦးဆောင်မှုနောက်မှာ ကျောင်းသားထု တစ်ရပ်လုံး ညီညွတ်ခဲ့တယ်ပေါ့လေ။ ဒါပေမယ့်လို့ တကယ် အရေးကြီးလာတဲ့ အခြေအနေမျိုး၊ တကယ်တမ်း ကျွန်တော်တို့ သွေးစည်းဖို့ လိုတဲ့ အခြေအနေမျိုးတွေမှာ သမဂ္ဂနဲ့ ကျောင်းသားဟာ တစ်သားတည်းပါပဲလို့ ကျွန်တော်မြင်ပါတယ်။

အာဏာမသိမ်းခင်က ဒီမိုကရေစီကာလမှာ သမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌ တစ်ယောက် အနေနဲ့ ကျောင်းအတွက် ခင်ဗျားဘာတွေလုပ်ခဲ့လဲ။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတစ်ယောက်ရဲ့ ဘဝမှာ တက္ကသိုလ်ရပ်ဝန်းက အင်မတန် အရေးကြီးပါတယ်။ တက္ကသိုလ်ရပ်ဝန်းလို့ ကျွန်တော် ပြောတဲ့ အခါမှာ ပြောစရာတွေတော့ အများကြီး ရှိတာပေါ့ဗျာ။ ဥပမာအားဖြင့် ပညာရေးကိစ္စတွေရှိမယ်၊ အဖွဲ့အစည်း အသင်းအပင်းတွေ လွတ်လပ်စွာ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခွင့်တွေ ရှိမယ်၊ နောက်ပြီးတော့ တက္ကသိုလ်ရဲ့ infrastructure လို့ခေါ်တဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စတွေ ရှိမယ်။ ကျွန်တော် ဒီမှာ

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိစ္စတွေကို အရင်ဆုံးပြောချင်တယ်။ ကျွန်တော်တို့ တက္ကသိုလ်မှာ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ တိုးတက်မှုက အင်မတန် အားနည်းတယ်။ အင်မတန် အားနည်းတယ်ဆိုတာထက် ကျွန်တော်တို့ဟာ ချွတ်ခြုံကျနေတယ်ဆိုတဲ့ဘက်ကိုတောင် ရောက်တယ်လို့ ကျွန်တော်မြင်တယ်။ ခုနက ကျွန်တော်ပြောခဲ့သလိုပဲ တက္ကသိုလ်ရုပ်ဝန်းက တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတွေအတွက် အင်မတန် အရေးကြီးတာပေါ့။ ဥပမာအားဖြင့် ကျွန်တော်တို့ စပြီးတော့ တက္ကသိုလ်နောက်ခံဝတ္ထုတွေ ဖတ်ရတဲ့အခါမှာ အင်မတန် လွမ်းမောဖွယ်ရာကောင်းတဲ့၊ အမြဲတမ်း တသသဖြစ်နေစရာတွေရှိတဲ့ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်လိုဟာမျိုးကို အမြဲတမ်း မြင်ရတာပေါ့လေ။ ဒါ့ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတစ်ယောက်အတွက် တက္ကသိုလ်ရုပ်ဝန်းရဲ့ လွှမ်းမိုးမှုကြီးဟာ အင်မတန်ကြီးလို့ပါပဲ၊ သူ့စိတ်ကို ညှို့နိုင်စွမ်း အင်မတန် ကြီးလို့ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်တို့ ဒဂုံတက္ကသိုလ်မှာ အဲ့ဒီလို အခြေနေမျိုး လုံးဝမရှိဘူး။ ကျွန်တော်တို့ အဲတာကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲနိုင်ဖို့အတွက် ကြိုးစားကြည့်ခဲ့တယ်ပေါ့လေ။ ဆိုလိုချင်တာက ပထမဆုံးအဆင့်သည် တက္ကသိုလ်ကြီးကို ဘယ်လိုတည်ဆောက်မယ်၊ ဘာတွေ ထားမယ်၊ လွမ်းမောဖွယ်ကောင်းအောင် ဘယ်လိုလုပ်မယ်၊ တိုးတက်လာအောင် ဘာတွေလုပ်မလဲဆိုတာမျိုး ကျွန်တော်တို့ မတွေးခင်မှာ အရင်ဆုံးစပြီး ရင်ဆိုင်ရတဲ့ကိစ္စက လာဘ်စားမှုပဲ။ အဲဒါက ကျွန်တော်တို့ ခေတ်မှာ တော်တော်လေး ဆိုးတဲ့ကိစ္စပါ။ ကျွန်တော်တို့ ခေတ်လို့ ပြောတဲ့အတွက် အရင်ခေတ်တွေက မဆိုးဘူးလို့ပြောတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းထဲမှာ လာဘ်စားမှုဆိုတဲ့ ကိစ္စက အမြဲတမ်း ယှဉ်တွဲပြီး ရှိနေခဲ့တာ။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းတက်နေတဲ့ ခေတ်ကာလကို ဒီမိုကရေစီခေတ်လို့ သတ်မှတ်ထားကြတယ်ဆိုပေမဲ့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ဆိုရင် ဒီမိုကရေစီအပြည့်အဝလို့ မသတ်မှတ်ပါဘူး။ အဲဒီခေတ်မှာလည်း လာဘ်စားမှုက ရှိနေဦးမှာပဲ။ ဆိုလိုချင်တာက တက္ကသိုလ်အတွက် ဘတ်ဂျက်ချပေးတယ်၊ အဆောက်အအုံတွေ တည်ဆောက်ဖို့၊ လမ်းတွေ တည်ဆောက်ဖို့ စသည်ဖြင့်ပေါ့ဗျာ၊ ဒါပေမယ့် ဒီဟာတွေက တက္ကသိုလ်ရဲ့ တည်ဆောက်ရေးအပိုင်းမှာ သေချာမရောက်ဘူး။ ကြားထဲမှာ လာဘ်စားမှုတွေ အများကြီးရှိခဲ့တယ်။ အဲဒါတွေကို ကျွန်တော်တို့ သမဂ္ဂအနေနဲ့ ထိန်းသိမ်းတာမျိုး တားဆီးတာမျိုးတွေ များစွာကြိုးစားခဲ့တာရှိတယ်။ ဒါပေမယ့်ဗျာ ဒီလိုမျိုး နှစ်ပေါင်းများစွာ အမြစ်တွယ်လာခဲ့တဲ့ အကျင့်

ဆိုးကြီးတွေကို ကျွန်တော်တို့က နှစ်ပိုင်းလေး တစ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်တည်းနဲ့ ကျွန်တော်တို့ မပြင်နိုင်ခဲ့ဘူးပေါ့ဗျာ။ အဲလိုကိစ္စမျိုးတွေ ရှိတယ်။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်ချုပ်ပြီး ပြောရရင် တက္ကသိုလ်ရဲ့ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးမှုကိစ္စတွေ ဆောင်ရွက်ခဲ့တာမျိုးတွေ ရှိပါတယ်။ လာဘ်စားမှုတွေကို ကျွန်တော်တို့ တတ်နိုင်သလောက် တားဆီးပြီးတော့ တက္ကသိုလ်နဲ့ ပိုပြီးသင့်တော်ကောင်းမွန်မယ့် ရေခံမြေခံပေါ်မှာ သင့်တော်မယ့် အဆောက်အအုံတွေ၊ လမ်းတွေ ပြီးတော့ ကျောင်းသားတွေအတွက် အန္တရာယ်ကင်းတဲ့ တည်ဆောက်မှု မျိုးတွေ၊ ဥပမာ အားဖြင့် လမ်းတွေမှာ ပလက်ဖောင်းတွေမရှိဘူး၊ ဒါတွေဟာ ကျောင်းသားတွေအတွက် အန္တရာယ်ရှိနိုင်တဲ့ ကိစ္စတွေ ဖြစ်တယ်။ အဲလိုမျိုးတွေမှာ ကျွန်တော်တို့ သမဂ္ဂအနေနဲ့ အများကြီး ပါဝင်ခဲ့တယ်။ တက္ကသိုလ်ရပ်ဝန်းအနေနဲ့ ပြောရရင်တော့ ဒါဟာ တက္ကသိုလ်ရဲ့ infrastructure တည်ဆောက်ရေးပေါ့ဗျာ။ ဒီလို ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေဆိုတာက တစ်ပိုင်းပါ။

နောက်တစ်ပိုင်းမှာဆိုရင်တော့ ကျွန်တော်ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ ကျောင်းသားတွေရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို ကာကွယ်မယ့် ကိစ္စရပ်တွေပေါ့။ အဲလိုဟာတွေကလည်း အင်မတန်မှ အရေးကြီးပါတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက ကျွန်တော်တို့ အမျိုးသမီးရေးရာကဏ္ဍတွေ၊ ကျောင်းသူတွေအပေါ်မှာ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှောင့်ယှက်မှုတွေ စတဲ့ မလုံခြုံမှုတွေပေါ့ဗျာ။ ဒီလိုကိစ္စမျိုးတွေကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ သမဂ္ဂအနေနဲ့ တတ်နိုင်တဲ့ အပိုင်းတွေကို လုပ်ဆောင်ခဲ့တာတွေ ရှိတယ်။ ဒီနေရာမှာလည်း အမျိုးသမီးရေးရာကော်မတီလိုဟာမျိုးတွေ ကျောင်းသားထု အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ရေးကိစ္စတွေအတွက် ကျွန်တော်တို့ အမှုဆောင်တွေ ဆောင်ရွက်ခဲ့တာတွေ ရှိပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့ သမဂ္ဂမှာ တာဝန်ယူနေစဉ်အတွင်းမှာကို နေ့စဉ်နဲ့အမျှ ကျွန်တော်တို့ကို လာရောက်တိုင်ကြားတာတွေကို သမဂ္ဂက လိုက်လံဖြေရှင်းတာတွေ၊ ဒီထက်ပိုပြီးတော့ ဆိုးရွားတဲ့ ကိစ္စမျိုးတွေဆို ကျောင်းအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့ သို့တည်းမဟုတ် သက်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိသူတွေနဲ့ ဆက်လက်ချိတ်ဆက်ပြီးတော့ ဆောင်ရွက်တာမျိုးတွေ ဒီလို အပိုင်းတွေကို ကျွန်တော်တို့ အများကြီး ဆောင်ရွက်ခဲ့တယ်။ အဲဒီတော့ ကျောင်းသားတွေရော၊ ကျောင်းသူတွေရောရဲ့ အခွင့်အရေး၊ ကာကွယ်ရေးကိစ္စတွေအတွက် ကျွန်တော်တို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့တာတွေ အများကြီးရှိခဲ့ပါတယ်။ နောက်တစ်ခုကတော့ ကျွန်တော်တို့ ပညာရေးအပိုင်းပေါ့။ ပညာရေးအပိုင်းက အင်မတန် အရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့

ကိုယ်တိုင်လည်း ကျောင်းသားတွေ ဖြစ်တဲ့အတွက် ပညာရေးမှာ ပညာရှင်တွေကဲ့သို့ ဘာတွေပြင်ရမယ်၊ ဘာတွေလုပ်ရမယ်စသဖြင့် အဲဒီ အဆင့်ထိ လုပ်နိုင်ခဲ့တာကို ဆိုလိုတာပါ။ ဒါပေမယ့် ပညာရေးအပိုင်းမှာ အားလုံးတန်းတူသော ပညာရေးဖြစ်စေဖို့ စသည်ဖြင့်ပေါ့ဗျာ။ အဲဒီဟာမျိုးကို ကျွန်တော်တို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့တာ ရှိတယ်။ သမဂ္ဂသည် သမဂ္ဂရဲ့မူ၊ သမဂ္ဂရဲ့ စံတန်ဖိုးတွေနဲ့အတူ ပညာရေးစနစ် တိုးတက်ကောင်းမွန်လာအောင် တတ်နိုင်တဲ့အပိုင်းက ကျွန်တော်တို့ နိုင်ရာဝန်ကိုတော့ ထမ်းခဲ့ကြတာပါပဲ။

လက်ရှိအာဏာသိမ်းမှုရဲ့ အဓိကအကြောင်းအရင်းက ဘာဖြစ်မယ်ထင်သလဲ။

စစ်အာဏာရှင်စနစ် တစ်ကျော့ပြန် ခေါင်းထောင်မှုပါပဲ။ ကျွန်တော်ကတော့ ဒီလိုမြင်တယ်။ ဆိုလိုချင်တာက စစ်အာဏာရှင်စနစ်ကို အမြစ်ဖြတ်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ တော်လှန်ရေး အဆက်ဆက်ရှိခဲ့တယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီတော်လှန်ရေးတွေရဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေ၊ ကြွေးကြော်သံတွေက ဆုံးခန်းမတိုင်ခဲ့ဘူး။ ဆိုလိုချင်တာက စစ်အာဏာရှင်စနစ်က ကျွန်တော်တို့ မြေပေါ်မှာ အမြဲတမ်းရှိနေခဲ့တယ်။ ဒီ ၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းမှုက အဲဒီ စစ်အာဏာရှင်စနစ် တစ်ကျော့ပြန်ပြီးတော့ ခေါင်းထောင်လာတဲ့ကိစ္စပဲ။ ကျွန်တော်ကတော့ အဲ့ဒီလိုမြင်တယ်။

အာဏာသိမ်းတယ်ဆိုတဲ့ သတင်းကြားရတော့ ဘယ်လို ခံစားမိလဲ။

အာဏာသိမ်းမယ် ဆိုတာကိုတော့ ကျွန်တော်တို့ မျှော်လင့်ထားပြီးသားပါ။ ဒါက ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေ၊ သမဂ္ဂ အမှုဆောင်တွေ ကြားထဲမှာလည်း မကြာခဏ ဆွေးနွေးဖြစ်တဲ့ကိစ္စပါ။ အဲဒီထက်ပိုပြီး ခိုင်မာသွားစေတဲ့ကိစ္စက အာဏာမသိမ်းခင် ရက်ပိုင်းအလိုမှာ စစ်တပ်ကနေ ဒီစကားကို ဖွင့်ပြောလာတဲ့ အချိန်မျိုးကိုပါ ကျွန်တော်တို့ ကြားရတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့က အာဏာသိမ်းနိုင်တယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆကို ကြိုပြီး တွက်ထားပြီးသားပါ။ စစ်အာဏာသိမ်းတယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ စသိရတဲ့ အချိန်က တကယ့်ကို မနက်သုံးနာရီလောက်ပေါ့လေ။ ကျွန်တော့် သမဂ္ဂရဲဘော်တွေက ကျွန်တော့်ကို ဖုန်း

ဆက်ပြီး နှိုးတယ်။ ရှောင်ဖို့တိမ်းဖို့ ကျွန်တော့်ကို ပြောတယ်။ အဲဒီမှာ ကျွန်တော် စသိတာပေါ့။ စစသိချင်းမှာ ကျွန်တော် အရင်ဆုံးစဥ်းစားဖြစ်တာက မိသားစု ပါပဲ။ မိသားစုနဲ့ အရင်ဆုံး စကားပြောဖြစ်တယ်။ ကျွန်တော် သူတို့ကို ပြော တယ်။ သားအနေနဲ့ ဒီမှာ တော်လှန်ရေးလုပ်မယ်ပေါ့၊ တော်လှန်ရေးလုပ်မှ ဖြစ်မယ်။ ဒီ စစ်အာဏာရှင်စနစ် တော်လှန်ရေးကို သားလုပ်မှဖြစ်မယ်။ အဲ့ဒီ လိုမျိုး လုပ်မှာဖြစ်တဲ့အတွက် ဆုံးရှုံးမှုတွေ ရှိနိုင်တယ်၊ ထိခိုက်မှုတွေ ရှိနိုင်မယ်၊ အဖမ်းခံရနိုင်တယ်၊ ဒါမှမဟုတ် သေသွားနိုင်တဲ့အထိ ဖြစ်လာမယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ တိုင်ပင်ပါတယ်။ ဆိုတော့ သူတို့က လုပ်ပါပေါ့၊ ဒါဟာ လုပ်မှ ဖြစ်မယ်၊ လုပ်ကို လုပ်ရမယ့်ကိစ္စပဲ ဆိုတဲ့ဟာမျိုး သူတို့နဲ့ အရင်ဆုံး ပြောဖြစ်တယ်။ အဲဒါ ဒီကိစ္စ စစသိချင်း မနက်သုံးနာရီမှာ ကျွန်တော့်အဖေရယ် အမေရယ်ကို နှိုးပြီးတော့ ထစကားပြောဖြစ်တဲ့ ကိစ္စပေါ့။ အဲဒါပါပဲ။

အာဏာသိမ်းမှုကို လက်မခံတဲ့ တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်မှုတွေလုပ်ဖို့ ပွဲဦးထွက် လှုပ်ရှားမှုတွေကို ဘယ်လိုပြင်ဆင်ခဲ့ရလဲဆိုတဲ့ အတွေ့အကြုံလေး ပြောပြပါဦး။

စစ်အာဏာစသိမ်းတဲ့ ရက်ကတည်းကစပြီးတော့ အထူးသဖြင့် ကျွန်တော်တို့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ တစ်ခုနဲ့တစ်ခုကြား၊ သမဂ္ဂရဲဘော်တွေ တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက်ကြား အဆက်သွယ်မပြတ်စေရေး၊ အမြဲတမ်း ဆက်သွယ်နေနိုင် ရေးပေါ့၊ အဲ့ဒီလို အခြေခံအချက်တွေက စပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ ပြင်ဆင်ခဲ့ တယ်။ ဆိုတော့ ဒဂုံတက္ကသိုလ် ကျောင်းသားများ သမဂ္ဂအနေနဲ့ ဖေဖော်ဝါရီ နှစ်ရက်နေ့ကနေ စပြီးတော့ လှုပ်ရှားမှုတွေ စလုပ်ခဲ့တာပေါ့။ အဲဒီလှုပ်ရှားမှုတွေ က ဘာတွေလဲဆိုတော့ စာရွက်တွေ လမ်းမတွေပေါ်မှာ ကြဲတာတို့၊ ရပ်ကွက် တွေထဲမှာ၊ ဈေးတွေထဲမှာ ကြဲတဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေ ကျွန်တော်တို့ စလုပ်ခဲ့တယ်။ စာရွက်တွေပေါ်မှာ ဖော်ပြထားတဲ့ အကြောင်းအရာတွေက "အာဏာသိမ်း စစ်အုပ်စု ကျဆုံးပါစေ၊ စစ်တပ်ကို နိုင်ငံရေးထဲက မောင်းထုတ်ကြ" ပြီးတဲ့ အခါမှာ "တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ စစ်အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှု တိုင်းတွင် တစ်ခဲနက်ပါဝင်ကြ" ဆိုတဲ့ စာသားတွေ ဖော်ပြထားတဲ့ စာရွက်တွေ ကြဲကြပါတယ်။ အဲလိုဟာမျိုးတွေ ကျွန်တော်တို့ ဒဂုံတက္ကသိုလ်ကျောင်းသမဂ္ဂ အမှုဆောင်တွေနဲ့ အဖွဲ့ဝင်တွေ ညလုံးပေါက် စာရွက်တွေထုတ်ကြ၊ စာရွက်တွေ

ဖြတ်ကြ၊ ခိုးပြီး စာရွက်တွေ ဝေကြ ကြဲကြပေါ့၊ အဲလိုဟာမျိုးတွေ ကျွန်တော်တို့ စပြီး လုပ်ဖြစ်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒါနဲ့ တစ်ပြိုင်တည်းမှာပဲ လူထုလှုပ်ရှားမှုတစ်ရပ် အမြန်ဆုံး ပေါ်ပေါက်လာဖို့ ကျွန်တော်တို့ ကြိုးစားခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီနေရာမှာ အလုပ်သမားသမဂ္ဂတွေနဲ့ တွေ့ဆုံစကားပြောတဲ့ ကိစ္စတွေလည်း ရှိခဲ့တယ်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂတွေနဲ့ တွေ့ဆုံစကားပြောတဲ့ ကိစ္စတွေလည်း ရှိခဲ့တယ်။ နောက်ပြီးတော့ အာဏာဖီဆန်တဲ့ ဆရာ၊ ဆရာမတွေနဲ့ တွေ့ဆုံစကားပြောတာတွေလည်း ရှိတယ်ပေါ့။ အဲ့ဒီလို ပေါ်ပေါက်လာစေဖို့ ကျွန်တော်တို့ လုပ်ခဲ့တယ်။ အရင်ဆုံးစပြီးတော့ လုပ်ဖို့ စဥ်းစားမိတဲ့ အချက်က တက္ကသိုလ်ဝင်းတွေထဲက နေပြီးတော့ ကျောင်းသားတွေ စတင်ဆန္ဒပြမှုပါ။ အဲဒါကို ကျွန်တော်တို့က တခြားသော သမဂ္ဂတွေနဲ့လည်း တိုင်ပင်ပြောပြခဲ့ပါတယ်။ တက္ကသိုလ်မြေကနေပြီးတော့ ကျောင်းသားတွေက တော်လှန်ရေးစပြီး လုပ်မယ်။ ဒီတော်လှန်ရေး လှိုင်းလုံးကို ကျောင်းသားတွေကစပြီး ဖန်တီးမှုရမယ် ဆိုတာမျိုး ကျွန်တော်တို့ ပြောခဲ့တယ်။ ဒါပေမယ့် ကျွန်တော်တို့ ဒဂုံတက္ကသိုလ်မှာတော့ ဖေဖော်ဝါရီလ ငါးရက်နေ့မှာ ပေါ်လာခဲ့တယ်။ အဲဒီနေ့က ဆရာ၊ ဆရာမတွေ စီဒီအမ်လှုပ်ရှားမှုပေါ့လေ၊ အဲဒီဟာကို ဝန်းရံတဲ့အထဲမှာ ရာနဲ့ချီတဲ့ ကျောင်းသားတွေ ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြပွဲကြီးဟာ အဲနေ့ကစပြီး ဒဂုံတက္ကသိုလ်မှာ ပေါ်လာတယ်ပေါ့။ အဲဒါနဲ့ နောက်ဆက်တွဲမှာတော့ အားလုံးသိကြတဲ့အတိုင်းပဲ လမ်းမပေါ် လူထုလှုပ်ရှားမှုတွေ၊ လူပင်လယ်တွေ၊ လူထုရဲ့ သိန်းနဲ့သန်းနဲ့ချီတဲ့ စုဝေးမှုကြီးတွေ ဆက်လက် ပေါ်ပေါက်လာတာပေါ့လေ။

ခင်ဗျားရဲ့ကျော်ကြားတဲ့ စကားတစ်ခွန်းဖြစ်တဲ့ "စစ်အုပ်စုကို အကြောက်တရားထည့်ပေးရမယ်"၊ "စစ်အုပ်စု စောက်ကျိုးနည်းမယ့်ပွဲ" အဲဒီစကားတွေနဲ့ပတ်သတ်ပြီး ရှင်းပြပေးလို့ရလား။

ကျွန်တော်တို့တွေ စစ်ကြောင်းချီတက်တဲ့အခါမှာ၊ ကျောင်းသားနဲ့ လူထုကို သပိတ်တရားတို့ မကြောက်တရားတို့ ဟောရတဲ့အခါမှာ ကျွန်တော်က တစ်ခါမှ ပြင်ဆင်ထားတာမျိုး မလုပ်ခဲ့ဖူးဘူး။ ဥပမာအားဖြင့် 'ငါ့ရဲ့မိန့်ခွန်းမှာ ဒီနေ့တော့ ဘာအကြောင်းတွေကို ထည့်ပြောမယ်'ဆိုတာမျိုး ပြင်ဆင်ထားတာမျိုး မရှိဘူး၊ ချရေးထားတာမျိုးလည်း မရှိသလို မှတ်ထားတာမျိုးလည်း မရှိခဲ့ပါဘူး။ အဲဒီတော့ များသောအားဖြင့် ကျွန်တော်က ကားခေါင်မိုးတွေပေါ်မှာ၊ ဒါမှမဟုတ်

စားပွဲတွေပေါ်မှာ၊ တစ်ခါတလေ နည်းနည်းမြင့်တဲ့ နေရာတွေပေါ်မှာ၊ အဲဒီနေရာတွေရောက်လို့ တရားဟောခါနီးကျလို့ရှိရင် လက်တန်းပြောဖြစ်တာတွေ များပါတယ်။ "ဒီပွဲက စစ်အုပ်စုစောက်ကျိုးနည်းမဲ့ပွဲ" ဆိုတာ တစ်နေရာရာမှာတော့ ကျွန်တော် ပြောခဲ့ဖူးမှာပေါ့။ ကျွန်တော် ဘယ်နေရာမှာ ပြောခဲ့လဲဆိုတာတော့ မမှတ်မိတော့ပါဘူး။ ထားပါတော့။ အဲဒါက အရင်ကလည်း ကျွန်တော် ပြောလေ့ရှိခဲ့သလိုပဲ ကျွန်တော်တို့က စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အနေနဲ့ ရှုကိုရှုမြင်ရမှာပဲ။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ လိပ်ခဲတည်းလည်း ရှေ့တိုးမရ နောက်ဆုတ်မရ ဖြစ်နေတဲ့ ပြဿနာတွေ၊ ပြည်သူတွေ ပိတ်မိနေတဲ့ ပြဿနာတွေ အများကြီးရှိတယ်။ အဲဒါတွေက ဘာတွေလည်းဆိုရင် ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ စစ်အာဏာရှင်စနစ်က ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ ရှိနေတုန်းပဲ၊ စစ်အုပ်စုက နိုင်ငံရေးထဲမှာ ပါဝင်နေတုန်းပဲ၊ လွှတ်တော်ထဲမှာလည်း ပါဝင်နေတုန်းပဲ၊ ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကလည်း ရှိနေတုန်းပါပဲ။ ကျန်တဲ့ အဘက်ဘက်က ပိတ်ဆို့တားဆီးမှုတွေ အများကြီး ရှိနေတုန်းပဲ။ ကျွန်တော်တို့တွေ နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းအရ ဖြေရှင်းလို့မရဘူး၊ လွှတ်တော်ထဲမှာလည်း ဖြေရှင်းလို့မရဘူး။ ဒါဟာ ပြီးခဲ့တဲ့နှစ်တွေတုန်းက ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံမှာ တကယ်ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ ကိစ္စတွေပဲ။ ကျွန်တော်တို့ ဘာမှလုပ်လို့မရခဲ့ဘူး။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု ဒေသတွေမှာလည်း စစ်ပွဲတွေနဲ့ ဖိနှိပ်မှုတွေ အများကြီး ခံခဲ့ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဘာမှလုပ်လို့ မရခဲ့ဘူး။ အဲဒီအချိန် စစ်အာဏာသိမ်းမှု ပေါ်ပေါက်လာခြင်းဟာ အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို ကျွန်တော်တို့ တွေ့ရလိုက်တာပါပဲ။ ဘာလဲဆိုတော့ ဒီစစ်အာဏာသိမ်းမှုအကြောင်းပြုပြီး လူထုလူတန်းစား တစ်ရပ်လုံးရဲ့ တော်လှန်ရေးတစ်ခု ပေါက်ဖွားလာခဲ့တယ်။ အဲဒီတော်လှန်ရေးကနေ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်ဟာ သွေးသစ်လောင်းပြီး နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ခု ထူထောင်လို့ရတယ်။ အဲဒါကြောင့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို အခွင့်ရေးတစ်ရပ် အဖြစ် ရှုမြင်လို့ရပါတယ်။

ထိုနည်းတူစွာ ဘာဖြစ်လဲဆိုတော့ ဒီစစ်အာဏာသိမ်းမှုဟာ စစ်အုပ်စု က သူ့လည်ပင်း သူ ကြိုးကွင်းစွပ်ခြင်းပါပဲ။ ကျွန်တော်ကတော့ ဒီလိုပဲမြင် တယ်။

"စစ်တပ်ကို အကြောက်တရားထည့်ပေးရမယ်"လို့ ပြောတုန်းက အဲဒီစကားအပေါ်မှာ လူတချို့က မကြိုက်တာမျိုးတွေတောင် ရှိခဲ့တယ်။ ဒီတော်လှန်ရေးရဲ့ အခက်ခဲဆုံးကာလ ဖြစ်နေတာလည်းပါမယ်လို့ ကျွန်တော်ထင်ပါတယ်။ အဲ့ဒီလိုအခြေနေမျိုး နည်းနည်းတော့ ရှိခဲ့ဖူးတယ်ပေါ့လေ။

ကျွန်တော်စဉ်းစားတာက စစ်အုပ်စုလို့ ပြောတဲ့အခါမှာ စစ်တပ်ရဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေတင်မဟုတ်ပဲ အောက်ခြေက စစ်သားတွေ တစ်ဦးတစ်ယောက်ခြင်းကအစ ပြည်သူတွေရဲ့ အင်အားနဲ့ ငါတို့အားလုံးကို တိုက်စားဖြိုဖျက်ပစ်လိုက်နိုင်ပါလား ဆိုတဲ့အတွေးမျိုး သူတို့ ခေါင်းထဲမှာ ဝင်သွားဖို့ပဲ လိုတယ်ဗျ။ ဆိုတော့ အဲဒီ အခြေနေတစ်ခုကို ကျွန်တော်တို့ လုပ်ဖို့ပါပဲ။ ဒါဟာ ရန် ငါ ပြတ်စွာ စဉ်းစားလိုက်ပြီဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ရန်သူဟာ ဘယ်သူလဲဆိုတာကို ထင်ထင်ရှားရှား မြင်ရမှာပါ။ ဆိုတော့ အဲဒီရန်သူကို အထောက်အပံ့ပြုနေတဲ့ ဒေါက်တိုင်ဖြစ်တဲ့ စစ်သားတွေကို ကျွန်တော်တို့က ရန်သူအဖြစ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မြင်ရမှာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးနဲ့ သူတို့ကို တော်လှန်ဖို့အတွက် စဉ်းတောင်မစဉ်းစားရသေးပါဘူး။ အင်မတန် စောပါသေးတယ်။ အဲဒီ အချိန်မှာကတည်းက ကျွန်တော်တို့က သူတို့ကို စိတ်ဓာတ်ရေးရာ အရ အများကြီးတိုက်ဖို့ လိုတယ်ဆိုတဲ့ အတွေးမျိုးကို တွေးခဲ့ပါတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက စစ်သားတွေအပေါ်မှာ၊ ရဲတွေအပေါ်မှာ ကျွန်တော်တို့တွေဟာ လူသားချင်းစာနာမှုကို ပြတယ်၊ မေတ္တာကို ပြတယ်ဆိုတဲ့ ကိစ္စတွေက တစ်ဖက်မှာတော့ လူသားချင်းအရ လှပပါတယ်။ ကောင်းပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ တော်လှန်ရေးတစ်ရပ်အတွက်တော့ အဲဒါက ကျွန်တော့်အနေနဲ့ မကြိုက်ဘူးပေါ့။ အဲဒါကြောင့် စစ်အုပ်စုကို ကျွန်တော်တို့ဟာ အကြောက်တရားထည့်ပေးဖို့၊ လူထုဟာ ရန် ငါ ပြတ်စွာနဲ့ တချို့ကိစ္စတွေကို ဆောင်ရွက်ဖို့ ကျွန်တော် အဲဒီမှာ တိုက်တွန်းဖြစ်ခဲ့တာပါ။ ကျွန်တော်တို့တွေဟာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးကို ဆင်နွှဲတဲ့အခါမှာလည်း စစ်အုပ်စုကို အကြောက်တရားထည့်ပေးဖို့ လိုအပ်နေတုန်းပါပဲ။ ကျွန်တော်ကတော့ အဲဒီလိုမြင်တယ်။

ဆိုလိုချင်တာကဗျာ စစ်တပ်က ကြေးစားတပ်ဖြစ်တယ်။ အဲဒီအတွက်ကြောင့် သူတို့ဟာ ခံယူချက်နဲ့ စစ်တိုက်နေတာ မဟုတ်ဘူး။ သူတို့ဟာ ထမင်းငတ်ရင် ပြိုပျက်မှာပဲ၊ အကြောက်တရားဝင်ရင် ပြိုပျက်မှာပဲ။ ကျွန်တော်ကတော့ အဲ့ဒီလိုပဲ ယုံကြည်တယ်။ အဲ့ဒီအတွက်ကြောင့် ကျွန်တော်တို့တွေဟာ စစ်အုပ်စုကို မပြတ်တမ်း အကြောက်တရားတွေ ပေးနေဖို့လိုတယ်။ လူထုတစ်ရပ်လုံးရဲ့ အင်နဲ့ အားနဲ့ သူတို့ကို ခြိမ်းခြောက်ဖို့ လိုတယ်။ ဆိုတော့ ခေတ်တိုင်းမှာရှိခဲ့တဲ့၊ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှာရှိခဲ့တဲ့ တော်လှန်ရေးတွေကို ကျွန်တော်တို့ ကြည့်ရအောင်။ တော်လှန်ရေးဆိုတာဟာ ကိုယ့်ထက် အင်အားကြီးမားတဲ့ သူကို နှိမ်နင်းကြတာပဲ မဟုတ်ဘူးလား။ အင်အားကြီးတဲ့သူကို နိုင်တယ်

ဆိုကတည်းက တစ်ဖက်က အင်အားကြီးတယ်ဆိုတဲ့ အဖွဲ့အစည်းသည် အင်အားသာကြီးနေတာ၊ သူတို့က စိတ်ဓာတ်ရေးရာအရမှာ ဘယ်လိုမှ ယှဉ်လို့မရအောင် ပြိုကျပျက်စီးနေလို့သာ နိုင်နေတာပေါ့။ အဲ့ဒီလို အခြေနေမျိုးတွေပါ။ တကယ်တမ်း သေနတ်ချင်းတောင် ယှဉ်ပစ်စရာ မလိုတော့အောင်၊ သူတို့ဘက်က လက်နက်ချလာအောင်ဆိုတဲ့ အခြေနေမျိုး။ ဒါက ကျွန်တော်တို့ဘက်က အဲ့ဒီလို အခြေနေမျိုးတွေ ရောက်ဖို့အတွက် စစ်အုပ်စုကို အကြောက်တရား ထည့်ပေးဖို့ လိုအပ်တယ်။ အဲဒီလိုအကြောက်တရား ထည့်ပေးနိုင်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့တွေဟာ လူထုတစ်ရပ်လုံးရဲ့ ညီညွတ်တဲ့ ထုနဲ့ထည်နဲ့ကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ ပြနိုင်ဖို့လိုတယ်။ တကယ့်ရန်သူ့ရဲ့ ရင်ဘတ်ကို မြားတစ်ချောင်း လိုမျိုး ဖောက်ဝင်ပစ်နိုင်တဲ့ လူတန်းစားတစ်ရပ်လုံးရဲ့ ညီညွတ်မှုမျိုးကို ကျွန်တော်တို့ တည်ဆောက်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ အဲ့ဒီလို ညီညွတ်မှုမျိုး ရှိမှသာလျှင် ခုနကပြောခဲ့တဲ့ စစ်အုပ်စုကို ကျွန်တော်တို့ အကြောက်တရား ထည့်ပေးနိုင်မှာ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်ရှိနွေဦးတော်လှန်ရေးဟာ အကြမ်းမဖက်လှုပ်ရှားမှုကနေ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲကို ကူးပြောင်းသွားပါပြီ။ အဲဒါဘာကြောင့်လို့ ထင်ပါသလဲ။ ခင်ဗျားကိုယ်တိုင်ရော ဒီတိုက်ပွဲရဲ့ မတူညီတဲ့ ပုံသဏ္ဍာန် (၂) ရပ်အပေါ်မှာ ဘယ်လိုသဘောထားရှိပါသလဲ။

လက်ရှိအချိန်က နည်းနာပေါင်းစုံ၊ ပုံစံမျိုးစုံ၊ လမ်းစဉ်ပေါင်းစုံနဲ့ တော်လှန်ရေး အပေါ်မှာ သက်ရောက်နေတဲ့ ကာလဖြစ်နေတာဆိုတော့ တစ်နည်းအားဖြင့် ပြောရရင်တော့ အကြမ်းမဖက်လမ်းစဉ်ကနေပြီး လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး လမ်းစဉ်ကို တစ်ဆစ်ချိုး ပြောင်းလဲခဲ့ ပြီးသွားပြီ။ ဒီနေရာမှာ လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်ဆိုတာက တော်လှန်ရေးရဲ့ တောင်းဆိုချက်ကြောင့်၊ ခေတ်ရဲ့တောင်းဆိုချက်ကြောင့်၊ လူထုရဲ့ တောင်းဆိုချက်ကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ လမ်းစဉ်ဖြစ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာရှိခဲ့တဲ့ တော်လှန်ရေး သမိုင်းကို ပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်တို့ဟာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးနဲ့ အောင်ပွဲခံခဲ့ကြတာတွေ ရှိခဲ့တာပါပဲ။ ကျွန်တော်တို့ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲ အတွင်းမှာ ဆိုရင်လည်း လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးနည်းနာကိုပဲ ကိုင်စွဲခဲ့ကြ တာပါပဲ။ နောက်တစ်ချက်ကတော့ ကမ္ဘာ့တော်လှန်ရေးသမိုင်းမှာပါ လက်နက်

ကိုင်တော်လှန်ရေးနည်းနာနဲ့ အောင်ပွဲခံခဲ့တဲ့ တော်လှန်ရေးတွေ ရှိခဲ့တာပါပဲ။ ဆိုတော့ ဒီတော်လှန်ရေး၊ ဒီနည်းနာ၊ ဒီလမ်းစဉ်ဟာ လူထုရဲ့ တောင်းဆိုချက်ကြောင့်၊ တော်လှန်ရေးရဲ့ လိုအပ်ချက်ကြောင့်၊ ခေတ်ရဲ့ တောင်းဆိုချက်ကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ လမ်းစဉ်ဖြစ်တယ်။ ဒါဟာ ကျွန်တော်တို့ လူထုတစ်ရပ်လုံး၊ ရှိနေတဲ့ လူငယ်တွေ ကျောင်းသားတွေ အကုန်လုံးကနေပြီးတော့ ဒီလမ်းစဉ်အပေါ်မှာ သက်ဝင်ယုံကြည်စွာနဲ့ ဆက်ပြီး လျှောက်လှမ်းဖို့ လိုတယ်လို့ ကျွန်တော့်အနေနဲ့ မြင်ပါတယ်။ တစ်ခုပါပဲ။ အဓိကက ကျွန်တော်တို့ဟာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်ကို ကိုင်စွဲပြီ ဆိုလို့ရှိရင်တော့ ပိုပြီးတော့ စည်းကမ်းတကျနဲ့ တော်လှန်ရေးကို ဆက်ပြီးတော့ ဆင်နွှဲရမယ် ဆိုတာပါပဲ။ ဆိုလိုချင်တာက ကျွန်တော်တို့တွေရဲ့ လက်ထဲမှာ အခုလို လူသတ်လက်နက်ကိုင်ထားမှုဟာ ပြည်သူတွေကို ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုး မဖြစ်စေပဲနဲ့၊ ပြည်သူလူထုဘက်ကို ဘယ်တော့မှ လူသတ်လက်နက် ပြောင်းဝ မလှည့်ပဲနဲ့ ပြည်သူလူထုကို အစဉ်အမြဲ အကျိုးပြုနိုင်တဲ့ လက်နက်ကိုင်ထားမှုမျိုး ဖြစ်ဖို့လိုတာပေါ့ဗျာ။ အဲဒီဟာကတော့ ကျွန်တော်တို့ အမြဲတမ်း သတိပြုရမယ့်အချက် ဖြစ်ပါတယ်။

လက်နက်ကိုင်လမ်းစဉ်ကို ကျွန်တော်တို့ဟာ ဉာဏ်ပညာက ဦးစီးရလိမ့်မယ်။ နိုင်ငံရေးလမ်းစဉ်တွေ၊ နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုတွေက ဦးစီးရလိမ့်မယ်။ သေချာတိကျခိုင်မာတဲ့ စုဖွဲ့မှုတွေကနေပြီးတော့ ဦးစီးရလိမ့်မယ်။ အဲဒါကတော့ ကျွန်တော်တို့ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးလမ်းစဉ်မှာ အင်မတန်သတိပြုရမယ့် ကိစ္စပေါ့လေ။ နောက်တစ်ခုက ကျွန်တော့်အမြင်က ကျွန်တော်တို့ဟာ တော်လှန်ရေးတစ်ခု အစပြုဖို့အတွက် စိတ်ခံစားချက်က အင်မတန် အရေးကြီးပါတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက တော်လှန်ရေးတစ်ခုဟာ ဟုန်းခနဲ ပေါက်ကွဲထွက်လာဖို့၊ တော်လှန်ရေးတစ်ခု အစပြုလိုက်နိုင်ဖို့အတွက် ကျွန်တော်တို့ဟာ စိတ်ခံစားမှု လိုအပ်ပါတယ်။ တကယ့်နာကြည်းနေတဲ့စိတ်၊ မခံမရပ်နိုင်တဲ့စိတ်၊ အမှန်တရားကို မြတ်နိုးတွယ်တာတတ်တဲ့ စိတ်တွေ အဲဒီလိုစိတ်မျိုးက အရေးကြီးတယ်။ ဆိုလိုချင်တာက စိတ်ခံစားချက်ပေါ့။ အဲဟာက အရေးကြီးပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တော်လှန်ရေးကို စတင်ပြီး အဲဒီတော်လှန်ရေးကို ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း ဆက်လျှောက်ဖို့အတွက် ဆိုလို့ရှိရင် ခံစားချက်တင် မဟုတ်တော့ပါဘူး။ ခံယူချက်တွေ၊ ယုံကြည်ချက်တွေ၊ အဲဒါတွေကလည်း အရေးကြီးလာတယ်။ ဆိုတော့ ဒီနေရာမှာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး၊ လက်နက်ကိုင်ခြင်းဆိုတဲ့ဟာကို စိတ်ခံစားချက် တစ်ခုတည်းနဲ့မဟုတ်ပဲ

ခံယူချက်နဲ့ပါ လက်နက်ကိုင်ဖို့ လိုတယ်။ ခုနက ကျွန်တော်ပြောခဲ့တဲ့ တကယ့်ကို ဒီရေဒီမြေလွတ်လပ်ဖို့၊ ဒီမိုကရေစီရဖို့၊ လွတ်လပ်ခွင့်ရှိဖို့အတွက် ဒီလို ခံယူချက်တွေ ရှိဖို့လိုသလို ပြည်သူလူထုကို ဘယ်တော့မှ ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုး မဖြစ်စေရဘူးဆိုတဲ့ ခံယူချက်မျိုးရှိဖို့ကလည်း အရေးကြီးတယ်ပေါ့ဗျာ အဲဒါပါပဲ။

လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးက အောင်ပွဲရမယ်လို့ ယုံပါသလား။

လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးက အောင်ပွဲဆီရောက်မယ်လို့ ကျွန်တော် ယုံတာပေါ့။ ယုံပါတယ်။ ယုံခဲ့လို့လည်း ကျွန်တော်တို့ ဒီတိုက်ပွဲတွေကို ဆက် တိုက်နေကြတာပဲပေါ့။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်တို့မှာ အတိတ်သမိုင်းထဲက တော်လှန်ရေးတွေထဲမှာလို သင်ခန်းစာယူစရာတွေတော့ ရှိတာပေ့ါဗျာ။ ကျွန်တော်တို့ အတိတ်သမိုင်းတော်လှန်ရေးတွေထဲမှာ မှားခဲ့တဲ့ အမှားတွေ ရှိတာပေါ့။ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးလမ်းစဥ် ကိုင်စွဲခဲ့ပြီးတော့ မှားခဲ့တဲ့ အမှားတွေလည်း ရှိခဲ့တာပေါ့။ အဲဒါတွေကို ကျွန်တော်တို့ သင်ခန်းစာ ယူရလိမ့်မယ်။ နောက်တစ်ချက်က ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဒေသတွင်းအင်အားကို ဘယ်တော့မှ မေ့လို့မရဘူး။ ဆိုလိုချင်တာက ဒီတိုင်းပြည်မှာ တကယ့်ကို တော်လှန်သော အင်အားစုတွေ၊ တော်လှန်သော လူမျိုးစုတွေ အများကြီး ရှိတယ်။ ဒီလို လူမျိုးစုတွေနဲ့ ကျွန်တော်တို့ အားလုံးဟာ ညီညွတ်မှုတစ်ခုကို မဖြစ်မနေ တည်ဆောက်ရလိမ့်မယ်။ လက်ရှိအချိန်မှာလည်း အတိုင်းအတာ တစ်ခုထိ ညီညွတ်မှုမျိုးတော့ ရှိတာပေါ့။ ဒါပေမယ့် ဒီထက်ပိုပြီး ခိုင်မာကျစ်လစ်တဲ့၊ ကျွန်တော် အမြဲတမ်းသုံးနေတဲ့ “ဒီရန်သူ့ရဲ့ရင်ဘတ်ကို မြားတစ်ချောင်းလို စိုက်ဝင်ထိုးခွင်းပစ်နိုင်တဲ့ လူထုလူတန်းစားတစ်ရပ်လုံးရဲ့ ညီညွတ်မှု”ပေါ့။ အဲဒါ လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးမှာလည်း လိုအပ်တယ်ဗျ။ အဲ့ဒီ ညီညွတ်မှုမျိုးကို ကျွန်တော်တို့ ဆက်လက်ပြီးတော့ တည်ဆောက်ကြ ရလိမ့်မယ်။ ဆိုတော့ အဲဒီဒေသတွင်း အင်အားစုတွေနဲ့အတူ ကျွန်တော်တို့ဟာ ပန်းတိုင်အထိ ရောက်နိုင်တယ်၊ အောင်ပွဲအထိ ရောက်နိုင်တယ်။ အဲဒါကိုတော့ ယုံတယ်။ သင်ခန်းစာ ယူစရာတွေလည်း ယူရလိမ့်မယ်။ အတိတ်တုန်းက မှားခဲ့တဲ့ အမှားတွေ ထပ်မဖြစ်စေပဲနဲ့ လူထုလူတန်းစား တစ်ရပ်လုံးရဲ့ ညီညွတ်မှုမျိုးကို တည်ဆောက်ပြီးတော့ ဒီလက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးရဲ့ အောင်ပွဲဆီကိုရောက်အောင် သွားနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ ယုံကိုယုံတယ်။

တော်လှန်ရေးပြီးရင် ခင်ဗျားတို့ သမဂ္ဂတွေက နိုင်ငံတော်သစ်ကို ချီတက်ချင်တယ် ပြောတယ်။ ခင်ဗျားတို့ မျှော်မှန်းထားတဲ့ အနာဂတ် နိုင်ငံတော်သစ်က ဘယ်လိုပုံစံလဲ။

ကျွန်တော်တို့ရည်မှန်းတဲ့၊ ကျွန်တော်တို့ ရည်မျှော်တဲ့ နိုင်ငံတော်သစ်ဆိုတာ ရိုးရှင်းပါတယ်။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီက အဲ့ဒီ တစ်ယောက်ချင်းစီရဲ့ ဖြစ်တည်မှုကို လေးစားတန်ဖိုးထားတဲ့၊ လွတ်လပ်ခွင့်ရှိတဲ့၊ တရားမျှတမှုရှိတဲ့ လူ့အဖွဲ့စည်းတစ်ခုကို တည်ထောင်ကြဖို့ပါပဲ။ ဒါဟာ အင်မတန်အခြေခံကျတဲ့ ယေဘုယျဆန်စွာ ပြောတဲ့ကိစ္စပါ။ ဒါကို အကျယ်ချဲ့ပြီးပြောရရင် ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ မတူညီတဲ့ လူမျိုးစုတွေ အများကြီးရှိကြတယ်။ မတူညီတဲ့ ယဉ်ကျေးမှု၊ မတူညီတဲ့ ဘာသာစကား၊ မတူညီတဲ့ ဘာသာရေးတွေ အများကြီး ပေါ့ဗျာ။ ဒီလိုကိစ္စတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ ဒါတွေ အားလုံးကို စုပေါင်းပြီး ပြည်ထောင်စုတစ်ခုအဖြစ် စုဖွဲ့ဖို့ဆိုတာ လွယ်ကူတဲ့ကိစ္စတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ကျွန်တော်တို့ အများကြီး ကြိုးစားကြရလိမ့်မယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်းများစွာ မှာလည်း ဒီပြည်တွင်းစစ်တွေ ဖြစ်လာတဲ့ ကိစ္စတွေ၊ ကျန်တဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာ တွေ အားလုံးဟာ ဒီလိုမျိုး နိုင်ငံတော်တစ်ခုကို ဘယ်လိုစုဖွဲ့ကြမလဲ၊ ပြည်ထောင်စုတစ်ခုကို ဘယ်လိုစုဖွဲ့ကြမလဲဆိုတဲ့ ပြဿနာပေါ် မူတည်ပြီး တော့ ဖြစ်လာကြတာပါ။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပြောရရင် နိုင်ငံတော်ရဲ့ ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်မှု ပုံစံပေါ်မှာ မူတည်ပြီး ကျွန်တော်တို့တွေရဲ့ ပြည်တွင်းစစ်တွေ ဖြစ်ကြရတယ်။ ကွဲကြ၊ ပြဲကြ၊ တိုက်ခိုက်ကြ၊ ပဋိပက္ခတွေ ဖြစ်ကြပေါ့။ ဒါတွေ ဖြစ်ခဲ့ကြရတယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့က နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ခုကို ပြန်ပြီး တော့ မွေးဖွားဖို့ဆိုလို့ရှိရင် အတိတ်သမိုင်းမှာ ရှိခဲ့ကြတဲ့ အချိန်တွေအားလုံး ကျွန်တော်တို့ တစ်ဦးနဲ့တစ်ဦး လူမျိုးစု တစ်စုနဲ့တစ်စု ကြားထဲမှာ ဖြစ်နေတဲ့ ပြဿနာတွေအားလုံးကို ဖြေရှင်းနိုင်တဲ့၊ အဲ့ဒီလိုမဖြစ်အောင် ကာကွယ်ပေး ထားနိုင်တဲ့ နိုင်ငံတော်စနစ်တစ်ခုကို ကျွန်တော်တို့ လိုအပ်တယ်။ ဆိုတော့ အဲဒါသည် ပြည်ထောင်စု ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်၊ ဖယ်ဒရယ် ဖြစ်ချင်ဖြစ်မယ်၊ သို့တည်းမဟုတ် ဖယ်ဒရယ်ထက်ပိုပြီးတော့ decentralize ဖြစ်တဲ့စနစ်မျိုး ဥပမာအားဖြင့် confederation လိုဟာမျိုး ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်လိမ့်မယ်။ အဲဒီတော့ ကျွန်တော်တို့ဟာ ဒီချိန်မှာ ဘယ်လိုစနစ်မျိုးပါလို့ တစ်သမတ်တည်း ပြောဖို့ခက်ပါတယ်။ လူမျိုးစုအားလုံး ဘုံသဘောတူလက်ခံနိုင်တဲ့၊ အားလုံး

လိုလိုလားလား လက်ခံတဲ့၊ အားလုံးက forced together မဟုတ်ပဲ come together ဖြစ်တဲ့ နိုင်ငံတော်စုဖွဲ့မှုကြီးဆီကို ကျွန်တော်တို့ဟာ ဆက်ပြီးသွားရမယ်။ အတိတ်က အမှားတွေထဲကနေပြီးတော့ သင်ခန်းစာတွေ ယူကြရလိမ့်မယ်။ ဒီနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအပေါ်မှာ မူတည်ပြီးတော့ ကျွန်တော်တို့ လူမျိုးစုတွေ တစ်ခုနဲ့တစ်ခုကြားထဲမှာ၊ ကျွန်တော်တို့ သွေးချင်းညီနောင်တွေ ကြားထဲမှာ ဘယ်တော့မှ ပဋိပက္ခတွေ ထပ်မဖြစ်နိုင်တဲ့ နိုင်ငံတော်စနစ်တစ်ခုမျိုးကို တည်ဆောက်ထားရလိမ့်မယ်။ အဲ့ဒီလို တည်ဆောက်တဲ့အခါမှာလည်း ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ ကျွန်တော်တို့ ဒီမြေ၊ ဒီရေမှာရှိနေတဲ့ လူတွေအားလုံးက သဘောတူလက်ခံတဲ့ စနစ်မျိုးကို တည်ဆောက်ကြရပါမယ်။ အဲ့ဒါက ကျွန်တော်တို့ ရည်မှန်းတဲ့ နိုင်ငံတော်သစ်ပါပဲ။

တော်လှန်ရေးပြီးသွားရင် ခင်ဗျား ဘာလုပ်မှာလဲ။

ဒီတော်လှန်ရေးမှာ လူငယ်တွေက သူတို့ရဲ့ လူငယ်ဘဝတွေ၊ သူတို့ရဲ့ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားဘဝတွေ၊ နောက်ပြီးတော့ သူတို့ မိသားစုနဲ့အတူရှိနေရမယ့်ဘဝတွေ အဲ့ဒီလိုဟာတွေ စွန့်လွှတ်ခဲ့ရတယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သူတို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်အချိန်တွေကို သူတို့စွန့်လွှတ်ခဲ့ရတာပေါ့။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်လည်း အပါအဝင်ပေါ့လေ။ ကျွန်တော် စဉ်းစားတာကတော့ဗျာ ဒီတော်လှန်ရေးပြီးရင် ခုနက ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ကိုယ်ပိုင်အချိန်တွေ၊ မိသားစုနဲ့ အတူတူရှိရမယ့်အချိန်တွေ၊ လူငယ်တစ်ယောက်ဟာ လူငယ်တစ်ယောက်လိုမျိုး ဘဝကိုပေါ့ပေါ့ပါးပါး ဖြတ်သန်းရမယ့် အချိန်မျိုးတွေ၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတွေသည်လည်း သူတို့ရဲ့ တက္ကသိုလ်ပရဝုဏ်ထဲမှာ သူငယ်ချင်းတွေနဲ့ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် ကုန်ဆုံးရမယ့်အချိန်တွေ၊ ဒီလိုအချိန်တွေ ပြန်ယူဖို့ လိုတယ်လို့ ကျွန်တော်ကတော့ စဉ်းစားတယ်။ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်လည်း အဲ့ဒီလိုပဲ ဖြစ်မယ်လို့ ထင်ပါတယ်။

စာအုပ်ဖတ်ရတာ ကြိုက်လား။ ခင်ဗျားဘယ်လိုစာအုပ်မျိုးတွေ ဖတ်လေ့ရှိသလဲ။

ကျွန်တော် စာအုပ်ဖတ်ရတာကို ကြိုက်ပါတယ်။ ကျွန်တော်က စာအုပ်အမျိုးအစား သိပ်ရွေးလေ့မရှိပါဘူး။ ကျွန်တော် လက်လှမ်းမီရာ စာအုပ်တော်တော်များများကို ဖတ်ဖြစ်တယ်ပေါ့လေ။ စာအုပ်ဖတ်တဲ့ ကိစ္စက ကျွန်တော်ငယ်ငယ်ကတည်းက ကျွန်တော့် အဖေနဲ့ အမေရဲ့ စာအုပ်စင်က ယူပြီးတော့ ဖတ်ဖြစ်တယ်။ အဲ့ဒီလိုပေါ့။ ကျွန်တော့်အထင် သုံးတန်း၊ လေးတန်းလောက်တုန်းက ကျွန်တော် ဝတ္ထုတွေဘာတွေ စပြီးတော့ စွဲစွဲလမ်းလမ်း ဖတ်ဖြစ်ခဲ့တယ်လို့ မှတ်မိတယ်။ ဆိုတော့ အဲ့ဒီတုန်းက ဖေဖေက ငြိမ်းကျော်ရဲ့ ပရိတ်သတ်ပေါ့။ ဆိုတော့ သူ့ရဲ့စာအုပ်စင်မှာ ငြိမ်းကျော်ရဲ့စာအုပ်တွေ တော်တော်များရှိတယ်။ ကျွန်တော်က ရသ စာပေအပိုင်း ဝတ္ထုတို့ ဘာတို့ ဆိုတဲ့နေရာမှာ ငြိမ်းကျော်စာအုပ်တွေနဲ့ စပြီးတော့ ထိတွေ့ဖြစ်တယ်ပေါ့။ ဒါက စာစပြီးတော့ ဖတ်ဖြစ်တဲ့ အချိန်မျိုးပေါ့လေ။ အဲ့ဒီနောက်ပိုင်းမှာတော့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု နောက်ခံစာအုပ်တွေ၊ သမိုင်းစာအုပ်တွေ၊ နောက်ပြီးတော့ အတ္ထုပ္ပတ္တိတွေ၊ နိုင်ငံရေးစာအုပ်တွေ ဒီလိုဟာ တော်တော်များများကိုလည်း ဖတ်ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ငယ်ငယ်ကတည်းကလည်း ဖေဖေတို့ စာအုပ်စင်က နိုင်ငံရေးနဲ့ နီးနွယ်တဲ့ စာအုပ်တွေပေါ့လေ။ အဲ့ဒီစာအုပ်တွေမှာဆိုရင် မှတ်မှတ်ရရရှိနေတာက စာအုပ်တွေက ဟောင်းနေပြီ။ အဖုံးတွေတောင်မှ မူရင်းအဖုံးတွေ မရှိတော့ဘူး။ ကတ်ထူတွေနဲ့ ပြန်ဖုံးထားပြီး အပေါ်မှာ လက်ရေးနဲ့ပေါ့ဗျာ၊ ဘယ်သူရေးတယ် နာမည်ဘာပေါ့လေ ဆိုတဲ့ဟာမျိုးပဲ ရေးထားတဲ့ စာအုပ်တွေပေါ့။ အဲ့ဒီထဲက အများစုကို ကျွန်တော် စဖတ်ဖြစ်ရာကစလို့ ဒီနောက်ပိုင်းမှာတော့ ကျွန်တော် စာတော်တော်ဖတ်ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။

ခင်ဗျားကို နိုင်ငံရေးလောကထဲကို ရောက်အောင် လှုံ့ဆော်ပေးခဲ့တဲ့ စာအုပ်တွေရှိလား။ စာအုပ်နာမည်တွေ ပြောပြလို့ရမလား။

ကျွန်တော်က နိုင်ငံရေးလောကထဲ ရောက်အောင်ဆိုတာထက် ဒီနိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စားလာအောင်က ဒီနေရာမှာ နှစ်ပိုင်းတော့ရှိတယ်။ စာအုပ်တွေရဲ့ လှုံ့ဆော်မှုလည်း ပါတယ်။ ပြီးတော့ ကျွန်တော့် မိဘတွေဆီက ကျွန်တော်

လက်ဆင့်ကမ်းရတဲ့ ကိစ္စတွေလည်း ရှိတာပေါ့။ ဆိုတော့ ငယ်ငယ်ကတည်းက ကျွန်တော့်ရဲ့ အိပ်ရာဝင်ပုံပြင်တွေက တခြားသော ပုံပြင်တွေဆိုတာထက် ဖေဖေတို့ မေမေတို့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရတဲ့ ခေတ်စနစ်ဆိုးကြီးပေါ့။ အဲဒီ ခေတ်စနစ်ဆိုးကြီးကို သူတို့ ဘယ်လိုဖြတ်သန်းခဲ့ရလဲ ဆိုတာတွေက ကျွန်တော့်ရဲ့ အိပ်ရာဝင်ပုံပြင် ဖြစ်ခဲ့တာပေါ့။ အဲ့ဒီကတည်းက နိုင်ငံရေးဆိုတာကို စိတ်ဝင်စားခဲ့တယ်။ ကလေးပဲဖြစ်တဲ့အတွက် ကျွန်တော့်ရဲ့ အသိစိတ်ထဲမှာကတော့ ဘယ်သူက မကောင်းဘူး၊ ဘယ်သူက ကောင်းတယ် ဆိုတာကို ကျွန်တော့် မိဘတွေဆီကနေ အနည်းဆုံး သိခဲ့တယ်ပေါ့။ အဲ့ဒီနောက်ပိုင်းမှာမှ သူတို့ဆီကနေ လက်ဆင့်ကမ်းလာရတဲ့ ကိစ္စတွေ၊ ငယ်ငယ်ကတည်းက နိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စားလာတဲ့ ကိစ္စတွေက ကျွန်တော် ကျွန်တော့်မိဘတွေဆီက လက်ဆင့်ကမ်းလာတဲ့ ကိစ္စတွေလို့ပဲ မြင်တယ်။ ဖေဖေရော မေမေရောက ၁၉၈၈ အရေးတော်ပုံကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရတယ်။ သူတို့ကိုယ်တိုင်လည်း တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတွေ၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းသူတွေအဖြစ်နဲ့ ပါဝင်ခဲ့ကြတယ်။ အဲဒီအချိန် နောက်ပြီးတော့ ဖေဖေက ထောင်ကျတယ် အဲ့ဒီလို အခြေနေတွေ အများကြီး သူတို့ ဖြတ်သန်းခဲ့ရတာပေါ့လေ။ ဆိုတော့ တော်တော်လေး ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း ဖြတ်သန်းခဲ့ရတဲ့ ဟာမျိုးတွေရှိတယ်။ သူတို့ ပြောပြတဲ့ ကိစ္စတွေက ကျွန်တော့်ကို နိုင်ငံရေးစိတ်ဝင်စားလာအောင် လှုံ့ဆော်ခဲ့ပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်ကကျတော့ ငယ်ငယ်ကတည်းက ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု အဲ့ဒီလိုကိစ္စတွေ ကျွန်တော့်ကို အများကြီး လွှမ်းမိုးမှုရှိတယ်။ ဆိုတော့ ကျွန်တော်ထိတွေ့ဖြစ်တဲ့ စာအုပ်တွေထဲမှာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂ၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု နောက်ခံဝတ္ထုတွေ၊ ဇာတ်လမ်းတွေ၊ စာအုပ်တွေပေါ့လေ။ အဲ့ဒီဟာတွေ တော်တော်များများက ကျွန်တော့်ကို လွှမ်းမိုးမှုအများကြီးရှိခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင်က အခြေခံပညာကျောင်းသားဘဝမှာကတည်းက သမဂ္ဂကျောင်းသား ဖြစ်ချင်တယ်၊ တက္ကသိုလ်ရောက်ရင် သမဂ္ဂဆိုတာနဲ့ ထိတွေ့ပြီး ခွပ်ဒေါင်းအလံတော်အောက်မှာ အလုပ်လုပ်ချင်တယ်ပေါ့ဗျာ။ အမှန်တရားအတွက် တိုက်ပွဲဝင်ချင်တယ်ပေါ့လေ ဆိုတဲ့ဟာမျိုး ရှိတယ် ဆိုတော့ ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ ကျွန်တော့်မိဘတွေဆီက လက်ဆင့်ကမ်းခဲ့တဲ့ စိတ်မျိုးရယ်၊ နောက်ပြီးတော့ ကျောင်းသားသမဂ္ဂဆိုတဲ့ အရာကြီးက ကျွန်တော့်ကို လွှမ်းမိုးမှုရှိတယ်။ အဲဒီအပြင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂနောက်ခံ၊ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနောက်ခံ စာအုပ်တွေကလည်း ကျွန်တော့်ကို အများကြီး လှုံ့ဆော်ခဲ့

တယ်ဆိုတော့ အဲ့ဒီဟာတွေလို့ ကျွန်တော်က ထင်ပါတယ်။ အဲ့ဒီဟာတွေက ကျွန်တော့်ကို တော်လှန်ရေးတိုက်ပွဲထဲမှာ ပါဝင်စေခဲ့တယ်။ နောက်ပြီးတော့ တော်လှန်ရေးမတိုင်ခင်မှာလည်း ကျောင်းသားသမဂ္ဂထဲကို ထဲထဲဝင်ဝင် ရောက်စေခဲ့တယ်ပေါ့လေ။ အဲ့ဒီလိုမျိုး ကျွန်တော်ကတော့ ယူဆတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ်ကတည်းက နိုင်ငံရေးစာအုပ်တွေနဲ့ ထိတွေ့ခဲ့ရတဲ့အခါ မှာတော့ တကယ့်ကို အယူအဆတွေ၊ အတွေးအခေါ်တွေ ဒီလိုစာအုပ်မျိုးတွေ ကတော့ ကျွန်တော်တို့ ငယ်ငယ်ကတည်းက များများစားစားရှိခဲ့တဲ့ စာအုပ်တွေ မဟုတ်ဘူး။ ဆိုတော့ အဲ့ဒီအချိန်တုန်းက ထိတွေ့ခဲ့ရတဲ့ စာအုပ်ဆိုရင်တော့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှု၊ ကျောင်းသားသမဂ္ဂနောက်ခံ စာအုပ်တွေကတော့ ပိုများတာပေါ့။ အဲ့ဒီထဲမှာမှ အရှေ့ကနေဝန်းထွက်သည့်ပမာတို့၊ သပိတ်မှောက် ကျောင်းသားတို့ ဒီလိုဟာက ထင်ရှားတာကိုး။ ကျွန်တော်တို့လည်း ဒါတွေကို ဖတ်ခဲ့ရတာပဲ။ သဘောအကျကြီး ကျခဲ့ရတာပေါ့။ ပြီးတော့ အားကျခဲ့ရတယ်။ ဒါတွေရဲ့ လှုံ့ဆော်မှုကလည်း အရမ်းကို ကြီးမားခဲ့တယ်။

နိုင်ငံရေးလောကထဲမှာ ခင်ဗျားလေးစားနှစ်သက်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေရှိလား။ ဘယ်သူတွေလဲ။ ဘာကြောင့် ကြိုက်တာလဲ။

နိုင်ငံရေးထဲမှာဆိုရင်တော့ ကျွန်တော် ကိုဇဟိန်းကို သဘောကျပါတယ်။ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် ကိုဇဟိန်းက ကျွန်တော့်အပေါ်မှာ လွှမ်းမိုးမှု ရှိပါတယ်။ သူ့ရဲ့လူသားဆန်မှုပေါ့။ အဲဒါကို ကျွန်တော် သဘောကျပါတယ်။ နောက်ပြီး သူ့ရဲ့ရပ်တည်မှု၊ သူ့ရဲ့ ပြည်သူနဲ့ တစ်သားတည်းရှိမှု ဒါတွေကို ကျွန်တော်သဘောကျပါတယ်။

ကျောင်းသားတွေက ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်သူတွေကို လက်နက်ကိုင်တော်လှန် ရာမှာ ရဲဘော်သုံးကျိပ်ဝင် လူငယ်များအနေနဲ့က ပထမမျိုးဆက်၊ ၁၉၈၈ ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး ABSDF က ဒုတိယမျိုးဆက်၊ အခု စစ်အာဏာရှင်ကို လက်နက်ကိုင်တော်လှန်နေတဲ့ ကျောင်းသားလူငယ်တွေက တတိယမျိုးဆက်အဖြစ်နဲ့ အဓိက ပါဝင်နေ ကြပါတယ်။ အဲ့ဒီ မျိုးဆက် (၃) ခု ကြားမှာ ဘာတွေကွာခြားချက်ရှိတယ် လို့ ထင်ပါသလဲ။ ပြီးတော့ BIA အဖြစ်နဲ့ တော်လှန်ရေးကို

အောင်မြင်ပြီးမြောက်သွားတဲ့နောက်မှာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး ထဲမှာ ပါဝင်ခဲ့ကြတဲ့သူတွေဟာ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်တချို့ဖြစ်လာပြီး အဲဒီထဲက ဖောက်ပြန်တတ်တဲ့ စစ်ဝါဒီ တချို့ဟာ စစ်အာဏာရှင်တွေ ဖြစ်ခဲ့ကြတဲ့ သမိုင်းရှိပါတယ်။ အဲ့ဒီတော့ ခင်ဗျားအနေနဲ့ တော်လှန်နေဆဲ ကာလ၊ တော်လှန်ရေးအလွန်ကာလတွေမှာ နောက်ထပ် စစ်ဝါဒီ၊ စစ် အာဏာရှင်မျိုးတွေ မပေါ်ပေါက်အောင် ဘယ်လို စီမံဆောင်ရွက်ထား သင့်တယ်လို့ ထင်ပါသလဲ။

လွတ်လပ်ရေးအတွက် လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှု၊ နောက် ၁၉၈၈ အလွန် လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှု၊ ပြီးတဲ့အခါမှာ နွေဦးတော်လှန်ရေးရဲ့ လက်နက်ကိုင် လှုပ်ရှားမှုပေါ့။ ဒီမှာကွာခြားချက်တွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ ဒါပေမယ့် အဲဒီထဲမှာ အရေးကြီးဆုံးအချက်က ဘာလဲဆိုရင် လူထုဟာ စစ်ကို မရှောင်လွှဲ တော့ပဲနဲ့ ဒီစစ်ဟာ လိုအပ်တယ်။ ဒီစစ်ဟာ တော်လှန်ရေးအတွက် ဒါမှမဟုတ် လွတ်လပ်ခွင့်အတွက် လိုအပ်တဲ့ စစ်ပါလို့ လက်ခံပြီးတော့ အဲဒီတော်လှန်စစ် အတွင်းမှာ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းပါ။ အဲဒီဟာက အရေးကြီးတဲ့ အချက်လို့ ကျွန်တော်မြင်ပါတယ်။ တော်လှန်စစ်အတွင်းမှာ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း အခြေအနေကို ကျွန်တော် ဆိုလိုတာက လူထုတစ်ရပ်လုံး၊ လူထုအားလုံးက လက်နက်ကိုင်ပြီး တော်လှန်ခြင်းတစ်ခုထဲ မဟုတ်ပါဘူး။ သူတို့တွေဟာ တော်လှန်စစ်ကို ထောက်ခံတယ်၊ ကူညီမယ်၊ ဝန်းရံမယ်၊ ဒီလိုအပိုင်းတွေ အားလုံးပါတယ်။ အဲ့ဒါကို လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲကာလအတွင်းမှာ ကျွန်တော်တို့ တွေ့ရတယ်။ လက်ရှိနွေဦးတော်လှန်ရေးမှာလည်း တွေ့ရတယ်။

၁၉၈၈ နောက်ပိုင်း လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးမှာတော့ လူထုတစ်ရပ် လုံး ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနဲ့ လူထုတစ်ရပ်လုံး ထောက်ခံမှု၊ ပြီးတော့ စစ်ကို ကြိုဆိုတယ်၊ စစ်ကိုတိုးဝင်တယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်မျိုးက အဲဒီကာလမှာ အားမကောင်းသေးဘူး။ အားနည်းချက်တွေ အများကြီးရှိနေသေးတာကို တွေ့ရတယ်။ ဒါက ကျွန်တော်တစ်ဦးထဲရဲ့ အမြင်ဖြစ်တယ်။ နောက်တစ်ချက် ကကျတော့ လွတ်လပ်ရေးတိုက်ပွဲရဲ့ ရဲဘော်သုံးကျိပ်တို့လို တွေမှာ သူတို့ဟာ ပြည်ပရဲ့အကူအညီကို ယူရတယ်။ အဲ့ဒါကြောင့် ကျွန်တော်တို့မှာ နောက်ဆက် တွဲ မလိုလားအပ်တဲ့ ပြဿနာတွေ ရှိခဲ့တယ်။ ဖက်ဆစ်စနစ်ကို ပြန်ပြီး တိုက်ထုတ်ရတာတွေ၊ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စစ်ဟာ ရှည်ကြာခဲ့တယ် စသည်ဖြင့်

ဒါမျိုးတွေရှိတယ်။ လက်ရှိ နွေဦးတော်လှန်ရေးဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ ဒေသတွင်း မှာပဲရှိတဲ့ အင်အားတွေ၊ ကျွန်တော်ရဲ့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုတွေရဲ့ အင်အား တွေနဲ့ပဲ စုစည်းထားတာ ဖြစ်တယ်။ စုစည်းနိုင်ခဲ့တာလည်း ဖြစ်တယ်။ ဒါ့အပြင် ခုနက ပြောခဲ့တဲ့ လူထုတစ်ရပ်လုံးဟာလည်း စစ်ကိုရှောင်လွှဲဖို့ ကြိုးစားမနေပဲနဲ့ ဒီစစ်ကို လိုလိုလားလား လက်ခံပြီးတော့၊ ဒီစစ်ဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ လွတ်မြောက်ရေး၊ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ တော်လှန်ရေးအတွက် လိုကိုလိုအပ်တဲ့ စစ်ပါလို့ လက်ခံပြီးတော့ လူထုတစ်ရပ်လုံးရဲ့ ပူးပေါင်းပါဝင်မှု၊ အဲ့ဒါတွေကို ကျွန်တော်တို့က ဒီကနေ့အချိန်ထိ တွေ့ရတယ်။ ဒါကြောင့်လည်း ဒီကနေ့ အချိန်ဟာ ကျွန်တော်တို့ရဲ့ စစ်အာဏာရှင်ဆန့်ကျင်ရေး ဒီတော်လှန်ရေးရဲ့ အမြင့်ဆုံးသောအချိန်၊ အမြင့်ဆုံးသောကာလ၊ အမြင့်ဆုံးသော စိတ်ဓာတ်တွေ ကို ရောက်နေတာပဲလို့ ဆိုခဲ့ကြတာ ဖြစ်ပါတယ်။

လက်နက်ကိုင်စုဖွဲ့မှုတိုင်းကို နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုပေးခြင်းက အရေးတကြီးလိုအပ်တဲ့ ကိစ္စပဲ။ အရှေ့မှာလည်း စစ်အာဏာရှင်စနစ် အမြစ်တွယ်စေခဲ့တာဟာ ဟိုးအစက တော်လှန်ရေးတပ်ကနေမှ တပ်မတော် ဖြစ်လာတယ်။ တပ်မတော်ကနေမှ အာဏာကို အရူးအမူး ဆုပ်ကိုင်လာတဲ့ ဖက်ဆစ်တပ်ဖြစ်သွားခဲ့တယ်။ ကျွန်တော်တို့ ပြန်ပြီး တော်လှန်ရတဲ့ အခြေ အနေမျိုး။ ဒါကို တော်လှန်ရေးသမားတိုင်း၊ တော်လှန်စစ်ကို ဆင်နွှဲနေတဲ့ သူတိုင်း၊ လက်နက်ကိုင်ထားတဲ့သူတိုင်း ကောင်းကောင်း သတိပြုပြီး သင်ခန်းစာယူရမယ့်အချက်ပဲ။ အဲ့ဒါ အင်မတန်အရေးကြီးတယ်။ နိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုနဲ့ နိုင်ငံရေးသိမှုဆိုတဲ့ ကိစ္စက ငါတို့ဟာ ဘာကြောင့် လက်နက်ကိုင် တာလဲ၊ ငါတို့ဟာ ဘာကြောင့်တော်လှန်စစ်ကို ဆင်နွှဲတာလဲ၊ ဒီလက်နက်တွေ ဘာလို့ ကိုင်ထားတာလဲဆိုတာကို ကျကျနန သေသေချာချာ သိဖို့လိုတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ လက်နက်ကိုင်ထားမှုဟာ ပြည်သူကို ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးမဖြစ်စေတဲ့ လက်နက်ကိုင်တာမျိုး ဖြစ်ဖို့လိုတယ်။ ဒါအင်မတန်အရေးကြီးတဲ့ အချက်ပါ။ အဲဒီတော့ လက်ရှိလက်နက်ကိုင်စုဖွဲ့မှုတိုင်းက ခေါင်းဆောင်တွေ၊ လက်နက်ကိုင်စုဖွဲ့မှုတွေကို ဦးဆောင်နေကြတဲ့ နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတွေရဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေပေါ့။ သူတို့တွေကနေပြီး လက်နက်ကိုင်ရဲဘော်တွေတိုင်းကို စစ်ရေးသင်တန်းတွေအပြင် နိုင်ငံရေးသင်တန်းတွေပေးဖို့၊ နိုင်ငံရေးရေချိန်တွေ မြှင့်တင်ပေးဖို့က အင်မတန် အရေးတကြီး လိုအပ်တယ်။ အဲ့ဒါတွေကို ကျွန်တော်တို့က လုပ်ကိုလုပ်မှ ဖြစ်လိမ့်မယ်။

တခြားဖြည့်စွက်ပြောချင်တာ ဘာများရှိပါသေးလဲ။

တော်လှန်ရေးဆိုတာ အင်မတန် အရေးကြီးပါတယ်။ လက်ရှိအချိန်မှာလည်း ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်ဟာ ခေတ်စနစ်ကြီးတစ်ခုလုံးကို ပြောင်းလဲပစ်နိုင်တဲ့ တော်လှန်ရေးတစ်ရပ်ကို ဆင်နွဲနေတဲ့အချိန်လည်း ဖြစ်နေတာကိုး။ ဆိုတော့ တော်လှန်ရေးဆိုတာက လူ့အဖွဲ့အစည်းတိုင်းမှာ လိုအပ်ပါတယ်။ လူ့အဖွဲ့အစည်းတိုင်းမှာ တော်လှန်ရေးရှိမှ ကောင်းတဲ့အရွေ့တွေနဲ့ ရှေ့ရောက်နိုင်မယ်လို့ ကျွန်တော်ကတော့ ယူဆတယ်။ အဲ့ဒီအတွက်ကြောင့် လက်ရှိကျွန်တော်တို့ ရင်ဆိုင်နေရတဲ့၊ လက်ရှိကျွန်တော်တို့ ဖြတ်သန်းနေရတဲ့၊ ဆင်နွှဲနေရတဲ့ ဒီ တော်လှန်ရေးကို ကျွန်တော်တို့တွေဟာ အခွင့်အရေးတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်နေဖို့ပါပဲ။ ကျွန်တော်တို့ တိုင်းပြည်မှာ နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ရှိခဲ့တဲ့ နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေ၊ လိပ်ခဲတည်းလည်း ဖြစ်နေမှုတွေ၊ နောက်ပြီးတော့ နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခတွေ ဒါတွေအားလုံးကို ဒီတော်လှန်ရေးကြီးကနေ အမြစ်က လှန်ပြီး ပြောင်းလဲပစ်လိုက်နိုင်မယ်လို့ ကျွန်တော်ယုံကြည်တယ်။ အဲ့ဒီအတွက်ကြောင့် နှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင် ဒီတိုင်းပြည်မှာ ဖြေရှင်းလို့ မရခဲ့တဲ့ နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းများ၊ အဖြေရှာလို့မရခဲ့တဲ့ ပြဿနာတွေ အားလုံးကို ဒီ တော်လှန်ရေးကြီးက ဖြေရှင်းသွားနိုင်လိမ့်မယ်။ ပြီးရင် နိုင်ငံတော်သစ်တစ်ခုကို မွေးဖွားနိုင်လိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော် ယုံတယ်။ ဒါကြောင့် ဒီတော်လှန်ရေးကို လူထုတစ်ရပ်လုံးရော၊ ကျောင်းသားထု တစ်ရပ်လုံးကပါ အခွင့်ရေးတစ်ရပ် အဖြစ် ရှုမြင်ပါ။ ဒီအခွင့်အရေးကို အမိအရ ဆုပ်ကိုင်ပြီးတော့ နိုင်ငံတော်သစ် မွေးဖွားခြင်းဆိုတဲ့ ပန်းတိုင်အထိ ရောက်အောင် ကျွန်တော်တို့ သွားကြဖို့ပဲ လိုပါတယ်။

Young Revolutionaries from Past and Present

Virtual Federal University Research Program[1]

Abstract

Students have played key roles in Myanmar's pro-democracy struggles, and the current Spring Revolution is no exception. This article summarizes the process and findings of research on student activism by the Virtual Federal University's research program. We assess the impact of student and worker movements during the National League for Democracy period on post-coup mobilization; compare student armed struggles after 1988 and 2021; and analyze the tactics and strategies of contemporary student revolutionaries. Drawing on interviews and informed by our own experiences, our findings highlight the challenges, strategies, and strengths of Myanmar's young revolutionaries.

Introduction

After the 1 February 2021 military coup, the people of Myanmar were forced to endure another instance of their country's long history of suffering and survival, with movements resisting military rule taking root countrywide. The 2021 coup was hardly the first to occur in the country, and was even expected by some people, but most were stunned by it. They started joining the Civil Disobedience Movement (CDM)[2] and banged pots and pans

---

[1] The Virtual Federal University is a free education platform and community committed to critical education for federal democracy in Myanmar. Within this collective alias, the individual authors' names are: Pai Cheimt Khaung, Haymarn Soe Nyunt, and Ohn Nyo (group 1); Costa, Yay Chan, and Marla May (group 2); Tshin, Gaea, and Kat (group 3). Kay Zak served as research coach and Hilary Faxon and Elizabeth Rhoads as research advisors.

[2] Participating in the CDM can include banging pots and pans, street protests, refusing to pay bills and taxes, boycotting state-sponsored lotteries and

on the streets to express their refusal of the coup. On 6 February, led by workers and in cooperation with student unions, the first mass protest movement in Yangon occurred. Waves of protests across the country immediately followed, increasing in intensity, and acts of civil disobedience became commonplace. The military began shooting and detaining protesters. These violent actions did not stop the anti-coup resistance movement, but changed it, pushing many to take up arms in order to protect themselves and achieve their revolutionary goals. This has come to be known as the Spring Revolution.

As other articles in this special issue show, Myanmar students have participated in social and political movements since the colonial era, including during the recent period of democratic change. Due to the military's brutal suppression of peaceful protests in 1988, students moved to border areas, and to southern and northern Burma, in order to pursue armed struggle. Some went on to form the All Burma Students Democratic Front (ABSDF) in November 1988.

Later, students took part in other movements, including those in 1996 and 2007. Under the National League for Democracy (NLD)-led government from 2016-2021, many students and workers continued calling for rights and justice for the vulnerable in Myanmar, including, controversially, by protesting against Aung San Suu Kyi and the incumbent party.[3]

Given Myanmar's history and ongoing social and political crises, understanding student activism is vital. This article summarizes three different research projects on this theme, conducted by student activists from different student unions who are actively taking part in the Spring Revolution. The authors conducted their research with support from the Virtual Federal University (VFU) that was envisioned and established in May

---

military-affiliated businesses, and civil servants refusing to work under the military.

[3] For an example of student protests against the NLD, see ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို၊ ၂၀၁၉။

2021.[4] The three projects explore the vital role of students' participation in the current revolution, the patterns of their movements, their commitments, their cooperation and networking with different communities, as well as the opportunities and challenges they face in comparison to student revolutionaries from 1988.

Group one's research, titled "The Impact of Students and Workers' Movements During 2016-2021 on the Early Period of the Spring Revolution" aims to understand how the movements during the NLD period impacted on the Spring Revolution during February and March 2021, when mass movements on the streets were at their peak, and before military violence prompted a tactical shift towards guerrilla protests and armed resistance. While movements led by workers and students in the NLD period were often criticized, especially on social media,[5] this research aims to assess their value for the revolution, and therefore, for the greater good of the country.

Group two's research, titled "A Comparison of Students' Armed Struggles in 1988 and 2021", asks "How did students' participation in armed struggle affect the 1988 revolution and what lessons can current student revolutionaries learn from 1988?". This research compares the experiences of the ABSDF formed in 1988, and the student armed forces formed since 2021, to answer this question.

Group three's research, titled "An Analysis of Students' Participation in the 2021 Spring Revolution in Myanmar: Probing the Peculiarities" is a work of applied research that was initially aimed at analyzing other countries' student movements' strategies, tactics and techniques to better understand Myanmar's situation as it was in early 2022. However, the revolution has since intensified and become primarily one of armed struggle, a

[4] The VFU is a free education platform and community of students and educators committed to the values of critical education for a multi-ethnic federal democracy.

[5] For an example of public criticism of worker and student movements, see the public comments on this Facebook post: Myanmar Now, 2020.

method referred to by successful revolutionary Mao Zedong as "the highest form of revolution".[6] Therefore, group three instead came to investigate the ways that students and youths envision and enact vibrant and diverse alternatives to shape the future of Myanmar: the reasons why they joined the revolution and the ways in which they contribute to it, including the means with which they do so and the challenges they face. This work is intended to inform a broader history of how students have shaped Myanmar and its future.

Together, we believe that the Spring Revolution is not only about fighting with arms but also about changing the corrupt existing system. To change the system, people must understand the system. VFU's research program is a space where we, CDM university students, can continue our education, and conduct research that is aligned with our revolutionary goals, and create and distribute important fact-based papers to the public.

Methodology

Our research was designed and carried out by three teams of three researchers each, all of whom are CDM university students. Several of us are now in different liberated areas, some are participating in the armed struggle. Our backgrounds and experiences within the revolution motivated our questions and informed our approach. Throughout the research process, we worked closely with a VFU research coach, who provided methodological training and guidance on each stage of the process via online group meetings, and with VFU academic advisers with experience conducting research in Myanmar.

All three research teams used qualitative methods. In addition to reviewing secondary literature, social media and having informal conversations with stakeholders, each group conducted semi-structured in-depth interviews and focus group discussions (FGDs), using a purposive sampling strategy. In total,

---

[6] Mao Tse-Tung writes in *Problems of War and Strategy* (1938): "The seizure of power by armed force, the settlement of the issue by war, is the central task and the highest form of revolution".

the research teams conducted 26 key informant interviews (KIIs) and six FGDs with a total of 51 participants. An overview of respondents is provided in table 1.

Table 1

Summary of data collection.

Group	Interview Type	Number of Participants	Participant Type	Gender
1	FGD 1	4	Members of workers' unions	3 females 1 male
	FGD 2	3	Members of student unions	3 males
	7 KIIs	7	Students' and workers' movement leaders	2 females 5 males
2	FGD 1	4	Student armed groups	4 males
	FGD 2	3	Members of student unions	3 males
	7 KIIs	7	Members of ABSDF, members of the Anti- Dictatorship Revolution People's Army and members of the Student Armed Force (SAF)	7 males
3	FGD 1	5	Student participants in the 2021 revolution	2 females 2 males 1 LGBTQ+

	FGD 2	6	Student participants in the 2021 revolution	1 female 5 males
	12 KIIs	12	Student participants from Myanmar, key informants and former activists from Hong Kong and Indonesia	1 prefer not to say 1 female 10 males

We faced several challenges while conducting this research. Asking about the internal dynamics and cooperation within and between movements can be sensitive, and we had to work through close personal networks, learn to introduce ourselves and our study, and build trust. Scheduling and conducting interviews was challenged by security concerns, which limited in-person meetings, made it difficult to interview frontline fighters, and necessitated greater precautions throughout the research process, as well as by poor internet connectivity, which made communication and facilitation more challenging. We had to balance our desire for diverse perspectives with the need to go through secure and trusted channels. We learned new interview techniques—for example, combining preplanned questionnaires with spontaneous questions to informants—and report writing skills. Due to security concerns, we took particular care to anonymize or remove sensitive information and specific details while still drawing well evidenced conclusions. Despite its limitations, we believe that this article offers valuable insights about students' motivations, experiences, and tactics regarding their activism in Myanmar.

Findings

Group 1: The Impact of Students and Workers' Movements During 2016-2021 on the Early Period of the Spring Revolution

During the NLD government period, the demands and public movements of workers and students were often criticized, but we discovered that the connections, tactics and trust built within and among these movements during this period before the coup were critical to post-coup mobilization in February and March 2021.

The workers' strikes from 2016 until the 2021 coup can be categorized by three central demands: adjusting the minimum wage, amending labor laws, and stopping labor rights violations. The student movements in the same period can likewise be sorted into three categories: political movements, such as demonstrations against the Rohingya genocide and the remembrance of 7 July, 1962; demonstrations related to ethnic affairs, such as those against internet blackouts in parts of Rakhine State; and demonstrations related to students' rights and corruption on campuses, such as the strike against the corruption of the Rector of the University of Mandalay, the push to amend regulations of student hostels, and the movements against sexual harassment at the University of Yangon. The main challenges for both workers and students pursuing these causes were negative public opinion and oppression by the government. A member of the Solidarity Trade Union of Myanmar (STUM) said when interviewed: "The public is alienated from the workers' movements. Since they are alienated, the public did not know what the workers were facing".[7]

After the coup, workers and students joined hands together and with the general public against the military junta, working together closely as part of a broader movement. We categorize the anti-dictatorial movement as a whole into four categories based on the methods used. First is strikes and demonstrations, including mass street demonstrations and the CDM affecting state and military institutions; second is boycotts, including of products made by military corporations or cronies; third is armed movements, and fourth is other types of mobilization

---

[7] STUM President, personal communication, August 25, 2022.

such as building and expanding organizational networks and underground activities.

In the following section we discuss the main impacts of the 2016-2021 worker and student movements on the early post-coup mass movements, based on our interviews and analysis.

Increased Trust Among Different Organizations

By collaborating and supporting each others' causes during the earlier movements in question, the organizations and people who participated in them became closer and mutual trust and networks were formed. This in turn helped the movements after the coup. A representative of STUM said:

> *We can never be sure whether someone is an actual protester or a spy from the military junta. We had to demonstrate on the streets with this kind of mistrust and concern. At that time, the mutual trust gained from previous movements helped us. Based on their past participation, we could be certain that these people were not traitors, and they would never betray their causes and the revolution. This drove the fear away.*[8]

The fact that students protested in solidarity with ethnic minorities against oppression, such as the internet blackouts and Rohingya genocide in Rakhine State, helped strengthen relations between the students and ethnic revolutionary organizations. One movement leader talked about this as follows:

> *As we stood alongside the ethnic revolutionary forces before, we showed that they can trust we students as true allies. This is very helpful. If we had simply reconciled with the authorities and ignored their misguided policies at that time, I believe the support of the ethnic revolutionary forces would not have reached the level seen in*

[8] STUM President, personal communication, August 25, 2022.

> *today's revolution. I have personally seen and experienced these benefits with gratitude.* [9]

Increased Trust Among Respective Masses and Unions

The movements also helped build a closer relationship between unions and those they seek to represent. According to our interviews, the actions of the unions during the movements showed what they stand for and whether they can be trusted. A member of a workers' movement said in one FGD:

> *I believe that the workers' decision to protest on 6 February was motivated by their previous experiences with strikes. They had confidence in their leaders and trusted them to guide them through any challenges they might encounter during the demonstration. This trust was built on a belief that their leaders are dependable and responsible, as demonstrated by their past actions. Because of this, the workers had full confidence that even if something went wrong, their leaders would be able to handle it. I think this played a significant role in their decision to take to the streets on 6 February.*[10]

Support for the Formation of Mass Movements and Alliance Organizations

The previous movements also helped the formation of mass movements such as the early mass demonstration against the junta on 6 February. One participant said:

> *After the coup, it was important to mobilize a mass movement, and we realized that we could do this more effectively if we worked together in larger numbers. We*

[9] EYUSU (ABFSU) President, personal communication, May 12, 2022.

[10] FGWM CEC Member, personal communication, August 4, 2022.

> *needed to cooperate closely, so we reached out to organizations and individuals that we had worked with before the coup. Having these preexisting connections made it easier to collaborate and organize more movements.*[11]

The networks and trust gained from the movements in question also helped the formation of alliance organizations such as the General Strike Committee. A member of the University of Yangon Student's Union (UYSU) said:

> *We have a robust network of connections. As strong trust was built between these organizations from the very beginning, there is not much need for discussion. For example, this was how we were able to establish the GSC.*[12]

Our interviews showed that preestablished trust among student and labor unions contributed substantially to the formation of mass movements after the coup. The patterns of connections were similar among the two groups. Student unions usually formed alliances based on their identifiable stances on regional issues, ethnic issues and issues about educational rights. The student movements that occurred in individual universities were surrounded by other allied student unions, and student unions with the same policies worked together in ethnic affairs and political activities. Similarly, labor unions established close relations with other unions. Their mutual support can be seen in cases of demanding labor rights and increased wages.

These unionized workers and students, interestingly, did not focus solely on their own respective issues. Rather, close alliances were made between them during the 2016-2021 era. Prominent cases in point include the Fu Yuan factory strike, when students supported workers demanding their rights. A STUM member involved told us:

---

[11] EYUSU (ABFSU), personal communication, May 12, 2022.
[12] UYSU President, personal communication, May 2, 2022.

> *We immediately felt the same way. We realized that regardless of which government is in power, workers will always need to respond in the same way if their rights are threatened. I think all the people who went out together were able to build more understanding of one other.*[13]

This quote reveals how preexisting cooperation and mutual understandings between and among labor and student unions contributed to the formation of mass protest against the military coup. According to UYSU, the connections and discussions between labor and student unions about participating in mass protests were made just two days after the coup, further showing their close collaboration. Furthermore, their cooperation and collaboration during the mass movement was effective for further political processes. The mass movement increased understanding among organizations and this strengthened ties and led to more consistent political responses and methods during the early stages of the anti-military dictatorship resistance movement.

In addition to dealing with the violent oppression enacted by the military, a challenge for both students' and workers' movements after the coup was a leadership crisis sparked by differing political stands and populist tendencies. A workers' movement member said, "I think it creates more distance when someone takes advantage of their popularity in politics".[14]
Regarding connections among labor and student unions, we can say that organizations that share interests and stances can build stronger connections for mass movements. Furthermore, collaborations during mass movements strengthen ties and make organizations closer, impacting their future anti-oppression activities.

---

[13] STUM President, personal communication, August 25, 2022.

[14] STUM President, personal communication, August 25, 2022.

Our interviews showed that oppression after the military coup is severe and challenging for both labor and student unions. Due to the economic decline after the coup, funding further movements has become a problem. Furthermore, due to the oppression of the military, student and worker unionists are experiencing security crises. The unions have lost the ability to mobilize participants widely on the ground, which leads to a lack of close communication between supporters and unionists. Even after the coup, such differences exist among revolutionary forces. Collaborations between organizations with different political stances and methods have weakened while those forces with closer political beliefs to one another strengthened their connections.

Group 2: A Comparison of Students' Armed Struggles in 1988 and 2021

Just like in 1988, students in 2021 took up arms against the violent Myanmar military. Our research has found that while contemporary student armed forces received greater initial public support than the ABSDF did, they still face similar challenges in internal organization, external coordination, and maintaining momentum as the struggle continues over time.

Why did students take up arms after the 2021 military coup? The main reason was because there was no capacity for those in the anti-coup resistance movement to counterattack the Myanmar military, which brutally suppressed peaceful protesters. One student who has been working on the ground said to us:

> *We already protested peacefully. But the people have gradually come to know that they need to respond with force as the military chose to crack down brutally [by] killing its own citizens.* [15]

[15] DRPA Member, personal communication, May 5, 2022.

The Myanmar military is a well-organized institution and non-violent revolution alone is not sufficient. Every possible means must be applied to revolt against the junta. The post-coup situation was not the first time in recent years that peaceful protesters considered violent revolution. During the military-civilian power sharing governments of the Union Solidarity and Development Party (2011-16) and NLD (2016-21), peacefully demonstrating students were already being detained, leading many people interested in politics and revolution to desire taking up arms. An armed organization's spokesperson said to us, "They already considered toppling the military and dismantling it and related institutions by revolution due to the oppression of successive governments".[16]

Differing Conditions Between the ABSDF and the Current Armed Students

Students' armed participation in the Spring Revolution follows in the footsteps of other such struggles in Burma/Myanmar, perhaps most famously, the 1988 uprising and concomitant forming of the ABSDF, from clusters of students, farmers and workers who headed into border areas to take up arms after the 1988 uprising, when the military killed hundreds of unarmed protesters. The ABSDF was founded on 1 November 1988 and executed battles against the Burmese military by coordinating with ethnic armed organizations (EAOs), with moderate success. However, the ABSDF split up due to disagreements on policy in 1991 when their third conference was convened. Although they signed a ceasefire agreement with the military government in 2010 and were quiet for nearly a year after the 2021 coup, the ABSDF now sides with the people in the Spring Revolution.

While their motivations were similar, a key difference between the 1988 and 2021 armed student movements is their levels and types of support. The only support that the ABSDF

[16] SAF CEC Member, personal communication, June 18, 2022.

received from the people was political. Only from its allies did ABSDF receive material support and international help was secondary. Also, people choosing to participate in the 1990 general election over armed revolution was a significant factor hindering the ABSDF's capacity to make larger attacks. During that era, the ABSDF was not welcomed tumultuously by the people, by EAOs or by politicians like armed students are welcomed today. Today, armed students are warmly welcomed and supported in EAO-controlled liberated areas. One member of the ABSDF said to us:

> *Because the ABSDF was formed as an organization which built its representation based on the whole country since its inception, it achieved a certain degree of success in mediating with EAOs.*[17]

Today students are better able to empathize with the situations of ethnic people, and EAOs are more welcoming of students participating in the Spring Revolution than they were of those participating in the 1988 uprising, due to the new armed student organizations' more transparent structural stages, political standards and openness. Although the ABSDF received political support only from the people involved in the 1988 uprising, today student fronts gain extra financial support from elsewhere. During the foundational days of the ABSDF, social media did not exist, so the organization's ability to directly inform the public what they were doing was limited. Today however social media is widespread and student revolutionaries are using it as a platform to keep up to date with people and to solicit and receive direct support.

Strong and Weak Points of the ABSDF

With the help of the National Democratic Force, those who participated in the armed struggle after the 1988 uprising and coup

---

[17] Principal of Federal Law Academy, personal communication, June 14, 2022.

organized centrally under the ABSDF. One key strength of the ABSDF was this centralization, which avoided the scattering into many organizations seen in today's revolution. The ABSDF could take actions quickly by organizing systematic constitutions and building trust with EAOs. The ABSDF also participated in public service and politically important cases like constitution-writing processes together with EAOs.

The ABSDF, however, also struggled with unclear policy priorities, said one former ABSDF member: "The ABSDF prioritized matters relating to armed forces, which made them lack action in political movements".[18]

Among ABSDF members, there were disagreements between those who wanted to prioritize armed struggles and those who preferred politics. Internal weaknesses, as well as external causes like the effects of the 1990 general election, ceasefires, and the junta's divide and conquer strategies, brought failures on and beyond the battlefield.

In cooperating with EAOs, misunderstandings and lack of trust among the soldiers were key challenges. While cooperating in matters of armed struggle, the EAOs also doubted the abilities of the ABSDF. The collapse of the Burmese Communist Party and conflicts in Karen National Union areas also militarily and politically affected ABSDF.

The Current Political Environment of Student Armed Forces

Today, student armed forces use the identity of students in their names but are not comprised exclusively of students. They consist of many different classes of people. While students have cooperated with, and been supported by, many groups of people since the coup, differences remain. During the period of NLD government before the coup, there were clashes between students and NLD supporters due to students demonstrating

[18] Principal of Federal Law Academy, personal communication, June 14, 2022.

against the military and against human rights violations and genocide. After the 2021 coup, ideological differences remain between people who strongly and singularly support particular organizations or political parties and students who openly criticize the exile National Unity Government (NUG), which was formed mostly by NLD members, for not going far enough in trying to build an inclusive federal democracy.

For today's student armed forces, which were organized mostly by student union members, recruitment is a major challenge. Two years after the miliary coup, the decrease in people's support is a bitter reality. Consequently, there is a limit to persuading more members to join and start new battles. In addition, since the students still have to stay in EAO-controlled liberated areas, finances and social relations with different ethnic people is a challenge. One ABSDF member said, "Students have history but no geography".[19] Today, like in 1988, the biggest difficulty that student armed forces face is lacking a region to reside in permanently.

Advice of ABSDF Members to Today's Student Armed Forces

Former members of the ABSDF advise student armed forces to organize systematically and yet stay adaptable to cooperate with EAOs, a challenge the ABSDF also had to face. Although current student armed forces receive more support from people than the ABSDF did, it has been over two years since the coup, and revolutionaries and their supporters are becoming fatigued. ABSDF also faced these realities, causing financial difficulties and challenges in supplying provisions, as well as in cooperation. Current student armed forces face similar challenges.

Group 3: An Analysis of Students' Participation in the 2021 Spring Revolution in Myanmar: Probing the Peculiarities

---

[19] ABSDF Member, personal communication, May 22, 2022

Our research highlights some of the ways in which students' creativity and determination have enabled novel contributions to the broader revolutionary struggle.

Fluidity, Adaptability, and Creativity of Students Throughout the Revolution

At the beginning of the Spring Revolution, peaceful young protesters were highly visible. They raised their voices and attracted international attention by using modern trends such as cosplaying as popular characters, showing the three finger salute adopted from the Hunger Games film as a symbol of supporting democracy, and using music and arts to amplify the voices of youths. After facing brutal crackdowns, they changed tactics to guerilla protests, flash mob protests, digital strikes and silent strikes, making silence the loudest voice one can hear in a country facing the brutal and inhumane actions of their own military. When the military froze the assets of some pro-democracy fundraisers (all banks in Myanmar are controlled or influenced by the military) the movement faced huge losses. In response, students and youths came up with new ways to get funding from digital platforms such as YouTube channels, websites, unplugged live music, and even created NUG Pay, a first ever blockchain-based Central Bank Digital Currency platform in Myanmar, backed by the Ministry of Planning and Finance of NUG, as an alternative to support the revolution financially.

Cooperation and Communication Towards More Streamlined and Effective Results

Resistance forces led or driven by students cooperate not only with those in their community circles but also with those from prior generations who experienced past military coups and oppression. They also formed transnational alliances. For example, the HK 19 Manual from the Hong Kong protests was commonly redistributed and adapted to the Myanmar situation with the

help and coordination of #MilkTeaAlliance. Students also leveraged connections with Myanmar's diaspora community to achieve goals they could not accomplish themselves from within the country.

A student representative from the Alliance of Students' Unions described how the revolution is shaped, its different aspects and coordinative actions, in this way:

> *We have created respective formations for the armed revolution, shared responsibilities, planned for who would stay on the ground, who would go underground completely, and who would go to the jungles, as such. Frankly speaking, we have made such arrangements for the distribution of roles and responsibilities, departing from Yangon, since March. From that moment on, we have continued fulfilling our responsibilities.*[20]

On the other hand, the student fundraisers we interviewed told us they tend to deliver support directly to the places most in need. They use close connections and try to avoid channels and destinations that could lead to undesirable delays and losses.

Overcoming Challenges Despite Difficulties

Students have to face many challenges, ranging from pressure from parents to stop them doing what they believe is right, to the concern that the military might detain their families for no reason. Students even had to struggle with the pro-democracy bloc, with its politicians clinging to *Suu*, *Yway*, *Hloot*—the release of Daw Aung San Suu Kyi, the recognition of the election, and the convening of parliament in accordance with the 2008 Constitution. But they paved their own way, and now through checks and balances and political corrections, the pro-democracy bloc has changed to accept the abolition of the 2008 Constitution and strive for the eradication of the dictatorship from its

[20] ASUY Spokesperson, personal communication, August 29, 2022.

roots. Before the coup, students were criticized when standing up to Aung San Suu Kyi's government. Today, they still face criticism when they express something against the agendas of the NUG and National Unity Consultative Council, for example the recent statement by the All Burma Federation of Student Unions (ABFSU) on CDM policy,[21] which disagreed with the NUG's policy of taking action against people who do not participate in the CDM. Critics said that student unions are being manipulated by civil society actors. Students spoke about the need of doing what they believe is right for the people and that they would prove themselves over time with their actions.

Learning From Mistakes and Apologizing

After the coup, many students publicly apologized to the Rohingya for their prior negligence. Students participated in the #Black4Rohingya campaign on 13 June 2021, expressed their solidarity with the Rohingya and apologized on social media platforms. Contemporary students are research-oriented in finding solutions and try to take policies or actions after thoroughly exploring the background and context first. One key informant, a representative from an alliance of over 20 youth-led fundraising teams, explained how they usually do research before making decisions, including doing background checks on unknown so-called pro-democracy activists before letting them into the inner circle. When bank accounts are frozen by the military junta, they try to learn the root cause and successfully sort out solutions. On one occasion they offered apologies as some donated money was confiscated and unretrievable due to security concerns. They used the incident as a case study to avoid further complications. Analysis of our data revealed that most students prioritize making things right over doing things quickly. They answer questions with data and facts, rarely discuss uncertain

[21] ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၃။

information, but if they do so, they provide a disclosure beforehand.

Students' Determination and Prospects for the Future

Today's student movements are determined not only to end the military dictatorship in the country, but also to take further steps towards federalism with clear programs for disarmament and governance. One student leader noted that the struggle should not just end with the term "federal", but rather should open up new ways forward for all the diverse people in Myanmar who desire to confederate. A student leader representing 23 student unions in Yangon, who also performs ideological training to Student Armed Force (SAF) put it this way:

> *We believe we have to look way further than the Federal Union. The root cause of all these political conflicts is our failure to find a solution in how to constitute our nation. Regarding federalism, we don't want to constrain ourselves to going only that way, to a federation. If everyone accepts, if every entity, that is the citizens of every class, armed forces, revolutionary forces, ethnic nationalities, agree, we have to build a federal state. If not, and these entities need to secure further rights, for their own provisions, and self-determination, then we should go with that (confederation) together. We must not confine ourselves within a federal framework.*[22]

A common desire that arose after the military coup is "the eradication of the military dictatorship from its roots". However, a representative from the ABFSU stated it aims for more than just the end of dictatorship and expressed it in this way:

> The eradication of the military dictatorship means not only the end of this military. It means wiping

[22] ASUY Spokesperson, personal communication, August 29, 2022.

> out any forces that have roots in fascism and any bloc with such an ethos, such that a situation like this, where we must defend ourselves from an oppressive coup, can never occur again. We must stand up and revolt until those times come.[23]

As for fundraisers, despite constant oppression putting their lives at risk, they continue supporting the cause in their own ways, adapting according to the situation—and for some, to resettlement and rehabilitation.

Conclusion

Together, these three research projects explored the influences, challenges and trajectories of student participation in the Myanmar Spring Revolution.

First, our findings show how tactics and connections from earlier worker and student movements enabled mobilization. Preestablished connections, trust and shared political stances and values helped drive the quick emergence of a mass movement immediately following the military coup. However, we also found that some factors hold back the full potential of the revolution. These include variety in political views by revolutionaries, a weakening of solidarity and mutual trust, and poor coordination hindering cooperation. We also observed a lack of inclusive and effective leadership and identify this as an ongoing challenge for the revolution.

Second, our findings also show some of the key differences and similarities between the 2021 and 1988 armed student movements and their contexts. Overall, the 2021 student armed forces gained much more support from the people politically, physically and materially than the ABSDF did. This could be due to the political interests of people, strong communications and connections between the revolutionary forces and the people,

---

[23] EYUSU (ABFSU) President, personal communication, June 17, 2022.

and political transparency among the people. The other significant difference is that there was collective leadership for all the revolutionary forces under the ABSDF umbrella.

Another is that the students who joined the armed struggle in 1988 under the ABSDF, and other armed forces, were under EAO control, whereas the current student armed forces are scattered with far less collective leadership, with no leader or organization capable of uniting them. This also highlights a lack of leadership and coordination. The case of the ABSDF in 1988 provides important lessons for the current student armed forces to strategically prepare for current and future challenges, which include the importance of having strong physical supply chains, and the new challenges that arise as the duration of the revolution passes two years. These challenges are faced by all revolutionary armed forces and will require strategies to overcome.

Finally, our findings highlight the ongoing struggles and persistence of student revolutionaries. As students ourselves, when beginning our research project we expected to find that youths were the changemakers and sought to document how they are striving to achieve their goals of democracy and human rights. Our study underscored how students' decisiveness, determination and persistence in policy was established throughout their fight for democracy. Students and student unions in Burma/Myanmar have always stood up for what they believe is right, with their beliefs proven correct after the passage of time.

An example is when the UYSU protested against war crimes committed by Myanmar's military during a visiting lecture by Professor William Schabas, and international lawyer who defended Myanmar against genocide charges at the International Court of Justice, at the convocation hall of the University of Yangon on 5 March 2020. They published a strong critique of atrocities committed against Rohingya and ongoing injustice.[24] The protest's central statement "Hellhounds still at large" (referring to military impunity) sparked critique and controversy on- and offline. However, after time passed and the coup occurred, most

[24] University of Yangon Students' Union, 2020.

critics took their words back and deleted their negative comments from social media.

Myanmar's student unions have long unwaveringly proven their honesty to the people and country while withstanding criticism in fighting for what they believe is right and best for the people and country.

As this research article takes three approaches to understanding a variety of student revolutionary organizations and groups, we hope it provides broad perspectives and food for thought about the different parties in the Spring Revolution to those studying and participating in current and future revolutions. Our research can inform broader revolutionary struggles by considering the nature of Myanmar's democracy movements, successful revolutionary strategies and recurrent challenges, and the ongoing work of building networks and mutual trust. While our motivations for doing this research come from our participation in the revolutionary struggle, throughout our experience conducting this research, we tried to be open-minded, to pay attention to the perspectives of our informants, and to build respect, trust, and mutual understanding in order to achieve valuable insights and reasonable conclusions. This approach enabled us to learn about the movements in detail, such as how they cooperate and what their demands are. In order to successfully conclude research projects like this during this difficult time, we suggest other researchers research topics about which they already have contextual knowledge. They can work closely with respective organizations or communities to not only improve their study, but also to build trust and networks.

It is an honor to conduct this research about student activism and revolutionary participation in Myanmar, which is sometimes overlooked. After doing this research, we not only better understand the strategic importance of students but have a clearer understanding of the disposition and fighting spirit of young revolutionaries.

References

Myanmar Now. (2020, December 8). ခုံသမာဓိကောင်စီကို အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ ဆန္ဒပြ [Facebook post]. *Facebook.* https://www.facebook.com/myanmar-nownews/posts/pfbid0Gt5jchRWo7PrWXmTUocgk-SnThJM3DRfEvaMSWZo3Z1j1JVfaw6tmaVVPjwGh2ke4l

University of Yangon Students' Union – UYSU. (2020, March 5). *Students Protest at Myanmar ICJ Defender's Lecture* [Facebook post]. Facebook. https://www.facebook.com/uystudentsun-ion/posts/pfbid029AeAhXZXst1DQFVqseTS2xcfb6VXvHVL7Bnq5cyxZxajKiy5b9EzZ9BiCzntvdwkl

Zedong, M. (1938). *Problems of War and Strategy*. https://www.marxists.org/reference/archive/mao/se-lected-works/volume-2/mswv2_12.htm

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ဗကသတွေ ဆန္ဒပြ၊ (၂၀၁၉၊ ဇူလိုင် ၂၀)၊ BBC News မြန်မာ။ https://www.bbc.com/burmese/burma-49057434

ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၊ (၂၀၂၃၊ ဇန်နဝါရီ ၂၇)၊ NUCC က လတ်တလောထုတ်ပြန်ထားတဲ့ CDM Policy နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ရဲ့ အမြင်နဲ့ သဘောထားများ။ https://www.ab-fsu.info/2023/01/ nucc-cdm-policy.html

အတိတ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလများမှ လူငယ်တော်လှန်ရေးသမားများ

ဖက်ဒရယ်လေလှိုင်းတက္ကသိုလ်သုတေသနအစီအစဉ်[1]

စာတမ်းအကျဉ်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် ကျောင်းသားများသည် အဓိကအခန်းကဏ္ဍက ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး ယခုနွေဦးတော်လှန်ရေးတွင်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤဆောင်းပါးတွင် ဖက်ဒရယ်လေလှိုင်း တက္ကသိုလ်၏ သုတေသနအစီအစဉ်က ကမကထပြုသော သုတေသနစာတမ်း များမှ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနှင့်ပတ်သက်သည့် သုတေသနတွေ့ရှိချက်များ နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်တို့ကို အကျဉ်းချုံး ဖော်ပြထားပါသည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ် အစိုးရကာလအတွင်း ကျောင်းသားနှင့် အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုများက အာဏာသိမ်းပြီးကာလ ရွေ့လျားမှုအပေါ် သက်ရောက်မှုကို သုံးသပ်ခြင်း၊ ၁၉၈၈ အရေးအခင်းကာလနှင့် ၂၀၂၁ အာဏာသိမ်းကာလတွင်း ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှုများကို နှိုင်းယှဥ်ခြင်း၊ ယခုကာလ ကျောင်းသား တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ၏ နည်းနာနှင့် လမ်းစဥ်များကို ခွဲခြမ်းခြင်းတို့ကို တင်ပြ ထားသည်။ အင်တာဗျူးကောက်နုတ်ချက်များနှင့် ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင်၏ အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံကာ ရရှိလာသည့် ဤတွေ့ရှိချက်များသည် မြန်မာလူငယ်တော်လှန်ရေးသမားများ၏ စိန်ခေါ်မှုများ၊ လမ်းစဥ်များ၊ စွမ်းပကားများကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။

[1] ဖက်ဒရယ်လေလှိုင်းတက္ကသိုလ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီ ပညာရေးကို ဖော်ဆောင်မည့် အစုအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး လွတ်လပ်သော ပညာရေးဆိုင်ရာ နေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဤအုပ်စုအမည်လွှဲများတွင် ပါဝင်သည့် စာတမ်းပြုစုသူများ၏ အမည်များမှာ - ပိုင်ချိမ့်ခေါင်၊ ဟေမာန်စိုးညွန့်နှင့် အုန်းညို (အုပ်စု ၁)၊ ကိုစတာ၊ ရေချမ်းနှင့် မာလာမေ (အုပ်စု ၂)၊ သျှင်၊ ဂျီယာနှင့် ကတ် (အုပ်စု ၃) တို့ဖြစ်ကြသည်။ ဆရာမကေဇက်က သုတေသနနည်းပြအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဟေလာရီ ဖက်(ခ်)ဇွန်နှင့် အလဇ္ဇာဘက်ရုတ်တို့က သုတေသနအကြံပေးအဖြစ်လည်းကောင်း ကမကထပြုခဲ့ ကြပါသည်။

မိတ်ဆက်

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁) ရက်နေ့ စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်တွင် မြန်မာပြည်သူများသည် နိုင်ငံတစ်ဝန်းခြေကုပ်ယူထားသော စစ်အုပ်ချုပ်မှုကို ခုခံတွန်းလှန်သည့်လှုပ်ရှားမှုများကို ပြုလုပ်ရင်း နိုင်ငံ၏ ရှည်လျားထွေပြားသည့် ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့် ရုန်းကန်မှုသမိုင်းဖြစ်ရပ် နောက်တခုကို တွေ့ကြုံဖို့ ဖြစ်လာခဲ့လေသည်။ ၂၀၂၁ အာဏာသိမ်းမှုကြီးသည် နိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး အာဏာသိမ်းမှု မဟုတ်သလို လူအချို့ကပင် ကြိုတင်မျှော်မှန်းခဲ့ကြသည့် ဖြစ်ရပ်ဖြစ်သော်လည်း အများစုမှာမူ အံ့သြတုန်လှုပ်ခဲ့ရသည်။ လူအများက အာဏာဖီဆန်ရေးလှုပ်ရှားမှု (စီဒီအမ်)[2] တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး အာဏာသိမ်းမှုကို လက်မခံသည့်အနေဖြင့် လမ်းများပေါ်တွင် သံပုံးတီးခဲ့ကြသည်။ ဖေဖော်ဝါရီလ (၆) ရက်နေ့တွင် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများနှင့် ပူးပေါင်းကာ အလုပ်သမားများ ဦးဆောင်သည့် ရန်ကုန်မြို့၏ ပထမဆုံး လူထုဆန္ဒပြမှုကြီး ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်တွင် နိုင်ငံတစ်ဝန်း ဆန္ဒပြမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး အရှိန်မြင့်မားလာခဲ့သလို အာဏာဖီဆန်မှုကို နေရာအနှံ့အပြားတွင် တွေ့ခဲ့ရသည်။ စစ်တပ်က ဆန္ဒပြသူများကို ပစ်ခတ်မှုများ၊ ထောင်ချမှုများ စတင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဤအကြမ်းဖက်လုပ်ရပ်များက အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သည့် လုပ်ရပ်များကို ရပ်တန့်ရာမရောက်ခဲ့ဘဲ လူအများစုက မိမိကိုယ်ကိုကာကွယ်ရန်နှင့် တော်လှန်ရေးပန်းတိုင်ဆီ လက်နက်ကိုင်ချီတက်ရန် တွန်းအားပေးရာသာ ရောက်ခဲ့သည်။ ၎င်းကို နွေဦးတော်လှန်ရေးဟု ခေါ်ပါသည်။

ဤအထူးထုတ်ဂျာနယ်ပါ အခြားဆောင်းပါးများတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ပင် မြန်မာကျောင်းသားများသည် ကိုလိုနီခေတ်မှစ၍ ဒီမိုကရေစီ အကူးအပြောင်းကာလအထိ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများနှင့် လူမှုလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၉၈၈ အရေးအခင်းတွင် စစ်တပ်၏ ကြမ်းကြုတ်သည့် ဖိနှိပ်မှုများကြောင့် ကျောင်းသားများသည် လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရန် နယ်စပ်ဒေသများ၊ ဗမာပြည်၏ မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်းဒေသများသို့ ခိုလှုံခဲ့ကြသည်။

---

[2] သံပုံးတီးခြင်း၊ လမ်းမထက် ဆန္ဒပြခြင်း၊ အခွန်မဆောင်ခြင်း၊ အစိုးရထောက်ပံ့ထီနှင့် စစ်တပ်နှင့်ဆက်နွယ်နေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို သပိတ်မှောက်ခြင်း၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများက စစ်တပ်အောက်တွင် အလုပ်မလုပ်ခြင်းတို့သည် စီဒီအမ်လှုပ်ရှားမှု၌ ပါဝင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

အချို့ကျောင်းသားများက ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး (ဗကဒတ) ကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။

ထို့နောက်တွင်လည်း ကျောင်းသားများသည် ၁၉၉၆ အရေးအခင်း၊ ၂၀၀၇ ရွှေဝါရောင်အရေးအခင်းအပါအဝင် အခြားလှုပ်ရှားမှုများတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၆ မှ ၂၀၂၂ အတွင်း အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (ဒီချုပ်) အစိုးရ ပြုစဉ်ကာလများတွင်လည်း ကျောင်းသားနှင့် အလုပ်သမား အမြောက်အမြား သည် အငြင်းပွားဖွယ်ရာလုပ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည့် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် အာဏာရပါတီတို့ကို ဆန္ဒပြခဲ့ခြင်းအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဖိနှိပ်ခံများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် တရားမျှတမှုတို့အတွက် ဆက်လက်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ပါသည်။[3]

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် လက်ရှိဖြစ်နေသည့် နိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေးပြဿနာများအရဆိုလျှင် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုကို နားလည်ရန်မှာ အခရာကျပေသည်။ ဤဆောင်းပါးသည် အဆိုပါအကြောင်းအရာကို နောက်ခံ ထားကာ နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် တက်ကြွစွာပါဝင်နေကြသည့် မတူညီသည့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများမှ ကျောင်းသားတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများက ပြုစုထား သည့် သုတေသနသုံးရပ်ကို အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ် မေလတွင် စိတ်ကူးပုံဖော်ကာ အကောင်အထည်ဖော် တည်ထောင်ခဲ့ သည့် ဖက်ဒရယ်လေလှိုင်းတက္ကသိုလ်မှ အထောက်အပံ့ဖြင့် စာတမ်းပြုစုသူများ က သုတေသနများကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။[4] ယင်းသုတေသန သုံးရပ် တွင် ယခုတော်လှန်ရေး၌ ကျောင်းသားအခန်းကဏ္ဍ၏ အရေးပါမှု၊ ၎င်းတို့ လှုပ်ရှားမှုပုံစံများ၊ နှစ်မြှုပ်လုပ်ဆောင်မှုများ၊ အခြားအစုအဖွဲ့များနှင့် ချိတ်ဆက် အလုပ်လုပ်မှုများနှင့် ၁၉၈၈ ကျောင်းသားတော်လှန်ရေးသမားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်၍ ၎င်းတို့ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့် အခွင့်အလမ်းများနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ ကို လေ့လာဆန်းစစ်ထားပါသည်။

---

[3] ဒီချုပ်အပေါ် ကျောင်းသားဆန္ဒပြမှုသာဓကအတွက် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ဗကသတွေ ဆန္ဒပြ၊ ဘီဘီစီ မြန်မာ၊ ၂၀၁၉ တွင် ကြည့်ရန်။

[4] အဆိုပါဖက်ဒရယ်လေလှိုင်းတက္ကသိုလ်မှာ လူမျိုးပေါင်းစုံ ဖက်ဒရယ်ပညာရေးစံနှုန်း များကို ဖော်ဆောင်မည့် ကျောင်းသားများနှင့် ဆရာများ အစုအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး အခကြေးငွေ ကောက်ခံခြင်းမရှိသော ပညာရေးဆိုင်ရာနေရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။

စစ်တပ်၏ အကြမ်းဖက်မှုဖြိုခွင်းမှုများကြောင့် လူထုအနေဖြင့် ပြောက်ကျားဆန္ဒပြမှုများနှင့် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးလမ်းစဥ်ကို ဗျူဟာအရ ပြောင်းလဲမကျင့်သုံးသေးစဥ်က လမ်းမထက် လူထုလှုပ်ရှားမှုများ အပြင်းထန်ဆုံး ဖြစ်ခဲ့သည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ နှင့် မတ်လကာလအတွင်း နွေဦးတော်လှန်ရေးအပေါ် ဒီချုပ်အစိုးရလက်ထက် လှုပ်ရှားမှုများက သက်ရောက်မှု မည်သို့ရှိကြောင်း သိရှိနားလည်နိုင်ရန် "နွေဦးတော်လှန်ရေး အစောပိုင်းကာလအပေါ် ၂၀၁၆–၂၀၂၁ ကာလအတွင်းမှ ကျောင်းသားနှင့် အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုများ၏ သက်ရောက်မှု" ဟု အမည်ပေးထားသည့် အဖွဲ့ (၁) ၏ သုတေသနက ရည်ရွယ်သည်။ ဒီချုပ်အစိုးရလက်ထက် အလုပ်သမားများနှင့် ကျောင်းသားများ၏ လှုပ်ရှားမှုများသည် အထူးသဖြင့် လူမှုကွန်ရက်များပေါ်တွင် ဝေဖန်ခံခဲ့ရ[5]သော်လည်း ဤသုတေသနမှာကား တော်လှန်ရေးမှ သည် နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကောင်းကျိုးအပေါ်အထိ ၎င်းတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ဆန်းစစ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

"၁၉၈၈ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ကျောင်းသားလက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှုများကို နှိုင်းယှဥ်လေ့လာခြင်း" ဟု ခေါင်းစဥ်တပ်ထားသည့် အဖွဲ့ (၂) ၏ သုတေသနသည် "၁၉၈၈ အရေးအခင်းအပေါ် မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်ခဲ့သနည်း။" ဆိုသည်နှင့် "လက်ရှိကျောင်းသားတော်လှန်ရေးသမားများအနေနှင့် ၁၉၈၈ အရေးအခင်းမှ မည်သည့်သင်ခန်းစာများ သင်ယူနိုင်မည်နည်း။" ဟူသည့် မေးခွန်းများကို မေးထားပြီး ၁၉၈၈ တွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သည့် ဗကဒတ၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် ၂၀၂၁ မှစ၍ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကျောင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အတွေ့အကြုံများကို နှိုင်းယှဥ်ကာ ထိုမေးခွန်းများကို ဖြေရန် ကြိုးစားထားသည်။

"၂၀၂၁ ခုနှစ် နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် ကျောင်းသားများ၏ ပါဝင်မှု၊ ဝိသေသများကို စူးစမ်းလေ့လာခြင်း" ဟု ခေါင်းစဥ်တပ်ထားသည့် အဖွဲ့ (၃) ၏ သုတေသနသည် ကနဦးတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၂၂ အစောပိုင်းကာလ အခြေအနေကို ပိုမိုနားလည်နိုင်ရန် အခြားနိုင်ငံများရှိ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၏ လမ်းစဥ်များ၊ ဗျူဟာများ၊ နည်းနာများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာရန် ရည်ရွယ်ခဲ့

[5] အလုပ်သမားများနှင့် ကျောင်းသားများ၏ လှုပ်ရှားမှုများအပေါ် ပြည်သူများမှ ဝေဖန်ခဲ့သည့် သာဓကအတွက် ကိုးကားချက်များစာရင်းတွင် ပါရှိသော Myanmar Now, 2020 ဖေ့စ်ဘွတ်ပို့စ်ရှိ ကွန်းမန့်(မှတ်ချက်)များကို ကြည့်ရန်။

သည့် လက်တွေ့အသုံးချသုတေသနဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုကာလမှစ၍ တော်လှန်ရေးသည် ပိုမိုပြင်းထန်လာကာ အောင်မြင်သည့် တော်လှန်ရေးသမား တစ်ယောက်ဖြစ်သော မော်စီတုန်းပြောခဲ့သကဲ့သို့ "တော်လှန်ရေး၏ အမြင့်ဆုံး အဆင့်"[6] ဖြစ်သည့် လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးသည် အဓိကဖြစ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနာဂတ်ကို ပြောင်းလဲရန် ကျောင်းသားနှင့် လူငယ် များက ကွဲပြားခြားနားသည့် နည်းလမ်းကောင်းများကို မည်ကဲ့သို့ ပုံဖော်၊ အကောင်အထည်ဖော်ကြသည်ကို ဆန်းစစ်ကြသည်။ ကျောင်းသားနှင့် လူငယ် များ တော်လှန်ရေး၌ အဘယ်ကြောင့် ပါဝင်ကြသနည်းနှင့် မည်သို့မည်ပုံပါဝင် ကြပြီး အခက်အခဲများကို မည်သည့်နည်းလမ်းများဖြင့် ကျော်ဖြတ်ပါသနည်း ဟူသော အကြောင်းအချက်များကို အဖွဲ့သုံးခုမှ လေ့လာဆန်းစစ်ရန်ဖြစ်လာခဲ့ သည်။ ဤသုတေသနစာတမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ၎င်း၏အနာဂတ်ကို ကျောင်းသားများက မည်သို့ ပုံဖော်ပြောင်းလဲထားသနည်းဟူသည့် ပိုမို ကျယ်ပြန့်သည့်သမိုင်းကြောင်းကို ပြည့်စုံစေရန် ရည်ရွယ်ဆောင်ရွက်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

နွေဦးတော်လှန်ရေးသည် စစ်တိုက်ခြင်းမျှသာမဟုတ်ဘဲ ယိုယွင်းခြစား နေသည့် ရှိရင်းစွဲစနစ်ကို ပြောင်းလဲရန်လည်းဖြစ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ယုံကြည် သည်။ စနစ်ကိုပြောင်းရန် ထိုစနစ်ကိုနားလည်ရမည်။ ဖက်ဒရယ်လေ့လာ့လိုင်း တက္ကသိုလ်၏ သုတေသနအစီအစဉ်သည် ကျွန်ုပ်တို့ အာဏာဖီဆန်သော စီဒီအမ်ကျောင်းသားများအနေနှင့် ပညာရေးကို ဆက်လက်လိုက်စားနိုင်မည့် နေရာလည်းဖြစ်သလို ကျွန်ုပ်တို့၏ တော်လှန်ရေးပန်းတိုင်နှင့်ကိုက်ညီသည့် သုတေသနများကို ဆောင်ရွက်ပြီး အချက်အလက်ပေါ်အခြေခံသည့် စာတမ်း များကို ပြုစု၍ လူထုဆီမျှဝေသွားမည့် နေရာလည်းဖြစ်ပါသည်။

[6] *Problems of War and Strategy* (1938) စာတမ်းတွင် မော်စီတုန်းက "ပြဿနာကို စစ်ဖြင့်ဖြေရှင်းခြင်းဖြစ်သည့် အာဏာကို လက်နက်အင်အားဖြင့် သိမ်းယူခြင်းသည် တော်လှန်ရေး၏ အဓိကလုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သလို အမြင့်ဆုံးအဆင့်လည်းဖြစ်သည်။" ဟု ရေးသားထားသည်။

သုတေသနနည်းနာ

အာဏာဖီဆန်သော စီဒီအမ်ကျောင်းသားများဖြစ်ကြသည့် သုတေသနပြုလုပ်သူများသည် အဖွဲ့တစ်ခုကို သုံးယောက်စီဖြင့် အဖွဲ့သုံးခုခွဲကာ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတေသနကို ပုံစံရေးဆွဲကာ ပြုစုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ယခုအခါ ကျွန်ုပ်တို့ထဲမှအချို့တစ်ဝက်သည် မတူညီသော လွတ်မြောက်ဒေသများသို့ ရောက်ရှိနေကြပြီး အနည်းငယ်မှာ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်နေကြသည်။ တော်လှန်ရေးအတွင်းမှ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဒေသအခြေအနေများနှင့် အတွေ့အကြုံများကိုယ်၌က သုတေသနပြဿနာများကို အဖြေရှာရန်ဖြစ်စေခဲ့ပြီး အဖြေရှာရာ၌လည်း ယင်းအတွေ့အကြုံများက အထောက်အကူပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤသုတေသနလုပ်ငန်းစဉ် တစ်လျှောက်တွင် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ဆင့်ချင်းစီ၌ ကျွန်ုပ်တို့အား နည်းနာဆိုင်ရာ သင်ခန်းစာများနှင့် လမ်းပြမှုများကို အဖွဲ့လိုက် အွန်လိုင်းအစည်းအဝေးများမှတစ်ဆင့် ပို့ချပေးခဲ့သည့် ဖက်ဒရယ်လေလှိုင်းတက္ကသိုလ်မှ သုတေသနနည်းပြတစ်ဦးနှင့်လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် သုတေသနလုပ်ဖူးသည့် ယင်းတက္ကသိုလ်မှ အကယ်ဒမစ်အကြံပေးများနှင့်လည်းကောင်း နီးကပ်စွာ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။

သုတေသနအဖွဲ့သုံးခုလုံးက အရည်အသွေးအခြေပြုသုတေသနနည်းနာများကို အသုံးပြုခဲ့ပါသည်။ အုပ်စုတိုင်းသည် တစ်ဆင့်ခံစာပေ (secondary literature) နှင့် လူမှုကွန်ရက်ပေါ်မှစာများကို လေ့လာဖတ်ရှုသုံးသပ်ခဲ့ခြင်း၊ ပါဝင်ပတ်သက်သူများနှင့် အလွတ်သဘောစကားပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းတို့အပြင် ချင့်ချိန်ဆုံးဖြတ်၍ နမူနာရွေးချယ်သည့်နည်းနာ (purposive sampling strategy) ကို အသုံးပြု၍ လွတ်လွတ်လပ်လပ်တည်ဆောက်ထားသော အတွင်းကျကျထုတ်ဖော်မေးသည့် အင်တာဗျူးများ (semi-structured in-depth interviews) နှင့် ဗဟိုပြုအုပ်စုဆွေးနွေးဝိုင်းများ (FGDs) ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။ သုတေသနအဖွဲ့များသည် ဆွေးနွေးဖြေဆိုသူ စုစုပေါင်း (၅၁) ဦးနှင့် အရေးကြီး သတင်းအချက်အလက်ပေးသူ အင်တာဗျူး (KIIs) စုစုပေါင်း (၂၆) ခုနှင့် FGD စုစုပေါင်း (၆) ခုတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ဆွေးနွေးဖြေဆိုသူစာရင်းကို ဇယား (၁) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား ၁

အချက်အလက်စုဆောင်းမှုအကျဉ်းချုပ်။

အဖွဲ့	အင်တာဗျူး အမျိုးအစား	ဆွေးနွေးဖြေဆိုသူ အရေအတွက်	ဆွေးနွေးဖြေဆိုသူ အမျိုးအစား	လူမှုလိင်
၁	ပထမ FGD	၄	အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ဝင်	မ - ၃ ကျား - ၁
	ဒုတိယ FGD	၃	ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ဝင်	ကျား - ၃
	KIIs ၇ ခု	၇	ကျောင်းသားနှင့် အလုပ်သမား လှုပ်ရှားမှုများ၏ ခေါင်းဆောင်	မ - ၂ ကျား - ၅
၂	ပထမ FGD	၄	ကျောင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့	ကျား - ၄
	ဒုတိယ FGD	၃	ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ အဖွဲ့ဝင်	ကျား - ၃
	KIIs ၇ ခု	၇	ဗကဒတ အဖွဲ့ဝင်၊ အာဏာရှင်တော်လှန်ရေး ပြည်သူ့တပ်မတော် အဖွဲ့ဝင်နှင့် ကျောင်းသားလက်ရုံး တပ်တော် (SAF) အဖွဲ့ဝင်	ကျား - ၇
၃	ပထမ FGD	၅	၂၀၂၁ တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်နေသော ကျောင်းသားကျောင်းသူ	မ - ၂ ကျား - ၂ LGBTQ+ ၁
	ဒုတိယ FGD	၆	၂၀၂၁ တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်နေသော ကျောင်းသားကျောင်းသူ	မ - ၁ ကျား - ၅
	KIIs ခု	၁၂	မြန်မာနိုင်ငံမှ ကျောင်းသားများ၊ ဟောင်ကောင်နှင့် အင်ဒိုနီးရှားမှ အဓိကဖြေဆိုသူများနှင့် တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ဟောင်းများ	မပြောလိုသူ - ၁ မ - ၁ ကျား - ၁၀

ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤသုတေသနကို ပြုစုရာ၌ စိန်ခေါ်မှု မြောက်မြားစွာကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ လှုပ်ရှားမှုအချင်းချင်းနှင့် လှုပ်ရှားမှုအသီးသီးအတွင်း ပူပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့အတွင်း ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍လည်းကောင်း မေးမြန်းခြင်းက အန္တရာယ်များ

သည့်အတွက်ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရ နီးစပ်မှုရှိသည့် အဆက်အသွယ်များမှတစ်ဆင့် မေးမြန်းခဲ့ရပြီး ကျွန်ုပ်တို့နှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ လေ့လာရေးကို ပါးနပ်စွာ မိတ်ဆက်ကာ ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခဲ့ရသည်။ အင်တာဗျူးစီစဉ်ရာနှင့် ပြုလုပ်ရာတွင် ဆက်သွယ်ရေးကို ပိုမိုခက်ခဲစေခဲ့သည့် အင်တာနက်လိုင်းမကောင်းခြင်းအပြင် လူချင်းတွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းများကို အကန့်အသတ်ဖြစ်စေခဲ့သည့်၊ ရှေ့တန်းတိုက်ခိုက်ရေးသမားများကို အင်တာဗျူးမေးရန် ခက်ခဲစေခဲ့သည့်၊ သုတေသနလုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် ကြိုတင်ကာကွယ်မှုများကြီးကြီးမားမားထားရန်အတွက် လိုအပ်ချက်တစ်ခုအနေနှင့် ဖြစ်စေခဲ့သည့် ဘုံအချက်မှာ အားလုံး၏ လုံခြုံရေးစိုးရိမ်မှုများပင်ဖြစ်သည်။ လုံခြုံပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် လမ်းကြောင်းများမှတစ်ဆင့် ချိတ်ဆက်ရန် လိုအပ်မှုကြောင့် ကွဲပြားသည့်အမြင်များကို လိုချင်သည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ဆန္ဒကို ချင့်ချိန်ထိန်းသိမ်းခဲ့ရသည်။ ကြိုတင်ထုတ်ထားသည့် မေးခွန်းများနှင့် လက်တန်းမေးခွန်းများကို ပေါင်းစပ်ပြီး ဖြေဆိုမည့်သူများကို မေးမြန်းခြင်း ကဲ့သို့သော အင်တာဗျူးနည်းနာသစ်များနှင့် အစီရင်ခံစာရေးနည်းများကို သင်ယူခဲ့ရသည်။ လုံခြုံရေးစိုးရိမ်ချက်များကြောင့် အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သည့် အချက်အလက်များကို ဖယ်ရှား၍ အမည်များကိုလည်း မဖော်ပြဘဲ သက်သေခိုင်လုံမှုရှိသည့် ကောက်နုတ်ချက်များကို ဆွဲထုတ်ခဲ့ရသည်။ ထိုကဲ့သို့ အကန့်အသတ်များရှိသော်လည်း ဤဆောင်းပါးသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ၎င်းတို့၏ ပါဝင်လိုစိတ်၊ အတွေ့အကြုံများနှင့် နည်းနာများနှင့် ပတ်သက်၍ တန်ဖိုးရှိသည့် အသိအမြင်များကို ပေးနိုင်မည်ဟု ကျွန်ုပ်တို့ ယုံကြည်ပါသည်။

ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

အဖွဲ့ (၁)။ ။နွေဦးတော်လှန်ရေး အစောပိုင်းကာလအပေါ် ၂၀၁၆–၂၀၂၁ ကာလအတွင်း ကျောင်းသားနှင့် အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုများ၏ သက်ရောက်မှုများ

ဒီချုပ်အစိုးရကာလ အလုပ်သမားနှင့် ကျောင်းသားထုလှုပ်ရှားမှုများနှင့် တောင်းဆိုချက်များသည် မကြာခဏဆိုသလို အဝေဖန်ခံခဲ့ရသော်လည်း အာဏာမသိမ်းခင် ထိုကာလအတွင်း တည်ဆောက်ခဲ့သည့် ယုံကြည်မှုများ၊

အချိတ်အဆက်များနှင့် နည်းနာများသည် အာဏာသိမ်းပြီးကာလ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၏ ဖေဖော်ဝါရီနှင့် မတ်လများတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် လှုပ်ရှားမှုများအတွက် အရေးပါကြောင်း ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာသိမ်းချိန်အထိ ကြားကာလအတွင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည့် အလုပ်သမားများ၏ တောင်းဆိုမှုများကို လုပ်ခလစာတိုးမြှင့်ပေးရေး၊ အလုပ်သမားဥပဒေပြောင်းလဲပေးရေးနှင့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများ ရပ်တန့်ရေးဟူ၍ အဓိကအမျိုးအစား သုံးမျိုးခွဲနိုင်သည်။ ထိုနည်းတူပင် ထိုကာလအတွင်း ကျောင်းသားများ၏ လှုပ်ရှားမှုများကို —

၁။ ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် ဆန္ဒပြမှုများနှင့် ဆဲဗင်းဂျူလိုင်အရေးအခင်း အောက်မေ့ဖွယ်အခမ်းအနား ပြုလုပ်မှုများ ကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများ၊

၂။ ရခိုင်ပြည်နယ်၏ အချို့နေရာများတွင် အင်တာနက်ဖြတ်တောက်မှုများကို ဆန့်ကျင်သည့် ဆန္ဒပြမှုများကဲ့သို့သော လူမျိုးစုအရေးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများ၊

၃။ မန္တလေးတက္ကသိုလ်ပါမောက္ခချုပ်၏ အကျင့်ပျက်ခြစားမှုကို ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြမှုများ၊

ကျောင်းဆောင်စည်းကမ်းများ ပြောင်းလဲပေးရန် တောင်းဆိုမှုများနှင့် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိပါးနှောင့်ယှက်မှုများကို ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုများကဲ့သို့သော ကျောင်းသားအခွင့်အရေးဆိုင်ရာနှင့် ကျောင်းပရဝုဏ်အတွင်း အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများဟူ၍ အမျိုးအစား သုံးမျိုး ခွဲနိုင်သည်။ အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်မှုများနှင့် ပြည်သူတို့၏ အပြစ်ပြောဆိုမှုများသည် အလုပ်သမားထုနှင့် ကျောင်းသားထု နှစ်ရပ်စလုံးအတွက် အဓိကစိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သွေးစည်းညီညွတ်သောသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မြန်မာ၏ သမဂ္ဂဝင်တစ်ဦးသည် အင်တာဗျူးတစ်ခုတွင် “အလုပ်သမားတွေရဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ပြည်သူလူထုက ကင်းကွာတယ်။ ကင်းကွာတဲ့အခါကျတော့

အလုပ်သမားတွေ ဘာဖြစ်တယ်ဆိုတာကို ပြည်သူလူထုက မသိဘူး။”[7] ဟု ပြောခဲ့ဖူးသည်။

အာဏာသိမ်းပြီးသည့်နောက်တွင် အလုပ်သမားများနှင့် ကျောင်းသားများသည် လက်တွဲပြီး စစ်အာဏာရှင်ကို ဆန့်ကျင်သည့် လူထုတစ်ရပ်လုံးဘက်က ရပ်တည်ကာ ပိုမိုကြီးမားသည့် လှုပ်ရှားမှုကြီးကို အတူတကွ ဖော်ဆောင်ခဲ့ကြပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သည့် လှုပ်ရှားမှုတစ်စုံလုံးကို လမ်းမထက် လူထုဆန္ဒပြမှုများ၊ နိုင်ငံတော်နှင့် စစ်တပ်၏ အဆောက်အအုံများကို ထိခိုက်စေသည့် အာဏာဖီဆန်မှုများ အပါအဝင် ဆန္ဒပြမှုများအားလုံးကို ပထမအမျိုးအစားအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ခရိုနီများနှင့် စစ်တပ်ထုတ် ထုတ်ကုန်များကို သပိတ်မှောက်ခြင်းကို ဒုတိယအမျိုးအစား အဖြစ်လည်းကောင်း၊ လက်နက်ကိုင်လှုပ်ရှားမှုများကို တတိယအမျိုးအစား အဖြစ်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းကွန်ရက်များနှင့် မြေအောက်လှုပ်ရှားမှုများကို တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် တိုးချဲ့ခြင်းတို့ကဲ့သို့သော အခြားလှုပ်ရှားမှုများကို စတုတ္ထအမျိုးအစားအဖြစ်လည်းကောင်း အသုံးပြုသည့်နည်းနာပေါ်အခြေခံ၍ အမျိုးအစား လေးမျိုးခွဲထားပါသည်။

အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း အစောပိုင်းကာလတွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော လူထုလှုပ်ရှားမှုအပေါ် ၂၀၁၆ – ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်း ဖော်ဆောင်ခဲ့သည့် အလုပ်သမားနှင့် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများ၏ အဓိကသက်ရောက်မှုများ အကြောင်းကို အင်တာဗျူးများနှင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှုတို့အပေါ် အခြေခံ၍ အောက်ပါအပိုင်းတွင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားပါသည်။

မတူညီသည့် အဖွဲ့အစည်းများကြား ယုံကြည်မှုတိုးပွားခဲ့ခြင်း

အဖွဲ့အစည်းများနှင့် လူများသည် ထိုကာလအတွင်း တစ်ဖွဲ့အရေးကို တစ်ဖွဲ့က ပူးပေါင်းပေးခဲ့ခြင်း၊ အထောက်အကူပေးခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ရင်းနှီးမှု ရှိလာခဲ့ကြပြီး ချိတ်ဆက်မှုလည်း အားကောင်းလာကာ အချင်းချင်းကြား နားလည်မှုလည်း ရှိလာကြသည်။ ဤအခြင်းအရာက အာဏာသိမ်းပြီးကာလ လှုပ်ရှားမှုများကို အထောက်အကူပြုခဲ့ပါသည်။

---

[7] သွေးစည်းညီညွတ်သောသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မြန်မာ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဩဂုတ် ၂၅၊ ၂၀၂၂။

သွေးစည်းညီညွတ်သောသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မြန်မာမှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးက —

> သပိတ်လာတဲ့လူက ထောက်လှမ်းရေးလား၊ အသွင်ယူတဲ့ လူလား မယုံကြည်ရဘူးလေ။ မယုံကြည်ရတဲ့ကြားက ဘာလို့ထွက်လဲဆိုတော့ ခုနကပြောတဲ့ နားလည်ထားတာ၊ ဒီလူတွေက ဒုက္ခမပေးဘူး၊ ဒီအဖွဲ့နဲ့ ဒီလူတွေကလည်း အရှေ့ပိုင်းမှာ ဖောက်ပြန်တဲ့ လူတန်းစားတွေ မဟုတ်ဘူး။ တော်လှန်ရေးကို သစ္စာရှိရှိသွားနေတဲ့ လူတွေဖြစ်တယ်ပေါ့။ အဲ့လို အပြန်အလှန် နားလည်မှုနဲ့ပဲ ထွက်ရတာ။ အဲ့ဒါက ကြောက်စိတ်ကို ဖယ်ပေးတာပေါ့[8]

ဟု ဆိုသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အင်တာနက်ဖြတ်တောက်မှုများနှင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုကိစ္စများအပါအဝင် လူမျိုးစုအနည်းစုများဘက်မှ စည်းလုံးစွာရပ်တည်၍ ဖိနှိပ်မှုများကို ကျောင်းသားများက ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြခဲ့မှုများကြောင့် ကျောင်းသားများနှင့် လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကြား ဆက်ဆံရေးကို ခိုင်မာစေခဲ့ပါသည်။ ထိုလှုပ်ရှားမှုတွင်ပါဝင်ခဲ့သော ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက —

> တစ်ချိန်က ရပ်တည်ပေးခဲ့မှု ရှိခဲ့တဲ့အတွက် လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအင်အားစုတွေအနေနဲ့ ကျောင်းသားတွေကို စစ်မှန်တဲ့ မဟာမိတ်အနေနဲ့ ယုံကြည်မှုပေးနိုင်တယ်။ အကူအညီအများကြီး ပေးနိုင်တယ်။ ဆိုတော့ အဲ့ကာလကသာ ကျွန်တော်တို့က စစ်အုပ်စုနဲ့ စေ့စပ်ရေး၊ စစ်အုပ်စုကလုပ်တဲ့ ဝါဒမှိုင်းတွေမှာ လိမ်ဖယ်လိမ်ဖယ်နဲ့ပဲ နေခဲ့မယ်ဆိုလို့ရှိရင် ဒီနေ့ကာလရဲ့ တော်လှန်ရေးအပေါ်ကို လူမျိုးစုတော်လှန်ရေးအင်အားစုတွေရဲ့ ကူညီမှုက ဒီနေ့လောက်ထိ ရှိလာမှာ

---

[8] သွေးစည်းညီညွတ်သောသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မြန်မာ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဩဂုတ် ၂၅၊ ၂၀၂၂။

> မဟုတ်ဘူးလို့ ယုံကြည်တယ်ပေါ့လေ။ အဲ့ကာလက ရပ်တည်ခဲ့လို့ ဒီဖိနှိပ်ခံအင်အားစုတွေနဲ့ ရပ်တည်ခဲ့မှုက ဒီနေ့ကာလ တော်လှန်ရေးမှာ အများကြီး အကျိုးကျေးဇူး ခံစားနေရတာတွေ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ရှိတယ်[9]

ဟု ဆိုသည်။

သမဂ္ဂများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ထုများကြား ယုံကြည်မှုတိုးပွားခဲ့ခြင်း

ထိုလှုပ်ရှားမှုများသည် သမဂ္ဂများနှင့် ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုသူများကြား ရင်းနှီးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသေးသည်။ အင်တာဗျူးချက်များအရဆိုလျှင် ထိုလှုပ်ရှားမှုများအတွင်း သမဂ္ဂတို့၏ လုပ်ဆောင်ချက်များက သူတို့ မည်သည့်ဘက်က ရပ်တည်ကြောင်း၊ သူတို့ကို ယုံကြည်၍ရကြောင်း ပြသနိုင်ခဲ့သည်။ အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုထဲ ပါဝင်ခဲ့သူတစ်ယောက်က FGD တစ်ခုမှာ —

> ပြောချင်တာက အလုပ်သမားတွေရဲ့ (၆) ရက်နေ့ လမ်းပေါ်ထွက်ဖို့ တွန်းအားသည် ရှေ့က သပိတ်တွေနဲ့ ယုံကြည်မှုတွေ ရခဲ့တယ်ပေါ်နော်။ ဒီယုံကြည်မှုတွေ၊ အားကိုးမှုတွေနဲ့ ငါတို့ ဒီခေါင်းဆောင်တွေနောက်ကလိုက်ရင် တကယ်လို့ အန္တရာယ်ကြုံတွေ့ခဲ့ရင်တောင် သူတို့က ဖြေရှင်းပေးမှာ။ သူတို့က အားကိုးရတယ်။ သူတို့က တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှုရှိတယ်။ ငါတို့ တစ်စုံတစ်ရာဖြစ်ခဲ့ရင်တောင် သူတို့က အစအဆုံးဖြေရှင်းလိမ့်မယ်ဆိုတဲ့ ယုံကြည်အားကိုးမှုတွေ အပြည့်အဝပါတယ်လို့ ကျွန်မက ယုံကြည်တယ်[10]

ဟု ဖြေဆိုထားသည်။

---

[9] EYUSU (ABFSU) ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ မေ ၁၂၊ ၂၀၂၂။

[10] FGWM ၏ ဗဟိုအလုပ်မှုဆောင်ကော်မတီတစ်ဦးနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဩဂုတ် ၄၊ ၂၀၂၂။

လူထုလှုပ်ရှားမှု ဖော်ဆောင်ရာနှင့် မဟာမိတ်စုပေါင်းအဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်ခဲ့ခြင်း

ယခင်လှုပ်ရှားမှုများက ဖေဖော်ဝါရီ (၆) ရက်နေ့က အာဏာသိမ်းစစ်တပ်ကို ဆန့်ကျင်သည့် အစောပိုင်းလူထုလှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့သော လူထုလှုပ်ရှားမှုများကို ဖော်ဆောင်ရာ၌လည်း အထောက်အကူပြုခဲ့သည်။ လှုပ်ရှားမှုထဲ ပါဝင်ခဲ့သူ တစ်ဦးက —

> အာဏာသိမ်းပြီးကာလ လူထုလှုပ်ရှားမှုလုပ်တဲ့အခါမှာ ထုနဲ့ ထည်နဲ့ သွားဖို့ဆိုရင် များများစည်းရုံးနိုင်ဖို့၊ များများပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်နိုင်ဖို့လိုတယ် ဆိုတဲ့ အခြေနေရှိတယ်ပေါ့။ ဆိုတော့ အဲ့ဒီအခြေနေမှာ ဒီအာဏာသိမ်းမှုကာလမတိုင်ခင်က ချိတ်ဆက်ခဲ့ဖူးတဲ့၊ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့ဖူးတဲ့ အဖွဲ့အစည်း တွေ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်တွေကို ပြန်ဆက်သွယ်ပြီးတော့မှ ပူးပေါင်း လုပ်ဆောင်တဲ့အခါမှာ ချိတ်ဆက်ဖို့ ပိုပြီးတော့ လွယ်ကူခဲ့တယ် ပေါ့လေ။ အဲ့တော့ လှုပ်ရှားလုပ်ဆောင်မှုက ပိုပြီးတော့ ဖြစ် မြောက်တယ်ပေါ့[11]

ဟု သုံးသပ်သည်။

ယင်းလှုပ်ရှားမှုများမှ ရရှိလာခဲ့သည့် ယုံကြည်မှုနှင့် ချိတ်ဆက်မှုများ သည်လည်း အထွေထွေသပိတ်ကော်မတီကဲ့သို့သော မဟာမိတ်စုပေါင်း အဖွဲ့အစည်းများ ဖွဲ့စည်းရာတွင် အထောက်အကူပြုခဲ့ပါသည်။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ (ရတကသ) ၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးကလည်း —

> ကျွန်တော်တို့ ချိတ်ဆက်တဲ့ Network တွေ ဘာတွေလည်း ခိုင်ခိုင်မာမာရှိထားတယ်။ ဒီအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုနဲ့ တစ်ခု ကြားမှာ ခိုင်မာတဲ့ယုံကြည်မှု အရင်ကတည်းကလည်း

[11] EYUSU (ABFSU) နှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ မေ ၁၂၊ ၂၀၂၂။

> တည်ဆောက်ထားတာ ဖြစ်တဲ့အတွက် သိပ်ပြီးတော့ များများ စားစား ဆွေးနွေးစရာမလိုတဲ့ အနေအထားမျိုး ဖြစ်လာတယ်။ ဥပမာ ကျွန်တော်တို့ GSC ဆိုပြီးတော့ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့တယ်[12]

ဟု ဆိုထားပါသည်။

ကျောင်းသားသမဂ္ဂများနှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများကြား ကြိုတင်တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည့် ယုံကြည်မှုသည် အာဏာသိမ်းပြီးချိန် လူထုလှုပ်ရှားမှုကြီးကို ဖော်ဆောင်ရာ၌ အထောက်အပံ့ ကြီးမားစွာပေးခဲ့ကြောင်း အင်တာဗျူးများက သက်သေပြနေပါသည်။ ယင်းအစုနှစ်စုအတွင်းက ချိတ်ဆက်မှုပုံစံများသည် တူညီသည်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် ဒေသဆိုင်ရာအရေးကိစ္စများ၊ လူမျိုးစုအရေး ကိစ္စများနှင့် ပညာရေးအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများအပေါ် ၎င်းတို့၏ ပြတ်သားသည့်ရပ်တည်ချက်များကို အခြေခံကာ မဟာမိတ်ပြုနိုင်ခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်တစ်ခုတွင် ပြုလုပ်နေသည့် လှုပ်ရှားမှုကို အခြားမဟာမိတ် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများက ဝန်းရံခဲ့ကြပြီး မူဝါဒတူသည့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများက လူမျိုးစုအရေးနှင့် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများတွင် တစ်စိတ်တစ်ဝမ်းတည်း လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုနည်းတူပင် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများကလည်း အခြားသမဂ္ဂများနှင့် ရင်းနှီးသည့်ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြပေသည်။ ၎င်းတို့၏ အပြန်အလှန်ကျားကန်ပေးမှုကို အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်ခလစာတိုးမြှင့်ပေးရေး တောင်းဆိုခဲ့ကြသည့် ကိစ္စများတွင် ပေါ်လွင်ပေသည်။

အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ သမဂ္ဂဖွဲ့ထားသည့် ထိုအလုပ်သမားများနှင့် ကျောင်းသားများသည် ၎င်းတို့၏ သက်ဆိုင်ရာအရေးများတွင်သာ အာရုံစိုက်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်ခြင်းပေ။ ထိုအစား ၂၀၁၆ – ၂၀၂၁ ခုနှစ်ကာလတွင် အားကောင်းသည့် မဟာမိတ်ပြုမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ထင်သာမြင်သာရှိသည့် ဖြစ်စဉ်များထဲက တစ်ခုမှာ ဖုယွမ်အထည်ချုပ်စက်ရုံ အလုပ်သမားသပိတ်တစ်ခုတွင် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများအတွက် အလုပ်သမားများတောင်းဆိုမှု၌ ကျောင်းသားများက အားဖြည့်ပေးခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းသပိတ်တွင်

[12] ရတကာသ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ မေ ၂၊ ၂၀၂၂။

လှုပ်ရှားခဲ့သော သွေးစည်းညီညွတ်သောသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မြန်မာ အဖွဲ့ဝင် တစ်ဦးက —

> ကျွန်မတို့ ခံယူချက်ချင်း တူတယ်။ ဘယ်အချိန် ဘယ်အခါ ဖြစ်ဖြစ် အလုပ်သမားက ဘယ်အစိုးရပဲတက်နေနေ သူ့ရဲ့ အခွင့်အရေးဆုံးရှုံးတယ်ဆိုရင် သူ့မှာ တုံ့ပြန်တဲ့ နည်းနာ လက္ခဏာက အတူတူပဲရှိတယ်ဆိုတာကို ခုနလူတွေ၊ အတူတူ ထွက်ခဲ့တဲ့ လူတွေထဲမှာ ကျွန်မတို့ဟာ ပိုပြီးတော့ နားလည်မှု တွေ ပိုရှိတယ်လို့ ကျွန်မထင်တယ်။ ဒါကြောင့်မလို့ အဲ့ဒီ အစုအဖွဲ့လေး စုဖွဲ့ဖြစ်တာပေါ့[13]

ဟု ဆိုသည်။

ကျောင်းသားသမဂ္ဂများနှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများကြားနှင့် ၎င်းတို့ အသီးသီးကြားတွင် နဂိုရှိရင်းစွဲ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများနှင့် အပြန်အလှန် နားလည်မှုများသည် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်သည့် လူထုလှုပ်ရှားမှုကြီး ကို ဖော်ဆောင်ရာ၌ မည်ကဲ့သို့ အထောက်အကူပြုခဲ့ သနည်းဆိုသည်ကို ဤအင်တာဗျူးကိုးကားချက်က ပေါ်လွင်စေပါသည်။ ရတကာသ၏ ပြောဆို ချက်အရဆိုလျှင် အုပ်စုလိုက်ဆန္ဒပြမှုကြီး၌ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ ပါဝင်ရန် ချိတ်ဆက်မှုများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများကို အာဏာသိမ်းပြီးနှစ်ရက်အတွင်း လုပ်နိုင်ခဲ့ပြီး ဤအချက်သည် ၎င်းတို့ကြားက ခိုင်မာသည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပြသနေခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ထိုအုပ်စုလိုက် လှုပ်ရှားမှုအတွင်း ၎င်းတို့၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် နောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဥ်များကို ဆက်လက်ဖော်ဆောင်ရာ၌ ထိရောက် မှုရှိခဲ့သည်။ ထိုလူထုလှုပ်ရှားမှုကြီးဟာ အဖွဲ့အစည်းများကြား နားလည်မှု ပိုမိုရရှိစေခဲ့ကာ စည်းနှောင်မှုအားကို ပိုမိုခိုင်မြဲစေခဲ့ပြီး အာဏာသိမ်းမှုကို ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြသည့် အစောပိုင်းလှုပ်ရှားမှုများတွင်လည်း နိုင်ငံရေးတုံ့ပြန်မှု များနှင့် နည်းနာများကို အတွဲညီညီ လုပ်ဆောင်နိုင်ခဲ့စေသည်။ အာဏာသိမ်း ပြီးကာလ ကျောင်းသားထုနှင့် အလုပ်သမားထု လှုပ်ရှားမှုများအနေနှင့်

---

[13] သွေးစည်းညီညွတ်သောသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မြန်မာ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဩဂုတ် ၂၅၊ ၂၀၂၂။

စစ်တပ်က ပြုလုပ်ခဲ့သော ပြင်းထန်သည့် ဖိနှိပ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့်အပြင် မတူညီသည့် နိုင်ငံရေးရပ်တည်ချက်ရှိသူများနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသူများက မီးတိုက်ခဲ့သည့် ခေါင်းဆောင်မှုပျောက်အောင် လောင်ကျွမ်းစေခဲ့သော ပြဿနာသည်လည်း စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။ အလုပ်သမားလှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့သူတစ်ဦးက "ဒီပေါ်ပြူလာဖြစ်မှုကို နိုင်ငံရေး ဒီ... ဘယ်လိုပြောမလဲ။ အသာစီးယူမှုတို့ ဘာတို့ပေါ့။ အဲ့လိုမျိုးတွေပေါ့။ ချိန်ထိုးပြီး စဉ်းစားလာကြတဲ့ အခါကျတော့ အဲ့လိုမျိုးတွေဟာ ဝေးကွာသွားတယ်ထင်တယ်။"[14] ဟု သုံးသပ်ခဲ့သည်။

အလုပ်သမားနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများကြား ချိတ်ဆက်မှုကို ကြည့်လျှင် အကျိုးစီးပွားနှင့် ရပ်တည်ချက်တူသည့် အဖွဲ့အစည်းများသည် လူထုလှုပ်ရှားမှု အတွက် ပိုမိုအားကောင်းခိုင်မာသည့် ချိတ်ဆက်မှုများကိုပင် လုပ်နိုင်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထို့အပြင် လူထုလှုပ်ရှားမှုအတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ သည် စည်းနှောင်မှုကို အားကောင်းစေခဲ့ကာ ထိုအဖွဲ့အစည်းများကို ပိုမိုနီးကပ် စေခဲ့ပြီး ဤအခြင်းအရာက အနာဂတ်တွင် ဖော်ဆောင်သွားမည့် ၎င်းတို့၏ ဖိနှိပ်မှုတော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းများအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။

ကျောင်းသားသမဂ္ဂများနှင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများအတွက် အာဏာသိမ်း ပြီးကာလ ဖိနှိပ်မှုများသည် ပြင်းထန်ခဲ့ပြီး ခက်ခဲခဲ့ကြောင်းကို ကျွန်ုပ်တို့၏ အင်တာဗျူးများက လှစ်ဟပြနေပါသည်။ အာဏာသိမ်းပြီးချိန် စီးပွားရေး ကျဆင်းမှုကြောင့် ဆက်လက်ဖော်ဆောင်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် ရန်ပုံငွေရှာဖွေရန်လည်း ခက်ခဲနေလေသည်။ ထို့အပြင် စစ်တပ်၏ ဖိနှိပ်မှုများ ကြောင့် အလုပ်သမားသမဂ္ဂဝင်များနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂဝင်များသည် လုံခြုံရေးပြဿနာများကို ကြုံတွေ့ခံစားနေရသေးသည်။ သမဂ္ဂများသည် မြေပြင်ပေါ်မှာ ပေါ်ပေါ်ထင်ထင် ဦးဆောင်နိုင်ဖို့ရာ မတတ်သာတော့သည့် အလျောက် သမဂ္ဂဝင်များနှင့် သမဂ္ဂထောက်ခံသူများကြား နီးကပ်သည့် ဆက်ဆံရေးမျိုး မရှိတော့သည့် အနေအထား ဖြစ်လာခဲ့သည်။ စစ်အာဏာ သိမ်းမှုဖြစ်ပြီးသည့်တိုင်အောင် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ကွဲပြားမှုများသည် တော်လှန်ရေးအင်အားစုများကြား ရှိနေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးရပ်တည် ချက်နှင့် လမ်းစဉ်ကွဲပြားကြသည့် အဖွဲ့အစည်းများကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

---

[14] သွေးစည်းညီညွတ်သောသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်မြန်မာ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဩဂုတ် ၂၅၊ ၂၀၂၂။

များ အားနည်းလာပြီး နိုင်ငံရေးယုံကြည်ချက်ချင်း နီးစပ်သည့် အင်အားစုများကြား ချိတ်ဆက်မှုများက အားကောင်းလာသည်။

အဖွဲ့ (၂)။ ။ ၁၉၈၈ နှင့် ၂၀၂၁ ကျောင်းသားတို့၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအား နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

၁၉၈၈ ခုနှစ်က ကဲ့သို့ပင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင်လည်း ကျောင်းသားများသည် အကြမ်းဖက် မြန်မာစစ်တပ်ကို လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ခဲ့ကြသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်များသည် ABSDF ထက် လူထုထောက်ခံမှု ပိုမိုရရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော် အဖွဲ့စည်းတွင်း [ပဋိပက္ခများ]၊ အဖွဲ့အစည်းပြင်ပ ဆက်ဆံရေးများနှင့် တော်လှန်ရေးအချိန်ကြာမြင့်လာသည်နှင့်အမျှ အရှိန်အဟုန်ကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းထားရန် စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်နေရဆဲဖြစ်သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ကျောင်းသားများ အဘယ်ကြောင့် လက်နက်ကိုင်ခဲ့ကြသနည်း။ အဓိက အကြောင်းရင်းမှာ စစ်အာဏာသိမ်းမှု ဆန့်ကျင်ရေး လှုပ်ရှားမှုများသည် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြသူများကို ရက်စက်စွာ ဖိနှိပ်ဖြိုခွင်းနေသော မြန်မာစစ်တပ်ကို တွန်းလှန်နိုင်စွမ်း မရှိသောကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ မြေပြင်တွင် လှုပ်ရှားနေသော ကျောင်းသားတစ်ဦးက —

> ကျွန်တော်တို့ ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနဲ့ပဲ ဆန္ဒပြခဲ့ကြတယ်။ ဒါပေမဲ့ စစ်တပ်ကနေပြီး အကြမ်းဖက်ဖြိုခွင်းလာတဲ့အခါမှာ ပြည်သူတွေ ကိုယ်တိုင်ကကို လက်နက်ကိုင်မှ ရတော့မယ် ဆိုတာ သိလာကြတယ်[15]

ဟု ပြောသည်။

မြန်မာစစ်တပ်သည် စုဖွဲ့မှုအားကောင်းသည့် အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သောကြောင့် အကြမ်းမဖက်တော်လှန်ရေးသည် ထိရောက်မှု မရှိနိုင်ပေ။ ဖြစ်နိုင်သမျှ

---

[15] DRPA အဖွဲ့ဝင်နှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ မေ ၅၊ ၂၀၂၂။

နည်းလမ်းမျိုးစုံ သုံး၍သာ စစ်အစိုးရကို တော်လှန်ရပေမည်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှု နှောင်းပိုင်း အခြေအနေကို လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးကာလအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်မှာ ယခု ပထမဆုံးအကြိမ်တော့ မဟုတ်ပေ။ အရပ်သားတစ်ပိုင်း အစိုးရများဖြစ်သည့် ပြည်ထောင်စု ကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (၂၀၁၁-၁၆) နှင့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (၂၀၁၆-၂၁) တို့ လက်ထက်တွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြသည့် ကျောင်းသားများ ဖမ်းဆီးခံခဲ့ရပြီး ဤဖြစ်ရပ်များက လူအများအား နိုင်ငံရေးနှင့် တော်လှန်ရေးကို ပိုမိုစိတ်ဝင်စား လာစေခဲ့ကာ လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးကို မျက်စိကျလာစေခဲ့သည်။ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေး အဖွဲ့ တစ်ခု၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူတစ်ဦးက "ကျွန်တော်တို့ အာဏာမသိမ်းခင် ကတည်းက လက်နက်ကိုင်ဖို့ စဥ်းစားချက် ရှိခဲ့တယ်။ အကြောင်းကတော့ အရင်အစိုးရ အဆက်ဆက်တုန်းကလည်း ဖိနှိပ်မှုတွေရှိလို့ပဲ"[16] ဟုဆိုသည်။

ABSDF နှင့် လက်ရှိ လက်နက်ကိုင် ကျောင်းသားများအကြား ကွဲပြား ခြားနားသည့် အခြေအနေများ

နွေဦးတော်လှန်ရေးမှ ကျောင်းသားများ၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးသည် ရှေ့က နောင်တော်ကြီးများ၏ ခြေရာကို နင်းခြင်းဟု ဆိုနိုင်သည်။ ၁၉၈၈ အရေးတော်ပုံနှင့် ဒွန်တွဲလာသည့် ကျောင်းသားတပ်မတော် တည်ထောင်ခြင်းသည် ထင်ရှားသည့် ဖြစ်ရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ အပ်တိုတစ်ချောင်းပင်မပါသော ဆန္ဒပြ ပြည်သူများကို စစ်တပ်က ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ပြီးနောက် ၁၉၈၈ အရေးတော်ပုံအပြီးတွင် ကျောင်းသားများ၏ စုရုံးမှုမှ လယ်သမားနှင့် အလုပ်သမားများသည် နယ်စပ်ဒေသများသို့ သွားရောက်ကာ တောခိုခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားများ ဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦးကို နိုဝင်ဘာလ (၁) ရက်နေ့ ၁၉၈၈ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး လူမျိုးစု လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းကာ မြန်မာစစ်တပ်ကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသည်။ အောင်မြင်မှုများလည်း အတော်အသင့် ရရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပသော တတိယအကြိမ်မြောက် ညီလာခံတွင် မူဝါဒဆိုင်ရာ သဘောထား မတိုက်ဆိုင်မှုများကြောင့် ကျောင်းသား တပ်မတော်အတွင်း အကွဲအပြဲ ဖြစ်တော့သည်။ ကျောင်းသားတပ်မတော်သည်

[16] SAF ဗဟိုအလုပ်အမှုဆောင်အဖွဲ့ဝင်နှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဇွန် ၁၈၊ ၂၀၂၂။

၂၀၁၀ ခုနှစ်တွင် စစ်အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ် ရပ်စဲရေး စာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ပြီး ၂၀၂၁ စစ်အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်ခင် (၁) နှစ်အထိ ငြိမ်သက်နေခဲ့သော်လည်း နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် ပြည်သူလူထုနှင့်အတူ ပူးပေါင်းလာခဲ့သည်။

ၾငင်းတို့ လက်နက်ကိုင်ကြသည့် အကြောင်းရင်းမှာ တူညီကြသော်လည်း ၁၉၈၈ နှင့် ၂၀၂၁ ကျောင်းသားတို့၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအကြား အဓိက အကွဲပြားခြားနားမှုမှာ ယင်းတို့၏ ရေချိန်နှင့် ရရှိသော ထောက်ခံမှုများဖြစ်သည်။ မကဒတသည် ပြည်သူလူထုထံမှ နိုင်ငံရေးအရ ထောက်ခံမှုသာ ရရှိခဲ့သည်။ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကူညီထောက်ပံ့မှုများကို ၎င်းတို့၏ မဟာမိတ်များထံမှသာ ရရှိခဲ့ပြီး နိုင်ငံတကာ အကူအညီကိုလည်း မပြောပလောက်ရုံသာ ရရှိခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ပြည်သူလူထုက လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးထက် ၁၉၉၀ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းကလည်း ကျောင်းသားတပ်မတော်အတွက် တိုက်ပွဲများဖော်ဆောင်ရန် ကြီးမားသည့် ကန့်သတ်ချက်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုခေတ်အခါက ကျောင်းသားတပ်မတော်သည် ယနေ့ခေတ်ကဲ့သို့ ပြည်သူလူထု၊ လူမျိုးစုလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံရေးသမားများ၏ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲ ကြိုဆိုလက်ခံခြင်းကို မရရှိခဲ့ပေ။ ယနေ့ခေတ်တွင်မူ လက်နက်ကိုင် ကျောင်းသားများကို လူမျိုးစု လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် နွေးထွေးစွာ ကြိုဆိုကြပြီး ပံ့ပိုးကူညီမှုများလည်း ရှိလာသည်။ ABSDF အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက —

> *ABSDF* ကိုစဖွဲ့ကတည်းက တစ်နိုင်ငံလုံး ကိုယ်စားပြုပြီး ဖွဲ့စည်းခဲ့တဲ့အတွက် *EAO* တွေနဲ့ ညှိနှိုင်းရာမှာ အတိုင်းအတာ တစ်ခုအထိ အောင်မြင်မှု ရခဲ့တယ်[17]

ဟု ဆိုသည်။

ယနေ့တွင် ကျောင်းသားများသည် တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများကို ပိုမိုစာနာနားလည်လာကြသည်။ လူမျိုးစုလက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများကလည်း နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်သော ကျောင်းသားများကို ၁၉၈၈ ခုနှစ်ကထက်ပို၍ ကြိုဆိုလက်ခံခဲ့ကြသည်။ ဤသည်မှာလည်း

[17] Federal Law Academy ၏ ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဇွန် ၁၄၊ ၂၀၂၂။

အသစ်ဖွဲ့စည်းလိုက်သော ကျောင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာသော ဖွဲ့စည်းပုံ၊ နိုင်ငံရေး ရေချိန်နှင့် ပွင့်လင်းမှုများကြောင့် ဖြစ်သည်။ ABSDF သည် ၁၉၈၈ အရေးတော်ပုံတွင် ပါဝင်ခဲ့သူများ၏ နိုင်ငံရေး အရ ထောက်ခံမှုကိုသာ ရရှိခဲ့သော်လည်း ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသားတပ်ဖွဲ့များ မှာမူ အဘက်ဘက်မှ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု များကို ရရှိနေသည်။

ကျောင်းသားတပ်မတော် စတင် တည်ထောင်ခဲ့စဉ်အချိန်က လူမှုကွန်ရက် (social media) များ မရှိသေးပေ။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့၏ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပြည်သူလူထုအား ချပြရန် ကန့်သတ်ချက် ရှိခဲ့သည်။ ယနေ့ခေတ်တွင်မူ လူမှု ကွန်ရက် (social media) များ တွင်ကျယ်လာပြီး တော်လှန်သော ကျောင်းသား များက လူမှုကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် ပြည်သူလူထုကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပြီး ထောက်ခံမှုများ ရရှိလာသည်။

ABSDF ၏ အားသာချက်များနှင့် အားနည်းချက်များ

၁၉၈၈ အရေးတော်ပုံနှင့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း လက်နက်ကိုင်ခဲ့ကြသူ များသည် အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်တပ်ဦး၏ အကူအညီဖြင့် ABSDF အလံ အောက်တွင် တညီတညွတ်တည်း စုစည်းနိုင်ခဲ့သည်။ ABSDF ၏ အရေးပါသော အားသာချက်တစ်ခုမှာ ထိုကဲ့သို့ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုအောက်တွင် စုစည်းနိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ယနေ့တော်လှန်ရေးတွင်မူ အဖွဲ့အစည်း အများအပြား ပြန့်ကျဲနေ သည်ကို တွေ့ရသည်။ ABSDF သည် စည်းစနစ်ကျသော ဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဉ်းကို အလျှင်အမြန် ရေးဆွဲနိုင်ခဲ့ပြီး EAOs များနှင့်လည်း ယုံကြည်မှု တည် ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ABSDF သည် လူမှုဝန်ထမ်း လုပ်ငန်းများနှင့် နိုင်ငံရေးအရ အရေးပါသော လုပ်ငန်းများဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံရေးဆွဲ ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် EAOs များနှင့်အတူ ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ABSDF သည် ဦးစားပေး မူဝါဒဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်ဟု ABSDF အဖွဲ့ဝင်ဟောင်းတစ်ဦးက ဆိုသည်။ “ABSDF ဟာ စစ်ရေးကိုပဲ အဓိက ဦးတည်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး လှုပ်ရှားမှုတွေနဲ့ ကင်းကွာခဲ့တယ်။”[18]

---

[18] Federal Law Academy ၏ ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဇွန် ၁၄၊ ၂၀၂၂။

ABSDF တွင် စစ်ရေးကို ဦးစားပေးလိုသူများနှင့် နိုင်ငံရေးကို ဦးစားပေးလိုသူများအကြား သဘောထားကွဲလွဲမှုများ ရှိခဲ့သည်။ အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အားနည်းချက်များနှင့် ၁၉၉၀ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကဲ့သို့ ပြင်ပ ရိုက်ခတ်မှုများ၊ အပစ်အခတ် ရပ်စဲမှုနှင့် စစ်အစိုးရ၏ သွေးခွဲမှုများသည် စစ်မြေပြင်တွင်းနှင့် စစ်မြေပြင်ပြင်ပတို့တွင် ကျရှုံးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့သည်။

EAO များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် နားလည်မှုလွဲခြင်းနှင့် တပ်သားများအကြား ယုံကြည်မှု ကင်းမဲ့ခြင်းများက အဓိကကျသည့် စိန်ခေါ်မှုများ ဖြစ်လာသည်။ စစ်ရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် EAO များသည် ABSDF ၏ စွမ်းဆောင်ရည်အပေါ် သံသယ ရှိလာသည်။ ဗမာပြည် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ပြိုကွဲမှုနှင့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး KNU နယ်မြေအတွင်းမှ ပဋိပက္ခများက ABSDF ကို စစ်ရေးအရရော နိုင်ငံရေးအရပါ ထိခိုက်လာခဲ့သည်။

ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များ၏ နိုင်ငံရေး အခြေအနေ

ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များသည် ၎င်းတို့၏ အမည်နာမတွင် ကျောင်းသားဟူသည့် အမှတ်လက္ခဏာကို ထည့်သွင်းထားကြသော်လည်း ကျောင်းသားများ သီးသန့်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း မဟုတ်ကြပေ။ လူထုလူတန်းစား အလွှာပေါင်းစုံ ပါဝင်ကြသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ကျောင်းသားများသည် အဖွဲ့အစည်း အများအပြားနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး ထောက်ခံမှုများ ရရှိလာခဲ့သော်လည်း သဘောထား ကွဲလွဲမှုများ ရှိနေသေးသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီ NLD အစိုးရလက်ထက်တွင် ကျောင်းသားများက စစ်တပ်ကို ဆန့်ကျင်ပြီးနှင့် စစ်တပ်က ကျူးလွန်သော လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများကို ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် NLD ထောက်ခံသူများနှင့် ကျောင်းသားများအကြား ပွတ်တိုက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ စစ်အာဏာသိမ်းမှု နောက်ပိုင်းတွင်လည်း အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၊ နိုင်ငံရေးပါတီတစ်ခုတည်းကို စုံလုံးမှိတ် ထောက်ခံသူများနှင့် NLD ပါတီဝင် အများစုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ဝေဖန်သောကျောင်းသားများအကြား အတွေးအခေါ်အရ ကွဲလွဲမှုများ ရှိလာသည်။ တန်းတူ

ညီမျှသည့် ဖက်ဒရယ် ဒီမိုကရေစီကို ဖော်ဆောင်ရာတွင် လုံလောက်သည့် အားထုတ်မှုမရှိဟုဆိုကာ NUG ကို ကျောင်းသားများက ဝေဖန်ခဲ့ကြသည်။

ကျောင်းသားသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် အများစုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအတွက် တပ်သားသစ် စုဆောင်းရေးသည် ကြီးမားသည့် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှု (၂) နှစ်အကြာတွင် လူထုထောက်ခံမှု ကျဆင်းလာခြင်းသည် ခါးသီးသည့် အမှန်တရားပင် ဖြစ်သည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် အဖွဲ့ဝင်သစ် စည်းရုံးစုဆောင်းခြင်းနှင့် တိုက်ပွဲများ ဖော်ဆောင်ရာတွင် ကန့်သတ်ချက်များ ရှိလာသည်။ ထို့အပြင် ကျောင်းသားများသည် EAO ထိန်းချုပ်နယ်မြေများတွင် နေထိုင်ကြသောကြောင့် ငွေရေးကြေးရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု မတူညီသည့် လူမျိုးစုများနှင့် ဆက်ဆံရေးက စိန်ခေါ်မှုတရပ် ဖြစ်လာသည်။ “ကျောင်းသားဆိုတာ သမိုင်းရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ နယ်မြေမရှိဘူး” ဟု ABSDF အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးက ပြောသည်။[19] ယနေ့ခေတ်တွင်လည်း ၁၉၈၈ ခုနှစ် ကဲ့သို့ပင် ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအတွက် အကြီးမားဆုံး အခက်အခဲမှာ အခြေစိုက်စရာ နယ်မြေမရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအတွက် ABSDF အဖွဲ့ဝင်များမှ အကြံပြုချက်

ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များကို ABSDF အဖွဲ့ဝင်ဟောင်းများက အကြံပြုသည်မှာ စနစ်တကျ စုဖွဲ့ရေးနှင့် EAO များနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဖြစ်သည်။ EAO များနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးမှာ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အခက်အခဲ တစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များသည် ABSDF ထက် လူထုထောက်ခံမှု ပိုမိုရရှိသော်လည်း စစ်အာဏာသိမ်းမှု (၂) နှစ်ကျော် ကြာလာသည့်အခါ လူထုသည် ခြေကုန်လက်ပန်းကျလာသည်။ ABSDF သည်လည်း ထိုကဲ့သို့ အခြေအနေများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး ဘဏ္ဍာရေး အခက်အခဲများအပြင် ထောက်ပို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင်

[19] ABSDF အဖွဲ့ဝင်နှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ မေ ၂၂၊ ၂၀၂၂။

စိန်ခေါ်မှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်။ လက်ရှိ ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များတွင်လည်း အလားတူ စိန်ခေါ်မှုများ ရှိလာသည်။

အဖွဲ့ (၃)။ ၂၀၂၁ မြန်မာ့နွေဦးတော်လှန်ရေးမှ ကျောင်းသားများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း၊ ထူးကဲမှုကို စူးစမ်းလေ့လာကြည့်ခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတေသနတွင် ကျောင်းသားတို့၏ တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းနှင့် ယုံကြည်ချက် ခိုင်မာခြင်းတို့သည် တော်လှန်ရေး ပိုမိုကျယ်ပြန့်လာစေရန် အတွက် မည်သို့မည်ပုံ အထောက်အကူပြုခဲ့သည်ကို အထူးပြုလေ့လာထားသည်။

တော်လှန်ရေးအတွင်းမှ ကျောင်းသားတို့၏ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်မှု၊ အလိုက်သင့် ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းနှင့် တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းများ

နွေဦးတော်လှန်ရေး အစပိုင်းတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြနေကြသော လူငယ်အများအပြားကို မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။ လူငယ်များသည် ခေတ်ရေစီးကြောင်းကို အသုံးချကာ ၎င်းတို့၏ အသံကို နိုင်ငံတကာမှ ကြားနိုင်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ လူသိများသော ဇာတ်ကောင်များကို အသွင်တူ ဝတ်ဆင် (cosplay) ပြုလုပ်ခြင်း ဖြင့်လည်းကောင်း၊ Hunger Games ရုပ်ရှင်ထဲမှ လက်သုံးချောင်းထောင် အလေးပြုသည့်ပုံစံကို ဒီမိုကရေစီ သင်္ကေတစ်တခုအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဂီတနှင့် အနုပညာကို လူငယ်တို့၏ အသံ ထုတ်ဖော်ရန် အသုံးချခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း နိုင်ငံတကာ၏ အာရုံစိုက်မှုကို ဖမ်းစားနိုင်ခဲ့သည်။ ရက်ရက်စက်စက် ပစ်ခတ်ဖြိုခွင်းမှုများကို ကြုံတွေ့လာရသောအခါ ဆန္ဒပြသည့် နည်းစနစ်များကို ပြောင်းလဲပြီး ပြောက်ကျားသပိတ်များ၊ ဒီဂျစ်တယ်သပိတ်များနှင့် အသံတိတ်သပိတ်များ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်ပြီး လူမဆန်သော စစ်တပ်၏ ဖိနှိပ်မှုကို ခံနေရသော တိုင်းပြည်တွင် တိတ်ဆိတ်ခြင်းကို အကျယ်လောင်ဆုံး ဟစ်ကြွေးသံအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီဘက်တော်သား ရန်ပုံငွေရှာဖွေသူများ၏ ဘဏ်အကောင့်များကို စစ်တပ်က ပိတ်ပစ်လိုက်သောအခါ တော်လှန်ရေးအတွက် ကြီးမားသော ဆုံးရှုံးမှုများဖြစ်လာသည် (မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘဏ်များအားလုံးသည် စစ်တပ်၏ ထိန်းချုပ်မှု

သို့မဟုတ် လွှမ်းမိုးမှုအောက်တွင် ရှိသည်) ထို့ကြောင့် ကျောင်းသားလူငယ်များသည် ဒီဂျစ်တယ် ပလက်ဖောင်းများမှ ရန်ပုံငွေရှာဖွေရန် နည်းလမ်းများကို တီထွင်ကြံဆခဲ့ကြသည်။ ယူကျူချန်နယ်များ၊ ဝက်ဘ်ဆိုဒ်များ၊ သီချင်းများမှ ရန်ပုံငွေ ရှာဖွေကြသည်။ ထို့အပြင် NUG Pay ကိုလည်း တီထွင်ခဲ့သည်။ NUG Pay သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပထမဆုံးသော block-chain နည်းပညာ အသုံးပြုသည့် ဗဟိုဘဏ် ဒီဂျစ်တယ် ငွေကြေးစနစ် ဖြစ်ပြီး NUG အစိုးရ၏ စီမံကိန်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနက စီစဥ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ပိုမိုချောမွေ့ပြီး ထိရောက်သော ရလဒ်များအတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ပြင်ပဆက်ဆံရေး

ကျောင်းသားများ ဦးဆောင် မောင်းနှင်သော တော်လှန်ရေး အင်အားစုများသည် ယင်းတို့ အသိုင်းအဝိုင်းမှ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်သာမက စစ်အာဏာသိမ်းမှုများနှင့် စစ်တပ်၏ ဖိနှိပ်မှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် ရှေ့မျိုးဆက်များနှင့်လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြသည်။ ကျောင်းသားများသည် ပြည်ပအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း မဟာမိတ်ပြုခဲ့သည်။ ဥပမာ ဟောင်ကောင်ဆန္ဒပြပွဲများတွင် အသုံးပြုခဲ့သော HK 19 လမ်းညွှန်ကို #MilkTeaAlliance ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အကူအညီဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီအောင် ပြုပြင်ပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြန့်ဝေခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ကျောင်းသားများသည် ပြည်တွင်းတွင် မဆောင်ရွက်နိုင်သော ကိစ္စများအတွက် ပြည်ပရောက် မြန်မာနိုင်ငံသားများနှင့် ဆက်သွယ်၍လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားသမဂ္ဂများ မဟာမိတ်အဖွဲ့မှ တာဝန်ရှိသူ တစ်ဦးက တော်လှန်ရေးအတွက် ပြင်ဆင်ပုံ၊ ၎င်း၏ တာဝန်အသီးသီးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး လုပ်ငန်းကို အောက်ပါအတိုင်းပြောသည်။

> လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအတွက်ကို အသီးသီး စုဖွဲ့ကြတာတွေ ရှိတယ်။ တာဝန်ခွဲကြတယ်။ ဘယ်သူတွေကတော့ မြေပေါ်မှာနေခဲ့မယ်၊ ဘယ်သူတွေကတော့ လုံးလုံးမြေအောက်သွားမယ်၊ ဘယ်သူတွေကတော့ လုံးဝ တောခိုမယ်ဆိုတဲ့ပုံမျိုးပေါ့။ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ပြောရင် ကျွန်တော်တို့

> မတ်လလောက် ကတည်းက ကျွန်တော်တို့ အဲ့ဟာမျိုး လူတွေ ခွဲတယ်။ တာဝန်တွေခွဲတယ်။ ပြီးတော့ အသီးသီး ရန်ကုန်က နေ ထွက်သွားကြတယ်။ ထွက်သွားကြပြီးတော့ ဆက်လုပ်နေကြတယ်ဆိုတဲ့ အခြေအနေမျိုးတွေ ရှိတယ်ပေါ့[20]

အခြားတစ်ဖက်တွင် ရန်ပုံငွေရှာဖွေသူများက ယင်းတို့အနေဖြင့် လိုအပ်ချက်အရှိဆုံးနေရာများကို တိုက်ရိုက် ပံ့ပိုးကူညီလိုကြကြောင်း ပြောသည်။ ၎င်းတို့သည် အနီးကပ်ချိတ်ဆက်မှုများ ပြုလုပ်ကာ မလိုလားအပ်သော နှောင့်နှေးမှုများနှင့် ဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် ချန်နယ်များနှင့် ဦးတည်ရာများကို ရှောင်ရှားခဲ့ကြသည်။

အခက်အခဲများကြားမှ စိန်ခေါ်မှုများကို ကျော်လွှားခြင်း

ကျောင်းသားများသည် စိန်ခေါ်မှုများစွာနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။ မိမိတို့ ယုံကြည်ရာ၊ မှန်သည်ထင်ရာ လုပ်နေသည်ကို ရပ်တန့်ရန် မိဘများက ဖိအားပေးခြင်းများ ရှိသလို မိသားစုများကို စစ်တပ်က အကြောင်းပြချက်မဲ့ ဖမ်းဆီးသွားမည့် စိုးရိမ်မှုများလည်း ရှိနေသည်။ ကျောင်းသားများသည် ဒီမိုကရေစီ အင်အားစုများနှင့်လည်း အတိုက်အခံ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ အကြောင်းမှာ နိုင်ငံရေးသမားများက စု-ရွေး-လွှတ် လမ်းစဥ်ကို ဖက်တွယ်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ စု-ရွေး-လွှတ် ဆိုသည်မှာ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် လွှတ်မြောက်ရေး၊ ရွေးကောက်ပွဲကို အသိအမှတ်ပြုရေးနှင့် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ လွှတ်တော် ခေါ်ယူရေး ဖြစ်သည်။ သို့သော် ကျောင်းသားများသည် ကိုယ့်လမ်းကိုယ်ဖောက်ခဲ့ကြသည်။ ယခုအခါ အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှုများနှင့် နိုင်ငံရေးအရ တည့်မတ်မှုများမှတစ်ဆင့် ဒီမိုကရေစီ အင်အားစုများသည် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဖျက်သိမ်းရေးကို လက်ခံကာ စစ်အာဏာရှင်စနစ် အမြစ်ပြတ်ချေမှုန်းရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်နေကြပြီ ဖြစ်သည်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်ခင်က ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်အစိုးရကို အတိုက်အခံလုပ်သောကြောင့် ကျောင်းသားများ ဝေဖန်ခံခဲ့ရသည်။ ယနေ့တွင်လည်း NUG နှင့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအတိုင်ပင်ခံကောင်စီတို့၏ အစီအစဥ်များနှင့် ဆန့်ကျင်၍ တစ်စုံ

[20] ASUY ၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဩဂုတ် ၂၉၊ ၂၀၂၂။

တစ်ရာ ပြောဆိုမိလျှင် ဝေဖန်ခံနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ဥပမာပြရသော် မကြာသေးမီက ထုတ်ပြန်ထားသည့် ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ် (ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်) ၏ CDM မူဝါဒ ကြေညာချက်[21] ဖြစ်သည်။ ထိုကြေညာချက်တွင် CDM မလုပ်သူများကို အရေးယူမည်ဆိုသည့် NUG ၏ မူဝါဒကို သဘောမတူကြောင်း ဆိုထားသည်။ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများကို အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများက ကြိုးကိုင်ထားသည်ဟု ဝေဖန်သူများက ဆိုသည်။ ကျောင်းသားများကမူ သူတို့ယုံကြည်ချက်အတိုင်း ပြည်သူ့အကျိုးအတွက် ပြောဆိုခဲ့ကြပြီး အချိန်တန်လျှင် သူတို့၏ လုပ်ရပ်များဖြင့် သက်သေပြစမြဲပင် ဖြစ်သည်။

အမှားမှ သင်ခန်းစာယူခြင်းနှင့် တောင်းပန်ခြင်း

စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်းတွင် ကျောင်းသားများသည် ရိုဟင်ဂျာ ဂျီနိုစိုက်နှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့ မသိနားမလည်ခဲ့ခြင်းအပေါ် လူသိရှင်ကြား ဝန်ချတောင်းပန်ခဲ့ကြသည်။ ဇွန်လ (၁၃) ရက်၊ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ကျောင်းသားများသည် #Black4Rohingya လှုပ်ရှားမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြပြီး ရိုဟင်ဂျာများနှင့် သွေးစည်းညီညွတ်မှုကို ပြသခဲ့ကာ လူမှုကွန်ရက် စာမျက်နှာများမှတစ်ဆင့် တောင်းပန်ခဲ့ကြသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် ကျောင်းသားများသည် သုတေသနကို ဦးတည်ကာ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းတတ်ကြပြီး နောက်ခံနှင့် အကြောင်းအရာကို ဦးစွာလေ့လာပြီးမှသာ မူဝါဒချမှတ်ရေးနှင့် လုပ်ငန်းစဥ်များကို ဆောင်ရွက်ကြသည်။ လူငယ်များ ဦးဆောင်သော ရန်ပုံငွေရှာဖွေရေးအဖွဲ့ (၂၀) ကျော်၏ မဟာမိတ်အဖွဲ့မှ တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးက ၎င်းတို့အနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခု မချခင် အရင်ဆုံး သုတေသနလုပ်လေ့ရှိကြောင်း ရှင်းပြသည်။ ဒီမိုကရေစီအရေး တက်ကြွလှုပ်ရှားသည်ဟု ဆိုသူများအား ၎င်းတို့၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းကို စစ်ဆေးပြီးမှသာ အတွင်းစည်းထဲသို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ပြုသည်ဟု ဆိုသည်။ ဘဏ်အကောင့်များကို စစ်အစိုးရက ပိတ်ပစ်သောအခါ ပြဿနာအရင်းခံကို လေ့လာပြီး ဖြေရှင်းနည်းကို အောင်မြင်စွာ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ခါကဆိုလျှင် အလှူငွေအချို့ ပိတ်သိမ်းခံလိုက်ရပြီး လုံခြုံရေး အခြေအနေကြောင့် ပြန်လည်မရယူနိုင်ခဲ့ခြင်းအပေါ် တောင်းပန်စကား ဆိုခဲ့ရသည်။ ဤ

[21] ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၊ ၂၀၂၃။

ဖြစ်ရပ်ကို သင်ခန်းစာယူကာ နောက်ဆက်တွဲ ပြဿနာများကို ရှောင်ရှားနိုင်ခဲ့သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ လေ့လာမှုအရ ကျောင်းသား အများစုသည် အလုပ်လုပ်ရာတွင် လျင်မြန်ရေးထက် မှန်ကန်ရေးကို ဦးစားပေးကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မေးခွန်းများကိုလည်း အချက်အလက်ပေါ် အခြေခံ၍ ဖြေဆိုကြသည်။ မသေချာ မရေရာသည့် အချက်အလက်များကို ထည့်သွင်း ပြောဆိုခြင်း မရှိပေ။ အကယ်၍ ထိုသို့ ပြောဆိုမိသည်ဆိုလျှင်လည်း ယင်းအချက်အလက်မှာ အတည်မပြုနိုင်သေးကြောင်း ကြိုတင်အသိပေးကြသည်သာ ဖြစ်သည်။

ကျောင်းသားများ၏ ပိုင်းဖြတ်မှုနှင့် အနာဂတ်အတွက် မျှော်ရည်ချက်

ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုများသည် တိုင်းပြည်အတွင်း စစ်အာဏာရှင်စနစ် အဆုံးသတ်ရေးကိုသာမက လက်နက်ဖြုတ်သိမ်းရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တိကျပြတ်သားသော အစီအစဉ်များဖြင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ဆီသို့ ချီတက်ရေးကို ပိုင်းဖြတ်ထားပြီး ဖြစ်သည်။ တော်လှန်ရေးသည် “ဖက်ဒရယ်” တွင်သာ လမ်းမဆုံးသင့်ဘဲ ကွန်ဖက်ဒရိတ်လိုလားသည့် မတူကွဲပြားသော လူမျိုးများအတွက်လည်း လမ်းသစ်များ ဖွင့်ထားပေးသင့်သည်ဟု ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက မှတ်ချက်ပြုသည်။ ရန်ကုန်အခြေစိုက် ကျောင်းသားသမဂ္ဂ (၂၃) ခုကို ကိုယ်စားပြု၍ ကျောင်းသားလက်ရုံးတပ်တော် (SAF) တွင် အတွေးအခေါ်ဆိုင်ရာ သင်တန်းများပို့ချပေးနေသော ကျောင်းသားခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း ပြောသည်။

> ကျွန်တော်တို့ကတော့ အဲဒီ ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဆိုတာထက်ပိုပြီးတော့ လှမ်းမျှော်ကြည့်ဖို့ လိုတယ်။ နိုင်ငံရေးပဋိပက္ခဖြစ်လာတာတွေရဲ့ အရင်းခံက နိုင်ငံကို ဘယ်လို တည်ဆောက်မလဲဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့က အဖြေမရှာနိုင်ခဲ့လို့ပဲ။ ကျွန်တော်တို့က ဖက်ဒရယ်ဆိုတာကို ဖက်ဒရယ်တစ်ခုပဲလုပ်မယ်ဆိုတာကို ကျွန်တော်တို့က ယတိပြတ် မတွက်စေချင်ဘူး။ ဖက်ဒရယ်ကို အားလုံးက လက်ခံရင်၊ လူထုလူတန်းစားတစ်ရပ်လုံး၊ လက်နက်ကိုင် အင်အားစုတွေ၊ တော်လှန်ရေးအင်အားစုတွေ၊ လူမျိုးစု အင်အားစုတွေ အားလုံးက သဘောတူ

> တာဆို ဖက်ဒရယ်ကို တည်ဆောက်။ အဲ့လိုမှ မဟုတ်ဘဲ သူတို့ အနေနဲ့ ပိုပြီးတော့ လိုချင်တဲ့အခွင့်အရေးတွေ ရှိရင် သူတို့ ဖန်တီးဖို့၊ သူတို့ရဲ့ ပြဋ္ဌာန်းချက်၊ ကိုယ့်ကံကြမ္မာကို ပြဋ္ဌာန်းဖို့ အတွက် သူတို့မှာ လုပ်ချင်တာတွေရှိရင်လည်း ကျွန်တော်တို့ အနေနဲ့ အဲဒီဟာမျိုး (confederation) ကို အတူတူ လုပ်ကြဖို့။ ကျွန်တော်တို့က ဖက်ဒရယ် ဘောင်ထဲမှာပဲ ပိတ်မနေဖို့ဆိုတဲ့ ကိစ္စပေါ့[22]

စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း ပေါ်ထွက်လာသော ဘုံရည်မှန်းချက်မှာ "စစ်အာဏာရှင်စနစ် အမြစ်ပြတ် ချေမှုန်းရေး" ပင် ဖြစ်သည်။ မည်သို့ပင် ဆိုစေကာမူ ဗကသများအဖွဲ့ချုပ် တာဝန်ရှိသူတစ်ဦးက ၎င်းသည် စစ်အာဏာရှင်စနစ် ချုပ်ငြိမ်းရေးထက်ပို၍ ရည်မှန်းထားကြောင်း ပြောသည်။

> စစ်အာဏာရှင်စနစ် အမြစ်ပြတ် ချုပ်ငြိမ်းရေးက ဒီစစ်တပ်မှ မဟုတ်ဘူး။ ဘယ်အင်အားစုမဆို ဒီလို ဖက်ဆစ်ဆန်ဆန် **ဖက်ဆစ်စရိုက်လက္ခဏာပါဝင်နေတဲ့ အင်အားစုမှန်သမျှ** ဒီလို လက္ခဏာ၊ ဒီလိုစရိုက် ဒီလိုလက်ရှိကြုံနေရတဲ့ အာဏာသိမ်း အခြေအနေမျိုး **ဖိနှိပ်မှုတွေကို ပြန်တွန်းလှန်တော်လှန်ရတဲ့ အခြေအနေမျိုး မဖြစ်လာနိုင်တော့တဲ့ အထိ**ကို ဆက်ရပ်တည် ဆက်တော်လှန်သွားဖို့ရှိမှာပေါ့လေ[23]

ရန်ပုံငွေရှာဖွေသူများအနေဖြင့်လည်း ပြင်းထန်သည့် ဖိနှိပ်မှုများကြားကပင် မိမိတို့၏ အသက်ကိုရင်းကာ တော်လှန်ရေးကို ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်ဖြင့် ဆက်လက်ထောက်ပံ့နေကြသည်။ အခြေအနေအရ လိုက်လျောညီထွေ ဆောင်ရွက်ရပြီး အချို့မှာ ပြန်လည်နေရာချထားရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင် ရေး လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေကြသည်။

[22] ASUY ၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဩဂုတ် ၂၉၊ ၂၀၂၂။

[23] EYUSU (ABFSU) ၏ ဥက္ကဋ္ဌနှင့် သီးသန့်တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ဇွန် ၁၇၊ ၂၀၂၂။

နိဂုံး

ဤသုတေသန ပရောဂျက် (၃) ခုသည် မြန်မာ့နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်သော ကျောင်းသားများ၏ လွှမ်းမိုးမှု၊ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် အနာဂတ် အလားအလာတို့ကို စူးစမ်းလေ့လာထားပါသည်။

ပထမဦးစွာ ယခင်က အလုပ်သမားနှင့် ကျောင်းသားတို့၏ လှုပ်ရှားမှုများမှ နည်းဗျူဟာများနှင့် ချိတ်ဆက်မှုများသည် လူထုလှုပ်ရှားမှု ပေါ်ပေါက်လာစေရန် မည်သို့မည်ပုံ အထောက်အကူပြုခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ယခင်ကတည်းက ရှိနှင့်ပြီးသော ချိတ်ဆက်မှုများ၊ ယုံကြည်မှုများနှင့် နိုင်ငံရေး ရပ်တည်ချက်နှင့် ခံယူချက် တူညီမှုတို့သည် စစ်အာဏာသိမ်းပြီးနောက် ချက်ချင်းဆိုသလို လူထုလှုပ်ရှားမှုကြီး ပေါက်ကွဲထွက်လာစေရန် တွန်းအားဖြစ်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အချို့အရာများသည် တော်လှန်ရေးကို နှောင့်နှေးစေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထိုအရာများမှာ တော်လှန်ရေးသမားများ၏ နိုင်ငံရေးအမြင် ကွဲပြားခြင်း၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် အပြန်လှန် ယုံကြည်မှု အားနည်းခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအတွက် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု အားနည်းခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အားလုံးပါဝင်သော ထိရောက်သည့် ခေါင်းဆောင်မှု ကင်းမဲ့နေသည်ကိုလည်း ရှာဖွေတွေ့ရှိရပြီး ဤသည်ကို တော်လှန်ရေးအတွက် စိန်ခေါ်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်မိပါသည်။

ဒုတိယအနေဖြင့် ၂၀၂၁ နှင့် ၁၉၈၈ ကျောင်းသားတို့၏ လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအကြား အဓိက ကွာခြားချက်နှင့် တူညီချက်အချို့အပြင် ၎င်းတို့၏ နောက်ခံအခြေအနေများကိုလည်း ရှာဖွေတွေ့ရှိရပါသည်။ ခြုံငုံကြည့်လျှင် ၂၀၂၁ ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များသည် ABSDF ထက် နိုင်ငံရေးအရ ဖြစ်စေ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဖြစ်စေ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရ ဖြစ်စေ ပြည်သူလူထုထံမှ ကူညီထောက်ပံ့မှု ပိုမိုရရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ ပြည်သူလူထု၏ (နိုင်ငံရေး အကျိုးစီးပွား၊ နိုင်ငံရေး နိုးကြားမှု)၊ တော်လှန်ရေးတပ်ဖွဲ့များနှင့် ပြည်သူများကြားက ခိုင်မာသော ဆက်ဆံရေးနှင့် ချိတ်ဆက်မှုများနှင့် ပြည်သူလူထုအကြား နိုင်ငံရေး ပွင့်လင်းမြင်သာမှုတို့ကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။ အခြားသိသာထင်ရှားသော ကွာခြားချက်တစ်ခုမှာ ABSDF အလံအောက်တွင် တော်လှန်ရေးအင်အားစုများအတွက် စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုတစ်ခု တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အခြားတစ်ချက်အနေဖြင့် ၁၉၈၈ က ABSDF နှင့် အခြား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများတွင် တောခိုခဲ့သော ကျောင်းသားများသည် လူမျိုးစု လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်း (EAOs) များ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက် တွင် ရှိခဲ့သည်။ လက်ရှိ ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များမှာမူ ပြန့်ကျဲ ကာ စုပေါင်းခေါင်းဆောင်မှုနှင့် အလှမ်းဝေးနေသည်။ ၎င်းတို့ကို တပေါင်း တစည်းတည်း ဖြစ်စေမည့် ခေါင်းဆောင်နှင့် အဖွဲ့အစည်းများလည်း ကင်းမဲ့ နေသည်။ ဤအရာက ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှု ကင်းမဲ့နေသည်ကို မီးမောင်းထိုးပြနေသည်။ ၁၉၈၈ က ABSDF ဖြစ်ရပ်သည် ယနေ့ခေတ် ကျောင်းသား လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့များအတွက် အရေးကြီးသော သင်ခန်းစာ ပင်ဖြစ်သည်။ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် အနာဂတ် စိန်ခေါ်မှုများအတွက် နည်းဗျူဟာကျကျ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထောက်ပို့လမ်းကြောင်းများကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ထားရှိရန်နှင့် တော်လှန်ရေးကာလ (၂) နှစ်ကျော်လာသည့် အချိန် တွင် ကြုံတွေ့ရမည့် စိန်ခေါ်မှုအသစ်များကို ရင်ဆိုင်နိုင်ရင် အရေးကြီးသည်။ ဤစိန်ခေါ်မှုများကို လက်နက်ကိုင် တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းအားလုံး ကြုံတွေ့ရမည်ဖြစ်ပြီး ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားရန် နည်းဗျူဟာများ လိုအပ်ပေသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် တော်လှန်သော ကျောင်းသားများ၏ ဆက်လက် တိုက်ပွဲဝင်နေမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုတို့ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ကိုယ်တိုင်လည်း ကျောင်းသားများဖြစ်သော ကျွန်ုပ်တို့သည် ဤသုတေသန စတင်သောအခါ လူငယ်များသည် အပြောင်းအလဲကို ဖန်တီးသူများဖြစ်ကြောင်း ရှာဖွေတွေ့ရှိ ရန် မျှော်မှန်းခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် လူငယ်များ၏ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့် အရေးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်ရန် ကြိုးပမ်းနေမှုကို မှတ်တမ်း တင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတေသနတွင် ဒီမိုကရေစီတိုက်ပွဲ တစ်လျှောက် ကျောင်းသားလူငယ်များ၏ ပြတ်သားမှု၊ ပိုင်းဖြတ်မှုနှင့် ရပ်တည်ချက် ခိုင်မာမှုတို့ကို အလေးပေး ဖော်ပြထားပါသည်။ ဗမာပြည် (မြန်မာပြည်)မှ ကျောင်းသားများနှင့် ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် ၎င်းတို့၏ ယုံကြည်ချက်အတိုင်း ခိုင်ခိုင်မာမာရပ်တည်ခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ရပ်တည် ချက်များ မှန်ကန်သည်ကိုလည်း အချိန်က သက်သေပြစမြဲပင် ဖြစ်သည်။

ဥပမာအနေဖြင့် မတ်လ (၅) ရက်နေ့ ၂၀၂၀ ခုနှစ်က ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဘွဲ့နှင်းသဘင်ခန်းမတွင် ပြုလုပ်သော ပါမောက္ခ ဝီလီယံ ရှေးဘတ်စ်၏ ဟောပြောပွဲတွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ (ရတကသ) က

ဆန္ဒပြခဲ့သည်။ ဝီလီယံ ရှေးဘတ်စ်သည် နိုင်ငံတကာ ရှေ့နေတစ်ဦးဖြစ်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားရုံး ICJ တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို စွဲဆိုထားသော ဂျီနိုစိုက် အမှုများအတွက် မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ ရှေ့နေလိုက်ပေးခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ စစ်တပ်က ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ကျူးလွန်ခဲ့သော ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများနှင့် မတရားမှုများကို ပြင်းပြင်းထန် ဝေဖန်ထားသော ကြေညာချက်တစ်စောင်ကိုလည်း ရတကသ က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ "ငရဲခွေးကြီးများ လွှတ်နေဆဲ" (စစ်တပ်၏ ပြစ်ဒဏ်များကို ရည်ညွှန်းသည်) ဟု ခေါင်းစဥ်တပ်ထားသည့် အဆိုပါ ကြေညာချက်အပေါ် အွန်လိုင်းနှင့် မြေပြင်တွင် ဝေဖန်မှုများ၊ အငြင်းပွားမှုများ ရှိခဲ့သည်။[24] သို့သော်လည်း အချိန်များ ကုန်လွန်သွားပြီး စစ်အာဏာသိမ်းမှု ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ဝေဖန်သူအများစုသည် ၎င်းတို့၏ စကားကို ပြန်လည်ရုတ်သိမ်းကာ social media မှ comment များကို ပြန်ဖျက်လိုက်ကြသည်။

မြန်မာပြည်မှ ကျောင်းသားသမဂ္ဂများသည် ပြည်သူလူထုနှင့် တိုင်းပြည်အပေါ် ၎င်းတို့၏ ရိုးသားဖြောင့်မတ်မှုကို ခေတ်အဆက်ဆက် မယိမ်းမယိုင် သက်သေပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ လူထုနှင့် တိုင်းပြည်အကျိုးအတွက် ယုံကြည်ချက်အတိုင်း တိုက်ပွဲဝင်ရာတွင် ဝေဖန်မှုများကို ကြံ့ကြံ့ခံ ရင်ဆိုင်ခဲ့သည်။

ဤသုတေသန စာတမ်းသည် ချဥ်းကပ်မှု (၃) ခုဖြင့် ကျောင်းသားတော်လှန်ရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစုအဖွဲ့များကို လေ့လာထားပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတေသနစာတမ်းသည် လက်ရှိနှင့် နောင်အနာဂတ်တော်လှန်ရေးများကို လေ့လာနေသူများနှင့် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်နေသူများအတွက် နွေဦးတော်လှန်ရေးအတွင်းက မတူညီသော အစုအဖွဲ့များအကြောင်း ကျယ်ပြန့်သော အမြင်များနှင့် အတွေးများ ပေးစွမ်းနိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ သုတေသနတွင် မြန်မာ့ ဒီမိုကရေစီ လှုပ်ရှားမှုများ၏ သဘောသဘာဝ၊ အောင်မြင်သော တော်လှန်ရေး နည်းဗျူဟာများနှင့် ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသော စိန်ခေါ်မှုများ၊ ကွန်ရက်များ တည်ဆောက်ခြင်းနှင့် အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ခြင်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ ဤအချက်များကို ထည့်သွင်းစဥ်းစားခြင်းဖြင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော တော်လှန်ရေး တိုက်ပွဲများအတွက် တစ်စုံတစ်ရာ အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဤသုတေသန

[24] ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားများသမဂ္ဂ၊ ၂၀၂၀။

ပြုလုပ်ရသည့် အကြောင်းရင်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့ကိုယ်တိုင် တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်မှုကြောင့် ဖြစ်သော်လည်း သုတေသန ပြုလုပ်နေသည့် ကာလ တစ်လျှောက်တွင် ရိုးသားပွင့်လင်းရန်၊ အင်တာဗျူးဖြေသူများ၏ အမြင်ကို အလေးထားရန်နှင့် လေးစားမှု၊ ယုံကြည်မှုနှင့် အပြန်အလှန်နားလည်မှု တည်ဆောက်ရန် ဂရုပြုခဲ့ပါသည်။ သို့မှသာ တန်ဖိုးရှိသော အတွေးအမြင်များ နှင့် မျှတသော နိဂုံးချုပ်ချက်များကို ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤချဉ်းကပ်မှုဖြင့် လူထုလှုပ်ရှားမှုများအကြောင်းကို အသေးစိတ် လေ့လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။ (၎င်းတို့ ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပုံ၊ တောင်းဆိုချက်များ စသည်ဖြင့်) ယခုကဲ့သို့ ခက်ခဲ သော အချိန်ကာလတွင် ဤကဲ့သို့ သုတေသနများကို အောင်မြင်စွာ နိဂုံးချုပ် ချက် ထုတ်နိုင်ရန်အတွက် မိမိတို့ နားလည်ကျွမ်းဝင်မှုရှိပြီးသား အကြောင်း အရာများကို သုတေသနပြုကြရန် သုတေသီများအား အကြံပြုလိုပါသည်။ သို့မှသာ သက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် အစုအဖွဲ့များနှင့် နီးနီး ကပ်ကပ် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် မိမိတို့၏ လေ့လာမှုကို တိုးတက်စေရုံသာမက ယုံကြည်မှုနှင့် ကွန်ရက်များလည်း တည်ဆောက်နိုင် မည် ဖြစ်သည်။

တစ်ခါတစ်ရံ လျစ်လျူရှုခံခဲ့ရသော မြန်မာ့ ကျောင်းသားလှုပ်ရှားမှုနှင့် တော်လှန်ရေးတွင် ကျောင်းသားတို့၏ ပါဝင်မှုအကြောင်း သုတေသနပြုရသည် ကို ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်မိပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် ဤသုတေသန အပြီး တွင် ကျောင်းသားတို့၏ မဟာဗျူဟာအရ အရေးပါပုံကို နားလည်လာရုံ သာမက တော်လှန်သော ကျောင်းသားလူငယ်တို့၏ နီးကြားမှုနှင့် တိုက်ပွဲဝင် စိတ်ဓာတ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း နားလည်သဘောပေါက်မိပါသည်။

ကိုးကားချက်များ

Myanmar Now. (2020, December 8). ခုံသမာဓိကောင်စီကို အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ ဆန္ဒပြ [Facebook post]. *Facebook.* https://www.facebook.com/myanmar-nownews/posts/pfbid0Gt5jchRWo7PrWXmTUocgk-SnThJM3DRfEvaMSWZo3Z1j1JVfaw6tmaVVPjwGh2ke4l

University of Yangon Students' Union – UYSU. (2020, March 5). *Students Protest at Myanmar ICJ Defender's Lecture* [Facebook post]. Facebook. https://www.facebook.com/uystudentsunion/posts/

pfbid029AeAhXZXst1DQFVqseTS2xcfb6VXvHVL7Bnq5cyxZxaj-Kiy5b9EzZ9BiCzntvdwkl

Zedong, M. (1938). *Problems of War and Strategy*. https://www.marxists.org/reference/archive/mao/selected-works/volume-2/mswv2_12.htm

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ဗကသတွေ ဆန္ဒပြ၊ (၂၀၁၉၊ ဇူလိုင် ၂၀)၊ BBC News မြန်မာ။ https://www.bbc.com/burmese/burma-49057434

ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာကျောင်းသားသမဂ္ဂများအဖွဲ့ချုပ်၊ (၂၀၂၃၊ ဇန်နဝါရီ ၂၇)၊ NUCC က လတ်တလောထုတ်ပြန်ထားတဲ့ CDM Policy နဲ့ပတ်သက်ပြီး ဗကသများအဖွဲ့ချုပ်ရဲ့ အမြင်နဲ့ သဘောထားများ။ https://www. abfsu.info/2023/01/nucc-cdm-policy.htm